

Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi

26 - 28 Ekim 2023

ÖZET KİTAPÇIĞI

ABSTRACT BOOK

Cumhuriyetin 100. Yılında
Okul Öncesi Eğitim

Prof. Dr. Ayla Oktay'ın anısına

DESTEKLEYEN KURULUŞLAR

TÜBİTAK

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.04.2023-124649

T.C.
KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Personel Daire Başkanlığı

Sayı :E-97863528-051.01-124649
Konu :8. Uluslararası Okul Öncesi Eğitim
Kongresi

10.04.2023

İLGİLİ MAKAMA

Çocuk ve Toplum Derneği işbirliği ile Prof. Dr. Ayla OKTAY'ın anısına "Cumhuriyetin 100. yılında Okul Öncesi Eğitim" temasıyla 26/10/2023-28/10/2023 tarihleri arasında Üniversitemiz Eğitim Fakültesi ev sahipliğinde ekte sunulan düzenleme kurulu marifetiyle Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi gerçekleştirilecektir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz/rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet GAVGALI
Rektör

Ek :Liste (1 sayfa)

Mevcut Elektronik İmzalar

MEHMET GAVGALI (Rektörlük - Rektör) 10.04.2023 23:27

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSDBBYNBYC

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/karamanoglu-mehmetbey-universitesi-ebys>

Adres : Yunus Emre Yerleşkesi 70100/KARAMAN

Tel:0338 226 20 42 Belgegeçer :0338 226 20 40

E-Posta :personel@kmu.edu.tr Elektronik Ağ :<https://kmu.edu.tr/personel>

Kep Adresi: kmu.rektorluk@hs01.kep.tr

Bilgi için: Mehmet Uçar

Unvanı: Bilgisayar İşletmeni

Tel No: 0 338 226 2000-2045

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.04.2023-124649

EK-1: Düzenleme Kurulu

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Mehmet GAVGALI, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü

10.04.2023

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Münir OKTAY, Eğitim Fakültesi Dekanı

Düzenleme Kurulu Başkanı

Doç. Dr. Elif YILMAZ

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Doç. Dr. Zeynep TEMİZ

Dr. Öğr. Üyesi Aylin YAZICIOĞLU

Dr. Feyza ÖZKAN YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Gizem TABARU ÖRNEK

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin KOÇ

Dr. Öğr. Üyesi Alper Yusuf KÖROĞLU

Dr. Öğr. Üyesi Özlem YILMAZ DEMİREL

Dr. Öğr. Üyesi Zülal UĞUR ARSLAN

Doç. Dr. Ömür ÇOBAN

Dr. Öğr. Üyesi Ozan KORKMAZ

Doç. Dr. Gülçin GÜVEN (Marmara Üniversitesi)

Dr. Öğr. Üyesi Şenil Ünlü Çetin (Kırıkkale Üniversitesi)

Arş. Gör. Turan GÜLÇİÇEK

Arş. Gör. Sevcan MERCAN ERDOĞAN

Bil. Uzm. Taha GEMİCİ

Kongre Sekreteryası

Dr. Feyza ÖZKAN YILDIZ

Arş. Gör. Turan GÜLÇİÇEK

Arş. Gör. Sevcan MERCAN ERDOĞAN

Bil. Uzm. Taha GEMİCİ

Kongre Onursal Başkanı

Prof. Dr. Mehmet GAVGALI, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Rektörü

Kongre Başkanı

Prof. Dr. Münir OKTAY, Eğitim Fakültesi Dekanı

Düzenleme Kurulu Başkanı

Assoc. Prof. Dr. Elif YILMAZ

Düzenleme Kurulu Üyeleri

Assoc. Prof. Dr. Aylin YAZICIOĞLU (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Assoc. Prof. Dr. Gülçin GÜVEN (MARMARA UNIVERSITY)

Assoc. Prof. Dr. Ömür ÇOBAN (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Assoc. Prof. Dr. Zeynep TEMİZ (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Alper Yusuf KÖROĞLU (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Feyza ÖZKAN YILDIZ (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Gizem TABARU ÖRNEK (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Hüseyin KOÇ (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Ozan KORKMAZ (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Özlem YILMAZ DEMİREL (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Şenil Ünlü ÇETİN (KIRIKKALE UNIVERSITY)

Dr. Turan GÜLÇİÇEK (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Dr. Zülal UĞUR ARSLAN (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Res. Assist. Sevcan MERCAN ERDOĞAN (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Researcher Taha GEMİCİ (KARAMANOĞLU MEHMETBEY UNIVERSITY)

Kongre Sekreteryası

Dr. Feyza ÖZKAN YILDIZ

Dr. Turan GÜLÇİÇEK

Res. Assist. Sevcan MERCAN ERDOĞAN

Researcher Taha GEMİCİ

Bilim Kurulu

- Prof. Dr. Abdülkadir KABADAYI (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Adalet KANDIR (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Arzu ÖZYÜREK (KARABÜK UNİVERSİTİ)
Prof. Dr. Asiye İVRENDİ (PAMUKKALE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ayperi DİKİCİ SİĞİRTMAÇ (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ayşe Güler KÜÇÜKTURAN (BAŞKENT UNIVERSITY)
Prof. Dr. Belma TUĞRUL (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Berrin AKMAN (HACETTEPE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Burcu ÖZDEMİR BECEREN (ÇANAKKALE ON SEKİZ MART UNIVERSITY)
Prof. Dr. Carina SOLEDAD GONZÁLEZ (UNIVERSITY OF LA LAGUNA)
Prof. Dr. Çağla GÜR (ULUSLARARASI KIBRIS UNIVERSITY)
Prof. Dr. Dilek ACER ÇAKAR (ANKARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Durmuş ASLAN (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ebru AKTAN ACAR (ÇANAKKALE ON SEKİZ MART UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ebru ERSAY (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ebru Hasibe TANJU ASLIŞEN (ANKARA HACI BAYRAM VELİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Elif ÇELEBİ ÖNCÜ (KOCAELİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Elif Yeşim ÜSTÜN (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Emel ARSLAN (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Esra DERELİ (ESKİŞEHİR OSMANGAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Esra ÖMEROĞLU (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma AĞGÜL YALÇIN (AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma Çağlayan DİNÇER (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR (MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fatma TEZEL ŞAHİN (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Feyza TANTEKİN ERDEN (ORTA DOĞU TEKNİK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Filiz ERBAY (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Fulya TEMEL (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Gökhan DUMAN (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Gülden UYANIK (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Handan Asude BAŞAL (BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Hatice BEKİR (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Havise ÇAKMAK GÜLEÇ (ÇANAKKALE 18 MART UNIVERSITY)
Prof. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN (SİNOP UNIVERSITY)
Prof. Dr. Iliana MIRTSCHEWA (SOFIA UNIVERSITY)
Prof. Dr. İlkay ULUTAŞ (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Kezban TEPELİ (SELÇUK UNIVERSITY)
Prof. Dr. Mesude ATAY (BAŞKENT UNIVERSITY)
Prof. Dr. Muhabbet SABURNOVA SALAEVA (URGANCH STATE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Münevver CAN YAŞAR (ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT UNIVERSITY)
Prof. Dr. Neslihan AVCI (GAZİ UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nesrin İŞİKOĞLU (PAMUKKALE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nilgün SARP (FINAL INTERNATIONAL UNIVERSITY)
Prof. Dr. Nilüfer DARICA (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
Prof. Dr. Oğuz Serdar KESİCİOĞLU (GİRESUN UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ozana URAL (MARMARA UNIVERSITY)
Prof. Dr. Özcan DOĞAN (HACETTEPE UNIVERSITY)
Prof. Dr. Perihan ÜNÜVAR (BURDUR MEHMET AKİF ERSOY UNIVERSITY)
Prof. Dr. Ramazan ARI (KONYA FOOD AND AGRICULTURE UNIVERSITY)

Prof. Dr. Refika OLGAN (ORTA DOĞU TEKNİK UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Rengin ZEMBAT (MALTEPE UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Salaeva MUBARAK SABURNOVA (TASHKENT STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Sema SOYDAN (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Serap ERDOĞAN (ANADOLU UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Serdal SEVEN (İSTANBUL CERRAHPAŞA UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Sibel Çiğdem GÜNEYSU (BAŞKENT UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Suat KOL (SAKARYA UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Şükran KILIÇ (AKSARAY UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Tülin GÜLER YILDIZ (HACETTEPE UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Yasemin AYDOĞAN (GAZİ UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Yeşim FAZLIOĞLU (TRAKYA UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Zeliha YAZICI (AKDENİZ UNIVERSITY)
 Prof. Dr. Zeynep KURTULMUŞ (GAZİ UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Abdulhamit KARADEMİR (MUŞ ALPARSLAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ahmet Sami KONCA (ERCİYES UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ann-Katrin SWÄRD (GÖTEBORGS UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ali İbrahim CAN GÖZÜM (KAFKAS UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Atiye ADAK ÖZDEMİR (PAMUKKALE UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ayhan BABAROĞLU (HİTİT UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Aysel ÇOBAN (HACETTEPE UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Aysel TÜFEKÇİ (GAZİ UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Aysun GÜROL (İSTANBUL OKAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ayşe ÖZTÜRK SAMUR (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Azize UMMANEL (EUROPEAN UNIVERSITY OF LEFKE)
 Assoc. Prof. Dr. Banu USLU (ALAADDİN KEYKUBAT UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Bengü TÜRKOĞLU (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Burcu GEZER ŞEN (İNÖNÜ UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Canan YILDIZ ÇİÇEKLER (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Devlet ALAKOÇ (SELÇUK UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Dilan BAYINDIR (BALIKESİR UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Eda YAZGIN (EASTERN MEDITERRANEAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ege AKGÜN (ANKARA UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Elif KARSLI ÇALAMAK (ORTA DOĞU TEKNİK UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Elif ÖZTÜRK (GİRESUN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Emel TOK (PAMUKKALE UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Emine YILMAZ BOLAT (MERSİN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ersoy ERDEMİR (BOĞAZIÇI UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ezgi AKŞİN YAVUZ (TRAKYA UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Fatma Elif KILINÇ (ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Fatma Nilgün CEVHER KALBURAN (PAMUKKALE UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Ferda BEDEL (ÇANAKKALE ON SEKİZ MART UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Filiz ELMALI (FIRAT UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Gökhan KAYILI (SELÇUK UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Gönül ŞENER (MUNZUR UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Gözde İNAL (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Gülhan GÜVEN (GAZİ UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Güneş SALI (YOZGAT BOZOK UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Hamdamova Mahzuna TURSUNOVNA (TASHKENT STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY)

Assoc. Prof. Dr. Hasibe Özlen DEMİRCAN (ORTA DOĞU TEKNİK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. İkbâl Tuba ŞAHİN SAK (VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. İsa KAYA (FATİH SULTAN MEHMET VAKIF UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Kazım BİBER (BALIKESİR UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Kevser KOÇ (İSTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Kevser TOZDUMAN YARALI (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Maide ORÇAN KAÇAN (MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet KANAK (SİVAS CUMHURİYET UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Nur TUĞLUK (YILDIZ TEKNİK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM (İNÖNÜ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Menekşe BOZ (HACETTEPE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Meral TANER DERMAN (BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mefharet VEZİROĞLU ÇELİK (İSTANBUL MEDİPOL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mine Canan DURMUŞOĞLU (HACETTEPE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Miray ÖZÖZEN DANACI (İZMİR DEMOKRASİ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Munise DURAN (İNÖNÜ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mustafa UĞRAŞ (FIRAT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Mustafa YAŞAR (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nalan KURU (BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nazan KAYTEZ (ÇANKIRI KARATEKİN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Neslihan ÜLTAY (GİRESUN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nilay DEREÖBALI (EGE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nur AKCANCA (ÇANAKKALE ON SEKİZ MART UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Nuran TUNCER (TOKAT GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Oya RAMAZAN (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özden KUŞÇU (SELÇUK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özge Metin ASLAN (ALANYA ALAADDİN KEYKUBAT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özgül POLAT (MARMARA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özkan ÖZGÜN (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Özlem YURT TARAKCI (İSTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Pınar AKSOY (TOKAT GAZİOSMANPAŞA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Pınar BAĞÇELİ KAHRAMAN (BURSA ULUDAĞ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Ramazan SAK (VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Réka Kissné ZSÁMBOKI (UNIVERSITY OF SOPRON)
Assoc. Prof. Dr. Sadiye KELEŞ (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Seda ATA (MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Selda ARAS (HACETTEPE UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sema ÖNGÖREN (NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Serdar ARCAGÖK (ÇANAKKALE ON SEKİZ MART UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Serpil PEKDOĞAN (İNÖNÜ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Servet KARDEŞ (VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sevcan YAĞAN (İSTANBUL KÜLTÜR UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sibel YOLERİ (İZMİR DEMOKRASİ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sinan KOÇYİĞİT (ATATÜRK UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sonnur İŞİTAN (BALIKESİR UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Sühendan ER (TED UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Şenay Bulut PEDÜK (TRAKYA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Şermin METİN (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Şule ERDEN ÖZCAN (ÇUKUROVA UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Vedat BAYRAKTAR (GAZİ UNIVERSITY)
Assoc. Prof. Dr. Vida GERGŐ (UNIVERSITY OF SOPRON)

- Assoc. Prof. Dr. Yasemin ÖZDEM YILMAZ (MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Yaşar BARUT (ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Zeynep DERE (EGE UNIVERSITY)
 Assoc. Prof. Dr. Zülfiye Gül ERCAN (TRAKYA UNIVERSITY)
 Dr. Ali Yiğit KUTLUCA (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
 Dr. Aslı YILDIRIM (ANADOLU UNIVERSITY)
 Dr. Ayşenur GÜNDÜZ (ERCİYES UNIVERSITY)
 Dr. Belgin PARLAKYILDIZ (ULUSLARARASI KIBRIS UNIVERSITY)
 Dr. Belkıs TEKMEK (BAŞKENT UNIVERSITY)
 Dr. Buket ŞEN (MUNZUR UNIVERSITY)
 Dr. Burcu ÇABUK (ANKARA UNIVERSITY)
 Dr. Burcu GÜNGÖR (İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM UNIVERSITY)
 Dr. Çağla ÖNEREN ŞENDİL (TED UNIVERSITY)
 Dr. Dervişe AMCA TOKLU (YAKIN DOĞU UNIVERSITY)
 Dr. Dila Nur YAZICI (HACETTEPE UNIVERSITY)
 Dr. Dilek EROL (UŞAK UNIVERSITY)
 Dr. Duygu YALMAN (FATİH SULTAN MEHMET UNIVERSITY)
 Dr. Ela Sümeyye SEÇİM (AMASYA UNIVERSITY)
 Dr. Emine AYYILDIZ (İSTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY)
 Dr. Esra AKGÜL (HASAN KALYONCU UNIVERSITY)
 Dr. Fatma Ülkü YILDIZ (SELÇUK UNIVERSITY)
 Dr. Fatma YAŞAR EKİCİ (İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM UNIVERSITY)
 Dr. Filiz AYDEMİR (ADIYAMAN UNIVERSITY)
 Dr. Fulya EZMECİ (ERZİNCAN BİNALİ YILDIRIM UNIVERSITY)
 Dr. Gizem ÖZER (ZONGULDAK BÜLENT ECEVİT UNIVERSITY)
 Dr. Gonca ULUDAĞ (GİRESUN UNIVERSITY)
 Dr. Gülay TEMİZ (SELÇUK UNIVERSITY)
 Dr. Gülsüm HOŞ (MUNZUR UNIVERSITY)
 Dr. Handan DOĞAN (MALTEPE UNIVERSITY)
 Dr. Hande ARSLAN ÇİFTÇİ (İSTANBUL MEDENİYET UNIVERSITY)
 Dr. Hasan DİLEK (KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY)
 Dr. Hatice DAĞLI (KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM UNIVERSITY)
 Dr. H. Merve İMİR (ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY)
 Dr. Hilal YILMAZ (ARTVİN ÇORUH UNIVERSITY)
 Dr. Işık KAMARAJ (MARMARA UNIVERSITY)
 Dr. Işık SABIRLI ÖZTUŞ (İSTANBUL MEDİPOL UNIVERSITY)
 Dr. Işıl TAŞ (BİRÜNİ UNIVERSITY)
 Dr. İrem GÜRGAH OĞUL (İZMİR DEMOKRASİ UNIVERSITY)
 Dr. K. Büşra KAYNAK EKİCİ (ANKARA YILDIRIM BEYAZIT UNIVERSITY)
 Dr. Kübra KANAT (BOLU ABANT İZZET BAYSAL UNIVERSITY)
 Dr. Mehmet Akif İNCİ (MUŞ ALPARSLAN UNIVERSITY)
 Dr. Mehmet MART (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
 Dr. Melinda R. PIERSON (CALIFORNIA STATE UNIVERSITY)
 Dr. Meltem DURAN (GİRESUN UNIVERSITY)
 Dr. Mine AKKAYNAK (İSTANBUL AYDIN UNIVERSITY)
 Dr. Murat BARTAN (DUMLUPINAR UNIVERSITY)
 Dr. Münire AYDİLEK (NECMETTİN ERBAKAN UNIVERSITY)
 Dr. Necla TUZCUOĞLU (MARMARA UNIVERSITY)
 Dr. Nihal AKALIN (NİĞDE ÖMER HALİSDEMİR UNIVERSITY)
 Dr. Nihan FEYMAN GÖK (ÇANKIRI KARATEKİN UNIVERSITY)

- Dr. Nikki STEVENSON (NOTTINGHAM TRENT UNIVERSITY)
Dr. Nisa BAŞAR BAYDİLEK (AYDIN ADNAN MENDERES UNIVERSITY)
Dr. Nurbanu PARPUCU (ANADOLU UNIVERSITY)
Dr. Özgür BATUR (GIRNE AMERICAN UNIVERSITY)
Dr. Özlem ÇELİK (İSTANBUL OKAN UNIVERSITY)
Dr. Özlem DÖNMEZ (TRAKYA UNIVERSITY)
Dr. Özlem Melek ERBİL KAYA (ANADOLU UNIVERSITY)
Dr. Perihan Tuğba ŞEKER (UŞAK UNIVERSITY)
Dr. Samet ATA (AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN UNIVERSITY)
Dr. Seçil YILDIZ (NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ)
Dr. Seda KARAÇELİK (MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY)
Dr. Seda ŞAHİN (İNÖNÜ UNIVERSITY)
Dr. Serhat GÜNDOĞDU (NEVŞEHİR HACI BEKTAŞ VELİ UNIVERSITY)
Dr. Seval ÖRDEK İNCEOĞLU (HARRAN UNIVERSITY)
Dr. Sevim KARAOĞLU (AGRI IBRAHIM CECEN UNIVERSITY)
Dr. Turan ÇAKIR (SAKARYA UNIVERSITY)
Dr. Ümran ALAN (ANADOLU UNIVERSITY)
Dr. Vahide YİĞİT GENÇTEN (ADIYAMAN UNIVERSITY)
Dr. Vakkas YALÇIN (KİLİS 7 ARALIK UNIVERSITY)
Dr. Yakup YILDIRIM (AKDENİZ UNIVERSITY)
Dr. Zeynep KILIÇ (MALTEPE UNIVERSITY)
Dr. Zeynep Seda ÇAVUŞ (DÜZCE UNIVERSITY)

CONTENTS – İÇİNDEKİLER

Erken Çocukluk Döneminde Bağlanma Stilleri Üzerine Yapılan Araştırmaların Analizi.....	23
48-60 Aylık Çocukların El Ve Ayak Tercihlerine Göre İşitsel İşleme Becerileri Ve Görsel Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	25
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Gelişimsel Değerlendirmenin Eğitim Programları Açısından Önemi	27
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Bilgi İşleme Becerilerinin Dikkat Ve Duygu Düzenleme Becerileri Açısından İncelenmesi	29
Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Saldırganlık Yöneliminin Değerlendirilmesi.....	31
Investigating the Psychometric Issues of Techcheck-K Assessment Tool Through Item Response Theory.....	33
Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması	35
4-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Yöntemi İle Yapılmış Sosyal Beceri Ve Sosyal Problem Çözme Beceri Gelişimini İnceleyen Makalelerin Değerlendirilmesi	37
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algılarına Yönelik Ölçek Geliştirilmesi	39
Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 (Ebeveyn Ve Öğretmen Formu): Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	41
Teachers' Confidence in Recognising and Reporting Signs of Child Abuse and Neglect.	43
48-66 Aylık Çocukların Liderlik Özellikleri Ve Rekabet Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	44
E-Portfolyo Uygulamalarına İlişkin Ailelerin Görüş Ve Deneyimlerinin İncelenmesi	46
Erken Çocukluk Döneminde Ebeveynlerin Değerlendirme Sürecine Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi.....	48
48-72 Aylık Çocuklar İçin Geliştirilen Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği'nin Geçerlik Güvenirlik Çalışması	50
Examining Assessment As Learning Practices In The Early Years	52
Erken Yıllarda Öğrenme Olarak Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi	54
Development of Intellectual, Physical and Psychological Readiness of Children of the Preparatory Group For School	56
Okul Öncesi Eğitimde Çocukların Konuşmalarının Geliştirilmesinde Çocukların Kelime Dağarcığının Zenginleştirilmesinin Organizasyonu	58
Covid-19 Pandemisinde 48-72 Aylık Çocukların Yılmazlık Özelliklerinin Bireysel Ve Ailesel Faktörler Açısından İncelenmesi	60
Resim Analizi Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Resimlerini Analiz Etme Becerileri Üzerin Etkisi	62
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bakış Açısı Alma Becerileri Ve Sosyal Duygusal Gelişimleri İle Bağlanma Biçimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi	64
Positive Special Education In Preschool For All Children	66
Exclusion -Integration – Inclusion – Nonclusion -What Is The Different?	67
4-6 Yaş Çocuklarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma	68

Development Of Conflict Resolution Skills Scale Of Preschool Children And Reliability And Validity Study.....	70
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çatışma Çözme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Güvenirlik Geçerlik Çalışması	72
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Öykü Anlama Rubriği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması	74
Diyagramatik Temsiller Testi-Dtt'nin (Diagrammatic Representations Test-Drt) 48-72 Aylık Çocuklar İçin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması.....	76
Relationship Between Early Attachment And Children's Internalizing And Externalizing Problem Behaviours: A Literature Review	78
Erken Bağlanma İle Çocukların İçer Yönelim Ve Dışa Yönelim Problem Davranışları Arasındaki İlişki: Bir Derleme Çalışması	80
Metacognitive Skill Development Among Preschoolers: Exploring The Influence Of Teacher Experience, Training And School Types	82
5-6 Yaş Grubu Çocukların Mizaç Özellikleri, Akran İlişkileri Ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	84
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Saldırganlık Düzeyleri İle Yürütücü İşlev Becerileri Arasındaki İlişkinin Çocukların Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi.....	86
Metacognition Proficiency Scale Validity And Reliability Study For Early Childhood Education Teachers	88
Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Üstbiliş Yeterlik Ölçeği (Üyö) Geçerlik Güvenirlik Çalışması.....	90
The Effect Of Emotion Regulation Skills On Preschool Children's School Adjustment.....	92
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyumlarında Duygu Düzenleme Becerilerinin Etkisi.....	94
Erken Çocukluk Dönemindeki Çocukların Çeşitli Etmelere Göre Liderlik Becerilerinin İncelenmesi	96
Okul Öncesinde Proje Yaklaşımıyla Gerçekleştirilen Coğrafya Eğitiminin Çocukların Gelişimlerine Ve Coğrafi Kazanımlarına Etkisi	99
Çocukların Beslenme Süreci Anne Tutumları, Uyumsal Yeme Davranışları, Duygu Düzenlemeleri Ve Bağlanmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	101
Çocukların Kaygı Düzeylerinde Yılmazlığın Rolü	103
Okul Öncesi Öğretmenlerin Sığınmacı Çocukları Tanıma Ve Değerlendirme Sürecindeki Uygulamalarının Ve Görüşlerinin İncelenmesi	105
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kapsayıcı Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi	107
Hep Birlikte El Ele	109
Erken Çocukluk Döneminde Özel Gereksinimli Çocuklara Fen Öğretimi İle İlgili Paydaşların Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Bir Delphi Çalışması	111
Normal Gelişim Gösteren Okul Öncesi Dönem Çocukların Özel Gereksinimli Akranlarına Yönelik Prososyal Davranışlarının Belirlenmesi	113
Beş Yaşında Mülteci Bir Çocuğun Dil Ve İletişim Problemlerinin Doğal Öğretim Süreci Bağlamında İncelenmesi.....	115
Türkiye'de Farklı Öğretim Kademelerinde Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi ...	118

Öğretimsel Uyarlamaları Desteklemeye Yönelik Öğretmen Eğitim Programının Geliştirilmesi	120
Okul Öncesi Geometri Kazanımları Ve Öğrenme Rotaları	122
7. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının Mantıksal Akıl Yürütme Yönünden İncelenmesi Ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri	124
Araştırmaya Dayalı Erken Matematik Değerlendirme Aracı [the Research-Based Early Maths Assessment].....	126
Origamiyle Fen Kavramlarının Modellenmesinde Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi.....	128
Türkiye’de Okul Öncesi Alanında Problem Çözme Becerileri Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.....	130
Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının Stem Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	132
Bilgi İşlemsel Düşünmeye Dayalı Sıralama Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocuklarının Örüntü Becerisine Etkisinin İncelenmesi	134
Öyküye Dayalı Sesbilgisel Farkındalık Ölçeği’nin Geliştirilmesi.....	136
Kitap Okuma Sistemik Değerlendirme Aracı’nın (Kosda) Türkçe’ye Uyarlanması	138
Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerin Okul Öncesi Dönemde Çocukların Matematik Becerilerinin Kazanımına İlişkin Görüşleri	140
Küçük Çocukların Ev Aritmetik Ortamlarının İncelenmesi.....	142
Öğretmenim Matematik Her Yerde Dimi? : Okul Öncesi Eğitim Ortamlarında Matematik Konuşmalarının İncelenmesi	144
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Stem Farkındalıklarının Ve Okul Öncesi Eğitim Programı Doğrultusunda Hazırlanmış Oldukları Fen Ve Matematik Etkinlik Planlarının İncelenmesi	146
Okul Öncesi Eğitimi Almayan 5-6 Yaş Çocuğunun Erken Aritmetik Becerisi, Ebeveynin Matematik Etkinliklerine Katılımı Ve Ev Matematik Çevresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	148
Okul Öncesi Dönemde Ailelerin Gözünden Okul Dışı Öğrenme Ortamları	150
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Uygulamalarında Yer Verme Durumlarına İlişkin Görüşleri	152
Okul Öncesi Dönemde Görsel Okuma Becerisi	154
Matematik Alanı Süreç Standartlarından Temsil Ve İletişim Başlıklarının Okul Öncesi Döneme Yansıması: Çiz-Anlat	156
Etkileşimli Dijital Hikaye Anlatmanın Okul Öncesi Çocukların Dil Edinimi Ve Anlatı Becerilerine Etkisi	158
İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Öncesi Dönemdeki Erken Okuryazarlık Becerisiyle Mevcut Okuma Ve Okuduğunu Anlama Becerisinin Karşılaştırılmasında Matthew Etkisinin Sınanması	160
Health Literacy In The Preschool Period	162
Okul Öncesi Dönemde Sağlık Okuryazarlığı.....	164
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Sınıflarında Gerçekleşen Matematiksel Konuşmalara İlişkin Farkındalık Ve Uygulamalarının İncelenmesi.....	166
5-6 Yaş Çocuğu Bulunan Annelerin Matematik Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi.....	168

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Arka Planı, Fen Öğretimine Yönelik Tutum Ve İnançlarının Yordayıcısı Olabilir Mi?.....	170
Exploring Interactivity In Read Alouds: A Study Of Pre-Service Teachers In Preschool Education ...	172
Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Eğitimi (Milli Eğitim Bakanlığı Aile Okulu Programı) İle İlgili Öğretmen Ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi	174
Okul Öncesi Ebeveynlerin Çevre Farkındalık Uygulamaları	176
Babaların Nesiller Arası Ebeveynlik Yolculuğu: Bir Durumsal Aracılık Modeli	178
Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Eğitime Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi.....	179
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Destekli Uygulanan Stem Etkinliklerine Yönelik Aile Görüşlerinin İncelenmesi.....	180
Conceptions On Becoming Mother And Learning Experiences Of Women Who Have Children In Early Childhood: Implications For A More Egalitarian Parent Education	183
Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Kadınların Anneliği Kavrayış Biçimleri Ve Öğrenme Deneyimleri: Daha Eşitlikçi Bir Ebeveyn Eğitimi İçin Çıkarımlar.....	185
Sınıflarında Mülteci Çocuklar Bulunan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	187
Looking Into Integrated Family Support Education Guide (Obader) Through the Evaluations of Preservice Early Childhood Teachers	189
Geç Yaşta Anne Olmak: Annelerin Annelik Süreci Ve Çocuklarıyla Olan İlişkilerine Yönelik Deneyim Ve Görüşleri	191
Güçlü Yönlere Dayalı Ebeveynlik: Döküman İncelemesi.....	193
Marmara Aile Becerileri Eğitim Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi	195
Trt Çocuk Kitaplık Uygulamasında Yer Alan Kitapların İletiler Bakımından İncelenmesi.....	197
Boşanma Üzerine Yazılmış Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi	199
Farklılıklara Saygı Ve Göç Konulu “kapibaralar” İsimli Resimli Kitabın Göstergibilimsel Yöntem Aracılığıyla İncelenmesi.....	201
Matematik Temalı Hikaye Kitabı Okumanın 4-6 Yaş Çocukların Dil Ve Erken Matematik Becerilerine Etkilerinin İncelenmesi.....	203
* Analyzing Tülin Kozikoğlu's Books In The Context Of Supporting Creative Thinking Skills In Early Childhood.....	205
* Tülin Kozikoğlu'nun Kitaplarının Erken Çocuklukta Yaratıcı Düşünme Becerilerini Desteklemesi Bağlamında İncelenmesi	207
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kitap Tercihleri.....	209
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Uygulamalarının Geriye Dönük Pedagojiye Göre İncelenmesi	211
Okul Öncesi Eğitimde Gems Destekli Eğitim Programının Çocukların Matematik Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	213
Montessori Yöntemine İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi*	215
Erken Çocuklukta Sürdürülebilir Sosyal Duygusal İyi Oluşu Desteklemeye Yönelik Eğitim Modüllerinin Geliştirilmesi: Pilot Çalışma Sonuçları	217

Montessori Metoduna Göre Eğitim Alan Çocukların Motivasyon Düzeyleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma	219
Montessori Yönteminde Bireysel Öğrenme: Sistematik Bir Analiz	221
Montessori Materyallerinin Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimlerine Yönelik Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri	223
Formation of Professional Mobility of Educators of Pre-School Education Organizations	225
The Effect Of Nature-Based Executive Functions Program On Preschool Children's Executive Function Skills.	227
Doğa Temelli Yürütücü İşlevler Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yürütücü İşlev Becerilerine Etkisi	229
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların Sosyal Bilgi İşleme Süreçlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi.....	231
Duygu Koçluğu İletişim Yaklaşımı Temelli Eğitim Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Ve Duygu Düzenleme Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi	233
Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Alternatif Yaklaşımlara İlişkin Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Bir İçerik Analiz Çalışması	235
The Effect Of Outdoor-Based Education Program Integrated Into The Pre-School Education Program On The Children's Biophilia Levels' Self-Regulation Skills.....	237
Okul Öncesi Eğitim Programına Kaynaştırılan Açık Hava Temelli Eğitim Programının Çocukların Biyofilili Düzeylerinin Öz Düzenleme Becerilerine Etkisi	239
İbb Yuvamız İstanbul Çocuk Etkinlik Merkezleri Öğretim Programının Değerlendirilmesi	241
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hazır Etkinlik Planı Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Ve Kullanımlarının İncelenmesi.....	243
Health Education Programs Used In Preschool.....	244
Okul Öncesinde Kullanılan Sağlık Eğitimi Programları	246
Annelerin Düşünceleri Doğrultusunda İlkokula Hazir Oluş.....	248
Okul Öncesi Öğretmenliğinde Teori Ve Uygulama: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri	250
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Ve Öğretmenlik Öz-Yeterliklerinin İncelenmesi.....	252
Erken Çocuklukta Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Desteklemeye Yönelik Öğretmen Mesleki Eğitim Programının Geliştirilmesi: İhtiyaç Belirleme Çalışması	254
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özgeci Davranışlarının Karar Verme Becerilerine Etkisi	256
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yürütülen Çocuk Katılımına Dayalı Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeleri	258
Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	260
Ebeveyn Ve Öğretmenlerin Gözünden Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlik Yolculuğu	262
Öğretmen Eğitiminde İnfomal Öğrenme Yaklaşımının Kullanılması: Sosyal Sorumluluk Dersi Örneği	264

Mesleğe İlk Adım: Yeni Mezun Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyum Haftası Deneyimlerinin İncelenmesi.....	266
Foto-Ses Yöntemi İle Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gözünden Okul Dışı Öğrenme	268
Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Becerileri Ölçeğinin (Yadö) Geliştirilmesi..	270
Environmental Behaviours Of Preschool Pre-Service Teachers	272
Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği -Öğretmen Ölçeği'nin (Cnes-T) Türkiye Bağlamında Kültürlerarası Uyarlaması Ve Ön Geçerlik Çalışması	274
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Afet Eğitimine Yönelik Görüşleri Ve Uygulamalarının İncelenmesi ...	276
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarını Destekleyen Uygulamaları Ve Davranışları	278
Is Technology Friend Or Foe In Early Childhood?.....	280
Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Dost Mu Yoksa Düşman Mı?.....	282
İlkokul Türkçe, Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Teknolojik Uygunluk Açısından İncelenmesi Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi	283
Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Kodlama Ve Dijital Hikaye Anlatımına Yönelik Tutum Ölçeklerinin Geliştirilmesi	285
Matatalab İle Robotik Kodlama Eğitiminin Okulöncesi Öğrencilerine Etkisine Dair Öğretmen Görüşleri	287
5-6 Yaş Çocukların Dijital Oyun Bağımlılıklarının Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi	289
Development Of Coding Scale For Preschool Children	291
Okul Öncesi Çocukları İçin Kodlama Ölçeği'nin Geliştirilmesi.....	293
Okul Öncesi Eğitimde 3 Boyutlu Modelleme Ve Yazdırma Uygulamalarının Geometrik Cisimlerin Öğrenilmesine Etkisi	295
Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programı'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi	297
Erken Çocukluk Dönemi Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimleri: Boylamsal Bir Araştırma	299
Erken Çocukluk Matematik Eğitiminde Ar Kullanımı	301
Investigation Of The Relationship Between Preschool Children's Computational Thinking Skills And Problem Solving Skills	303
Okul Öncesi Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünce Becerileriyle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	305
Tasarım Temelli Etkinliklerin Okul Öncesi Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisi....	307
Okul Öncesinde Dijital Araç Kullanımı İle Yaratıcılık Arasındaki İlişki.....	309
Guide To Swimming Safely In Dangerous Waters; Digital Literacy Education In Early Childhood Pilot Program*	311
Tehlikeli Sularda Güvenle Yüzme Rehberi; Erken Çocukluk Döneminde Dijital Okuryazarlık Eğitimi Pilot Uygulaması*	313
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dijital/medya Araçları Kullanım Düzeylerinin İletişim Becerileri İle İlişkinin İncelenmesi	315

Bilim Ve Teknoloji Merkezleri Birliği (Astc) Üyesi Çocuk Müzelerinin Misyon, Vizyon, Değer Ve İçeriklerinin İncelenmesi	318
Okul Öncesi Öğretmenlerinin İnovatif Düşünme Eğilimleri İle Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	320
Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Çocuklar İçin Tasarlanabilecek Dijital Oyun Ve Özellikleri Hakkındaki Görüşleri	322
Erken Çocukluk Döneminde Yapay Zekâya İlişkin Bilimsel Araştırmaların İncelenmesi.....	324
Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni, Öğrencisi Ve Annelerinin Yapay Zekâ Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi.....	326
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Matematik Becerileri Öğrenme Sürecinde Teknolojik Araçların Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri.....	328
Okul Öncesi Eğitiminde E-Portfolyo Platformu Geliştirme Ve Öğretmenlerin E-Portfolyo Kullanımına Yönelik Bilgi, Beceri Ve Tutumlarının İncelenmesi	330
Erken Çocukluk Döneminde Ebeveyn Beslenme Tutumlarının Dil Gelişimine Etkisi	332
The Effects Of Early Childhood English Language Education Program On Very Young Learners' Vocabulary Knowledge And Communicative Skills	334
Duyusal Oyun Programı'nın Yabancı Uyruklu Çocukların Türkçe Öğrenimine Etkisi	336
Okul Öncesi Dönemde Ebeveynlerin İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları: Nevşehir Ve Kayseri İlleri Örneği	338
Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitiminin Önemi	340
Yaratıcı Dramada Teorik Bilgilerin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Planlarındaki Yansıması	342
Akl Ve Zekâ Oyunlarının İlkokul 2. Sınıftaki Öğrencilerin Matematik Becerilerine Etkisi	344
Ritme Dayalı Müzik Etkinlikleri Aracılığıyla Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Duygusal Becerilerinin Desteklenmesi	346
Okul Öncesi Dönemde Matematik-Müzik İlişisine Yönelik Ulusal Araştırmaların İncelenmesi	348
Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Drama Etkinlikleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi.....	350
Karaman'da Oynanan Geleneksel Çocuk Oyunlarından Örnekler	352
Oecd Uluslararası Erken Öğrenme Ve Çocuk Refahı Çalışması: İlk Sonuçlar, Eleştiri Ve Değerlendirmeler.....	354
Problemlili Sosyal Medya Kullanımının Ebeveyn Tutumlarına Etkisi	356
Decoding Prejudice in Prospective Teachers: A Structural Model Analysis	358
Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Çalışan Ebeveynlerinden Gördükleri Fiziksel Ve Duygusal İstismarın İncelenmesi	360
Algılanan Ebeveyn Tutumu Ve Ebeveyn Öz Yeterliğinin Ebeveyn Tutumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisi	362
Obeziteye İlişkin Riskli Aile Uygulamaları İle Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	364
Understanding The Impacts Of Natural Disasters On Early Childhood: Çare-M Project Needs Analysis-2 (Pdr Experts)	366

Doğal Afetlerin Erken Çocukluk Dönemi Üzerindeki Etkilerini Anlamak: Çare-M Projesi İhtiyaç Analizleri-2 (Pdr Uzmanları)	368
Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkındaki Makalelere İlişkin Sistemik Derleme Çalışması	370
Teacher Views On Guidance Ve Counselling Services In Early Childhood	372
Okul Öncesinde Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri	374
Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerin Dış Mekân Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi: Sakarya İli Örneği	376
The Factors Affecting Early Childhood Teachers' Personal And Professional Well-Being With Coping Strategies And Suggestions	378
Ebeveynlerin Sosyotelist Olma Düzeyleri Ve Çocuklarının Phubbing (Sosyotelizm) Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi	380
Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısı İle Okul Öncesi Eğitim	382
Disaster And Risk Education Module For Children: Çare-M Project Needs Analysis-1 (Teachers) ...	384
Çocuklara Yönelik Afet Ve Risk Eğitimi Modülü: Çare-M Projesi İhtiyaç Analizleri-1 (Öğretmenler)	386
Okul Öncesi Eğitimde Beslenme Desteği Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi	388
Çocuk Parklarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duyusal Gelişimine Etkisi Açısından İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)	390
Okulöncesi Öğretmenlerinin Afetlere Yönelik Tutumları İle Psikolojik Dayanıklılık Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	392
Teknolojiden Yararlanmak: Deprem Bölgesindeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı	394
Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi	396
Professional Burnout And Job Satisfaction In Preschool Education Teachers.....	398
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişlik Ve İş Doyumu.....	400
2018'den 2023'e Okul Öncesi Eğitim Araştırmaları İle İlgili Sistemik Bir Literatür Taraması	402
Early Childhood Education: Answers To.....	404
Erken Çocukluk Eğitiminde “ne?”, “neden?”, “nasıl?” Sorularına Cevaplar	406
the Widening Educational Gap For Children Coming From Low Socio-Economic Status During Covid-19 Pandemic	408
Türkiye’de Mülteci Çocuklar Bağlamında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimlerinin İncelenmesi.....	410
The Situation Of Children Aged 0-6 Participating In Seasonal Agricultural Migration Example Of Hazelnut Harvest Ordu Province.....	412
Çocuk Yoksulluğunun Bir Başka Hali: Mevsimlik Tarım Göçüne Katılan 0-6 Yaş Arası Çocukların Durumları Ordu İli Fındık Hasadı Örneği	413
Supporting Survivors of Child Sexual Abuse: Strategies For Educators.....	414
Tübitak 4007 Özel Destek Çağrısı Kapsamında Gerçekleştirilen Bilim Şenliğinin Katılımcı Görüşlerine Göre İncelenmesi.....	416

Özgül Öğrenme Güçlüğü Bağlamında Ailelerin Yaşadıkları Zorluklar Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi.....	418
Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitim Ve Cinsel İstismardan Korunmaya Yönelik Müdahale Programlarının İncelenmesi	420
Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Ebeveynlerine Yönelik 2010-2023 Yılları Arasında Yapılan Deneysel Çalışmaların Analizi	422
Okul Öncesi Eğitimde Yabancı Uyruklu Öğrencileri Ele Alan Çalışmalara İlişkin Bir Doküman Analizi	424
Identifying Training Needs of Pre-Service Special Education Teachers Regarding Culturally and Linguistically Diverse Children	426
Analyzing Postgraduate Thesis & Dissertations On Young Children Under Institutional Protection In Turkey	428
Türkiye’de Kurum Koruması Altındaki Çocuklarla İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi.....	430
Afet Sonrası Yetişkin Travmalarının Değerlendirilmesi: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması	432
Toplum Tabanlı Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetleri: Yerel Yönetim, Stk, Üniversite İş Birliği Örneği	434
Toplum Tabanlı Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetleri: Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Yaz Dönemi Oyun Odaları Programının Paydaş Görüşleri Açısından İncelenmesi.....	436
Türkiye’de Okul Öncesinde Gecikmiş Dil Ve Konuşma Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi.....	438
Çocukların Davranışsal Ve Duygusal Güçlüğü Üzerinde Yaratıcılık Ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Etkileri.....	440
The Validity-Reliability Study Of The Creative Student Characteristics Questionnaire And Investigation Of The Relationship Between Creative Characteristics And Leadership Features Of Children Aged 48-72 Months.....	442
Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği'nin Geçerlik-Güvenirlik Çalışması Ve 48-72 Aylık Çocukların Yaratıcı Özellikleri İle Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	444
Ritim, Dans Ve Orff Eğitimi Alan Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Ege Üniversitesi Örneği	446
60-83 Aylık Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi.....	448
Erken Çocuklukta Yaratıcılık Ve Yürütücü İşlev Becerileri Arasındaki İlişki	450
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yöneticilerin Uzaktan Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri Ve Meslekî Gelişimlerine Katkıları.....	452
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri İle Çocukların Motivasyonları Arasındaki İlişki	454
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri İle Çocuklar İçin Kullandıkları Mutluluk Artırıcı Stratejiler Arasındaki İlişki.....	456
Okul Öncesi Sınıfında Öğretmenin Duygu Koçluğu Yaklaşımı Kullanmasının Sınıf Yönetimine Etkisi	458
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gürültü Ve Sessizlik Kavramına İlişkin Algıları	460

Benlik Saygısında Aile Ve Sosyal Medyanın Etkisinin Araştırılması	462
Preschool Children's Learning Behaviors In The Context Of Social Relationships	464
Investigation Of Inhibition Behaviors Towards 4-6 Year Old Children	466
4-6 Yaşları Arasındaki Çocuklara Yönelik Engelleme Davranışlarının İncelenmesi	468
Investigation Of Gender Perceptions Of Preschool Children And Their Parents	470
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ve Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi ...	472
Erken Çocukluk Eğitimi Paydaşlarının Sosyal-Duygusal İyi Oluşa Ve Duygu Koçluğu Yaklaşımına İlişkin Farkındalıkları: Bir İhtiyaç Analizi Çalışması	474
Okul Öncesi Dönemde Mizaç Ve Motivasyon İlişkisi	476
Sosyal Duygusal Yeterlik Becerileri Konulu Etkinliklerin 5 Yaş Grubu Çocukların Akran İlişkileri Ve Liderlik Becerilerine Etkisi	477
Magic World of the Game Oyunun Sihirli Dünyası	479
Annelerin 4-6 Yaş Çocuklarının Riskli Oyunlarına İzin Verme Davranışlarının İncelenmesi	481
Investigation Of Families' Leisure Activities And Use Of Green Space During The Covid-19 Pandemic Restrictions	483
Covid-19 Kısıtlamaları Sürecinde Ailelerin Boş Zaman Aktiviteleri Ve Yeşil Alan Kullanımlarının İncelenmesi	485
Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yüz İfadelerini Tanıma Becerileri	487
Okul Öncesi Öğretmenlerin Kültürel Farklılıklara İlişkin Görüşleri	489
Öğretmen Ve Ebeveynlerin Çocuk Hakları Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi	491
Günümüz Dünyasında Çocuk Hakları	493
Instagramı Aktif Olarak Kullanan Babaların Babalık Ve Çocukluk Anlayışlarının İncelenmesi	495
3-6 Yaş Çocuğu Olan Babaların Duygusal İstismarı	497
Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi Ve Farkındalıkları	499
Erken Cumhuriyet Dönemi Politikaları: Kartpostallardaki Çocuklar	501
Mühendislik Temelli Stem Uygulamalarının Okul Öncesi Çocukların Problem Çözme Ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin İncelenmesi	503
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etkinliklerinde Okul Bahçelerinde Esnek Materyallere Yer Verme Durumlarının İncelenmesi	505
Meb 365 Gün Öykü Serisinde Yer Alan Kitapların Çevre Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi	507
Okul Bahçelerinde Sürdürülebilirlik Temalı Oyun Alanlarının Çocukların Çevre Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi	509
Environmentally Significant Behaviors Performed By Parents With Their Young Children: Exploration Of Gendered Parenting	511
Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Hayvan Türleri İle İlgili Tercihlerinin Ve Tercih Nedenlerinin Araştırılması	513
Examining The Views Of Preschool Teachers On Forest Fire Awareness: The Case Of Muğla Province	515

Orman Yangınları Farkındalığına İlişkin Okul Öncesi Dönem Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi: Muğla İli Örneği	517
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğal Afetlere Ve Çevresel Sürdürülebilirliğe Programda Yer Verme Durumlarının İncelenmesi.....	519
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Doğaya Bağlılık Ölçeği'nin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması.....	522
Do You Remember What We Did At School Today?: Mother-Child Joint Conversations After Participating in Composting Learning Activities.....	525
Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi	527
Old-Age Related Stereotypes Of Preschool Pre-Service Teachers	529
Çocuk Tiyatrolarının Değerler Açısından İncelenmesi	531
Erken Çocukluk Değerler Eğitimi Yaklaşımları Temelli Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Değer Kazanımlarına Etkisi	533
Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yayınlanan Resimli Öykü Kitaplarının Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi.....	535
Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Yetkinlik İnançlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Karakter Güçlerine Etkisinin İncelenmesi.....	537
Dijital Yerlilerin Dijital Medya Algıları.....	540
Doğal Afet Konulu Çizgi Filmlerin İncelenmesi	542
5-6 Yaş Çocukların Dijital Medya Kullanım Alışkanlıkları İle Ebeveynlerinin Dijital Medya Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi	543
Sosyal Medyada Çocukların Temsili: Çocuk Ve Öğretmen Görüşü.....	544
Ana Haber Bültenlerinin Çocuklara Uygunluğu Açısından İncelenmesi.....	546

Erken Çocukluk Döneminde Bağlanma Stilleri Üzerine Yapılan Araştırmaların Analizi

Beyzanur Turgut¹, Emine Ferda Bedel²

¹*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*

²*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*

Bildiri No: 258 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç: Bu araştırmanın amacı, erken çocukluk döneminde gelişen bu önemli kavram üzerinde ülkemizde 2010- 2023 yılları arasında bağlanma stilleri üzerine erken çocukluk dönemindeki çocuklar ile gerçekleştirilmiş çalışmaları betimsel içerik analiz deseni ile taramasını yaparak sunmaktır.

Bağlanma kavramı, insanların kurdukları ilişkileri ve kişisel gelişimlerini etkileyen temel faktörlerden biridir. Bu kavram en basit şekliyle iki kişi arasında kurulan duygusal bağ olarak tanımlanabilmektedir. Sosyal bir varlık olan insan, başka kişilerle ilişkiler kurarak hayatını devam ettirmektedir. İnsanın somut boyutta başka kişilerle ilişkiler kurması ise dünyaya gözünü açtığı andan itibaren başlamaktadır. İnsanlarla ilişkiler kurmaya programlı olarak doğan bebeklerin bu dönemde kurdukları bağlar duygusal gelişimlerine de yön vermektedir. Dolayısıyla, bağlanma, sadece bebeklik döneminde değil, hayatın ileri aşamalarında da etkili olması açısından dikkate değer bir durumdur.

Bağlanma konusunda, Bowlby, Ainsworth, Main ve Solomon ile Hazan ve Shaver gibi isimlerin çalışmaları bu kavramın incelenmesinde ve anlaşılmasında önemli katkılar yapmıştır ve sonraki araştırmalara rehberlik etmiştir. Bowlby, bebeklerin biyolojik olarak bağlanmaya programlı olarak dünyaya geldiklerini ve güçlü bir bağlanma kurulmasının önemini vurgular. Bağlanmada kritik dönemlerin olduğunu savunan Bowlby'e göre, sosyal ve duygusal gelişimin olumlu seyretmesi açısından en az bir bakım verene bağlanılmış olması gerekmektedir. Ainsworth ise kuramını oluştururken bebekler ve ebeveynleri ile çalışmış ve bebeklerin davranışlarını gözlemleyerek kuramını geliştirmiştir. Ainsworth'ün çalışmaları, bağlanmanın farklı şekillerde gerçekleşebileceğini ve bu farklı bağlanma tarzlarının kendisi tarafından geliştirmiş olan yabancı durum prosedürü ile belirlenebileceğini ortaya koymuştur. Hem Bowlby hem de Ainsworth'ün kuramlarında Freud'un erken çocukluk dönemindeki yaşantıların önemini vurgulayan psikanalitik kuramının etkili olduğunu ifade etmek mümkündür. Ainsworth'ü takiben iki araştırmacı, Main ve Solomon, bağlanmaya dair çalışmaları sonucunda, organize olmayan (örgütlenmemiş) bağlanma kavramını literatüre eklemiştir. Bu kavram, Ainsworth'ün yabancı durum protokolüne göre herhangi bir bağlanma tarzına karşılık gelmeyen durumları kapsamaktadır ve genellikle de uygunsuz muamele gören çocuklarda görülen bir bağlanma türü olarak ifade edilmektedir. Daha sonra, Main, diğer bazı araştırma ortaklarıyla birlikte, bağlanma kavramını yetişkinler üzerinde çalışmış ve bağlanmaya dair olarak sadece geçmiş yaşantıları değil, güncel duygu ve düşünceleri de değerlendiren bir yetişkin bağlanma ölçeği geliştirmiştir. Hazan ve Shaver ise çocukluk dönemindeki bağlanmanın yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkiler üzerindeki yansımaları üzerinde çalışmışlar ve yetişkinlerde de Ainsworth'ün ortaya koymuş olduğu bağlanma stillerinin tanımlanabileceğini öne sürmüşlerdir. Günümüzde de bağlanma çalışmaları, duygusal düzenleme, davranış problemleri, evlilik uyumu, ebeveynlik davranışları ve kültürel farklılıklar gibi alanlarda devam etmektedir. Bağlanma konusunun incelenmesi ve araştırılması, bağlanmanın çocuk üzerindeki özellikle sosyal duygusal gelişim açısından etkileri ve bu etkilerin oldukça kalıcı özellik göstermesi açısından önemlidir.

Yöntem: Betimsel içerik analizi, belirlenmiş bir konuda, tema veya alanda birbiriyle bağımlı olmaksızın gerçekleştirilmiş nitel ve nicel çalışmaların derinlemesine incelenip düzenlenmesi ile gerçekleştirilmiş çalışmalarda kullanılan bir araştırma desendir. Betimsel analiz çalışması gerçekleştirilirken konu ile ilişkili araştırmaların yıl, konu alanı, araştırma modeli, örneklem büyüklüğü,

örneklem grubu, veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri açısından sınıflandırarak kapsamlı ve bütüncül bir şekilde eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır:

1. 2010- 2023 yılları arasındaki incelenen çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
2. Çalışmaların konu alanlarına göre dağılımı nasıldır?
3. Çalışmaların Araştırma modeline göre dağılımı nasıldır?
4. Çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılımı nasıldır?
5. Çalışmaların örneklem gruplarına göre dağılımı nasıldır?
6. Çalışmaların kullanılan veri toplama araçlarına göre dağılımı nasıldır?
7. Çalışmaların veri analiz yöntemine göre dağılımı nasıldır?

Araştırmanın örneklem seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Amaçlı örneklem derinlemesine araştırma yapabilmek amacıyla çalışmanın amacı doğrultusunda bilgi açısından zengin durumların seçilmesidir. Bu örneklem yönteminin bir türü olan ölçüt örnekleme ise örneklemin problemle ilgili olarak belirlenen özelliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlardan oluşturulmasıdır. Kriter olarak; bilimsel çalışmalar olması belirlenmiştir.

Bulgular ve Sonuç: Araştırmanın bulgu ve sonuçlarına sunum sırasında yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk dönemi, bağlanma, betimsel içerik analizi

48-60 Aylık Çocukların El Ve Ayak Tercihlerine Göre İşitsel İşleme Becerileri Ve Görsel Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Handan Doğan¹, Şeyda Şimşek²

¹Maltepe Üniversitesi

²Özel Beş Taş Anaokulu

Bildiri No: 16 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın amacı; 48-60 aylık çocukların el ve ayak tercihlerine göre işitsel işleme becerileri ve görsel algıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili Maltepe, Ataşehir ve Kadıköy ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı resmi 8 anaokuluna devam eden yaşları 48-60 ay arası 70 çocuktan oluşmakta olup; ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan çocuğun yaşını, cinsiyetini, sosyoekonomik durumunu, annenin ve babanın eğitim düzeyini belirten Çocuk Bilgi Formu, çocukların el ve ayak tercihlerini saptamak amacıyla Head Sağ-Sol Ayırt Etme Testi ve Harris Lateralleşme Testi, işitsel işlemlerini ölçmek üzere İŞTE Okul Öncesi İşitsel İşleme Testi ve görsel algılarını değerlendirmek üzere Frostig Görsel Algılama Testi kullanılarak elde edilen veriler SPSS 26 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeyleri Cronbach-Alpha katsayısı ile test edilmiş olup; elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla Kolmogorov-Smirnov Testi uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler normal dağılım göstermediğinden; parametrik olmayan fark testleri için Mann Whitney-U ve Kruskal Wallis-H testleri kullanılmış ve Kruskal Wallis-H testinde anlamlı çıkan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ise Bonferroni Testi, çocukların el ve ayak tercihleri, işitsel işlemleri ve görsel algıları arasındaki ilişkilerin tespit edilmesi için Spearman Korelasyon Testi uygulanmıştır.

Araştırmada yapılan analizler doğrultusunda elde edilen bulgulara göre 48-60 aylık çocukların işitsel işleme becerileri, görsel algı gelişimleri, lateralleşme ve sağ-sol ayırt etme becerilerinin cinsiyet ve sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Çocukların görsel algılarına ilişkin “Şekil-Zemin Ayrımı” ve toplam puanlarının, anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaştığı saptanmıştır. Çocukların lateralleşme becerileri ile işitsel işleme becerilerinin “Aynı Sesle Bitenler” ve “İşitsel Ayırt Etme” altboyutları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Sağ-sol ayırt etme becerilerine ilişkin “Kendinde” alt testi ile işitsel işleme becerilerinin “Kısa Süreli İşitsel Bellek”, “İşitsel Ayırt Etme” ve İŞTE Toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sağ-sol ayırt etme becerilerinin “Çaprazda” alt testiyle ise işitsel işleme becerilerinin “Aynı Sesle Başlayanlar, Aynı Sesle Bitenler, Kısa Süreli İşitsel Bellek, İşitsel Ayırt Etme” altboyutlarıyla ve İŞTE Toplam puanlarıyla anlamlı bir ilişki ortaya konulmuştur. Çocukların sağ-sol ayırt etme becerilerinin “Kendinde” alt testi ile görsel algılarının “Şekil-Zemin Ayrımı” altboyutu arasında, “Çaprazda” alt testiyle ise görsel algılarının “Şekil-Zemin Ayrımı ve Şekil-Sabitliği” altboyutlarında anlamlı ilişki saptanmıştır. Araştırmada 48-60 aylık çocukların işitsel işlemlerinin “Aynı Sesle Başlayanlar, Aynı Sesle Bitenler, Kısa Süreli İşitsel Bellek, İşitsel Ayırt Etme” altboyutları ve İŞTE Toplam puanları ile görsel algılarının “Şekil-Zemin Ayrımı” altboyutu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. İşitsel işlemlerinin “Kısa Süreli İşitsel Bellek ve İşitsel Ayırt Etme” altboyutları ile görsel algılarının “Şekil Sabitliği” altboyutu arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Frostig Toplam puanları ile işitsel işlemlerinin “Aynı Sesle Başlayanlar, Aynı Sesle Bitenler, Kısa Süreli İşitsel Bellek, İşitsel Ayırt Etme” altboyutları ve İŞTE Toplam puanları ile anlamlı bir ilişki ortaya konmuştur. Sonuç olarak; 48-60 aylık çocukların el ve ayak tercihleri ile işitsel işleme becerileri ve görsel algıları arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda; çocukların anne, baba ve öğretdenlerine ilgili konular çerçevesinde eğitimler tasarlanması gerekliliği ve özellikle işitsel işleme ve görsel algı gelişimi konusunda destekleyici çalışmaların önemi ile birlikte çocukların el ve ayak tercihi sürecinde baskı uygulamadan özgür seçim yapmalarına destek verilmesinin önemli olduğu kanaatine varılmıştır. Bu araştırmanın pandemi sürecinde gerçekleştirildiği göz önüne alındığından daha geniş bir örneklem grubu ile çalışılarak sonuçlar karşılaştırılabilir. El ve ayak tercihine yönelik aile tutumunun, algı gelişimine olan etkisi, uyaran zenginliği faktörü ile çocukların işitsel işleme becerileri ve görsel algı gelişimleri incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: El ve Ayak Tercihi, İşitsel İşleme, Algı, Görsel Algı

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Gelişimsel Değerlendirmenin Eğitim Programları Açısından Önemi

Alper Yusuf Köroğlu

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 274 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Değerlendirme, pedagojik ve eğitimsel bağlamda çocukların öğrenme ve gelişim süreçlerini anlamak, rehberlik etmek ve öğretim stratejilerini optimize etmek amacıyla uygulanan bir süreçtir (Bredenkamp, 2015). Bu süreç, özellikle erken çocukluk döneminde büyük bir öneme sahiptir, çünkü bu dönemde çocukların zihinsel yetenekleri, alışkanlıkları ve temel becerileri hızla gelişir ve şekillenir.

Erken çocukluk eğitimi kurumları, çocukların bu önemli döneminde sağlıklı bir şekilde gelişmelerine yardımcı olmak için kritik bir rol oynarlar. Bu eğitim kurumları, çocukların bireysel gelişimsel özelliklerini ve yeteneklerini dikkate alarak öğrenme fırsatları sunarlar ve çocukları gerçek yaşam ve ilköğretime hazırlarlar. Ayrıca, çocukların kendilerini ve çevrelerini tanımalarına yardımcı olacak öğrenme deneyimleri sunarlar. Bu bağlamda, öğretmenler, eğitim süreçlerini planlamalı, çocukların fiziksel, bilişsel, sosyal-duygusal ve dil yeterliliklerini değerlendirmeli ve ailelerle iş birliği içinde çalışarak çocukların gelişimlerini desteklemek için uygun öğrenme deneyimleri sunmalıdır (Köksal, Dağal ve Duman, 2016; Wiegerová, Gavora ve Kaniová, 2016).

Okul öncesi eğitim dönemi, gelişim ve öğrenme açısından özel bir dönemi ifade eder. Bu nedenle, okul öncesi eğitime devam eden çocukların gelişimlerini tanımak ve değerlendirmek son derece önemlidir (Akman, 2013). Değerlendirme, sadece öğrencileri tanımakla sınırlı değildir, aynı zamanda öğrenme süreçlerinin verimli geçmesi için sınıf planlamasına rehberlik etmek ve çocukların özel gereksinimlerini belirlemek amacıyla da kullanılır (Mcafee ve Leong, 2012).

Çoğu erken çocukluk eğitimcisi, her çocuğun gelişimini tam olarak anlayan, güçlü ve zayıf yönlerini içeren bir profil oluşturmayı hedefler. Bu, ancak uygun bir gelişimsel değerlendirme yöntemi ile mümkündür. Bu süreç, eğitimcilerin her bir çocuğun öğrenme yolculuğunu izlemelerine ve program hedefleri doğrultusunda ilerlemelerini değerlendirmelerine olanak tanır. Eğitim sürecinin başından sonuna kadar, öğretmenler çocukları yakından gözlemlmeli, değerlendirmeli ve bireysel olarak öğrenme deneyimlerini ayarlamalıdır. Bu uyarlama süreci, çocuk gruplarının yapılandırılması, günlük eğitim planlarının oluşturulması, eğitimci-çocuk etkileşiminin doğası ve verilen destek türü gibi bir dizi farklı şekilde gerçekleştirilebilir (Aydoğan, 2015; Core Knowledge Foundation, 2013; Curtis, 2002).

Sonuç olarak, erken çocukluk dönemi, çocukların gelişimini en hızlı ve etkili bir şekilde desteklemek için değerlendirme ve izleme süreçlerine sahip olmanın büyük bir önem taşıdığı kritik bir dönemdir. Bu süreçler, çocukların öğrenme potansiyellerini maksimize etmek ve onları en iyi şekilde hazırlamak için eğitimciler ve eğitim kurumları için vazgeçilmez araçlardır. Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanacak olan rutin gelişimsel değerlendirme uygulamaları ve her bir çocuğun gelişimsel olarak takip altında tutulması, bu kurumlarda öğretmenlerin hazırlayacakları eğitim akışlarında yer verecekleri etkinlik planlarında ele alacakları kazanım ve göstergelerin belirlenmesi süreçlerinde önemli olacağı düşünülmektedir. Ancak bu sayede, uygulanan eğitim programlarının gelişimsel nitelikte ve çocuklar açısından da anlamlı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Akman, B. (2013). Erken çocukluk döneminde gelişim (Çok kültürlü bir bakış açısı). (Çev.Ed. B. Akman), Ankara: Nobel Yayınları

Aydoğan, C. (2015). Etkili Öğretim Programı Planlama. H. Z. İnan ve T. İnan (Ed.), *Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar* içinde (ss. 308–337). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Bredenkamp, S. (2015). Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar. (Effective Practices in Early Childhood Education, 2nd Edition). (Çev. Hatice Zeynep İnan ve Taşkın İnan). 343-345. Ankara: Nobel Yayıncılık. Bredenkamp, S., & T. Rosegrant, (ed.). (1995). Reaching potentials: Transforming early childhood curriculum and assessment, 2: 21-22. Washington, DC: NAEYC.

Core Knowledge Foundation. (2013). *Using the Preschool Sequence, Core Knowledge Sequence: Content and Skill Guidelines for Preschool*.

Curtis, A. (2002). *A Curriculum for the Pre-School Child*. Taylor ve Francis.

Köksal, O., Dağal, B. ve Duman, A. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programı hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *International Journal of Social Science*, 4(46), 379–394. doi:10.9761/JASSS3395

McAfee, O. ve Leong, D. J. (2012). Erken çocukluk döneminde gelişim ve öğrenmenin değerlendirilmesi ve desteklenmesi (B. Ekinci, Çev.). Ankara: Nobel Yayıncılık

Wiegerová, A., Gavora, P. ve Kaniová, M. (2016). Professionalization of University Students of Pre-school Education (through the Views of Students on Pre-school and the Family in the Czech Republic). *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 217, 116–122. doi:10.1016/j.sbspro.2016.02.041

Anahtar Kelimeler: gelişimsel değerlendirme, gelişimsel izlem, okul öncesi eğitim programı

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Bilgi İşleme Becerilerinin Dikkat Ve Duygu Düzenleme Becerileri Açısından İncelenmesi

Ebru Doğan Marsak¹, Devlet Alakoç²

¹*Nefise Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi*

²*Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi*

Bildiri No: 275 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sosyal beceriler ve etkileşimler insan bilincinin temellerini oluşturmada, insanın düşüncelerinin ve davranışlarının çoğu bu sosyal alan tarafından belirlenmektedir. Sosyal beceriler, bireylerin kalıcı ilişkiler geliştirme, kurma, toplum içinde yer alma ve işlev görme kapasitesi için kritik öneme sahiptir (Cacioppo, 2002). Dodge, yetenekli sosyal davranışların göstergesi olarak birbiri ile ardışık beş adım önermiştir. İlk adım sosyal ipuçlarının kodlanmasını, ikinci adım, kodlanmış ipuçlarının yorumlanmasını, üçüncü adım, yorumlanan sosyal ipuçlarına erişilmesini ve potansiyel yanıtlar üretilmesini diğer adım, erişilen alternatiflerin her birinin değerlendirilmesi ve en uygun yanıtı karar vermesini son adım ise seçilen tepkinin canlandırmasını içermektedir (Rubin & Rose-Krasnor, 1992). Çocukların kendi ifadeleri, duyguları yönetmeleri ve anlamaları da sosyal etkileşimler hakkındaki bilgileri işlemeyebilmeleri açısından oldukça önemlidir (Lemerise & Arsenio, 2000; Coy ark., 2001; Garner & Lemerise, 2007). Bunun yanında dikkat becerilerinin ise duygusal süreç performansına aracılık ettiği, bilişsel ve sosyal becerilerin kazanılması için bir ön koşul olduğuna vurgu yapılmaktadır (Blair, 2002). Bu bağlamda bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının dikkat ve duygu düzenleme becerilerinin sosyal bilgi işleme becerileri üzerindeki yordayıcı etkisinin ve çocukların sosyal bilgi işleme becerilerinin çocukların yaş, cinsiyet, okul öncesi eğitime devam süresi değişkenleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu; Karaman il merkezinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 60-72 ay arasındaki 201 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın bağımlı değişkeni okul öncesi dönem çocuklarının sosyal bilgi işleme becerileri iken, bağımsız değişkeni ise okul öncesi dönem çocuklarının dikkat ve duygu düzenleme becerileridir. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan çocukların 61 (%30.3) 'i 60-65 ay aralığında, 140 (%69.7) 'i ise, 66-72 ay aralığındadır. Çocukların 90 (%44.8)'i kız, 11 (% 55.2)' si ise erkektir. Çocukların 106 (%52.7) 'sı 0-12 aydır okul öncesi eğitim kurumuna devam ederken, 95 (%47.3)'i ise 13 ay ve üzeri süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam etmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Ziv ve Sorongon tarafından 2011 yılında geliştirilmiş, Şenol ve Metin (2019) tarafından Türkçeye uyarlanmış Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi, Shields ve Cicchetti tarafından 1997 yılında geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılan Duygu Düzenleme Ölçeği ve Raatz ve Möhling tarafından 1971 yılında geliştirilen geçerlik ve güvenilirlik çalışması Kaymak (1995) tarafından yapılan FTF-K Dikkat Toplama Testi kullanılmıştır. Araştırmada, Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Sosyal Bilgi İşleme Süreci Testi ve FTF-K Dikkat Toplama Testi araştırmacı tarafından, Duygu Düzenleme Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ise çalışma grubuna dâhil edilen çocukların okul öncesi öğretmenleri tarafından değerlendirilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde bağımsız gruplar için t-testi, Pearson korelasyon analizi ve hiyerarşik çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre sosyal bilgi işleme becerilerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, bunun yanında yaş değişkeni açısından anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu buna göre, 66-72 aylık çocukların puan ortalamalarının 60-65 aylık çocukların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiyi işleme becerilerinin okul öncesi eğitime devam etme süresine göre anlamlı düzeyde farklılaştığı, 13 ay ve daha fazla süredir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların puan ortalamalarının 0-12 ay süredir okul öncesi eğitime devam eden

çocukların puan ortalamalarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yine araştırma sonucunda dikkat becerileri ve duygu düzenleme becerilerinin sosyal bilgi işleme becerilerini anlamlı düzeyde yordadığı, sosyal bilgiyi işleme becerilerinin en güçlü yordayıcısının dikkat becerileri, sonrasında ise duygu düzenleme becerileri olduğu belirlenmiştir.

Blair, C. (2002). School readiness: Integrating cognition and emotion in a neurobiological conceptualization of children's functioning at school entry. *American psychologist*, 57(2), 111.

Cacioppo, JT (2002). Sosyal sinirbilim: parçaları anlamak bütünü anlamayı teşvik eder ve bunun tersi de geçerlidir. *Amerikalı Psikolog* , 57 (11), 819.

Coy, K., Speltz, M. L., DeKlyen, M., & Jones, K. (2001). Social–cognitive processes in preschool boys with and without oppositional defiant disorder. *Journal of abnormal child psychology*, 29, 107-119.

Kaymak, S. (1995). Yuvaya giden beş yaşındaki çocuklarda dikkat toplama çalışmaları (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Lemerise, E. A., & Arsenio, W. F. (2000). An integrated model of emotion processes and cognition in social information processing. *Child development*, 71(1), 107-118.

Rubin, K. H., & Rose-Krasnor, L. (1992). Interpersonal problem solving and social competence in children. In *Handbook of social development: A lifespan perspective* (pp. 283-323). Boston, MA: Springer US.

Şenol, F. B., & METİN, E. N. (2019). Okul öncesi dönem çocukları için sosyal bilgi işleme süreci testi: Türkçe'ye uyarlama geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1445-1456.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bilgi işleme, dikkat, duygu düzenleme

Okul Öncesi Dönem Çocuklarda Saldırganlık Yöneliminin Değerlendirilmesi

Ayşe Sevde Suna Şaka¹, Hilal Obalı¹, Abdülkadir Kabadayı²

¹MEB

²Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri No: 20 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, çocukların sosyalleştiği, benlik duygularının geliştiği, yaşadığı toplumun değerlerini öğrendiği ve o topluma uygun gelişim özellikleri gösterdiği bir dönemdir. Okul öncesi eğitimde çocukların saldırgan davranış kalıpları gibi sosyal uyumsuzluklarının erken tespit edilmesi, çocuklukta uyum sorunlarının önüne geçilmesinde ve saldırganlığın önlenmesinde önemli işleve sahiptir. Bu çalışma okul öncesi dönemde çocuklardaki saldırganlık yöneliminin değerlendirmesi bakımından önemlidir. Bu araştırmada 5-6 yaş okul öncesi çocukların saldırganlık yönelimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Konya ili merkez ilçelerinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 50 çocuk oluşturmuştur. Örneklem belirlemede basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Araştırmada çalışma grubunda yer alan çocukların cinsiyet ve yaş bilgilerini elde etmek amacıyla Genel Bilgi Formu ve saldırganlık yönelimlerini değerlendirmek için “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeği” kullanılmıştır. Veriler toplanırken Genel Bilgi Formu ve “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeği” çalışma grubunda yer alan çocukların öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeği” 2016 yılında Kaynak, Kan ve Kurtulmuş tarafından geliştirilmiş olup; dört alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarının güvenilirlikleri hesaplanmıştır ve her bir alt boyutun güvenilirliği bulunmuştur. Sonuç olarak araştırmada kullanılan “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeği” alt boyutlarının “yüksek güvenilir” düzeyinde ($\alpha > .80$) olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Kaynak, Kan, & Kurtulmuş, 2016). Araştırma verilerinin analizinde kullanılacak uygun testlerin belirlenmesi için verilere normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı çarpıklık basıklık tabloları değerlendirilerek belirlenmiştir. Dağılımın normal olmadığı görüldüğünden analizlere parametrik olmayan testlerle devam edilmiştir. Ölçeğin alt boyutları arasındaki ilişkiler Regresyon analizi ile cinsiyet ve yaş arasındaki ilişkiler ise Mann Whitney U testi ile değerlendirilmiştir. İstatistiksel analizler için SPSS Windows version 28.0 paket programı kullanılmış ve $p < 0,05$ istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi olarak 0.05 belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre, “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeğinden” en yüksek ortalamaya sahip olan alt boyutunun “Başkalarına Yönelik Fiziksel Saldırganlık”, en düşük ortalamaya sahip olan alt boyutunun ise “Kendine Yönelik Saldırganlık” olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada çocukların cinsiyeti, yaşı gibi değişkenlerle saldırganlık yönelimleri arasında alt boyut ortalamalarında farklılık olmasına rağmen anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygun olup olmadığı çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan “36-72 Aylık Çocuklara Yönelik Saldırganlık Yönelim Ölçeğinin alt boyutlarının ayrı ayrı çarpıklık ve basıklık değerlerinin analizleri ile yapılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeğin ve alt boyutlarının normal dağılıma uymadığı görülmektedir. Araştırmanın bir diğer sonucunda ölçeğin tüm maddelerinin genel değerlendirmesi yapıldığında, araştırmaya katılan çocuklarının düşük oranda saldırganlık düzeyine sahip olduğu söylenebilir. Alt boyutlar arası regresyon analizi sonuçlarına göre “Başkalarına yönelik fiziksel saldırganlık” alt boyut ölçeğine ait Beta değeri (0,428), başkalarına yönelik fiziksel saldırganlık alt boyut ölçeği ile saldırganlık yönelim ölçeği arasındaki ilişkinin pozitif yönde olduğunu, başkalarına yönelik fiziksel saldırganlık arttıkça saldırganlık yöneliminin de arttığını göstermektedir. Cinsiyet değişkenine göre bulgular ele alındığında kız çocukların erkek çocuklardan ortalamasının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca kız çocukların “Başkalarına Yönelik İlişkisel Saldırganlık”, “Kendine Yönelik Saldırganlık” alt boyutları ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu; erkeklerde ise “Başkalarına Yönelik Fiziksel Saldırganlık”

ve “Nesnelere Eşyalara Yönelik Saldırganlık” alt boyutları ortalamasının kızlardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Yaş değişkenine göre bulgular incelendiğinde 5 yaş çocukların saldırganlık ortalama puanlarının 6 yaştan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bütün alt boyutlarda 5 yaş çocukların ortalamaları 6 yaş çocukların ortalamalarından yüksek bulunmuştur. Ancak yaşa göre tüm alt boyutlarda çocuklar arasında anlamlı bir farklılık ($p > 0,05$) bulunmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Saldırganlık Yönelimi

Investigating the Psychometric Issues of Techcheck-K Assessment Tool Through Item Response Theory

Hasret Köklü-Yaylacı¹, Refika Olgan²

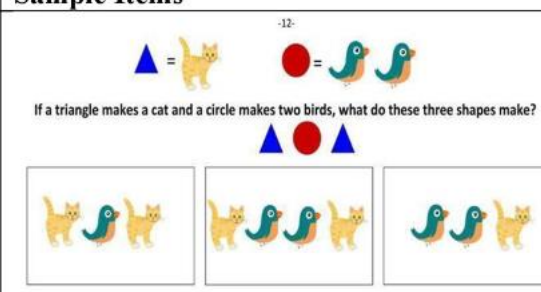
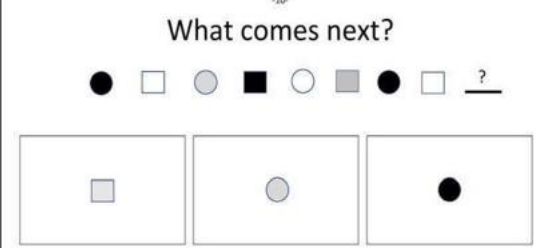
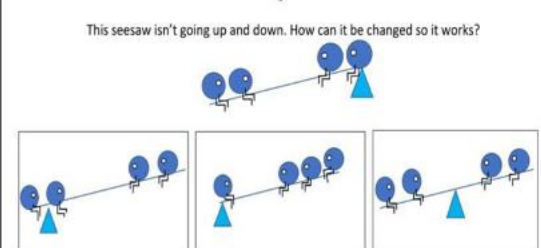
¹Aksaray Üniversitesi

²Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bildiri No: 27 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

This study investigates the psychometric issues of the TechCheck-K assessment tool, designed to measure kindergarten children's computational thinking (CT) skills (Relkin & Bers, 2021). The tool consists of 15 multiple-choice questions, has three options per question, and is scored as satisfactory (1) and unsatisfactory (0). TechCheck-K was built on seven powerful ideas of CT: hardware/software, control structures, representation, debugging, algorithms, and modularity (Bers, 2020). The powerful idea of the design process was not used in the original version of TechCheck-K, as it is an iterative and open-ended process and cannot be measured by multiple-choice questions. While the algorithms domain contains 5 items, other domains contain 2 items each. A description of some domains and an example item are given in Figure 1.

Figure 1. The Powerful Ideas in TechCheck-K

Domain	Description	Sample Items
<i>Representation</i>	Involves understanding that concepts or actions can be represented by symbols.	
<i>Algorithms</i>	Series of sequential steps followed to solve a problem or achieve a goal	
<i>Debugging</i>	Identifying and solving problems/errors that occur in a task/program	

In the current study, the TechCheck-K was first translated into Turkish and corrected according to expert opinions. Then, the necessary permissions for data collection were obtained. The data were gathered from 352 kindergarten children, aged between 49 and 86 months, consisting of 163 girls and

189 boys. According to the results, there was a normal distribution of TechCheck-K scores with a minimum score of 0 and a maximum score of 15 out of 15. In addition, the mean TechCheck-K score was found to be 7.33 ($SD = 2.60$) and reliability analysis showed an acceptable level of internal consistency ($\alpha = .63$). In addition, items 2, 3, 14, and 15 received the highest mean scores, while items 10, 11, 12 and 13 received the lowest mean scores and were the most likely to be left blank, indicating a challenge for the kindergarten children. Furthermore, gender group comparisons showed that although girls performed better ($M = 7.57, SD = 2.49$), there was no significant difference between girls and boys ($M = 7.04, SD = 2.64; t(305) = -1.89, p = 0.58$, two-tailed) in terms of CT skills. Furthermore, the magnitude of the differences in means (mean difference = 0.53, 95% CI: -1.07 to 0.18) was very small (eta squared = 0.2).

The ITM package in R Studio version 1.2 was used to run the two-parameter logistic model by item response theory, and items were examined for their discrimination and difficulty parameters. First, the item characteristics curve showed that all items, except item 12, had a steeper curve and good discrimination power to identify the probability of correct response at low and high ability levels. Secondly, the coefficients including the discrimination and difficulty indices indicated that item 12, among others, had less discrimination and difficulty power. Correspondingly, items 2, 3, 4, 9, 14, and 15 were found to be the easiest, while items 10, 11, and 13 were the most difficult for children. Also, all items were good at discriminating between high and low-ability students. Finally, the item information curves and the test information function were used to summarize the item information of TechCheck-K for the ability levels. Similarly, except for item 12, it was found that each item provided sufficient information for children of different ability levels, and the amount of information had a maximum at an ability level of -1.0 and 3 for an ability range of $-2 \leq \theta \leq 0.0$ (Baker & Kim, 2017, p. 90). This means that TechCheck-K is good at providing information about children with average CT ability, and the information decreases as the ability level increases and decreases.

In conclusion, this study showed that TechCheck-K has good power to measure the CT ability of Turkish kindergarten children and is better at discriminating children with average ability levels. Although item 12 showed a low power to discriminate children with different ability levels, it was kept in the assessment as Cronbach's alpha value decreased when it was deleted. This means that item 12 increases the internal consistency of the TechCheck-K. Further research can investigate the guessing parameter for item 12 with a larger sample and explain whether this item was answered correctly by chance.

REFERENCES

Baker, F. B., & Kim, S. H. (2017). *The basics of item response theory using R* (pp. 17-34). New York: Springer.

Bers, M. U. (2020). *Coding as a playground: Programming and computational thinking in the early childhood classroom*. Routledge.

Relkin, E., & Bers, M. (2021). Techcheck-K: A measure of computational thinking for kindergarten children. *In 2021 IEEE global engineering education conference (EDUCON)*, IEEE (pp. 1696-1702).

Anahtar Kelimeler: Unplugged assessment, computational thinking skills, TechCheck-K, kindergarten, Turkey

Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin Türkçeye Uyarlama Çalışması

Sema Soydan¹, Gülsüm Akiş², Ayber Acar³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sağlık Hizmetleri MYO

³KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksek Okulu

Bildiri No: 30 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ülkemizde sadece ebeveynin fetüse ve yenidoğana karşı bağlılığını ölçmeye uygun ölçme araçları olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin çocukların yaşları ilerledikçe çocuğun değişen taleplerinin ebeveynin bağlanma temsillerini etkileyip etkilemediğini belirlemeye yönelik ölçme araçları olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı, Johnson, Ketring, Abshire, (2003) tarafından ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemek amacıyla geliştirdikleri Ebeveyn Bağlanma Envanterinin Türkçe 'ye uyarlanarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında 565 ebeveyn (321 anne ve 244 baba) ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini belirlemede uygun örnekleme tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışmaya dahil olan 250 ebeveynin çocuğu 4 yaşında, 290 annenin çocukları ise 5 yaşındadır. Çocukların 240'ı erkek, 300 tanesi kızdır. Ebeveyn Bağlanma Envanterinde katılımcılar 5'li Likert ölçeğine göre yanıt verirler, 5=Her zaman, 4=sık sık, 3=bazen, 2=çok sık değil ve 1=Hiçbir zaman. 3, 7, 8, 12, 13, 20, 21, 22 maddelerin ters kodlama gerektirir. Daha yüksek puanlar, olumlu olarak kabul edilen daha yüksek ebeveyn bağlanma düzeylerini gösterir. Olası puanlar 22 ile 110 arasında değişmektedir. Güven/Kaçınma alt boyutu 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 17, 18, 20 ve 22. maddelerden oluşurken iletişim boyutu 5, 11, 14, 16, 19 ve 21. maddelerden oluşmaktadır. Envanterin Türkiye'ye uygunluğunu sağlamak için geçerlik güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. İlk olarak ölçeğin kaynak dilden Türkçe 'ye çevirisi alan uzmanları tarafından yapılmıştır. Yapılan çeviri ile orijinal envanterdeki ifadeler karşılaştırılarak Türkçe formunun son hali oluşturulmuştur ve dil geçerliliği sağlanmıştır. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığının, veri yapısının, açımlayıcı faktör analizine uygunluğunun belirlenmesinde, Kaiser – Meyer – Olkin (KMO) ve Barlett Küresellik (Sphericity) testine başvurulmuştur. Buna göre KMO değeri (.916), faktör analizi yapabilmek için veri setinin uygunluk seviyesinin "mükemmel" olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ek olarak Barlett testi sonucu anneler için 5723,381 (p<0,05), babalar için 3060,753 (p<0,05) olarak bulunmuştur. Bu ölçüm yaptığımız değişkenin evren parametresinde çok değişkenli olduğunu göstermektedir. Yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucunda Ebeveyn Bağlanma Envanteri'nin 'Güven /Kaçınma' ve 'İletişim' alt boyutlarını içeren 2 faktörlü yapı doğrulanmıştır. Bileşenler matrisi incelendiğinde ölçek maddelerinin iki alt boyut altında toplandığı görülmüştür. Ölçeğin açıklanan toplam varyans oranı anneler için %65 ve babalar için %53 olarak belirlenmiştir. Envanterde bulunan boyutların toplam korelasyon değerleri 0,420 ile 0,807 aralığında değişmektedir. Ölçek ve alt boyutlar arasında orta ve yüksek düzey pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. . Doğrulayıcı Faktör Analizi sonucunda elde edilen uyum indeks değerleri, ölçek maddelerinin alt testler için uygun şekilde seçildiğini göstermektedir. Envanterin güvenliğinin sağlanmasında iç tutarlılık güvenliği incelenmiş ve iç tutarlığa kanıt sağlamak amacıyla Cronbach Alpha katsayıları kullanılmıştır. Buna göre katsayısı Anneler için $\alpha=.0,96$ babalar için $\alpha=.0,91$ olarak belirlenmiştir. Elde edilen bu katsayıların .60'dan yüksek olması birincil yapılar için güvenliliğin sağlandığını göstermektedir. Yapılan Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda $\chi^2=807,312$, RMSEA=0,044, SRMR=0.029, CFI=0.951 ve TLI=0.942 ile iyi bir uyumu değerine ulaşılmıştır. Bu sonuçlar uyarlaması yapılan envanterin, geçerli, güvenilir ve alanda kullanılabilecek bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir. Araştırma sonucunda, ölçeğin iki alt boyut ve 22 maddeden oluşan yapısının doğrulandığı belirlenmiştir. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda; Ebeveyn Bağlanma Envanterinin ebeveynlerin çocuklarına bağlanma konusundaki bakış açılarını belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ifade edilebilir. Ölçek formu; anne ve babaları ayrı ayrı değerlendirebilme imkânı sağlarken ebeveynin bildirimlerine aynı anda ulaşılabilme de

mümkün hale getirmektedir. Dolayısıyla bu envanterin Ebeveyn Bağlanma örüntülerini inceleyen gelecekteki çalışmalara temel oluşturacağını düşünmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi çocuklar, ebeveyn bağlanma, geçerlik ve güvenilirlik

4-6 Yaş Grubu Çocuklarda Yaratıcı Drama Yöntemi İle Yapılmış Sosyal Beceri Ve Sosyal Problem Çözme Beceri Gelişimini İnceleyen Makalelerin Değerlendirilmesi

Nihal Akalın

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri No: 36 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem çocukları, aile ortamından sonra ilk olarak okul öncesi eğitim kurumlarında aile bireyleri dışında başka yetişkinlerle ve akranlarıyla bir araya gelerek sosyal davranışları deneyimleme ve öğrenme fırsatı bulmaktadır. Çocuğun sosyal açıdan hayata uyum sağlama sürecinin başladığı bu dönemde yaratıcı drama yöntemi ile desteklenen sosyal gelişim, çocukların sosyal beceri ve sosyal problem çözme beceri gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yaratıcı drama grupla yapılan ve grup kurallarının ön planda olduğu bir yöntem olduğu için grup üyelerinin birbirini tanıması, çeşitli rollerin canlandırılması, konuşulması, tartışılması sosyal bir ortam içerisinde meydana geleceğinden sosyal iletişimin temelleri de bu dönemde atılmış olacaktır.

Yaratıcı drama çağdaş eğitim anlayışı içerisinde, bireyi öğrenme süreci içerisinde aktif kılarak yaparak yaşayarak öğrenmesine, kendini geliştirerek yaratıcı bir birey olma yolunda ilerlemesine, yaşadığı dünyada çevresindeki diğer bireylerle olumlu sosyal ilişkiler kurarak bütünsel gelişimine katkıda bulunmasına olanak sağlayan bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Yaratıcı drama süreç itibariyle ve içerdiği tekniklerle çocuklarda iş birliği, kendini ifade etme, hoşgörü, yardımlaşma ve demokratik kişilik özelliğine sahip olma, kurallara uyma, kendi hakkını gözeterek başkasının hakkına saygı gösterme gibi sosyal becerilerin gelişimi için fırsatlar sunmaktadır. Sosyal beceri gelişimi yetersiz olan bireyler, yaşadığı toplumda istedik davranışları sergileme ve kişiler arası ilişkilerden kaynaklı sosyal problemlere çözüm bulma noktasında zorluk yaşamakta hem gelecekteki eğitim yaşantısında hem de gündelik hayatta uyumsuz davranışlar sergileyerek yalnız kalabilmektedir. Bu çocuklar sosyal yaşamlarında, okul ve gelecekteki iş yaşantılarında bir takım problemlerle karşı karşıya kalabilirler. Bu problemleri azaltmak, sosyal olarak yetersizlik sergileyen çocukları tespit etmek ve sosyal beceri geliştirmeye yönelik müdahale programları hazırlayarak gerekli önleyici tedbirlerin alınması çocukların gelecekteki iyi oluşları ve sağlıklı bir toplumsallaşma süreci için gereklidir. Yapılan çalışmalarda özellikle, ilköğretimde çocukların akademik başarılarının önemli bir bileşeni olarak erken öğrenme becerilerine ilaveten sosyal beceri, sosyal problem çözme ve sosyal uyum beceri gelişimine vurgu yapan erken müdahale ihtiyacının altı çizilmektedir. Bu bağlamda erken çocukluk eğitim kurumlarında çocukları sosyal gelişim yönünden destekleyen öğrenme ortamları oluşturulmalıdır. Alan yazında yaratıcı dramanın sosyal beceri ve sosyal problem çözme beceri gelişimine yönelik yapılmış çalışmalar bulunsa da yaratıcı dramanın okul öncesi çocuklarına yönelik planlama ve uygulanması ile ilgili çalışmaların sınırlı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu araştırma 4-6 yaş grubu çocuklarda yaratıcı drama yöntemi ile yapılmış sosyal beceri ve sosyal problem çözme becerisini geliştirmeye yönelik yapılan çalışmaları tespit etmek ve sonuçlarını değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada veriler 01.01.2013-31.05. 2023 yılları arasında Türkiye’de yapılmış akademik makalelerin taranması yöntemi ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yaratıcı drama çocukların tüm gelişim alanlarına katkıda bulunmasının yanı sıra akademik başarı, motivasyon ve bir grup etkinliği olması dolayısıyla özellikle sosyal beceri gelişimine olumlu katkılar sağlamaktadır. Gelişimde kritik öneme sahip olan okul öncesi dönemde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması, çocukların kişilik, sosyal, kültürel gelişim ve sosyal problem çözme beceri gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu sonuçlara ilaveten çalışma bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. İlk olarak çalışma 01.01.2013-31.05.2023 yılları arasında yapılmış Google Akademik’te taranan Türkçe makaleleri içerdiğinden lisansüstü tezler, kitaplar vb. kaynaklar dâhil edilmemiştir. Buna ek olarak çalışma yaratıcı dramanın sadece sosyal beceri ve

sosyal problem çözme beceri gelişimi üzerindeki etkisini inceleyen araştırmaları içerdüğinden diğer gelişim alanlarına olan etkisi ile ilgili bilgi sunmamaktadır. Çalışma literatüre katkı sağlamanın yanı sıra eğitimciler, öğretmenlere ve çocuklara çeşitli önerilerde de bulunmaktadır. Araştırmacılar, çocukların sosyal beceri ve sosyal problem çözme beceri gelişimini desteklemek üzere yaratıcı drama yöntem olarak kullanabilecekleri deneysel çalışmalar yürütebilirler. Öğretmenler, çocukların sosyal davranış kazanımı ve yaşayabilecekleri kişiler arası sorunları en aza indirmek için yaratıcı drama etkinlikleri planlayıp uygulayabilirler. Sosyal problemlerin etkin bir biçimde çözümlenmesi ve toplum yanlısı sosyal davranış kazanımı için çocuklar, erken çocukluk döneminde sosyal beceri gelişimine yönelik yaratıcı drama etkinliklerine de katılım sağlayabilirler.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı Drama, Sosyal Beceri, Sosyal Problem Çözme

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algılarına Yönelik Ölçek Geliştirilmesi

Fadime Biçici Uslu¹, Selda Aras¹, Arif Yılmaz²

¹Hacettepe Üniversitesi

²UNICEF

Bildiri No: 295 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk döneminde çocuklarla ilgili kararlar, uygulanacak etkinlikler veya alınacak önlemler onların çocukluk ve ileriki dönemlerini daha sağlıklı bir şekilde geçirmelerini sağlayacaktır. Veriye dayalı karar verme, okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların güçlü ve geliştirilmesi gereken taraflarını belirlemek için değerlendirme verilerini inceledikleri ve bu verilerden elde ettikleri sonuçları uygulamalarında kullandıkları süreci ifade eder. Veriye dayalı karar vermenin bir parçası olan veri okuryazarlığı ise, yaşanan problemleri çözmek için akıl yürütme ve düşünmenin bir parçası olarak verileri anlama, öğrenme ve öğrenilen verileri kullanma olarak tanımlanmıştır (Mandinach ve Gummer, 2013). Bu bağlamda eğitsel veri okuryazarlığı ise, sınıf içerisinde veya okulda öğretme ve öğrenmeyi sürekli olarak geliştirmek amacıyla çeşitli türdeki verileri doğru bir şekilde gözlemleme, analiz etme ve bunlara yanıt verme yeteneği olarak tanımlanır (Love, 2012). Bu araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin eğitsel veri okuryazarlığına yönelik bir yeterlik algısı ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla eğitsel veri okuryazarlığı için gerekli kaynaklar, yapılar, süreçler incelenmiş ve eğitsel veri okuryazarlığını etkileyen etmenler ile geliştirmeye yönelik çıkarımlar araştırılmıştır. Bu araştırma, ölçek geliştirme aşaması ve geliştirilen ölçeğin uygulama aşamasından oluşmaktadır (DeVellis, 2021). Araştırmada, ölçek geliştirme aşamasında nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu bağlamda araştırma, nicel araştırmaya bağlı olarak tarama yönteminde yapılmıştır. Çalışmaya 2022-2023 eğitim öğretim yılında Türkiye’de 81 ildeki MEB’e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan 579 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma, rastgele atama yöntemi ile çevrimiçi bir link üzerinden öğretmenlere uygulanmıştır.

Araştırmanın veri analizi, SPSS veri analizi programı kullanılarak yapılmıştır. MEB Okul öncesi Öğretmenlerinin Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algısı süreçleri arasında istatistiksel fark olup olmadığı incelemek için uygun istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilk olarak çalışmada, açıklayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizleri için IBM SPSS 22.0, doğrulayıcı faktör analizi için ise IBM AMOS 24.0 paket programları kullanılmıştır. Faktör analizinden sonra hangi testlerin (parametrik/nonparametrik testler) uygulanacağına karar vermek için karşılanması gereken varsayımlar test edilmiştir. Dağılımın normalliğine karar vermek için Kolmogorov-Smirnov testinden yararlanılmıştır ve verilerin çarpıklık-basıklık katsayılarının $\pm 2,0$ arasında ise normal kabul edilmiştir.

AFA sonuçlarına göre 41 maddeden oluşan Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algısı Ölçeği modeli tersine kodlanan iki maddenin hiçbir alt boyutun altına yerleşmemesinden dolayı ölçekten çıkarılmıştır. Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algısı ölçeği 39 madde ile tekrardan AFA uygulanmış ve 39 maddenin 6 boyut altına toplandığı görülmüştür. Eğitsel Veri Bilgisi alt boyutunda 9 madde, Eğitsel Veri Güvenliği ve Etiği alt boyutunda 8, Eğitsel Veri Kullanımı alt boyutunda 8, Eğitsel Veri Analizi/Yorumlama alt boyutunda 5, Eğitsel Veri Toplama/Erişimi alt boyutunda 5 madde ve son olarak Eğitsel Veri Yönetimi alt boyutunda 4 madde yer almaktadır. AFA sonuçlarından elde edilen analizinden sonra, ölçek DFA ile test edilmiştir. DFA sonucunda ölçme aracına ait uyum indekslerinin istenilen aralıkta olduğu görülmüştür. “Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algısı Ölçeği”, okul öncesi öğretmenlerin eğitsel veri okuryazarlığı yeterlik algılarını belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. 39 maddeden oluşan Eğitsel Veri Okuryazarlığı Yeterlik Algısı Ölçeği 5’li Likert tipinden oluşmaktadır. Çalışmanın sonucunda geliştirilen Eğitsel Veri Okuryazarlığı

Yeterlik Algısı Ölçeğinin, okul öncesi öğretmenlerinin yeterlik algılarını ölçmede kullanılabilir ve geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür.

Kaynakça

DeVellis,R.F. (2021). *Ölçek Geliştirme Kuram ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Mandinach, E. B., & Gummer, E. S. (2013). A systemic view of implementing data literacy in educator preparation. *Educational Researcher*, 42(1), 30–37. <https://doi.org/10.3102/0013189X12459803>

Love, N. (2012). *Data literacy for teachers*. Hawker Brownlow Education.

Anahtar Kelimeler: Değerlendirme, Veri, Veriye Dayalı Karar Verme, Okul Öncesi, Veri Okuryazarlığı, Eğitsel Veri Okuryazarlığı

Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 (Ebeveyn Ve Öğretmen Formu): Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması

Fatime Sabahat Işıktekiner¹, Çağlayan Dinçer²

¹Hitit Üniversitesi

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bildiri No: 40 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç: Sosyal ortamlarda sergilenen yaklaşma-kaçınma eğilimlerinin farklı kombinasyonları doğrultusunda oluşan bir modelle açıklanan sosyal içe dönüklük, çocuğun kendini sosyal etkileşim fırsatlarından uzaklaştırdığı ve sosyal ortamlarda genellikle yalnız davranışlar sergilediği süreç olarak ifade edilmektedir. Bununla birlikte bu süreci tanımlamak için bir şemsiye terim olarak da kullanılan sosyal içe dönüklük kavramı; utangaçlık, asosyallik ve sosyal kaçınma olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır. Çocuğun sosyal ortamlarda kaygı duyması ve sosyal yenilik karşısında tedirgin davranışlar sergilemesi utangaçlık; korku ya da kaygı olmaksızın tek başına oyun oynamayı tercih etmesi ve ilgisini çeken bir durum olduğunda akranlarıyla etkileşim kurmakta zorluk çekmemesi asosyallik; hem yalnız olmayı hem de sosyal etkileşimlerden kaçınma davranışları göstermesi sosyal kaçınma olarak açıklanmaktadır. Genel olarak sosyal ortamlarda kendilerini geri çeken içe dönük çocuklar, hem toplum hem de öğretmenler tarafından ağırbaşlı olarak nitelendirildikleri gibi sınıf ortamında bu davranışların sosyal onay görmesi çocukların sosyal etkileşim fırsatlarından faydalanamamalarına neden olabilmektedir. Ayrıca içe dönük çocukların sessiz, sakın tavırlarının mizaçlarının bir parçası olarak görülmesi ve yıkıcı davranışlar sergilemeyerek başka çocuklara zarar vermiyor olması da bu durumu ihmal edilebilir kılmaktadır. Bu bağlamda okul öncesi dönemde sosyal içe dönük davranışları belirleyebilmek, sınıf içinde bu davranışları gösteren çocukların akranları ile olan etkileşimlerinde ne gibi sosyal tercihlerde bulunabileceklerini saptayabilmek ve sosyal içe dönüklüğü farklı boyutlarıyla (utangaçlık, asosyallik ve sosyal kaçınma) değerlendirebilecek bir ölçeğin özellikle sosyal içe dönük davranışlar gösteren çocukları sınıf içinde daha görünebilir kılabilmesi adına önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada, sosyal içe dönüklüğün alt boyutlarını ölçmek için kullanılan Coplan ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 ebeveyn formu (Child Social Preference Scale-3) Türkçeye çevrilerek, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmaktadır. Ayrıca ölçek öğretmenlere uygulanarak ölçeğin öğretmen formunun da Türk kültürüne uyarlama çalışması yapılmıştır.

Yöntem: Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 Ebeveyn Formu (ÇSTÖ-3 EF) geçerlik ve güvenirlik çalışması için Ankara/Yenimahalle'deki iki kurum kreşinde 36-72 aylık çocukları olan 105 ebeveyn ile yapılmıştır. Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 Öğretmen Formu (ÇSTÖ-3 ÖF) geçerlik ve güvenirlik çalışması kapsamında ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı farklı anasınıfı ve anaokuluna devam eden 334 çocuğun (36-72 aylık) öğretmenine (n=45) ulaşılmıştır. Öncelikle ölçeğin çeviri işlemleri yapıldıktan sonra beş uzmandan görüş alınarak kapsam geçerliğine bakılmış ve ölçekteki tüm maddelerin kalması yönünde karar verilmiştir. ÇSTÖ-3 Ebeveyn Formu yapı geçerliği ve güvenirliği; doğrulayıcı faktör analizi, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) ve test tekrar test güvenirliği çalışmaları ile analiz edilmiştir. ÇSTÖ-3 Öğretmen Formu yapı geçerliğini belirlemek amacıyla ilk açımlayıcı faktör analizi sonra doğrulayıcı faktör analizi yapılmış, iç tutarlılık katsayısı ile güvenirliği hesaplanmıştır.

Bulgular: Yapılan analizler sonucunda ÇSTÖ-3 Ebeveyn Formununun 15 madde ve üç faktörlü yapısının doğrulandığı, açıklanan varyans değerlerinin de uygun değerlerde (0.10 ile 0.58) olduğu görülmektedir. Cronbach Alfa iç güvenirlik katsayısı; utangaçlık boyutu için .76, asosyallik boyutu için .69 ve sosyal kaçınma boyutu .67 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirliği çalışmaları sonucunda

ölçeğin Pearson momentler çarpımı katsayısı utangaçlık boyutu için .78, asosyallik boyutu için .77 ve sosyal kaçınma boyutu için .85 elde edilmiştir. ÇSTÖ-3 Öğretmen Formunun yapı geçerliğini belirlemek için yapılan açımlayıcı faktör analizi doğrultusunda faktör yükleri .30'un altında olan iki madde ölçekten çıkarılarak, ölçeğin tek boyutlu olduğu ve toplam varyansın %56.47'sini açıkladığı görülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ÇSTÖ-3 Öğretmen Formunun 13 maddelik tek faktörlü yapısı doğrulanarak, ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .92 olarak bulunmuştur.

Sonuç: Elde edilen sonuçlara göre Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 Ebeveyn Formunun utangaçlık (7 madde), asosyallik (4 madde) ve sosyal kaçınma (4 madde) olmak üzere üç alt boyut ve 15 maddeden; Çocuk Sosyal Tercih Ölçeği-3 Öğretmen Formunun ise tek boyut ve 13 maddeden oluştuğu belirlenmiştir. Her iki ölçeğinde Türkçe formunun çocukların sosyal tercihlerini belirlemede ve sosyal içe dönük davranışlarını değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal içe dönüklük, utangaçlık, asosyallik, sosyal kaçınma, okul öncesi dönem.

Teachers' Confidence in Recognising and Reporting Signs of Child Abuse and Neglect.

Nikki Stevenson

Nottingham Trent University

Bildiri No: 43 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Child abuse and neglect involves the physical, emotional and sexual abuse and neglect of young people below the age of 18 years old. Child neglect includes a failure to care for the basic needs of children properly such as keeping them clean and warm and ensuring they are dressed appropriately for the weather and that they eat and sleep properly. Recently, the UK Domestic Abuse Act 2021, was passed by the Parliamentary House of Commons. This Act recognised that children who have witnessed domestic abuse, as well as those who have directly suffered the abuse, are also victims of child abuse (Legislation.gov.uk, 2021). Child abuse and neglect is a serious global issue and huge matter of concern due to its long-term detrimental effects on children, their families and the further consequences to society that occur as a result of abuse. Globally it is estimated that around one billion children between the ages 2-17 experienced physical, sexual, or emotional violence or neglect in 2020 (WHO, 2020). Within the UK one in five adults aged 18 to 74 years have reported that they have experienced at least one form of child abuse, whether emotional abuse, physical abuse, sexual abuse, or witnessing domestic violence or abuse, before the age of 16 years (8.5 million people; ONS, 2020). Witnessing domestic violence has been shown to affect children in several detrimental ways including increasing the risk of alcohol dependence and drug misuse, increased susceptibility to poor mental health and depression and the possibility of generational inheritance/ maintaining a cycle of abuse as a parent or a partner as either a victim or perpetrator of abuse (Iles-Caven, 2017; Indermaur, 2001; Felitti et al., 2019). Statutory educational safeguarding guidelines are set out in UK schools and a part of this places a duty of care upon teachers. Therefore, schools have a duty to identify and report signs of childhood abuse and neglect (CA&N), and more recently this duty now also includes the witnessing or suffering domestic violence and abuse (DVA), to safeguard the welfare of children. This study investigated the efficacy of teacher training in UK schools during teacher training period and training whilst in post at a school. UK teachers (N=273) were assessed in their knowledge of and confidence in recognising and reporting the signs of abuse, including those of DVA. Furthermore, any barriers associated with reporting, including fear of repercussions and a lack of understanding of the legislation, were also assessed. Our data show that in-service training only adequately prepared teachers, with only around 10% receiving additional DVA training. Teachers felt slightly less confident and knowledgeable about signs of DVA, and fewer had previously reported DVA (13.6%) than general CA&N (50%). Four types of signs of abuse were identified: child's behavioural and physical signs, problematic parental behaviour, and more harmful psychological signs. There were some suspected but unreported cases (N=19/3.6%) and different barriers to reporting were identified, including fear of repercussion, lack of trust in the system and emotional barriers.

Anahtar Kelimeler: Children, Teacher Training, Abuse, Recognising, Reporting, Duty, Legislation, Knowledge, Understanding.

48-66 Aylık Çocukların Liderlik Özellikleri Ve Rekabet Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Gökçe Gül Gün¹, Müslimat Oya Ramazan²

¹15 Temmuz Anaokulu

²Marmara Üniversitesi

Bildiri No: 49 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

PROBLEM-AMAÇ

Çocukların çevreleriyle ilk defa iletişim kurdukları ortam aile ortamı, aile dışında iletişim kurdukları ilk sosyal ortamları ise okul olduğu söylenebilir (Kandır, 2001). Okul ortamında çocuklar yaşitlarıyla oyun oynar, sohbet eder, problem çözer ve yaratıcı eylemlerde bulunurlar (Besnili, 2019). Bu sosyal çevrede çocuklar doğal bir rekabet içerisinde bulunur ve buna uygun davranışlar sergilerler. Rekabet kavramının birçok tanımı olsa da bu tanımlar sentezlendiğinde rekabetin bireyin kendi üstünlüğünü veya başarısını öne çıkarma çabası olduğu söylenebilir (Richardson, 2007; Babiniotis, 2012). Bireyin kendini öne çıkarma isteğinin yanında farklı bileşenler de gözlemlenebilir. Örneğin birey çevresinde bulunan kişileri bir amacı gerçekleştirmek için, bilgi aktarmak için veya bir topluluğun çıkarı uğruna genel bir kararı vermek için bir araya toplayarak süreç içerisinde diğer bireylerden daha ön planda, daha güvenilir ve yönetici özelliklere sahip olabilir. Bu kişiler toplumda 'lider' olarak tanımlanırlar (Chemers, 2008; Sullivan, 2010). Buna göre rekabet ve liderliğin aynı ortamlarda görülme olasılıklarının yüksek olduğu söylenebilir.

Rekabetin olduğu bir ortamda lider özellikte olan kişilerin kendini daha çok ön plana çıkarmak isteyeceği düşünülebilir. Fakat bu düşünce akla şu soruyu getirir: "Rekabet ortamında hırslanarak rekabeti kazanmak isteyen bireylerin daha fazla liderlik özelliğine sahip oldukları söylenebilir mi?" Yapılan son araştırmalarda rekabet davranışının farklı şekillerde ortaya çıktığı görülmüştür (Paquette, Gagnon, Bouchard, Bigras ve Schneider, 2013). Örneğin başkalarına odaklı rekabet türünde bireyin bir işi yapmasındaki amaç rekabet ettiği kişinin önüne geçmektir (Tsiaakara ve Digelidis, 2014). Göreve yönelik rekabette ise birey bir işte ustalaşmak için rekabet eder (Paquette vd. 2013). Buna bilgilere göre bireyin farklı ortamlarda farklı şekillerde rekabet ettiği söylenebilir. Peki farklı rekabet davranışlarında bulunan kişilerin liderlik özelliklerinde bir farklılık gözlemlenebilir mi?

Günümüze kadar bireylerde gözlemlenen liderlik ve rekabet davranışları çoğunlukla yetişkinler ve gençler incelenerek araştırmalar yapılmıştır. Araştırmacılar büyük yaş gruplarında gözlemlenen liderlik özelliklerinin ve bireylerin tercih ettikleri rekabet stillerinin küçük yaş grupları için genellenemeyeceğini, bu davranışların çocukların aktif yaşamları gözlemlenerek incelenmesi gerektiğini söylemişlerdir (Cansoy, Türkoğlu ve Parlar, 2016). Bu araştırmanın amacı da küçük yaş grubundaki çocukların liderlik özelliklerini ve tercih ettikleri rekabet stillerinin birbiriyle ilişkisini inceleyerek çocukların bu davranışlarını daha iyi anlamak ve açıklamaktır. Buna göre araştırmanın problemini "Çocukların liderlik özellikleri ve rekabet stilleri arasında anlamlı ilişki var mıdır?" sorusu, alt problemini ise "Çocukların liderlik özellikleri ve rekabet stilleri cinsiyete, yaş gruplarına (48-60 ay, 60-66 ay), okula devam süresine, kardeş sayısına, anne-baba öğrenim durumuna, aile sosyo-ekonomik durumuna ve okulun bulunduğu bölgeye göre anlamlı fark göstermekte midir?" sorusu oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma deseni olan karşılaştırmalı ilişki tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın evreninin İğdır ilinde okul öncesi eğitimine devam eden 4-5 yaş grubu 4402 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada yer alacak çalışma grubu ise en az 246 çocuk olarak tespit edilmiştir. Buna göre bu araştırmada 48-66 aylık 248 çocuk ile çalışılmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacının geliştirdiği "Çocuk Bilgi Formu", Duran'ın (2019) geliştirdiği "Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği" ve Uyanık Balat, Akman ve Arslan Çitçi'nin 2017 yılında Türkçe 'ye uyarladığı "Okul Öncesi Rekabet Ölçeği" kullanılmıştır.

Örneklem yöntemi "kolay ulaşılabilir örneklem" yöntemi olarak belirlenerek İğdır'da görev yapan ve araştırmaya katılmayı kabul eden okul öncesi öğretmenlerinden veri toplanmıştır. Veriler 2021-2022 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde toplanmıştır.

Veri toplama araçlarından elde edilen veriler önce Excel dosyasına işlenmiş, daha sonra SPSS 22 paket programına aktararak analiz edilmiştir.

Bulgular, Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonucunda rekabet stilleri alt boyutlarından olan başkalarına odaklı rekabet, göreve yönelik rekabet ve baskınlık korunumu hiyerarşisi ile çocukların liderlik özellikleri arasında orta seviyede anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca başkalarına odaklı rekabet ve göreve yönelik rekabet sergileyen çocukların liderlik özellikleri baskınlık korunumu hiyerarşisi rekabet stilini kullanan çocukların liderlik özelliklerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bunun nedeni baskınlık korunumu hiyerarşisinde amacın bireyi geçmek, göreve yönelik rekabette de amacın bir işi en iyi yapan kişi olmak olduğu için bireyin daha rekabetçi davranış gösterebileceği, baskınlığı korunum hiyerarşisinde de amacın mevcut durumu korunması olduğu için rekabetin daha ılımlı olabileceği ve böylelikle liderliğe daha az başvurulabileceği düşünülebilir.

Ayrıca araştırma sonucuna göre çocukların rekabet stilleri demografik değişkenlere göre anlamlı farklılaşmadığı görülmüştür. Çocukların liderlik özellikleri ise büyük yaş gurubuna ve kızların lehine anlamlı farklılaşmıştır.

Kaynakça

Babiniotis, G. (2012). Dictionary of modern Greek (4th ed). Athens: Lexicology Center.

Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Duran, A. (2019). *Erken çocukluk dönemi liderlik ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

Tsiakara, A., & Digelidis, N. (2014). Assessing preschool children's competitive behaviour: An observational system. *Early Child Development and Care*, 1648-1660.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Liderlik, Rekabet Stilleri

E-Portfolyo Uygulamalarına İlişkin Ailelerin Görüş Ve Deneyimlerinin İncelenmesi

Duygu Şahan Ulubay¹, Selda Aras¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 315 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönemin etkililiğini ve başarısını belirleyen önemli unsurlardan biri aile katılım çalışmalarının etkin bir şekilde yürütülmesidir (Hornby ve Lafaele, 2011). Araştırmalara bakıldığında aile katılım çalışmalarının çocuğa problem çözme, inceleme, araştırma yapma ve okula hazırlık gibi yeterlilikler kazandırdığı (Arabacı ve Aksoy, 2005; Kang, Horn ve Palmer, 2017; O'Donnell ve Kirkner, 2014), dil-okuryazarlık gelişimini, sosyal, bilişsel ve kişilik gelişimini desteklediği, tüm gelişim alanları ile birlikte akademik başarıları üzerinde kalıcılığı sağladığı (Murray, McFarlanfd-Piazza ve Harrison, 2015) dolayısıyla önemli etkilerinin olduğu görülmektedir.

Alan yazında son yıllarda okul ve aile arasındaki iletişim ve iş birliğini geliştirmeye yönelik, oldukça gündemde olan bir yöntem tartışılmaktadır. Reggio Emilia yaklaşımından esinlenilerek ortaya koyulan pedagojik dokümantasyon, öğretmen tarafından çocukların öğrenme ortamında gerçekleşen etkileşimlerinin, öğrenme deneyimlerinin kaydedildiği, çalışma ürünlerinin analiz edildiği ve bunların dokümantasyon araçları aracılığıyla çocuklar ve ailelerle paylaşımını içeren sürekli ve süreç odaklı bir öğrenme ve öğretme yöntemidir (Buldu, 2010; Pedagojik Dokümantasyon Projesi, 2017). Araştırmalar pedagojik dokümantasyonun okul ve aile arasındaki iletişim ve iş birliğini arttırdığını ortaya koymaktadır (Aras, vd., 2021; Buldu, 2010; Emilson ve Samuelsson, 2014). Günümüzde teknolojinin yaygın kullanımından faydalanarak erken çocukluk eğitiminde geleneksel olarak ailelerle yüz yüze iletişim kuran öğretmenler, dijital araçlar aracılığıyla pedagojik dokümantasyonu daha güçlü kullanma ve aile katılımını daha da artırma fırsatına sahiptir. Dijital dokümantasyon araçları arasında yer alan e-portfolyo, bir çocuğun zaman içerisinde gösterdiği gelişim ve öğrenmelere ilişkin verilerin öğretmen ve aile üyeleri tarafından sistematik ve amaçlı bir şekilde derlendiği bir çevrimiçi alan olarak tanımlanmaktadır. Alan yazında erken çocukluk eğitiminde e-portfolyo kullanımının öğretmen, aile ve çocuk açısından önemli katkıların olduğu görülmektedir (Beaumont-Bates, 2017; Hooker, 2017).

Bu çalışmada e-portfolyo uygulamasının aile katılımı üzerindeki rolüne ilişkin ailelerin deneyim ve görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma modellerinden durum çalışması deseninde planlanmıştır (Yin, 2009). Çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden kritik durum örnekleme ile belirlenen 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Ankara İli Sincan İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bir anaokulunun bünyesinde bulunan okul öncesi eğitimi sınıfına devam eden 18 çocuğun aileleri oluşturmaktadır. Çalışmanın gerçekleştirildiği sınıfta bir dönem boyunca e-portfolyo uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Veriler dönem sonunda araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ve demografik bilgi formu ile toplam 34 anne ve babadan toplanmıştır. Verilerin analizinde birincil kodlama yöntemlerinden ön kodlama ve ikincil kodlama yöntemlerinden eksenel kodlama süreci yürütülmüştür. Çalışma devam etmekte olup, araştırma bulguları daha sonra paylaşılacaktır. Araştırmanın analiz süreci devam etmekte olup ön bulgular, e-portfolyo uygulamalarının okul aile iş birliğinde önemli katkıları olduğunu göstermektedir. Aileler öğretmenleri ile düzenli aralıklarla e-portfolyo aracılığı ile iletişim kurduklarını, gelişim ve öğrenme süreçlerini takip etme fırsatı bulduklarını ifade etmişlerdir. Ailelerin evde çocuklarına yönelik gözlemlerini e-portfolyo aracılığı ile öğretmenler ile paylaşmanın, öğretmen ile iş birliği anlamında önemli katkılar sağladığı edinilen önemli bulgular arasındadır.

Kaynakça

Arabacı, N., & Aksoy, A. B. (2005). Okul öncesi eğitime katılım programının annelerin bilgi düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29), 18-26.

Aras, S., Şahin, F., Yılmaz, A. ve Ülker, A. (2021). Çocuk ve okul ve aile arasında ortak bir dil oluşturmak: aile katılımı sürecinde pedagojik dokümantasyon kullanımı. *Journal of Qualitative Research in Education*, 27, 298-318, doi: 10.14689/enad.27.14

Beaumont-Bates, J. R. (2017). E-Portfolios: Supporting collaborative partnerships in an early childhood centre in Aotearoa/New Zealand. *New Zealand Journal of Educational Studies*, 52(2), 347-362.

Buldu, M. (2010). Making learning visible in kindergarten classrooms: Pedagogical documentation as a formative assessment technique. *Teaching and teacher education*, 26(7), 1439-1449.

Emilson, A., & Pramling Samuelsson, I. (2014). Documentation and communication in Swedish preschools. *Early Years*, 34(2), 175-187.

Hooker, T. (2017). Transforming teachers' formative assessment practices through ePortfolios. *Teaching and Teacher Education*, 67, 440-453.

Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational review*, 63(1), 37-52.

Kang, J., Horn, E. M., & Palmer, S. (2017). Influences of family involvement in kindergarten transition activities on children's early school adjustment. *Early Childhood Education Journal*, 45(6), 789-800.

Murray, E., McFarland-Piazza, L., & Harrison, L. J. (2015). Changing patterns of parent-teacher communication and parent involvement from preschool to school. *Early child development and care*, 185(7), 1031-1052.

O'Donnell, J., & Kirkner, S. L. (2014). The impact of a collaborative family involvement program on latino families and children's educational performance. *School Community Journal*, 24(1), 211-234.

Pedagojik Dokümantasyon (2017). Erişim Tarihi: 12 Mayıs 2022. <http://www.pedok.org/>

Yin, R. K. (2009). *Case study research: Design and methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Anahtar Kelimeler: e-portfolyo, dijital portfolyo, aile katılımı, değerlendirme, e-değerlendirme

Erken Çocukluk Döneminde Ebeveynlerin Değerlendirme Sürecine Yönelik Farkındalıklarının İncelenmesi

Habibe Özer Yanarkaya¹, Yusuf Ertan Elma¹, Raziye Günay Bilaloğlu¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 63 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk dönemi, çocukların temel becerilerini kazandığı ve kişisel gelişimlerinin temellerinin atıldığı önemli bir aşamadır. Erken çocuklukta çocuğun geçirdiği öğrenme deneyimlerinin niteliği, ileriki yıllarda çocuğun tüm gelişim alanlarında önemli etkilere sahiptir. Çocuğun doğuştan getirdiği potansiyelini en üst seviyelere çıkarabilmesi erken çocuklukta öğrenme deneyimlerine bağlıdır ve çocukların nitelikli öğrenme deneyimleri geçirebilmelerinde en büyük sorumluluk sahibi olanlar öğretmenler ve ebeveynlerdir. Öğrenme deneyimlerini niteliği kadar bu deneyimlerin çocukların gelişim alanlarına yansımalarının değerlendirilmesi de oldukça önemlidir. Bu dönemde çocuk, dil ve iletişim, motor beceriler, sosyal etkileşim, duygusal farkındalık ve bilişsel yetenekler gibi alanlarda büyük ilerlemeler kaydetmektedir. Bu dönemde çocukların gelişimini anlamak ve desteklemek için etkili bir değerlendirme süreci, onların potansiyellerini en üst düzeyde açığa çıkarmada kritik bir rol oynamaktadır. Yapılan değerlendirmeler, çocuğun güçlü ve zayıf yönlerini belirlemeye yardımcı olmakta ve eğitim programlarının, öğretmenlerin ve ailelerin çocuğa en uygun şekilde rehberlik etmesine olanak sağlamaktadır. Çocukların değerlendirilmesinde ebeveynler çocuklarıyla en uzun süre vakit geçiren ve onları en iyi tanıyan kişiler olmaları nedeniyle en büyük bilgi kaynağı olmaktadır. Öğretmenler, ebeveynlerle düzenli ve açık iletişim kurarak, çocukla ilgili merak ettiği konuları ebeveynlere sorarak çocuklar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmakta ve çocukların okul ortamındaki davranışlarını, davranışlarının nedenlerini daha doğru değerlendirebilmektedirler. Bu iş birliği, çocuğun gelişimine yönelik daha etkili ve kişiselleştirilmiş bir değerlendirme süreci sağlamaktadır. Ebeveynlerin günlük yaşamlarında çocuklarıyla etkileşimde bulunarak, sosyal, duygusal, bilişsel ve motor becerileri gibi alanlardaki ilerlemeleri takip etmeleri önemli olmaktadır. Bu gözlemler, çocuğun kişisel özellikleri, ilgi alanları ve güçlü yönleri hakkında değerli içgörüler sağlamaktadır. Bütün bunlardan yola çıkarak bu çalışma okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin erken çocukluk dönemi tanıma değerlendirme sürecine yönelik bilgi ve katılım durumlarını, ayrıca değerlendirme sürecinde kendi rollerine yönelik farkındalıklarını incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma nitel araştırma türlerinden durum çalışması olarak desenlenmiştir. Çalışma grubunda; çocuğu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 12 ebeveyn yer almıştır. Katılımcıların, çocukları özel veya devlet okuluna giden, farklı eğitim düzeylerine sahip (ilkokul, lise, ön lisans, lisans) ve mesleki kıdem gibi değişkenler açısından farklılık gösteren ebeveynler olması tercih edilmiştir. Araştırmanın katılımcıları Adana ili merkez ilçelerinde bulunan çocuğu özel ve devlet okullarında eğitim gören ebeveynler arasından seçilmiştir. Kolay ulaşılabilirlik özelliği dikkate alınarak belirlenen ebeveynler ile araştırmanın içeriği ve amacı konusunda görüşülmüş ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan ebeveynler belirlenmiştir. Bu araştırmada durumu ortaya koyabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Bu amaçla öğrenmek istediğimiz konuya uygun bir dizi soru hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular iki alan uzmanının görüşüne sunulmuş ve dönütleri alınmıştır. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda başlangıçta 11 olan soru sayısı 6 soruya düşürülmüş, bazı soruların ifade biçiminde değişiklikler yapılmış, soruların sıralamasında düzenleme yapılmış ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Çalışma grubunda yer alan ebeveynler ile görüşme formu kullanılarak birebir görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30-45 dakika arasında sürmüş ve ebeveynlerin izni ile ses kayıt cihazı kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler sırasında, görüşmecilerin ve görüşülen kişinin soruları istediği ayrıntıda yanıtlanmasına olanak sağlanmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmaktadır. Verilerin analizi devam etmekle birlikte elde edilen ön bulguların ebeveynlerin genelinin, çocukların gelişimlerinin değerlendirilmesinde öğretmenin büyük bir rolünün olduğu görüşünü belirttikleri görülmüştür. Aynı zamanda ebeveynlerin çoğunun çocuklarının ihtiyaçlarını anlamak, duygusal ve zihinsel gereksinimleri hakkında bilgi sahibi olmak ve çocukların gelişim süreçlerini takip etme hususunda kendilerine düşen birtakım görevleri olduğunu düşündükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ebeveynlerin, öğretmenlerden kendileriyle düzenli iletişim kurmalarını bekledikleri, çocuklarının akademik performansı, sosyal ve duygusal gelişimi, güçlü yönleri ve geliştirilmesi gereken alanları hakkında düzenli olarak

bilgi almak istedikleri, çocuklarını destekleyebilmeleri için öneriler bekledikleri görülmüştür. Araştırmanın analizinden elde edilen sonuçlar ilerleyen süreçte tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, çocukları tanıma ve değerlendirme, ebeveynlerin değerlendirmedeki rolü, ebeveynlerin değerlendirmeye ilişkin farkındalığı

48-72 Aylık Çocuklar İçin Geliştirilen Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği'nin Geçerlik Güvenirlik Çalışması

Ümmühan Akpınar¹, Adalet Kandır²

¹Bartın Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 324 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırma, 48-72 Aylık Çocuklar İçin Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirliliğin çalışmalarının incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Genel tarama modelinde yapılan araştırmanın çalışma grubunu, uygun örneklem yöntemi ile belirlenen, 2020–2021 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi anaokulları/anasınıflarındaki 48-72 aylık 646 çocuğun ebeveyni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve 48-72 Aylık Çocuklar İçin Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek verileri, 'Google Form' aracılığıyla çevrimiçi olarak toplanmıştır. Geçerlik çalışmaları kapsamında ölçeğin kapsam ve yapı geçerliği sınanmıştır. Kapsam geçerliği için alan yazından faydalanılmıştır. Bloom taksonomisi, bilişsel gelişim kuramı, sosyo-kültürel gelişim kuramı, bilgiyi işleme kuramı, beyin temelli öğrenme kuramı, sosyal öğrenme kuramı, davranışçı kuram ve Gestalt kuramları ışığında kuramsal alt yapı oluşturulmuş, erken çocukluk eğitimi yaklaşımları, erken çocukluk dönemi öğrenme becerileri gelişimsel yapı taşları, ölçeğe benzer değerlendirme araçları incelenmiştir. Kuramsal bilgiler ışığında ölçeğin, planlama (38 madde), dikkat (24 madde), girişimcilik (43 madde), yetkinlik (29 madde), motivasyon (22 madde), duygu yönetimi (13 madde) ve katılım (19 madde) olarak yedi faktörde ve 26 alt boyutta (planlama alt faktörüne ait boyutlar: *Amaç Belirleme, Strateji Oluşturma, Strateji Kullanma, Sonuçları Tahmin Etme, Organizasyon Yapma, Planlı Tepkide Bulunma ve Değerlendirme*; dikkat alt faktörüne ait boyutlar: *Seçicilik (Hazırbulunuşluluk, Seçicilik-Uyaran Şiddeti, Dikkat Dağıtıcı Uyarıların Engellenmesi), Süreklilik (Dikkat Süresi), Kontrol (Planlama, Otokontrol, Tatmin)*; girişimcilik alt faktörüne ait boyutlar: *Fırsatları Gözlemlemek ve Yakalamak, Başarıya Yönelmek, Girişimde Bulunmak, Yaratıcı ve Yenilikçi Olmak ile Risk Almak*; yetkinlik alt faktörüne ait boyutlar: *Kendini Tanıma, Öğrenme Yönetimi ve Bilgi Etkileşimi*; motivasyon alt faktörüne ait boyutlar: *İçsel Motivasyon, Dışsal Motivasyon ve Motivasyonsuzluk*; duygu yönetimi alt faktörüne ait maddeler: *Kendi Duygularını Yönetme ve Başkalarının Duygularını Yönetme*) olmak üzere toplam yapılandırılması düşünülmüştür. Bu bağlamda Erken Çocukluk Eğitimi alanından sekiz, Ölçme ve Değerlendirme alanından bir olmak üzere toplam dokuz uzman görüşü alınmıştır. Her bir maddeye ait kapsam geçerliği oranı (KGO) hesaplanmış ve 0.80 ölçütünü sağlayan maddeler ölçekte yerini almıştır. Ölçek kapsamında yer alan her bir madde 5'li likert tipinde hazırlanmış ve "Her Zaman", "Çoğu Zaman", "Bazen", "Nadiren" ve "Hiçbir Zaman" şeklinde sıralanmıştır. Yapı geçerliği çalışmaları kapsamında faktör analizi (Açımlayıcı Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi) ve madde analizi yapılmıştır. Ölçeğin her bir alt faktörünün tek boyutlu bir yapı gösterdiği, açımlayıcı faktör analizi ile incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizinde temel bileşenler analizi ile yedi alt faktörün "Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği"nin göstergesi olduğuna kanıt sunulduktan sonra doğrulayıcı faktör analizi ile ölçeğin veri uyumuna kanıt sunulmuştur. Doğrulayıcı faktör analizi yapılırken uyum indeksi değerleri, faktör yük değerleri ve hata varyansları incelenerek model veri uyumu değerlendirilmiş ve ölçeğe son hali verilmiştir. Testin güvenirlilik çalışmaları kapsamında ise, İzleme Testi Güvenirliliği hesaplanmış ve planlama alt faktör puanlarının orta düzeyde güvenilir olduğu, diğer alt faktör puanlarının yüksek düzeyde güvenilir olduğu bulunmuştur. Yapılan geçerlik-güvenirlilik çalışmaları sonucunda, "Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği"nin geçerli ve güvenilir bir değerlendirme aracı olduğu ortaya konulmuştur.

Planlama, dikkat, girişimcilik, yetkinlik, motivasyon, duygu yönetimi ve katılım alt faktörlerinin birleşimi erken öğrenme davranışlarının yapısını oluşturmaktadır. Yapılan analizler sonucunda, 7 alt

faktörün birleşiminden oluşan erken öğrenme davranışlarının yapısı için tek bir toplam puan oluşturulabilmektedir. “*Erken Öğrenme Davranışları Ölçeği*”nin puanlaması ise şu şekildedir:

- 38 maddeden oluşan planlama alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 38, en yüksek puan 190’dır.
- 24 maddeden oluşan dikkat alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 24, en yüksek puan 120’dir.
- 43 maddeden oluşan girişimcilik alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 43, en yüksek puan 215’tir.
- 29 maddeden oluşan yetkinlik alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 29, en yüksek puan 145’tir.
- 22 maddeden oluşan motivasyon alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110’dur.
- 13 maddeden oluşan duygu yönetimi alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 13, en yüksek puan 65’tir.
- 19 maddeden oluşan katılım alt faktöründen alınabilecek en düşük puan 19, en yüksek puan 95’tir.

Anahtar Kelimeler: Erken öğrenme, öğrenme davranışları, erken çocukluk, okul öncesi eğitim

Examining Assessment As Learning Practices In The Early Years

Nursel Bektaş¹, Selda Aras²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Abstract No: 326 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Aim: Result-oriented assessments, which serve the purposes of evaluating success and accountability, ranking or certification of competencies, have been replaced by formative assessment in recent years with the understanding of supporting and developing the child's learning (Black et al., 2003). Due to the importance of assessment in relation to learning, the relationships between assessment and learning have been widely studied, resulting in a growing body of research on assessment influencing learning (Schellekens et al., 2021). At this point, "assessment as learning", which focuses on the role of the learner as a critical connector between learning and assessment, comes to the fore (Earl and Katz, 2006). Assessment as learning covers what and how children learn and what they want to learn next; in other words, it covers the process of children gaining more knowledge about their own learning processes (Barnes, 2012). This study aims to examine assessment as learning, one of the formative assessment types, from the perspective of preschool teachers. In this context, the following research questions were explored "What are the views of preschool teachers on assessment as learning?, How and to what extent do preschool teachers include assessment as learning in their practices?"

Method: This study, which examines preschool teachers' opinions and discourse-based practices regarding assessment as learning, is a qualitative research (Creswell, 2013). The study was conducted in a phenomenology pattern. The study group consists of 10 preschool teachers. In order to ensure maximum diversity in the selection of teachers, the types of schools where the teachers worked, their professional experience and education levels were taken into account. All of the participating teachers have a bachelor's degree, 4 have a master's degree and 1 has a doctorate degree. Teachers' professional experience varies between 3 years and 17 years. The data of the study was obtained with a semi-structured interview form prepared by the researchers and two expert opinions were obtained. Feedback, reflective questioning, self-assessment and peer assessment as components of assessment as learning in the interview form constituted the focal points of the interview questions. The interviews were held face-to-face, at the scheduled times, in quiet environments suitable for that moment, such as empty classrooms/meeting halls of schools. However, three of the interviews were held on the online platform due to time limits. The interviews lasted an average of 32 minutes. At the beginning of the study, permissions were obtained from a university's ethics commission. Each participant was informed verbally and in writing about the content of the study, and participants who approved the use of a voice recorder during the interviews were included in the study. Two researchers examined the data independently and thematic analysis was used for the analysis process.

Findings: According to the preliminary results of the study, it was seen that the participating teachers gave feedback to the children mainly regarding task-based activities, and in this feedback they offered strategies for the children to fulfil the given task at the expected level. When we look at teachers' opinions and practices in the context of reflective questioning, it is seen that they include attention-grabbing, arousing curiosity, revealing children's readiness levels, and question-answer practices at the end of the activity, and the process is carried out predominantly with affective questions. For the self-evaluation component, teachers emphasized the importance of children evaluating themselves, but stated that they did not use an activity or implementation strategy for this assessment process. Regarding peer assessment, some teachers stated that they thought it was not appropriate to prepare an environment suitable for peer assessment for children in this age group. In general, it has been observed

that teachers interpret peer evaluation as expressing the judgments children have about each other in terms of the products or skills they produce.

Conclusion: Based on the findings of the study, assessments as learning practices in pre-school education are discussed.

Keywords: early childhood education, assessment, assessment as learning

Erken Yıllarda Öğrenme Olarak Değerlendirme Uygulamalarının İncelenmesi

Nursel Bektaş¹, Selda Aras²

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 326 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç: Başarının değerlendirilmesi ile hesap verebilirlik, sıralama veya yeterliklerin belgelendirilmesi amaçlarına hizmet eden sonuç odaklı değerlendirmeler son yıllarda yerini çocuğun öğrenmesinin desteklenmesi ve geliştirilmesi anlayışıyla biçimlendirici değerlendirmeye bırakmıştır (Black vd., 2003). Öğrenmeyle ilgili olarak değerlendirmenin önemi nedeniyle, değerlendirme ve öğrenme arasındaki ilişkiler geniş çapta incelenmekte ve bu da öğrenmeyi etkileyen değerlendirme hakkında giderek artan sayıda araştırmayla sonuçlanmaktadır (Schellekens vd., 2021). Bu noktada öğrenme ile değerlendirme arasında kritik bağlayıcı olarak öğrenenin rolüne odaklanan “öğrenme olarak değerlendirme” öne çıkmaktadır (Earl ve Katz, 2006). Öğrenme olarak değerlendirme çocukların neyi, nasıl öğrendikleri ve daha sonra ne öğrenmek istedikleri; diğer bir deyişle çocukların kendi öğrenme süreçleri hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları süreçlerini kapsar (Barnes, 2012). Bu çalışma biçimlendirici değerlendirme türlerinden öğrenme olarak değerlendirmeyi okul öncesi öğretmenlerinin bakış açısı ile incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırma soruları “Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme olarak değerlendirmeye ilişkin görüşleri nelerdir? Okul öncesi öğretmenleri uygulamalarında öğrenme olarak değerlendirmeye nasıl ve ne derece yer vermektedir?” şeklinde belirlenmiştir.

Yöntem: Okul öncesi öğretmenlerinin öğrenme olarak değerlendirmeye ilişkin görüş ve söyleme dayalı uygulamalarının incelendiği bu çalışma nitel bir araştırmadır (Creswell, 2013). Çalışma fenomenoloji (olgubilim) deseninde yürütülmüştür. Çalışma grubunu 10 okul öncesi öğretmeni oluşmaktadır. Öğretmenlerin belirlenmesinde maksimum çeşitliliği sağlamak üzere öğretmenlerin çalıştıkları okul türleri, mesleki deneyimleri ve öğrenim düzeyleri dikkate alınmıştır. Tamamı lisans derecesine sahip olan katılımcı öğretmenlerin 4’ü yüksek lisans, 1’i doktora derecesine sahiptir. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri 3 yıl ile 17 yıl arasında değişmektedir. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan ve iki uzman görüşü alınmış olan yarı-yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Görüşme formunda öğrenme olarak değerlendirmenin bileşenleri olarak geribildirim, yansıtıcı sorgulama, öz-değerlendirme ve akran değerlendirmesi görüşme sorularının odak noktalarını oluşturmuştur. Görüşmeler planlanan saatlerde okulların boş sınıf/toplantı salonu gibi o an için uygun olan, sessiz ortamlarda yüz yüze yapılmıştır. Ancak görüşmelerin üçü zaman sınırından dolayı online platformda yapılmıştır. Görüşmeler ortalama 32 dakika sürmüştür. Çalışmanın başında bir üniversitenin etik komisyonunun gerekli izinler alınmıştır. Her bir katılımcı sözlü ve yazılı olarak çalışmanın içeriği hakkında bilgilendirilmiş ve görüşmelerde ses kayıt cihazı kullanılmasına onay veren katılımcılar çalışmaya dahil edilmiştir. Veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak incelenmiş olup tematik analiz yapılmıştır,

Bulgular: Araştırmanın veri analizi devam ederken elde edilen ilk bulgulara göre katılımcı öğretmenlerin çocuklara ağırlıklı görev temelli etkinliklere ilişkin geribildirim verdikleri, bu geribildirimlerde çocukların verilen görevi beklendik düzeyde yerine getirmeleri için strateji sundukları görülmektedir. Yansıtıcı sorgulama bağlamında öğretmen görüş ve uygulamalarına bakıldığında dikkat çekme, merak uyandırma, çocukların hazırbulunuşluk düzeylerinin ortaya çıkarılması ve etkinlik sonunda yapılan soru-cevap uygulamalarına yer verdikleri ve ağırlıklı duyuşsal sorularla sürecin yürütüldüğü görülmüştür. Öz değerlendirme bileşeni için öğretmenler çocukların kendilerini değerlendirmelerinin önemine vurgu yapmış ancak bu değerlendirme süreci için bir etkinlik ya da uygulama stratejisi kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Akran değerlendirmesine ilişkin ise bazı öğretmenler bu yaş grubu çocuklar için akran değerlendirmesine uygun ortam hazırlamanın uygun olmadığını düşündüklerini ifade

etmişlerdir. Genel anlamda öğretmenlerin akran değerlendirmesini çocukların ortaya çıkardıkları ürünler veya beceriler noktasında birbiri için sahip oldukları yargıları ifade etmeleri olarak anlamlandırdıkları görülmüştür.

Sonuç: Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında okul öncesi eğitimde değerlendirmeyi öğrenmenin gerçekleştiği sürece dahil eden uygulama stratejileri tartışılmıştır.

Kaynakça:

Barnes, S. (2012). Provocations on assessment in early childhood education. *Children's Services Central*.

Black, P., Harrison, C., Lee, C., Marshall, B., & Wiliam, D. (2003, April). A successful intervention— Why did it work. In *American Educational Research Association annual meeting, Chicago*.

Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing among Five Approaches*. 3rd ed. Los Angeles, CA: Sage.

Earl, L. M., & Katz, M. S. (2006). *Rethinking classroom assessment with purpose in mind: Assessment for learning, assessment as learning, assessment of learning*. Manitoba Education, Citizenship & Youth.

Schellekens, L. H., Bok, H. G., de Jong, L. H., van der Schaaf, M. F., Kremer, W. D., & van der Vleuten, C. P. (2021). A scoping review on the notions of Assessment as Learning (AaL), Assessment for Learning (Afl), and Assessment of Learning (Aol). *Studies in Educational Evaluation, 71*, 101094.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, değerlendirme, öğrenme olarak değerlendirme

Development of Intellectual, Physical and Psychological Readiness of Children of the Preparatory Group For School

Mukhabbat Saburovna Salayeva

Urgench State University

Bildiri No: 71 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

The readiness of preschoolers to study at school is the basis on which his further success in educational activities, the ability to engage in voluntary activities, self-sufficiency and well-being depend, which greatly affects his mental and somatic health. An important task is facing the preschool educational organization – the comprehensive development of the child's personality, and preparation for school.[2] But at the same time, a significant number of children, despite the age to start school and their skills and abilities, are experiencing difficulties while studying at school. The main reason for the difficulties is that the children are not yet ready psychologically. The successful solution of the tasks of developing the child's personality, improving the effectiveness of teaching at school, and a favorable environment are largely determined by how correctly the level of readiness of the child for school is taken into account.

The readiness of children for schooling is observed taking into account the compliance of the child's level of development with the requirements of educational activity. K.D.Ushinsky studying the psychological and logical foundations of learning, he examined the processes of attention, memory, imagination, and thinking and found that the success of learning is achieved with certain indicators of the development of these mental functions. K.D. Ushinsky called the weakness of attention, abruptness and incoherency of speech, poor "pronunciation of words" a limitation to the beginning of training.

According to Vygotsky, a child's readiness for school education is contained not only in the quantitative stock of ideas but also in the level of development of cognitive processes. He argues that being ready for school means generalizing and differentiating equally objects and phenomena of the surrounding world.

Therefore, when we talk about school readiness, we mean a set of intellectual, physical, emotional, and personal qualities that allow a child to enter school life as easily and freely as possible.

Readiness to study at school is determined by 3 types:

1. Physiological readiness.
2. Psychological readiness.
3. Social (personal) readiness.

Under the concept of physiological readiness of children for school, doctors evaluate (often sick children, physically weakened even with a high level of development of mental abilities, as a rule, have learning difficulties).

There are usually three aspects of school maturity: intellectual, emotional and social.

Intellectual maturity refers to the concentration of attention, the ability to get the basic connections between phenomena. This is a differentiated perception of the ability to emphasize a figure

from the background, the ability to reproduce a sample, as well as a sufficient level of visual - motor coordination.

Emotional maturity is mainly understood as a decrease in impulsive reactions and the ability to perform a not very attractive task for a long time.

Social maturity includes a child's need to communicate with peers and the ability to subordinate their behavior to the laws of children's groups, as well as the ability to play the role of a student in a school situation.

Vygotsky was one of the first to clearly formulate the idea that the readiness for school education on the part of the intellectual development of a child is not so much in the quantitative stock of knowledge as in the level of development of intellectual processes, i.e. the qualitative features of children's thinking.

To be ready for school means to have the ability to generalize in the appropriate categories the objects and phenomena of the surrounding reality (wildlife, the subject, and social world, etc.). The future student must have a developed ability to penetrate into the essence of objects and phenomena. I should note that it is important not so much to expand them as to deepen them, i.e. awareness, systematization, and the ability to operate with them. These are the indicators from which the educator can assess the level of knowledge acquisition by future schoolchildren.

The indicator of children's readiness for school is the integrity of the thought process, the unity of the figurative and verbal components of thinking, as well as the self-development of children's thinking. This self-development occurs when each "step" of thinking, on the one hand, clarifies something and new stable clear knowledge is formed, on the other – clear knowledge serves as the basis for the emergence of the development of new knowledge.

The task of developing children's cognitive activity, creative approach to cognition, and activity can be rightfully called the most important in preparing for school.

Anahtar Kelimeler: preschooler, personality, readiness, development, efficiency, school, mental development, physical development, psychological development

Okul Öncesi Eğitimde Çocukların Konuşmalarının Geliştirilmesinde Çocukların Kelime Dağarcığının Zenginleştirilmesinin Organizasyonu

Muhabbat Khusinovna Jumanyozova

Urgench State University

Bildiri No: 72 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

21. yüzyılda yaşanan küresel sosyo-ekonomik ve jeopolitik süreçler, dünyanın ideolojik ve ideolojik imajını değiştirmekte ve yeni bir düşünce biçiminin ve dünya görüşünün oluşmasını gerektirmektedir. Bu da sürekli eğitimin temel halkası olan okul öncesi eğitim sisteminin önüne bir takım önemli görevler koymaktadır. Çünkü bir çocuk doğduğu andan itibaren okul çağına gelmeden zihinsel aktivite artar, ahlaki-estetik ve fiziksel nitelikler oluşur.

Okul öncesi eğitim, çocukların fiziksel ve zihinsel gelişimini, ruhlarının, kişisel yeteneklerinin, özlemlerinin ve ihtiyaçlarının tatmin edilmesini, onları ulusal ve evrensel değerlere sadık yetişkinliğe getirmeyi içerir. Büyüyen bir çocuğun kişiliğini hayata hazırlamak, hayati sorunları çözmek için gerekli ahlaki standartları ve değerleri öğrenmek, diğer insanlarla iletişim kurmak ve "Ben" imajının inşasıyla ilgili faaliyet yöntemlerini oluşturmak özellikle önemlidir.

Okul öncesi çağındaki (6-7 yaş) bir çocuğun genel önemli yeterliliklerinden biri iletişimsel yeterlilik, yani iletişim araçlarını çeşitli durumlarda kullanma becerisidir. İletişimsel yeterlilik doğrudan konuşma eğitimi sırasında oluşur. Bu nedenle, yaşları ve psikofizyolojik özellikleri dikkate alınarak çocukların konuşma aktivitesinin geliştirilmesine yönelik eğitim ve öğretim süreçlerinin organizasyonuna özel önem verilmekte, çocuklar "alanında yeterliliklerin oluşturulmasını amaçlayan konuşma geliştirme faaliyetlerinde eğitilmektedir. Konuşma, iletişim, okuma ve yazma becerileri" Aileyi zenginleştirme görevi acil konulardan biridir.

Toplumun gelişmesinde dilin çok önemli olduğunu biliyoruz. Dünya milletlerinin siyasi ve kültürel gelişimini dil olmadan tasavvur etmek imkansızdır. Çünkü dil en önemli iletişim aracıdır ve iletişim olmadan toplum gelişemez. Bu nedenle okul öncesi eğitim, çocuğun ana dilinin tüm zenginliklerini kazanması için uygun koşulların yaratılması gereğini göz önünde bulundurarak, onun önüne bir takım özel görevler koyar: sağlam konuşma kültürü yetiştirmek, dili zenginleştirmek. kelime bilgisi, güçlendirme ve aktivasyon, konuşmanın gramer doğruluğunun iyileştirilmesi, sözlü (diyalogik) konuşmanın oluşumu, akıcı konuşmanın gelişimi, sanatsal kelimelere ilgi eğitimi, okuryazarlık için hazırlık.

Okul öncesi eğitim organizasyonundaki kelime bilgisi çalışmasının özü, dil sözlüğü alanında çocukların konuşma kültürünü geliştirmeye yönelik eğitim çalışmalarını bir araya getirmektir. Çocukları uygulamada güçlükle öğrendikleri, birdenbire veya tamamen fark etmedikleri, çarpık telaffuz ettikleri kelimelerle donatmak çok fazla pedagojik çaba gerektirir. Psikoloji, dilbilim, fizyoloji ile ilgili bilgiler, farklı yaş evrelerindeki çocuklar için bu tür kelimelerin aralığını belirlemeye yardımcı olur.

Çocukların kelime dağarcığını zenginleştirmek, onları çevrelerindeki dünyayla tanıştırmakla eş zamanlı olarak gerçekleştirilir. Eğitimci aynı zamanda çocuğa bir kelimeyi bilmesini ve anlamını ortaya koymasını öğretir ve aynı zamanda adı söylenen şey ya da olaya karşı doğru tavır almasını öğretir.

"Kelime bilgisi edinme" terimi, yalnızca kelimeye hakim olmak, onu anlamak değil, aynı zamanda onu kullanmak, konuşma etkinliğinde kullanmak anlamına gelir.

Kelime dağarcığı çalışmasının ana yönü, çocuklara sadece yeni kelimeler tanıtılmak değil, aynı zamanda onları aktif konuşmaya dahil etmektir. 1 yaşında bir çocuğun aktif olarak 10-12 kelime bildiği, 6 yaşında ise aktif kelime dağarcığıının 3-3,5 bine çıktığı bilinmektedir.

Kelime dağarcığıının niteliksel özelliklerinden bahsederken, çocukların yavaş yavaş kelime bilgisinin sonucunu yansıtan sosyal olarak eklenmiş içeriği edindiği varsayılmalıdır. Bu bilginin sonucu, insanlar tarafından anlaşıldığı ve iletişim sürecinde diğer insanlara aktarıldığı için kelimelerle pekiştirilir. Okul ncesi eğitim kurumlarında çocuklarla kelime bilgisi çalışmasının görevleri aşağıdaki gibi kabul edildi:

1) anlamlı iletişim için gerekli sayıda kelime birikiminin sağlanması;

2) kelimelerin içeriğini dünyadaki nesnelere karşılaştırmak, özelliklerine ve ilişkilerine göre elde etmek;

3) Őeylerin ve olayların önemli işaretlerini ayırt etmeye dayalı olarak kelimenin genelleştirilmiş anlamına hakim olmak;

4) mecazi konuşma hattına erişim ve onu kullanabilme;

5) sosyal olarak pekiştirilen kelimenin zmsenmesini sağlamak.

Bu görevi zmek aşağıdakileri içerir:

- Kelime aktivasyonu, yani sadece kelimelerin bilgisi değil, aynı zamanda bunların iletişim pratiğine dahil edilmesi.

- Çocukların kelime dağarcığıının oluşumunda çevreyle ilgili aktif ve etkili bilgilerine güvenmek.

- Kelime dağarcığı çalışmasının içeriği ile çocuğun etrafındaki dünyayı öğrenmek için giderek gelişen fırsatları arasındaki bağlantı. Bu durumda, kelime dağarcığı çalışmasının içeriğinin aşağıdaki yönlerde karmaşıklaştırılması tavsiye edilir: 1) ocuğun kelime dağarcığıını, giderek artan bir dizi Şey ve olayın tanıtılmasına dayalı olarak genişletmek; 2) dünyadaki Şeyler ve olaylar hakkındaki bilgileri derinleştirmeye dayalı olarak nitelikleri, özellikleri ve tutumları tanımlayan kelimelerin tanıtılması.

Kelime zenginleştirme yöntemleri: Çevrenin doğrudan gözlemlenmesi; içeriği çocuklara yabancı veya çok az aşına olan resimlerin gösterilmesi; sanat eserlerini okumak, çizgi film ve film (belgesel) göstermek.

Kelime dağarcığı güçlendirme ve etkinleştirme yöntemleri: Çocuklara tanıdağ oyuncaklar, resimler, didaktik oyunlar göstermek.

Kısacası, her çocuğun sözcük rezervinin yenilenmesi, onu çevreyle tanıştırma sürecinde gerçekleşir: ocuk, işaretlediği (kopyaladığı) bir nesneyi veya eylemi hayal ettiği anda, kelime belleğe girer. Bu nedenle, çocuğun ana dilindeki kelimelere hakim olma süreci, bu kelimelere karşılık gelen Őeylerin "araştırılması" ile aynı anda gerçekleştiğinden, kelime dağarcığı çalışmasının etkili organizasyonunu düzenli olarak geliştirmek uygundur.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, konuşma gelişimi, kelime aktivasyonu, kelime zenginleştirme, kelimelerin anlamlarına hakim olma

Covid-19 Pandemisinde 48-72 Aylık Çocukların Yılmazlık Özelliklerinin Bireysel Ve Ailesel Faktörler Açısından İncelenmesi

Feyza Özkan Yıldız¹, Berrin Akman²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 84 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sosyal izolasyonla ilgili finansal güvensizlik ve bakım verme yükü ile bireyleri karşı karşıya bırakan, çocuklar ve ailelerin refahı için ağır bir risk oluşturan Koronavirüs hastalığı (Covid-19) ilk olarak 31 Aralık 2019'da Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkmıştır. Dünya çapında hızla yayılan Covid-19 salgını bireylerin günlük hayatlarında değişiklik yapmalarına zorlayarak sosyal, duygusal ve psikolojik sorunlara sebep olmuştur. Hastalık ve ölüm oranları gibi doğrudan etkilerinin olmasının yanı sıra Covid-19 salgını; ekonomi, iş yeri, okul ve sosyal yaşam üzerindeki dolaylı etkileri ile dünya genelinde insanları etkilemiştir. Bu olumsuz durumdan en çok etkilenen bireylerin çocuklar olması sebebi ile bu salgının çocukların yılmazlık özelliklerini etkileyen faktörler açısından incelenmesinin önemli olacağı düşünülmekte ve Covid-19'a karşı belirli uyarlanabilir süreçlerin daha iyi anlaşılmasını kolaylaştırmak için araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Yılmazlık, zor bir durum karşısında olumlu uyumla bağlantılı pek çok kavramı içine alan geniş bir kavramsal çerçevedir. Bireysel bir özellik olan yılmazlık, hayatın zor zamanlarında stresle başa çıkmaya, çocukluktaki olumsuz koşulların üstesinden gelmeye, travmayı yenmeye ve gelişebilmek için fırsatlara erişmeye yardımcı olmaktadır. Bu tanımlar çerçevesinde bir çocuğun yılmazlık özelliği sergileyebilmesi için onun hayatında olumlu uyumu zorlaştıracak bir risk faktörünün olması ve bu risk faktörüne karşı da olumlu gelişim göstermesi beklenmektedir. Yılmazlık çıkarımsal bir kavram olduğundan, bir sistemin yılmazlık özelliği gösterip göstermediğine karar vermek için potansiyel bir tehdit unsuru olup olmadığına ve sistemin yapması gerekeni yapıp yapmadığını ortaya koymak için bazı kriterler olmalıdır. Yüksek riskli ortamlarda yaşamalarına rağmen çocukların sahip olduğu koruyucu faktörler stresin olumsuz etkilerini azaltmaktadır. Duygu düzenleme, mizaç ve bağlanmanın çocukların yılmazlığı üzerinde doğrudan etkisini ortaya koyan araştırmalar bu değişkenlerin yüksek riskli ortamlardaki çocuklar için koruyucu faktör olduğunu göstermektedir.

Karantina uygulamalarının yavaş yavaş kalkması ve toplumun yeniden eski düzene dönmeye başlaması, Covid-19'a karşı bazı uyarlanabilir süreçlerin derinlemesine incelenmesini gerekli kılmaktadır. Zaman içinde ve ani gelişen stresli durumların olduğu dönemlerde kısa ve uzun vadede uyumu incelemek ve refahı teşvik eden faktörlerle ilgilenmek çok önemlidir. Bu pandemi sırasında uyarlanabilir baş etme ve yılmazlığı destekleyici süreçlerin tanımlanması ile gençlerin refahı ve gelecekteki krizlerin iyileşmesi sağlanabilir. Okulların kapalı olduğu ve hastalık sınırlama önlemlerinin alındığı Covid-19 sürecinde ailelerin ve çocukların psikososyal esenlikleri üzerindeki etkisine yönelik kanıtlara ihtiyaç duyulmaktadır. Herhangi bir sıkıntı ya da risk durumlarında müdahale edebilmek, çocuklar için hangi koruyucu faktörlerin işe yaradığını belirlemeyi gerektirmektedir. Tüm bu bilgilerden yola çıkılarak bu araştırmanın Covid-19 pandemi sürecinde çocukların yılmazlıklarının bireysel ve ailesel faktörler açısından incelenmesi adına önem taşımaktadır. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı "Covid-19 pandemi sürecinde 48-72 aylık

çocukların yılmazlık özelliklerinin mizaç, bağlanma, duygu düzenleme ve ebeveyn-çocuk ilişkisi açısından incelenmesidir.”

Pandemi sürecinde okul öncesi dönem çocuklarının yılmazlık düzeylerini mizaç, bağlanma, duygu düzenleme ve ebeveyn-çocuk ilişkisi değişkenleri açısından inceleyen bu araştırma, ilişkisel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın örneklemini 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ikinci yarısında Konya ili merkez ilçelerinde MEB’e bağlı ana sınıfı ve bağımsız anaokullarına devam eden 48-72 aylık 155 erkek ve 175 kızdan oluşan toplam 330 çocuk oluşturmuştur. Verilerin analizi, araştırma soruları doğrultusunda olacak şekilde gerçekleştirilerek değişkenler arasındaki doğrudan ve dolaylı ilişkileri ölçmek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Mizaç, bağlanma, duygu düzenleme ve ebeveyn-çocuk ilişkisinin yılmazlık düzeyleri ve yılmazlığın alt boyutları olan öz-düzenleme/sosyal yeterlilik, duyguları anlama/açıklama ve empati/sorumluluk düzeylerini etkileyip etkilemediğini incelemek amacı ile çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocukların toplam yılmazlık puanlarını cinsiyet, sıcakkanlılık ve sebatkarlık istatistiksel olarak anlamlı yordadığı görülmektedir. Çocukların öz-düzenleme/sosyal yeterlilik düzeylerini cinsiyet ve sebatkarlık mizaç özellikleri istatistiksel olarak anlamlı derecede yordamaktadır. Duyguları anlama beceri düzeylerini yordamada sıcakkanlılık ve sebatkarlık mizaç özelliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Empati/sorumluluk düzeylerini yordamada ise cinsiyet ve sebatkarlık mizaç özelliği istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmadan elde edilen bulgular alan yazında var olan araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde tartışılarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: yılmazlık, ebeveyn-çocuk ilişkisi, mizaç, bağlanma, duygu düzenleme, Covid-19 pandemisi, okul öncesi dönem

Resim Analizi Eğitiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuk Resimlerini Analiz Etme Becerileri Üzerin Etkisi

Sedef Göltaş¹, Nur Akcanca²

¹AVRASYA ÜNİVERSİTESİ

2

Bildiri No: 353 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, insan hayatının mihenk taşıdır. Bu sebeple bu dönemdeki yaşantılar,

sosyal ve fiziksel ortam, geleceğin yapılanmasında belirleyici rol oynamaktadır. Okul öncesi dönem, çocuğun gelişimi açısından en kritik dönemdir. Çocuklar kolektif bilinçten aktarılan belli bir kapasiteyle dünyaya gelirler. Bu kapasitenin çeşitli uyarıcılarla, aile desteğiyle ve eğitimle desteklenmesi gerekmektedir. Bu dönemde verilecek eğitimde, öğretmenlerin yeterlikleri oldukça önemlidir. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma, bireysel farklılıklarını ve sosyo-duygusal gelişimlerini belirleme konusunda etkili eğitimsel araçların kullanımı konusunda yeterliklerinin geliştirilmesi gerekir. Çocuğun ilgi ve ihtiyaçlarının zamanında ve doğru şekilde karşılanması onlara sunulan eğitimle ilgilidir. Dolayısıyla bu dönemde verilecek eğitimde öğretmenlerin yeterlikleri ön plana çıkmaktadır. Okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma, bireysel farklılıklarını ve sosyo-duygusal gelişimlerini belirleme konusunda etkili eğitimsel araçların kullanımı konusunda yeterliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Çocuk resim analizi belirtilen eğitimsel ihtiyaçları gidermede etkili araçlardan biridir. Okul öncesi öğretmenleri resim analizi tekniği ile çocukların iç dünyaları hakkında fikir sahibi olup, onların duygu ve düşüncelerini gözlemlene şansını edinebilir. Buradan hareketle bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerine yönelik hazırlanan çocuk resim analizi eğitiminin okul öncesi öğretmenlerinin resim analizi yapabilme becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan birleştirme deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın katılımcılar amaçlı örnekleme metoduna göre belirlenmiş olan Muğla ili Dalaman ilçesinde devlet okullarında görev yapan on okul öncesi öğretmendir. Araştırmada veri toplama araçları olarak yarı-yapılandırılmış görüşme formu, resim analizi yapabilme becerisi rubriği ve gözlem formu kullanılmıştır. Veri analizinde ilişkili örneklemler için t-Testi, Wilcoxon Sıralı İşaretler testi ve içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerin resim analizi yapabilme becerilerine artış belirlenmiştir. Yapılan eğitim öncesi öğretmenlerin Resim Analizi Hakkında Bilgi Düzeyi ile ilgili görüşleri çoğunlukla Bilgi Düzeyine Sahip Olmama şeklinde yer alırken eğitim sonrası öğretmenlerin yanıtları bilgi düzeyine sahip olma şeklinde değişiklik göstermiştir. Yapılan eğitim öncesi okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma araçlarının tercihine ilişkin görüşleri çoğunlukla harekete dayalı etkinlikler olmasına rağmen eğitim sonrasında okul öncesi öğretmenlerinin çocuğu tanıma araçlarının tercihlerine ilişkin yanıtlarını çoğunlukla resim analizi oluşturmaktadır. Yarı-yapılandırılmış görüşmeler ışığında okul öncesi öğretmenlerin çocuk tanıma, bireysel farklılıklar ve sosyo-duygusal gelişim belirleme gibi yönlerden resim analizinin kullanımına yönelik olumlu düşünceler belirttikleri görülmüştür. Okul Öncesi Öğretmenlerinin çocuk resimlerini değerlendirme yöntemleri-ölçütleri ilişkin resim analizi eğitiminin; eğitime katılım, eğitimin sonunda resim analizinin uygulamalarında kullanacaklarına yönelik olumlu görüşleri belirtmeleri nedeniyle etkili ve verimli olduğu düşünülebilir. Eğitim süresince yapılan gözlemler sonucunda okul öncesi öğretmenlerin eğitime katılımlarının yüksek olduğu gözlenmiştir. Çocuk resimlerini ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanacak olan öğretmenlerin bu alanda eğitilmiş kişiler olmaları gerektiği sonucuna ulaşılarak bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin lisansta ve hizmet içi eğitimlerinde resim analizi eğitimi almalarına yönelik önerilerde bulunulmuştur. Resmi ölçme ve değerlendirme amacıyla kullanacak olan öğretmenlerin resimleri, çocuğun yaş, aile, sosyoekonomik durum, kültür gibi bilgileri göz ardı etmeden bütün verileri birlikte yorumlamaları ortaya çıkan sonucun daha sağlıklı olması açısından önemlidir. Okul öncesi eğitim kurumlarında Koppitz'in 'Bir Adam Çiz' testi ya da Policarpio-

Gutierrez (2018) tarafından oluşturulan DAFT çocuğu tanıma tekniklerine dahil edilerek, okul öncesi öğretmenlerinin kullanması zorunlu kılınmalıdır. Öğretmenlerden, eğitim öncesi ve eğitim sonrası farklı ölçme araçları kullanılarak resim analizi bilgilerine dair veri toplanabilir. Ön-test son-test aracı olarak öğretmenlerin kendi öğrencilerine ait resimler kullanılabilir. Bu çalışma tek grupta karma desende yürütülmüştür. Yapılacak olan diğer çalışmalar kontrol ve deney gruplarıyla oluşturulabilir.

Anahtar Kelimeler: Resim analizi, resim analizi eğitimi, okul öncesi eğitimi

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Bakış Açısı Alma Becerileri Ve Sosyal Duygusal Gelişimleri İle Bağlanma Biçimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Hüsniye Mümüneoğlu¹, Pınar Bağçeli Kahraman¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 98 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocuklarının bakış açısı alma becerileri ve sosyal duygusal gelişimleri ile bağlanma biçimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesini amaçlanmaktadır. Araştırma tarama modellerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Bursa merkez Nilüfer, Osmangazi ve Yıldırım ilçelerindeki resmi anaokullarına ve anasınıflarına devam etmekte olan 60-71 aylık 201 okul öncesi dönem çocuğu ve onların anneleri oluşturmaktadır. Çocukların ve annelerinin seçimi basit seçkisiz örnekleme yoluyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu ise uygun örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Bu kapsamda üçü ilkökula bağlı anasınıfı ve bir anaokulunda uygulama yapılmıştır. Ölçeklerin uygulama sürecinin başlangıcında ailelerin gönüllülük kriterine bağlı olarak araştırmaya katılım sağlamalarına yönelik hem kendileri hem de çocukları için izinleri alınmış, izin vermeyen ailelerin çocukları araştırmaya dâhil edilmemiştir. Öncelikle izin veren ailelerden “Kişisel Bilgi Formu” ve “Vineland Sosyal Duygusal Erken Çocukluk Ölçeği” ni doldurmaları istenmiş, ölçeği dolduran ailelerin çocuklarına “Çocuklar İçin Bakış Açısı Alma Testi” ve “Güvenli Yer Senaryoları Testi” uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen toplam puan ortalamaları ve alt ölçek puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle Mann-Whitney U Testi ve ikiden fazla gruplu karşılaştırmaları da Kruskal-Wallis Testi aracılığıyla incelenmiştir. Vineland Sosyal Duygusal Erken Çocukluk Ölçeği toplam puanından elde edilen veriler, normal dağılım göstermesi ve değişkenlerin de normal dağılması nedeniyle parametrik testlerden t testi ve ANOVA ile incelenmiştir. Çocukların bağlanma biçimlerinin değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemek amacıyla da çapraz tablo (ki kare-kay kare) analizi yapılmıştır. Ayrıca bu araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının bağlanma biçimleri ile bakış açısı alma becerileri ve sosyal duygusal gelişimleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Spearman Korelasyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler incelendiğinde okul öncesi dönem çocuklarının bakış açısı alma becerileri ve sosyal- duygusal gelişimleri arasında bir ilişki bulunmazken çocukların bakış açısı alma becerileri ve sosyal- duygusal gelişimlerinin bağlanma biçimlerine göre farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir. Araştırmada sosyal duygusal gelişime ilişkin farklı alt boyutların demografik değişkenlerden çocuğun cinsiyeti, anne ve babanın öğrenim düzeyi, ailenin gelir düzeyi gibi değişkenlere göre farklılaştığı tespit edilirken çocukların bakış açısı alma becerilerinin bu değişkenlere göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Bakış açısı alma becerisinin anne yaşında “Duygusal Bakış Açısı Alma” alt boyutunda, babanın yaşında ise “Algısal Bakış Açısı Alma” ve “Duygusal Bakış Açısı Alma” alt boyutlarında farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir. Bağlanma biçimlerinin ise çocuğun cinsiyeti ve babanın yaşı ve babanın eğitim seviyesi ile ilişkili olduğu ancak anne ve babanın yaşı, annenin öğrenim düzeyi ve ailenin gelir düzeyi ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir. Vineland sosyal duygusal gelişim ölçeği “Uyum Sağlama” ve “Kişiler Arası İlişkiler” alt boyutu ile çocukların sosyal duygusal gelişimleri toplam puanlarının anne ve baba öğrenim düzeyine farklılaşmadığı görülürken, Oyun ve Boş Zaman” alt boyutu toplam puanlarının hem anne hem de baba öğrenim düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir. Araştırma sonucunda çocukların bağlanma biçimleri ile cinsiyet değişkeni arasında bir ilişki olduğu, kız çocuklarının erkek çocuklarına oranla daha fazla güvenli bağlanma biçimine sahip olduğu saptanmıştır. Araştırmada çocukların önemli bir bölümünün güvensiz bağlanma biçimine sahip olduğu görülmektedir. Doğum öncesi dönemden itibaren ailelere destek eğitim programları oluşturularak güvenli bağlanma desteklenebilir. Yapılan çalışma daha büyük ve farklı ebeveyn grupları ile yapılarak daha büyük gruplara ulaşılabilir, kültürel değerlerin etkisine bakılabilir. Çocukların ve anne babaların bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, bakış açısı alma, okul öncesi eğitim, sosyal duygusal gelişim

Positive Special Education In Preschool For All Children

Ann-Katrin Lena Swärd
University of Gothenburg

Abstract No: 110 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

In this presentation focus will be on what teacher in preschool can do to meet all childrens development and learning in a positive way. Positive special education is inspired by positive psychology and positive education (Seligman et al, 2009). Positive special education shows the powerful consequences of optimistic beliefs and attitudes in education. The most common when dealing with special education is to have focus on diagnoses – dominated by a medical perspective. When using the medical perspective teacher only see what the child can't do, not what they can. Perhaps teacher explains everything with a child's diagnose instead of observing the learning environment. There are many things to do both in the physical and social environment before blaming the child.

There are endless problem and very little of optimistic view when dealing with children in need of extra support. When doing research in preschool it is common that we observe different levels, organization, group and individual. To give a good and adequate teaching and support for learning and development to all children all levels must be investigated. What changes must be done at organization level? What more can we do to work on group level and what support must be given individual?

It is very common that we use medical perspective and think that everything a child can't do has to do with the diagnose. Therefore, it is important to change the mindset and start working with positive special education for ALL children. No matter what type of learning disabilities a child might have, teachers' responsibility to give the child the best in teaching and how to relate to the child is strong. The ethical values and curriculum must guide teacher to do the right thing no matter what the problem is. It is also important for teachers to have self-efficacy (Bandura, 1986; 2008), beliefs about their own capacity as well as childrens capacity. Antonovsky's (1991) sense of coherence is what every teacher should use every day when planning activities and relate to very child in preschool.

When we talk about children in need of special education it is easy to think about children with some sort of learning disability. But there are many children in need of positive special education in preschool. Some children have more difficult to learn while other learn easily. Children can have learning difficulties for many years or only for a short period. Teacher's attitude is as always important in relation to childrens different way of learning. It is very common that teacher talk about what the child can't do, instead of talking about what the child can do. Many parents have experiences of teacher talking about their child in a negative way. Focus seems to be on what is "wrong" with the child instead of everything that is positive. Preschool is the first school, and it is very important what how the relations between children-children, children-teacher and teacher-parents are. Teachers' competence and continuing education will be the most important issue when searching for preschool with high quality.

In this presentation I will give some examples of how positive special education can be implemented in preschool and why it is important to have positive relation with all children and their families.

Keywords: Positive Special Education, Self-efficacy, relations

Exclusion -Integration – Inclusion – Nonclusion -What Is The Different?

Ann-Katrin Swärd

Gothenburg University

Abstract No: 111 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Often, we talk about exclusion, integration, inclusion and nonclusion in relation to preschool and school. These concepts can also be seen in relation to the society, from childhood to adulthood. What is the definition of these concepts and how are they used? Giving birth to a child is naturally connected to having one healthy child with a typical development. Sometimes life take another way and the child are born with some sort of disability. Sometimes the child seems to have a typical development but after some year the parent or teacher in preschool/school discover that the child has some difficult and develops in another way. No matter when the child's difficulties will be discovered there are of course different reactions in relation to parents understanding, background and feelings. But also, to other people's reactions, like sibling's, grandparents, friends, and colleagues.

Who decide about the child's future? How does teacher act in preschool when children have problem with each other. Will they be excluded from the group? Will teacher blame parents or can they collaborate so the child will have the best support in an inclusive way? What happen if other parents doesn't like a child with come learning difficulties to be included. Can other parents decide over that? What can teachers do to avoid such bad situation and what can they do to work in a more positive inclusive way? Is inclusion always the same to be together all time or can inclusion also be that you sometimes have individual support. In many countries there are still special schools/preschools for children with non-typical development. In some countries they hide children or kill them. Why? Feeling of shame? Punishment from divinity – it could be many factors but the most common is lack of knowledge. Is it possible to work in an inclusive way if there are many special schools for parents to choose? (<https://www.unicef.org/education/inclusive-education>)

Their reaction can be like sympathy, they feel sad for you. Or it can be more of empathy, try to understand and being more engaged in the situation for the parents. This can be the same with teachers in preschool or school. The more they have of empathy the more engaged and interesting they might be. Only showing sympathy, feeling sad for the child can be obstacle for development and learning but also help the child to feel what we called "learned helplessness". Every child needs to feel that you believe in his or her possibility to learn and develop. Every parent also needs to feel that "my child" also is important in the preschool class. Nonclusion is a quite new concept and are without classification, sorting people – it is a "place for everyone" no matter what! When our society will work more in a nonclusion way a technical equipment will be developed and produced (<https://www.disegnodai.eu/en/home/>) .

Everywhere in the society people in need of support can easily find it and children already in preschool. Today we have many applications, Ipad, picture and other things in preschool and school but to reach a fully nonclusive society more must be done.

In this presentation I will try to define exclusion, integration, inclusion and nonclusion from different perspectives, and in different context.

Ann-Katrin Swärd, ann-katrin.sward@gu.se

PhD in Special Education, ass. prof (senior) at University of Gothenburg.

Keywords: inclusion, exclusion, nonclusion

4-6 Yaş Çocuklarının İletişim Becerilerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma

Kevser Kiliç¹, Ebru Doğan Marsak², Fazilet Uluyurt³, Duygu Arici Doğan⁴

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Nefise Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

³Meram Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

⁴Biruni Üniversitesi

Bildiri No: 143 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: İletişim genel olarak; duygu, düşünce ya da durumların farklı yollarla kişilere iletilmesi, aktarım ve haberleşme süreci olarak ifade edilmektedir (Dökmen, 1989; Türk Dil Kurumu, 2020) ve iletişim öncelikle aile içerisinde meydana gelir, çocuklar ilk iletişimlerini ebeveynleri ile gerçekleştirirler, bu durum da onların hayat boyu iletişim becerileri üzerinde etkili olmaktadır (Allen & Kelly, 2015). İletişim becerileri gelişmeye açık olduğu kadar körelmeye de elverişlidir. İletişim becerileri, akranları ile yakın ilişkiler kurabilme gibi sosyal beceriler içerisinde yer almaktadır (Stanley, 2010; Şahin, 2010) ve sosyal beceriler çocukların içinde buldukları ortamlara, akranlarına uyum sağlaması açısından gerekli ve önemlidir. Okul öncesi yılları çocukların temel düzeyde sosyal ve iletişimsel becerilerinin en hızlı geliştiği, bunun yanında etkilerin ileriki yıllarda da görüldüğü kritik bir dönem olarak önemli olmaktadır (Önder vd., 2015). Bu nedendir ki okul öncesi eğitimin temel amaçları arasında Türkçe'yi doğru konuşmak gibi iletişim becerisi yer almakta ve yine bu durumdan dolayı okul öncesi eğitimin temel ilkelerinden birisi iletişim becerilerini geliştirmede onları destekleyici tutumlar ile yaklaşmak olmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2013). Eğer bu dönemde çocukların bu becerilerinde yetersizlik görülürse çocuklar okula uyum sağlamada, etkinliklerden verim almada ve akranları ile olumlu ilişkiler içerisinde olmada güçlük yaşamaktadırlar.

Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında iletişimin bebeklerin doğduğu andan itibaren önemli olduğu, en önemli yıllardan birisi olarak okul öncesi yılların görüldüğü ve bu dönemlerde çocuklarda iletişim ile ilgili yetersizlikler olursa üzerinde çalışılması gerekliliğine ulaşılmaktadır.

Alanyazına katkı sağlamak amacı ile geliştirilen bu araştırmanın genel amacı 4-6 yaşlarındaki çocukların iletişim becerilerinin belirlenmesi ve incelenmesi olmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda Karaman ili merkez ilçesinde okul öncesi eğitimine devam eden 102 çocuk ve onların ebeveynleri ile (çocuk-ebeveyn çifti) iletişime geçilmiştir. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri nasıldır?
- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri çocukların yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri çocukların cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri çocukların ebeveyninin yakınlık derecesine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri çocukların ebeveyninin mezuniyet düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerileri ailenin aylık gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem: Bu araştırma genel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında yaşları 4-6 yaşlarında olan Karaman ili merkez ilçesindeki 3 ayrı bağımsız anaokulunda eğitim gören 102 çocuk ve çocukların ebeveyninden oluşmaktadır. Araştırmada demografik bilgilerin öğrenilmesi amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve çocukların

iletişim becerilerini belirlemek amacı ile Aydın (2016) tarafından geliştirilen okul öncesi dönem çocukların iletişim becerilerinin belirlenmesi ölçeği toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Bulgular: Verilerin analizi SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında; 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerilerinin 5-6 yaş çocuklarında yüksek diğerlerinde benzer olduğu, cinsiyete göre farklılaşmadığı, annelerin babalara göre 0-1 yaş grubundaki çocuklarının iletişim becerilerini daha olumlu yönde değerlendirdikleri, diğer yaş gruplarında ise benzer şekilde değerlendirdikleri, lise, lisans ve lisansüstü mezunu ebeveynlerin 5-6 yaş çocuklara ilişkin iletişim becerileri değerlendirmelerinin ilkokul ve ortaokul mezunu ebeveynlere göre daha olumlu olduğu, ailenin gelir düzeyine göre farklılaşmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Sonuç: Araştırma sonucunda araştırmaya katılan 4-6 yaş çocuklarının iletişim becerilerinin yaş ile birlikte arttığı, cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı, ebeveyninin yakınlık düzeyine göre 0-1 yaş arasında farklılaştığı, ebeveynlerinin mezuniyet düzeyine göre 5-6 yaş arasında farklılaştığı, ailelerinin gelir düzeyine göre ise farklılaşmadığı görülmüştür.

Kaynakça

Allen, L., & Kelly, B. B. (2015). *Transforming the workforce for children birth through age 8: a unifying foundation*. Consensus Study Report. National Academies Press.

Aydın, A. (2016). Development of the parent form of the preschool children's communication skills scale and comparison of the communication skills of children with normal development and with autism spectrum disorder. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16(6), 2005–2028, <https://psycnet.apa.org/doi/10.12738/estp.2016.6.2684>

Dökmen, Ü. (2008) *İletişim çatışmaları ve empati*. Sistem Yayıncılık.

Milli Eğitim Bakanlığı (2013). Milli eğitim bakanlığı temel eğitim genel müdürlüğü okul öncesi eğitim programı, <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf>

Önder, A., Balaban Dağal, A., & Şallı, D. (2015). 5-6 yaş çocukları için iletişim becerileri ölçeği geçerlik-güvenirlik çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1-13.

Stanley, M. (2010). *Çocuk ve beceri*. Ekinoks.

Türk Dil Kurumu. (2020). <https://sozluk.gov.tr/>

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, iletişim, iletişim becerileri

Development Of Conflict Resolution Skills Scale Of Preschool Children And Reliability And Validity Study

Ahmet Bora¹, Asli Yildirim²

¹SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

²ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Abstract No: 154 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Guiding children to resolve conflicts and giving them the opportunity to practice problem solving independently is very important for children's conflict resolution skills (Andrews, 2017). It has been observed that when children are given the necessary opportunities and their skills are supported, they can resolve conflicts without adult intervention (Arcaro-McPhee, Doppler & Harkins, 2020). Stevahn, Johnson, Johnson, Oberle, and Wahl (2000) gave a six-stage conflict resolution skills training to 80 preschool children for four weeks. After the training, 47% of the children used the six steps during a conflict. Ten weeks after the training, 38% of the trained children remembered and used the six steps given in the training. In some studies on conflict resolution, it has been emphasized in the literature that children use conflict resolution skills and strategies in preschool ages; however, the need for studies that will examine this issue and investigate it more extensively has been emphasized in the literature (Andrews, 2017; Arcaro-McPhee, Doppler, & Harkins, 2020; Ashby & Neilsen-Hewett, 2012; Jenkins, Ritblatt, & McDonald, 2008; Westlund, 2008).

It has been observed that conflicts arise in different settings, in different ways and with different intensities. Conflict, in summary, is the conflict of interpersonal goals and interests, and the behavioral patterns that arise when one suppresses or prevents the other. Supporting conflict resolution skills developmentally will make children effective in solving both existing and future conflict situations.

This study is important in terms of determining the conflict resolution skills and strategies of preschool children. Because even though conflict skills of preschool children are not fully developed, children may experience various conflicts. Starting conflict resolution skills early and supporting the development of these skills will affect the child's current and future social and emotional life. It is predicted that children with low conflict resolution skills may engage in aggressive and bullying behaviors in the future. Therefore, it is very important to develop these skills at an early age. Predicting the child's conflict resolution skill levels serves as an important milestone for the practices to be carried out in order to contribute to the development of children's conflict resolution skills. Developing a measurement tool within the specified scope will make an important contribution to the field and to children. It is thought that developing and implementing a training program to contribute to the development of conflict resolution skills will play an important role in bringing the measured skill levels to the desired level. This research is important in terms of measuring the conflict resolution skills of preschool children and supporting them with a training program. In addition, when the literature is reviewed, it is thought that it will contribute to the field due to the limited number of studies on conflict in preschool period.

In this study, it was aimed to develop a "Preschool Period Conflict Resolution Skills Scale" in order to measure the conflict resolution skills of preschool children. For this purpose, answers to the following questions were sought in the research:

1. Is the scale developed to assess children's conflict resolution skills a valid and reliable measurement tool?

In this research, which has a quantitative method, random sampling method will be used in Isparta province with 5-6 years old children attending preschool education. It is planned to conduct a validity and reliability study of the "Preschool Conflict Resolution Skills Scale" form with randomly selected children aged 5-6 years and attending preschool education. In order to determine the levels of conflict resolution skills of preschool children, it is planned to create the "Preschool Conflict Resolution Skills Scale" form, take expert opinions, test its validity and reliability and finalize it. The scale is planned to be aimed at children's conflict resolution skills and strategies. It is planned to evaluate the items by the researcher in terms of language, form and suitability for the purpose, to collect data by applying it to preschool children by their teachers, to carry out reliability and validity studies of the collected data, to determine its dimensions and finally to apply it to the children one-on-one by the researcher. After the data are collected through the prepared scale, confirmatory factor analyses will be used to test the reliability and validity of the measurement tool. In line with these analyzes, the reliability and validity results of the measurement tool will be determined.

Keywords: Preschool, conflict, conflict resolution, scale development

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çatışma Çözme Becerileri Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Güvenirlilik Geçerlik Çalışması

Ahmet Bora¹, Asli Yildirim²

¹SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

²ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 154 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocuklara çatışmaları çözümleri için rehberlik etmek ve bağımsız olarak problem çözme pratiği yapmalarına fırsat tanımak çocukların çatışma çözme becerileri adına oldukça önemlidir (Andrews, 2017). Çocuklara gerekli fırsatlar verildiğinde ve becerileri desteklendiğinde çatışmaları yetişkin müdahalesi olmadan çözebilecekleri görülmüştür (Arcaro-McPhee, Doppler & Harkins, 2020). Stevahn, Johnson, Johnson, Oberle ve Wahl (2000) yaptıkları çalışmada dört hafta boyunca 80 okul öncesi dönem çocuğuna altı aşamadan oluşan çatışma çözme becerilerine dönük bir eğitim vermişlerdir. Eğitimden sonra çocukların %47'si bir çatışma sırasında altı adımı kullanmıştır. Eğitilen çocukların %38'i ise, eğitimden on hafta sonra eğitimde verilen altı adımı hatırlamıştır ve kullanmıştır. Çatışma çözümlerine dair bazı araştırmalarda çocukların okul öncesi çağlarında çatışma çözme beceri ve stratejilerini kullandıkları; bunun yanında bu konuyu irdeleyecek ve daha geniş kapsamlı araştırarak çalışma ihtiyacı literatürde vurgulanmıştır (Andrews, 2017; Arcaro-McPhee, Doppler, & Harkins, 2020; Ashby & Neilsen-Hewett, 2012; Jenkins, Ritblatt, & McDonald, 2008; Westlund, 2008).

Çatışmaların farklı ortamlarda, farklı şekillerde ve farklı yoğunluklarda ortaya çıktığı görülmüştür. Çatışma özet olarak kişilerarası amaç ve çıkarların çakışması, birinin diğerini baskılaması veya engellemesi ortaya çıkan davranış biçimleridir. Çatışmayı tamamen iyi ya da tamamen kötü tanımlamak doğru olmayacaktır. Çatışmayı iyi ya da kötü yapan işletilen süreç ve varılan sonuçtur. Bir çatışma rekabet sonucu çok kaliteli bir ürünü ortaya çıkarabilirken, var olanları da kaybetmemize neden olabilir. Öyleyse çatışmalarda temel anlayış yapıcı bir tavır ve iş birliği barındıran bir yaklaşım olacaktır. Kişilerin en karlı çıktığı çatışma çözme biçimi sorunlarla yüzleşip karşılıklı bunları tartışarak ortak bir paydada buluşulması ile gerçekleşmektedir. Bu durumda iki taraf da belirli tavizler verse dahi amaçlarına ulaşabilmektedirler. Okul öncesi dönemde çatışma çözme becerileri gelişim sürecindedir. Çatışma çözme beceriler tamamen gelişmemiş olsa da çocuklar okul, aile ve akran ortamlarında çatışma durumları yaşamaktadırlar. Bu bağlamda okul öncesi dönem çocukların yaşadıkları çatışmaları çözmeye desteklenmesi gerekmektedir. Çatışma çözme becerilerine gelişimsel açıdan desteklemek hem var olan hem de ileride karşılaşılabilecek çatışma durumlarını çözmeye çocukları etkili kılacaktır.

Bu araştırma okul öncesi dönem çocuklarının çatışma çözme becerilerinin ve stratejilerinin belirlenmesi açısından önemlidir. Çünkü okul öncesi çağda çocukların çatışma becerileri tam olarak gelişmese de çocuklar çeşitli çatışmalar yaşayabilmektedir. Çocukların çatışma çözmeye erkenden başlaması ve bu becerilerin gelişimlerinin desteklenmesi çocuğun şimdiki ve gelecekteki sosyal duygusal hayatını etkileyecektir. Çatışma çözüm becerisi düşük çocukların ileride saldırgan ve zorba davranışlar içerisine girebileceği öngörülmektedir. Bu nedenle küçük yaşlarda bu becerilerin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Çocukların çatışma çözüm becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmak adına yapılacak uygulamalar için çocuğun çatışma çözme beceri düzeylerinin kestirilmesi önemli bir mihenk taşı görevi görmektedir. Buradan hareketle literatür incelendiğinde okul öncesi çocukların çatışma çözme becerilerinin ölçülmesi için mevcut güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı yurt içinde rastlanmamıştır. Belirtilen kapsamda bir ölçme aracı geliştirilmesi alan adına ve çocuklar için önemli bir katkı sağlayacaktır. Çatışma çözme becerilerinin gelişimine katkıda bulunmak adına bir eğitim programı geliştirmek ve uygulamak ölçülen beceri düzeylerinin istenilen düzeye gelmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

düşülmektedir. Okul öncesi çocukların çatışma çözme becerilerinin ölçülmesi ve bir eğitim programı ile desteklenmesi açısından bu araştırma önem arz etmektedir. Bunun yanında literatür tarandığında okul öncesi dönemde çatışma ile ilgili çalışmaların kısıtlı olmasından dolayı alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, okul öncesi dönemde çocukların çatışma çözme becerinin ölçülebilmesi adına “Okul Öncesi Dönem Çatışma Çözme Becerileri Ölçeği” geliştirmek amaçlanmıştır.

Bu amaçla çalışmada şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Çocukların çatışma çözme becerilerini değerlendirmek üzere geliştirilen ölçek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı mıdır?

Nicel bir yöntemle sahip bu çalışmada, 5-6 yaş okul öncesi eğitime devam eden çocuklarla Isparta ilinde seçkisiz örnekleme yöntemi kullanılacaktır. 5-6 yaşında ve okul öncesi eğitime devam eden çocuklar içersinden rastgele seçilen çocuklarla “Okul Öncesi Çatışma Çözme Becerileri Ölçeği” formunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılması planlanmaktadır. Okul öncesi çocuklarının çatışma çözme becerilerinin düzeylerini belirlemek adına “Okul Öncesi Çatışma Çözme Becerileri Ölçeği” formunu oluşturulması, uzman görüşlerinin alınması, geçerlik ve güvenilirliğini test edilerek son halinin verilmesi planlanmaktadır. Ölçeğin çocukların çatışma çözme becerilerine ve stratejilerine yönelik olması planlanmaktadır. Maddelerin çalıştırıcı tarafından dil, biçim ve amaca uygunluk açısından değerlendirilmesi, okul öncesi dönem çocuklarına öğretmenleri tarafından uygulanarak veri toplanması, toplanan verilerin güvenilirlik geçerlik çalışmalarının yapılması, boyutlarının belirlenmesi ve son olarak çocuklara çalıştırıcı tarafından birebir uygulanması şeklinde planlanmaktadır.

Veriler hazırlanan ölçek aracılığı ile toplandıktan sonra ölçme aracının güvenilirlik ve geçerliklerini test etmek amacı ile doğrulayıcı faktör analizleri kullanılacaktır. Bu analizler doğrultusunda ölçme aracının güvenilirlik ve geçerlik sonuçları belirlenecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, çatışma, çatışma çözme, ölçek geliştirme

Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Öykü Anlama Rubriği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması

Demet Aydın¹, Gülden Uyanık¹

¹Marmara Üniversitesi

Bildiri No: 164 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Okumayı öğrenmek için gerekli olan temel becerilerin çoğu okul öncesi dönemde gelişmektedir. Yapılan araştırmalarda, okumayı öğrenme için önemli becerilerden olan duyduğunu anlama ve zihinde temsil etme becerilerinin de okul öncesi dönemde gelişmeye başladığı görülmektedir. Okul öncesi dönem çocuklarının öykü anlama becerilerinin değerlendirilmesi, okuma yazma öncesi değerlendirmenin önemli bir parçasıdır. Bu nedenle, okul öncesi dönemde çocukların öykü anlama becerilerinin değerlendirilmesi ileriki yaşlarda okuduğunu anlama becerisinin gelişimi için oldukça önemlidir. Resimli kitap okuma etkinlikleri bu becerileri desteklemek için okul öncesi dönemde sıklıkla kullanılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı okul öncesi dönemde yer alan 48-72 aylık çocukların öykü anlama becerilerinin değerlendirilmesine yönelik bir rubrik geliştirilmesi, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılmasıdır.

Yöntem

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Öykü Anlama Rubriği'nin pilot çalışması 48-72 aylık 15 çocukla uygulanmıştır. Öykü Anlama Rubriği İstanbul'da yer alan anasınıfı, bağımsız anaokulu ve uygulama anasınıflarında okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden toplamda 340 çocukla uygulanmıştır. Öykü Anlama rubriği geliştirilirken veri toplanacak bölgelerin belirlenmesi amacıyla İstanbul ilini bölgelere ayıran çalışmalardan yararlanılmış ve 5 bölge belirlenmiştir. Basit rastgele örnekleme yöntemiyle bu bölgelerden belirlenen okullarla iletişime geçilmiş okul yönetimlerinden gerekli izinler alınmıştır. İletişime geçilen okullara süreç hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Daha sonra sınıflar ve çocuklar yine basit rastgele örneklem yöntemi kullanılarak listelenmiştir. Tüm çocukların ailelerinden Demografik Bilgi Formu, Veli Onam Formu ile bilgi verilmiş ve onam alınmıştır. Daha sonra Öykü Anlama Rubriği uygulanmıştır. Öykü Anlama Rubriği M ve T formu olmak üzere iki paralel formdan oluşmaktadır. M ve T formu iki adet resimli çocuk kitabını ve her form için; 10 soru, Öyküyü Anlama Rubriği puanlama rehberi ve puanlama çizelgesi içermektedir. Formlarda kullanılan resimli çocuk kitapları araştırmacılar tarafından resimlenip yazılmış ve 12 uzman tarafından incelenmiştir. 12 uzmandan gelen yaş, gelişim ve içerik hakkındaki tüm görüşler doğrultusunda öykülerin metni ve resimleri yeniden düzenlenmiştir.

Bulgular

Bu ölçeğin güvenirlik katsayılarının hesaplanması için eşdeğer formlar yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce araştırmacı Millî Eğitim Bakanlığı'ndan ve Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nden gerekli izinleri almıştır. Ölçeğin yüzey geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla 12 uzmandan görüş alınmıştır. Kapsam Geçerlik İndeksi hesaplanmıştır (KGİ=0,71). Bu değer minimum Kapsam Geçerlik Ölçütü (KGO=0,56) için belirlenen değerden büyük olduğu belirlenmiştir ve ölçeğin kapsam geçerliğinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur. Lawshe tekniğiyle değerlendirilen uzman görüşleri ve pilot uygulama sonrası rubriğin 12 sorudan oluşan maddeleri 10 soruya

düşürülmüştür. Rubriğin ölçüt geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla aynı kapsamı ölçtüğü bilinen geçerli ve güvenilirliği daha önceki çalışmalarla belirlenmiş Türkçe Erken Dil Gelişim Testi Alıcı Dil Alt Testi A Formu ve Erken Okuryazarlık Becerileri Değerlendirme Aracı'nın Alt Testi olan Öyküyü Anlama Alt Testi kullanılmıştır. Rubriğin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alpha katsayısı hesaplanmıştır. Öykü Anlama Rubriği M formu Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .759 ile T formu .763 ile yüksek düzeyde iç tutarlılığa sahip oldukları söylenebilir. Ölçeğin güvenilirliğine yönelik uygulamacılar arası güvenilirlik incelenmiştir. Uygulamacılar arası uyum katsayısı sonuçları arasında .01 düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç

Bu doğrultuda Öykü Anlama Ölçeği geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmış 10 maddeden ve iki paralel formdan (T ve M Formu) oluşan bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Yurtiçi alan yazında öykü anlama becerisini ölçen alt teste rastlanmış olup öykü anlama becerisinin değerlendirildiği bir ölçeğe rastlanmamıştır. Bu araştırmayla geliştirilen Öykü Anlama Rubriği'nin çocukların öykü anlama becerilerini değerlendirilmesinde önemli bir araç olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitimi, Değerlendirme, Öykü Anlama

Diyagramatik Temsiller Testi-Dtt'nin (Diagrammatic Representations Test-Drt) 48-72 Aylık Çocuklar İçin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması

Raziye Erkul Hatipoğlu¹, Adalet Kandır²

¹Kafkas Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 169 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukların üç boyutlu düşünme becerilerinin desteklenmesinde, var olan gelişimsel düzeylerinin ve ihtiyaçlarının belirlenmesi için nitelikli ölçme ve değerlendirme araçları aracılığıyla etkili değerlendirmeler yapabilmek önemlidir. Alanyazın incelendiğinde, ülkemizde okul öncesi çocukların üç boyutlu düşünme becerilerini ölçmeye yönelik geliştiren ya da uyarlanan bir ölçme aracına rastlanmamıştır. Bu doğrultuda bu çalışmada Frick ve Newcombe (2015) tarafından geliştirilen Diyagramatik Temsiller Testi-DTT'nin (Diagrammatic Representations Test-DRT) 48-72 aylık çocuklar için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Test, çocukların üç boyutlu düşünme becerilerini tespit etmeye yönelik dört şıklı 24 soru ve bir deneme (0) uygulamasından oluşmaktadır. Her soru için yanıt doğruysa (1) yanlışsa (0) olarak puanlanmakta, deneme uygulaması puanlamaya dahil edilmemektedir. Çocukların iki boyuttan üç boyuta ve üç boyuttan iki boyuta dönüştürme becerilerini ölçmeye ilişkin şekle dayalı ve tek yanıtli sorular yer almaktadır. Bu kapsamda "Çizimden Fotoğrafa-Tekli", "Çizimden Fotoğrafa-Birleştirilmiş", "Fotoğraftan Çizime-Tekli" ve "Fotoğraftan Çizime-Birleştirilmiş" olmak üzere dört bileşen ele alınmıştır. Frick ve Newcombe (2015) tarafından 4-8 yaş arası çocuklarla yapılan çalışmada testin geçerlik ve güvenilirliği klinik ortamda deneylerle gerçekleştirilmiştir. Birinci deneye 80; ikinci deneye 16, üçüncü deneye ise 32 çocuk katılmıştır. Çocukların yaşlarının, diyagramatik temsillerin gelişmesine ölçüt olduğu belirlenmiştir. İkinci ve üçüncü deneyler tekrarlayan ölçümler için yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda testin, altı yaş sonrası için istatistiksel olarak anlamlı bir ayırt ediciliğinin olmadığına, 4-6 yaş grubu için geçerli ve güvenilir olduğuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmada çalışma grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Kars il merkezinde bulunan Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı anaokullarına/anasınıflarına devam eden ve gönüllü katılımları sağlanan 48-72 aylık 299 çocuk oluşturmuştur. Testteki madde sayısı (24) göz önünde bulundurularak çalışma grubunu oluşturan çocuk sayısının, madde sayısının 10 katı olması temel alınmış (Kline, 1994) testin en az 240 çocuğa uygulanması planlanmıştır; dördü bağımsız anaokulu ikisi ilköğretim olmak üzere toplamda altı farklı okulda 29 farklı öğretmenin sınıfında öğrenim gören 299 çocuğa ulaşılmıştır.

Verilerin analizinde geçerlik çalışması kapsamında dil geçerliği yapılmış ve bağımsız t-testi kullanılarak yaşa dayalı ölçüt geçerliği sınanmıştır. Ayrıca testin orijinali ile tutarlı sonuçlar elde edilip edilmediğini incelemek üzere cinsiyete göre farklılığı incelemek için bağımsız t-testi analizi yapılmıştır. Güvenirlik çalışması kapsamında ise testin orijinalindeki gibi Guttman'ın split half katsayısı temel alınarak iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Diyagramatik Temsiller Testi-DTT'nin (Diagrammatic Representations Test-DRT) geçerlik güvenilirlik çalışması dört aşamada gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşamada; testin dil geçerliği yapılmıştır. Testi geliştiren uzmanlardan testin uyarlanmasına ilişkin gerekli izinler alınmıştır. Testte yer alan yönergelerin orijinal İngilizce metninin Türkçe'ye çevirisi her iki dil üzerinde akademik derecesi olan alan uzmanları tarafından ayrı ayrı yapılmış; ardından bu çeviriler karşılaştırılarak araştırmacılar tarafından ifadelerde düzenlemeler yapılmıştır. Yönergelerin ve maddelerin Türkçe dil bilgisine ve anlamsal olarak uygunluğunu değerlendirmek amacıyla uzmanlardan görüşler

alınmıştır. Bu süreçte; erken çocukluk eğitiminde bilişsel gelişim ve dil gelişimi alanında üç; ölçme ve değerlendirme alanında bir; Türkçe Eğitimi alanında bir; erken çocuklukta uzamsal beceriler ve matematik eğitimi alanında iki uzman ve iki çocuk nöroloğu olmak üzere toplamda dokuz kişiden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri ışığında gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiş ve form pilot uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

İkinci aşamada; gönüllü katılım esas alınmış, araştırmaya katılmaya istekli olan ve ebeveyni onam formunu imzalayan çocuklarla pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamada 30 çocuk yer almıştır. Pilot uygulama sonuçlarına göre, ölçme aracında bir değişikliğe gidilmesine gerek duyulmamış ve bu veriler de çalışmaya dahil edilmiştir.

Üçüncü aşamada; pilot uygulama sonuçları göz önünde bulundurularak, 48-59 aylık 100 ve 60-72 aylık 199 olmak üzere toplamda 299 çocukla esas uygulama gerçekleştirilmiştir.

Dördüncü aşamada; elde edilen verilerin analizi, SPSS paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Frick ve Newcombe'un (2015) yapmış olduğu deneysel çalışmalar ölçüt alınmış, elde edilen veriler ölçüt alınan araştırmanın sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır.

DTT'nin tüm bileşenlerinde ve toplam puanında 60-72 aylık çocukların 48-59 aylık çocuklara kıyasla ortalaması yüksek çıkmıştır ve bu farklılık istatistiksel olarak anlamlıdır. Ölçüt alınan araştırmanın sonuçlarıyla bu araştırmanın sonuçları karşılaştırıldığında 48-59 ay ile 60-72 aylık çocuklar arasında 60-72 aylık çocukların lehine anlamlı farklılıklar çıkması tutarlı bir sonuçtur. Bu bağlamda testin yaşa bağlı ölçüt geçerliği sağlanmıştır.

DTT toplam puanında da alt bileşenlerinde de cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulgu kapsamında da testin orijinaliyle tutarlı sonuçlar elde edilmiştir.

Hesaplanan iç tutarlılık katsayısının Guttman'ın split half katsayısına göre 0.852 ile mükemmel bir iç tutarlılık gösterdiği tespit edilmiştir. Testin orijinalinin de Guttman'ın split half katsayısına göre 0.85 ile mükemmel bir iç tutarlılık gösterdiği ve bu çalışmada elde edilen güvenilirlik katsayısıyla örtüştüğü görülmektedir. Bu doğrultuda Diyagramatik Temsiller Testi-DTT'nin (Diagrammatic Representations Test-DRT) 48-72 aylık Türk çocukları için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Frick, A. & Newcombe, N. S. (2015). Young children's perception of diagrammatic representations. *Spatial Cognition and Computation: An Interdisciplinary Journal*, 15 (4), 227-245. <https://doi.org/10.1080/13875868.2015.1046988>

Kline, P. (1994). *An Easy Guide to Factor Analysis*. New York: Routledge.

Anahtar Kelimeler: üç boyutlu düşünme, diyagramatik temsiller, okul öncesi eğitim, geçerlik, güvenilirlik

Relationship Between Early Attachment And Children’s Internalizing And Externalizing Problem Behaviours: A Literature Review

Beyza Şirvan Ayaz
Boğaziçi Üniversitesi

Abstract No: 173 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The aim of this study is to provide a brief literature review on the relationship between attachment and both internalizing and externalizing problem behaviors in children. Early attachment has been considered one of the significant determinants of social and emotional development (Ainsworth et al., 1978; Bowlby, 1982). In this respect, numerous studies aimed to investigate the possible relationships between attachment and internalizing or externalizing problem behaviors (e.g., De Santis et al., 2019; Groh et al., 2017; Madigan et al., 2016). Whereas most studies found a significant relationship between attachment security and both internalizing and externalizing problem behaviors, the relationship between subcategories of attachment and internalizing or externalizing problem behaviors showed some contradictions. Some studies have found that avoidant and disorganized attachments were associated with externalizing problem behaviors (e.g., 2010; Forslund et al., 2020; Madigan et al., 2016), other studies contradicted these results (e.g., Alto et al., 2020; De Santis et al., 2019; Madigan et al., 2016). Yet, the majority of the studies found a significant relationship between internalizing problem behaviors and avoidant attachment (e.g., Madigan et al., 2013; Madigan et al., 2016; Xiang & Han, 2020) although there were also some contradicting findings (e.g., Alto et al., 2020). One explanation for such findings could be that children with an avoidant attachment could be less likely to open up about their feelings because of their possible tendency to avoid, which would lead to internalizing problem behaviors. On the other hand, several studies found attachment to mediate the relationship between problem behaviors and some other variables (e.g., Ştefan & Avram, 2017). Thus, the role of attachment is more likely to interact with other variables in the development of internalizing and externalizing problem behaviors, too.

Taken together, several studies demonstrate evidence that attachment can have a significant relationship with internalizing and externalizing problem behaviors in children. Due to these mixed previous findings, the relationship between attachment and internalizing problem behaviors and externalizing problem behaviors remains to have unclear aspects. Nevertheless, all these results imply that internalizing and externalizing problem behaviors can be significant to examine more in detail in relation to disorganized and insecure attachment of children. Also, in light of all these results, it is possible to argue that internalizing and externalizing behaviors could be examined separately to see the complex relationships. Additionally, many other variables, including gender, socio-economic status, age, maternal depression, and childhood maltreatment, could help to explain these mixed results.

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum

Alto, M. E., Warmingham, J. M., Handley, E. D., Rogosch, F., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2020). Developmental pathways from maternal history of childhood maltreatment and maternal depression to toddler attachment and early childhood behavioral outcomes. *Attachment & Human Development*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1734642>

Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment (2nd ed.)*. New York, NY: Basic Books. (Original work published 1969)

De Santis, S., Falgares, G., & Kopala-Sibley, D. C. (2019). The relationship between attachment styles and internalizing/externalizing problems: The mediating role of self criticism. *Current Psychology (New Brunswick, N.J.)*, , 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144019-00174-4>

Forslund, T., Peltola, M. J., & Brocki, K. C. (2020). Disorganized attachment representations, externalizing behavior problems, and socioemotional competences in early school-age. *Attachment & Human Development*, 22(4), 448-473. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1664603>

Groh, A. M., Fearon, R. M. P., IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Roisman, G. I. (2017). Attachment in the early life course: Meta-Analytic evidence for its role in socioemotional development. *Child Development Perspectives*, 11(1), 70-76. <https://doi.org/10.1111/cdep.12213>

Madigan, S., Brumariu, L. E., Villani, V., Atkinson, L., & Lyons-Ruth, K. (2016). Representational and questionnaire measures of attachment: A meta-analysis of relations to child internalizing and externalizing problems. *Psychological Bulletin*, 142(4), 367-399. <https://doi.org/10.1037/bul0000029>

Ştefan, C. A., & Avram, J. (2017). Investigating direct and indirect effects of attachment on internalizing and externalizing problems through emotion regulation in a cross-sectional study. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2311-2323. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0723-7>

Xiang, X., & Han, M. (2020). The link between family violence in childhood and internalizing and externalizing problems in later life among college students in china: Attachment as a mediator. *Social Work in Mental Health*, 18(1), 39-54. <https://doi.org/10.1080/15332985.2019.1676365>

Keywords: problem behaviors, early attachment

Erken Bağlanma İle Çocukların İçe Yönelim Ve Dışa Yönelim Problem Davranışları Arasındaki İlişki: Bir Derleme Çalışması

Beyza Şirvan Ayaz
Boğaziçi Üniversitesi

Bildiri No: 173 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmanın amacı, çocuklarda bağlanma ile hem içe yönelim hem de dışa yönelim problem davranışları arasındaki ilişki üzerine kısa bir literatür taraması sunmaktır. Erken bağlanma, sosyal ve duygusal gelişimin önemli belirleyicilerinden biri olarak kabul edilmektedir (Ainsworth vd., 1978; Bowlby, 1982). Bu bağlamda, çok sayıda çalışma bağlanma ile içe yönelim veya dışa yönelim problem davranışları arasındaki olası ilişkileri araştırmayı amaçlamıştır (örneğin, De Santis vd., 2019; Groh vd., 2017; Madigan vd., 2016). Çoğu çalışma bağlanma güvenliği ile hem içe yönelim hem de dışa yönelim problem davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulurken, bağlanmanın alt kategorileri ile içe yönelim veya dışa yönelim problem davranışları arasındaki ilişki bazı çelişkiler göstermiştir. Bazı çalışmalar kaçınmacı ve düzensiz bağlanmanın dışsallaştırıcı problem davranışlarla ilişkili olduğunu bulurken (örn., 2010; Forslund ve ark., 2020; Madigan ve ark., 2016), diğer çalışmalar bu sonuçlarla çelişmektedir (örn., Alto ve ark., 2020; De Santis ve ark., 2019; Madigan ve ark., 2016). Bununla birlikte, çalışmaların çoğunluğu içselleştirici problem davranışlar ile kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (örn., Madigan ve ark., 2013; Madigan ve ark., 2016; Xiang ve Han, 2020), ancak bazı çelişkili bulgular da vardır (örn., Alto ve ark., 2020). Bu tür bulguların bir açıklaması, kaçınmacı bağlanan çocukların olası kaçınma eğilimleri nedeniyle duygularını açma olasılıklarının daha düşük olabileceği ve bunun da problem davranışları içselleştirmeye yol açacağı olabilir. Öte yandan, bazı çalışmalarda bağlanmanın problem davranışlar ve diğer bazı değişkenler arasındaki ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur (örn., Ştefan ve Avram, 2017). Dolayısıyla, içselleştirici ve dışsallaştırıcı problem davranışların gelişiminde de bağlanmanın rolünün diğer değişkenlerle etkileşime girmesi daha olasıdır.

Tüm bu bulgular birlikte ele alındığında, çeşitli çalışmalar bağlanmanın çocuklarda içe yönelim ve dışa yönelim problem davranışları ile anlamlı bir ilişkisi olabileceğine dair kanıtlar ortaya koymaktadır. Bahsedilen çelişkili bulgular nedeniyle, bağlanma ile içselleştirici problem davranışlar ve dışsallaştırıcı problem davranışlar arasındaki ilişki belirsiz yönlere sahip olmaya devam etmektedir. Bununla birlikte, tüm bu sonuçlar, içselleştirme ve dışsallaştırma problem davranışlarının, çocukların günlük ve güvensiz bağlanmasıyla ilişkili olarak daha ayrıntılı incelenmesinin önemli olabileceğine işaret etmektedir. Ayrıca, tüm bu sonuçlar ışığında, karmaşık ilişkileri görmek için içe yönelim ve dışa yönelim davranışlarının ayrı ayrı incelenebileceğini söylemek mümkündür. Buna ek olarak, cinsiyet, sosyo-ekonomik durum, yaş, anne depresyonu ve çocuklukta kötü muamele gibi diğer birçok değişken bu karışık sonuçları açıklamaya yardımcı olabilir.

Kaynakça

Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment*. Hillsdale, NJ: Erlbaum

Alto, M. E., Warmingham, J. M., Handley, E. D., Rogosch, F., Cicchetti, D., & Toth, S. L. (2020). Developmental pathways from maternal history of childhood maltreatment and maternal depression to toddler attachment and early childhood behavioral outcomes. *Attachment & Human Development*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/14616734.2020.1734642>

Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Vol. 1. Attachment (2nd ed.)*. New York, NY: Basic Books. (Original work published 1969)

De Santis, S., Falgares, G., & Kopala-Sibley, D. C. (2019). The relationship between attachment styles and internalizing/externalizing problems: The mediating role of self criticism. *Current Psychology (New Brunswick, N.J.)*, , 1-11. <https://doi.org/10.1007/s12144019-00174-4>

Forslund, T., Peltola, M. J., & Brocki, K. C. (2020). Disorganized attachment representations, externalizing behavior problems, and socioemotional competences in early school-age. *Attachment & Human Development*, 22(4), 448-473. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1664603>

Groh, A. M., Fearon, R. M. P., IJzendoorn, M. H., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Roisman, G. I. (2017). Attachment in the early life course: Meta-Analytic evidence for its role in socioemotional development. *Child Development Perspectives*, 11(1), 70-76. <https://doi.org/10.1111/cdep.12213>

Madigan, S., Brumariu, L. E., Villani, V., Atkinson, L., & Lyons-Ruth, K. (2016). Representational and questionnaire measures of attachment: A meta-analysis of relations to child internalizing and externalizing problems. *Psychological Bulletin*, 142(4), 367-399. <https://doi.org/10.1037/bul0000029>

Ştefan, C. A., & Avram, J. (2017). Investigating direct and indirect effects of attachment on internalizing and externalizing problems through emotion regulation in a cross-sectional study. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2311-2323. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0723-7>

Xiang, X., & Han, M. (2020). The link between family violence in childhood and internalizing and externalizing problems in later life among college students in china: Attachment as a mediator. *Social Work in Mental Health*, 18(1), 39-54. <https://doi.org/10.1080/15332985.2019.1676365>

Anahtar Kelimeler: problem davranışlar, bağlanma

Metacognitive Skill Development Among Preschoolers: Exploring The Influence Of Teacher Experience, Training And School Types

Nazlı Berfin Yapar¹, Hasibe Özlen Demircan¹

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Abstract No: 175 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Introduction

Metacognition is regarded as one of the most superior learning skills of the 21st century, with strong relevance in the educational and psychological context (Muawiyah et al., 2019). Studies also presented that children exhibit signs of emergent metacognition at an early age. However, supporting this development is a complicated and challenging process that necessitates persistent dedication and practice. Since children are new to these approaches and methods, they might encounter difficulties or setbacks as they attempt to implement these strategies and skills. Nevertheless, research proposes that the metacognitive skills of children can be enhanced through appropriate adult support (Cassata & French, 2006) and practice (Yasir et al., 2020). However, metacognition is prone to errors, and numerous factors can influence the accuracy of metacognitive processes (Thiede et al., 2003).

In the literature, some of these elements, which have an impact on an individual's metacognitive development, were discovered as the individual's gender, the families they are raised, and the educators they are instructed. Although studies have examined how the teacher's instruction affects metacognitive development in children, studies focusing on the impact of teacher-related and school-related factors on preschool children's metacognitive skill development are rare. Consequently, to gain a deeper insight into the influence of teacher and school-related factors, this study investigates the effects of teacher experience, teachers' past courses/seminars, the duration of working with the same students, and school types on metacognitive development.

Methodology

This research was conducted as a correlational study to examine the relationship between the metacognitive skills of preschool children and the school environment with a strong emphasis on teachers. To collect data, a demographic information form for preschool teachers, the Train Track Task, and the Children's Independent Learning Development Checklist (CHILD 3-5) were used. The participants were selected through a convenient sampling method, and 40 preschool teachers and 208 preschool children from Ankara, Türkiye, participated in the current study. Before the data collection, the necessary permissions were obtained from the ethical board of a public university in Ankara, Türkiye, and the Turkish Ministry of National Education. During the data collection, preschool children's families and teachers' written consent, as well as oral consent of preschool children, were acquired. To address the aim of the study, a series of multiple analyses of variance (MANOVA) were employed.

Results and Conclusion

The results showed no significant relationship between the school type and preschool children's metacognitive skills. In Türkiye, the curriculums and activities implemented in preschools are formed based on the gains and indicators outlined in the National Early Childhood Education Program. Therefore, teachers have common goals to support, which might be associated with non-significant results. Conversely, the results of the analyses indicated that while preschool children's metacognitive skills were

negatively affected by their teacher's experience, the duration of working with the same group and their teacher's previous course/seminar on metacognition had a positive correlation with the metacognitive skills of preschool children. These findings can be attributed to the teacher's perspectives, understandings, interactions with their students, and the relationships they build with them.

Given the importance of metacognitive skill development in young children's holistic development, the necessary steps should have been taken in light of the current study's results. Teachers have a critical place in supporting their students' metacognitive skills; thus, their interactions with their students should be supported by providing teachers with necessary workshops or seminars to stay up-to-date and to enable them to gain a deeper understanding of the metacognitive development of their students starting from a very early age.

References

Cassata, A. E., & French, L. A. (2006). Using concept mapping to facilitate metacognitive control in preschool children. In A. J. Cañas & J. D. Novak (Eds.), *Proceedings of the Second International Conference on Concept Mapping* (pp. 598-605). San José, Costa Rica: Universidad de Costa Rica. <https://cmc.ihmc.us/cmc2006papers/cmc2006-p144.pdf>

Muawiyah, D., Yamtinah, S., & Indriyanti, N. Y. (2019). Modelling testlet instrument in blended learning design to assess students' metacognition in the environmental chemistry course. *Journal of Physics: Conference Series*, 1157(4). <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1157/4/042012>

Thiede, K. W., Anderson, M. C. M., & Therriault, D. (2003). Accuracy of metacognitive monitoring affects learning of texts. *Journal of Educational Psychology*, 95(1), 66–73. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.95.1.66>

Yasir, M., Fikriyah, A., Qomaria, N., & Al Haq, A. T. (2020). Metacognitive skill on students of science education study program: Evaluation from answering biological questions. *JPBI (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia)*, 6(1), 157- 164. <https://doi.org/10.22219/jpbi.v6i1.10081>

Keywords: Metacognitive skills, preschool children, teacher experience, teacher training, early childhood education

5-6 Yaş Grubu Çocukların Mizaç Özellikleri, Akran İlişkileri Ve Duygu Düzenleme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ebru Doğan Marsak¹, Elif Yılmaz²

¹Nefise Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü

Bildiri No: 194 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Mizaç kavramı doğuştan gelen, nispeten tutarlı olan ve bireyin aktivite, tepkisellik, duygusallık ve sosyallik özelliklerini ifade ediş biçimini etkileyen eğilimler olarak tanımlanmaktadır (McCall, 1987). Son yıllarda yapılan çalışmalarda çocukların mizaç özellikleri, sosyal davranışları, akran etkileşimleri, benlik algıları, problem davranışları, öğretmen-öğrenci ilişkisi, kaygı düzeyleri, dil becerileri, okula uyum düzeyleri, bağlanma biçimleri gibi pek çok davranış ve beceri ile ilişkilendirilmiştir. Bu bağlamda sosyal ve duygusal gelişime ilişkin kavramların yoğunlukla incelendiği görülmektedir. Sosyal-duygusal gelişimin önemli iki kavramı olan duygu düzenleme becerileri ve akran ilişkileri ile mizaç özellikleri arasındaki ilişki merak uyandırmıştır.

Duygu düzenleme, bir uyarıcı karşısında içsel duygu durumları ve duyguyla ilgili (bilişsel, davranışsal, nöropsikolojik ve biyokimyasal tepkilerin tümünü) davranışları kontrol etme becerisi olarak tanımlanabilir. Bilinçli ya da bilinçsiz, kontrollü ya da tepkisel olarak duygusal tepkileri denetlemek, değerlendirmek ve değiştirmek için sahip olunması gereken becerileri ifade eden duygu düzenleme becerilerinin gelişiminde kritik dönem 3-6 yaş aralığıdır. Gelişimsel özellikleri gereği egosantrizmin etkisi ile kendi istekleri ile diğer bireylerin istekleri arasında denge kurmak, sabretmek, duygusal tepkilerle başa çıkabilmek, diğer bireylerin duygularını anlamak ve uygun tepki vermek bu dönemde kazanılması gereken becerilerdir. Söz konusu becerilerin desteklenmesinde önemli bir unsur olan erken çocukluk eğitimi, öğretmen ve akranlarla kurulan etkileşim ile duygusal becerilerin kazanımını desteklemektedir.

Erken çocukluk döneminin gelişimsel görevleri arasında yer alan ve çocukların sosyal ve duygusal gelişimini etkileyen önemli faktörden birisi akran ilişkileridir. Akran ilişkileri, aynı yaşta ya da aynı gelişim düzeyinde olan; benzer değerlere, yaşantılara ve benzer sosyal hayat tarzını paylaşan kişiler arasında karşılıklılık ve devamlılık gösteren etkileşimlerin bütünüdür (Gülay, 2009). Çocukların bireyselleşme ve toplumsallaşma sürecinde akranlarla kurulan etkileşimin önemli bir rolü vardır. Bu bağlamda araştırma kapsamında beş-altı yaş grubu çocukların mizaç özellikleri, akran ilişkileri ile duygu düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç çerçevesinde çocukların mizaç özellikleri, duygu düzenleme becerileri ve akran ilişkileri, cinsiyet değişkeni açısından da incelenmiştir.

İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Karaman il merkezinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 104'ü kız, 96'sı erkek toplam 200 beş-altı yaş grubu çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Prior, Sanson ve Oberklaid tarafından 1989 yılında geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Yağmurlu ve Sanson (2009) tarafından yapılan Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği, Shields ve Cicchetti (1997) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından yapılan Duygu Düzenleme Ölçeği, Özmen (2013) tarafından geliştirilen Selçuk Akran İlişkilerini Değerlendirme Ölçeği olmak üzere dört veri toplama aracı kullanılmıştır. Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği "Tepkisellik", "Sebatkârlık", "Sıcakkanlılık/utangaçlık" ve "Ritmiklik" olmak üzere dört alt boyuttan; Duygu Düzenleme Ölçeği, "Duygu Düzenleme" ve "Değişkenlik-Olumsuzluk" olmak üzere iki alt boyuttan oluşurken Selçuk Akran İlişkilerini Değerlendirme Ölçeği "Çekingencilik", "Sosyal Kabul", "Problem çözme", "Sosyal Davranış" ve "Saldırganlık" olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Araştırmada, Duygu Düzenleme Ölçeği ile

Selçuk Akran İlişkilerini Değerlendirme Ölçeği çalışma grubuna dahil edilen çocukların okul öncesi öğretmenleri tarafından, Kişisel Bilgi Formu ve Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği ise çocukların anneleri tarafından değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda çocukların mizaç özellikleri ile duygu düzenleme becerileri ve akran ilişkileri arasında anlamlı ilişki olduğu saptanmıştır. Buna ek olarak mizaç özelliklerinin çocukların cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermediği ancak duygu düzenleme becerileri ve akran ilişkilerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mizaç, akran ilişkileri, duygu düzenleme, cinsiyet

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Saldırganlık Düzeyleri ile Yürütücü İşlev Becerileri Arasındaki İlişkinin Çocukların Cinsiyetlerine Göre İncelenmesi

Vildan Kiliçay¹, Şule Saribaş¹, Yeliz Erdoğan²

¹ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

²MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Bildiri No: 212 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Okul öncesi dönemde çocukların saldırgan davranışları, cinsiyetlerine göre farklılık gösterebilmektedir (Björkqvist, 2017). İlişkisel saldırganlık genellikle kız çocuklarında daha yaygınken, fiziksel saldırganlık erkek çocuklarında daha sık görülmektedir. Bu cinsiyet farklılığı, sosyal, biyolojik ve bilişsel faktörlerin etkileşimiyle açıklanmaktadır (Pener-Tessler ve ark., 2013). Çocukların bilişsel özellikleri, saldırgan davranışlar arasındaki cinsiyet farkının açıklanmasında önemli bir rol oynar. Öz düzenleme ve öz kontrol becerisi, saldırgan davranışlarla ilişkilidir (Pener-Tessler, ve ark., 2013). Öz düzenleme yetkinliği düşük olan çocuklar, antisosyal davranışları daha sık sergilerken, yüksek öz kontrol, saldırganlığın azalmasıyla ilişkilidir (Lei ve ark., 2020). Bu özellikler ise kız ve erkek çocuklar arasında farklı hızlarda gelişebilmektedir (Nolen-Hoeksema ve ark., 2004).

Saldırganlık ve yürütücü işlev becerileri (YİB) arasındaki ilişki incelendiğinde, YİB'in saldırgan davranışları yordadığı görülmektedir. YİB; düşünce, eylem ve duyguların düzenlemesi sürecine dahil olan bir dizi üst düzey bilişsel süreci ifade etmektedir (Séguin ve Zelazo, 2005). Özellikle dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu olan çocuklar düşük YİB'e sahip olabilirler ve bu durum saldırgan davranışların artmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca, dil gelişiminde kızların erkek çocuklara göre daha erken olgunlaşması, fiziksel saldırganlığı erkeklere göre daha hızlı ketleyebilmeleri ile açıklanmaktadır. Bununla birlikte, gelişmiş ifade edici dilin ilişkisel saldırganlığın gelişiminde cinsiyet farklılıkları oluşturabileceği belirtilmektedir (Côté, 2007). Kızlar genellikle erkeklerden daha erken alternatif saldırganlık stratejilerini kullanmaya başlarlar (Dionne ve ark., 2003). Bu durum kızların dil becerilerindeki erken ilerlemelerle de paraleldir. Bu nedenle, çocukların davranışlarının cinsiyete dayalı farklılaşmasını anlamak için bilişsel ve çevresel faktörler de göz önüne alınmalıdır. Sonuç olarak, araştırmaların Türkiye bağlamındaki sınırlılığı (Özyurt ve ark., 2016) ve ilgili literatürdeki eksikler göz önünde bulundurulduğunda YİB'in saldırgan davranışların cinsiyete göre farklılaşması üzerindeki etkisinin daha detaylı incelenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

1. 60-72 aylık kız ve erkek çocuklar arasında YİB ile ilişkisel ve fiziksel saldırganlık düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. 60-72 aylık çocukların YİB ilişkisel ve fiziksel saldırganlık düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
3. 60-72 aylık çocukların yürütücü işlev beceri düzeyleri kontrol edildiğinde kız ve erkeklerin saldırganlık düzeyleri anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Bu çalışma, nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma olarak desenlemiştir. Çalışmanın örneklemini Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarına devam eden 60- 72 aylık 150 çocuk ve bu çocukların buldukları sınıflarda görev yapan 16 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak çalışmaya dahil edilen öğretmenlere ve çocukların ailelerine çalışma hakkında bilgi verilmiş ve aydınlatılmış onam sunulmuştur. Çocuklara ve öğretmenlerine ölçme araçları yüz yüze uygulanmıştır. Örnekleme dahil edilecek çocuklar tamamen gönüllülük esasına bağlı

olarak belirlenmiştir. Çalışmanın verileri, “Demografik Bilgi Formu”, “Çocukluk Dönemi Yönetici İşlevler Envanteri” ve “Saldırganlık Yönelim Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir.

Demografik Bilgi Formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Formda, katılımcıların yaşı, cinsiyeti, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzeyine ilişkin maddeler yer almaktadır.

Çocukluk Dönemi Yönetici İşlevler Envanteri: Ölçek, Thorell ve Nyberg (2008) tarafından 4-7 yaş arası çocukların yürütücü (yönetici) işlev becerilerinin belirlenmesi amacıyla geliştirilmiştir. Ölçümler, aileler ile öğretmenlerin derecelendirmeleri aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Ölçek, çalışan bellek ve ketleme becerisi olmak üzere iki faktörlü ve 26 maddeli toplam puanlı ölçek formunda oluşturulmuştur. İki faktörlü yapı, öğretmen puanlarındaki varyansın % 67’sini açıklamaktadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .89 olarak bulunmuştur.

Saldırganlık Yönelim Ölçeği: Kaynak, Kan ve Kurtulmuş (2016) tarafından 36-72 aylık çocuklara yönelik geliştirilen bu form, toplam 27 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin tümüne ait Cronbach alfa değeri .957 şeklindedir.

Ölçeklerden elde edilen veriler, korelasyonel analiz tekniğiyle analiz edilecek ve bulgular raporlanacaktır.

Kaynakça

- Björkqvist, K. (2017). Gender differences in aggression. *Current Opinion in Psychology*, 19, 39-42.
- Dionne, G., Tremblay, R., Boivin, M., Laplante, D., & Pérusse, D. (2003). Physical aggression and expressive vocabulary in 19-month-old twins. *Developmental psychology*, 39(2), 261.
- Lei, H., Chiu, M. M., Quan, J., & Zhou, W. (2020). Effect of self-control on aggression among students in China: A meta-analysis. *Children and Youth Services Review*, 116, 105107.
- Nolen-Hoeksema, S., Corte, C., & Vohs, K. D. (2004). Gender and self-regulation. *Handbook of self-regulation*, 411-421.
- Özyurt, G., Pekcanlar Akay, A., Öztürk, Y., Baykara, B., & İnal Emiroğlu, N. (2016). DEHB’li çocuklarda ve annelerinde duygu düzenlemenin araştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(5).
- Pener-Tessler, R., Avinun, R., Uzefovsky, F., Edelman, S., Ebstein, R. P., & Knafo, A. (2013). Boys' serotonin transporter genotype affects maternal behavior through self-control: A case of evocative gene-environment correlation. *Development and Psychopathology*, 25(1), 151-162.
- Séguin, J. R., & Zelazo, P. D. (2005). Executive function in early physical aggression. In R. E. Tremblay, W. W. Hartup, & J. Archer (Eds.) *Developmental origins of aggression* (pp. 307–329). Guilford.

Anahtar Kelimeler: yürütücü işlev becerileri, saldırganlık, cinsiyet

Metacognition Proficiency Scale Validity And Reliability Study For Early Childhood Education Teachers

Ensar Yıldız¹, Ela Sümeyye Seçim²

¹*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*

²*Amasya Üniversitesi*

Abstract No: 215 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Teachers' knowledge and experience play a direct role in shaping the educational experiences of the children they teach. In teaching, ability is as important as knowledge and experience. In teaching, abilities are just as crucial as knowledge and experience. These abilities encompass various aspects, including problem-solving, critical thinking, communication, information management, and the management of the learning process. Metacognition, a skill that encompasses all of these abilities, involves an individual's self-awareness regarding their problem-solving, critical thinking, communication, and information management skills. Educators possessing metacognition skills facilitate children's development of creative and critical thinking, foster cooperation and effective communication, enhance children's learning processes, and bolster their problem-solving abilities. The presence of metacognitive skills in teachers not only enhances the quality of children's learning experiences but also has a positive influence on their cognitive development. This underscores the notion that children stand to benefit not only academically but also in terms of personal growth. The preschool phase holds crucial significance in bolstering children's cognitive abilities, and the extensive knowledge and skill set possessed by preschool educators, who wield significant influence on a child's learning journey following their family, is of paramount importance in this context. Given the critical role of the preschool period in nurturing cognitive skills and the substantial impact of teachers on both skill and knowledge acquisition in children, there arises a compelling need to investigate the metacognitive competencies of preschool teachers through the utilization of a validated and reliable assessment tool. Hence, the primary objective of this study is the development of a valid and reliable tool for assessing the metacognitive competencies of preschool teachers. To this end, a scanning model was employed in the research methodology, and an accessible sampling technique was used for participant selection, resulting in a study group comprising 227 preschool teachers. Initially, a pool of 20 items was generated by reviewing the existing literature in the field. This item pool was subsequently subjected to expert evaluation, where opinions were solicited. The Lawshe technique was employed to assess expert opinions, with the content validity rate computed for each item intended for inclusion in the scale. As a result of this evaluation, 4 items were excluded from the pool, reducing the total number of items to 16. Following this, a pilot study involving 50 preschool teachers was conducted, which did not necessitate the removal of any items from the scale. Subsequently, the primary study commenced, involving data collection from a total of 227 preschool teachers. To assess the adequacy of the sample size, the study examined the Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) and Bartlett's Sphericity values. The KMO value was computed at 0.89, indicating a highly representative sample as per the literature's standards. Furthermore, Bartlett's Sphericity test yielded a statistically significant result at the 0.01 significance level, reinforcing the sample's strong appropriateness. Following this, an exploratory factor analysis (EFA) was conducted, utilizing the varimax rotation, which is one of the orthogonal rotation methods based on the principal components approach. The EFA results revealed that the 16-item scale, comprising three sub-dimensions, accounted for a cumulative explained variance of 77.817%. To ensure the internal consistency of the scale, reliability coefficients were computed, including Cronbach's Alpha, Spearman-Brown, and Guttman-Split Half for both the overall scale and its individual sub-dimensions. Confirmatory factor analysis (CFA) will be employed subsequently to validate the structure identified through EFA. Given that the literature predominantly discourages conducting CFA

with the initial data collected, particularly the data used in EFA, data collection using the final version of the scale is ongoing.

Keywords: preschool period, metacognitive skills, scale development, evaluation

Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Üstbilis Yeterlik Ölçeği (Üyö) Geçerlik Güvenirlik Çalışması

Ensar Yıldız¹, Ela Sümeyye Seçim²

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

²Amasya Üniversitesi

Bildiri No: 215 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Öğretmenlerin sahip olduğu bilgiler ve deneyimler etkileşimde olduğu çocukların öğrenme deneyimlerini de doğrudan etkilemektedir. Sahip olunan bilgiler ve deneyimler kadar beceriler de öğretmenlik yaşantılarında önem arz etmektedir. Bu beceriler; problem çözme becerisi, eleştirel düşünme becerisi, iletişim becerisi, bilgiyi yönetme becerisi, öğrenme sürecini yönetim becerisi gibi farklı başlıklar altında incelenebilir. Bahsi geçen tüm bu becerileri içerisinde barındıran beceri ise üstbilis becerisidir. Üstbilis becerisi problem çözme, eleştirel düşünme, iletişim kurma ve bilgiyi yönetme gibi becerilere yönelik bireyin öznel farkındalığı ile ilişkili bir beceridir. Üstbilis becerisine sahip olan öğretmenler çocuklarda yaratıcı ve eleştirel düşünmeyi destekler, iş birliği ve iletişimi teşvik eder, çocukların öğrenme süreçlerini geliştirir ve çocukların problem çözme becerilerini destekler. Öğretmenin üstbilis becerilerine sahip olması çocukların daha iyi bir öğrenme deneyimine sahip olmalarını sağlarken aynı zamanda çocukların entelektüel gelişimlerini de olumlu yönde etkilemektedir. Bu da çocukların sadece akademik anlamda başarılı olmaktan ziyade aynı zamanda kişisel gelişimlerinin de olumlu yönde etkileneceğinin kanıtı niteliğindedir. Okul öncesi dönem, çocukların bilişsel becerilerini desteklemek adına kritik bir öneme sahiptir. Ailenin ardından çocuğun öğrenme deneyiminde etkisi büyük paya sahip olan okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu geniş bilgi ve beceri yelpazesi de bu durumda kritik bir önem taşımaktadır. Okul öncesi dönemin bilişsel becerileri destekleme açısından önemi ve çocukların bilgi düzeylerinde olduğu kadar beceri düzeylerinde de öğretmenlerin etkisi dikkate alındığında, okul öncesi öğretmenlerinin sahip olduğu üstbilis yeterliliklerinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı kullanılarak araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple yapılan çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin üstbilis yeterliliklerini geçerli ve güvenilir şekilde ölçen bir araç geliştirmektir. Bu doğrultuda araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem seçiminde ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 227 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada öncelikle alan literatürü taranarak 20 maddeden oluşan bir havuz hazırlanmıştır. Oluşturulan madde havuzu alan uzmanlarına gönderilmiş ve uzmanlardan görüş alınmıştır. Uzmanların görüşlerinin değerlendirilmesinde Lawshe tekniği kullanılmıştır. Bu teknik doğrultusunda ölçekte yer alacak her bir madde için kapsam geçerlik oranı hesaplanmıştır. Hesaplama sonucunda 4 madde havuzdan çıkarılmıştır. Böylece madde sayısı alan uzmanlarının değerlendirmesi sonucunda 16 maddeye indirgenmiştir. Ardından 50 okul öncesi öğretmeni ile pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma sonrasında herhangi bir maddenin atılmasına gerek olmadığı tespit edilmiştir. Sonrasında esas çalışmaya geçilmiş ve toplam 227 okul öncesi öğretmeninden veri toplanmıştır. Örneklem büyüklüğünün yeterli olup olmadığını test etmek için Kaiser Meyer Olkin (KMO) ve Bartlett's Küresellik değeri incelenmiştir. Bu doğrultuda KMO değeri .89 olarak hesaplanmıştır. Bu değer alan yazında çok iyi örnekleme ifade etmektedir. Ayrıca Bartlett's Küresellik testi sonucundaki kare değerinin de .01 düzeyinde anlamlı olması örneklemin çok iyi olduğunu destekler niteliktedir. Ardından temel bileşenler yöntemine dayalı olarak dik döndürme yöntemlerinden varimax kullanılarak açımlayıcı faktör analizi (AFA) yapılmıştır. Analiz sonucunda 16 madde 3 alt boyuttan oluşan ölçeğin toplam açıklanan varyansı % 77.817 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılığının sağlanması amacıyla ölçeğin geneli ve alt boyutlarına Cronbach's Alpha, Spearman Brown ve Guttman-Split Half güvenirlik değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin AFA sonucunda ortaya çıkan yapısını doğrulamak için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılacaktır.

İlk elde edilen veriler ile yani AFA'da kullanılan veriler ile DFA yapılmasını literatür çoğunlukla kabul etmediği için ölçeğin nihai formatıyla veri toplama süreci devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, üstbiliş becerileri, ölçek geliştirme, değerlendirme

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, üstbiliş becerileri, ölçek geliştirme, değerlendirme

The Effect Of Emotion Regulation Skills On Preschool Children's School Adjustment

Hilal Yilmaz

Artvin Çoruh Üniversitesi

Abstract No: 218 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Research Purpose and Method: The main purpose of the research is to examine the effect of emotion regulation skills of children attending pre-school education institutions on their adaptation to school. For this purpose, the study was designed in the correlational survey model, one of the quantitative research methods. Using correlational analyzes or regression analyzes within the scope of screening models; It allows measuring the strength (large) and direction of the relationship between variables or estimating the effect of one variable on another. In this design, no application, intervention or similar guidance is made other than the application of the measurement tools planned to be used in the research (Büyüköztürk et al., 2011; Edmonds and Kennedy, 2017). Since the current research will mainly examine whether preschool children's emotion regulation skills predict their adaptation to school, it was thought that the research design that could reveal the relationship network here would be the relational model.

Study Group: The study group of the research consists of 280 children (196 girls, 84 boys) attending the pre-school education institution in the Central district of Rize province in the 2022-2023 academic year. The study group was determined according to the criterion sampling method, which is one of the purposeful sampling methods. Accordingly, units that meet the criteria determined for the sample are taken into the sample (Büyüköztürk et al., 2011). The criterion determined within the scope of this research is that pre-school education institutions have meeting rooms independent of the classroom, with tables and chairs suitable for children. A working group was formed by visiting schools that met this criterion. We visited the schools with the permission obtained from the Directorate of National Education and met with the school administration. A consent form was sent to the families for their children to participate in this research. The measurement tool was administered to children of families who gave permission.

Data Collection Tools: In the study, "Pre-School Emotion Regulation Scale" was used to determine children's emotion regulation skills, and "School Adjustment Teacher Evaluation Scale" was used to determine their adaptation to school.

Data Collection: Data to determine emotion regulation skills were obtained by the researcher by visiting the children's school and having a one-on-one interview in a room outside the children's classroom, where there was a table and chair suitable for the children. Data regarding adaptation to school were filled in by the children's teachers. The researcher matched the form filled by the teacher with the children's forms and the data was arranged. Ethical permission for the research was obtained with the decision of the X University Rectorate Ethics Committee dated 30.12.2022 and numbered E-18457941-050.99-75859. Descriptive statistical analysis (percentage and frequency), simple linear regression analysis, independent groups t-test and one-way analysis of variance were used to analyze the data in the study.

Conclusion and Recommendations: As a result of the research, preschool children's emotion regulation skills were at a moderate level; It was determined that their adaptation to school was at a high level. It was determined that girls' emotional regulation skills and school adaptation were significantly higher than boys. It was determined that the emotional regulation skills and school adaptation of six-year-old children were significantly higher than those of five-year-olds. It has been determined that preschool children's emotional regulation skills significantly predict their adaptation to school and explain 70% of

them. ($R^2=.70$; $p<.001$). Based on these results obtained from the research; It is recommended to enrich all kinds of activities and educational content to improve children's emotional regulation skills in ensuring their adaptation to school. It is thought that by supporting emotional regulation skills, children's adaptation to school will be easier.

Keywords: Emotion regulation, school adjustment, preschool children

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Okula Uyumlarında Duygu Düzenleme Becerilerinin Etkisi

Hilal Yılmaz

Artvin Çoruh Üniversitesi

Bildiri No: 218 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırma Amacı ve Yöntemi: Araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların duygu düzenleme becerilerinin okula uyumlarına etkisinin incelenmesidir. Bu amaçla çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel (korelasyonel) tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelleri kapsamında korelasyonel analizleri veya regresyon analizlerini kullanmak; değişkenler arasındaki ilişkinin gücünü (büyük) ve yönünü ölçmeyi veya bir değişkenin diğeri üzerindeki etkisini tahmin etmeyi sağlar. Bu desende araştırmada kullanılması planlanan ölçme araçları uygulaması dışında herhangi bir uygulama, müdahale ve benzeri yönlendirmeler yapılmamaktadır (Büyüköztürk vd., 2011; Edmonds ve Kennedy, 2017). Mevcut araştırmada temel olarak okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin okula uyumlarını yordayıcılığı inceleneceğinden buradaki ilişki ağını ortaya çıkarabilecek araştırma deseninin ilişkisel model olacağı düşünülmüştür.

Çalışma Grubu: Araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Rize ili Merkez ilçesinde yer alan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 280 (196 kız, 84 erkek) çocuktan oluşmaktadır. Çalışma grubu amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Buna göre örneklem için belirlenen ölçütü karşılayan birimler örnekleme alınmaktadır (Büyüköztürk vd., 2011). Bu araştırma kapsamında belirlenen ölçüt okul öncesi eğitim kurumlarının çocuklara uygun masa ve sandalyesi olan, sınıftan bağımsız bir görüşme odalarının olmasıdır. Bu ölçüte uygun okullara gidilerek çalışma grubu oluşturulmuştur. Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan izinle okullara gidilmiş, okul idaresi ile görüşülmüştür. Ailelere çocuklarının bu araştırmaya katılmalarına yönelik izin formu iletilmiştir. İzin veren ailelerin çocuklarına ölçme aracı uygulanmıştır.

Veri Toplama Araçları: Araştırmada çocukların duygu düzenleme becerilerini tespit etmek amacıyla "Okul Öncesi Duygu Düzenleme Ölçeği", okula uyumlarını tespit etmek amacıyla "Okul Uyumlu Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği" kullanılmıştır.

Verilerin Toplanması: Duygu düzenleme becerilerini tespit etmeye yönelik veriler, araştırmacı tarafından çocukların okuluna gidilerek, çocukların sınıfı dışında çocuklara uygun masa ve sandalyenin bulunduğu bir odada birebir görüşme yapılarak elde edilmiştir. Okula uyuma yönelik veriler ise çocukların öğretmenleri tarafından doldurulmuştur. Araştırmacı öğretmenin doldurduğu form ile çocukların formlarını eşleştirmiş ve veriler düzenlenmiştir. Araştırmanın etik izni X Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'nun 30.12.2022 tarih ve E-18457941-050.99-75859 sayılı kararı ile alınmıştır. Araştırmada verilerin analizinde betimsel istatistik analizleri (yüzde ve frekans), basit doğrusal regresyon analizi, bağımsız gruplar t-testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Sonuç ve Öneriler: Araştırmanın sonucunda okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin orta düzeyde; okula uyumlarının ise yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kız çocukların duygu düzenleme becerileri ve okula uyumlarının erkek çocuklardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Altı yaşındaki çocukların duygu düzenleme becerileri ve okula uyumlarının beş yaşındakilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çocukların duygu düzenleme becerileri ve okula uyumlarının okul öncesi eğitim süresine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre çocukların duygu düzenleme becerileri 1 yıldan daha az eğitim alanlarla, 1 yıl eğitim alanlar arasında

1 yıl alanlar lehine; 1 yıldan daha az eğitim alanlarla, 1-2 yıl arası alanlar arasında 1-2 yıl arası alanlar lehine; 1 yıldan daha az eğitim alanlarla 2 yıldan daha fazla alanlar arasında 2 yıldan daha fazla alanlar lehine anlamlı çıkmıştır. Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerilerinin okula uyumlarını anlamlı olarak yordadığı ve %70'ini açıkladığı tespit edilmiştir. ($R^2=.70$; $p<.001$). Araştırmadan elde edilen bu sonuçlardan hareketle; çocukların okula uyumlarının sağlanmasında duygu düzenleme becerilerinin geliştirilmesine yönelik yapılacak her türlü etkinlik ve eğitim içeriğinin zenginleştirilmesi önerilmektedir. Duygu düzenleme becerilerinin desteklenmesiyle çocukların okula uyumlarının daha kolay sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Duygu düzenleme, okula uyum, okul öncesi çocuklar

Erken Çocukluk Dönemindeki Çocukların Çeşitli Etmenlere Göre Liderlik Becerilerinin İncelenmesi

Hatice Akdağ Akay¹, Buket Ündemir²

¹Emine Çetintürk Anaokulu

²Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Bildiri No: 243 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş

Erken çocukluk dönemi hayatının en önemli, en kritik süreçlerindedir. Kişilik özelliklerinin şekillenmeye başladığı bu dönemde gelişim tüm alanlarda çok hızlı devam eder. Liderlik, tüm insanları ve hayatın tüm alanlarını ilgilendiren çok yönlü bir kavramdır. Liderlik becerileri özellikle gelişmiş ülkelerde erken yaşlarda, okul öncesi eğitim basamağından başlayarak okullarda ve sosyal hayatta çeşitli yöntem ve uygulamalarla desteklenerek artırılmaya çalışıldığı bilinmektedir (Maxcy,1991). 3-6 yaş arasındaki çocuklarda ortaya çıktığı kabul edilen liderlik kavramı, bu beceriye sahip çocuklar kendine güvenen, oyun ve etkinliklerde eylemi başlatan ve bunlara ilaveten arkadaşları tarafından da önderliği kabul edilen özelliktedir (Çağdaş & Seçer, 2002). Çocukluk yaşantıları gelecekteki yaşamla ve gelecekteki liderlik becerisiyle doğrudan ilişkili olduğu ve erken çocukluk döneminden itibaren gözlenebildiği düşünüldüğünde liderlik becerilerini erken dönemlerden itibaren geliştirmek ve gelişimine etki eden faktörleri belirlemek gelecekte daha başarılı liderler yetişmesine katkı sağlayacaktır (Duran,2019). Bu araştırma erken çocukluk döneminde liderlik becerileri düzeylerinin belirlenmesinde, liderlik becerilerine etki eden etkenlerin belirlenmesinde önem taşımaktadır. Bu bağlamda erken çocukluk döneminde liderlik becerilerinin düzeyi ortaya konmak istenmektedir. Araştırma sonuçlarının, çocukların liderlik özelliklerinin güçlenmesi, liderlik becerilerinin olumlu yönde desteklenmesi ve çocuk liderliğine dikkat çekilmesi açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Problem cümlesi: Erken çocuk dönemi çocuklarının liderlik becerileri ne düzeydedir ve çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

Alt problemler:

1. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri ne düzeydedir?
2. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri doğum sırasına göre farklılık göstermekte midir?
4. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?
5. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

6. Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Erken çocukluk döneminde çocukların liderlik becerisi ve cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyinin liderlik beceri düzeyi üzerindeki etkisini incelemeyi ve aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlayan bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Niğde ili Emine Çetintürk Anaokulunda bulunan 4 yaş grubundaki 8' i kız 10'u erkek 18 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak çocuklara Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği uygulanmıştır. Ayrıca, çalışma grubunda yer alan çocukların ve ailelerin bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formu, ebeveynler tarafından doldurulmuştur.

Verilerin Analizi

Veri toplama araçlarıyla elde edilen verilerin analizi "IBM SPSS Statistics 22" istatistik programı kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

- Araştırmanın birinci alt problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri ne düzeydedir?' şeklindedir. Katılımcıların erken çocukluk dönemi liderlik ölçeğinden aldıkları ortalama puan ölçek ortalama puanından daha yüksek olmasından dolayı liderlik becerilerinin yüksek olduğu söylenebilir.
- Araştırmanın ikinci alt problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?' şeklindedir. Kız ve erkek çocukların liderlik ölçeğinden aldığı ortalama toplam puanlara bakıldığında kız öğrencilerin biraz daha yüksek puana sahip olmasına karşın anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu veriye dayanarak erken çocukluk döneminde liderlik beceri düzeyinde cinsiyetin belirleyici bir etken olmadığı söylenebilir.
- Araştırmanın üçüncü problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri doğum sırasına göre farklılık göstermekte midir?' şeklindedir. Doğum sırasına göre çocukların liderlik ölçeğinden aldığı ortalama toplam puanlara bakılarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna göre liderlik beceri düzeyinde doğum sırasının belirleyici bir etmen olmadığı söylenebilir.
- Araştırmanın dördüncü problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri kardeş sayısına göre farklılık göstermekte midir?' şeklindedir. Kardeş sayısına göre çocukların liderlik ölçeğinden aldığı ortalama toplam puanlara bakılarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu veriye dayanarak erken çocukluk döneminde liderlik beceri düzeyinde kardeş sayısının belirleyici bir etmen olmadığı söylenebilir.
- Araştırmanın beşinci problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?' şeklindedir. Anne eğitim düzeyine göre çocukların liderlik ölçeğinden aldığı ortalama toplam puanlara bakılarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu veriye dayanarak erken

çocukluk döneminde liderlik beceri düzeyinde anne eğitim düzeyinin belirleyici bir etmen olmadığı söylenebilir.

- Araştırmanın altıncı problemi, 'Erken çocukluk dönemi çocuklarının liderlik becerileri baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?' şeklindedir. Baba eğitim düzeyine göre çocukların liderlik ölçeğinden aldığı ortalama toplam puanlara bakılarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu veriye dayanarak erken çocukluk döneminde liderlik beceri düzeyinde baba eğitim düzeyinin belirleyici bir etmen olmadığı söylenebilir.

Kaynakça

Çağdaş, A., & Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve ergende sosyal ve ahlak gelişimi*. Ankara: Nobel.

Duran, A. (2019). *Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Çocukların Liderlik Özellikleri*. İstanbul.

Maxcy, S. J. (1991). Leadership and the education of young children. *In S. J. Maxcy, Educational Leadership: A critical pragmatic perspective, Toronto, Ontario: OISE*, s. 95-109.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, Liderlik Becerisi, Okul Öncesi Eğitim

Okul Öncesinde Proje Yaklaşımıyla Gerçekleştirilen Coğrafya Eğitiminin Çocukların Gelişimlerine Ve Coğrafi Kazanımlarına Etkisi

Fatma Nur Çalışkan¹, Burcu Çabuk²

¹ MEB

²Ankara Üniversitesi

Bildiri No: 247 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmanın amacı okul öncesinde proje yaklaşımıyla gerçekleştirilen coğrafya eğitiminin çocukların gelişimlerine ve coğrafi kazanımlarına etkilerini ve edindikleri coğrafi kavramların kalıcılığını incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 ve 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Gaziantep'te bulunan bir köy okulunda anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklar ve aileleri oluşturmaktadır. Araştırmacı, öğretmen olarak görev yaptığı okulda öğrenim gören çocuklar ve aileleri ile çalışmayı yürütmüştür. Çalışma grubu ile 11 hafta süren ve araştırmacı tarafından oluşturulan "Anadolu'm Projesi" gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından oluşturulan "Okul Öncesi Dönem İçin Coğrafi Kavramlar Görüşme Formu", "Gözlem ve Anekdot Kaydı Formları", "Yarı-Yapılandırılmış Veli Görüşme Formları" ve "Çocukların Gözünden Anadolu Çizimleri" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çocukların edindikleri coğrafi kazanımların kalıcılığını belirlemek için "Okul Öncesi Dönem İçin Coğrafi Kavramlar Görüşme Formu" çocuklara proje bittikten altı ay sonra tekrar uygulanmıştır. Veriler, betimsel analiz ve nitel verilerin sayısal analizi yapılarak değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre:

- Çocukların proje öncesi ve sonrası edindikleri coğrafi kavramlar arasında, proje sonrası lehine farklılıklar belirlenmiştir. Çocukların projeden önce fiziksel sistemler ve beşerî sistemler temalarında yer alan kavramlar ile ilgili düşük düzeyde olsa da ön bilgiye sahip oldukları görülmüştür. Mekânsal terimlerle dünya temasına ait kavramlarda ön bilgilerinin bulunmadıkları görülmüştür. Projenin sonunda mekânsal terimlerle dünya, fiziksel sistemler ve beşerî sistemler temalarına ait coğrafi kavramları edinme konusunda gelişim gösterdikleri belirlenmiştir.
- Çocukların mekânsal terimlerle coğrafya, yerler ve bölgeler, fiziksel sistemler, beşerî sistemler ve çevre ve toplum coğrafi temalarına ait kazanımları edindikleri görülmüştür. Mekânsal terimlerle coğrafya temasına ait sergilenen kazanımlar; konum sorar, konum bulur, konum gösterir, konum inceler, farklı konumları karşılaştırır ve yön bulur. Yerler ve bölgeler temasına ait sergilenen kazanımlar; yer ve bölgelerin fiziksel ve beşerî özelliklerini çizer, açıklar, fiziksel ve beşerî farklılıklarını açıklar, yer ve bölgelerin beşerî özelliklerini canlandırır, harita üzerinde yer ve bölgelerin isimlerini inceler, konumunu bulur, konumunu ifade eder, konumlarını karşılaştırır ve yer ve bölgeler ile ilgili benzetmeler yapar. Fiziksel sistemler temasına ait sergilenen kazanımlar; fiziksel sistemleri gözlemler, çizer, yapar, tanıır ve açıklar, fiziksel sistemlerin varlığını haritada inceler, fiziksel sistemler ile ilgili kitapları inceler, günlük yaşantısında gördüğü fiziksel sistemleri fark eder, fiziksel sistemleri canlandırır ve fiziksel sistemlerin adını sorar. Beşerî sistemler teması altında sergilenen kazanımlar; beşerî sistemleri gözlemler, çizer, yapar, beşerî sistemlerin varlığını haritada inceler, beşerî sistemler ile ilgili kitapları inceler, günlük yaşantısında gördüğü beşerî sistemleri fark eder, beşerî sistemleri canlandırır. Çevre ve toplum temasına ait sergilenen kazanımlar; fiziksel sistemin insanlara etkisini çizer, fiziksel sistemin insanlara etkisini sorar, fiziksel sisteme zarar veren insan davranışlarını çizer ve günlük yaşantısında fiziksel sisteme zarar veren insan davranışlarını fark eder.
- Velilere göre çocuklar okul dışında mekânsal terimlerle coğrafya, yerler ve bölgeler, fiziksel sistemler, beşerî sistemler ve çevre ve toplum coğrafi temalarına ait kazanımlar sergilemişlerdir. Mekânsal terimlerle coğrafya temasına ait sergilenen kazanımlar; konum sorar ve konum bilirdir. Yerler ve bölgeler temasına ait sergilenen kazanımlar; fiziksel ve beşerî özelliklerini sorar, yer ve bölgelerin fiziksel ve beşerî özelliklerini açıklar, yer ve bölgelerin fiziksel ve beşerî farklılıklarını açıklar ve yer ve bölgelerin konumunu ifade eder.

Fiziksel sistemler temasına ait sergilenen kazanımlar; fiziksel sistemleri gözlemler, fiziksel sistemlerden öğrendiklerini tanırlar ve açıklar, günlük yaşantısında gördüğü fiziksel sistemleri fark eder ve fiziksel sistemleri tanımlar. Beşerî sistemler temasına ait sergilenen kazanımlar; beşerî sistemlerden öğrendiklerini anlatır, beşerî sistemlerin adını sorar, günlük yaşantısında gördüğü beşerî sistemleri fark eder ve beşerî sistemleri tanımlar. Çevre ve toplum temasına ait sergilenen kazanımlar; günlük yaşantısında fiziksel sisteme zarar veren insan davranışlarını fark eder, günlük yaşantısında fiziksel sisteme zarar veren insanları uyarır ve fiziksel sisteme zarar veren insan davranışlarını açıklar.

- Çocukların projeden sonra mekânsal terimlerle coğrafya, yerler ve bölgeler, fiziksel sistemler, beşerî sistemler ve çevre ve toplum coğrafi temalarına ait edindiklerini tanımladıkları görülmüştür. Mekânsal terimlerle coğrafya teması ile ilgili çocukların tanımladıkları; insanların, bölgelerin ve nesnelerin konumlarıdır. Yerler ve bölgeler teması ile ilgili çocukların tanımladıkları; fiziksel sistemlere ait kavramların tanımı ve özellikleri, fiziksel sistemlerin bölgelerdeki varlığı ve fiziksel sistemlerin birbirine olan etkisidir. Beşerî sistemler teması ile ilgili çocukların tanımladıkları; beşerî sistemlere ait kavramların isimleri ve beşerî sistemlerin bölgelerdeki varlığıdır. Çevre ve toplum teması ile ilgili çocukların tanımladıkları; fiziksel sistemin insan faaliyetlerine etkisi ve insan faaliyetlerinin fiziksel sisteme etkisidir.
- Proje sonrasında veliler çocuklarının gelişim ve becerilerinde farklılıklar gözlemlediklerini aktarmışlardır. Velilerin aktardığı ifadeler doğrultusunda mevcut çalışmada proje yaklaşımıyla gerçekleştirilen coğrafya eğitiminin çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal, motor ve dil gelişim alanları ile öz bakım becerileri ile coğrafi gözlem, coğrafi sorgulama ve zamanı algılama gibi coğrafi becerilerinin geliştiği belirlenmiştir.
- Okul öncesi dönemde proje yaklaşımıyla gerçekleştirilen coğrafya eğitimi ile çocukların edindikleri coğrafi kavramların kalıcı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, coğrafya eğitimi, coğrafi bölgeler, coğrafi temalar, proje tabanlı öğrenme yaklaşımı

Çocukların Beslenme Süreci Anne Tutumları, Uyumsal Yeme Davranışları, Duygu Düzenlemeleri Ve Bağlanmaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Sümevra Arzu Oral Paksoy¹, Şule Erden Özcan²

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

²Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 251 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş

Beslenme, çocuk ve annenin aktif katılımının olduğu, duygusal sinyallerin ve duygulanımın yaşandığı karşılıklı ilişkiye ve etkileşime bağlı bir süreçtir. Aynı zamanda anne-bebek ilişkisinin gelişimi için merkezi bir bağlamdır. Beslenme sırasındaki anne hassasiyeti ve annenin bebeğini beslerken ona olan hoşnutluğu güvenli bağlanmaya temel oluşturmaktadır. Bununla birlikte beslenme sırasındaki yaklaşımlar (örneğin, hassas bir bakıcı ile tekrarlayan bağlanma ile ilgili deneyimler) çocukların duygu düzenleme kapasiteleri üzerinde de kalıcı etkilere sahip olabilmektedir. Bu nedenle, bu çalışma, çocuğun bağlanma temsillerinin beslenme süreci anne tutumları, uyumsal yeme davranışları ve duygu düzenlemeleri ile nasıl ilişkili olduğunu araştırmak için bağlanma kuramı çerçevesine dayanmaktadır. Araştırmanın amacı, çocukların beslenme süreci anne tutumları, uyumsal yeme davranışları, duygu düzenlemeleri ve bağlanmaları arasındaki ilişkisinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Çocukların birincil bağlanma figürüne bağlanma biçimleri, duygu düzenlemeleri, beslenme süreci anne tutumları ve uyumsal yeme davranışları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Çocukların birincil bağlanma figürüne bağlanma biçimleri, duygu düzenlemeleri, beslenme süreci anne tutumları ve uyumsal yeme davranışları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Yöntem

Araştırma ilişkisel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Niğde ilinde bulunan resmi anaokulları ve anasınıflarına devam eden 144 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri pandemi dönemi içerisinde toplandığından ve her bir çocuğa bireysel olarak ölçek uygulama çalışılması yapıldığından araştırmada uygun örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesinin etik kurulundan araştırma onayı alınmış ve tüm ebeveynler bilgilendirilmiş onam imzalamıştır.

Çalışmaya katılan çocukların %52,1'i kız, %47,9'u erkektir. Çocukların %47,9'u 5 yaşında, %52,1'i ise 6 yaşındadır. Çalışmaya katılan çocukların %59'u birincil bağlanma figürüne güvenli bir bağlanma gerçekleştirmiş %41'i ise güvensiz bir bağlanma gerçekleştirmiştir. 09-72 ay arasında çocuğa sahip olan annelerin çocukların beslenme sürecine yönelik tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla Dilsiz ve Dağ (2018) tarafından geliştirilen Beslenme Süreci Anne Tutumları Ölçeği (BSATÖ), Erken çocukluk döneminde (37-72 ay) yer alan çocukların yeme davranışlarının değerlendirilmesi amacıyla yine Dilsiz ve Dağ (2018) tarafından geliştirilen Erken Çocukluk Dönemi Uyumsal Yeme Davranışları Ölçeği (EÇDUYDÖ) kullanılmıştır. Bu çalışmada BSATÖ'nün Cronbach Alpha değeri 0.91 bulunurken, EÇDUYDÖ'nün güvenilirlik kat sayısı 0.88 olarak bulunmuştur. 3-6 yaş grubu çocukların duygu düzenleme becerilerini değerlendirmek Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından Türkçeye uyarlanan Duygu Düzenleme Ölçeği kullanılmıştır. Duygu Düzenleme Ölçeğinin geçerliğini belirleyebilmek için faktör analizi yapılmasına karar verilmiştir. Yapılan faktör analizi neticesinde, faktör ortak varyansının .38 ila .76 arasında olduğu

belirlenmiştir. Faktör analizine ilişkin faktör 1 yük değeri ve yamaç eğrisi grafiği incelendiğinde, ölçeğin bu çalışmada tek faktörlü yapıda olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin faktör boyutu %63.71 olarak bulunmuştur. Herhangi bir faktör yapısında yer almayan ya da birden çok faktör yapısında yer alan maddeler (1,3,4,5,6,7,8,9,11,14,15,16,17,18,21,23) ölçekten çıkarılmıştır. Bu çıkarma sonrasında ölçeğin “olumsuzluk” boyutuna ilişkin maddelerin kaldığı ve analizin buna göre yapılması sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin bulgular için Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmış ve .69 olarak bulunmuştur. Çocukların Güvenli Yer Senaryolarını ölçmek amacıyla Uluç (2005) tarafından Türkçeye uyarlanan Bağlanma Stilleri Öykü Tamamlama Testi kullanılmıştır. Test, anne, baba, çocuk ve büyükannenin yer aldığı yarı yapılandırılmış bağlanma ile ilgili altı öyküden oluşmaktadır. Testte, her bir öykü çocuklara anlatıldıktan sonra onların verdikleri cevaplara göre, 0-1 olarak kodlanmaktadır. Beş öyküden toplamda üç ve üzeri puan alma güvenli bağlanmayı belirtmektedir. Bu doğrultuda kullanılan testin güvenilirliğini belirlemek amacıyla KR-20 kullanılmış, birincil bağlanma figürü için .64 bulunmuştur. Kodlayıcılar arası güvenilirlik ise birincil bağlanma figürü için Kappa = .814 ($\kappa=.81$) bulunmuştur.

Araştırmanın verileri SPSS 22 programında analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin normallik varsayımları için basıklık ve çarpıklık değerleri dikkate alınmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bu doğrultuda parametrik yöntemlerden yararlanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde bağımsız gruplar t-testi ve Pearson korelasyon katsayısı analizi kullanılmıştır.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, çocukların birincil bağlanma figürlerine bağlanma biçimleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermiş ve kız çocukların erkek çocuklara göre güvenli bir bağlanma gerçekleştirme düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Bunun yanı sıra birincil bağlanma biçimi ile duygu düzenleme “olumsuzluk” alt boyutu ve beslenme süreci anne tutumları arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu, öte yandan duygu düzenleme “olumsuzluk” alt boyutu ile beslenme süreci anne tutumları ve uyumsal yeme davranışları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak beslenme süreci anne tutumları ile uyumsal yeme davranışları arasında ise pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Beslenme, ebeveyn-çocuk ilişkisinde dikkate alınması gereken önemli bir bağlamdır ve çocuğun birincil bakım verenine geliştireceği bağlanmaya temel teşkil etmektedir. Mevcut araştırmanın ortaya koyduğu bulgular başka çalışmalarda doğrulanırsa, çocukların bağlanma güvenliğini artırmak için ebeveynlerle birlikte çalışmayı içeren, annelerin beslenme süreci yaklaşımlarını artırmaya ve yeme sorunlarını önlemeye yönelik stratejileri geliştirmek mümkün olabilecektir. Bu bağlamda konu ile ilgili çocuklarla daha fazla araştırma yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, beslenme, uyumsal yeme davranışı, duygu düzenleme, okul öncesi dönem

Çocukların Kaygı Düzeylerinde Yılmazlığın Rolü

Tülay İlhan İyİ¹, Şifa Kevser Çakmak¹, Aysel Esen Çoban¹

¹HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 253 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Gelişimin en hızlı basamağı olan okul öncesi dönemde, çocuğun diğer tüm gelişim alanlarıyla birlikte sosyal-duygusal gelişiminin de iyi oluşu birçok faktörle doğrudan ilişkilidir. Kaygı da gelişimi etkileyen faktörlerden biridir. Kaygılar, çocukların günlük olarak karşılaşılabileceği normal duygulardır ancak yönetilemediklerinde, günlük hayatı etkileyen ve tekrarlayan; gerginlik, ağlama, aşırı öfke, ölüm korkusu gibi güçlü duygularla ortaya çıkan kaygı bozukluklarına dönüşür (Güngör, 2009). Çocuklarda kaygı bozukluğu gibi ortaya çıkabilecek psikopatolojilerin ortaya çıkma olasılığını artıran risk faktörleri arasında olumsuz yaşam koşulları, yoksulluk, aile içinde ya da dışında gerçekleşen ihmal ve istismar, ebeveyn desteğinin eksikliği, düşük benlik saygısı gibi faktörler yer almaktadır.

Kaygıyı etkileyen birçok faktör olduğu gibi kaygıyla baş etmede etkili olabilecek birçok öge de bulunmaktadır. Bu ögelerden biri de çocukların ruh sağlığı için koruyucu bir faktör olan yılmazlık veya psikolojik sağlamlıktır. Olumsuz yaşam koşullarında bireyin baş etme becerilerini kullanması, adapte olması ve olumsuz süreçleri yönetme ve üstesinden gelme gücünü ifade eden yılmazlığın (Garmezy, 1993; Kaner, Bayraklı ve Güzeller, 2011; Öğülmüş, 2001) da çocukların kaygı düzeylerinde rolünün araştırılması erken çocuklukta kaygıya yönelik koruyucu ve önleyici çalışmalar yapılabilmesi için oldukça gereklidir. Bu doğrultuda bu çalışmada çocukların kaygı düzeylerinde yılmazlığın rolünün incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

1. Demografik değişkenlere göre çocukların kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?
2. Demografik değişkenlere göre çocukların yılmazlıkları arasında fark var mıdır?
3. Çocukların yılmazlıkları ile kaygı düzeyleri üzerinde arasında ilişki var mıdır?
4. Çocukların yılmazlıklarını, çocukların kaygı düzeyleri yordamakta mıdır?

Yöntem

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel araştırma yöntemi ile tasarlanmıştır. Betimsel araştırmalarda, araştırmacı ortama herhangi bir değişken eklemeyen, olgunun akışını inceler, olgunun değişmesi ya da gelişmesi için herhangi bir girişimde bulunmaz (Sönmez ve Alacapınar, 2014). Araştırmanın örnekleminin belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi, rastgele ya da sistematik örnekleme yoluyla katılımcı seçmenin mümkün olmadığı durumlarda, mevcut ve erişilebilir kişilerin örnekleme dahil edildiği yaklaşımdır (Fraenkel, Wallen & Hyun,2012). Araştırmaya 5-6 yaşlarında çocuğu olan 447 anne baba katılmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan kişiler Google form aracılığıyla çevrimiçi ortamda Çocuk Kaygı Ölçeği ve 5-6 Yaş Çocuklar için Ego Sağlamlığı ölçeklerini doldurmuşlardır.

Çocuk Kaygıları Ölçeği (Anne-baba formu): Çocuk kaygı düzeylerini ölçmeyi amaçlayan Spence, Rapee, McDonald & Ingram (2001) tarafından geliştirilmiş ve Güngör ve Buluş (2016) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılmıştır. Ölçek 28 maddeden oluşmaktadır. Ölçek 5'li likert tipi olup, iç tutarlılık katsayısı .89

olarak bulunmuştur. Ölçek anne-baba tarafından doldurulmakta ve 1 'Hiçbir zaman doğru değil' 5 'Her zaman doğru' olarak belirtilmektedir.

5-6 Yaş Çocukları için Ego Sağlamlığı Ölçeği (Anne-Baba Formu): Eisenberg ve ark. tarafından (1996) geliştirilmiş, Türkçe'ye uyarlaması Önder ve Gülay-Ogelman tarafından (2011) yapılmıştır. 12 maddeden oluşan ölçeğin her bir maddesi, anne-baba tarafından 1 ile 9 arasında puanlanarak doldurulmaktadır. Ölçeğin Türkçe formunun iç tutarlık katsayısı anne formu için .86, baba formu için .89 olarak bulunmuştur.

Verilerin analizinde, SPSS 20.0 paket program kullanılacak olup analizlere devam edilmektedir. Demografik değişkenler ile kaygı düzeyleri ve yılmazlık üzerindeki farkı t-testi ve ANOVA ile, yılmazlık ile çocukların kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi Pearson korelasyon katsayısı ile ve son olarak yılmazlığın kaygı üzerindeki rolünü belirlemek için ise regresyon analizi yapılacaktır.

Kaynakça

Eisenberg, N., Fabes, R. A., Guthrie, I. K., Murphy, B. C., Maszk, P., Holmgren, R., & Suh, K. (1996). The relations of regulation and emotionality to problem behavior in elementary school children. *Development and Psychopathology*, 8, 141–162.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). How to design and evaluate research in education. McGraw-Hill Education : New York.

Garnezy, N. (1993) Children in poverty: resilience despite risk. *Psychiatry* 56,127–136.

Güngör, H. ve Buluş, M. (2016) Ebeveyn mükemmeliyetçiliğinin 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarının algılanan kaygı düzeyini öngörmedeki rolü. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 147-159.

Kaner, S., Bayraklı, H. ve Güzeller, C. O. (2011). Anne-babaların yılmazlık algılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 12 (2), 63-83.

Öğülmüş, S. (2001). Bir kişilik özelliği olarak yılmazlık. I. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları, Ankara (29-30 Mart).

Önder, A. ve Ogelman, H. G. (2011). Beş-Altı Yaş Çocukları için Ego Sağlamlığı Ölçeğinin (Öğretmen- anne-baba formları) güvenilirlik geçerlik çalışması. *IIB International Refereed Academic Social Sciences Journal*, 2(1), 5-21.

Sönmez, V. ve Alacapınar, G. F. (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Spence, S.H., Rapee, R., McDonald, C. ve Ingram, M. (2001). The structure of anxiety symptoms among preschoolers. *Behaviour Research and Therapy*, 39, 1293-1316.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, kaygı, yılmazlık

Okul Öncesi Öğretmenlerin Sığınmacı Çocukları Tanıma Ve Değerlendirme Sürecindeki Uygulamalarının Ve Görüşlerinin İncelenmesi

Nuhpelda Özoruc¹, Raziye Günay Bilaloğlu¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 56 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi eğitim sürecinde çocukların gelişimlerini desteklemede tanıma ve değerlendirmenin yapılması ve çocukların ihtiyaçları doğrultusunda planlama yapılması oldukça önemlidir. Eğitim sürecinde uygulanan programın içeriği kadar tanıma ve değerlendirme çalışmaları da önem taşımaktadır. Çocuklar birbirlerinden farklı gelişim özellikleri gösterdiklerinden çocuğu tanımak, eğitim sürecini planlamak, uygulamak ve değerlendirme yapmak oldukça kapsamlı ve çok boyutlu bir süreçtir. Ayrıca ülkemizin çokkültürlü bir toplum yapısına sahip olmasından ve son yıllarda farklı ülkelerden çeşitli nedenlerle göç olmasından kaynaklı farklı dil ve kültürlerden çocuklar bir arada okul öncesi eğitim almaktadır. Bu durum sınıftaki çocuklar arasında bireysel farklılıkların çeşitlenmesine yol açmakta ve bunun sonucunda eğitim sürecini planlama, uygulama ve değerlendirmede öğretmenlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Çocukların okul öncesi eğitimden maksimum düzeyde verim alabilmeleri amacıyla her çocuğu göz önünde bulundurarak tanıma ve değerlendirme çalışmalarının yapılması önemlidir. Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin sığınmacı çocukları tanıma ve değerlendirmeye yönelik uygulamalarının ve görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma, sığınmacı çocukların tanıma ve değerlendirme sürecindeki uygulamaları belirlemek ve ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilmek için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak desenlemiştir. Çalışma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmadaki örneklem seçiminde dikkat edilen ölçüt öğretmenin sınıfında en az bir sığınmacı çocuk olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubunu 10 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından ilgili alan yazın doğrultusunda hazırlanan bu form uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda yeniden yapılandırılan form aracılığıyla sınıfında sığınmacı çocuk bulunan iki öğretmenle pilot çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda son şekli verilen görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerini içeren sorular bulunurken ikinci bölümde sınıfında sığınmacı çocuk bulunan öğretmenlerin tanıma ve değerlendirme sürecinde kullandıkları yöntem ve teknikler, yaşadıkları zorluklar, tanıma ve değerlendirmeye yönelik verileri nasıl kullandıkları, tanıma ve değerlendirme sürecinin daha etkili ve verimli olabilmesine ilişkin görüşlerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında gönüllü katılım esas alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunda yer alan on öğretmen ile uygun oldukları gün ve saat içinde randevu alınarak yüz yüze görüşme yapılmıştır. Her bir öğretmen ile gerçekleştirilen görüşme ortalama 25 dakika sürmüştür. Görüşmeler öğretmenlerin izni doğrultusunda ses kaydına alınmıştır. Bu süreçte görüşmelere ait ses kayıtları ve notlar transkript edilerek yazılı hale dönüştürülmüştür. Elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmektedir. Verilerin analizi devam etmekle birlikte ön bulgularda öğretmenlerin çocukları tanıma ve değerlendirme sürecinde kullandıkları yöntem ve tekniklerde çoğunlukla gözlem, anekdot kaydı, portfolyo ve ailelerle iletişim kurdukları görülmüştür. Öğretmenler tanıma ve değerlendirme sürecinde çocukların dil farklılığından dolayı yeteri kadar tanıma ve değerlendirme yapamadıkları, tanıma ve değerlendirmeyi istedikleri düzeyde etkili yapamadıklarından dolayı çocukların gelişim düzeylerini objektif değerlendiremedikleri ve gelişim raporu hazırlama sürecinde zorlandıkları görülmüştür. Öğretmenler tanıma ve değerlendirme sürecindeki verilerini çoğunlukla planlama yaparken, günlük plan yaparken gelişim raporu hazırlarken ve ailelere bilgi verme amaçlı kullandıkları görülmüştür. Sığınmacı çocukların tanıma ve değerlendirmelerinin daha etkili yapılabilmesi için öğretmenler tercümanın olmasıyla etkili

iletişim sağlanacağından daha verimli olacağını, hizmet içi eğitimler aracılığıyla oğretmenlere neler yapılabileceğine yönelik fikir vermesi, aile katılımının arttırılması, sığınmacı çocuklara yönelik günlük planlarda uyarlama kısmının yapılması, çocuklara ve ailelere dil oğrenmelerine yönelik eğitim verilmesinin tanıma ve değerlendirme sürecini daha etkili hale getireceğine yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Araştırmanın bulgular ve sonuç bölümleri ilerleyen süreçte tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi eğitim, sığınmacı çocuklar, tanıma ve değerlendirme

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Kapsayıcı Eğitime Yönelik Algılarının İncelenmesi

Cemile Nur Çam¹, Dila Yazıcı²

¹MEB

²Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 153 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş ve Amaç: İlk olarak özel gereksinimi olan çocuklar başta olmak üzere çeşitli nedenlerle toplumda yetersizliklerden etkilenmiş bireylerin genel eğitim sistemi içinde yaratılan kısıtlamalardan ve engellerden etkilenmesinin önüne geçmek için eğitim hizmetini güçlendirmeyi amaçlayan Salaman Bildirgesi'nde (UNESCO, 1994) sıklıkla vurgulanan "herkes için eğitim" felsefesi, eğitime erişim ve fırsat eşitlik eşitliği konusunda günümüzde pek çok platformda hala önemini korumakta ve karşımıza kapsayıcı eğitim kavramını çıkarmaktadır. Kapsayıcı eğitim kavramı alanyazında tüm öğrencilerin eğitim olanaklarından eşit olarak yararlanma ihtiyacını benimseyen, onları öğrenme becerileri, özel gereksinimlilik, cinsiyet, sosyo-ekonomik veya kültürel kimlik gibi unsurlarla ayırtırmadan ihtiyaçları ve hedefleri doğrultusunda gelişimlerini sağlayabilen bir eğitim yaklaşımı olarak tanımlanmaktadır (Saka ve Çelik, 2022). Tanımdan da anlaşılacağı üzere, kapsayıcı eğitim, öğrenme becerilerindeki farklılıklardan cinsiyete dayalı eşitsizliklere ve sosyal ve kültürel farklılıklara kadar bir dizi kişisel, ailevi ve sosyal dezavantajlı durumlarını dikkate almaktadır. Belirtilen faktörlerden muzdarip olan veya eğitimden istenen düzeyde yararlanmayan çocuklara çeşitli fırsatlar sunmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla eğitim sürecindeki tüm paydaşların kapsayıcı eğitimin önemini yanı sıra bağlamını da anlaması çok önemlidir. İlgili literatür incelendiğinde erken çocukluk döneminde kapsayıcı eğitimle ilgili çalışmaların genellikle öğretmenlerle gerçekleştirildiği (Sahillioğlu, 2020; Şengöz, 2022; Tuzcuoğlu ve Aydın, 2023) görülmektedir. Bununla birlikte geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitime ilişkin görüş ve algılarının incelenmesi, gerekli politikaların geliştirilmesi açısından önemlidir. Bu sebeple bu araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitime yönelik algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla şu sorulara yanıt aranmıştır:

Okul öncesi öğretmen adaylarına göre:

- 1.Kapsayıcı eğitim nedir?
- 2.Kapsayıcı eğitim kimler içindir?
- 3.Kapsayıcı eğitim için sınıfa nasıl bir yol izlenmelidir?

Yöntem: Okul öncesi öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitime yönelik algılarını incelemeyi amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılarak tasarlanmıştır. Fenomenolojik desende farkında olunan, ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanılmaktadır. Bu sebeple bu araştırmanın çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Araştırma grubu belirlenirken dikkate alınan kriterler şunlardır: 1)Öğrencinin meslek bilgisi seçmeli derslerinden Kapsayıcı Eğitim, Öğrenme Güçlüğü, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ile Öğretimi Bireyselleştirme ve Uyarlama derslerini almamış olması, 2) Alan seçmeli derslerden Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi ile Risk Altındaki Çocuklar ve Eğitimleri derslerini almamış olması 3) Meslek bilgisi zorunlu derslerinden özel eğitim ve kaynaştırma derslerini almamış olması. Bu kriterleri sağlayan 16 öğretmen adayı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında demografik bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın iç geçerliğini (inandırıcılık)

sağlamak amacıyla uzman incelemesi ve katılımcı teyidi, dış geçerliğini (aktarılabirlik) sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme ve dış güvenilirliği (tekrar edilebilirlik) sağlamak amacıyla teyit incelemesi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Verilerin analizi sonucunda öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitimi iki ana kategoride ele aldıkları görülmüştür. Tüm bireyler için eğitim uygulamaları ve özel gereksinimli çocukların akranlarıyla eğitim görmesi. Öğretmen adayları genellikle tüm çocukların kapsayıcı eğitime dahil olması gerektiğini düşünürken bazı öğretmen adayları özel gereksinimli çocukların dahil edilmesi konusunda çekinceleri olduğunu belirtmiştir. Birinci ve ikinci araştırma sorularının bulguları incelendiğinde öğretmen adaylarının özellikle özel gereksinim olan çocukların kapsayıcı eğitime dahil edilmesi konusunda karışıklık içinde oldukları söylenebilir. Son olarak okul öncesi öğretmen adayları sınıflarına kapsayıcı eğitim için sınıfta öncelikle çocukları tanıma ve değerlendirme çalışmaları yapacaklarını belirtmiştir. Ardından çocuğun gelişimini desteklemek için uygun etkinlikler planlayacaklarını ve sınıfta sosyal kabulü sağlamaya yönelik çalışmalar yapacakları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı hazırlayacaklarını belirtmişlerdir. Bulgular ışığında öğretmen adaylarının kapsayıcı eğitime yönelik bilgi gereksinimlerinin olduğu görülmektedir.

Sahillioğlu, D. E. (2020). Okulöncesi öğretmenlerinin “kapsayıcı eğitim” kavramına ilişkin algıları: Bir metafor analizi çalışması. *Journal of Inclusive Education in Research and Practice*, 1(1), 24-41.

Saka, D., & Çelik, S. (2022). Mülteci eğitiminin bir temeli olarak kapsayıcı öğretmen nitelikleri: Türk öğretmenlerin görüşlerine göre bir çerçeve incelemesi. *Eğitim ve Bilim*, 47(209), 357-380. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.10506>

Şengöz, E. (2022). *Okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim özyeterliliklerinin sınıf yönetimi strateji tercihleri üzerindeki etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Konya, Türkiye.

Tuzcuoğlu, N., & Aydın, D. (2023). Okul öncesi öğretmenlerinin kapsayıcı eğitim ile ilgili görüşleri, problemleri ve çözüm önerileri. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 27-40.

UNESCO. (1994). *Word conferance on special needs education: Access and quality* (Rapor No. ED-95/WS/2). <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED384189.pdf> adresinden erişildi.

Anahtar Kelimeler: kapsayıcı eğitim, erken çocukluk eğitimi, olgubilim, öğretmen adayları

Hep Birlikte El Ele

Gülcan Gül Toker¹, Fatma Alisinanoğlu²

¹ODTÜ

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 178 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNE VE ÇOK KÜLTÜRLÜ EĞİTİME KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

AMAÇ

Bütün çocukların birlikte eğitim almasına yönelik Herkes İçin Eğitim (EFA-Education For All) hareketinden yola çıkarak çocukların farklılıklarına saygı gösterilerek, kültürel zenginlik olarak görülmesi vurgulanmaktadır. Bütün çocuklar bilişsel, dilsel, etnik ve kültürel koşullarına bakılmaksızın eğitimi bir arada almasının önemi yapılan çalışmalarda öne çıkmaktadır. Kaynaştırmanın en temel amacı, özel gereksinime ihtiyacı olan çocukların akranları ile etkileşim içinde olmaları ve toplumdaki soyutlanmalarını engelleyerek toplumun bir parçası olmalarını sağlamaktır. Dolayısıyla özel gereksinimli çocukların okul öncesi eğitimden itibaren tipik gelişen akranları ile birlikte eğitim almaları oldukça önemlidir. Yalnızca özel gereksinimli çocuklar değil farklı etnik kökene sahip olan çocukların da aynı nitelikte eğitime erişim ve katılım hakları olduğu bilinmektedir. Tüm bu çerçevede gerek özel gereksinimli çocuklar gerekse farklı kültürlerden gelen çocukların potansiyellerini en üst düzeye çıkartmak, topluma uyumunu artırarak toplumsal düzenin sağlanması açısından önemli bir noktadır. Özel gereksinimli çocukların ve kültürel olarak farklı olan çocukların ilk kurumsal olarak entegre oldukları yer okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Öğretmenlerin kaynaştırma ile ilgili tutumları, kaynaştırma uygulamalarını etkileyen faktörlerdendir. Bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve çok kültürlü eğitime bakış açılarını incelemeyi amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Türkiye'nin farklı illerinde görev yapan ve gönüllü olarak çalışmaya katılan 147 okul öncesi öğretmenine ulaşıldığı için çalışmada kolaylı örneklem tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların 130'u kadındır (%88,4). Ayrıca, 31-40 yaş arası katılımcı sayısı 80 (%54,4) ile en yüksek frekansa sahip gruptur. Veri toplama aracı olarak cinsiyet, yaş, eğitim durumu, öğretmenlerin eğitimleri boyunca kaynaştırma eğitimine ilişkin ders alma durumu, görev yapılan yaş düzeyi, mesleki deneyim, kaynaştırmaya ilişkin kurs/eğitim alma durumu, kaynaştırma ile ilgili dergi/kitap okuma durumu verisini toplayan bilgi formu, Laçın ve Taşlıbeyaz tarafından geliştirilen (2019) "Kaynaştırma Eğitimi Tutum" ölçeği ve Ponterotto ve arkadaşlarının (1998) geliştirdiği, Yazıcı ve arkadaşları tarafından Türkçeye uyarlanan (2009) "Öğretmenlerin Çok Kültürlü Eğitim Tutumları" ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada aşağıdaki araştırma soruları cevaplanmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi ve çok kültürlü eğitime karşı tutumları
 - a. cinsiyet,
 - b. yaş,
 - c. eğitim durumu,
 - d. kaynaştırma eğitimine ilişkin eğitim boyunca ders alma durumu,
 - e. görev yapılan yaş düzeyi,
 - f. mesleki deneyim,
 - g. kaynaştırmaya ilişkin kurs/eğitim alma durumu,

- h. kaynaştırma ile ilgili dergi/kitap okuma durumu göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine yönelik tutumları ile çok kültürlü eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Birinci araştırma sorusu için çift yönlü çok değişkenli varyans analizi (MANOVA), ikinci araştırma sorusu için ise Pearson Momentler Çarpımı korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Öğretmenlerin üniversite eğitimi boyunca kaynaştırma eğitimi almış olma durumları her iki tutum için eğitim alanlar lehine anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır ($p < ,01$). Ayrıca, öğretmenlerin mesleki yaşantıları boyunca herhangi bir kaynaştırma eğitimi alma durumu sadece çok kültürlü eğitime karşı olan tutumda eğitim alanlar lehine anlamlı bir fark yaratmıştır ($p < ,01$). Son olarak kaynaştırma eğitimine ilişkin dergi/kitap okuyan öğretmenlerin her iki tutum düzeyleri anlamlı şekilde dergi/kitap okumayanlara göre daha yüksek çıkmıştır ($p < ,05$). Diğer değişkenlerin anlamlı fark yaratmadığı ortaya çıkmıştır.

Her iki tutum arasında pozitif, anlamlı ve orta düzeyde bir ilişki bulunmuştur ($r = ,411$, $p < ,01$). Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ilişkin tutumları olumlu ise çok kültürlü eğitime karşı olan tutumları aynı şekilde olumlu olmaktadır.

SONUÇ

Okul öncesi öğretmenlerinin lisans düzeyi itibarıyla eğitim alırken özel eğitim derslerinde uygulamaya daha çok yer verilmesinin, kullanacakları yöntemler hakkında detaylı bilgi almalarının önemi vurgulanmaktadır (Akman ve ark.,2018). Farklı kültürden çocuklarla çalışan öğretmenler ise eğitim akışında planlama yapmamalarının nedenini bilgi eksikliğinden kaynaklı olduğunu belirtmektedir (Alabay ve Ersal,2020).

Sonuç olarak, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimine ve çok kültürlü eğitime karşı sergiledikleri olumlu tutumun aldıkları eğitim, bilgi ve donanım ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

Akman, B., Uzun, E. M., & Yazıcı, D. N. (2018). Okul Öncesi Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Kaynaştırmaya Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 96-114.

Alabay, E., & Ersal, H. (2020). Sınıflarında Farklı Kültürden Çocuk Olan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyguladıkları Eğitim Programına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 107-134.

Laçın, E., & Taşlıbeyaz, H. F. (2020). Kaynaştırma Eğitimi Tutum Ölçeği (Ketöç)-Öğretmen Formu: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Uluslararası Karamanoğlu Mehmetbey Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 120-132.

Yazıcı, S., Başol, G., ve Toprak, G. (2009). Öğretmenlerin Çokkültürlü Eğitim Tutumları: Bir güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37, 229-242.

Anahtar Kelimeler: Çok kültürlü eğitim, kaynaştırma eğitimi, öğretmen tutumları, okul öncesi eğitim

Erken Çocukluk Döneminde Özel Gereksinimli Çocuklara Fen Öğretimi İle İlgili Paydaşların Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Bir Delphi Çalışması

Muhammed Muzaffer Özhan¹, Handan Asûde Başal¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 179 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk döneminde özel gereksinimli çocuklar için fen eğitimi, bilimsel düşünme becerilerinin gelişmesinin yanında, sosyal ve duygusal gelişimlerine de katkıda bulunur. Çocukların, öğrenme fırsatlarından yararlanmalarına ve kendilerine güvenmelerine yardımcı olmaktadır. Çocukların öğrenme sürecine katılımlarını ve özgüvenlerini artırır. Bu nedenle, özel gereksinimli çocukların fen etkinliklerinden yararlanmaları, erken çocukluk eğitiminde eşitlik ve adalet için önemli bir adımdır. Alan yazına bakıldığında özel gereksinimli çocuklar için uygulanmış ve uygulanacak olan fen öğretimi konularında önemli bir eksiklik olduğu görülmektedir. Bu eksikliğin giderilmesinde öğretmen, veli, yönetici ve akademisyelerin fikirlerinin alınması noktasında bu çalışmada Delphi yöntemi ile bir derecelendirme yapılmış ve bu derecelendirme ile çeşitli paydaşların fikirleri elde edilmiştir.

Çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmada kullanılan Delphi yönteminin amacı, belirli bir konuda uzman görüşlerini ortaya çıkarmak ve bir uzlaşma sağlamaktır. Çalışmaya 5 yönetici, 15 okul öncesi, 15 fen bilimleri, 15 özel eğitim öğretmeni ve 15 okul öncesi, 15 fen bilimleri, 15 özel eğitim bölümlerinde görev yapmakta olan akademisyenler ile birlikte özel gereksinime sahip çocuklara sahip 10 ebeveyn katılmıştır. Delphi çalışması 2 aşamada yürütülmüştür. Birinci aşamada 105 uzmana erken çocukluk döneminde özel gereksinimli çocukların öğretiminde hedeflenmesi gereken kazanım, konu, öğretim strateji, yöntem ve tekniği, materyal nitelikleri, öğrenme ortamının özellikleri, değerlendirme yaklaşımları ve öğretmenlerin duygusal ve ahlaki olarak sahip olması gereken özellikler üzerine 7 açık uçlu soru sorulmuştur. Uzmanlardan gelen cevaplar içerik analizi ile analiz edilmiş ve 7 tema belirlenmiştir. Bu temalar altında kodlar ortaya çıkarılmıştır. İkinci aşamada bu kodlar ile 7'li likert tipi bir anket oluşturulmuştur. Oluşturulan anket uzmanlara gönderilerek her bir ifadeyi 1 – 7 arasında değerlendirmeleri istenmiştir. Her bir maddenin ortalama, medyan, çeyrekler arası açıklık ve bu maddelere 7 tam değerini verenlerin yüzdesi hesaplanmıştır. İstatiksel analizler sonucunda medyana 7,00'nin altında olan maddeler elenmiştir. Geriye kalan maddelerden ise çeyrekler arası açıklık değeri 1,00'in üzerinde olan maddeler elenmiştir.

Çalışmanın sonucunda erken çocukluk döneminde özel gereksinimli çocuklara fen öğretiminde kullanılabilecek 7 boyuta sahip bir öğrenme-öğretme çerçevesi ortaya çıkmıştır. Oluşturulan öğrenme-öğretme çerçevesinin boyutları ve içerikleri şu şekilde özetlenebilir. Kazanım teması 58 madde belirlenmiş olup "Kendi başına hayatta kalabilmek için gerekenleri bilir." ve "Yakın çevresi hakkında bilgi sahibidir." kazanımları örnek olarak verilebilir. Konu teması altında 49 madde oluşturulmuş bu maddelerden "Hayvanların özellikleri" ve "Uzay" maddelerinin öne çıktığı söylenebilir. 53 maddeyi kapsayan Öğretim strateji yöntem ve teknikleri teması ise "Birey (çocuk) merkezli etkinlikler." ve "Oyun." maddeleri ile örneklendirilebilir. Öğrenme ortamlarını niteleyen 48 maddeyi içine alan Öğrenme Ortamının Nitelikleri teması ise "Öğrenme ortamında çocukların akran etkileşimi ön planda olmalıdır." ve "Okulun kendisine ait bir bahçesi olmalıdır." maddelerini kapsamaktadır. Materyal nitelikleri teması 43 maddeden oluşmuş ve bu maddelerden "Öğretimde kullanılacak materyaller gerçek olmalıdır." ve "Öğretimde kullanılacak materyaller güvenli olmalıdır" maddeleri öne çıkmıştır. Değerlendirme yaklaşım ve teknikleri teması ise 46 madde mevcut olup "Gözlem" ve "Ürün dosyası (Portfolyo)" maddelerini içermektedir. Son tema olarak öğretmenlerin duygusal ve ahlaki nitelikleri teması altında 30 madde kodlanmıştır.

Bu fikirler kapsamında yapılan analizler sonucunda erken çocukluk dönemi özel eğitim kapsamına alınan çocukların birbirine daha sık bir şekilde ziyaret etmeleri, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı ortamlarda çalışmalarını gerektiği, birbirleri hakkında fikir sahibi olmaları, öğretmenleri ile yakın ve sıcak ilişkiler kurmaları ve bu arada kendi öz benliklerini geliştirmelerine yönelik faaliyetler içerisinde olmalarının önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde özel eğitim alanında çalışan araştırmacıların özellikle araştırmanın sonucunda ortaya çıkan temalara yoğunlaşmalarının, öğretmen düzeyinde ise iş birliği yapılan grupların oluşturulması ve birbirlerinden faydalanan öğrenme ekosistemlerinin oluşturulması ve bu şekilde yetersizliği olan çocukların almış oldukları eğitimden maksimum şekilde faydalanmalarının sağlanması gerekmektedir. Toplanan verilere göre fen öğretimi alanına ilişkin bazı öneriler verilmeye çalışılmıştır. Dolayısıyla bu öneriler araştırma yapan bireyler için yol gösterici olabilecektir. Bu kapsamda araştırmanın gerek ulusal gerekse de uluslararası düzeyde bir çok araştırmacının kullanacağı veriler barındırdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Araştırma verileri ile program geliştirme, delphi yöntemi, öğretim yöntemi geliştirme, özel gereksinimli çocuklara fen öğretimi

Normal Gelişim Gösteren Okul Öncesi Dönem Çocukların Özel Gereksinimli Akranlarına Yönelik Prososyal Davranışlarının Belirlenmesi

Emel Özdemir¹, Yakup Burak¹

¹Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 182 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüzde popülaritesi artan prososyal davranışlar hiçbir karşılık beklemeden bir başkasının yararına yapılan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar özgecilik/diğerkâmlık, empati kurma, yardım etme, rahatlatma, paylaşma, iş birliği yapma, affetme, bağış yapma olarak sıralanabilir. Bu davranışların hem davranışı sergileyen kişiye hem de kendisine prososyal davranış sergilenen kişiye iyi geldiği ve kişileri mutlu ettiği bilinmektedir. Kişilerin mutlu ve huzurlu olduğu bir toplumun da huzurlu ve mutlu olması beklenmektedir. Prososyal davranışların sergilendiği bir toplumda kişilerin anlaşılma, sevilme, değer görme, sosyal kabul alma gibi davranışlar oldukça yaygın görülmektedir. Toplumda bu prososyal davranışların en erken dönemde benimsenmesi ve çocuklara öğretilmesi son derece önemlidir. Toplumun özellikle okul öncesi dönem prososyal davranışları hem öğrenme hem de sergileme adına kritik bir dönemdir. Bununla birlikte okul öncesi dönem çocukların özel gereksinimli bireylere karşı prososyal davranışları edinmesi, onlara nasıl davranması gerektiğini fark etmesi farklılıklara karşı daha duyarlı bir toplumun inşa edilmesi adına son derece önemli bir konu olarak görülmektedir. Bu düşünceden hareketle normal gelişim gösteren okul öncesi dönem çocukların özel gereksinimli akranlarına yönelik ne tür prososyal davranışlar sergilediklerinin belirlenmesi, bu konuda çözüm üretmede nasıl bir yol izlediklerinin belirlenmesi önemli bir araştırma sorusu olarak görülmüştür. Bu gerekçeden dolayı bu çalışmada normal gelişim gösteren okul öncesi dönem çocukların özel gereksinimli akranlarına yönelik prososyal davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Burak, Özdemir & Acar (2022) tarafından geliştirilen “Özel Gereksinimli Çocuğa Karşı Prososyal Davranış Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ilinde Millî Eğitim Müdürlüğüne bağlı özel ve devlet kurumunun anaokulu veya ilkokul bünyesindeki anasınıfına devam eden 48 – 72 aylık toplam 267 okul öncesi dönem çocuk oluşturmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının %127’si erkek ve %140’ı kızdır. Ayrıca okul öncesi dönem çocukların %94’ü 48-60 aylık ve %173’ü 61-72 aylıktır. Verilerin analizinde betimsel içerik analizi yönteminden yararlanılmıştır. Özel Gereksinimli Çocuğa Karşı Prososyal Davranış Ölçeğinde yer alan beş senaryoya normal gelişim gösteren bireylerin vermiş oldukları yanıtlar iki araştırmacı tarafından ölçme aracının değerlendirme kriterlerine göre kategoriler oluşturulmuş, bu kategoriler de ölçme aracına yer alan temalarda toplanmıştır. Özel Gereksinimli Çocuğa Karşı Prososyal Davranış Ölçeğinde yer alan temalar “özgeci davranış, rahatlatma, yardım etme, paylaşma ve empati şeklindedir. Ayrıca ölçme aracı, uygulama sırasında beş temanın dışında bir cevap verildiğinde yeni bir tema eklenebilecek nitelikte hazırlanmıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan içerik analizine göre Özel Gereksinimli Çocuğa Karşı Prososyal Davranış Ölçeğinde yer alan beş temadan (özgeci davranış, rahatlatma, yardım etme, paylaşma ve empati) A senaryosu için sekiz kategori, B senaryosu için sekiz kategori, C senaryosu için sekiz kategori, D senaryosu için yedi kategori ve E senaryosu için iki kategori olduğu bulunmuştur. Bu kategoriler; “ne yapacağını bilmeden yardım etmek, tedavisel çözüm üretme, fiziksel veya duygusal destek sunma ve yeni etkinlik sunma” gibi kategorilerdir. Okul öncesi dönem çocukların cevaplarının tüm senaryolarda çoğunluğunun “yardım etme” temasında çok azının “özgeci davranış” temasında toplandığı tespit edilmiştir. Ayrıca tüm senaryolarda çocukların verdikleri cevapların ne yapacağını bilmeden yardım etmek, tedavisel çözüm bulmak, yeni etkinlik sunmak, hediye-oyuncak vb. vermek ve soruna çözüm bulmak kategorilerinde yoğunlaştığı saptanmıştır. Sonuç olarak okul öncesi dönem çocukları özel gereksinimli akranlarına karşı prososyal davranışlarında en çok yardım etme eğiliminde oldukları, bu konuda daha çok çözüm üretebildikleri söylenebilir. Bununla birlikte okul öncesi dönem çocukların özel gereksinimli çocuğa karşı

prososyal davranışlarda çözüm üretme konusunda zorlandıkları tespit edilmiştir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmenlerin sınıfında bulunan normal gelişim gösteren çocuklara özel gereksinimli çocuklar konusunda prososyal davranış üretmeye yönelik etkinlikler hazırlayarak özel gereksinimli çocuklar konusunda çözüm üretmelerine yönelik becerilerini geliştirmesi sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, özel gereksinimli çocuk, normal gelişim gösteren çocuk, sosyal kabul, prososyal davranışlar

Beş Yaşında Mülteci Bir Çocuğun Dil Ve İletişim Problemlerinin Doğal Öğretim Süreci Bağlamında İncelenmesi

Hülya Arslantaş¹, Ayperi Dikici Siğirtmaç¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 219 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmanın Amacı

Savaş, işsizlik, yoksulluk gibi nedenlerle ülkemiz çok fazla mülteci akınına uğramaktadır. Birçok mülteci aile kendi kültürünü ve dilini koruyarak ülkemizde yaşamını idame ettirmeye çalışmaktadır. Bu ailelerin çocukları eğitim ortamlarına dahil olduklarında ikinci dil olarak Türkçe'yi öğrenmek zorunda kalmaktadırlar. Bu süreç hem eğitime başlayan mülteci çocuk hem de sınıf ortamındaki akranları ile iletişim ve etkileşiminde bazı sorunları beraberinde getirebilmektedir. Bu çalışmanın iki dillilikle ilgili yaşanan problemlerin farkına varılmasında, gelecekte yaşanması olası olumsuz durumların önüne geçilmesinde, bu olumsuz durumlara erken müdahale edilerek çözümler üretilmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, Türkçe bilmeyen mülteci çocuğun Doğal Bağlama Dayalı Dil Öğretimi müdahalesi ile dil gelişiminde ve akran etkileşiminde meydana gelen değişimleri ortaya koymaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1. Okul öncesi eğitime devam eden Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun karşılaştığı dil ve iletişim sorunları nelerdir?
1. Okul öncesi eğitime devam eden Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun karşılaştığı dil ve iletişim sorunları doğal bağlama dayalı dil öğretim süreciyle nasıl değişmektedir?

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasının dört farklı deseni bulunmaktadır: bütüncül tek durum deseni, bütüncül çoklu durum deseni, gömülü tek durum deseni ve gömülü çoklu durum deseni (Yin, 1984). Bu çalışmada okul öncesi eğitim alan Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun dil ve iletişim kurmada yaşadığı sorunlar incelenmiş ve araştırmaya dâhil olan çocuğun kendine özgü durumunun çalışılması nedeniyle bütüncül tek durum deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın verilerinin toplandığı sınıfta 12 kız ve altı erkek çocuk olmak üzere 18 mevcudu bulunan sınıfta bir mülteci çocuk eğitim almaktadır. Araştırmanın ilk haftasında beş gün boyunca çocuğun sınıf içinde yaşadıkları araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından gözlemlenmiş ve gözlem kaydı tutulmuştur. İlk hafta yapılan gözlemlerin ardından dört hafta boyunca Ayla'ya doğal öğretim yönteminden yararlanılarak araştırmacı olan öğretmen tarafından her gün serbest oyun saatlerinde küçük grup etkinlikleri ile gizli destek sunulmuş ve akranları ile etkileşimini artırmaya yönelik adımlar planlanmıştır. Her gün mutlaka büyük grup etkinliklerinde kitap okumaya yer verilmiştir.

Çocuğun sınıf ortamında tutulan gözlem notları, öğretmen günlüğü ve video kayıtları veri kaydını oluşturmaktadır. Araştırma, elde edilen bu verilerle sınırlıdır ve çocuğun içinde bulunduğu durumun

betimlenmesi ve bu duruma uygun müdahale edilmesi nedeniyle genellenememektedir. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Mülteci olan kız çocuğuna Ayla kod ismi verilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın ilk haftasında yapılan beş günlük gözlemlerde Ayla'nın sınıfında yaşadığı dil ve iletişim problemlerinin neler olduğu betimlenmiştir. Ayla'nın yaşadığı dil ve iletişim problemleri; dil becerileri, akran etkileşimleri ve oyun tercihleri olarak üç kategori altında toplanmıştır. Gözlem esnasında çocuğun dil becerisinin yeterli olmamasından kaynaklı problem yaşadığı gözlenmiştir. Bu kategori altında kullandığı Türkçe kelimeler ve bildiği Türkçe kavramlar alt kategorileri elde edilmiştir. Çocuğun kullandığı Türkçe kelimelerin sınırlı sayıda olduğu, çocuğun kurallı cümle kuramadığı, tek kelime ile kendini ifade etmeye çalıştığı, kullandığı Türkçe kelimeleri anlamına uygun fakat doğru telaffuz edemediği gözlenmiştir. Çocuğun yalnızca öğretmeniyle kurduğu kuralsız ve tek cümle; doğru telaffuz edemediği kelimeler aşağıda verilmiştir:

Ayla: *"Gitçak tuilet"*

Ayla: *"Taniş", "Koyçak", "Örütmen", "Yiçek", "Buaada", "Bürek", "Kog"*

Çocuğun bildiği Türkçe kavramların yeterli düzeyde olmadığı, bu kavramları yerinde kullandığı, doğru eşleştirdiği, doğru telaffuz edemediği gözlenmiş buna ilişkin örnekler aşağıda verilmiştir:

Ayla: *"Yeçil", "Mai", "Sari", "Bii", "Kii" "Öç"*

Çocuğun iletişimi başlattığı akranlarının gözlem boyunca sayısının altı (1 erkek, 5 kız) olduğu ve iletişimi başlatma sebeplerinin oyun oynamak, arkadaşına yardım etmek ve şarkı söylemek amacıyla olduğu gözlenmiştir. Beş akran ise oyuna dahil etme, yardım etme ve oyuncak isteme amacıyla Ayla ile iletişimi başlatmıştır. Akranları tarafından dışlanma, itme, oyuncasını zorla alma, görmezden gelme ve olumsuz sözel ifadeler ile karşılaştığı gözlenmiştir.

Doğal bağlama dayalı dil müdahalesi sonrası kullandığı Türkçe kelime sayısında hızlı artış olduğu, renkler, hayvanlar, zıt kavramlar, ritmik sayma gibi becerileri öğrendiği ve doğru telaffuz edebildiği, akranları ile iletişim ve etkileşimin olumlu yönde arttığı, akranlarına ismiyle hitap ettiği, akranlar tarafından dışlanmadığı ve oyunlara dahil edildiği, okula geliş ve gidişlerde selamlaşma rutinini mutlaka yerine getirdiği görülmüştür.

Sonuçlar

Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun dil ve iletişim sorunlarının betimlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada; Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun dil ve iletişim problemleri nelerdir alt amacına ilişkin bulgular, çocuğun ana dili dışında ikinci dil olarak öğrenmesi gereken Türkçeyi bilmemesinden dolayı sınıf ortamında akranlarıyla iletişim kuramadığı, kendini ifade etmekte zorlandığı, öğrenmede problemler yaşadığı, akranları tarafından dışlandığı problem durumlarını ortaya koymaktadır.

Okul öncesi eğitime devam eden Türkçe bilmeyen 66 aylık mülteci bir çocuğun karşılaştığı dil ve iletişim sorunları nasıl çözülebilir? Alt amacına ilişkin bulgular, çocuğun akran etkileşimine daha fazla maruz kalmasının, aynı zamanda her gün okunan ikinci dile ait kitapların ve oyun temelli öğrenmelerin, etkileşimlerin faydalı olduğunu göstermiştir. Çocuk içinde bulunduğu kültürün ve dilin özelliklerini öğrendikçe iletişim problemleri azalmış ve sosyal çevreye uyumu artmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Dil Gelişimi, İletişim, İki Dillilik, Kapsayıcı Eğitim, Doğal Öğretim Süreci

Türkiye’de Farklı Öğretim Kademelerinde Kaynaştırma Eğitimi Uygulamalarının Tarihsel Gelişimi

Esra Yalçıntaş¹, Muhammed Muzaffer Özhan²

¹.

²Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 234 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Türkiye’de, özel gereksinimlere sahip çocukların normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte genel eğitim okullarında ve sınıflarında eğitim almaları, 1980’li yıllardan itibaren giderek kabul görmeye başlamıştır. Bu önemli değişiklikler, özel gereksinimli çocukların eğitimine daha fazla fırsat sağlama amacı taşımaktadır.

Kaynaştırma eğitimi uygulamaları, ilk defa 2916 sayılı "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanunu" ile yasal bir temele oturtulmuştur. Daha sonra, 1997 yılında "Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ve 2000 yılında "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği" ile kaynaştırma uygulamalarının daha da yaygınlaştırılması ve düzenlenmesi sağlanmıştır. Bu düzenlemeler, özel gereksinimlere sahip çocukların genel eğitim sistemi içinde daha fazla yer almasını hedeflemiştir. Özel eğitim için erken tanının önemi bilinmekte olup kademeler arası geçişin önemi için okul öncesi eğitiminden çocukların kapsayıcı eğitime dahil edilmesi yetersizliği olan çocukların eğitim hayatı için önem arz etmektedir. Farklı yıllarda farklı kademeler için çıkarılan kanunlar kapsayıcı eğitim sürecinin bütünlüğünü etkilemiştir.

1973 yılında kabul edilen "Milli Eğitim Temel Kanunu," fırsat ve imkân eşitliği ilkesi çerçevesinde özel eğitim gereksinimi olan çocukların eğitimine yönelik özel tedbirlerin alınmasını öngörmüştür. Bu temel kanun, özel eğitim alanında atılan ilk adımlardan biridir. 1980 yılından itibaren gerçekleştirilen Milli Eğitim Şuraları, özel eğitim kavramını ve ihtiyacını tartışmış ve bu alandaki gelişmelere yön vermiştir. 1988’de yayımlanan bir genelge, kaynaştırma eğitiminde uluslararası tanımların kullanılmasının önemini vurgulamıştır. 1991’de alınan kararlar, kaynaştırma programlarının yaygınlaştırılmasını ve özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin bireysel olarak planlanmış eğitim almalarını öngörmüştür. 2005 yılında çıkan "Engelliler Hakkında Kanun," özel eğitim ve kaynaştırma eğitimi uygulamalarına yeni bir perspektif getirmiştir. Bu kanun, öğrencilerin tıbbi tanımlama ve değerlendirmenin ardından eğitsel değerlendirmelerinin rehberlik ve araştırma merkezleri tarafından yapılmasını öngörmüştür. 2011’de çıkarılan bir kanun hükmünde kararname ile Milli Eğitim Bakanlığı, özel eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nü oluşturarak kaynaştırma eğitimi uygulamalarını daha kapsamlı hale getirmiştir. Son olarak 2018’de yayımlanan "Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği," kaynaştırma eğitim uygulamalarını detaylandırmış ve öğretmenlere öğrencilerin farklı ihtiyaçlarını anlama ve uygun eğitim yöntemlerini kullanma sorumluluğunu yüklemiştir.

Bu bilgiler ışığında Kaynaştırma uygulamaları ile örgün eğitime dahil edilen çocukların aldıkları eğitimler, farklı öğretim kademelerinde (okul öncesi, ilköğretim, ortaokul ve lise) ihtiyaçlarına uygun olarak geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte, öğrencilerin bireysel gereksinimleri gözetilerek eğitim programları oluşturulmuş ve uygulanmıştır. Kaynaştırma programı zaman içinde birçok değişikliğe ve gelişmeye tanık olmuştur. Bu değişiklikler, hem eğitim politikalarının hem de uygulama yöntemlerinin evrimini yansıtmaktadır. Kaynaştırma uygulamaları, özel gereksinimli çocukların genel eğitimde daha fazla yer alması amacıyla sürekli olarak geliştirilmiştir. Ancak, sarmal uygulanamayan değişiklikler her kademe aynı etkiyi gösterememiştir.

Bu çalışmanın amacı, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim süreçlerine odaklanarak, özellikle Türkiye'deki kaynaştırma uygulamalarının tarihsel gelişimini ve mevcut durumunu incelemektedir. Kaynaştırma uygulamalarının, öğrencilerin çeşitli özelliklere sahip olmalarından kaynaklanan öğrenme farklılıklarını azaltma amacını taşıdığı belirtilmektedir. Ancak, bu uygulamaların Türkiye'deki uygulanışında karşılaşılan bazı zorluklardan bahsedilmektedir. Bu zorluklar arasında, öğretmenlerin yeterli eğitim ve donanıma sahip olmaması, kaynaştırma sınıflarının yetersiz sayıda olması, öğretmen eğitimlerinin yetersizliği ve yetersizliği olan çocukların okul öncesi kurumlarında dahil edilmesi noktasında aksaklıklar gibi faktörler yer almaktadır. Bununla birlikte, değişikliklerin yapıldığı tarih aralıklarında kademeler arası birbirinden bağımsız yapılan değişiklikler olumsuz etkiler ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle bu çalışma alandaki farkındalığın artırılmasının gerekliliğini belirtmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'de kaynaştırma eğitimi, özel gereksinimli çocukların genel eğitimdeki rolünü güçlendirmek ve eğitimde eşitlik sağlamak amacıyla önemli bir evrim geçirmiş ve geçirmeye ihtiyaç duymaktadır. Bu çalışma, bu önemli değişikliklerin ve gelişmelerin tarihsel bir perspektiften incelenmesini amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kaynaştırma Eğitimi/Uygulamaları, Özel Gereksinimli Çocuklar, Eğitim Programları

Öğretimsel Uyarlamaları Desteklemeye Yönelik Öğretmen Eğitim Programının Geliştirilmesi

Ayperi Sığirtmaç Dikici¹, Sinem İpek²

¹Çukurova Üniversitesi

²Fırat Üniversitesi

Bildiri No: 244 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yaşamın ilk altı yılına denk gelen okul öncesi dönem eğitimi, çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleme fırsatı sunan önemli bir eğitim kademesidir (Bredenkamp, 2015). Erken yaşlar özellikle kaynaştırma eğitimi alan çocuklar açısından kritiktir. Kaynaştırma eğitiminin mihenk taşlarından olan öğretimsel uyarlamalar alan yazında öğretmenlerin sorumlulukları arasında yer almaktadır (Acarlar, 2013). Tüm bu bilgiler ışığında okul öncesi öğretmenlerine yönelik alan uzmanları tarafından hazırlanmış, uygulamalarla desteklenmiş, oluşturulma ve değerlendirme sürecinde öğretmenlerin aktif olduğu özel eğitim uygulamalarına yönelik bir öğretmen eğitim programının okul öncesi dönemdeki özel eğitim açısından büyük bir ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Mevcut çalışmada; okul öncesi eğitimde kaynaştırma sınıflarında eğitim görmeye devam eden özel gereksinimli çocuklara yönelik öğretimsel uyarlamaların nasıl geliştirilebileceği ile ilgili olarak sorunları tespit etmek amacıyla yürütülen doktora tezi kapsamında hazırlanan öğretmen eğitim programının oluşturulma amacı, geliştirilme süreci, öğretmenler açısından sonuçları alan yazın verileri ile açıklanmıştır.

Öncelikle program geliştirme ilkeleri gözetilerek hedef grubun ihtiyaçları ve özellikleri doğrultusunda ilgili kuramlar ve stratejiler belirlenmiştir. Edinilen bilgiler doğrultusunda öğretmen eğitim programı 'Dönüştürücü Öğrenme Kuramı' na dayandırılmıştır. Dönüştürücü öğrenme kuramı yetişkin eğitiminde sıkça başvurulan bir kuramdır (Benson, Guy and Tallman, 2001; King, 2002). Program içeriğinin belirlenmesinde ise öğretimsel uyarlamaların temel yapı taşı olarak kabul edilen adımlar temel alınmıştır. Bu doğrultuda 3 ana içerik başlığı oluşturulmuştur. Bunlar *Fiziksel Uyarlama*, *Etkinliği Uyarlama* ve *Destek*'tir. Fiziksel uyarlama başlığı çevresel destek, materyallerin uyarlanması temalarını; Etkinliği Uyarlama başlığı etkinliği basitleştirme, çocuğun tercihleri ve özel materyal oluşturma temalarını; Destek başlığı ise yetişkin desteği, akran desteği ve gizli destek temalarını içermektedir. Her başlık bir veya birden fazla modülde yer alacak şekilde eğitim programında yer almıştır. Bu başlıklar belirlenen öğretmen grubuna öncelikle araştırmacı tarafından doğrudan anlatım yoluyla aktarılarak daha sonra uygulama süreçlerinde kullanılmıştır. Eğitim programındaki her bir modül için bir hedef ve hedefin uygulama basamakları belirlenmiştir. Bu hedefler sırasıyla şöyle sıralanmaktadır; öğretimsel uyarlama hakkında detaylı bilginin sunulması, öğretimsel uyarlamanın 8 temel prensibinin uygulanabilirliğinin tartışılması ve öğretmenlerin uygulamaya geçmeden önce bilgileri içselleştirmelerinin sağlanması, araştırmacının sınıf içinde uygulama yaparak öğretmene gözlemci rolü atfedilmesi, öğretmenin edindiği bilgiler ışığında araştırmacı desteği ile bir eylem planı oluşturması, öğretmenin 1 hafta boyunca her günlük akış için uyarlama yapmaya devam etmesi ve araştırmacının süreci değerlendirmesi olarak sıralanmaktadır. Eğitim modüllerinin etkili biçimde uygulanması için ise dört farklı öğretim stratejisi belirlenmiştir. Bunlar Doğal Öğretim, İskele Kurma, İş Birliği Modelleri ve Mesleki Gelişimdir. Bu stratejiler ilgili modülde tek veya eş zamanlı şekilde kullanılmıştır. Eğitim paketi beş oturumdan oluşan bir sistemle uygulanmıştır. Her bir oturum için bir modül belirlenmiştir. Modül başlıkları sırası ile şöyledir: Temel Bilgiler, Sorgulama ve İçselleştirme, Uygulama, Değerlendirme, Süreklilik. Modülün amacına göre farklı içerikler kullanılarak, araştırmacının veya alan paydaşlarının mentör rolü üstlenmesiyle tek düze bir eğitim sürecinden kaçınılmıştır. Modüller okulun fiziksel şartlarının yetersizliği nedeniyle online eğitimlerle (16 saat) verilmiştir. Her modülün amacı ve içeriği tanıtıldıktan sonra öğretmenlerin günlük akışları ile ilişkilendirmeleri istenmiştir. 4 öğretmenin eş zamanlı bulunduğu eğitimler yüksek etkileşimle

tamamlanmıştır. Öğretmenlerin eğitimler esnasında tuttıkları notların yanı sıra her hafta ilgili modül için özet bilgilerin bulunduğu broşür verilerek öğretmenlerin ihtiyaç duyması durumunda yanlarında olması sağlanmıştır. Hafta sonunda öğretmenlerle online toplantılar gerçekleştirilerek belirlenen tekniklerin uygulanmasında zorlandıkları konular veya sürece sunduğu katkı üzerine değerlendirme yapılmıştır. Programın etkililiği 9 hafta ara ile uygulanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yapılan görüşmeler, katılımsız gözlem notları ve öğretimsel uyarlamalara yönelik kontrol listesi ile saptanmıştır. Ölçümler sonucunda öğretmenlerin eğitimden sonra birbirleriyle daha fazla eğitsel paylaşımda buldukları, materyalleri ve sınıfın fiziksel koşullarını etkili biçimde düzenledikleri, gün içinde sıklıkla yer verdikleri etkinlik rutinlerini çeşitlendirdikleri, geçiş ve serbest zamanları ihtiyaç halinde eğitsel amaçla kullandıkları, okul personelini özel gereksinimli çocukla ilgili bilgilendirdikleri, özel gereksinimli çocuklara ilişkin verileri düzenli olarak kaydettikleri ve düzenli veli bilgilendirmesi yaptıkları tespit edilmiştir.

Kaynaklar

Acarlar, F. (2013). Kaynaştırma modeli ve özel gereksinimli çocukların özellikleri.

Benson, A., Guy, T., & Tallman, J. (2001). Viewing online learning through the lens of perspective transformation. *International Journal of Educational Telecommunications*, 7(3), 251-269.

Bredenkamp, S. (2015). Erken Çocukluk Eğitiminde Etkili Uygulamalar. (Effective Practices in Early Childhood Education, 2nd Edition). (Çev. Hatice Zeynep İnan ve Taşkın İnan). 343-345. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Buyse, V., & Bailey, D. B. (1993). Behavioral and developmental outcomes in young children with disabilities in integrated and segregated settings: a review of comparative studies. *The Journal of Special Education*, 26(4), 434-461.

Cranton, P. (1997). Higher Education: A Global Community. *New directions for teaching and learning*, 72, 5-9.

King, K. P. (2002). Identifying success in online teacher education and professional development. *The Internet and Higher Education*, 5(3), 231-246.

Anahtar Kelimeler: Öğretimsel uyarlamalar, kaynaştırma eğitimi, öğretmen eğitimi, okul öncesi eğitim.

Okul Öncesi Geometri Kazanımları Ve Öğrenme Rotaları

Maide Orcan-Kacan¹, Neslihan Dedeoğlu-Aktuğ¹

¹Muğla Sıtkı Kocman Üniversitesi

Bildiri No: 259 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem çocukların tüm gelişimsel alanlarda hayatlarının geri kalanında kullanacakları bilgi, beceri ve davranışları kazandıkları çok önemli bir dönemdir. Erken yıllarda alınan nitelikli ve erişilebilir matematik eğitiminin çocukların sadece ilerleyen okul hayatlarındaki matematik başarılarını değil okuma, hafıza, yaratıcılık gibi 21.yy becerilerinin pek çoğunun alt yapısını oluşturan alanlardaki gelişimlerini de olumlu etkilediğine dair çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Ayrıca, günümüz küresel rekabet koşullarında, matematik bilgi ve becerisi bir ülkenin insan kaynağının sahip olması gereken becerilerin başını çekmektedir. Ancak maalesef ki PISA ve TIMSS gibi uluslararası ölçme ve değerlendirme sınavları ülkemiz çocuklarının matematik alanında çoğu gelişmiş ülkenin gerisinde kaldığını göstermektedir. Bu veriler erken yıllardan itibaren temel alanlardan biri olması gereken matematik eğitim ve öğretiminin yeni bir bakış açısı ile ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Hem ulusal hem de uluslararası pek çok araştırma, erken matematik eğitim ve öğretimi ile ilgili en önemli sorunlardan birinin okul öncesi dönem eğitim programlarının bu dönem çocuklarının sezgisel matematik bilgileri ile bağlantı kuracak şekilde tasarlanmaması olduğunu ortaya koymuştur. Yine bu çalışmalar “çocuk gelişimine uygun uygulama” gibi artık geleneksel sayılacak yaklaşımlar doğrultusunda oluşturulan programların yeterli olmadığını göstermektedir. Çocukların matematiksel kavramlara dair anlayış ve beceri geliştirmede izledikleri tipik yolların araştırmalarla oraya konulan *erken matematik öğrenme rotaları* günümüzde erken matematik öğretiminin standardı kabul edilmektedir. Öğrenme rotaları yaklaşımına göre, çocukların önce emeklemeyi, sonra yürümeyi ve sonra da koşmayı öğrenmelerinde olduğu gibi, matematik öğrenmelerinde de doğal gelişimsel rotalar mevcuttur ve çocuklar bu doğal gelişimsel rotaları takip ederler. Ancak, bu gelişimsel rotalar çocukların doğrusal bir çizgide çok sayıda bilgi ve beceri edinimi şeklinde gerçekleşen bir ilerleme değil, matematiksel hedefe ulaşma yolunda geliştirdikleri her biri öncekinden daha karmaşık olan düşünme düzeyleri dizileridir.

Bu çalışmada MEB Okul Öncesi Programı'nın bilişsel gelişim kazanımları erken matematik öğretimi üzerindeki etkililiği kanıtlanmış öğrenme rotaları yaklaşımı doğrultusunda incelenerek programın güçlü yanlarından biri olan esneklik özelliği çerçevesinde geliştirilmesi önerisinde bulunulmuştur. Bu bağlamda, özellikle geometrik şekillere dair kazanımlara odaklanılmıştır. MEB Okul Öncesi Programı'ndaki “Geometrik şekilleri tanıır.” kazanımı ve bu kazanımın göstergeleri geometri gelişimine dair yedi öğrenme rotası ile karşılaştırılmıştır. Her ne kadar MEB Okul Öncesi Programı ile erken matematik öğrenme rotalarının karşılaştırıldığı diğer bir çalışmada iki belgenin büyük ölçüde paralellik gösterdiği öne sürülmüş ise de bu çalışmada MEB programında “geometrik şekilleri tanıma” genel başlığının altındaki göstergelerin çocukların geçtikleri öğrenme rotasının ana duraklarını içermediği ya da bu bilgiyi öğretmenin bildiği varsayımından hareket ettiği görülmektedir. Ancak, alan yazındaki pek çok araştırmanın ortaya koyduğu gibi, okul öncesi öğretmenleri matematik kavram ve becerilerine hâkim değildir, matematik öğretimi konusunda kendilerini yetersiz hissetmektedir ve çoğu öğretmen matematiği sadece kavramlardan ibaret olarak görmektedir. Örneğin, “geometrik şekilleri tanıma”, öğrenme rotaları yaklaşımında yedi temel rota ve onların altında çok sayıda alt rotadan oluşmasına rağmen, MEB Okul Öncesi programında ele alınan hali ve öğretmenlerin sınıflardaki uygulamaları çerçevesinde sadece üçgen, kare, daire ve dikdörtgenin tipik şekillerin tanıma ve adlandırmaya indirgendiği görülmektedir. MEB Okul Öncesi Programındaki erken matematiğe dair kazanımların (bu çalışma bağlamında erken geometri gelişimi) öğrenme rotaları çerçevesinde detaylandırılması hem çocukların gelişimsel ve matematiksel hedefler doğrultusunda seviyelerinin değerlendirilmesi hem de öğretmene matematik öğretimine nereden başlamalıyım ve

nereye nasıl gitmeliyim konularında açık ve takip etmesi kolay bir yol haritası sunması açısından önemli bir katkı sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, matematik, öğrenme rotaları

7. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının Mantıksal Akıl Yürütme Yönünden İncelenmesi Ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri

Hamdullah Atay¹, Murat İbrahim Yazar²

¹MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

²KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 6 - Bildiri Sunum Şekli: Poster Bildiri

7. Sınıf Matematik Dersi Öğretim Programının Mantıksal Akıl Yürütme Yönünden İncelenmesi ve Bu Konudaki Öğretmen Görüşleri

Hamdullah ATAY1, Murat İbrahim YAZAR2

Özet

Öğrencilerin mantıksal akıl yürütme becerilerinin gelişmesi için öğretim programında mevcut olarak sunulan strateji ve algoritmaları anlama, uygulayabilme ve karşılaştıkları problemlerde bunları uyarlayabilmesinin önemli olduğu kadar öğrencilerin kendi strateji ve algoritmalarını geliştirmelerine olanak sağlanması da önemlidir. Günlük hayatta ve matematik dersinde karşılaşılan problemleri çözebilmek matematiksel olarak mantık yürütebilmekle bir başka ifadeyle matematiksel yeterliliğe sahip olmayla yakından ilgilidir (Demir ve Akar-Vural, 2016). Dolayısıyla, öğretim programındaki kazanımların mantıksal akıl yürütme fırsatları sunması açısından zengin olması gerektiği söylenebilir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı 7. sınıf matematik dersi öğretim programındaki kazanımların mantıksal akıl yürütme açısından incelemek ve bu konuda öğretmen görüşlerini almaktır. Ders kitabı hazırlarken öğretim programındaki bilgi beceri ve kazanımlar dikkate alınarak hazırlandığından öğretim programının mantıksal akıl yürütme perspektifinden değerlendirebilmek için mantıksal akıl yürütme ile ilgili altı alt boyut belirlenmiştir. Belirlenen bu altı alt boyutlar; problem çözme, yorumlama, muhakeme, gerçek hayat durumları, matematiksel ilişkilendirme ve uzamsal düşünmedir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ve söylem analizi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan bir ilimizdeki ortaokullarda görev yapan rastlantısal ve gönüllülük esasına dayanarak seçilen yedi öğretmenden oluşmaktadır. Katılımcı öğretmenlere sorulan matematik dersi programı, matematik ders kitaplarında bulunan görevlerin sayısal dağılımı ve içeriği, mantıksal akıl yürütme hakkındaki görüşleri ve çalışmaya ait düşünceleri hakkındaki söylemleri yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır.

Araştırmadaki verilerin analizinde, Öğretim Programı içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analiziyle verilerin kodlanması yapılmıştır. Daha sonra araştırmamızın amacı ve alt problemler ışığında mantıksal akıl yürütme ile ilgili belirlenen altı alt boyut ile öğretim programındaki kazanımlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Yüzde ve frekans tabloları ile veriler sunulmuş ve yorumlanmıştır. Ayrıca, öğretmenlerin mantıksal akıl yürütme kapsamında ders kitapları ile ilgili deneyimlerini ve öğretim programı hakkındaki düşüncelerini almak için yapılan mülakatlardan elde edilen veriler doğrudan alıntılama yoluyla bulgular bölümünde sunulmuştur.

Öğretim programındaki kazanımlar incelendiğinde toplamda kırk dokuz kazanımdan yirmi yedi tanesinin mantıksal akıl yürütme ile ilişkili olduğu, geriye kalan yirmi bir tane kazanımın işlem becerisini ölçmeye dayalı olduğu tespit edilmiştir. Öğretim programındaki kazanımlar mantıksal akıl yürütme yönünden altı boyutta incelendiğinde; dokuz tane problem çözme, beş tane muhakeme, üç tane gerçek

hayat durumları, dört tane matematiksel ilişkilendirme, dört tane yorumlama, iki tane uzamsal düşünme ile ilgili kazanımın mevcut olduğu görülmüştür.

Çalışmanın sonucunda öğretim programında yer alan kazanımların mantıksal akıl yürütmeyi destekleme açısından yetersiz olduğu görülmüştür. Matematik öğretim programında yapılan değişikliklerin ve benimsenen yaklaşımların görüşme yapılan tüm öğretmenler tarafından çoğunluğu tarafından olumlu karşılandığı görülmüştür. Öğretmenler özellikle matematiksel mantıksal akıl yürütmeyi, bilgiyi üretme, kullanma, günlük hayatta karşılaşılan bir problem durumunda kullanmanın önemli olduğunu ve çağa uygun bir yaklaşım olduğunu belirtmişlerdir.

Kaynakça

Demir, G. ve Akar-Vural, R. (2016). Ortaöğretim matematik programının hedeflediği matematiksel yeterlilik ve becerilerinin kazandırılma sürecinin öğretmen görüşleri temelinde incelenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 4(1), 118-139.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). Matematik dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar).Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı, *İlköğretim 7. Sınıf Ortaokul ve İmam Hatip Matematik Ders Kitabı*. (2018). Berkay Yayıncılık

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Mantıksal akıl yürütme, Matematik öğretimi, Matematiksel ilişkilendirme

Araştırmaya Dayalı Erken Matematik Değerlendirme Aracı [the Research-Based Early Maths Assessment]

Maide Orçan-Kaçan¹, Neslihan Dedeoğlu-Aktuğ¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bildiri No: 266 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken yıllarda yüksek nitelikli ve zorlayıcı matematik eğitimi için ilk şart ya da eğitimcinin bilmesi gereken ilk şey çocuğun matematik gelişim düzeyidir. Çocuğun matematik gelişim düzeyinin bilinmesi ile nitelikli ve zorlayıcı etkinlikler hazırlanabilir ve çocuğun bulunduğu gelişim düzeyinden nereye gidileceği ve oraya nasıl gideceği bilinebilir.

Ancak, Türkiye’de çocuğun matematik gelişim düzeyini belirlemekten ziyade ona bazı puanlar veren ölçme araçları kullanılmaktadır. Bu ölçme araçları ile çocuklar düşük, orta ya da yüksek puanlar alarak değerlendirilmektedir. Bu tür ölçümlerle çocukların geometri, sayma, ölçme vb. alanlarda hangi alt alanda ve hangi gelişim düzeyinde olduğunu bilmek pek mümkün değildir. *The Research-Based Early Maths Assessment (REMA)* ile değerlendirilen çocuğun örneğin, sayma alanında, ritmik sayma gelişim basamağının “sayı kelimelerini bilme ancak sırası ile sayamama” basamağında olduğunu anlayabilir ve buna göre matematik etkinlikleri düzenleyebilirsiniz. Oysa mevcut matematik test ya da ölçekleri ile çocukların hangi matematik alanında, hangi alt alanda ve gelişim basamağında olduğunu bilmek olanaksızdır. Bu testlerde çocukların cevapları onların gelişim düzeylerinin göstergeleri olarak değil “doğru” ya da “yanlış” cevaplar olarak değerlendirilmektedir.

Araştırmaya Dayalı Erken Matematik Değerlendirme Aracı’nın (ADEMDA) ise amaç ilk olarak çocuğun bulunduğu düzeyi tespit etmek ve sonrasında hazırlanacak etkinliklerle onun matematik bilgi ve becerilerini bir üst seviyeye çıkarmaktır -Vygotsky’nin ZPD’si-. Bunu yapabilmek için çocuğun bulunduğu seviyeyi bilme son derece önemlidir. Bu bağlamda ADEMDA (REMA) diognastik (tanılayıcı) bir araçtır.

Bu çalışmada, açık protokol ve puanlama prosedürleri ile bireysel görüşme formatı kullanarak 3-8 yaş arası (PK-2) çocukların temel matematiksel bilgi ve becerilerini değerlendirmeyi hedefleyen bir değerlendirme aracı olan ADEMDA’nın tanıtılarak Türkiye’ye kazandırma süreci hakkında bilgi vermek amaçlanmaktadır.

Clements ve Sarama tarafından geliştirilmiş olan ADEMDA, normatif yorumları da içeren psikolojik ve pedagojik gelişim yaklaşımı üzerine kurulmuş içerik temelli bir değerlendirme aracıdır. Araçta matematiksel bilgi ve beceriler, matematiksel öğrenme rotalarının altında yatan teorik ve deneysel temelli gelişimsel ilerlemelere göre değerlendirilmektedir. Bir çocuğun matematikteki bilgi ve becerilerinin tam resmi herhangi bir zamanda ADEMDA kullanılarak değerlendirilebilir. Örneğin, (anaokulunun ikinci veya üçüncü haftasında) çocuğun ne bildiğinin erken bir değerlendirmesi için veya anaokulu, anasınıfı, 1. ve 2. sınıfta yılsonu değerlendirmeleri için kullanılabilir.

ADEMDA, araştırmacılar veya değerlendirme konusunda eğitim almış öğretmenler tarafından kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Aracı kullanabilmek için özel sertifikalı eğitimciler tarafından verilen eğitim ve sertifikasyon gereklidir. Araç iki ana bölümden oluşmaktadır: Sayı ve Geometri. Her iki bölüm de anasınıfı ve öncesi, anasınıfı, ilkokul 1. sınıf ve ilkokul 2. sınıf olmak üzere dört çocuk grubunun erken matematik bilgi ve becerilerini değerlendirecek maddelerden oluşmaktadır.

Bölüm A, sayı ve işlemlerle ilgili değerlendirme sorularından oluşmakta ve 114 madde içermektedir. Sayı tanıma; sözlü sayma (ileri, geri, belirli bir sayıdan önce / sonra / arasında; sayıdaki hataları tanımlamayı içerir) ve nesne sayımı (dizilerdeki grupları sayma; grupları üretme; hataları belirlemeyi içerir); sayı karşılaştırması (sözlü ve sözlü olmayan); sıralı sayma; gruplama ve çözümlenme; toplama ve çıkarma (somut durumlar, hikâye problemleri ve zihinsel aritmetik dâhil); basamak değeri; çarpma ve bölme becerilerindeki gelişimsel düzeyi belirlemeye yöneliktir. Bu bölümdeki maddeler, sayı kavramı oluşturmamış çocuklar ile oluşturmuş olanlar arasında ayırım yapmaya yardımcı olur.

Bölüm B ise 83 maddeden oluşmaktadır. Geometri ve ilişkisel düşünme ile ilgili değerlendirme maddeleri şekil tanımayı, şekil kompozisyonunu ve ayırışmayı, uyumu, şekillerin oluşumunu ve uzamsal görüntüleri (dönüşleri) ile ilgili bilgi ve becerileri ölçer. Değerlendirmenin bu bölümü, aynı zamanda, erken matematik, geometrik ölçüm ve örüntülemeyle ilgili ikincil öneme sahip konulardaki öğeleri de içerir.

REMA'nın Türkiye'ye kazandırma süreci ile ilgili olarak araştırmacılar Clements ve Sarama'dan gerekli izinleri almışlar ve Denver Üniversitesi ile protokol süreçlerini tamamlamışlardır. Değerlendirme Aracı ve bileşenleri Türkçe'ye çevrilmiş, alan uzmanı görüşlerine sunulmuş, gerekli düzenlemeler yapılarak kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken matematik, REMA

Origamiyle Fen Kavramlarının Modellenmesinde Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi

Gülşah Günşen

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 25 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının origamiyle fen kavramlarının modellenmesindeki görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Marmara Bölgesinde bulunan bir devlet üniversitesinin Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programında bahar döneminde okutulan Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı dersi kapsamında yürütülmüştür. Özel durum çalışması yöntemi (Çepni, 2012; Yıldırım & Şimşek, 2011; Yin, 2003) kullanılarak yürütülen araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemi (Yıldırım & Şimşek, 2011) kullanılarak belirlenmiş olan 20 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorulardan oluşan (Hovardağlı, 2000) "Uygulamaya İlişkin Görüşler Anketi" kullanılmıştır. Uzman görüşü alınarak son hali verilen anket formunda okul öncesi öğretmen adaylarına "Origami ile fen kavramlarını modelleme uygulaması faydalı olduysa, sağladığı en önemli faydalar neler oldu? Kısaca yazınız.", "Origami ile fen kavramlarını modelleme sürecinde karşılaştığınız sorunlar veya beğenmediğiniz yönleri nelerdir? Kısaca yazınız.", "Origami ile fen kavramlarının modellenmesi dışında okul öncesi eğitim sürecinde başka nerelerde kullanılabilir? Kısaca yazınız.", "Fen kavramlarını storigami ile modellemeye yönelik görüşünüz nedir? Kısaca yazınız.", "Origami-storigami uygulamalarını meslek yaşamınızda yer verir misiniz? Bu uygulamayla ilgili eklemek istediğiniz düşüncelerinizi yazınız" şeklinde açık uçlu beş soru yer almaktadır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler frekans ve yüzde hesabı yapıp analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğinin belirlenmesi için Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen kodlayıcılar arası güvenilirlik formülü kullanılmış olup veriler iki uzman tarafından bağımsız olarak kodlanmıştır. Kodlamalar tamamlandıktan sonra yapılan hesaplama sonucunda kodlayıcılar arası güvenilirlik %95 olarak bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994)'a göre kodlayıcılar arası uyum yüzdesinin %70'in üzerinde olması beklenmektedir, dolayısıyla araştırmada güvenilirlik sağlanmıştır. Öğretmen adaylarının Uygulamaya Yönelik Görüşler Anketinden elde edilen verileri desteklemek amacıyla öğretmen adaylarının isimleri saklı tutularak "ÖA1, ÖA2...ÖAn" şeklinde kodlanıp sorulara verdikleri cevaplardan yapılan doğrudan alıntılar sunulmuştur. Uygulama sürecinde Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı dersi kapsamında yer alan birçok yöntem ve teknik dersi veren öğretim üyesi tarafından anlatıldıktan sonra yöntem ve teknikler öğretmen adaylarının uygulama yapabilmeleri için dağıtılmıştır. Bu dağılım içerisinde origami-storigami tekniğini alan öğrenci grubuna (20 kişi) TÜBİTAK yayınlarından Origami ile Bilim kitap serisi öğretim üyesi tarafından verilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarına TÜBİTAK yayınlarından Origami ile Bilim kitap serisinden yararlanarak origami ile fen kavramlarını (ateşböceği, kuş, robot, yaras, güve, kurbağa) modellemeleri ve modellerini kullanarak okul öncesi dönem çocuklarına yönelik bir hikâye yazmaları istenmiştir. Öğretmen adayları bu kitapları ders saatlerinin dışında incelemiş ve modelleme çalışmalarını ders saatlerinin dışında bireysel olarak gerçekleştirmişlerdir (3 hafta). Erken Çocukluk Dönemi Edebiyatı dersinin yöntem-tekniklerinin uygulamalarının gerçekleştirileceği ders saati haftasında ise (2 hafta) origami-storigami tekniğini alan grubun süreçlerini ve origami ile modelledikleri fen kavramlarını kullanarak yazdıkları hikayeleri sınıfta sunmaları sağlanmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adayları, origami kullanarak fen kavramlarını modellemenin çocuklar için fen kavram gelişiminde faydalı ve eğlenceli olabileceğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Ayrıca origami ile fen kavramlarını modelleştirme sürecinin ilgi çekici olduğunu, el becerilerini geliştirdiğini, yaratıcılıklarını arttırdığını ifade ettikleri ve origami modellemelerinin fen kavramları dışında matematik kavramlarının kazandırılmasında da kullanılacağını ifade etmişlerdir. Bununla birlikte fen kavramlarını origami ile modelleme aşamalarını eğlenceli ancak storigami yöntemi ile çocuklara sunma

aşamasını zor olarak ifade ettikleri görülmüştür. Araştırma bulgularından yola çıkarak okul öncesi öğretmen adaylarının origami ile fen kavramlarının modellenmesinin üstün ve zayıf yönleri alan yazın ışığında tartışılmıştır.

KAYNAKÇA

Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Celepler Matbacılık.

Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded source book*. Thousand Oaks, CA: Sage.

Hovardaoğlu, S. (2000). *Davranış bilimleri için araştırma teknikleri*. VE-GA Yayınları.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yin, R.K. (2003) *Case study reseach: design and methods* (3rd ed). Thousand Oaks, CA:Sage.

Anahtar Kelimeler: origami, fen kavramları, modelleme, okul öncesi öğretmen adayları, okul öncesi eğitimi

Türkiye’de Okul Öncesi Alanında Problem Çözme Becerileri Üzerine Yapılmış Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Mehmet Ayhan
Şırnak Üniversitesi

Bildiri No: 29 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Problem çözme, erken yaşlarda geliştirilmesi gereken son derece kritik bir beceridir. Problem çözme becerisini geliştiren çocuklar; kişilerarası ilişkilerde, çözüm odaklı düşünme stilleri üretmede ve olumlu akran ilişkisi geliştirmede yaşam boyu başarılı olmaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocuklara, problem çözme becerileri kazandırılırken gözlem, oyun, drama ve örnek olay gibi bazı yöntem ve tekniklerden faydalanılmaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda yedi soruya yanıt aranmıştır. Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yönteminin desenlerinden biri olan doküman incelenmesi kullanılmıştır. Yapılan bu çalışmanın evrenini Ulusal Tez Merkezinde “Problem çözme becerileri” kavramının aratılması sonucunda ortaya çıkan tezler oluşturmaktadır. Ölçüt örneklem yöntemiyle toplamda 55 tez çalışmasına ulaşılmış olup, bu çalışmanın örneklemini bu tezler oluşturmuştur. Çalışmanın verileri, tez sınıflandırma formuna işlenmiş ve bu veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin konu alanı incelendiğinde; zekâ, oyun, stem ve drama kavramlarının sıklıkla problem çözme becerileri ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Uluslararası alanyazında yapılan tezlere bakıldığında konu alanı olarak bu çalışmanın sonuçlarına benzer konu alanlarının problem çözme becerileri ile ilişkilendirilmesi bu çalışmanın sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Bilicska, 2019; Durkin, 2018; Vermeire, 2021). Bunun yanında bu çalışmada konu alanında hiç rastlanılmayan bazı kavramların uluslararası alanda problem çözme becerileri ile ilişkilendirildiği göze çarpmaktadır. Crawford (2022) temel tasarım eğitimini, Holland (2019) dönüşümsel öğretim deneyimlerini, Baralt (2013) dijital yapı iskelesini ve Ramachandran (2018) etkili robot eğitimini problem çözme becerileri ile ilişkilendirerek ele aldıkları görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tez çalışmalarının düzeyine bakıldığında doktora tez çalışmalarının yüksek lisans tez çalışmalarına göre çok ciddi derecede az (4 doktora, 51 y.lisans) yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin yıllara göre dağılımı incelendiğinde tez çalışmalarının 2008 yılından günümüze doğru bir artış göstermiştir. Yapılmış çalışmaların en çok 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. 2023 yılında yapılan sadece bir çalışmaya rastlanmıştır. Bunun nedeni eğitim ve öğretim yılının henüz devam etmesinden kaynaklı olabilir. Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin araştırma desenlerine göre dağılımı incelendiğinde yapılan tez çalışmalarının büyük çoğunluğunun (%68) ilişkisel tarama deseniyle yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında yapılan tez çalışmalarında; deneysel çalışmalar, genel tarama ve karma desenlerinde tercih edildiği görülmektedir. Konu alanıyla ilgili nitel çalışmaların karma desene bağlı olarak çalışıldığı, sadece nitel yöntemle bağlı bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin veri toplama araçlarının dağılımı incelendiğinde ağırlıklı olarak (%46) ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Ölçeklerin dışında envanterlerin ve testlerinde veri toplama aracı olarak tercih edildiği görülmüştür. Çalışmaların büyük çoğunluğunda ölçeklerin veri toplama aracı olarak kullanılmasının nedeni tarama çalışmalarının yoğun olarak yapılması ile ilişkili olabilir. Türkiye’de okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine yapılmış tezlerin üniversitelere göre dağılımına bakıldığında Gazi Üniversitesinde yapılan çalışmaların ağırlıkta olduğu (%18) görülmektedir. Bunun yanında birçok üniversitede konu alanıyla ilgili tezlerin yapılmadığı görülmektedir. Bunun nedeni üniversitelerin konuyla ilişkili enstitülere sahip olmamasından kaynaklanabilir.

Yapılan bu çalışma, konuyla ilgili sadece Türkiye’de yapılmış tezleri incelemesi yönünden bir sınırlılığa sahiptir. Başka araştırmacılar Türkiye ile başka ülkelerin konuyla ilgili çalışmalarını karşılaştırıp daha kapsamlı bir sonuca ulaşabilirler. Aynı zamanda yapılan bu çalışmada sadece tezlerin incelenmesi bu çalışmanın başka bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Konuyla ilgili araştırmacılar okul öncesi alanında problem çözme becerileri üzerine makaleleri inceleyip konu alanına katkıda bulunabilirler. Bu çalışmanın sonuçlarına ithafen (Problem çözme becerilerinin insan yaşamının bir parçası olduğu gerçeğinden hareketle konuyla ilişkili olarak, küçük yaşlarda çocuklara yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi ve bu programların çocuklara uygulanması, çocukların ilerleyen yaşlarda tüm gelişim alanlarında başarılı birer birey olmalarını sağlayabilir. Problem çözme becerisine yönelik deneysel çalışmaların artırılması konunun alan yazına farklı perspektifler kazandırabilir) gibi bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi, Problem Çözme Becerisi, Tez Çalışmaları, Türkiye, Erken Çocukluk

Öğretmen Ve Öğretmen Adaylarının Stem Yaklaşımına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Ayten Kurşun¹, Feyza Nur Şen², Sıla Mutlu³

¹Dicle Üniversitesi

²Harran Üniversitesi

³Atael Koleji

Bildiri No: 32 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Problem Durumu

STEM yaklaşımı, dört farklı ilgi alanını “amaçlı tasarım ve sorgulama pedagojisi” ile birleştiren, çocukların ilk sorgulama becerilerini destekleyen ve ortaya çıkaran, müreffeh bir ortamda mevcut sorunlara çözüm bulmalarını teşvik eden, çocukların önceki bilgilerini daha yeni durumlarda uygulamalarını sağlayan bir yaklaşımdır. (Sanders,2009)

STEM eğitiminin Türk okul sistemine dahil edilmesi için alınan temel tedbirlerden biri, STEM eğitiminin Millî Eğitim Bakanlığı'nın bilimsel eğitim programına dahil edilmesi olacaktır. Türkiye'deki yeni fen bilimleri ders programına bakıldığında STEM eğitim yönteminin eylemlerinin fen ve mühendislik adı altında 4. sınıftan 8. sınıfa kadar yer aldığı görülmektedir (MEB, 2018). İlgili literatürde STEM eğitimi yaklaşımının erken çocukluk çağındaki çocuklara uygulanabilir olmasının ve eğitimin bir parçası olması gerektiğinin önemi vurgulanmaktadır (Moomaw,2013).

Okul öncesi STEM eğitimi çocuğa sorgulama, araştırma ve yaratma becerisi kazandırmayı amaçladığından MEB'in kitabında bahsedilen bilişsel becerilerden biri olan problem çözme becerisini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Li vd., 2016). Çocuk kendisine verilen bir problem cümlesini içselleştirir ve o problem için bazı çözümler üretmeye, düşünmeye ve sorgulamaya başlar. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuğa verilmesi gereken eğitimlerin başında STEM eğitimi gelmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocuklara verilmek istenen STEM eğitiminin kapsamı, öğretmenin kendisini STEM alanında ne kadar geliştirdiği ile doğru orantılıdır (Linder vd., 2016). Öğretmen STEM alanında sürekli okumalı ve kendisini güncel tutmalıdır. Örneğin, öğretmen STEM etkinliklerinde kullanılabilecek materyaller konusunda vizyonunu net tutmalıdır (Metz, 2009).

Öğretmen ve öğretmen adaylarının eğitimle ilgili araştırmalara ilişkin görüşleri önemlidir çünkü bu görüşler, araştırmacılara bu yaklaşımları veya kavramları ne kadar içselleştirdikleri konusunda rehberlik edebilir ve gelecekteki uygulama, araştırma ve incelemelerin önünü açabilir. Bu noktada öğretmen ve öğretmen adaylarının STEM yaklaşımına ilişkin görüşleri önem kazanmaktadır. STEM yaklaşımında öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkarılması ve değerlendirilmesi, bundan sonraki çalışmalara yön vermesi açısından önemlidir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmenlerin görüşleri kadar tutum ve bakış açılarına da oldukça önem verildiği tespit edilmiştir.

Bu çalışma, erken çocukluk ortamlarında mevcut STEM eğitime ilişkin öğretmen adaylarının ve hizmet adaylarının görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır, bunun için hizmet öncesi ve hizmet içi öğretmen adayları ile yapılan çalışmaların genel bir analizinin yapılması planlanmıştır.

Bu amaçla çalışmada aşağıdaki soruların cevapları dikkate alınmıştır:

- Erken çocukluk eğitiminde STEM yaklaşımının önemi nedir?

- Öğretmenlerin STEM yaklaşımına ilişkin görüşleri nelerdir?
- Öğretmen adaylarının STEM yaklaşımına ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırma Yöntemi

Bu amaçla 2010 yılından bugüne kadar STEM kavramı, STEM eğitiminin önemi ve erken çocukluk eğitiminde STEM yaklaşımında öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerine ilişkin ölçütleri karşılayan 30 tez ve araştırma makaleleri seçilmiştir.

İlk olarak dergilerin başlıklarında “Erken Çocukluk” anahtar kelimesi aranmıştır. Daha sonra “Erken Çocukluk Eğitimi”, “STEM”, “Görüş”, “Öğretmen Adayları”, “Öğretmen” gibi çalışmaların seçiminde dahil edilme kriterleri kullanılarak ilgili literatür taranmaya devam edilmiştir. Seçilen 30 çalışma arasından en çok STEM ile ilgili çalışmaları içeren ulusal ve uluslararası dergiler inceleme süreci için seçilmiştir. Bu dergiler, "Routledge Journal", "Journal of Turkish Science Education", "Kasetsart Journal of Social Sciences", "Journal of Education and Training Studies Redfame Publishing", "International Journal of Research in Education and Science", "Frontiers in Education", "International Journal of Technology and Design Education" "Kastamonu Education Journal", "MANAS Journal of Social Studies", "Journal of Early Childhood Research", “European Journal of STEM Education”.

Seçim süreci tamamlandıktan sonra makaleler yazarlar tarafından bağımsız olarak incelenmiş ve bulguları karşılaştırılmıştır. Her makalenin temel özelliklerini net bir şekilde tanımlamak için bir veritabanı oluşturuldu. Veritabanındaki kategoriler, yayın yılı, başlık, yazar(lar)ın ad(lar)ı, bağımsız araştırmacı veya üniversite temelli araştırma, ülke, çalışmaların amaçları, katılımcılar ve yöntemleri içermektedir.

Beklenen/Geçici Sonuç

Bulgular okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin STEM modeline yönelik farklı görüşlere sahip olduğunu göstermektedir. Bazı öğretmenler STEM çalışmalarının çocukların gelişim düzeylerine uygun olmadığını düşünürken bazıları uygulamalı ve oyun temelli etkinlikler ile STEM'in müfredatta yer alması gerektiğini savunmaktadır (Ryu et al. (2018)). Ayrıca STEM'in erken çocukluk dönemindeki çocukların 21. yüzyıl becerilerini geliştirdiğine dair bazı bulgulara rastlanmış ve öğretmenlerin bu fikirleri destekleyen düşünceleri olduğu görülmüştür (Wan et al., 2021). Bu fikirlerden yola çıkarak öğretmen ve öğretmen adaylarına verilebilecek üç ayrı öneri olarak şunlar söylenebilir:

- Öğretmenler, STEM etkinlikleri sırasında çocukları aktif olarak gözlemlemeli ve bir sonraki STEM etkinliği için çocukların daha fazla ilgisini çekmeyi hedeflemelidir.
- Öğretmen adayları ise STEM alanındaki çalışmaları olabildiğince güncel takip edebilecek şekilde kendilerini adapte etmelidirler.
- Daha ileri araştırmalar için sınıf ortamlarında çocukların STEM etkinlikleri daha fazla gözlemlenmeli ve bu gözlemler üzerinden değerlendirmeler yapılmalı, STEM etkinliklerinin nasıl daha etkili ve yalın bir şekilde tasarlanması gerektiğine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi, STEM, STEM Görüş, Öğretmen Adayları, Öğretmen Görüşleri

Bilgi İşlemsel Düşünmeye Dayalı Sıralama Etkinliklerinin 60-72 Aylık Çocuklarının Örüntü Becerisine Etkisinin İncelenmesi

Feride Gök Çolak¹, Şirin Budak¹

¹Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Bildiri No: 33 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüz teknolojisinde bilgiyi hazır alan bireyler yerine teknolojiyi üreten ve geliştiren bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bilgi işlemsel düşünme becerilerinin kazandırılmasına erken dönemde ihtiyaç duyulmaktadır. Bu beceriyi kapsayan etkinliklerle çocuklar erken dönemde bilgi işlemsel düşünme deneyimleri kazanarak problemlerdeki örüntüleri daha kolay fark edebileceği öngörülmektedir. Erken dönemde bilgi işlemsel düşünme becerisini kazandırılması ilerleyen dönemlerde çocukların teknolojiyi üretmesinde de önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. İlgili alanyazın incelendiğinde bilgi işlemsel düşünmeye yönelik yapılan çalışmaların ağırlığının fen eğitiminde görülmektedir. Bu çalışmaların yaş aralığı incelendiğinde ise değişiklik göstermekle birlikte daha çok ortaokul seviyesinde çocuklara yapılan etkinliklerin etkisini incelemeye yönelik çalışmaların olduğu görülmüştür. (Adsay, vd., 2020; Batı, vd., 2017; Kılıç, 2021; Kurt, Topçu, 2019; Sarı ve Kardeş, 2020). Erken çocukluk döneminde matematik eğitime yönelik ilgili alanyazın incelendiğinde ise sınırlı sayıda çalışma bulunmuştur ve bu çalışmalarda matematik etkinlikleri ya scratch programıyla bütünleştirilmiştir ya da algoritmaya dayalı matematik etkinliklerinin bilgi işlemsel

düşünmeye etkisi incelenmiştir (Atabay ve Albayrak, 2020; Ataman-Uslu, 2018; Ceylan, 2020). Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı, bilgi işlemsel düşünmeye dayalı sıralama etkinliklerinin 60-72 aylık çocuklarının örüntü becerisine etkisinin incelenmesidir. Çalışmada öntest-sontest kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma İstanbul ili Avrupa yakasında yer alan bağımsız devlet anaokulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışma yapılmadan önce gerekli etik izin ve ebeveyn onayları alınmıştır. Çalışmanın katılımcılarını normal gelişim gösteren resmi bir devlet anaokuluna devam eden 60-72 aylık toplam 39 (deney grubu 21- kontrol grubu 18) çocuk oluşturmaktadır. Çalışmada araştırmacılar tarafından "Bilgi İşlemsel Düşünmeye Dayalı Sıralama Etkinlikleri" hazırlanmıştır. Çalışmada bilgi işlemsel düşünme ve alt boyutlarına dayalı sıralama etkinlikleri nitelikli bir problem ile harmanlanarak sunulmuştur. Nitelikli bir problem; veri düzenleme, ayrıştırma, örüntü tanıma, örüntü genelleme, soyutlama ve algoritma süreçlerini içerisinde barındırdığından bir veya birkaç adım işlemde çözülemeyecek türde olmasının da örüntü becerisi üzerinde etkili olacağı düşünülmektedir. Hazırlanan etkinlikler 6 hafta boyunca deney grubuna uygulanmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Güven ve diğerleri (2019) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Örüntü Becerileri Testi" kullanılmıştır. Çalışmaya başlamadan önce deney ve kontrol grupları seçilmiştir. Seçilen gruplara ön-testler uygulanmıştır. Deney ve kontrol grupları için hesaplanan veri setlerinin normal dağılım sergilediği görülmektedir. Aynı zamanda basıklık çarpıklık katsayılarına da bakılarak veri setlerinin normal dağılım sergilediği belirlenmiştir. İki örneklemin (grup) birbirinden bağımsız olması, bağımlı değişkenlerin aralık veya oran ölçek düzeyinde ölçülmüş olması, normallik ve homojenlik varsayımlarının sağlanması parametrik test varsayımlarını karşılamaktadır. Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların öntest uygulamaları, sontest uygulamaları, sontest-öntest fark puanları arasındaki farklılık Bağımsız t-Testi ile analiz edilmiştir. "Bilgi İşlemsel Düşünmeye Dayalı Sıralama Etkinlikleri" uygulaması öncesinde deney ve kontrol gruplarının Okul Öncesi Örüntü Becerileri Testi puanları arasında anlamlı bir fark olup olmadığı incelenerek ön-testler arasında anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte deney grubunda yer alan çocukların Okul Öncesi Örüntü Becerileri Testi'nden aldıkları ön test ile son test puanları anlamlı fark olup olmadığı incelendiğinde anlamlı fark bulunduğu gözlenmiştir. Bu durumda deney grubunda yer alan çocukların örüntü becerisinin uygulama öncesine göre arttığı söylenebilir. Aynı durum kontrol grubun için de geçerlidir. Deney ve kontrol grubunda

yer alan çocukların Okul Öncesi Örüntü Becerileri Testi'nden aldıkları son test puanları incelendiğinde deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki araştırmalara bir bütün olarak bakıldığında ise çocukların daha fazla etkileşime girebildiği robotik kodlama araçları, Scratch, dijital oyunlar gibi eğitsel araçlarla yürütölen öğrenme etkinliklerinin bilgi işlemsel düşünme becerisini arttırmada büyük bir rolü olduğu göze çarpmaktadır. (Bal, 2019; Sırakaya; 2019; Oluk, vd., 2018). Çocukların temas edebildikleri, problemi çözme basamaklarını kullandığı etkinliklerin bilgi işlemsel düşünme becerisini arttırdığı söylenebilir. Bu bakımdan yapılan çalışmada uygulanan etkinliklerde kullanılan araç, yöntem-teknigin, alan yazındaki çalışmalarla örtüşmektedir. Araştırmamızdan elde edilen sonuçlar bu sonuçlarla benzerlik göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: bilgi işlemsel düşünme, erken çocukluk döneminde matematik eğitimi, örüntü

Öyküye Dayalı Sesbilgisel Farkındalık Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Gökçe Karaman Benli¹, Figen Şahin², Ergül Demir¹, Elif Kural Kınık³, Hatice Paslı²

¹Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi

²Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi

³Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 39 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sesbilgisel farkındalık, sözlü dilin ses yapılarını veya ses yapılarıyla ilgili değişiklikleri fark edebilme becerisidir (Byrne ve Fielding-Barnsley, 1991; Wagner ve Torgesen, 1987). Yapılan çalışmalarda, sesbilgisel farkındalık ve okuma becerisi arasında güçlü bir ilişki olduğu kanıtlanmıştır (Lundberg, Frost ve Petersen, 1988; Yopp ve Yopp, 2000). Bu nedenle okul öncesi dönemden itibaren çocukların sesbilgisel farkındalık becerileri değerlendirilmeli ve desteklenmelidir. Okul öncesi dönemde çocukların sesbilgisel farkındalık becerilerini değerlendirme sürecinde farklı ölçme araçları kullanılmaktadır (Karaman ve Güngör Aytar, 2016; Kargın vd., 2015; Sarı ve Aktan Acar, 2013; Torgesen ve Bryant, 2004). Ölçme araçlarında, genel olarak görseller aracılığıyla çocuktan yönergeyi dinlemesi ve soruları yanıtlaması beklenmektedir. Bu çalışmada okul öncesi dönem çocuklarına yönelik çocuklarla birlikte bir öykü okuma süreci eşliğinde sesbilgisel farkındalık becerilerini değerlendirme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1- Öyküye Dayalı Sesbilgisel Farkındalık Ölçeğinin geçerliği ne düzeydedir?

2- Öyküye Dayalı Sesbilgisel Farkındalık Ölçeğinin güvenirliği ne düzeydedir?

Bu çalışma bir TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında desteklenmiştir. Ölçek geliştirmede Kline (2000), DeVellis (2012), Crocker ve Algina (2008)'nin önerdiği aşamalar dikkate alınmıştır. İlk aşamada alan yazın incelenerek ölçeğin ele aldığı yapının özellikleri ile ilgili alt beceriler belirlenmiştir. Ardından "Neşe Kütüphanesi" isimli bir öykü yazılmıştır. Ölçek uygulaması için özel olarak yazılan "Neşe Kütüphanesi" adlı öykü kitabı ve çizimi yapılan görsel kartlar kullanılmaktadır. Sesbilgisel farkındalık konusunda çalışmaları olan okul öncesi eğitimi, özel eğitim, çocuk gelişimi, dil ve konuşma terapisti ile doktora eğitimine devam eden bir okul öncesi öğretmeni olmak üzere toplam dokuz uzmandan görüşleri alınmıştır. Uzman görüşleri ardından doğru yanıtlar için 1, yanlış yanıtlar için 0 puanlanan toplam 77 maddeden oluşan bir deneme formu hazırlanmıştır. Deneme uygulaması, Ankara ilinin 7 ilçesindeki 20 okulda ve 48-72 aylar arasındaki toplam 277 (158 kız 140 erkek) okul öncesi dönemdeki çocuğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Deneme uygulamasından elde edilen veriler üzerinde, "Temel Bileşenler Analizi (TBA)" kullanılarak madde indirgeme ve bileşen çıkarılarak boyutlandırma çalışmaları yürütülmüştür. Örneklem büyüklüğüne ilişkin Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucu KMO = 0.77 olarak belirlenmiş olup, örneklem büyüklüğünün faktör analitik çalışmalar için yeterli olduğu değerlendirilmiştir. Maddeler arası çoklu korelasyonların manidarlığı Bartlett'in küresellik testi ile test edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre maddeler arası çoklu korelasyonların manidar olduğu gözlenmiştir ($\chi^2 = 2355.817$, $sd = 435$, $p < 0.01$). TBA kullanılarak yürütülen açımlayıcı çalışmalar sonrasında 30 maddelik bir esas uygulama formu elde edilmiştir. Bu 30 madde altı bileşenli bir yapıda toplam %51 açıklanan varyans sağlamaktadır. Ölçeğin esas uygulaması Ankara ilinin 7 farklı ilçesindeki 14 okulda, 48-72 ay arasındaki toplam 185 okul öncesi dönemdeki çocuğun katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Esas uygulama verileri ile yürütülen "Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)" sonuçlarına göre 6 bileşenli ve 30 maddelik yapı, kabul edilebilir düzeyde model-veri uyumunu sağlamaktadır. DFA sonuçlarına göre çoğunluk indeksi (RMSEA=.041, S-RMR=.058, GFI=.86, AGFI=.83, GFI=.86) kabul edilebilir düzeyde model-veri uyumuna işaret etmektedir. İç tutarlılık anlamında güvenirlik kapsamında KR20 katsayısı hesaplanmıştır. Her bir alt boyut için elde edilen değerler, 0.59-0.79 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamında ise KR20=0.82'dir. Bu sonuçlara göre Öyküye Dayalı Sesbilgisel

Farkındalık Ölçeği, 48-72 aylar arasındaki çocukların sesbilgisel farkındalık becerilerini ölçmek amacıyla yararlanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

Kaynaklar

Byrne B., & Fielding-Barnsley, R. (1991). "Evaluation of a program to teach phonemic awareness to young children", *Journal of Educational Psychology*, 83 (4), 451-455.

Crocker, L., & Algina, J. (2008). Introduction to classical and modern test theory. USA: Cengage Learning.

DeVellis, R.F. (2012). Scale development: Theory and applications (3th Edition). USA: Sage Publications.

Karaman, G.,ve Güngör Aytar. A. (2016). "Erken Okuryazarlık Becerilerini Değerlendirme Aracı'nın (EOBDA) Geliştirilmesi", *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12 (2), 516-541.

Kargın, T., Ergül, C., Büyüköztürk, Ş., ve Güldenoğlu, B. (2015). "Anasınıfı Çocuklarına Yönelik Erken Okuryazarlık Testi (EROT) Geliştirme Çalışması", *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16 (03), 237-270.

Kline, P. (2000). The handbook of psychological testing (2nd Edition). London and New York: Routledge

Lunderberg, L., Frost, J., & Peterson, O. (1988). Effects of an extensive program for stimulating phonological awareness in preschool children. *Reading Research Quarterly*, 23, 263-84.

Sarı, B., ve Aktan Acar, E. (2013). "Erken Çocukluk Dönemi Fonolojik Duyarlılık Ölçeğinin (EÇDFDÖ) Geliştirilmesi ve Psikometrik Özellikleri", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13 (4), 2195-2215.

Torgesen, J. K., & Bryant, B. R. (2004). Test of Phonological Awareness Second Edition: Plus 2 - TOPA-2+, Austin Texas: Pro-ed.

Wagner, R. K.,& Torgesen J. K. (1987). "The nature of phonological processing and its causal role in the acquisition of reading skills", *Psychological Bulletin*, 101 (2), 192-212.

Yopp, H. K., & Yopp, R. H. (2000). Supporting phonemic awareness development in the classroom. *The Reading Teacher*, 54, 130-138.

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık, okul öncesi dönem, ölçek geliştirme, sesbilgisel farkındalık becerileri

Kitap Okuma Sistemik Değerlendirme Aracı'nın (Kosda) Türkçe'ye Uyarlanması

Figen Şahin¹, Gökçe Karaman Benli², Nergiz Teke³, Arif Yılmaz⁴, Ergül Demir², Elif Kural Kinik⁵, Tuğba Baş³

¹Gazi Üniversitesi

²Ankara Üniversitesi

³Bartın Üniversitesi

⁴UNICEF, Türkiye

⁵Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Bildiri No: 297 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin kitap okuma sürecinin niteliğini değerlendirmek amacıyla Pentimonti vd. (2021) tarafından geliştirilmiş olan Kitap Okuma Sistemik Değerlendirme Aracı'nın [Systematic Assessment of Book Reading 2.2] Türk kültürüne uyarlama çalışmalarının gerçekleştirilmesidir. Bu çalışma TÜBİTAK 1001 projesi kapsamında desteklenmiştir. Kitap Okuma Sistemik Değerlendirme Aracı'nın (KOSDA) Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Hambleton vd., (2005) tarafından derlenen alanın kuramsal ve uygulamalı modelleri ve ölçütleri dikkate alınarak yürütülmüştür. Ölçeğin uyarlama çalışması için sorumlu araştırmacılardan ölçeğin ve materyallerin (kılavuz, formlar, öykü kitabı) gerekli izinleri alınmıştır. Ölçme aracıyla birlikte kullanılan öykü kitabının her iki dilde de akıcı konuşan, çalışma yapılan kültürle aşina, test yapısı ve ölçülen yapı hakkında bilgiye sahip okul öncesi eğitimi alanında üç uzman tarafından Türkçe'ye çevirisi yapılmış ve yapılan çevirilerin bir uzman tarafından da kontrolleri yapılmıştır. Kontroller sonrası okul öncesi alanında üç uzman tarafından öykü kitabının (yazı, sayfa uyumu, metin ve görsel yapısı olarak orijinal öykü kitabına sadık kalınması ve anlaşılabilirliği açısından) gözden geçirilmiştir. Ölçme aracının kodlama formu, kodlama kılavuzu ve kodları projede yer alan iki uzman tarafından Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Daha sonra yapılan çeviriler bir İngilizce dil uzmanı tarafından kontrol edilmiş ve hazırlanan Türkçe taslak kılavuz ve formların okul öncesi alanında üç uzman tarafından tekrar İngilizceye çeviri süreçleri gerçekleştirilmiştir.

Uyarlama sürecinde uzman paneli, alanında üç uzmanın ve araştırmacıların katılımıyla çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra bir dil uzmanından da görüşler alınmıştır. Yapılan düzenlemeler sonrasında bir bağımsız anaokulunun sınıfında bir ön uygulama süreci gerçekleştirilmiştir. Ölçek uyarlama çalışmasında örneklem, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Bu çalışma gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden farklı sosyo-ekonomik düzeyleri ve yaş gruplarını içeren anaokulu ve anasınıflarında çalışan Ankara ilinin yedi merkez ilçesinde toplam 49 okulda ve 150 öğretmenle yürütülmüştür. Kitap okuma süreçlerinin video kaydına alma süreci bittikten sonra araştırmada yer alan iki ana kodlayıcı tarafından projede görev alan bursiyerlere çevrimiçi ve yüz yüze dörder saatlik iki oturum şeklinde kitap okuma süreçlerinin kodlanmasına yönelik eğitimler verilmiştir. Eğitimler sonrası üç farklı kitap okuma süreci üzerinden kodlama denemeleri yapılmış ve geribildirimler verilmiştir. Projede yer alan bursiyerler tarafından 150 öğretmenin kitap okuma süreci kodlama anahtarı ve formlar aracılığıyla kodlanmıştır.

Verilerin analizinde açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri ve iç tutarlık güvenilirliğine, madde ayıricılığına yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin 11 maddesi için faktör yüklerinin .39 ve üzerinde olduğu ve toplam %39 açıklanan varyans sağladığı ve tek boyutlu yapısının korunduğu belirlenmiştir. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum iyiliği değerleri ($\chi^2/sd=1.59$, CFI=0.98, GFI=0.94 AGFI=0.88, TLI=0.95, RMSEA=0.066, S-RMR=0.051) kabul edilebilir ve yüksek düzey model-veri uyumuna işaret etmektedir. Ölçeğin 11 maddesine yönelik Cronbach'ın α değeri .81 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda ölçekten elde edilen toplam puanların, alt ve üst gruplar arasında yüksek ayıricılık

sağladığı değerlendirmesine ulaşılmıştır. Sonuç olarak, ölçeğin okul öncesi öğretmenlerinin kitap okuma davranışlarını değerlendirmek amacıyla kullanımının uygun olduğu belirlenmiştir.

Kaynaklar

Hambleton, R.K., Merenda, P.F., Spielberger, C.D. (Eds) (2005). *Adapting educational and psychological tests for cross-cultural assessment*. IEA, L. Erlbaum Associates, Publishers.

Pentimonti, J. M., Bowles, R. P., Zucker, T. A., Tambyraja, S. R., & Justice, L. M. (2021). Development and validation of the Systematic Assessment of Book Reading (SABR-2.2). *Early Childhood Research Quarterly, 55*, 201-213.

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma, okul öncesi dönem, ölçek uyarlama

Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerin Okul Öncesi Dönemde Çocukların Matematik Becerilerinin Kazanımına İlişkin Görüşleri

Abdülbaki Ergel

Mardin Artuklu Üniversitesi

Bildiri No: 300 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, çocukların hayatlarının en kritik dönemlerinden biridir. Bu dönemde sağlanan kaliteli eğitim, çocukların bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerini önemli ölçüde etkiler. Okul öncesi dönem, çocukların temel matematik becerilerini kazanmaları için kritik bir dönemdir. Bu dönemde kazanılan beceriler, ileriki yaşamlarında daha karmaşık matematiksel kavramları anlamalarına yardımcı olur. Çocukların akademik başarıları ve yaşam boyu öğrenimleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu nedenle, bu dönemde etkili matematik eğitimi sağlamak için çeşitli stratejilerin ve yöntemlerin kullanılması gereklidir. Bu stratejiler arasında oyun tabanlı öğrenme, görsel ve somut materyaller kullanma ve çocukların aktif katılımını sağlama yer alır.

Araştırmada, çocuk gelişimi programı öğrencilerinin çocukların matematik becerilerinin kazanımına ilişkin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu bağlamda katılımcıların erken çocukluk döneminde matematik becerilerinin önemi, matematik becerileri geliştirmeye yönelik yapılan etkinlikler, çocukların matematik becerilerinin gelişimini etkileyen etmenler, matematik becerileri öğrenme sürecinde okul idaresi, öğretmen, ebeveyn ve çocukların sorumluluklarına ilişkin çocuk gelişimi programı öğrencilerinin görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden Odak (Focus) grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubunu, Mardin Artuklu Üniversitesi Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri bölümü Çocuk Gelişimi Programında okuyan Erken Çocuklukta matematik dersine kayıtlı fakat daha ders almamış 8 öğrenciler oluşturmaktadır. Görüşme, moderatör başkanlığında ve üç gözlemci ile 60 dakikalık bir oturumda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşmenin amacı açıklandıktan sonra, daha önceden hazırlanan açık uçlu yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiş ve aktif katılıma özen gösterilmiştir. Görüşmede katılımcılardan izin alınarak ses kaydı alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır.

Odak grup görüşmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır: Erken çocukluk döneminde matematik becerilerinin özellikle çocukların "bilişsel ve motor becerilerinin gelişimine yardımcı olmakta, çocuğun okula hazır bulunuşluk düzeyini artırmakta, çocuğun günlük yaşamını kolaylaştırmakta ve çevresini tanıyıp anlamlandırmasına yardımcı olmaktadır. çocukların matematik becerilerinin gelişimini: aile, okul, öğretmen, ailenin sosyoekonomik durumu, ebeveynlerin matematiğe karşı tutumu, aile iklimi, çocuk-öğretmen arasındaki iletişim, öğrenim ortamı, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenim materyali ve çocuğun çevresindeki uyaranlar gibi faktörler etkilemektedir. Matematik becerileri geliştirmeye yönelik yapılabilecek etkinlikler: oyun, müzik, drama, gezi ve okul dışı etkinlikler, yap-boz, zekâ küpleri, şekil ve eşleştirme kartları ile yapılan faaliyetlerdir. Matematik becerileri öğrenme sürecinde okul idaresi: eğitim ortamlarına materyal sağlama, güvenlik tedbirlerini alma; öğretmenler: çocukların gelişim düzeyine uygun etkinlik planlama ve uygulama; ebeveynlerin: okul ile iş birliği yapma, evde çocuğa uygun öğrenim ortamı sağlama, aile katılım etkinliklerini uygulama; çocuğunda: etkinliklere aktif katılması gibi sorumlulukları bulunmaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, erken çocukluk döneminde matematik becerilerinin özellikle çocukların bilişsel ve motor becerilerinin gelişimine yardımcı olduğu, çocuğun okula hazır bulunuşluk düzeyini artırdığı, çocuğun günlük yaşamının kolaylaşmasına ve çevresini tanıyıp anlamlandırmasına

yardımcı olduğu; çocukların matematik becerilerinin gelişiminde: aile, okul, öğretmen, ailenin sosyoekonomik durumu, ebeveynlerin matematiğe karşı tutumu, aile iklimi, çocuk-öğretmen arasındaki iletişim, öğrenim ortamı, öğretim yöntem ve teknikleri, öğrenim materyali ve çocuğun çevresindeki uyaranlar gibi faktörlerin etkili olduğu; matematik becerileri geliştirmeye yönelik yapılabilecek etkinlikler olarak oyun, müzik, drama, gezi ve okul dışı etkinlikler, yap-boz, zeka küpleri, şekil ve eşleştirme kartları ile yapılan faaliyetleri gördükleri; matematik becerileri öğrenme sürecinde okul İdaresinin eğitim ortamına materyal sağlama, güvenlik tedbirleri alma; öğretmenlerin: çocukların gelişim düzeyine uygun etkinlik planlayıp ve uygulama; ebeveynlerin: okul ile iş birliği yapma, evde çocuğa uygun öğrenim ortamı sağlama, aile katılım etkinliklerini uygulama ve çocuğunda: etkinliklere aktif katılması gibi sorumlulukları olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Öğrencilerin, erken çocukluk döneminde matematik becerilerinin çocuk gelişimine önemli katkılarının olduğunu; bu becerilerin gelişiminde çocukların yakın çevresinin özellikle sorumluluklarının bulunduğunu düşündükleri, matematik becerileri geliştirmeye yönelik yapılabilecek etkinliklerin ve çocukların matematik becerilerin gelişiminde okul idaresi, aile, öğretmen ve çocukların sorumluluklarının kısmen farkında oldukları belirlenmiştir. Ayrıca, erken çocukluk döneminde ve özellikle matematik becerilerinin geliştirilmesi sürecine dair genel bilgi sahibi oldukları ve bu konuda bilgilerini geliştirecek eğitimlere katılmak istedikleri görülmüştür. Bu nedenle, erken çocukluk döneminde matematik becerilerin gelişimi ve etkileri konusunda çocuk gelişimi programı öğrencilerinin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmaları için müfredata zorunlu ve seçmeli daha fazla erken çocuklukta matematik dersinin eklenmesi önerilmektedir. Bu tür eğitimler, öğrencilerin erken matematik becerilerinin önemi, gelişimine yardımcı olacak çalışmaları bilmelerine böylece kullanılacak yöntem teknikleri daha etkin bir şekilde kullanmalarını ve çocukların matematik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Matematik Becerileri, Çocuk Gelişimi Programı, Öğrenci.

Küçük Çocukların Ev Aritmetik Ortamlarının İncelenmesi

Kerem Avcı¹, Berrin Akman²

¹Balıkesir Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 62 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Evin öğrenme ortamı, ebeveynlerin çocuklarının becerilerini desteklemek için birçok fırsat sunar; ev ortamında yapılan aritmetik etkinlikleri de bunlardan biridir (Niklas vd., 2016). Ev ortamında gerçekleşen eğitim süreçleri çocukların bilişsel gelişimlerine doğrudan katkı sağlamakta (Foy & Mann, 2003), ebeveyn katılımının gerçekleştiği eğitim süreçlerinin ise çocuğun gelişimine pozitif etkisi olmaktadır. Evin aritmetik ortamı ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde, ev aritmetik ortamının aritmetik ve matematik becerilerini olumlu yönde geliştirdiğine (Anders vd., 2012; Cahoon vd., 2017; Niklas vd., 2016; Ramani vd., 2015) ve sonraki matematik becerilerine katkı sağladığına yönelik bir çok kanıt bulunmaktadır (Letourneau vd., 2011; Napoli & Purpura, 2018; Niklas vd., 2018). Bu nedenle başta matematik becerileri olmak üzere (Ammar vd., 2013; Duncan vd., 2010; LeFevre, vd. 2009; Letourneau vd., 2011; Kleemans vd. 2012; Niklas vd., 2016) diğer gelişim alanlarına da katkı sağladığı bilinen ev aritmetik ortamının (Biedinger, 2011; Grieve & Richter, 1990; Letourneau vd., 2011; Niklas vd., 2018) incelenmesi oldukça önemlidir. Küçük çocukların ev aritmetik ortamlarının incelenmesi amacıyla; “1. “Evin Aritmetik Ortamı Tarama Aracı (EAOTA)”ndan elde edilen puanların geçerlik ve güvenilirliği nedir? 2. Bağımsız değişkenler (çocukların cinsiyeti, çocukların yaşı, sosyo-ekonomik düzey, okul öncesi eğitim alma durumu, okul öncesi eğitime devam etme durumu, ailedeki toplam çocuk sayısı) “EAOTA” toplam puanlarındaki varyansın anlamlı bir açıklayıcısı mıdır?” sorularına cevap aranmıştır. Küçük çocukların ev aritmetik ortamlarının değerlendirilmesi amacıyla uygun/kazara örneklem yönteminin (Creswell, 2017, s.193) kullanıldığı bu araştırmada, araştırma örneklemini Türkiye’nin çeşitli illerinde yaşayan 36-72 aylık çocuğu olan 375 ebeveyn oluşturmuştur. Araştırmaya gönüllü katılım sağlayan katılımcıların çocuklarının %53,6’sının erkek, %45,6’sının ise kız çocuk sahibidir. Ebeveynlerin %17,4’ünün çocuğu 36-47 ay arasında, %32,5’inin çocuğu 48-59 ay arasında, %43,7’sinin çocuğu ise 60-72 ay arasındadır. Ebeveynlerin %45,9’u tek çocuk, %50,4’ü 2 çocuk, %3,7’si ise 3 ve üzeri çocuk sahibidir. Ebeveynlerden alınan cevaplara göre %89,6’sının kendi odası varken, %10,4’ünün ise kendi odası bulunmamaktadır. Ebeveynlerin cevaplarına göre çocukların %87,5’ini okul öncesi eğitime devam etmekte %12,5’i ise herhangi bir okul öncesi eğitim almamaktadır. Ayrıca çocukların %31,5’i daha önce okul öncesi eğitim almış, %68,5’i ise daha önce herhangi bir okul öncesi eğitim almamıştır. Ebeveynlerin sosyo-ekonomik düzeyleri (SED) incelendiğinde ise % 25,3’ü alt SED, %52,6 orta SED, %22,1 ise üst SED’dir. Araştırmada kesitsel tarama modeli kullanılmıştır (Johnson & Christensen, 2019). Araştırmada evin aritmetik ortamını belirlemek için bir ölçme aracının Türk Kültürüne ve Türkçe diline uyarlanması yapılarak bu ölçme aracından elde edilen puanların geçerlik ve güvenilirlikleri hesaplanmıştır. Araştırma verileri, 36 – 72 aylık çocuğu bulunan ebeveynlerden bu araştırmada kullanılan “Genel Bilgi Formu” ve “Evin Aritmetik Ortamı Tarama Aracı (Home Numeracy Environment)” (Niklas vd., 2016) formları aracılığıyla Microsoft-Form kullanılarak çevirim-içi toplanmıştır. EAOTA’nın 10 maddesi, açıklayıcı faktör analizi için R yazılım sürüm 3.3.3 (R Development Core Team, 2012) kullanılarak, SPSS’te temel bileşenler analizine tabi tutulmuştur. Faktör sayısına karar vermede Kaiser kuralı, yığılma grafiği ve paralel analizi kullanılmıştır. Faktör sayısına karar vermede kullanılan ölçütlerin önerisi (Basto & Pereira, 2012) ve kuramsal açıdan uygunluk düşünüldüğünde tek faktörlü yapı kabul edilmiştir. EAOTA’dan elde edilen puanların iç tutarlılık katsayısını hesaplamak için yapılan güvenilirlik analizinde güvenilirlik katsayısı α :.72 olarak hesaplanmıştır. Hiyerarşik çoklu regresyon analizi 3 adımda gerçekleştirilmiştir. İlk adımda çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı ve ailedeki çocuk sayısı ($F[3, 347]=7.35, p< .01$), ikinci adımda çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun kendi odasının olup olmadığı ve SED ($F[5, 345]=7.60, p< .01$), üçüncü adımda ise çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, ailedeki çocuk sayısı, çocuğun

kendi odasının olup-olmadığı SED, anaokulu veya anasınıfına devam etme durumu ve daha önce anaokulu anasınıfına gidip-gitmediği ($F[7, 343]=5.52, p < .01$) ile EAOTA toplam puanları arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Evin aritmetik ortamı sadece anaokulunun sonundaki matematik becerilerini değil aynı zamanda matematik yeterliliklerinin de belirleyicisidir (Niklas & Schneider, 2014). Bunun yanı sıra ebeveyn-çocuk aritmetik aktivitelerinin ve ebeveynlerin aritmetik beklentilerinin, erken aritmetik becerileri üzerindeki ev aritmetik deneyimlerinin önemi vurgulanmakta ve bireysel çocuk faktörlerinin (Örn. Erken okuryazarlık becerileri, dilbilgisi yeteneği) yanında erken aritmetik sonuçlarına benzersiz katkı sağladığı belirtilmektedir (Kleemans vd., 2012). Türk kültürüne uyarlaması yapılan, geçerli ve güvenilir sonuçlar veren "EAOTA"nın çocukların matematik becerilerinin yordayıcısı kabul edilen ev aritmetik ortamının anlaşılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçları ve ilgili araştırmalar incelendiğinde yaşın toplam puanlar üzerinde anlamlı bir açıklayıcı olduğu görülse de evin aritmetik ortamının en büyük belirleyicilerinden birinin SED olduğu görülmektedir. SED'in yanı sıra çocuğun kendi odasının olma durumu ve daha önce okul öncesi eğitim alma durumunun da puanların anlamlı bir açıklayıcısı olduğu görülse de bu değişkenlerin de -aile geliri ile ilişkili olmasından dolayı- SED ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Bu sebeple ev ortamında SED'in matematik becerileri üzerindeki etkisinin en aza indirilmesine olanak sağlayacak şekilde çocuklarla yapılacak etkinlikler veya günlük rutinler düzenlenmesi ve çocuklarının bu etkinliklere katılımının artırılması oldukça önemlidir.

Anahtar Kelimeler: ev aritmetik ortamı, ev matematik ortamı, ev öğrenme ortamı

Öğretmenim Matematik Her Yerde Dimi? : Okul Öncesi Eğitim Ortamlarında Matematik Konuşmalarının İncelenmesi

Elifnur Sarıkoca Işgın¹, Aslı Temiz Çağlar², Hümeysra Köylü¹, İlkay Ulutaş³

¹MEB

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi

³Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 320 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi'nin (NCTM) anasınıfından 12. Sınıfa kadar farklı düzeylerde belirlediği "Okul Matematiği İçin İlke Ve Standartlar" a göre, çocukların gelişim düzeylerine uygun matematiksel beceriler kazanmalarıyla birlikte, bildiklerini ifade etmek için ilgili matematik dilini kullanmayı öğrenmeleri ve matematiksel iletişim kurabilmeleri gerekmektedir (Ferrini-Mundy, 2000). Matematiksel dili kullanmak, fark edilen problemi ifade etmek, çözüm yollarını sesli düşünmek, çocuğun söz konusu problemle ilgili tüm detayları görmesinin yanı sıra düşünme sürecinin ve öğrenme yollarının farkına varmasını sağlar. Bu nedenle erken matematik eğitiminde içerik kadar iletişime de odaklanmak gerekir (McCray & Chen, 2012). Dolayısıyla çocukların matematik öğrenimlerini destekleyici etkinliklere düzenli olarak yer verirken aynı zamanda matematiği ilgili matematik dili ile ifade etmeye de fırsat verilmelidir.

Sınıf ortamında yapılan karşılıklı konuşmalar esnasında, öğretmenlerin belirli matematiksel sözcük ve kavramları daha sık kullanma eğilimleri (Parbucu & Erdoğan, 2017), matematiğin her alanında zengin içeriğe sahip konuşmalara yer verilmesi gerektiğini göstermektedir. Okul öncesi eğitim ortamlarında matematik konuşmaları, çocukların matematik dilini ortaya çıkarır ve temel matematik kavramları hakkında fikir verir (Wood ve Frid, 2005). Okul öncesi öğretmenleri matematik konuşmaları ile hem çocukların bireysel ihtiyaçlarını ortaya çıkarabilir hem de matematiksel dil yapılarını kullanmayı ve matematiksel düşünmeyi modelleyebilir (Barnes, Grifenhagen ve Dickinson, 2021). Bu nedenle matematik konuşmalarının matematiksel gelişimin desteklenmesi için birçok potansiyeli içerdiği düşünülmektedir.

Ülkemiz alanyazını incelendiğinde okul öncesi eğitimde matematik konuşmaları (Fırat ve Dinçer, 2018; Gürgah Oğul, 2020; Parpucu ve Erdoğan, 2017) konusunda sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çocukların başlattıkları matematik konuşmalarını derinlemesine inceleyen bir çalışma olmaması dikkat çekmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada çocukların başlattıkları matematik konuşmalarına odaklanılmıştır. Araştırmanın amacı okul öncesi sınıf ortamında çocukların başlattıkları matematikle ilgili karşılıklı konuşmalarda matematiksel düşünceyi, matematiksel öğrenme ihtiyaçlarını ve etkileşim biçimlerini incelemektir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemi desenlerinden durum çalışması tercih edilmiştir. Durum çalışmasının amacı; belirli bir durumu anlamak, açıklamak ve yorumlamaktır (Creswell, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu bağlamda çocukların matematik konuşması deneyimleri anlaşılmalı ve açıklanmalı çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını kartopu örnekleme ile belirlenmiş olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmuştur. Kartopu örnekleme yöntemi, araştırmacının öncelikle belirli bir örneklem grubundan başlayarak, daha sonra bu grubun içinde yer alan diğer bireyleri veya olayları dahil ettiği bir örnekleme yöntemidir (Patton, 2014). Bu doğrultuda çalışmada başlangıçta gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerin önerileriyle örneklem büyütülmeye çalışılmış ve 40 okul öncesi öğretmenine ulaşılmıştır. Veri toplama aşamasında öğretmenlerden sınıflarında geçen matematik konuşmaları hakkında bilgi toplamak için yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiş ve uzman görüşü alınarak form düzenlenmiştir. Formun birinci bölümünde öğretmenlere ait kişisel bilgiler sorulmuş

ve ikinci bölümde çocuklarla aralarında geçen matematik konuşmalarını kaydetmeleri istenmiştir. Bu form aracılığıyla toplanan veriler düzenlenmiş ve ilk analizler yapılmaya başlanmıştır. Araştırma, toplanan verilerin analizi sürecindedir. Analizler görüş birliği sağlanarak sonuçlandırıldıktan sonra ortaya çıkan sonuçlar kongrede sunulacaktır.

KAYNAKÇA

Barnes, E. M., Grifenhagen, J. F., & Dickinson, D. K. (2021). From words to wisdom: Supporting academic language use in preK-3rd grade. Teachers College Press.

Claessens, A., Duncan, G., & Engel, M. (2009). Kindergarten skills and fifth-grade achievement: Evidence from the ECLS-K. *Economics of Education Review*, 28(4), 415-427.

Creswell, J. W. (2013). Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları araştırma deseni. (Çev.Ed. Demir, S. B.). Ankara: Eğiten Kitap Eğitim, 34(1), 186-199.

Education, 26(3), 291-307.

Ferrini-Mundy, J. (2000). Principles and standards for school mathematics: A guide for

Firat, Z. S., & Dinçer, Ç. (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerin Doğal Matematiksel Dil Kullanımlarının İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 895-914.

Gürgah Oğul, İ. & Aktaş Arnas, Y. (2020). Erken dönemde matematik konuşmaları. Yaşadıkça Hornburg, C. B., Schmitt, S. A., & Purpura, D. J. (2018). Relations between preschoolers' mathematical language understanding and specific numeracy skills. *Journal of experimental child psychology*, 176, 84-100.

mathematicians. *Notices of the American Mathematical Society*, 47(8).

McCray, J. S., & Chen, J. Q. (2012). Pedagogical content knowledge for preschool mathematics: Construct validity of a new teacher interview. *Journal of Research in Childhood*

Parpucu, N., & Erdoğan, S. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf uygulamalarında matematik dilini kullanma sıklıkları ile pedagojik matematik içerik bilgileri arasındaki ilişki. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 19.

Patton, M. Q. (2014). Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri. (Çev. edt. M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.

Wood, K., & Frid, S. (2005). Early childhood numeracy in a multiage setting. *Mathematics Education Research Journal*, 16(3), 80-99.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Matematik konuşmaları, Matematik Eğitimi, Erken Çocukluk Eğitimi

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Stem Farkındalıklarının Ve Okul Öncesi Eğitim Programı Doğrultusunda Hazırlamış Oldukları Fen Ve Matematik Etkinlik Planlarının İncelenmesi

Şenay Bulut Pedük¹, Gülşah Günşen²

¹Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi

²Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 331 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukların hayatları boyunca karşılaştıkları zorlukları aşabilmeleri için gerekli temel becerilerin büyük bir kısmı, erken yaşlarda kazanılmaya başlanır. Bu nedenle, okul öncesi dönem, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimleri için hayati bir rol oynar. Bu dönemde, Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (STEM) yaklaşımının çocukların eğitimine dahil edilmesi, onların gelecekteki başarıları için önemli bir temel oluşturabilir. Günümüzün hızla değişen dünyasında, STEM becerileri giderek daha fazla önem kazanmaktadır. İlerleyen yıllarda, birçok iş ve sektör STEM becerilerini gerektirecek olup çocukların erken yaşlarda STEM eğitimi alması, onların gelecekteki başarıları için kritik bir avantaj sağlayabilecektir. Okul öncesi dönemde STEM eğitimi, çocukların bilişsel gelişimlerini desteklemenin yanı sıra, onları geleceğin liderleri ve problem çözücüleri olarak yetiştirmenin bir yoludur. Eğitim, toplumların gelişiminde ve ilerlemesinde kilit bir rol oynar. Bu nedenle, eğitim sistemlerinin sürekli güncellenmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin eğitimi ve yetiştirilmesi, eğitim kalitesini artırmak ve öğrencileri geleceğin gereksinimlerine hazırlamak için büyük bir öneme sahiptir. STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitimi, öğretmenlerin profesyonel gelişimi için kritik bir bileşen haline gelmiştir. Öğretmen eğitiminde STEM eğitimi, öğretmenleri ve öğrencileri geleceğin zorluklarına hazırlamada kritik bir rol oynar. Günümüzün teknolojik ve bilimsel gelişmelerle dolu dünyasında, STEM becerilerinin kazanılması öğretmenlik mesleğinde de giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Son yıllarda, Okul Öncesi Öğretmenliği lisans programlarında STEM (Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) eğitiminin önemi ortaya çıkmaktadır. Bu noktada okul öncesi öğretmen adaylarının STEM farkındalıklarının belirlenmesi ve hazırladıkları eğitim planlarında fen ve matematik entegrasyonunu ne ölçüde sağlayabildiklerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu noktadan hareketle yapılan bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının STEM (fen-teknoloji-mühendislik-matematik) farkındalıklarının ve okul öncesi eğitim programı doğrultusunda hazırlamış oldukları fen ve matematik etkinlik planlarının incelenerek planlardaki entegrasyonun ortaya çıkarılmasıdır. Araştırma karma araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karma araştırma yöntemi hem nicel hem de nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı ve bu iki yaklaşımın birbirini tamamlayıcı olarak kullanıldığı bir araştırma yaklaşımıdır. Bu yöntem, araştırma sorularını daha kapsamlı ve derinlemesine incelemeyi hedefler. Karma araştırma, nicel verilerin sayısal analizlerini ve istatistiksel sonuçları elde etmek için nicel yöntemlerin yanı sıra, nitel verilerin derinlemesine anlaşılması, açıklanması veya zenginleştirilmesi için nitel yöntemleri bir araya getirir. Araştırmada araştırma grubunun belirlenmesinde uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yöntemi kullanılarak bir devlet üniversitesinde okul öncesi öğretmenliği lisans programı ikinci sınıfında öğrenim görmekte olan 60 okul öncesi öğretmen adayı oluşturulmuştur. Uygun (kolay ulaşılabilir) örnekleme yönteminde zaman, para, konum gibi koşullara bağlı olarak elverişlilik durumlarına uygun örneklem seçilmektedir. Araştırmada nicel veri toplama aracı olarak Çevik (2017) tarafından geliştirilen FeTeMM Farkındalık ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın nicel verileri SPSS 26 programı kullanılarak katılımcı sayısının 30'dan büyük olması sebebiyle parametrik testlerden tek yönlü varyans analizi ve ilişkisiz (bağımsız) örneklem t-testi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise okul öncesi öğretmen adaylarının Erken Çocuklukta Fen Eğitimi ve Erken Çocuklukta Matematik Eğitimi dersleri kapsamında MEB 2013 okul öncesi eğitim programı doğrultusunda hazırladıkları 60 fen 60 matematik eğitim planı incelenerek doküman analizi yapılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının hazırlamış oldukları eğitim planları

hedeflenen yaşı, etkinlik türü, kazanımlar, seçilen kavramlar, sözcükler, kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri, değerlendirme, aile katılım çalışması ve entegrasyon açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmen adaylarının STEM farkındalıklarının ve hazırladıkları planlardaki fen-matematik entegrasyonunun düşük olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlar ilgili alanyazın sonuçları ile tartışılarak önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: STEM, okul öncesi, fen eğitimi, matematik eğitimi, öğretmen adayı

Okul Öncesi Eğitimi Almayan 5-6 Yaş Çocuğunun Erken Artimetik Becerisi, Ebeveynin Matematik Etkinliklerine Katılımı Ve Ev Matematik Çevresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Yaşare Aktaş Arnas¹, Büşra Bilir¹, Fatma Yıldırım¹

¹Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bildiri No: 93 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmada; “Okul öncesi eğitimi almayan 5-6 yaş çocuğunun erken artimetik becerisi, ebeveyninin matematik etkinliklerine katılımı ve ev matematik çevresi arasındaki ilişkinin incelenmesi” amaçlanmaktadır.

Çocuklar dünyaya geldikleri andan itibaren bilişsel ve duygusal olarak geliştikleri oranda kavram gelişimleri de ilerlemektedir. Gelişim her çocuk için biriciktir. Her çocuk bireysel farklılıklara bağlı olarak farklı dönemlerde aşamalar halinde gelişim süreci geçirmektedirler. (Buldu, 2010). Erken çocukluk dönemi çocukların aktif bir şekilde kavramları edindikleri ve matematiğe yönelik edinimlerin kazanıldığı önemli bir dönemdir. (Erdoğan ve Baran, 2003). Bireyler dünyaya geldikleri ilk andan beri matematiğin birçok alanı ile ilişki içerisinde. Bu alanlar arasında sınıflandırma, sıralama, ölçme ve karşılaştırma gibi bir çok alan bulunmaktadır. Örneğin; çocuklar aileleri ile akşam yemeği hazırlarken her bir kişiye bir çatal veya bardak konulması gerektiği matematiğin bire bir eşleme alt boyutuna ilgilirken, arkadaşları ile koşma yarışması yaptıklarında kimin daha hızlı koştuğunu konuşmaları karşılaştırma alt boyutuyla ilgilidir. Yani matematik yaşamın her alanında bulunan temel bir yapı taşı gibidir. Matematik eklektik bir yapıya sahiptir ve bu nedenle ileri düzeyde matematik kavramlarının edinebilmesi için öncelikle temel seviyedeki kavramlar ve becerileri edinmek gerekmektedir. Bu becerilerden biri ise; aritmetik becerisidir. Aritmetik becerisi; matematiğin sayılar arasındaki ilişkiler ile bu sayıların karşılaşılan problemlerde kullanıldığı bir beceriyi temsil etmektedir. Aritmetik becerisinin gelişimi, sayı kavramlarının anlaşılması ve edinilmesi ile doğru orantıdadır. Çocuk sayı kavramlarını günlük yaşamında sıkça kullanır. (Yavuzer, 2000). Ayrıca artimetik becerisi, toplama-çıkarma-bölme-çarpma gibi temel işlemlerin de edinimini sağlar. Birey aritmetik beceri edindikçe temel matematiksel kavramları da edinmeye başlayacaktır. Bununla birlikte erken çocukluk dönemi çocuğun formal-informal matematik edinmeleriyle karşılaştığı bir dönem olduğu için temel matematik becerisinin kazanılmasında önemli bir dönemdir. Bu dönemdeki çocuk birçok matematiksel kavram ile iç içedir. Bu dönemde çocuğun matematik ile olan tecrübeleri genellikle somut nesnelere ve ilk elden deneyimlerle gerçekleşmektedir. Bu sebeple çocuğun matematik becerilerinin gelişimi için zengin uyarıcı çevre ve aktif öğrenme alanlarına ihtiyacı olmaktadır. Bu doğrultuda çocuğun ev ortamı ve çevresi oldukça önem arz etmektedir. Zihinsel olarak zengin uyarıcı bir evde büyümek çocukların uzun hedefli akademik başarılarını öngörebilmektedir (Sonnenschein ve Galindo, 2015). Ev ortamı, matematiksel uyarıcıların sağlandığı başlıca öğrenme ortamlarındandır. Çocuk ev ortamında annesi ya da babasının para kullanımını gözlemler, annesinin yemeğe iki bardak su koyduğunu gözlemler, arkadaşı ile oyun oynarken oyuncaklarını böler ya da konuşmalardan saatin kaç olduğunu duyar. Çocuk bu gibi informal ya da doğal yollarla matematik ile ilgili bilgi ve beceri ediniminde bulunur ve matematiksel kavramları öğrenmeye başlar. Bu öğrenmelere anne ve babanın katılımı da oldukça önemlidir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen ebeveyn katılımı ve uygulamaları gelişim alanlarında çocuğun matematik becerilerini edinmede güçlü belirleyiciler olmaktadır. Bu ifade ile birlikte Vygotsky, rehberle öğrenme deneyimlerinin bir beceri veya kavramı iletmek ve edinebilmek için önemli olduğunu vurgulamıştır (Blevins-Knabe vd., 2000). Çocuğun merak, keşfedici davranış ve duyguları öğrenme hızı ve seviyesi, başta ebeveynleri olmak üzere ve diğer çevresinin çocuğa ne tür imkan sunduğu ve ortam sağladığı, katılımları ve destekleyici davranışlarıyla ilişkilidir (MEB, 2013). Bu doğrultuda bu araştırma literatüre aritmetik becerisi, ebeveynin matematik etkinliklerine katılımı ve ev matematik çevresinin arasındaki ilişkinin açıklanmasında katkıda bulunacaktır.

Araştırma, nicel araştırma yöntemlerinden keşfedici korelasyonel desen kullanılarak yürütülmüştür. Korelasyonel model; iki yada daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır. Keşfedici korelasyonel desenler; değişkenler arası ilişkileri çözümleyerek önemli bir olayı anlamaya çalışmak için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2019 vd.).

Araştırmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Daha önce okul öncesi eğitimi almamış olan çocuklar ile çalışılmıştır. Araştırmanın veri analizi süreci devam ettiği için bulgular sunum esnasında paylaşılacaktır.

Kaynakça

Blevins-Knabe, B., Austin, A. B., Musun, L., Eddy, A., & Jones, R. M. (2000). Family home care providers' and parents' beliefs and practices concerning mathematics with young children. *Early Child Development and Care*, 165, 41–58. <https://doi.org/10.1080/0300443001650104>

Buldu, M.(2010). Making learning visible in kindergarten classrooms: Pedagogical documentation as a formative assessment technique. *Teaching and Teacher Education*. 26. 1439-1449. DOI: 10.1016/j.tate.2010.05.003.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak. E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2019) *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*.Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Erdoğan, S. Ç. ve Baran, G. (2003). Erken çocukluk döneminde matematik. *Eğitim ve Bilim*, 28(130), 32-40.

Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programı:Ankara.

Sonnenschein, S., & Galindo, C. (2015). Race/ethnicity and early mathematics skills: Relations between home, classroom, and mathematics achievement. *The Journal of Educational Research*, 108(4), 261–277. <https://doi.org/10.1080/00220671.2014.880394>

Yavuzer, H. (2000). Çocuk eğitimi el kitabı. İstanbul:Remzi Kitapevi.

Anahtar Kelimeler: Erken aritmetik becerisi, ebeveyninin matematik etkinliklerine katılımı, ev matematik çevresi

Okul Öncesi Dönemde Ailelerin Gözünden Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Feyza Özkan Yıldız

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 116 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ekolojik çevrede bireyin öğrenmesini destekleyen sosyal ve fiziksel çevresi aile, akranlar, medya, teknolojinin kullanımı ve kişisel ilgiler gibi çeşitli faktörleri içermektedir. Öğrenme ve öğrenme ortamlarının okul dışına taşınması ile ekolojik çevrenin ilk basamağında olan ailelere önemli roller düşmektedir. Aileler çocukları ile gerçekleştirecekleri günlük deneyimler sayesinde çocuklarının doğal öğrenmelerine katkı sağlayabilirler. Aileler çocukları ile birlikte hayvanat bahçeleri, müzeler ve doğa yürüyüşleri gerçekleştirmektedirler ve bundan dolayı çocukların bilimi öğrenmesinde ve ilgi duymasında önemli rol oynamaktadır. Öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında okulda geçirdiklerinden daha fazla zaman harcamakta ve okul dışı öğrenme ortamlarında daha fazla öğrenme deneyimi ortaya çıkmaktadır. Okul dışı öğrenme ortamlarında ortaya çıkan informal öğrenme yapılandırılmış okul ortamının dışında kendiliğinden gelişen öğrenme deneyimlerini kapsamaktadır. Informal öğrenme ortamları öğrenen motivasyonlu, bireylerin ilgilerinin rehber olduğu, gönüllü olarak gerçekleştirilen ve iş birliğine fırsat veren ortamlardır.

Bireyin öğrenmesini ekolojik çevresindeki sosyal ve fiziksel çevre, aile, akranlar, medya, teknolojinin kullanımı ve kişisel ilgiler gibi çeşitli faktörler desteklemektedir. Öğrenme ve öğrenme ortamlarının okul dışına taşınması, ekolojik çevrenin ilk basamağı olan ailelere önemli sorumluluklar yüklemektedir. Aileler çocuklarla birlikte gerçekleştirecekleri günlük deneyimlerle çocukların doğal öğrenmelerine ve bilime ilgi duymalarına katkı sağlayabilirler. Öğrenme deneyimlerinin ve çıktılarının genellikle okulla bağlantılı olduğu düşünülse de geleneksel akademik faaliyetler ve öğrenme çıktıları bireylerin farklı ortamlarda öğrenmeleri üzerine yeniden şekillenmelidir. Okul ve okul dışı öğrenme ortamlarındaki çocukların deneyimledikleri kazanımların, bireyin okul başarısı ve gerçek hayat deneyimleri üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Öğrenciler okul dışı öğrenme ortamlarında daha fazla zaman geçirerek daha fazla öğrenme deneyimine sahip olmaktadır. Bu ortamlarda okul ortamlarındaki öğrenmelerin aksine kendiliğinden gelişen informal öğrenme deneyimleri gerçekleşmektedir. Öğrenen bireyin motivasyonuna bağlı olan informal öğrenme ortamları, bireylerin ilgilerinin rehber olduğu ve iş birliğine fırsat veren ortamlardır. Keşfetme aracılığı ile öğrenenleri motive ederek bilimin öğrenilmesinde zengin ve karmaşık fırsatlar sunmaktadır.

Okul dışı öğrenme ortamları temel kaynakları ve topluluk temelli içeriğin kullanılmasını sağlayarak bireylerin kendine özgü öğrenme deneyimleri geliştirmesine olanak sunmaktadır. Çocuklar aileleri ve içindeki yaşadıkları toplumla birlikte medya, okul sonrası programlar, müze, planetarium, bilim merkezleri, günlük geziler ve doğal ortamlar, hayvanat bahçesi, laboratuvar, sanayi kuruluşları ve tesisler vb. yerlerde öğrenme deneyimleri ile karşı karşıya kalmaktadırlar.

Alan yazında yapılan araştırmalar ailelerin okul dışı ortamlarda çocukları ile etkinlikler gerçekleştirdiklerini, bu alanlarda bilimsel konularla ilgili konuşmalar ve açıklamalar yaptıklarını göstermektedir. Aileleri ile keşif müzesinde yer alan çocuklar bireysel ya da akran grupları ile yer alan çocuklardan daha fazla zaman harcamakta ve bu çocukların daha fazla öğrenme fırsatı elde ettikleri gözlenmiştir. Çocuklar düşüncelerini sergileme konusunda aileleri tarafından desteklendiklerinde daha fazla odaklanarak gözlem yapmaktadırlar. Ayrıca ebeveynler çocuklara nedensel açıklamalar yaparak çocukların daha önceki bilgileri ile ilişkiler kurmasına yardımcı olmaktadır. Ailelerin bilim merkezlerinde ve müzelerde etkileşimlerinin incelendiği araştırmalarda aileler çocuklarına nedensel ve bilimsel açıklamalar yapmakta, çocukların tahmin etme ve nedensel çıkarım yapma becerilerini ve müze ziyaretleri gibi açık uçlu etkinlikler aileler ve çocuklar arasındaki bilimsel tartışmaları destekledikleri görülmektedir.

Hayvanat bahçelerinde aileler çocukları ile hayvanların fiziksel özellikleri, benzerlikleri, farklılıkları ve hareket özellikleri hakkında konuşarak çocukların biyolojik kavramları anlamalarına yardımcı olmaktadır.

Gerek uluslararası gerek ulusal alan yazın da yapılan araştırmalar göstermektedir ki okul dışı öğrenme ortamları çocukların aile, arkadaş ve öğretmenleriyle birlikte etkinlikler yapabildikleri, bilimsel konular hakkında tartışmalar gerçekleştirebildikleri ve doğaya, kültüre karşı farkındalık kazanmalarını sağlayan yerlerdir. Bu sebepten dolayı bu ortamlardan sadece okul çevresi ile değil ailelerle birlikte de faydalanmak çocukların informal öğrenmelerini destekleyeceği düşünülmektedir. Bu kapsamda bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitimde ailelerin okul dışı öğrenme ortamlarından yararlanma durumlarını incelemektir. Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 3-6 yaş arası okul öncesi eğitime devam eden çocukların ebeveynleri oluşturmaktadır. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemlerinden uygun örnekleme yolu ile seçilmiştir. Veriler uzman görüşü alınarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile elde edilmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin çoğu çocukları ile birlikte okul dışı öğrenme ortamlarında zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynler çocukları ile en çok doğal ortamlar ve parkları daha çok tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynler çocuklarının yeni şeyler keşfetmesi, eğlence ve hareket amaçlı bu ortamları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Aileler bu ortamlarda rehberlik etme, farkındalık artırma ve daha önceki öğrenilen bilgilerle ilişki kurma konusunda çocuklarına destek olmaktadır. Aileler bu ortamların ebeveynler ve çocuklar için faydaları hakkında görüş belirterek birtakım zorlukların olduğunu belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular ilgili alan yazın ışığında tartışılarak öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul dışı öğrenme ortamları, aile katılımı, okul öncesi eğitimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Bilimsel Süreç Becerilerine Uygulamalarında Yer Verme Durumlarına İlişkin Görüşleri

Serap Aktemur Gürler¹, Esra Ömeroğlu²

¹Kafkas Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 120 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: Bir çocuk dünyaya geldiği andan itibaren, bilimsel sürecin temelini temsil eden gözlem, neden-sonuç ve tahmin yoluyla doğal olarak çevrelerindeki dünyayı keşfeder (Coffin, 2012). Bilimsel süreç becerileri problemleri anlamada, bilgiyi geliştirmede ve keşfetmede bilimsel yöntemi kullanabilmek için gereklidir ve bu beceriler, çocukların bilimi geliştirmede bilimsel yöntemi kullanmalarına ve yeni bir anlayış kazanabilmelerine olanak sağlamak için gereklidir (Zeidan ve Jayosi, 2015). Hazırlanan kaliteli bir öğrenme sürecinin, bilimsel süreç becerilerini geliştirebilir, öğrenmeyi gerçekleştirmede motive eder ve böylece çocuğun öğrenme başarısını destekleyebilir (Zainuddin vd. 2022). Ayrıca okulöncesi öğretmenlerinin bilimsel süreç becerileri hakkında güçlü bir bilgiye sahip olması ve bu becerileri çocukların gün içinde sıklıkla kullanmalarını destekleyecek etkinlikleri planlayıp uygulayabilmesi gerekir (Kefi, Çeliköz & Erişen,2013). Yapılan araştırmalar, öğretmenlerin öğrenme sürecinde bilimsel süreç becerilerini uygulamadıklarını ve gereken önemi vermediklerini göstermektedir (Darmaji vd., 2019; Yufrinalis, Putra, Helvina & Bunga,2023). Bu bilgiler doğrultusunda öğrenme sürecinde çocuğun gelişimine uygun yaşantılar oluşturulduğu takdirde bilimsel becerilerin geliştirilebileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin, bilgiyi yapılandırma önemli bir yeri olan bilimsel süreç becerilerini nasıl yorumladıkları, bu becerileri çocuklara nasıl kazandırdıkları, hangi etkinliklerde yer verdikleri, uygulama sırasında yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerinin belirlenmesinin çocuklara süreç becerilerini kazandırmada önemli olduğu değerlendirilmektedir. Bu bağlamda yapılan araştırma okul öncesi öğretmenlerinin bilimsel süreç becerilerine uygulamalarında yer verme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmaları verilen olgunun özünü tanımlamak için tasarlanır ve bu nedenle olgubilim çalışmalarında çalışma grubunda bulunan kişiler, araştırılan olguyla ilgili deneyimleri bulunduğu için seçilir (Onat Kocabiyik,2016). Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubu 2023-2024 öğretim yılı güz dönemi Kars il merkezinde görev yapmakta olan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 17 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Öğretmenlerle gerçekleştirilen görüşmelerde yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular araştırmanın amacı dikkate alınarak oluşturulmuştur. Yapılan görüşmeler her bir öğretmenle 20-25 dk arası sürmüştür. Araştırmada öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Toplanması ve Analizi: Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgileri içeren “Kişisel Bilgi Formu” ve araştırmanın verilerinin elde edilmesi amacıyla öğretmenler için yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Form oluşturulurken araştırmanın amaçları doğrultusunda alanyazın taranmış ve bilimsel süreç becerilerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini belirlemeye yönelik görüşme soruları hazırlanmıştır. Öğretmen görüşlerine ilişkin geliştirilen açık uçlu görüşme formu soruları beş uzmanın görüşüne sunulmuş ve görüşler doğrultusunda kapsam geçerliliği yapılmış ve görüşme formlarına en son hali verilmiştir. Araştırma verileri görüşme yoluyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz yöntemi

kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler kategorileştirilmiş, temalar bulunmuş, veriler kategorilere ve temalara göre düzenlenerek tanımlanmış ve yorumlanmıştır.

Bulgular ve Sonuç: Çalışmanın bulgularına genel olarak bakıldığında öğretmenlerin çoğunlukla fen ve matematik etkinliklerinde süreç becerilerine yer verdikleri belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenlerin çoğunluğunun bilimsel süreç becerilerinin çocukların bilişsel gelişimlerine ve sosyal becerilerine olumlu yönde etkileyebileceğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenleri öğrenme sürecinde sonuç çıkarma becerisi ve ölçme becerisini destekleme konusunda güçlükler yaşadıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Kaynakça

Coffin, T. B. (2012). Science education in the early childhood & special education setting: An analysis of science education across lake washington, bellevue & seattle school districts (Master Theses).

Darmaji, D., Kurniawan, D.A., & Irdianti, I. 2019. Physics education students' science process skills. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 8(2):293–298.

Häkkinen, P., Järvelä, S., Mäkitalo-Siegl, K., Ahonen, A., Näykki, P., & Valtonen, T. (2017). Preparing teacher-students for twenty-first-century learning practices (PREP 21): a framework for enhancing collaborative problem-solving and strategic learning skills. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 23(1):25–41.

Kefi, S., Çeliköz, N., & Erişen, Y. (2013). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin temel bilimsel süreç becerilerini kullanım düzeyleri. *Eğitim ve öğretim araştırmaları dergisi*, 2(2), 300-319.

Onat Kocabıyık, O. (2016). Olgubilim ve Gömülü Kuram: Bazı Özellikler Açısından Karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6 (1) , 55-66 .

Yufrinalis, M., Putra, S. H. J., Helvina, M., & Bunga, M. H. (2023). Science Process Skills In The "Nawu Hipe" Custom Of The People Of Palu'e Island, Sikka District. *Jurnal Cakrawala Pendas*, 9(1), 12-22.

Zainuddin, Z., Syukri, M., Prayogi, S., & Luthfia, S. (2022). Implementation of engineering everywhere in physics LKPD based on stem approach to improve science process skills. *Jurnal Pendidikan Sains Indonesia*, 10(2), 231-239.

Zeidan, A.H. & Jayosi, M.R. 2015. Science process skills and attitudes toward science among palestinian secondary school students. *World Journal of Education*, 5(1):13–24.

Anahtar Kelimeler: Bilimsel Süreç Becerileri, Okul Öncesi Öğretmenleri, Okul Öncesi

Okul Öncesi Dönemde Görsel Okuma Becerisi

Hüzeyme Beyza Kahraman

Kocaeli Üniversitesi

Bildiri No: 146 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

“Görsel okuryazarlık”, “okuma” ve “yazma” eylemlerini içinde barındırmaktadır. Başka bir anlatımla söylenecek olursa görsel okuryazarlık, anlama süreci (okuma) ve anlatma sürecini (yazma) bir arada içermektedir. Görsel okuryazarlık kavramının uzmanlar tarafından birçok tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlarda geçmişten günümüze kadar bazı değişiklikler yapılmıştır. “Görsel okuryazarlığın” içeriğinin genişleyerek ilerlediği görülür. “Örneğin önceleri “görsel okuma” kavramı sadece bir anlama becerisi (okuma) olarak ele alınırken daha sonraları “görsel okuryazarlık” kavramı ile anlama becerisinin yanına anlatma becerisi de eklenmiş olunur.” (Şakiroğlu, 2021).

Görsel okuryazarlık, adı üstünde bir okuryazarlık türüdür. Ülkemiz eğitim programında, görsel okuma ve görsel sunu öğrenme alanı başlığıyla yer almaktadır (2005, MEB).

Görsel okuma; şekilleri, sembolleri, resimleri, grafikleri, tabloları, beden dilini, doğa ve sosyal olayları anlamak ve yorumlamaktır. Petterson (1993) ‘a göre görsel okuma; bilgi davranış ve dikkate değer yeteneklerin öğrenilip, öğretilbildiği ve değişik görsel biçimlerde iletişim becerilerini arttırmaya yönelik bir süreçtir. Uluslararası Görsel Okuryazarlık Derneği görsel okumanın öğrenilmiş bir yetenek olduğunu vurgulamaktadır. Bir olayın ortaya çıkış şeklini tabiatın kendi kanunları içerisinde ele alıp sebep sonuç ilişkilerini fark edebilmek de görsel okumanın bir başka tanımı olarak göze çarpmaktadır. (2004, Güleriyüz).

İnsan beyinde kelimelere kıyasla görseller, 60.000 kat daha hızlı bir şekilde işlenmektedir. (Feinstein[Mh2] [Mh3] [Mh4] , Hagerty, 1994). Ayrıca görsel okuluğun okuma yazma ve aritmetik ile aynı kulvarda önemli dördüncü bir beceri olduğu düşünülmektedir.

Öğrendiklerimizi hatırlama konusunda duylara bakıldığında, duyduklarımızın yüzde 11’ini, kokladıklarımızın yüzde 3’ünü, tattıklarımızın yüzde 1’ini, dokunduklarımızın yüzde 2’sini hatırladığımız bilinmektedir. (Rosenblum, Stolovitch). Dale’in yaşantı konisine bakıldığında ise görme duyusunun önemi bir kez daha anlaşılabilir.

Görsel okumanın önemini araştırmacılar şu şekilde ele almışlardır:

1. Beyindeki sağ yarım küreyi kullanması gerektiği için öğrenme sürecine beyindeki sağ ve sol yarım küreleri katar. Dolayısıyla öğrenme faaliyetlerinde bütünsel düşünmeyi gerçekleştirir.
2. Beyindeki sol yarım küreye ait soyut izlenimleri; somut bir hale getirerek öğrenmeyi kolaylaştırır.
3. Benzer düşüncelere, çeşitli işleme becerileri kazandırarak farklı bakış açıları edindirir.
4. Çevresindeki doğal ve doğal olmayan unsurlardan etkilenecek bağımsız karar alamayan bireyler yerine; kendi başına karar alabilen, etrafındaki görselleri okuyup kavrayabilen bireyler yetişmesini sağlar. (Şakiroğlu, 2021).

Görsel okuma ile ilgili çalışmalar incelendiğinde küçük yaş grubuna ait çalışmaların oldukça az olduğu görülmektedir. Ancak yapılan bazı araştırmalar göstermiştir ki küçük yaş grubunun bu alanda geliştirilmesi olasıdır (Temel, Kaynak, Paslı, 2016). Ayrıca erken çocukluk döneminde yapılan görsel okuma

becerilerine ilişkin çalışmalardan çocukların keyif aldığı bilinmektedir. Unutmamak gerekir ki görsel algı becerisi için kritik dönem yine erken çocukluk dönemi'dir. Erken ocukluk döneminde gelişen beceriler dokuz yaşına kadar iyice olgunlaşır ve on bir-on iki yaş civarında yetişkin seviyesine uzanır (Altınkaynak 2019). Bu araştırmada okul öncesi eğitimi alan 5 yaş çocuklarının görsel okuma becerilerini gözleme ve inceleme amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcı gözlemi ve yarı yapılandırılmış mülakatlar, verilerin toplanmasında kullanılan temel yöntemlerdir.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; çocukların görsel okuma ve yorumlama becerilerinde gözle görülür farklılıklar olduğu tespit [Mh5] edilmiştir. Bu araştırma ile okul öncesi dönemde görsel okuma becerilerinin çeşitli uygulamalar ile geliştirilebilmesine yönelik bulgu ortaya konmakla birlikte bu konuya ilişkin daha derinlemesine çalışmalar yapılmasına zemin hazırlamak mümkün olabilecektir.

.....

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi dönem, Görsel okuma, Görsel yorumlama

Matematik Alanı Süreç Standartlarından Temsil Ve İletişim Başlıklarının Okul Öncesi Döneme Yansıması: Çiz-Anlat

Ayşegül Ergül

Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 160 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Matematik içerik standartları kapsamında çocuklara kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler için matematiksel süreç standartlarının dikkatle düzenlenmesi önem taşımaktadır. NCTM tarafından (2000) problem çözme, akıl yürütme ve ispat, ilişkilendirme, temsil ve iletişim olarak ifade edilen süreç standartlarının, okul öncesi dönem matematiği kapsamında yer alan içerik standartları -sayı ve işlemler, cebir, geometri, ölçme, veri analizi ve olasılık- kadar göz önünde bulundurulmadığı düşünülmektedir. Çocukların hangi matematiksel kavram ve becerileri nasıl öğreneceği ve öğrenilenleri nasıl uygulamaya aktaracağı eşit düzeyde önemli boyutlardır. Çocukların kavram ve becerileri edinme düzeylerinin anlaşılabilmesi, desteklenmesi gereken noktaların belirlenebilmesi ve gerek eğitim kurumları gerekse okul dışı ortamlarda anlamlı düzenlemelerin yapılabilmesi için matematik alanındaki içerik ve süreç standartlarının birlikte ele alınması gerekli görülmektedir. Bu çalışmada ele alınan ölçme başlığı, okul öncesi dönemde pek çok matematiksel kavram ve becerinin birlikte kullanımını gerektirmektedir. Karşılaştırma, sıralama, sayı sayma ve sonuç çıkarma gibi beceriler, çocukların bizzat yaptığı çalışmalarla doğrudan kazanılabilmektedir. Oyun süreci içerisinde karşılaştırma yaparak başlayan ölçme, keyfi birimlerin kullanımı ve standart birimlerin fark edilmesi gibi adımlarla yaşamda ihtiyaç duyulan durumlarda sıkça kullanılan bir beceridir. Bu becerinin doğru kullanımı için temellerin atıldığı dönem olan okul öncesinde çocukların neyi, neden ve nasıl ölçtüklerine ilişkin farkındalıklarının giderek gelişen düzeyde olması beklenmektedir. Bu nedenle bir içerik standardı olan ölçmenin, bütün içerik standartlarında olduğu gibi süreç standartları ile birlikte ilerlemesi gerekmektedir. Mevcut çalışmada yer verilen temsil ve iletişim standartları, çocukların ölçmeye ilişkin kavramlara ve becerilere sahip olma durumunu ortaya çıkarması bakımından önemli görülmektedir. Çocukların düşüncelerini kendilerine anlamlı gelen şekillerde ifade etmeleri olarak özetlenebilecek temsil standardı, matematiği öğrenmelerine ve bu alandaki düşünceleri hakkında diğer kişilerle iletişim kurmalarına destek vermektedir. Çizim yapma, temsil standardı içinde özellikle okuma yazma bilmeyen okul öncesi dönem çocukları için ilk akla gelen yoldur. Sonuca ulaşmada belirli aşamalardan geçilen ölçme yapma sürecinde, hem bilişsel hem de fiziksel gelişim alanları ile bağlantı kurulmaktadır. Çocuğun bu süreçte sadece ölçme yapması değil, ölçme işleminin adımlarını düşünmesi yani fark etmesi de gereklidir. Ölçüm sürecinin çizimini yapmak ve bu görselleri kullanarak iletişim kurmak, ölçme aşamalarındaki kavram ve becerilerin farkındalık sağlanarak daha kalıcı öğrenilmesini sağlayabilir.

Bu araştırmada, okul öncesi dönemdeki çocukların ölçme alanına ilişkin bilgilerinin çizim ve anlatım yolu ile ortaya konulması amaçlanmıştır. Nitel araştırma deseninde yürütülen bu çalışmada, çocukların çizimleri ve anlatımları MacDonald (2011) tarafından geliştirilen ölçütler doğrultusunda betimsel analiz yöntemi ile incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, iki ayrı okul öncesi eğitim sınıfına devam eden 61-77 ay grubundaki 19 çocuk oluşturmaktadır. Veriler, çocuklarla bireysel görüşmeler yapılarak çiz-anlat yöntemi ile toplanmıştır. Çocuklarla yapılan görüşmelerde önce ölçmenin ne demek olduğu, neden ve nasıl ölçme yapıldığı soruları yöneltilmiştir. Sonrasında kendilerini ölçme yaparken hayal etmeleri ve bunun resmini yapmaları istenmiştir.

Çizim yapmadan önce nasıl ölçme yapıldığını parmaklarını ve ellerini kullanarak ölçme anını anlattıkları görülmüştür. Altı çocuk ne ile ölçme yapılır sorusuna ilişkin anlatımlarında cetvel kelimesini kullanmış; beş çocuk ise cetvel yerine ölçü, ölçme şeyi, ölçer ve metre kelimelerini kullanmıştır. Ölçme

yapmanın anlamını açıklarken, daha çok kendilerinin ya da diğler insanların boy ölçümlerinin yapılmasından bahsettikleri görülmüştür. Buna paralel olarak uzun-kısa ve büyük-küçük kavramlarını kullanmışlardır.

Çizimler incelendiğinde, çocukların ölçme yapma sürecini hem iç hem de dış alanlarda düşündükleri belirlenmiştir. Yedi çocuğun cetvel çizdiği, bazılarının bu cetveller üzerinde rakamlara da yer verdiği görülmüştür. Çizimlerde, ölçme yapılacak kişi ya da nesnelerin yer verildiyse cetvelle ya da diğler figürlerle yan yana yer alması çocuklar tarafından tercih edilmiştir.

Alan yazında ifade edildiği gibi, çocuklar öncelikle canlı ve cansız varlıkların ölçülebilir özelliklerini fark etmektedirler. Sonrasında somut nesnelere ve cetvel gibi yapılandırılmış ölçme araçlarını kullanabilmektedirler. Bu araştırmaya katılan çocukların boy, kilo ve uzunluk gibi özellikleri bildikleri, ancak ölçme sürecini açıklamakta zorlandıkları görülmüştür. Matematiksel düşüncelerin sözel olarak ifade edilmesini kolaylaştırması bakımından, belirli amaçları ve odak noktaları olan çizimlerin çocukların yaşamlarında daha çok yer alması gereklidir.

Öğrenme, oyun veya uygulama süreçlerinde açıkça fark edilemeyen bilgi ve aşamalı becerilerin hem yetişkinler hem de çocukların daha ayrıntılı anlaşılmasını sağlamada; çocukların gelişimlerine daha uygun bir şekilde değerlendirilmesinde ve sözel ifade becerilerinin desteklenmesinde çiz-anlat tekniğinden yararlanılabilir.

Anahtar Kelimeler: Ölçme, çiz-anlat tekniği, matematik süreç standartları

Etkileşimli Dijital Hikaye Anlatmanın Okul Öncesi Çocukların Dil Edinimi Ve Anlatı Becerilerine Etkisi

Yaşare Aktaş Arnas¹, Mihriban Özcan¹, Büşra Bilir¹

¹Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bildiri No: 166 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Dil ediniminde ve anlatı becerilerinin desteklenmesinde etkileşimli kitap okuma önemli fırsatlar sağlamaktadır. Geçmişten günümüze kadar çocukların dil edinimlerini desteklemede kullanılan etkileşimli geleneksel kitap okuma, dijitalleşme ile birlikte yerini teknoloji odaklı okumalara bırakmıştır (Unsworth, 2006). Bu anlamda teknolojinin kitap okuma etkinlikleri ile birlikte çocukların dil ediniminde önemini inceleyen araştırmaların sayısı hızla artmıştır (Robin, 2008; Choi, 2018; Rahiem, 2021; Çetin, 2021; Kervin, Mantei, 2016; Lu ve ark., 2011).

Teknoloji aracılığıyla sunulan hikaye kitapları, birden fazla duyuya hitap etme, çocukların dikkatle dinlemelerini sağlama gibi birçok yönden avantaj sağlamaktadır. Araştırmacılar, dijital teknoloji aracılığıyla sunulan hikaye kitaplarının küçük çocukların dil edinimlerini desteklediğini öne sürmektedir (Chiong ve Schuler 2010; Godwin-Jones, 2017; Neumann & Neumann, 2016; Outhwaite, Gulliford ve Pitchford, 2017; Roseberry, Hirsh-Pasek, Golinkoff, 2009). Alan yazında özellikle teknolojinin dahil edildiği hikayelerin etkileşimli okunması, çocukların dil gelişimini desteklemede (Roseberry, Hirsh-Pasek, Golinkoff, 2014); erken okuryazarlık becerilerini geliştirmede ve sözel dili kullanmada etkili bir yol olarak sunulmaktadır (Robin, 2008; Flewitt, Messer ve Kucirkova, 2015). Buradan yola çıkarak teknoloji aracılığıyla sunulan etkileşimli kitap okumanın çocukların dil edinimi ve anlatı becerilerini destekleyeceği düşünülmektedir.

Öte yandan günümüzde çocukların yaşamlarının önemli bir parçası haline gelen ve onların gelişiminde rol oynayan teknolojiye dayalı öykülerin etkileşimli okunması ile ilgili yapılan çalışmalar oldukça sınırlıdır (Phadung vd., 2016). Bu amaçla bu çalışma çocukların dil edinimi ve anlatı becerilerini geliştirmek için teknoloji destekli etkileşimli kitap okuma uygulamalarının etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu etkinliklerin çocukların dil edinimi ve anlatı becerilerini etkileyip etkilemediği araştırılarak niteliği artırmaya yönelik çözüm oluşturulmasında mevcut çalışmalara ve uygulamalara önemli katkıda bulunacaktır.

Bu çalışma dijital hikaye etkinliklerinin çocukların dil edinimi ve anlatı becerilerine etkisinin incelendiği bir çalışmadır. Çalışma, tek gruplu ön test-son test zayıf deneysel desende tasarlanmıştır. Etkileşimli kitap okumanın 5-6 yaş grubu çocukların dil edinimi ve anlatım becerilerine etkisinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmanın çalışma grubunu devlet anaokuluna devam eden 17 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları uygun örnekleme yoluyla seçilmiştir. Bu doğrultuda, araştırmacıların daha önce de işbirliği yaptıkları bir anaokulu araştırmaya davet edilmiştir. Bu okulda gönüllü olarak araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmenlerden birinin sınıfındaki çocuklar araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirildiği okul, orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının devam ettiği bir okuldu. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından çalışma grubunu detaylı olarak tanımlamak amacıyla çocuklara ve ailelerine ilişkin kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. Kişisel Bilgi Formu'nda çocukların yaş, cinsiyet, okula devam durumları ve ana dil bilgileri (ailede konuşulan dil); ailelere yönelik ise anne babanın yaş, öğrenim durumları gibi bilgiler yer almıştır. Türkçe Erken Dil Gelişim Testi ve Anlatı Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Bu araştırmanın bulguları, etkileşimli dijital kitap anlatımının çocukların dil ve anlatı becerilerini desteklemede etkili olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre, etkileşimli ve teknoloji temelli etkinliklerin erken çocukluk eğitiminde yer almasının çocukların dil edinimine olumlu katkılar sunacağı açıktır. Bununla birlikte, mevcut çalışmanın bazı

sınırlıkları vardır. Bu araştırma pilot bir çalışma olduğu için küçük bir grupla zayıf desende tek grup olarak çalışılmıştır. Ancak gelecekteki araştırmalarda sonuçların genellenebilirliğini artırmak için deney-kontrol gruplarının yer aldığı daha büyük örneklem gruplarıyla çalışma tekrarlanabilir. Ayrıca bu çalışmada sadece çocukların dil ve anlatı becerileri üzerine yoğunlaşmış olup gelecek çalışmalarda dijital hikayelerin çocukların erken okuryazarlık becerileri etkileri incelenebilir.

Anahtar Kelimeler: dijital hikaye, erken çocukluk, teknoloji

İlkokul İkinci Sınıf Öğrencilerinin Okul Öncesi Dönemdeki Erken Okuryazarlık Becerisiyle Mevcut Okuma Ve Okuduğunu Anlama Becerisinin Karşılaştırılmasında Matthew Etkisinin Sınanması

Büşra Koç Çınar¹, Yakup Burak¹

¹Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 183 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Eğitimin ilk basamağı olan okul öncesi dönemin nihai hedefi çocuğu ilkokula hazırlamaktır. Bu sebeple okuma yazma sürecine hazırlık olarak erken okuryazarlık becerisinin kazanılması için öğretmenlerin çocuklarda erken okuryazarlık becerisini destekleyen etkinliklere yer vermesi, ileriki kademedeki akademik başarıyı da artırmaktadır. Ekonomi alanında kullanılan “Matthew Etkisi” adı verilen, zengin zamanla çok daha zengin fakirin zamanla çok daha fakir olduğu yaklaşımı eğitim literatüründe Stanovich (1986) çocukların okuma becerilerindeki gelişimin okuma deneyimi ile ilgili olduğunu vurgulayarak kullanmıştır. Bu yaklaşıma göre okuma becerisi iyi olan bir çocuk okumaya dair olumlu tutuma sahip olduğu ve anlamayı gerçekleştirdiği için okuma becerisinde daha düşük performans gösteren bir çocuğa göre daha sonraki akademik yaşantısında okuma becerisinde daha başarılı olmaktadır. Okuma becerisi iyi olan çocuk ile bu becerisi daha geride olan çocuk arasındaki farkın giderek açıldığını savunan Matthew Etkisi, okuma, okuduğunu anlama becerisi ve dolayısıyla akademik becerilerin gelişimsel seyrini açıklamaktadır. Okuma ve okuduğunu anlama becerisinin gelişimi ve akademik başarının sürekliliğinin sağlanması amacıyla öğretmenlerin, çocuğun okuma yazma becerilerine dair dönüt almasının, gerekli müdahalelerde bulunmasının önemi ve bu alanda yapılacak olan boylamsal çalışmaların sınırlılığı göz önünde bulundurulduğunda bu araştırmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Bu araştırma boylamsal bir çalışma olmamasına karşın Matthew Etkisinin sınanması için geriye dönük olarak okul öncesi öğretmenlerinin iki yıl önce sınıflarındaki çocukların performanslarını değerlendirmesi ile iki yıl sonra sınıf öğretmenlerinin ilkokul ikinci sınıfa devam eden çocukları değerlendirmesi ve okuma, okuduğunu anlama performansının bu doğrultuda ne kadar geliştiğinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma Edirne İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi ilkokullarda 2022 - 2023 güz döneminde ilkokul ikinci sınıfa devam eden öğrenciler üzerinde yürütülmüştür. Araştırmada veri toplama aracı olarak ilkokul ikinci sınıf öğrencilerinin okuma ve okuduğunu anlama becerisini belirlemek için Karasu, Girgin & Uzuner (2011) tarafından geliştirilen “Formel Olmayan Okuma Envanteri: Okuduğunu Anlama Öyküleyici ve Bilgilendirici Metinler Formu, Okuma Düzeyi Belirleme Formu” kullanılmıştır. Ayrıca öğrencilerin okuma ve okuduğunu anlama becerisini değerlendirmek için sınıf öğretmenlerinin değerlendirmesine yönelik derecelendirme ölçeği kullanılmıştır. İkinci sınıf öğrencilerinin daha önce öğrenim gördükleri okul öncesi eğitim kademesindeki okul öncesi öğretmenleri ise Şentürk-Gülhan & Burak (2023) tarafından geliştirilen “Erken Okuryazarlık Becerileri Öğretmen Değerlendirme Formunu” doldurmuştur. İlkokul ikinci sınıf öğrencilerin okul öncesi öğretmenlerine ulaşılmış bu form okul öncesi öğretmenlerine doldurtulmuştur. Bu kapsamda çalışma grubuna toplam 99 ilkokul ikinci sınıf öğrencisi dâhil edilmiştir. Çalışmaya dâhil edilen ilkokul ikinci sınıf öğrencilerin %12.1’si yedi yaş, %71.7’i sekiz yaş %16,2’si ve dokuz yaştır. Ayrıca öğrencilerin %52.5’i kız ve %47.5’i erkektir. Araştırma bulgularından elde edilen sonuca göre öğrencilerin öyküleyici ve bilgilendirici metinden almış oldukları puanlar ile okul öncesi öğretmenin öğrencinin erken okuryazarlık becerisine yönelik belirtmiş olduğu görüşü arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca okul öncesi öğretmenin öğrencinin erken okuryazarlık becerisine yönelik belirtmiş olduğu görüşü ile sınıf öğretmenin öğrencinin mevcut okuma, okuduğunu anlama ve dolayısıyla akademik becerisine yönelik belirtmiş olduğu görüşü arasında pozitif yönlü yüksek düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bu çalışmada geriye dönük olarak öğrencilerin okul öncesindeki erken okuryazarlık becerisinin ilkokul ikinci sınıftaki okuma ve okuduğunu anlamayı önemli derecede yordadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu araştırmada Matthew etkisinin doğrulandığı söylenebilir. Okul öncesi

dönemde erken okuryazarlık becerileri zayıf olan çocukların daha sonraki eğitim kademesinde, okuma ve okuduğunu anlama becerisinin zayıf devam etmesinde önemli bir rolü olduğu, bu becerilerde başarılı ve başarılı olmayan çocuklar arasındaki farkın giderek arttığı bulunmuştur. Bu nedenle okul öncesi öğretmenlerin bu araştırmadan elde edilen bulguları göz önünde bulundurarak sınıf ortamında etkinlikler hazırlamaları önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Erken okuryazarlık becerileri, Okuma becerisi, Okuduğunu anlama becerisi, Matthew Etkisi

Health Literacy In The Preschool Period

Hasan Uğur Serdaroğlu¹, Hatice Bekir²

¹*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi*

²*Gazi Üniversitesi*

Abstract No: 187 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Children have a natural curiosity driving them to explore from the moment they are born. During these discoveries, learning occurs through the senses. Reading and writing have always been the most influential means of learning. Even nations have regarded reading and writing rates as development indicators. The concept of 'literacy' has emerged, separated from reading and writing concepts over time. Although this concept was initially perceived as a phenomenon in which children learn to read and write during elementary school, this view is no longer valid today. This process, in which literacy is not acquired during primary school, and the foundation of the literacy skills of children who are exposed to visual and auditory stimuli from birth are laid from the first years, is referred to in the literature as early literacy, developing literacy, emerging literacy, or budding literacy. The concept of literacy, the foundation of which was laid in early childhood, currently represents a much broader scope than the acts of reading and writing. It has altered by departing from the traditional concept of literacy due to recent developments, and novel literacy types have been formed. New types of literacy include media, digital, museum, nutrition, music, oral health, visual, disaster, moral, health literacy, and many more. Among them, the most significant type of literacy that needs to be learned and given attention is health literacy (Hansberry et al., 2015) since it is linked with developing, maintaining health, and preventing adverse health-related situations. According to the World Health Organization (1998), health literacy means cognitive and social skills that influence individuals' motivation and access, understanding, and use of information to maintain their health. It is the ability of individuals to understand health information and have health-related skills and behaviors to protect, promote, and maintain good health. In this respect, health literacy covers both cognitive and social skills. Although the first conceptual studies on health literacy, one of the new types, date back to 1974, it received less attention for a while. However, in recent years, the interest in health literacy, which establishes a link between education and health, has significantly increased as a result of policies implemented to overcome health-related problems such as rising healthcare costs, nutrition problems, health inequalities, hospitalization times, chronic diseases, epidemic diseases, screen addictions, sedentary lifestyle, sleep problems, and cancers. Yet, for the preschool years, this interest has remained relatively small. This situation is likely due to the lack of a common conceptual framework for preschool health literacy, the difficulty of creating a conceptual framework for this period, and the lack of a scale to determine the health literacy of preschool children. Although there are many scales and studies on health literacy for school-age children and adults, very few studies exist on health literacy in preschoolers, possibly due to a lack of conceptual framework and scale. According to the data of the Ministry of Health General Directorate of Health Promotion (2018), seven out of ten people in our country have limited health literacy, which is a severe public health issue. Hence, increasing the studies on health literacy in the preschool period, when children acquire essential health-related habits, is vital for individuals and community health. It is likely to get answers to "Who is responsible for the children's health in the preschool period?" as family, teacher, and institution. However, it is significant to recognize that in addition to these elements, children are also in charge of their health and daily health-related decisions. Health literacy is an issue that should be stressed in the preschool years when children learn the fundamental health habits that are so crucial in today's world, where human health is worsening at an alarming rate despite the advances in medical technology. Peck et al. (2023) emphasize that studies must be conducted on children's health literacy. In the current review, the need for a conceptual framework for preschool health literacy, which does not yet have a widely

accepted definition, was underlined, and it is aimed to contribute to filling this gap in the literature. It is assumed that the proposed conceptual framework will aid in organizing health education programs for children in the preschool period. Indeed, the World Health Organization (1998) notes that health education encloses a form of communication designed to improve health literacy. In this respect, the review sought to advance the development of individual and community health.

Keywords: Health, health literacy, preschool period

Okul Öncesi Dönemde Sağlık Okuryazarlığı

Hasan Uğur Serdaroğlu¹, Hatice Bekir²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 187 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocuklar doğumdan itibaren doğasında bulunan merak duygusuyla keşiflere başlar. Bu keşifler esnasında duyular aracılığıyla öğrenme gerçekleştirilir. Öğrenmenin gerçekleştiği en önemli araçlardan birisi her zaman okuma ve yazma olmuş; hatta ülkeler gelişmişlik göstergesi olarak okuma ve yazma oranlarını kullanmışlardır. Zaman içerisinde okuma ve yazma kavramlarından bağımsızlaşan “okuryazarlık” kavramı karşımıza çıkmıştır. Okuryazarlık kavramı ilk zamanlarda çocukların ilkökul döneminde okuma ve yazma öğrendiği bir olgu olarak algılansa da günümüzde bu görüş geçerliliğini yitirmiştir. Okuryazarlığın ilkökul döneminde aniden kazanılmadığı, doğumdan itibaren görsel ve işitsel uyarıcılar içerisinde yer alan çocuğun okuryazarlık becerisinin temelini ilk yıllardan itibaren atıldığı bu süreç erken okuryazarlık, gelişen okuryazarlık, filizlenen okuryazarlık, tomurcuklanan okuryazarlık gibi kavramlarla alanyazında yer almaktadır. Temeli erken çocukluk döneminde atılan okuryazarlık kavramı günümüzde okuma ve yazma eylemlerinden çok daha geniş bir alanı temsil etmektedir. Okuryazarlık kavramı günümüzde yaşanan gelişmelere bağlı olarak geleneksel okuryazarlık kavramından uzaklaşarak değişikliğe uğramış; yeni okuryazarlık türleri oluşmuştur. Yeni okuryazarlık türleri arasında medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, müze okuryazarlığı, beslenme okuryazarlığı, müzik okuryazarlığı, ağız sağlığı okuryazarlığı, görsel okuryazarlık, afet okuryazarlığı, ahlak okuryazarlığı, sağlık okuryazarlığı gibi birçok tür bulunur. Bunlar arasında öğrenilmesi ve dikkat edilmesi gereken en önemli okuryazarlık türü sağlık okuryazarlığıdır (Hansberry et al., 2015). Çünkü sağlık okuryazarlığı sağlığın geliştirilmesi, sürdürülmesi ve sağlıkla ilgili olumsuz durumların önlenmesi ile bağlantılıdır. Dünya Sağlık Örgütü’ne (1998) göre sağlık okuryazarlığı; bireylerin sağlığını sürdürecekt biçimde bilgiye ulaşmasını, anlamasını, kullanmasını ve motivasyonunu belirlemesini etkileyen bilişsel ve sosyal becerileri temsil etmektedir. Sağlık okuryazarlığı, bireylerin kendi sağlığını koruması, geliştirmesi ve sürdürmesi amacıyla sağlık bilgilerini anlaması, sağlıkla ilgili beceri ve davranışlara sahip olmasıdır. Sağlık okuryazarlığı bu yönüyle hem bilişsel hem de sosyal becerileri kapsamaktadır. Yeni okuryazarlık türleri arasında yer alan sağlık okuryazarlığına yönelik ilk kavramsal çalışmalar aslında 1974 yılına kadar uzansa da, bir dönem yeterli ilgi gösterilmemiştir. Günümüzde ise artan sağlık maliyetleri, beslenme sorunları, sağlık eşitsizlikleri, hastanede yatma süreleri, kronik rahatsızlıklar, salgın hastalıklar, ekran bağımlılıkları, sedanter yaşam tarzı, uyku problemleri, kanserler gibi sağlıkla ilgili olumsuz durumlarla mücadele etmek için yürütülen politikalar sonucunda eğitim ve sağlık arasında bir bağlantı oluşturan sağlık okuryazarlığına yönelik ilgi oldukça artmış, ancak bu ilgi okul öncesi dönem için sınırlı kalmıştır. Bu durumun nedeninin okul öncesi dönem sağlık okuryazarlığına yönelik ortak bir kavramsal çerçevenin bulunmaması, bu dönem için kavramsal çerçeve oluşturmanın zorluğu ve okul öncesi dönem çocuklarının sağlık okuryazarlığı belirleyecek bir ölçeğin eksikliğinden kaynaklandığı söylenebilir. Nitekim, okul çağı çocuklarına ve yetişkinlere yönelik oldukça fazla sayıda sağlık okuryazarlığı ölçeği ve çalışmaları bulunmaktayken; okul öncesi dönem sağlık okuryazarlığına yönelik çalışmalar yok denecek kadar az olmasının sebebinin kavramsal çerçeve ve ölçek eksikliğinden kaynaklanması olasıdır. Sağlık Bakanlığı Sağlığın Geliştirilmesi Genel Müdürlüğü (2018) verilerine göre ülkemizdeki her on kişiden yedisinde ağır halk sağlığı sorunu olarak kısıtlı sağlık okuryazarlığı bulunmaktadır. Bu nedenle çocukların sağlıkla ilgili temel alışkanlıkları kazandığı okul öncesi dönemde sağlık okuryazarlığına yönelik çalışmaların artırılması birey ve toplum sağlığı açısından önem teşkil etmektedir. “Okul öncesi dönemde çocukların sağlığından kim sorumludur?” sorusuna aile, öğretmen, kurum gibi cevaplar gelmesi olasıdır. Ancak, bu unsurlarla beraber çocukların kendi sağlıklarından sorumlu oldukları, her gün kendi sağlıklarıyla ilgili karar verdikleri unutulmamalıdır. Sağlık teknolojisindeki gelişmelere rağmen insan sağlığının gün geçtikçe

kötüye gittiği günümüzde temel sağlık alışkanlıklarının kazanıldığı okul öncesi dönemde sağlık okuryazarlığı dikkate alınması gereken bir konudur. Peck et al. (2023) çocukların sağlık okuryazarlıklarıyla ilgili yapılacak çalışmalara ihtiyaç bulunduğunu vurgulamaktadır. Bu derlemede henüz evrensel bir ortak tanımı bulunmayan okul öncesi sağlık okuryazarlığına yönelik kavramsal çerçeve ihtiyacına dikkat çekilmiş, bu eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amaçlamıştır. Önerilecek kavramsal çerçevenin okul öncesi dönemde bulunan çocuklara sağlık eğitimi programları düzenlenmesine destek sağlayacağı düşünülmektedir. Nitekim, Dünya Sağlık Örgütü (1998) sağlık eğitiminin, sağlık okuryazarlığını iyileştirmek için tasarlanmış bir iletişim şeklini içerdiğini belirtmektedir. Bu yönüyle derleme, birey ve toplum sağlığının geliştirilmesine fayda sağlamayı hedeflemiştir.

Kaynakça

Dünya Sağlık Örgütü (1998). *Health Promotion Glossary*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/64546>

Hansberry, D. R., Agarwal, N., & Baker, S. R. (2015). Health literacy and online educational resources: an opportunity to educate patients. *American Journal of Roentgenology*, 204(1), 111-116. <https://doi.org/10.2214/AJR.14.13086>

Peck, B., Bray, L., Dickinson, A., Blamires, J., Terry, D., & Carter, B. (2023). Health literacy among children living with a long-term condition: 'What I know and who I tell'. *Health Education Journal*, 82(5), 487-504. <https://doi.org/10.1177/00178969231168210>

Anahtar Kelimeler: Sağlık, sağlık okuryazarlığı, okul öncesi dönem

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Erken Çocukluk Sınıflarında Gerçekleşen Matematiksel Konuşmalara İlişkin Farkındalık Ve Uygulamalarının İncelenmesi

Fatma Balık¹, Durmuş Aslan¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 202 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukların anaokuluna başlarken sahip oldukları matematiksel becerilerin düzeyi, onların gelecekteki akademik yaşantıları için okuma yazma becerilerinden daha güçlü bir yordayıcıdır (Duncan, vd., 2007). Çocuklarda matematiksel düşünmeyi ve becerileri desteklemek için en önemli unsur dil, yani konuşmadır. Geçmiş araştırmalar çocukların matematiği öğrenmelerinde matematiksel konuşmaların kritik bir role sahip olduğuna dikkat çekmektedir. Matematiksel konuşma, matematiksel kavram, teorem ve düşünceleri içeren özel bir konuşma biçimidir (Sfard, 2007). Bir konuşmanın matematiksel konuşma olabilmesi için bazı unsurları içermesi gerekir. Sadece matematiksel sözcüklerin geçmesi değil; aynı zamanda çocuğun da matematiksel katkılar sunmasına fırsat verilmesi ve çocuğu matematiksel düşünmeye sevk etmesi gereklidir. İçerik olarak da sayma, matematiksel oyun, matematiksel tasarım, konum belirleme, ölçme veya matematiksel açıklamalardan bir veya birkaçıyla ilişkili olmalıdır (Fosse, 2016). Öğretmenlerin çocuklarla gerçekleştirdikleri matematiksel konuşmalar, çocukların matematik alanındaki başarılarıyla ilişkilidir. Fakat araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde bu konuşmalara çok kısa zaman ayırdıklarını, bu sürenin çoğunlukla kesintisiz olarak bir dakikayı aşmadığını ve genellikle de sayı veya şekil ismi gibi basit kavramlarla alakalı olduğunu ortaya koymaktadır (Klibanoff, vd., 2006). Aynı zamanda bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin çocukların ilkokula hazırlanma sürecinde sosyal ve bedensel gelişimlerine daha fazla öncelik verdiklerini, matematiksel bilgi ve becerilerin edinimini ihmal edebildiklerini göstermektedir (Lin, Lawrence ve Gorrell, 2003). Öte yandan, okul öncesi öğretmenlerinin matematiksel konuşmalara ilişkin sahip oldukları farkındalık ve uygulamaların tam olarak bilinmemesi, bu alandaki problemlerin anlaşılabilirliğini ve çözümünü güçleştirmektedir. Bu sebeple bu araştırma, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk sınıflarında çocukların öğretmenleriyle ve akranlarıyla gerçekleştirdikleri matematiksel konuşmalara ilişkin farkındalık ve uygulamalarının belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ilinde görev yapan 12 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların düşüncelerini derinlemesine incelemek amacıyla nitel araştırmanın olgu bilim deseni tercih edilmiş ve veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk sınıflarında gerçekleşen matematiksel konuşmalara ilişkin farkındalık ve uygulamalarını açığa çıkarmaya yönelik sorular yer almıştır. Öğretmenlerle yapılan bireysel görüşmeler sonucu elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz aracılığıyla analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içerisinde gerçekleşen matematiksel konuşmaların çocuklarda matematiksel farkındalık yarattığını ve gelecekteki matematik başarısına temel oluşturduğunu düşündüklerini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, sınıflarında haftanın her günü çoğunlukla da farkında olmadan matematiksel konuşmalar gerçekleştirdiğini, çocuklarla planlı olarak matematiksel konuşma yapmak istediklerinde ise çoğunlukla oyun ve okuma yazmaya hazırlık etkinliklerini tercih ettiklerini ifade etmektedir. Yine öğretmenlere göre, çocuklar sınıfta kendi aralarında genellikle serbest etkinlik saatlerinde ve legolarla oynarken, çoğunlukla da karşılaştırma yapmak ve akranlarıyla rekabet etmek amacıyla, ölçme ve sayı kavramlarına yönelik konuşmalar gerçekleştirmektedir. Çocuklar, öğretmenleriyle ise genellikle eve gitme ve yemek saatlerini öğrenmeye yönelik olarak ölçme (özellikle de zaman) ve sayı kavramlarını içeren sohbetler başlatmaktadır. Son olarak, öğretmenler sınıfta daha nitelikli matematiksel konuşmaların gerçekleştirilmesinde ilk olarak öğretmenin matematiğe yönelik ilgi, tutum ve yetkinlik düzeyinin ve sınıfın

fiziki donanımının sonrasında ise çocukların matematiğe yönelik hazırbulunuşluk düzeylerinin etkili olduğunu düşündüklerini ifade etmektedir.

Kaynakça

Duncan, G. J., Dowsett, C. J., Claessens, A., Magnuson, K., Huston, A. C., Klebanov, P., et al. (2007). School readiness and later achievement. *Developmental Psychology*, 43(6), 1428-1446.

Fosse, T. (2016). What characterises mathematical conversations in a Norwegian kindergarten? *Nordic Studies in Mathematics Education*, 21(4), 135–153.

Klibanoff, R., Levine, S. C., Huttenlocher, J., Vasilyeva, M., & Hedges, L. (2006). Preschool children's mathematical knowledge: The effect of teacher "math talk." *Developmental Psychology*, 42, 59-69.

Lin, H. L., Lawrence, F. R., & Gorrell, J. (2003). Kindergarten teachers' views of children's readiness for school. *Early Childhood Research Quarterly*, 18(2), 225-237.

Sfard, A. (2007). When the rules of discourse change, but nobody tells you: Making sense of mathematics learning from a commognitive standpoint. *Journal of the Learning Sciences*, 16(4), 565–613.

Anahtar Kelimeler: Erken çocuklukta matematik eğitimi, öğretmen, çocuk, matematiksel konuşma

5-6 Yaş Çocuğu Bulunan Annelerin Matematik Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Sena Gür¹, Esra Betül Kölemen¹

¹*Sakarya Üniversitesi*

Bildiri No: 246 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, gelişimin en hızlı olduğu, çocuğun aktif olarak temel kavramları kazandığı bir dönemdir. Matematik ve diğer bilimlerin anlaşılmasında gerekli olan temel becerilerin bu dönemde kazandırılması, çocuğun daha sonraki okul yaşantısında gerekli olan matematik bilgi ve kavramlarının temelini oluşturmaktadır. Erken çocukluk dönemindeki çocuğun toplumsal çevresinin ilk basamağı olan ailenin, çocuğun kişiliğinin şekillenmesi, sosyal etkileşimi üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Öğrenim hayatının ilk yaşantılarının gerçekleştiği aile aynı zamanda çocukların eğitimlerinin ve gelişimlerinin şekillendiği önemli bir çevredir (Çakmak, 2010). Erken çocukluk döneminde matematik becerilerinin desteklenmesi konusunda ebeveynlerin çocuklarının matematik başarısına yönelik beklenti ve inanışları oldukça önem taşımaktadır. Bu bağlamda hem ebeveynler, hem de matematik becerileri, çocuğun hayatında oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocukların öğrenme istekleri, çoğunlukla ebeveynleri ile öğrenmenin gerçekleşmesi durumunda artmaktadır ve çocuk bu durumda öğrenmeden daha fazla zevk almaktadır (Ergel ve Aydoğan, 2021). Bu nedenle bu çalışmanın amacı 5-6 yaş çocuğu bulunan annelerin matematik eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Bu araştırmanın alt amaçlarında; annelerin matematik hakkındaki sahip olduğu düşünceler nelerdir?, annelerin matematik eğitiminin gerekliliği hakkındaki düşünceleri nelerdir?, annelerin çocukların matematik sorularına verdiği yanıtlarda kendilerini yeterli görme düzeyleri nasıldır?, annelerin ev ortamında matematik eğitimini kullanması hakkındaki düşünceleri nelerdir? gibi görüşme soruları yer almaktadır. Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomonoloji) deseni ile gerçekleştirilmiştir. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2021) olgubilim (fenomenoloji/ phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Yapılan bu çalışmada amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabılır durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 5-6 yaş çocuğu sahip olan 44 anne oluşturmaktadır. Annelerin yaş aralığı 24-46 yaş arasındadır. Çalışmada veriler araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu için iki okul öncesi, bir ölçme-değerlendirme ve bir Türk dili uzmanı olmak üzere 4 alan uzmanının görüşü alınmıştır. Hazırlanan formda 6 soru bulunmakta olup 2 soruda alt sorular bulunmaktadır. Görüşmeler sessiz sakin bir ortamda ortalama 30 dakika sürmüştür. Bütün anneler gönüllü olarak katılmıştır. Annelerin isimlerine yer verilmemiş olup K1, K2...K44 olarak kodlanmıştır. Verilerin analizi içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda; annelerin matematik eğitimi hakkındaki görüşlerinin, sayı ve işlem becerileri üzerine yoğunlaştığı, okul öncesi dönemde matematik eğitiminin özellikle çocukların ilkokula hazırlanmaları için gerekli gördükleri belirlenmiştir. Ayrıca anneler çocuklarının kendilerine matematik ile ilgili sorular sorduklarını ve bazı annelerin bu sorulara yeterli cevap veremediğini, bu durumda internete, bilen birisine danıştıklarını ancak çoğunluğun yeterli cevaplar verdiklerini düşündüklerini, ev içi matematik etkinliklerine yer verdiklerini, bu etkinliklerin çocukların ilgisini çektiğini belirtmişlerdir. Matematiği diş mekanda kullanan annelerin daha fazla olduğu, bu annelerin de günlük zaman içerisinde kullandığı belirlenmiştir. Çocukların matematikle ilgili annelere yönelttiği sorular özellikle sayı ve işlemler üzerine yoğunlaşmaktadır. Yapılan çalışma kapsamında ebeveynlerin matematik eğitimi hakkındaki görüşleri, sayılar ve işlemler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Matematiği hayatın parçası olarak görmekle birlikte, alışveriş, ders, okul, bilim gibi hayatın içindeki birçok noktada da kullanım alanı olarak yer vermektedirler. Okul öncesi dönemde matematik eğitiminin çocuklara verilmesini çoğunlukla ebeveynler ilkokula hazırlık için gerekli olduğunu düşünürken, bazı ebeveynler de sayıların öğreniminin gerçekleşmesi için gerekli görmektedir. Çocukların annelerine soru sorma durumları çoğunlukla sayı ve işlem üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunun dişında sorulan soruların çoğunluğu yaş konusunu içerirken, annelerin, sorulan

soruları cevaplayabildikleri belirlenmiştir. Annelerin evde ve doğada matematik etkinliklerine yer verme durumları oldukça yüksektir. Yapılan bu etkinlikler çocukların dikkatlerini çekmektedir. Yapılan bu çalışmanın alanyazına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Çakmak, Ö.Ç. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*,1(20), 1-17. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.256>

Ergel, A., & Aydoğan, Y. (2021). Erken çocukluk döneminde matematik becerilerini kazandırmaya yönelik ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 14(77), 760-768.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*.(12. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, matematik eğitimi, ebeveyn katılımı

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Fen Arka Planı, Fen Öğretimine Yönelik Tutum Ve İnançlarının Yordayıcısı Olabilir Mi?

Sinem Güçhan Özgül

Balıkesir Üniversitesi

Bildiri No: 249 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocuklukta fen eğitiminin önemi ve gerekliliği konusunda fikir birliğine varılmış olsa da önemli sorular araştırmacıları ve eğitim paydaşlarını meşgul etmektedir. Bu sorular, çocukların feni en iyi nasıl deneyimleyebileceği, hangi öğretim yöntemlerinin okul öncesi fen öğretiminde etkili olabileceği ve öğretmenlerin rolü gibi pek çok öğretimsel soruna yanıt aramak için ortaya konmaktadır.

Okul öncesi dönemde fen öğretimi araştırmaları son yıllarda kuram ve uygulama boyutlarıyla birçok yönden nitelikli fen öğretiminin bileşenlerini, standartlarını ve yöntemlerini incelemek üzerine yoğunlaşmaktadır. Ayrıca, özellikle okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının fen öğretimi hakkında görüşlerini ve uygulama durumlarını inceleyen çalışmalarda pedagojik alan bilgileri, bilim/ fen öğretimine yönelik öz- yeterlilik ve inançları, kullandıkları yöntemler ortaya konmaktadır. Bu çalışmalar ışığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kendilerini fen öğretmeye yetersiz bulduğunu (Ekinci Vural ve Hamurcu, 2008; Genç Kumtepe, Kumtepe, ve Batmaz, 2013; Güler ve Hazır Bıkmaz, 2002; Ünal ve Akman, 2006) ve sınırlı çeşitte yöntemler kullandıklarını (Çınar, 2013; Karamustafaoğlu ve Kandaz, 2006; Saçkes, Trundle, & Bell, 2013) söylemek mümkündür.

Okul öncesi öğretmenlerinin, çocuklara erken fen deneyimleri kazanabilecekleri öğrenme ortamlarının sunulmasında önemli bir rol oynadığı açıktır (Olgan vd., 2014). Bu nedenle, öğretmen tutumları ve inançları, okul öncesi sınıflarda fen öğretiminin uygulanma sıklığını ve niteliğini etkileyen faktörlerden bazıları olarak kabul edilmektedir (Maier vd., 2013). Bu noktada okul öncesi öğretmen ve öğretmen adaylarının fen öğretimine yönelik inanç ve tutumlarını inceleyen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak öğretmen adaylarının mesleki yaşantılarında uygulayacakları fen öğretimine ilişkin tutum ve inançlarına etkisi olabilecek arka plan faktörleri inceleyen çalışmalar sınırlıdır. Öğretmen adaylarının sahip oldukları epistemolojik inançları ve lisans eğitimi öncesindeki fen öğrenme yaşantıları bu çalışma kapsamında incelenmek istenen iki faktör olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının fen yaşantıları ve epistemolojik inançları ile fen öğretimine yönelik tutum ve inançları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

İlişkisel tarama deseninde tasarlanan bu çalışmada, 122 öğretmen adayından nicel yöntemler kullanılarak veri toplanmıştır. Veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu, epistemolojik inançlar ölçeği (Conley vd., 2004; Özkan, 2008), fen öğretimine yönelik inançlar (Enochs ve Riggs, 1990; Tekkaya vd., 2010) ve fen öğretimi tutum ölçeği (Thompson ve Shringley, 1986; Tekkaya vd., 2010) kullanılmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen veriler istatistiksel analiz yöntemlerinden regresyon analizi ile çözümlenecektir.

Conley, A.M., Pintrich, P.R., Vekiri, I., & Harrison, D. (2004). Changes in epistemological beliefs in elementary science students. *Contemporary Educational Psychology*, 29, 186 - 204.

Çınar, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerin fen ve doğa konularının öğretiminde kullandıkları etkinliklerin belirlenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 364–371.

Ekinci Vural, D., & Hamurcu, H. (2008). Preschool teacher candidates' self-efficacy beliefs regarding science teaching lesson and opinions about science. *Elementary Education Online İlköğretim Online*, 7(72), 456–467.

Enochs, L. G., & Riggs, I. M. (1990). Further development of an elementary science teaching efficacy belief instrument: a pre-service elementary scale. *School Science and Mathematics*, 90, 694-706.

Genç Kumtepe, E., Kumtepe, A. T., & Batmaz, B. (2013). The convergence of perceived efficacy beliefs and sciencing in early childhood classrooms. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 85–99.

Güler, D., & Hazır Bıkmaz, F. (2002). Anasınıflarında fen etkinliklerinin gerçekleştirilmesine ilişkin öğretmen görüşleri, *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 1(2), 249–267.

Karamustafaoğlu, S., & Kandaz, U. (2006). Okul öncesi eğitimde fen etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntemleri ve karşılaşılan güçlükler. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 65–81.

Maier, M. F., Greenfield, D. B., & Bulotsky-Shearer, R. J. (2013). Development and validation of a preschool teachers' attitudes and beliefs toward science teaching questionnaire. *Early Childhood Research Quarterly*, 28(2013), 366-378.

Olgan, R., Güner Alparlan, Z., & Öztekin, C. (2014). Factors influencing pre-service early childhood teachers' outcome expectancy beliefs regarding science teaching. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 288-298.

Özkan, Ş. (2008). Modeling elementary students' science achievement: the interrelationships among epistemological beliefs, learning approaches and self-regulated learning strategies. (Unpublished doctoral thesis). Middle East Technical University, Ankara, Türkiye.

Saçkes, M., Trundle, K. C., & Bell, R. L. (2013). Science learning experiences in kindergarten and children's growth in science performance in elementary grades, *Eğitim ve Bilim*, 38(167), 114-126.

Tekkaya, C., Olgan, R., & Güner, Z. (2010, Eylül). Okul öncesi öğretmen adaylarının epistemolojik inançları, fen öğretimine yönelik tutum ve özyeterlikleri. IX. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur, İzmir, Türkiye.

Thompson, C. L., & Shrigley, R. L. (1986). What research says: revising the science attitude scale. *School Science and Mathematics*, 86(4), 331-343.

Ünal, M., & Akman, B. (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin fen eğitimine karşı gösterdikleri tutumlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 251–257.

Anahtar Kelimeler: fen öğretimi, tutum ve inançlar, öğretmen adayı

Exploring Interactivity In Read Alouds: A Study Of Pre-Service Teachers In Preschool Education

Vahide Yiğit Gençten¹, Rabia Özen Uyar¹, Mehmet Gültekin²

¹*Adiyaman Üniversitesi*

²*Arkansas Üniversitesi*

Abstract No: 254 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

This study delves into the interactive dynamics observed during read-aloud sessions conducted by preschool teacher candidates during their internships, a critical component of their early childhood education training. The research explores the concept of interactivity within early childhood classrooms. The study focuses on interactions between pre-service teachers and kindergarten students as they engage collaboratively or individually while reading and comprehending various children's books. The study was conducted in Adiyaman, Turkey, encompassing six diverse preschools with children primarily of Turkish origin, including a minority of refugees. These publicly-supported schools adhere to a national curriculum emphasizing holistic child development. Reading activities are integral to this curriculum, serving as a means to cultivate cognitive, linguistic, and social skills while encouraging active participation and critical thinking among children. The research involves 26 pre-service teachers, who voluntarily participate in read-aloud sessions as part of their multicultural literature project. These teachers choose children's books covering diverse themes, such as multiculturalism, diversity, divorce, and gender, seeking to expose children to a range of perspectives and experiences. Over a 12-week period, 74 video recordings of these sessions were collected and analyzed, with transcriptions facilitating qualitative analysis. The analysis employs a framework developed by Beauchamp & Kennewell (2010), categorizing interactions into five levels: none, authoritative, dialectic, dialogic, and synergistic. These levels describe the nature of interactions between teachers and students during read-aloud sessions. Quantitative insights are derived from the data, providing a percentage representation of the distribution of interactivity levels. The results of the analysis showcase the diverse nature of interactions during read-aloud sessions. At the "none" level, children primarily absorb information without active engagement. At the "authoritative" level, teachers employ structured questioning to guide discussions. The "dialectic" level encourages students to challenge ideas, while the "dialogic" level fosters critical understanding and exploration of various perspectives. Finally, the "synergistic" level promotes critical application of concepts and collaborative engagement. As of our current progress, the analysis process remains ongoing, and we anticipate its completion prior to the upcoming conference date. We eagerly look forward to presenting our comprehensive findings and insights during the conference, sharing valuable contributions to the field of early childhood education and interactive read-aloud strategies. Through this in-depth qualitative analysis of the video recordings, we aim to highlight the instances of interactivity, shedding light on the dynamics between pre-service teachers and students during read-aloud sessions. We expect that the findings will provide valuable insights into the effectiveness of interactive read-aloud strategies in early childhood education and underscore the importance of fostering a rich learning environment that encourages questions, reflections, and dialogues. Overall, this research contributes to the understanding of interactivity within early childhood education and emphasizes the significance of incorporating interactive read-aloud strategies to create inclusive and empowering learning environments. We believe that preschool teacher candidates play a vital role in shaping the future of young learners, preparing them to be compassionate and globally aware members of society. Based on this research, we make two suggestions for policy-makers to support pre-service teachers in early childhood education. First, policy-makers should consider integrating comprehensive training programs on interactive read-aloud strategies into the pre-service teacher curriculum along with children's literature courses. These programs should emphasize the importance of fostering interactive and engaging reading sessions in early childhood

classrooms. By including this training as a mandatory component of teacher education, policymakers can ensure that pre-service teachers are well-equipped with the skills and knowledge needed to effectively engage young learners in interactive reading experiences. Second, there should be more opportunities for ongoing professional development in interactive read-aloud techniques for practicing teachers. There might be workshops, seminars, and online resources that allow teachers to continuously enhance their skills in interactive reading. By investing in the professional growth of educators, a culture of lifelong learning can be promoted and it can be ensured that teachers are consistently implementing effective strategies in their classrooms, benefiting both teachers and students alike.

Keywords: interactivity, interactive read-alouds, pre-service teacher

Okul Öncesi Dönemde Anne-Baba Eğitimi (Milli Eğitim Bakanlığı Aile Okulu Programı) İle İlgili Öğretmen Ve Veli Görüşlerinin İncelenmesi

Nuray Taşci Karalı¹, Muzaffer Böge², Elif Bildirici Böge³

¹MEB Tosmurlu İlkokulu

²MEB Selçuklar Anaokulu

³MEB Şehit Abdullah Tayyip Olçok Anaokulu

Bildiri No: 283 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Anne-baba eğitimi, ailelerin çocuklarına daha iyi bir başlangıç sunmalarına ve çocukların daha sağlıklı, mutlu ve başarılı bireyler olarak büyümelerine katkıda bulunur. Aynı zamanda ailelerin çocuk yetiştirme sürecini daha keyifli ve bilinçli bir şekilde deneyimlemelerine yardımcı olur. Etkili bir anne baba eğitimi ile çocukların tüm gelişim alanları desteklenmiş olur. Ebeveynler, anne-baba eğitimi sayesinde çocuklarıyla daha sağlıklı ve olumlu ilişkiler kurma becerilerini geliştirirler. Bu da, güven duygusunu artırır ve çocukların sosyal duygusal gelişimine olumlu katkılar sağlar. Çocukların arkadaşlarıyla daha iyi ilişkiler kurmalarına ve iş birliği yapmalarına yardımcı olur. Okul çağına gelen çocukların okula hazır olmalarını ve daha başarılı bir eğitim performansı göstermelerini destekler. Ebeveynler, çocuklarının eğitimine psikolojik olarak daha fazla katkıda bulunabilirler. Anne-baba eğitimi, ebeveynlere çocukların problem çözme yeteneklerini geliştirmelerinde de katkı sağlar. Bu da, çocukların günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukları daha iyi ele almalarına yardımcı olur. Sadece dış çevre ile değil anne-baba eğitimi ile aile içi iletişimin güçlendirilmesi ile olumlu aile ikliminin de oluşmasına destek sunulur. Böylelikle aile bireyleri arasındaki sağlıklı iletişim, aile ilişkilerini iyileştirir. Ailede başlayan bu etki topluma da yansıtacağı için olumlu toplum tutumlarının ortaya çıkmasına da katkı sağlanmış olur.

Aile eğitiminin önemi doğrultusunda Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü "Aile Okulu" projesi (2022) uygulanmaya başlanmıştır. Aile Okulu projesi kapsamında "Aile İçi İletişim Becerileri, Çatışma ve Stres Yönetimi, Bağımlılıkla Mücadele, Bilinçli ve Güvenli Teknoloji Kullanımı, Akran İlişkileri, Sağlıklı Beslenme ve Fiziksel Aktivite, Ahlaki Gelişim, Sosyal Duygusal Beceri Gelişimi, Aile ve Okul Eğitimi" konuları Milli Eğitim Bakanlığı Hizmet İçi Eğitim kapsamında, projeyi hazırlayan uzmanlar tarafından Türkiye genelindeki her branştan öğretmene eğitici eğitimleri verilmektedir. Hizmet içi eğitimi alan eğitici eğitimi olan öğretmenler de kadrolarının bağlı olduğu illerdeki meslektaşlarına ve toplumun her kesimindeki ebeveynlere Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü bünyesinde Halk Eğitim Merkezleri aracılığı ile ulaşabilmektedir. Eğitici eğitimi olan öğretmenlerden eğitim alan diğer öğretmenler de bağlı buldukları okullarda olduğu gibi başka okul bünyesinde de eğitmen olarak ailelere ulaşıp Aile Okulu eğitimlerini velilere aktarmaktadırlar.

Millî Eğitim Bakanlığı, Aile Okulu projesi kapsamında yürütülen faaliyetlere ilişkin sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında, "Aile Okulu projemizle son iki yılda 1 milyon 818 bin 734 eğitimci ve aileye ulaştık. 'Toplumsal gelişim ve ilerlemenin temeli, ailedir.' inancıyla başlattığımız bu projelerle iyi bir geleceği, eğitimle inşa edeceğiz." ifadelerinde bulunmuştur. (<https://aileokulu.meb.gov.tr/>)

Bu araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından uygulanan "Aile Okulu" projesi kapsamında verilen aile eğitimlerine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin ve bu eğitimi alan velilerin görüşlerinin alınması amacıyla yapılmıştır. Çalışma, nitel durum çalışması doğrultusunda desenlenmiş olup çalışmada Mersin ilinde görev yapan on beş okul öncesi öğretmeni ve Mersin'de bulunan on beş veli ile yarı yapılandırılmış görüşme olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın veri toplama araçları uzmanların görüşü alınarak geliştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların izinleri alınarak yaklaşık 30-40 dakika süren zaman aralığında yapılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla incelenmiştir.

Toplanan veriler dijital ortama aktarılarak tema ve kategorilere ulaşılmıştır. Elde edilen dokümanlar betimsel analiz yaklaşımına göre incelenmiştir.

Örneklem grubunda yer alan öğretmenlerden beşi anaokulunda görev yaparken onu bünyesinde anasınıfı bulunan ilkokullarda görev yapmaktadır. Araştırmaya katılan velilerden on üçü anne ikisi de babadır. Eş olarak katılan ebeveyne rastlanmamıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda Aile Okulu Eğitimi alan okul öncesi öğretmenleri aldıkları eğitimin hem kendi aileleri için hem de velileri için faydalı olduğunu ancak velilerin eğitimlere katılımlarının yetersiz olmasından ötürü amaca uygunluk kapsamında sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, çalışan anne babaların daha ilgili, bilinçli olmasının yanı sıra eğitimlere katılım oranları düşükken, ev hanımı olan annelerin eğitimlere katılım oranının daha yüksek olduğu görüşünde bulunmaktadırlar. Aile Okulu eğitimini alan veliler de eğitimin etkili olduğunu, sadece okul öncesi dönem çağında olan çocukları için değil diğer yaş grubundaki çocukları için de bilgilendiklerini, evde, almış oldukları eğitim doğrultusunda uygulamalar yapmaya çalıştıklarını, bununla birlikte farklı konularda da eğitime ihtiyaç duyabildiklerini ifade etmişlerdir. Aileler, en çok teknoloji bağımlılığı ve iletişim konusunda aile içinde sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak; aile eğitimlerinin etkililiği ve önemi ortaya çıkmakla birlikte ailelerin eğitimlere aktif katılımlarının desteklenmesini sağlayacak çalışmalarda bulunulması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Ailelerin çocuklarının gelişim özellikleri doğrultusunda bilgilendirilmeye, aile içi iletişim konusunda desteklenmeye, her bir ebeveynin aile eğitimlerinden faydalanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimler ailelerin talep ettikleri konu başlıkları ile ya da çocuklarının gelişim özelliklerine uygun konularda geliştirilebilir. Bu doğrultuda her aile kendi ihtiyacı olduğunu düşündüğü konularda eğitimler almaya teşvik edilebilir. Araştırma, eğitim alan ve eğitim veren okul öncesi öğretmenleri ile sınırlandırılmış olduğundan diğer branştaki öğretmen ve farklı yaş grubundaki velilerin de görüş ve önerileri dikkate alınarak daha kapsamlı sonuçlar elde edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Aile Okulu, Aile eğitimi, Anne-Baba Eğitimi, Okul Öncesi Eğitim, Ebeveyn

Okul Öncesi Ebeveynlerin Çevre Farkındalık Uygulamaları

Sema Öngören

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri No: 73 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Çevre eğitimi, çevre okuryazarı vatandaş yetiştirme amacıyla bilgi, değerler ve beceriler geliştirmeyi hedefleyen eğilimleri temsil eder. Çevre bilinci ile ilişkili tutum ve davranışlar çocukluktan erken ergenliğe kadar gelişir ve on yaşından itibaren pekişmeye başlar. Okul öncesi döneminin yaşamın sonraki dönemlerinde çevresel farkındalık için bir temel oluşturmadaki önemi ve doğa ile temasın çocukların sağlığına ve esenliğine katkısı göz önüne alındığında çocuklara sağlanacak zengin deneyimlerin önemi daha fazla anlaşılmaktadır. Erken yaşlardan itibaren çevre farkındalığına yönelik yapılan uygulamalarla çocuklarda çevre bilinci desteklenebilir. Çocukların doğa bilgisi ve doğa sevgisiyle çevresel sorumluluk bilinci geliştirmeleri ve çevre farkındalığı kazanmalarında ebeveynler tarafından sağlanacak destek önem arz etmektedir. Bu çalışma okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarına çevre farkındalığı kazandırmak için gerçekleştirdikleri uygulamaların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Çocukların çevreyi tanıması için ebeveynlerin gerçekleştirdikleri uygulamalar nelerdir?
2. Çocukların çevreyi koruması için ebeveynlerin gerçekleştirdikleri uygulamalar nelerdir?
3. Çocukların bilinçli tüketim alışkanlığı kazanması için ebeveynlerin gerçekleştirdikleri uygulamalar nelerdir?

Yöntem

Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklara çevre bilinci kazandırma uygulamalarının incelenmesini amaçlayan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması düşünce ve durumların doğal ortamda, sistematik bir şekilde ve çok yönlü incelendiği araştırma deseni olarak tanımlanmaktadır. Durum çalışması deseni ile ebeveynlerin çevre farkındalığına yönelik uygulamalarının sistematik olarak ayrıntılı incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 4-6 yaş grubu çocuğu olan 14 ebeveyninden oluşmuştur. Ebeveynler amaçlı örneklem yöntemlerinden tipik durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Tipik durum örnekleme benzer özellikler gösteren insan, durum ve olguların incelenmesinde kullanılır. Araştırmanın verileri 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile bilgi toplanacak konuların önceden belirlenerek görüşmelerin çok daha kapsamlı ve sistematik olması sağlanır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilk aşamada bütün veriler okunarak düzenlenmiş ve açık kodlama yoluyla kod listesi oluşturulmuştur. Daha sonra kod listesi gözden geçirilerek tekrarlayan kodlar bir araya getirilmiş ve benzerlikler doğrultusunda kategoriler belirlenmiştir. Belirlenen kod ve kategoriler çevreyi tanıma, çevreyi koruma ve bilinçli tüketim olarak üç tema altında düzenlenmiş, şekiller ve doğrudan alıntılarla sunulmuştur.

Bulgular ve Sonuç

Okul öncesi dönemde çocuğu olan ebeveynlerin çocuklara çevre farkındalığı kazandırma uygulamalarının incelendiği bu çalışmada, çevreyi tanıma, çevreyi koruma ve bilinçli tüketime yönelik bulgular elde edilmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde ebeveynlerin çocukların çevreyi tanıması için gezi yaparak keşfetmelerini sağladıkları ve çevredekileri anlatma yoluyla çevreyi tanıtmayı amaçladıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin araştırma yapma ve oyun oynama yoluyla çocukların çevreyi tanımasını sağlayacaklarını belirttikleri ortaya çıkmıştır. Ebeveynlerin çocukların çevreyi koruması için en çok örnek olma ve anlatma yolunu tercih ettikleri belirlenmiştir. Ebeveynlerin aynı zamanda çevreyi korumak için, çevrede yaşanabilecek olumsuzluklara engel olma, bitki yetiştirme ve geri dönüşüm uygulamaları yaptıkları belirlenmiştir. Araştırmada ebeveynlerin çocukların bilinçli tüketim alışkanlığı kazanması için en çok ihtiyaç olanı alma ve israfı önlemeyi tercih ettikleri ortaya çıkmıştır. Çocukların ihtiyaçları konusunda sınır belirledikleri, kendilerinin alışveriş yapmalarını sağladıkları ve para biriktirmeleri için onları destekleri belirlenmiştir. Çocukların çevre farkındalığı kazanmaları için çevre dostu yaklaşımlarla desteklenerek çevre bilinci geliştirmeleri, ebeveynlerin bu konuda çocuklara rol model olmaları önem arz etmektedir. Hem ebeveynler hem de çocuklar için hazırlanacak çevre eğitim programları ile çevre bilinci geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevre, çocuk, ebeveyn, okul öncesi eğitim

Babaların Nesiller Arası Ebeveynlik Yolculuğu: Bir Durumsal Aracılık Modeli

Nilay Kaptan¹, Aysel Çoban¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 75 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Babaların ebeveynlik yetkinlikleri çocukların tüm yaşantıları üzerinde belirleyici bir rol oynadığı bilinmektedir. Babaların yetkinlik algıları ile çocukların sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu çeşitli çalışmalarda vurgulanmaktadır. Diğer bir deyişle ebeveynlik konusunda yetkin olan babalar, çocuklarının sağlıklı gelişimleri üzerinde olumlu ve anlamlı bir etkiye sahip olabilirler. Fakat babaların ebeveyn yetkinliklerini etkileyebilecek birçok unsur bulunmaktadır. Bu etkenlerin iyi bir şekilde tanımlanması babaların yetkinlik algılarının arttırılması açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle babaların ebeveyn yetkinliklerinin farklı değişkenler ile arasındaki ilişkiyi ortaya koyabilecek daha fazla sayıda araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmada babaların babalık algısı, babanın büyüdüğü ev iklimi ve babanın kendi babası ile olan ilişkisinin babaların ebeveyn yetkinliği üzerindeki etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmada yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Aracılık, düzenleyicilik ve durumsal aracılık ilişkilerinden oluşan araştırmanın hipotezlerini test edebilmek için bootstrap yöntemi esas alınarak regresyon analizi yapılmıştır. Analizler Hayes tarafından geliştirilen Process Makro kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Analizlerde bootstrap tekniği ile 5000 yeniden örneklem seçeneği tercih edilmiştir. Araştırmacılar bu hipotezi test edebilmek amacıyla kartopu örnekleme yöntemi kullanarak ulaştıkları 368 katılımcıdan veri toplamışlardır. Çalışmanın amacı doğrultusunda üç hipotez geliştirilmiştir. Bunlar; H1: Babanın büyüdüğü ev ortamı; ebeveyn yetkinliğini, babalık algısı vasıtasıyla dolaylı olarak olumlu etkiler. H2: Babaların babalık algılarının, ebeveyn yetkinliği üzerindeki etkisinde babası ile olan ilişkisinin düzenleyici bir etkisi vardır. Başka bir deyişle babaların babalık algılarının ebeveyn yetkinliği üzerindeki olumlu yöndeki etkisi babası ile olan ilişkisi daha olumlu olan babalarda daha fazladır. H3: Babaların büyüdüğü ev ortamının, babalık algısı vasıtasıyla ebeveyn yetkinliği üzerindeki dolaylı etkisinde babaların kendi babası ile olan ilişkisinin düzenleyici etkisi vardır hipotezleridir. Birinci hipotez aracılık analizi ile test edilmiştir. Aracılık (mediation) analizinin sonucuna bakıldığında tahmin değişkeni olan babanın büyüdüğü ev ikliminin (X), aracı değişken olan babalık algısını (M) anlamlı düzeyde ve olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Ayrıca babanın büyüdüğü ev iklimi değişkeninin ebeveyn yetkinliği üzerinde anlamlı ve olumlu bir etkisi olduğu görülmektedir. Son olarak babanın büyüdüğü ev ikliminin (X) aracı değişken olan babalık algısı aracılığı ile ebeveyn yeterliği üzerindeki etkisine bakıldığında aracılık etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur ve regresyon analizine dahil edilen tüm tahmin değişkenlerinin ebeveyn algısı üzerindeki değişimin yaklaşık %6'sını açıkladığı görülmektedir. Bu bulgulara dayanarak araştırmanın birinci hipotezinin desteklendiği söylenebilir. Araştırmanın ikinci hipotezi ise düzenleyicilik (moderation) analizi ile test edilmiştir. Babalık algısının, babaların kendi babaları ile olan ilişkisinin ve etkileşimsel terimin sonuç değişkeni olan bağlılık üzerindeki etkilerinin anlamlı olduğu görülmektedir, $p < .05$). Düzenleyici etki olup olmadığını anlayabilmek amacıyla etkileşimsel etki değişkenine ait b anlamlılık düzeyi kontrol edilmiştir. Buna göre babaların kendi babası ile olan ilişkisi değişkeninin düzenleyici etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında test edilen ikinci hipotezin desteklediği görülmektedir. Çalışmanın üçüncü hipotezi durumsal aracılık analizi (Moderated mediation analysis) ile test edilmiştir. Babaların büyüdüğü ev ikliminin (X), babalık algısı (M) vasıtasıyla ebeveynlik algısı üzerindeki dolaylı etkisi babanın kendi babası ile olan ilişkisi düşük, orta ve yüksek olduğu tüm durumlarda anlamlıdır. Fakat etki büyüklükleri incelendiğinde babanın kendi babası ile ilişkisinin daha düşük olduğu durumlarda babaların yaşadıkları ev ikliminin babalık algısı vasıtası ile babaların ebeveynlik algılarını etkileme düzeyleri daha yüksektir. Bootstrap sonuçlarına göre durumsal aracılık indeksi anlamlıdır. Bu bulgular ışığında araştırmanın üçüncü hipotezi (H3 hipotezi) desteklenmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerin Aile Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Mehmet Akif İnci¹, Mehmet Rifki Baba¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi

Bildiri No: 338 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Eğitim kurumları, başarılı, kendisi ve toplumla barışık bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Bunun için okul öncesi eğitimden itibaren tüm eğitim kademelerinde çocukların problem çözebilen, yaratıcı, özgüveni yüksek, özbakım becerileri gelişmiş, özdenetim sahibi, kendini iyi ifade edebilen, akranlarıyla ve yetişkinlerle güçlü ilişkiler kurabilen, üretken ve sosyal sorumluluk duygusuna sahip vb. özelliklere sahip bireyler olmaları için çaba harcanmaktadır. Eğitim kurumlarında çocukların nitelikli bireyler olması için harcanan çabanın başarıya ulaşmasında ailenin desteği oldukça önemlidir. Çocuğun ilk sosyal ilişkileri yaşadığı, yaşama dair ilk bilgileri öğrendiği, birçok beceri ve davranışı edindiği aile, çocuğun gelişimi ve öğrenmesi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Çocukla nasıl iletişim kuracağını bilen, gelişim alanlarını desteklemek için gerekli bilgi ve beceriye sahip, ona zengin uyarıcı bir çevre hazırlayan, olumlu ebeveyn tutumlarına sahip bir aile çocuğun bütüncül gelişimini desteklemede ve okulda verilen eğitimin devamlılık kazanmasında önemli bir rol üstlenmiş olur. Bu nedenle, çocukların hızlı bir gelişim döneminde oldukları ve birçok beceriyi edindikleri okul öncesi dönemde ailelerin ebeveynlik becerilerini geliştirmeye ve çocuğun bütüncül gelişimini desteklemeye ilişkin verilecek aile eğitimleri önemlidir. Bu nedenle, okul öncesi öğretmenlerinin aile eğitiminin önemini farkında olmaları ve gerekli çalışmaları gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Okul öncesi öğretmeni eğitim öğretim yılının başında sınıfındaki çocukların ailelerinin eğitim gereksinimlerini ihtiyaç belirleme formu ya da başka bir yöntemle belirleyerek aile eğitimleri için bir planlama yapabilir. Öğretmen, aile eğitimlerini Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programının önerdiği gibi okula uyum haftasında yapabileceği gibi eğitim öğretim yılı içine yayarak da gerçekleştirebilir. Yapılacak olan bu eğitimlerde, akademik olmayan bir dilin kullanılması, eğitim materyallerinin görsel ağırlıklı olması, ailelerin günlük yaşamından örneklerle yer verilmesi, eğitimin konusuna ilişkin materyal ve araçların bulundurulması, ısınma oyunlarına yer verilmesi ve konunun pekiştirilmesine yönelik bazı küçük uygulamaların yapılması ailelerin aile eğitimlerine daha fazla ilgi duymasını, eğitim esnasında eğlenmesini ve daha kalıcı öğrenmeler elde etmesini sağlayacaktır. Bu bağlamda, araştırmanın amacı okul öncesi dönem öğretmenlerin aile eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesidir. Betimsel özellikte olan bu araştırma, nitel araştırma yöntemine göre tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Muş ilinde bulunan farklı okullarda görev yapan 11 okul öncesi öğretmeni bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, ilgili alan yazın taramaları yapılarak araştırmacılar tarafından hazırlanan " *Aile Eğitimine Yönelik Okul Öncesi Öğretmenleri Görüşme Formu* " ile toplanmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm, öğretmenlerin cinsiyet, yaş, medeni durum, çocuk sayısı, mezun olunan okul türü, mesleki deneyim süresi, bulunduğu okul türü gibi kişisel bilgilerini toplamak amacıyla hazırlanan sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölüm ise, okul öncesi öğretmenlerin aile eğitimine ilişkin bilgilerini, eğilimlerini ve davranışlarını ortaya çıkarmaya yönelik görüşlerini temsil eden yarı - yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır. Çalışmanın verileri, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerden randevu alınarak müsait oldukları bir zaman diliminde ve uygun bir ortamda yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Veri toplama sürecinin sonunda açık uçlu sorulardan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle kod, tema ve kategorilere ayrılarak tümevarımsal bir bakış açısıyla analiz edilmiştir. Ayrıca analiz esnasında NVivo nitel veri analizi programı kullanılarak çeşitli şema ve şekiller üretilmiştir. Bu şekil ve şemalar elde edilen verinin anlaşılabilirliğine katkı sunmuştur. Yapılan

analizler ile elde edilen araştırma bulguları tartışılmış ve araştırma sonuçları ışığında öğretmenlere ve alan araştırmacılarına gerekli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile eğitimi, okul öncesi öğretmeni, okul öncesi

Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Destekli Uygulanan Stem Etkinliklerine Yönelik Aile Görüşlerinin İncelenmesi

Hacı Ömer Şamlı¹, Zeynep Kurtulmuş²

¹*Şehit Mustafa Nohut Anaokulu*

²*Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi*

Bildiri No: 103 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yaşadığımız 21. yüzyılda teknoloji ve bilimin hızlı bir şekilde gelişmesine de bağlı olarak eğitim sürecinde ve çocuklara kazandırılmak istenilen becerilerde değişimler görülmüş olup farklı yaklaşımlar yoluyla da eğitim süreci yeniden şekillenemeye başlamıştır. Birçok eğitim kademesinde öğrencin sahip olması gereken bilgi ve becerilerin kazandırılmasında etkili olan yaklaşımlardan biri de STEM'dir. Günümüzde STEM eğitimi, okul öncesi dönemden yüksek öğretime kadar tüm düzeylerde formal ve informal eğitim ortamlarında uygulandığı görülmektedir (Yıldırım, 2021).

Alan yazını incelediğinde Türkiye'de STEM eğitiminin çocukların bilimsel süreç becerilerine, problem çözme becerisine, görsel uzamsal akıl yürütme becerisine, bilişsel gelişimine, yaratıcı düşünme becerisine, mühendislik tasarım becerilerine olan etkisini araştıran çalışmaların olduğu görülmektedir. (Bal, 2018; Öcal, 2018; Akçay, 2019; Behram, 2019; Mercan, 2019; Kale, 2019; Aydın, 2019; Çilengir Gültekin, 2019; Güldemir, 2019; Üret, 2019; Çakır & Yalçın, 2020; Abanoz, 2020; Kavak, 2020;).

Bu çalışmada ise okul öncesi dönemde aile katılımı olarak uygulanan STEM etkinliklerine yönelik ailelerin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kırıkkale merkez bağımsız anaokulunda çocuğu okul öncesi eğitim alan ve aile katılımı olarak uygulanmış olan STEM etkinliklerine katılmış olan 19 ebeveynden oluşmaktadır. Çalışmada araştırmacılar tarafından 7 hafta boyunca 14 etkinlikten oluşan STEM eğitim programı geliştirilmiş olup aileler etkinlik süreci öncesine, uygulama sürecine ve sonrasına dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Ailelerle görüşmeler programın uygulama süreci sonunda yüz yüze yapılmıştır ve ailelerden izin alınarak ses kaydı biçiminde kayıt altına alınmıştır. Elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın geçerliliğini arttırmak için araştırmacılar tarafından kodlayıcı güvenilirliği yapılmıştır. Araştırma sonucunda araştırmaya katılan 19 ebeveynden 2 ebeveynin daha önceden STEM eğitimi hakkında bilgi sahibi olduğu, 17 ebeveynin ise bilgi sahibi olmadığı belirlenmiştir. Uygulanan aile katılımı STEM etkinlikleri sayesinde ailelerin STEM eğitim yaklaşımı hakkında bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Aileler süreç içerisinde çocuklarının STEM etkinliklerine diğer etkinlik süreçlerinden daha istekli şekilde katıldıklarını belirtmişlerdir. Uygulanan STEM etkinliklerinin çocuklarının yaratıcılıklarını, düşünme becerilerini, matematik becerilerini, gözlem, sınıflama ve ölçme gibi becerilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Ebeveynler uygulanan STEM etkinliklerinin aile içi iletişimine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Ebeveynlerin ilerleyen eğitim kademelerinde de çocuklarının STEM eğitim sürecine katılmalarını istedikleri görülmüştür.

Kaynakça

Abanoz, T. (2020). *STEM yaklaşımına uygun fen etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Akçay, B. (2019). *STEM etkinliklerinin anaokuluna devam eden 6 yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aydın, T. (2019). *STEM uygulamalarının okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreç becerileri ve bilişsel alan gelişimlerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.

Behram, M.(2019). *STEM eğitiminin okul öncesi dönemi öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Bal, E. (2018). *FeTemm (Fen, teknoloji, mühendislik, matematik) etkinliklerinin 48-72 aylık okul öncesi çocuklarının bilimsel süreç ve problem çözme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Çakır, Z., & Yalçın, S.A. (2020). Okul öncesi eğitiminde gerçekleştirilen tasarım STEM eğitimlerinin öğretmen ve veli görüşleri açısından değerlendirilmesi. *International Journal of Active Learning (IJAL)*, 5(2), 142-178.

Çilengir Gültekin, S. (2019). *Okul öncesinde eğitimde drama temelli erken STEM programının bilimsel süreç ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.

Güldemir, S. (2019). *Okul öncesi eğitiminde STEM yaklaşımının yaratıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Rize.

Kale, S. (2019). *STEM uygulamalarının okul öncesi öğretmenlerin bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Manisa

Kavak, Ş. (2020). *STEM eğitime dayalı etkinliklerin okul öncesi çocukların temel bilimsel süreç becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Mercan, Z. (2019). *Erken STEAM geleceğe hazırlık programının çocukların görsel uzamsal akıl yürütme becerilerine etkisi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Öcal, S. (2018). *Okul öncesi eğitime devam eden 60-66 ay çocuklarına yönelik geliştirilen STEM programının çocukların bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Savaş, Ö. (2021). *Erken çocukluk döneminde bulunan çocuklara yönelik geliştirilen STEM eğitim uygulamalarının bilimsel süreç becerilerine etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uşak.

Üret, A. (2019). *STEM eğitiminin anaokuluna devam eden 5 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

Anahtar Kelimeler: STEM, Okul Öncesi Eğitimi, Aile Katılımı

Conceptions On Becoming Mother And Learning Experiences Of Women Who Have Children In Early Childhood: Implications For A More Egalitarian Parent Education

Işık Sabırlı¹, Özlem Ünlühisarcıklı²

¹Istanbul Medipol Üniversitesi

²Boğaziçi Üniversitesi

Abstract No: 107 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

While there are many studies investigating the effects of motherhood on children's well-being, much less research is done on how motherhood is created and implemented by women. It is seen that the process of becoming a mother consists of continuous learning and re-learning experiences, and these experiences are shaped both personally and socio-culturally and through mutual relations with children. From this point of view, if there is no single understanding and practice of motherhood, if motherhood is an ideological institution that is shaped by the society and in turn shapes the society; it is necessary to examine the differences in the process of becoming a mother, how and how these processes transform women, how different motherhoods are learned and constructed so as to question the patriarchal discourse that motherhood is a natural and universal process.

The aim of this study is to reveal the different ways in which women experience the phenomenon of becoming mother in two dimensions: "the way they conceive becoming mother" and "the way they reflect their learning experiences about becoming mother", and to investigate the variations in the two dimensions mentioned above. For this purpose, the phenomenography approach, which is a qualitative research methodology and aims to reveal and describe the different ways people understand and experience the same phenomenon, was used.

The data of the research were collected through semi-structured interviews with 20 women with different age, education level, employment status and number of children, who had at least one child between the ages of 2-6, the youngest being two years old, and who lived in the same household with the child's father. The average interview duration was 51 minutes. The collected data were analyzed by following the steps of phenomenographic analysis.

As the findings of the research; five descriptive categories were explored regarding conception on becoming mother. To be a mother was described as a) a life-long, gradual, reciprocal and unique "multifaceted process", b) "a life-changing experience" with new responsibilities, priorities and daily life practices, c) "a struggle with diverse difficulties" like psychological, physical, social, economic and so on, d) "a set of particular personal traits and feelings" that are associated with motherhood and reflect the socio-cultural context, e) "a dynamic interaction with others". Last category consists of two sub-categories as "interaction with extended family" and "interaction with larger society".

On the other hand, findings regarding how women reflect their learning experiences as mothers were presented as a) "acquisition of parental knowledge and skills", b) "construction of parental knowledge and skills", c) "transformation of self" which includes the transformation in personal attitudes and characteristics, and the transformation in women's conception of motherhood. The category of acquisition of parental knowledge and skills consists of two sub-categories as "through other mothers" and "through experts"; the category of construction of parental knowledge and skills consists of three categories as "personal experience", "a reciprocal process with children" and "making use of former

experiences” through self-reflection about women’s own childhood and their mothers, previous child care and parenting experiences.

Since motherhood is a space where the experiences and expressions of the real subjects of this phenomenon are extremely ignored and are often spoken "on behalf of" these subjects, it is important in this study that there was an effort to present the ways women experience, interpret and practice motherhood as they express it, and to try to make their voices heard collectively.

When we consider and interpret the findings from a feminist perspective, we can conclude that there is a need for planning and provision of alternative parent training programs and co-learning environments which are sensitive and respectful to diversity, needs and conditions of the participants, and which embrace a more egalitarian and emancipatory perspective regarding gender roles. In addition, when considered in the context of the concept of co-parenting, the issues of how and to what extent men who are fathers participate and should participate in the parenting and housework processes should be included in relevant adult education studies, and parent education programs should be created in which parents can participate both separately and together. It is also necessary to introduce, discuss and disseminate practices that enable women to realize themselves socially, economically and culturally beyond their "mother" identities and raise their children well at the same time. Thus, it would not be wrong to say that the potential for change in society may increase for a more egalitarian life in terms of non-sexist child-rearing practices and gender roles.

Keywords: phenomenography, motherhood, parent, parent education, adult education

Erken Çocukluk Döneminde Çocuğu Olan Kadınların Anneliği Kavrayış Biçimleri Ve Öğrenme Deneyimleri: Daha Eşitlikçi Bir Ebeveyn Eğitimi İçin Çıkarımlar

Işık Sabırlı¹, Özlem Ünlühisarcıklı²

¹*İstanbul Medipol Üniversitesi*

²*Boğaziçi Üniversitesi*

Bildiri No: 107 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Anneliğin çocukların esenliği üzerindeki etkilerini araştıran pek çok çalışma mevcutsa da anneliğin kadınlar tarafından nasıl oluşturulduğu ve hayata geçirildiği çok daha az araştırılmaktadır. Anne olma sürecinin sürekli öğrenme ve yeniden öğrenme deneyimlerinden oluştuğu ve bu deneyimlerin hem kişisel hem sosyo-kültürel olarak, hem de çocuklarla kurulan karşılıklı ilişki yoluyla şekillendiği görülmektedir. Bu noktadan hareketle tek bir annelik anlayışı ve uygulaması yoksa, annelik toplum tarafından şekillendirilen, karşılığında toplumu şekillendiren ideolojik bir kurum ise; anneliğin doğal ve evrensel bir süreç olduğu yönündeki ataerkil söylemi sorgulamak için anne olma sürecindeki farklılıkları, bu süreçlerin kadını nasıl ve ne şekilde dönüştürdüğünü, farklı anneliklerin nasıl öğrenildiğini ve inşa edildiğini incelemek gerekiyor.

Bu çalışmanın amacı, kadınların anne olma olgusunu farklı deneyimleme yollarını, “anne olmaya dair kavrayış biçimleri” ve “anne olmaya ilişkin öğrenme deneyimlerini yansıtmaya biçimleri” olmak üzere iki boyutta ortaya koymak ve bu bağlamda, üstte adı geçen iki boyuta dair varyasyonları araştırmaktır. Bu amaçla nitel bir araştırma metodolojisi olan ve insanların aynı olguyu farklı şekillerde kavrayış ve deneyimleme yollarını ortaya çıkarıp, tanımlamayı hedefleyen fenomenografi yaklaşımı kullanılmıştır.

Araştırmanın verileri, farklı yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu ve çocuk sayısı özelliklerine sahip, en küçüğü iki yaşında olacak şekilde, en az bir tane 2-6 yaş arasında çocuğu olan ve çocuğun babasıyla aynı hanede yaşayan 20 kadınla yapılan, ve görüşme süresi ortalaması 51 dakika olan yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır ve toplanan veriler fenomenografik analiz aşamaları takip edilerek analiz edilmiştir.

Araştırmanın bulgularını özetlersek; anne olmaya dair kavrayış biçimleriyle ilgili olarak beş tanımlayıcı kategori keşfedilmiştir. Anne olmak; a) yaşam boyu süren, aşamalı, karşılıklı ve kişiye özgü olarak ifade edilmiş olan “çok yönlü bir süreç”, b) yeni sorumluluklar, öncelikler ve gündelik hayat pratikleriyle “hayatı değiştiren bir deneyim”, c) psikolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve benzeri “zorluklarla mücadele”, d) annelikle özdeşleştirilmiş olan ve sosyo kültürel bağlamın yansımalarını taşıyan “bir dizi belirli duygu ve kişisel özellik”, e) “başkalarıyla dinamik bir etkileşim” olarak ifade edilmektedir. Başkalarıyla dinamik bir etkileşim kategorisi, “geniş aile ile etkileşim” ve “toplumun geneli ile etkileşim” olarak iki ayrı alt kategoriden oluşmaktadır.

Öte yandan, kadınların anne olarak öğrenme deneyimlerini yansıtmaya biçimlerine ait bulgular; a) “ebeveynlik bilgi ve becerilerinin edinilmesi”, b) “ebeveynlik bilgi ve becerilerinin yapılandırılması”, c) kişisel tutum ve özelliklerdeki dönüşüm ile annelik kavramına bakış ve yaklaşımdaki dönüşümü içeren “kendini dönüştürme (transformation of self)” olmak üzere üç tanımlayıcı kategori altında sunulmuştur. Ebeveynlik bilgi ve becerilerinin edinilmesi kategorisi, “diğer anneler aracılığıyla” ve “uzmanlar aracılığıyla” olmak üzere iki alt kategoriden; ebeveynlik bilgi ve becerilerinin yapılandırılması kategorisi ise “kişisel deneyim”, “çocuklarla karşılıklı bir etkileşim süreci” ve kadınların kendi çocuklukları ve annelerine dair, önceki çocuk bakımı ve ebeveynlik deneyimlerine dair öz-yansıtmaya (self-reflection) aracılığıyla “önceki deneyimlerden faydalanma” şeklinde üç alt kategoriden oluşmaktadır.

Annelik, bu olgunun gerçek öznelerine ait deneyimlerin ve ifadelerin son derece göz ardı edildiği ve çoğu zaman bu öznelerin “adına” konuşulan bir alan olduğundan, bu çalışmada, kadınların, kendilerine, çocuklarına, eşlerine, geniş ailelerine, toplumun geneline ve sosyo-kültürel bağlama göre farklılık göstermekte olan anneliği deneyimleme, anlamlandırma ve uygulama biçimlerinin mümkün olduğunca kendi ifade ettikleri haliyle sunulması ve seslerinin kolektif bir şekilde duyurulma çabası önem taşımaktadır.

Bulguları feminist bir perspektifle ele aldığımızda ve yorumladığımızda da daha eşitlikçi ve özgürlükçü toplumsal cinsiyet rollerinin benimsendiği, katılımcıların farklılıklarına, ihtiyaçlarına ve koşullarına duyarlı ve saygılı bir bakış açısıyla tasarlanan ve uygulanan alternatif ebeveyn eğitim programlarına ve çeşitli birlikte ve birbirinden öğrenme ortamlarına ihtiyaç olduğu sonucuna varabiliriz. Ayrıca birlikte ebeveynlik (co-parenting) kavramı bağlamında düşünüldüğünde, baba olan erkeklerin ebeveynlik ve ev işi süreçlerine ne ölçüde ve nasıl katıldığı ve katılmaları gerektiği konularının da ilgili yetişkin eğitimi çalışmalarında kapsanması ve anne-babaların hem ayrı ayrı hem de bir arada katılabilecekleri programların oluşturulması; kadınların “anne” kimliklerinin ötesinde kendilerini sosyal, ekonomik ve kültürel açılardan gerçekleştirmelerinin ve “iyi” çocuk yetiştirmenin aynı anda mümkün olabileceği pratiklerin ortaya konulması, tartışılması ve yaygınlaştırılması gerekmektedir. Böylece, cinsiyetçi olmayan çocuk yetiştirme uygulamaları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından daha eşitlikçi bir yaşam için toplumda değişim potansiyelinin artabileceğini söylemek hatalı olmayacaktır.

Anahtar Kelimeler: fenomenografi, annelik, ebeveyn, anne baba eğitimi, yetişkin eğitimi

Sınıflarında Mülteci Çocuklar Bulunan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımı Çalışmalarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Yaren Bekar¹, Aleyna Çap¹, Rabia Hümeýra Gügen¹, Ayşenur Gündođdu¹, Burcu Güngör¹, Zehra Öztürk¹, Mina Ecem Yanıkcan¹

¹İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Abstract No: 156 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Bu araştırma, sınıfında mülteci çocukların bulunduğu okul öncesi öğretmenlerinin mülteci çocuklar ve ailelerine ilişkin görüşlerini analiz etmek ve okul öncesi dönemde aile katılımı çalışmalarına yönelik deneyimlerini belirlemek amacıyla planlanmıştır. Çalışma *mülteci kökenli aileler ile etkileşim ve iş birliği olgusuna* ilişkin, okul öncesi öğretmenlerinin deneyimlerine ve görüşlerine odaklandığından fenomenolojik araştırma niteliğindedir.

Bronfenbrenner, kuramını insan gelişiminin onu çevreleyen sistemlerin etkileşimine dayandırmıştır. Bu kuram çerçevesinde, çalışmada mülteci çocuklar merkeze alınarak, gelişimi doğrudan etkileyen mikrosistem içerisindeki aile ve okul, bunun yanı sıra mezosistem içerisindeki aile ve okul arasındaki ilişkiler ve aile katılımı çalışmaları temel alınmıştır. Geçmişte bu çalışmalar büyük ölçüde okul odaklı katılımı tanımlarken; günümüzde daha çok ailelerin çocuklarının eğitim deneyimlerine katılımı, okul ve ev arasında ortaklık kurulması, çocuklarının gelişim ve eğitimlerine katkıda bulunmaları için etkinlikler organize edilmesi gibi çeşitli çerçevelerde tanımlanmaktadır. Burada asıl kaydedilmesi gereken husus, genelde mülteci çocuklara ve onların ailelerine yönelik temel bir perspektif noksanlığıdır. Özellikle, öğretmenlerin 3-6 yaş arası mülteci çocukların ailelerini görmezden gelerek eğitime devam etme kolaylığı bu perspektif kaybının temelini oluşturmaktadır. Sosyal, ekonomik, kültürel ve dilsel etkenlerle sınıfta ve toplumda sorunlar yaşayan mülteci çocuklar, çocuk-aile kavramlarının iç içeliğini kavrayamayan öğretmenlerin tutumu ve yaklaşımı ile daha güç koşullar içine itilebilmektedir. Halbuki çocuklara ilişkin problemlerin etkili çözümü, her durumda bizi aileye ulaştırmalıdır.

Bu bağlamda araştırma, mülteci çocukların ve ailelerinin okul öncesi eğitim kurumlarında yaşadıkları sorunları ve zorlukları öğretmenlerin deneyim ve bakış açıları üzerinden derinlemesine inceleyebilmek adına nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

- Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı çalışmalarına yönelik deneyimleri nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin mülteci çocukların aileleri ile etkileşimlerinde motivasyon kaynakları nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımı çalışmaları sürecinde mülteci aileler ile yaşadıkları sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin görüşleri nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin mülteci ebeveynler ile çalışmalarında yetkinlik algıları nelerdir?
- Okul öncesi öğretmenlerinin mülteci çocukların ailelerinin okul öncesi eğitime uyum sürecinde yaşadıkları sorunlara ilişkin beklenti ve önerileri nelerdir?

Örneklem, İstanbul'da mültecilerin yoğun olarak yaşadığı Fatih ilçesindeki 12 okuldan gönüllülük esasına göre belirlenen 28 okul öncesi öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri, çalışma grubu ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla elde edilmiş, veriler kodlanarak temalara ayrılmış ve tümevarımsal yaklaşımla içerik analiz tekniğine uygun olarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda, öğretmenlerin mülteci ailelerle iletişim kurarken en çok WhatsApp/Mesajlaşma, yüz yüze, tercüman ve telefon kanallarını tercih ettikleri görülmüştür. Aile katılımı

çalışmaları bağlamında ise çoğunlukla anne – çocuk günü, bilgilendirme toplantıları, kültür tanıtım günleri ve mutfak etkinlikleri yapılmaktadır. Araştırmanın sonuçları öğretmenlerin mülteci velilerle yaşadıkları sorunları “mülteci aileden kaynaklı sorunlar” “eğitim ortamından kaynaklı sorunlar” ve “eğitim politikalarının eksikliğinden” olmak üzere üç temada toplanmıştır. Mülteci ailelerden kaynaklı sorunların temelinde dil ve iletişim yetersizlikleri ifade edilirken, eğitim ortamından kaynaklı sorunlarda sınıfların kalabalık olması ve güvenilir çeviri kaynaklarının az oluşu, eğitim politikalarından kaynaklı sorunlara ise Türkçe dil kurslarının yetersizliği ifade edilmiştir.

Öğretmenler mülteci çocukların velilerinden beklentilerini “Çocuğun Gelişimine Dolaylı Destek” ve “Çocuğun Gelişimine Doğrudan Destek” boyutları altında ifade etmiştir. Aile katılımı çalışmalarında kendini yetkin ve yeterli görmediği için yaşanan sorunlara ilişkin önerisi olmayanlar olduğu gibi, Mülteci Çocuk Üzerinden Çözüm Üretenler ve Mülteci Aile Üzerinden Çözüm Üretenler olmuştur. Çocukların sınıftaki gelişimini ve iyi oluşunu desteklemek gerektiğini, sınıfta Türkçe bilen diğer çocuklardan destek almak gerektiğini ifade edenler olduğu gibi, aile ile etkili iletişimin, aile ile çeviri programları kullanmanın, aileyi Türkçe öğrenmesi için teşvik edilmesinin gerekliliğini savunanlar olmuştur. Sonuçlar, mülteci ailelerle çalışan bazı öğretmenlerin çocukların yüksek yararını gözetme, çocukları sevme, mültecilik kavramına önyargılı olmama, çok kültürlülüğe değer verme, öğretmenlik meslek etiğine uygun davranma gibi içsel motivasyon kaynaklarına sahip olduğunu, bazı öğretmenlerin ise çocuklarda ve ailelerde yaşanan olumlu gelişmeler sonucunda emeklerinin karşılığını alma gibi dışsal motivasyon kaynaklarına sahip olduğunu göstermiştir. Diğer yandan, İstanbul’da görevli öğretmenlerin mülteci aileler ile çalışırken kendilerini yetkin hissetmediklerini, bu yetkinliklerinin artmasının hizmet içi eğitimlerle, ihtiyaç duyduklarını hedef dildeki temel kelimeleri ve iletişim kalıplarını bilmekle, sınıfta drama-oyun vb. çalışmalara daha çok yer vermekle ve ev ziyaretleri yapmakla mümkün olacağını düşünmektedirler.

Mülteci aileler ile iletişim ve aile katılımı çalışmalarının niteliğinin artması için dil eğitimi başta olmak üzere kültürel uyum ile ilgili eğitimlerin yapılması, e-Okul sistemiyle bağlantılı geniş tabanlı bir ‘Online Tercüme Destek Hattı’ oluşturulması, mülteci veliler ve çocukları için farklı düzeylerdeki dil eğitimlerinin hem çevrimiçi hem de çevrimdışı olarak online platformlar aracılığıyla verilmesi önerilmektedir.

Keywords: Mültecilerin eğitimi, öğretmen görüşleri, aile katılımı

Looking Into Integrated Family Support Education Guide (Obader) Through the Evaluations of Preservice Early Childhood Teachers

Ayşenur Mumcuoğlu¹, Hasibe Özlen Demircan¹

¹ODTÜ

Bildiri No: 162 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

The development of the child is shaped through the interaction between the layers of the ecological systems, where family has the place on micro level and the child' development should be evaluated within this context (Bronfenbrenner, 1979). Now that families have a prominent role in lifelong experiences of children and advocating their needs especially during early years, engaging them in education fosters children's overall developmental domains (U.S. Department of Health and Human Services, 2016). So, the partnership between parents and teachers can let both of them to comprehend children's needs and personalities (Reedy et al., 2010). Also, children's academic and social skills can be boosted with the help of parent teacher partnership (Lang et al., 2016).

At this point where collaboration between parents and teachers are highlighted, some guidance improved by policy makers have a forefront impact on facilitating this partnership. One of these guidance is improved in Türkiye named as Integrated Family Support Education Guide (OBADER) (MoNE, 2013). This manual includes a series of information about the importance of family education, the roles of the parents and exemplary activities developed in order to provide a guide for teachers to engage families in education.

Taking into consideration that the preservice early childhood teachers are the candidates of users of this guide, consulting for their critics and evaluations of OBADER can be a way for understanding their perceptions about whether they find it a useful tool to benefit from in their teaching practices because their perceptions or ideas will influence their behaviors in the classroom (Leathermen et al., 2005). Also reaching their views about what are the points need to be improved is essential for contributing the improvement of such programs. At that point answers for the following research questions will be pursued.

1. What are the evaluations of preservice early childhood teachers about sufficiency of OBADER for supporting families to get engaged in children's education?
1. What are the suggestions of preservice early childhood teachers about improvement of OBADER for supporting families to get engaged in children's education?

Methodology

In this research which has a qualitative design, 23 preservice early childhood teachers who are studying in a public university in Türkiye attended. The participants were selected with convenience sampling method (Fraenkel et al., 2012) from the fourth grade students who were taking Parent Involvement and Education Course. The participants was supplied a questionnaire related to OBADER and the answers has been analyzed with content based coding (Saldana, 2012) by using MAXQDA 2022 software program.

Findings

Even though the analysis of the findings are still being studied, on one hand, OBADER is found to be a useful resource for supporting and guiding teachers for how to engage families in education, it contributes for effective communication and this guide can enrich the professional development of teachers to be familiarized with parent engagement ways. On the other hand, preservice teachers have critics about how to enrich the content by reaching funds of knowledge of families and to turn the content within the framework of culturally responsive pedagogies.

Conclusion

This research may show that evaluation of OBADER by preservice teachers can both encourage them for strengthening the relationships with parents when they become teachers and it provides suggestions for the stakeholders about how to improve it.

References:

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by nature and Design*. Harvard University Press.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw-Hill.

Lang S. N., Tolbert A. R., Schoppe-Sullivan S. J., Bonomi A. E. (2016). A cocaring framework for infants and toddlers: Applying a model of coparenting to parent–teacher relationships. *Early Childhood Research Quarterly*, 34, 40–52.

Leatherman, J. M., & Niemeyer, J. A. (2005). Teachers' attitudes toward inclusion: Factors influencing classroom practice. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 26, 23–36.

MoNE (2013). *Integrated Family Support Education Guide (OBADER)*. Ankara.

Reedy, C.K. & McGrath, W.H. (2010). Can you hear me now? Staff–parent communication in childcare centers, *Early Child Development and Care*, 180 (3) (2010), pp. 347-357.

Saldana, J. (2012). *The Coding Manual for Qualitative Researchers*. Sage Publications Inc.

U.S. Department of Health and Human Services, (2016). *Policy Statement on Family Engagement: From the Early Years to Early Grades*.

Yılmaz-Bolat, E. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin OBADER Hakkındaki Görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(29), 603- 616.

Anahtar Kelimeler: OBADER, preservice teachers, early childhood education

Geç Yaşta Anne Olmak: Annelerin Annelik Süreci Ve Çocuklarıyla Olan İlişkilerine Yönelik Deneyim Ve Görüşleri

Aslı Balcı¹, Zeynep Nur Aydın Kılıç², Fatma Tezel Şahin²

¹Atatürk Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 167 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Toplumsal değişim sürecinden önemli ölçüde etkilenen kavramlardan biri de anneliktir. Bu değişimin annelik açısından en belirgin sonuçlarından biri kadınların anne olma yaşlarının artması olarak değerlendirilmektedir. Birçok araştırma, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de anne olma yaşının hızla arttığını göstermektedir. Günümüz kadınları; eğitim ve kariyer olanaklarının artması, çalışma yaşamında aktif olarak yer almaları, sosyal yaşamda görünür olmaları, ekonomik bağımsızlıklarını kazanmaları, ileri yaş doğurganlığını artıran tıbbi olanakların artması gibi çeşitli nedenlerle çocuk sahibi olma yaşlarını ileri yaşlara doğru erteleyebilmektedirler. Bu ertelemenin anne ve çocuk üzerinde yaratacağı olumlu ve olumsuz etkiler çeşitli araştırmalara konu olmakla beraber sürekli değişen toplumsal yapı içerisinde geç yaşta anne olan kadınların annelik süreci ve çocuklarıyla olan ilişkilerini derinlemesine incelemek geç yaş annelerine ve çocuklarına sunulacak erken müdahale ve erken eğitim hizmetleri için belirleyici olacaktır. Bu araştırma geç yaşta çocuk sahibi olan annelerin, annelik sürecine ve çocuklarıyla olan ilişkilerine yönelik deneyim ve görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırma tanımlayıcı nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Tanımlayıcı nitel araştırmaların amacı bireylerin bir olay veya olgu hakkındaki düşüncelerini tanımlamak ve açıklamaktır. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Araştırmaya katılım için kullanılan ölçütler, annelerin 35 yaş ve üzerinde çocuk sahibi olmaları ve çocuklarının araştırmanın yapıldığı dönemde 3-6 yaş aralığında olması olarak belirlenmiştir. Kartopu örneklemeden ise katılımcı sayısını artırmak ve veri çeşitliliğini sağlamak üzere görüşme yapılan annelerden benzer ölçütleri karşılayan annelere ulaşmak için yararlanılmıştır. Buna göre araştırmanın çalışma grubunu 19 anne oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak alan yazın taraması yapılarak ve uzman görüşleri dikkate alınarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda annelerin geç yaşta çocuk sahibi olmaya yönelik olumlu ve olumsuz görüşlerini, süreç içerisinde kimlerden nasıl destek aldıklarını, geç yaşta anne olmanın çocuklarıyla olan ilişkilerini nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik açık uçlu sorular yer almıştır. Araştırma verileri telefon görüşmesi yoluyla toplanmıştır. Görüşme yapılan annelere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilerek gerekli açıklamalar yapılmıştır. Araştırmaya katılan annelerin tamamı ses kayıtlarının alınmasına izin vermişlerdir. Annelerin görüşme kayıtları araştırmacılar tarafından transkript edilerek yazılı forma dönüştürülmüştür. Araştırmanın verilerinin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verileri 'Zorluklar', 'Kolaylıklar', 'Destekleyiciler' ve 'Çocukla Olan İlişkiler' olmak üzere dört tema üzerinden ele alınmıştır. Araştırma sonucunda geç yaşta çocuk sahibi olan anneler fiziksel, sosyal ve duygusal vb. zorluklar yaşadıklarını bildirmişlerdir. Anneler hamilelik ve doğum sürecinin getirdiği sağlık sorunlarının yanı sıra çocuk bakım sürecinde enerji düşüklüğü, yorgunluk ve uykusuzluğu fiziksel zorluk olarak vurgulamışlardır. Anneler yıpranma, kendine vakit ayıramama, tükenmişlik, sosyal ortamlardan uzak durma, toplumun olumsuz bakış açısı, arkadaş çevresi tarafından istenmeme gibi sosyal ve duygusal zorluklar bildirmişlerdir. Anneler geç yaşta çocuk sahibi olmanın kolaylıkların ilişkin olarak bilinçli ebeveynlik, tecrübeli olma, kaygı düşüklüğü, ekonomik refahlığın getirdiği olanaklar ve büyük çocuklardan alınan bakım desteğini sıklıkla vurgulamışlardır. Ayrıca bazı anneler annelik sürecinde herhangi birinden destek almadıklarını belirtirken bazı anneler özellikle eşlerinden ve daha büyük çocuklarından olmak üzere yakın çevrelerinden destek alabildiklerini bildirmişlerdir. Anneler çocuklarıyla olan ilişkilerine yönelik olarak ise farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Bazı anneler çocuklarıyla

daha nitelikli vakit geçirmeleri, annelik sevinci yaşamaları, ekonomik ve mesleki kaygıların getirmiş olduğu problemlerin azalması, anlayışlı, tecrübeli ve hoşgörülü olma gibi duygulara bağlı olarak çocuklarıyla olan ilişkilerinin olumlu yönde etkilendiğini belirtmişlerdir. Bazı anneler ise tahammülsüzlük, çocuğun enerjisine yetişememe, çocukla daha az vakit geçirme, oyunlarına katılamama, ödevlerine yardımcı olamama gibi nedenlerle çocuklarıyla olan ilişkilerinin olumsuz yönde etkilendiğini bildirmişlerdir. Araştırma sonuçlarına bağlı olarak geç yaşta çocuk sahibi olan annelerin ihtiyaçlarının belirlenerek aile eğitim programları düzenlenmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, geç yaş anneliği, annelik süreci, anne-çocuk ilişkisi

Güçlü Yönlere Dayalı Ebeveynlik: Döküman İncelemesi

Halime Delen¹, Zülfiye Gül Ercan¹

¹Trakya Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim

Bildiri No: 206 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Pozitif psikoloji insanın karakterinin güçlü yanlarının bilimsel olarak araştırılması olup, güçlü yanlarının geliştirilerek iyi oluşunun artacağını savunmaktadır. Pozitif psikolojinin temelini oluşturan karakter güçleri, bireyin duygu, düşünce ve davranışlarıyla ortaya koyduğu, kişiliğin olumlu ve ahlaki açıdan değerli kabul edilen özellikleridir. Güçlü yönler, bir özellik gibi zaman içinde sabit kalmakla birlikte aynı zamanda dinamiktirler ve geliştirilebilir. Pozitif psikolojinin kurucusu kabul edilen Martin Seligman güçlü yönlerin altı erdem ve bu erdemlere ulaşmayı sağlayan 24 karakter gücü olarak sınıflandırılmasına öncülük etmiştir (Peterson ve Seligman, 2004). Psikoloji alanında ortaya çıkan karakter güçleri daha sonra eğitim alanında araştırmacılar tarafından ele alınmaya başlanmış ve çocukların özellikle iyi oluşlarına ve ruh sağlığına olan katkıları başta olmak üzere farklı açılardan incelenmiştir. Karakter güçleri ile ilgili uygulama ve araştırmaların artması ebeveynlerin karakter güçleri yoluyla çocuklarını nasıl destekleyebileceği sorusunu gündeme getirmiştir. Nitekim kurdukları destekleyici ilişkileriyle, rehberlik yaptıkları fikirleriyle ve modelledikleri güçlü karakterleriyle ebeveynlerin çocuklarına sağladıkları destek oldukça önemlidir (Shubert vd., 2022). Bununla birlikte çocukların zayıf olduğu özelliklerine odaklanarak bu zayıflıklarının giderilmesinden ziyade çocukların güçlü yönlerine odaklanmayı sağlayan yeni bir ebeveynlik tarzı olarak Güçlü Yönlere Dayalı Ebeveynlik ortaya çıkmıştır. Güçlü Yönlere Dayalı Ebeveynlik, Waters tarafından 2015 yılında ortaya konulmuş olup, karakter güçleri araştırmalarının ebeveynlik boyutunu oluşturmaktadır (Waters, 2015a). Waters'a (2015a, 2015b) göre güçlü yönlere dayalı ebeveynlik, güçlü yanları desteklenerek çocukların iyi oluşuna ve ruh sağlığına katkıda bulunmaktadır.

Güçlü yönlere dayalı ebeveynlik çocukların güçlü yönlerine ilişkin farkındalık ve teşviği kapsamaktadır. Güçlü yönlere dayalı ebeveynlik bilme ve uygulama olmak üzere iki boyutu içermekte olup; bilgi boyutu ebeveynlerin çocuklarını tanıması, güçlü yönlerini görmesi ve iyi bilmesi; uygulama boyutu ise, ebeveynlerin çocuklarının güçlü yönlerini çeşitli bağlamlarda ve ortamlarda kullanmaya teşvik etmesidir. Güçlü yönlere dayalı ebeveynliğin çocukların öznel iyi oluşları, sosyal- duygusal iyi oluşları, yaşam doyumları, akademik başarıları ile ilişkili olduğu, aynı zamanda çocukların günlük stresleriyle baş edebilmelerine ve bu stresin azalmasında da etkili olduğu görülmüştür. Güçlü yönlere dayalı ebeveynliğin sadece çocukların iyi oluşunu değil, ebeveyn-özyeterliliği ve çocukları hakkındaki olumlu duyguların artışı yoluyla ebeveynlerin de iyi oluşlarını desteklediği ortaya konulmuştur.

Karakter güçlerini içeren güçlü yönlere dayalı ebeveynlik yeni tanımlanan bir yapı olup, alan yazında yeni yeni ele alınmaya başlanmıştır. Araştırmanın amacı güçlü yönlere dayalı ebeveynlik ile ilgili alan yazında yapılan çalışmaların eğilimlerini ortaya koymaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden döküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışma verilerinin toplanması için güçlü yönlere dayalı ebeveynlik konusunda 2015-2023 yılları arasında yayınlanan makaleler taranmış, ön inceleme sonucunda 19 adet çalışmaya ulaşılmıştır. Ulaşılan çalışmalar betimsel analiz tekniği kullanılarak incelenecek ve elde edilen sonuçlar tartışılacaktır. Çalışmanın sonunda gelecek araştırmalar için önerilere yer verilecektir.

Kaynakça

Shubert, J., Wray-Lake, L., Syvertsen, A. K., & Metzger, A. (2022). The role of family civic context in character development across childhood and adolescence. *Applied Developmental Science, 26*(1), 15-30. <https://doi.org/10.1080/10888691.2019.1683452>

Waters, L. (2015a). Strength-based parenting and life satisfaction in teenagers. *Advances in Social Science Research Journal, 2*(11), 158–173.

Waters, L. (2015b). The relationship between strength-based parenting with children's stress levels and strength-based coping approaches. *Psychology, 6*(6), 689–699.

Peterson, C., & Seligman, M. E. P. (2004). *Character strengths and virtues: A handbook and classification*. Oxford University Press.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Pozitif Psikoloji, Güçlü Yönlerle Dayalı Ebeveynlik

Marmara Aile Becerileri Eğitim Programının Etkililiğinin Değerlendirilmesi

Ozana Ural¹, Özgül Polat¹, Hülya Bilgin¹, Fatma Özge Ünsal¹, Elif Küçükkoğlu¹, Büşra Çelik², Tuba Özkabak Yıldız¹, Ayşe Kutluata¹

¹Marmara Üniversitesi

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Bildiri No: 221 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ebeveyn eğitim programları, çocuk gelişimi ve ebeveynlik uygulamaları üzerinde olumlu etkilerinin kanıtlanmış olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Bu programlar ebeveynlere destek ve rehberlik sunarak, küçük çocukların gelişim ve refahını desteklemeye yardımcı olmaktadır. Ebeveynlik programlarının çoğu erken yaş döneminde çocuğu olan anne-babalara yönelik olsa da, 0-3 yaş arası çocuklar için özel olarak tasarlanmış programlara ihtiyaç duyulduğunu belirtmek önemlidir (England-Mason ve Gonzalez, 2020). Yaşamın ilk yılları hem bebek hem de ebeveyn için risk unsurları barındırmaktadır. Bu kritik dönemde erken müdahale programları, anne babalara ebeveynlik yolculuğunun ilk yıllarında eşlik etmekte ve çocuğun gelişimini önemli ölçüde destekleyebilmektedir. Bir başka deyişle 0-3 yaş arası çocukları olan ailelerin, çocuklarının gelişimleri, büyüme süreçleri ve ebeveynlikle ilgili ihtiyaçlarına yönelik daha fazla desteklenmesi gerekmektedir. Aile eğitim programları, ailelerin çocukların gelişimini daha iyi anlamalarına ve onları desteklemelerine yardımcı olurken, aynı zamanda ebeveynlerin becerilerini artırmaya odaklanmaktadır. Bu amaçla geliştirilmiş olan Marmara Aile Becerileri Eğitim Programı (MABEP), Türkiye'de 0-3 yaş arası çocuklara ve ailelerine yönelik bir erken müdahale aile eğitim programı olarak öne çıkmaktadır. Program, "Her Aile Bir Okuldur" felsefesiyle hayata geçirilmiş ve Marmara Üniversitesi ile yerel yönetim iş birliğiyle uygulanmaktadır. MABEP, Marmara Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı'ndan 7 akademisyenin ve Marmara Üniversitesi Hastanesi'nde görev yapmakta olan bir gebe eğitim hemşiresi tarafından oluşturulmuş ve 0-3 yaş çocuklarının sağlıklı büyüme süreçlerine rehberlik etmeyi hedeflemektedir. Bu program, ailelerin ebeveynlik becerilerini desteklemeyi amaçlamakta ve 0-36 aylık süreç boyunca çocukların gelişimini yakından takip ederek ailelere rehberlik etmektedir. Programda yer alan ve ailelere sunulan materyaller arasında gelişim takvimi, etkinlik kitapçıkları, eğitim materyalleri ailelere özel olarak tasarlanmış çantaların içerisinde sunulmuştur. Programın uygulanmasında; yüz yüze ve uzaktan eğitim teknolojileri bir arada kullanılmış, ailelere hem seminerlerle hem de birebir etkileşimle destek verilmiştir. MABEP, ailelerin çocuklarının sağlıklı büyümelerini desteklemeyi amaçlayan bir erken müdahale programı olarak özellikle çocuğun doğduğu andan itibaren ebeveynler için rehberlik ve eğitim sağlayarak birlikte büyümenin temellerini atmaktadır. Programın içeriği, uygulama esasları ve materyaller MABEP ekibi tarafından özenle tasarlanmış ve bizzat uygulanmıştır. Bu sayede, çocukların gelişimini desteklemek ve risk durumlarını önlemek amacıyla MABEP, 0-3 yaş çocuklarının ve ailelerinin hayatlarına olumlu bir katkı sunmayı hedeflemektedir.

Yapılan bu araştırmanın amacı MABEP'in etkililiğinin değerlendirilmesidir. Araştırma tek grup ön test-son deneysel desen (Büyüköztürk, 2016) olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mersin ili Yenişehir ilçesinde ikamet eden, 0-3 yaş grubu çocuğu olan ve MABEP uygulamalarına gönüllü olarak katılan ebeveynler oluşturmaktadır. MABEP uygulamaları 2019-2023 yılları arasında her biri 20-25 ebeveyn den oluşan 10 farklı gruba uygulanmış ve uygulama sürecini tamamlayan 207 ebeveyn araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Ankara Gelişim Tarama Envanteri (Sezgin, 2011), Ebeveyn Özyeterlik Ölçeği (Diken, 2007) ve 1-3 yaş Psiko-sosyal Gelişim Ölçeği (Bilgin, 2021) kullanılmıştır. Araştırma neticesinde daha önce kısıtlı bir çalışma grubu ile (32 aile) etkililiği ortaya konan MABEP'in (Ural vd., 2021) dört yıllık uygulama sürecine ilişkin genel değerlendirmesi

ortaya konmuş ve geniş bir çalışma grubu ile etkililiği bir kez daha vurgulanmıştır. Araştırma sonuçlarının alandaki sınırlı sayıdaki araştırmaya ışık tutacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Bilgin, H. (2021). 1-3 Yaş Psiko-Sosyal Gelişim Ölçeğinin geliştirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(114), 241-251. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.49156>

Büyükköztürk, Ş. (2016). Deneysel desenler öztest-sontest kontrol grubu desen ve veri analizi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

England-Mason, G. and Gonzalez, A. (2020). Intervening to shape children's emotion regulation: a review of emotion socialization parenting programs for young children.. *Emotion*, 20(1), 98-104. <https://doi.org/10.1037/emo0000638>

Ural, O., Polat, Ö., Bilgin, H., Ünsal, F. Ö., Küçükoğlu, E., Çelik, B., Özkabak Yıldız, T., & Kutluata, A. (2021). Marmara Aile Becerileri Eğitim Programı'nın (MABEP) Ebeveynlerin Öz Yeterlik Düzeyi ve Çocuklarının Gelişimine Destek Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *HAYEF: Journal of Education*, 18(2), 116-149.

Anahtar Kelimeler: 0-3 yaş, aile eğitim programı, erken müdahale, aile becerileri, deneysel model

Trt Çocuk Kitaplık Uygulamasında Yer Alan Kitapların İletiler Bakımından İncelenmesi

Yasin Mahmut Yakar¹, Hatice Derya Yılmaz¹

¹Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi

Bildiri No: 79 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Özet

Çocuk edebiyatı yapıtları gelişen dünya şartlarına bağlı olarak farklı platformlarda çocuklara ulaştırılmaya çalışılmaktadır. Dijital ve etkileşimli çocuk kitapları, bilgisayar ve tablet başında vakit geçirmeyi seven çocukların bu zaman diliminde eğlenceli ve öğretici içeriklere ulaşması, görsel bakımdan çocukların ilgisini çekmesi, kitaptaki etkileşimli dijital platformda farklı ve çok sayıda kitaba ulaşılabilmesi gibi farklı avantajları olmaktadır. Öte yandan bu uygulamalarda yer alan kitapların iletilerin çocuk duyarlılığına uygun olması gerekmektedir. Bu çıkış noktasından hareketle çalışmada, TRT Çocuk Kitaplık uygulamasında yer alan okul öncesine döneme hitap eden çocuk kitaplarında yer alan iletilerin nasıl ve ne şekilde yer aldığı tespit edilmesidir. Bu amaca yönelik olarak nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi deseni kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011) tarafından araştırılması istenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı metinlerin analizini kapsamak olarak tanımlanan doküman incelemesinin kullanılmasının sebebi, verilerin dijital kitaplardan elde edilmesidir. Çalışmadaki veriler iki aşamalı şekilde elde edilmiştir. Öncelikle TRT Çocuk Kitaplık uygulamasına üye olarak uygulamadaki özellikler ve bölümler taranmıştır. Uygulamada 5 farklı bölüm bulunmaktadır. Bu bölümler sırasıyla toplamda 67 kitabın bulunduğu *Hayatın İçinden*, 48 kitapla *Meraklı Bilgin*, 42 kitapla *Bizim Masallar*, 59 kitapla *Doğanın Masalları*, 54 kitapla *Bizim Kahramanlar* başlıklarından oluşmaktadır. Uygulamada toplam 270 kitap bulunmaktadır. Her bölümden 3+, 4+ ve 5+ yaş kategorilerinden amaçlı örnekleme yoluyla beşer kitap seçilerek toplamda 25 kitap incelenmiştir. Seçilen kitaplar önce form kullanılmadan okunmuştur. Kitaplar ikinci kez okunduğunda ise içerik analizi kullanılarak iletiler fişlenmiş ve bir form oluşturulmuştur. Oluşturulan formda anahtar kelimeler kullanılarak bir sınıflama yapılmıştır. Daha sonra ise çalışma başında yapılan alan yazın taramasında karşılaşılan Tekin ve Büyükkiz (2019)'in yapmış olduğu sınıflandırma temele alınarak Kişisel Gelişimi Destekleyen İletiler, Toplumsal Gelişimi Destekleyen İletiler, Çevre Bilinci Gelişimini Destekleyen İletiler, Evrensel Düşüncenin Gelişimini Destekleyici İletiler olmak üzere 4 ana başlık altında toplanmıştır.

Kişisel Gelişimi destekleyici iletiler; hayal kurma, azimli olma, sabırlı olma, pes etmeme, çalışkan olma, cesur olma, özgüvenli olma, sorumluluk alma, yardım isteme, kendini sevme alt başlıktan oluşmaktadır. Hayal kurma alt başlığı toplamda 6 farklı kitapta 14 farklı ileti; azimli olma alt başlığında 3 farklı kitapta 6 ileti; sabırlı olma alt başlığında 1 kitapta 3 ileti; pes etmeme alt başlığında 2 farklı kitapta 2 ileti; çalışkan olma alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; cesur olma alt başlığı altında 1 kitapta 1 ileti; özgüvenli olma alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; sorumluluk alma alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; yardım isteme alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; kendini sevme alt başlığında ise 1 kitapta 4 ileti olmak üzere, ana başlık tablosunda toplamda 34 ileti tespit edilmiştir.

Toplumsal gelişimi destekleyen iletiler ana başlığı altında birlik olma alt başlığında 2 kitapta 7 ileti; yardımsever olma alt başlığında 1 kitapta 3 ileti; izin alma alt başlığında 2 kitapta 3 ileti; selamlaşma alt başlığında 1 kitapta 2 ileti; paylaşımcı olma alt başlığında 2 farklı kitapta 2 ileti; olumlu bakış açısını sahip olma alt başlığında 1 kitapta 6 ileti olmak üzere toplamda 23 ileti yer almaktadır.

Çevre bilinci gelişimini destekleyen iletiler ana başlı altında doğayı sevme koruma alt başlığı 6 farklı kitapta 12 ileti; çöp atmama/çevreyi kirletmeme alt başlığı 4 farklı kitapta 17 ileti; hayvanları sevme 4 kitapta 7 ileti; su tasarrufu 1 kitapta 7 ileti olmak üzere toplamda 43 ileti tespit edilmiştir.

Evrensel düşüncenin gelişimini destekleyen iletiler ana başlığında ise, gezegendeki olayları fark etme alt başlığında 1 kitapta 2 ileti; gezegeni koruma alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; temiz olma alt başlığında 1 kitapta 1 ileti; canlı haklarına saygılı olma 1 kitapta 1 ileti; mutlu olma 1 kitapta 1 ileti; farklılıklara saygı duyma 1 kitapta 1 ileti olmak üzere toplamda 13 ileti yer almaktadır.

Sonuç olarak sırasıyla en fazla Çevre bilinci gelişimini destekleyen (43); ikinci olarak kişisel gelişimi destekleyen (34); üçüncü olarak toplumsal gelişimi destekleyen (23); son olarak ise evrensel düşüncüyü geliştiren (13) iletilere yer verildiği görülmektedir. Bu haliyle uygulamada yer alan kitapların farklı düşünceleri çocuklara kazandırmaya çalıştığı söylenebilir. Öte yandan çalışmanın uygulamadaki tüm kitapları kapsayıcı şekilde genişletilerek yapılması da önerilebilir.

Kaynakça:

Tekin, A. ve Büyükkiz, K. K. (2019). Aytül Akal'ın çocuk kitaplarının eğitsel iletiler açısından incelenmesi. *Okuma Yazma Araştırmaları*, 7(2), 110-123.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (6. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, okul öncesi, ileti

Boşanma Üzerine Yazılmış Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi

Zeynep Temiz¹, Şenil Ünlü², Tuğçe Karaduman³

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Kırıkkale Üniversitesi

³ERS Education Research Section, Princeton, US

Bildiri No: 344 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Kitaplar, farklı karakterleri, olayları ve bağlamları sunarak çocukları toplum ve toplumsal normlar hakkında hem bilgilendirir hem de şekillendirir. Günümüzde, hikâye kitapları özellikle hassas konuların öğretilmesinde sıklıkla kullanılmaktadır. Son yıllarda akran zorbalığı, kardeş kıskançlığı, istismar, mahremiyet, özel gereksinim, ekran bağımlılığı, çeşitlilik, göç ve mülteciler üzerine yazılmış pek çok kitap bulunmaktadır. Boşanma da son derece hassas bir konudur ve hakkında yazılmış çok fazla kitap bulunmaktadır. Boşanma insan hayatında yaşanan en büyük travmalardan sayılmaktadır ve hem ebeveynler hem de çocuklar üzerinde psikolojik, sosyal ve ekonomik açılardan ciddi olumsuz etkiler yaratmaktadır. Anne babası boşanmış çocukların anne babası birlikte olan çocuklara göre akademik, sosyal ve psikolojik sorunlar açısından daha fazla risk altında olduğu bilinmektedir. Boşanma üzerine yapılan çalışmaların tarihçesi oldukça yenidir ve 60'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde başlamıştır. Bunun nedeni boşanmanın pek çok kültürde hoş karşılanmayan bir durum olmasıyla açıklanabilir. Fakat bütün dünyada artan boşanma oranları bu konunun daha çok gündeme gelmesine ve bu konuda daha fazla araştırma yapılmasına neden olmuştur. Kendi kültürümüzde de boşanmanın halen tabu olarak görüldüğü topluluklar olduğu bilinmektedir. Yine de, ülkemizde de ne yazık ki boşanma oranları her sene artmaktadır. 2022 yılında boşanma sayısı bir önceki yıla göre yüzde 2,9 artışla 180 bin 954'e yükseldi ve kaba boşanma hızı ise binde 2,13'e ulaştı. Bu bilgilere dayanarak bu çalışmanın amacı boşanma olgusunu işleyen resimli çocuk kitaplarının içerik ve görsel açıdan incelenmesidir ve artan boşanma oranları da boşanma üzerine yazılan kitapların önemini gözler önüne sermektedir. Boşanma üzerine yapılan çalışmaların tarihinin yeni olması gibi boşanma üzerine yazılan kitapların da son 10 yıl içinde sayılarında bir artış olduğu söylenebilir.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel yöntem benimsenmiştir. Araştırma kapsamında incelenecek kitaplar ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenecektir. Resmen boşanma ve ebeveynlerin ayrı evlerde yaşamaya başlamasını konu alan ve erken çocukluk dönemine hitap eden bütün resimli hikaye kitapları çalışma kapsamında değerlendirilecektir. Boşanma üzerine yazılan resimli çocuk kitaplarındaki boşanma ile ilgili açık ve örtülü yazılı ve görsel öğeler içerik analizi ile çözümlenecektir. Boşanma üzerine yazılan kitapların büyük çoğunluğunu özellikle İngilizceden çeviri kitaplar oluşturmaktadır. Boşanma üzerine yazılan kitapların büyük çoğunluğunun da henüz Türkçeye çevrilmediği ortaya çıkmıştı. Bu nedenle bu çalışma kapsamında hem Türkçe kitaplar hem de İngilizce kitaplar incelenecektir. Araştırmacıardan biri Amerika'da yaşadığından ve diğer araştırmacıların da İngilizce dil bilgisi ileri düzeyde olduğundan iki dilde yazılan kitapların incelenmesinin daha kapsamlı sonuçlar vermesi beklenmektedir. Ayrıca aynı konunun iki farklı kültürde ele alınmasının da incelenmesine fırsat verecektir.

Araştırmanın ilk bulguları boşanma üzerine yazılan kitapların çocuklara boşanma sürecini anlatmasının benzer bir sıralama izlediğini göstermektedir. Boşanma süreci iki ebeveynin birbirini sevmesi, daha sonra anlaşamaması ve hem kendileri için hem de çocukları için ayrılmanın daha uygun olacağına karar verilmesi ve bu durumun çocuklarına olan sevgilerini azaltmayacağına vurgulanması şeklinde özetlenmektedir. Bununla birlikte bütün kitaplar kendi içinde farklı detayları da barındırmaktadır ve bu çalışma bu detaylar üzerine odaklanmaktadır.

Boşanma üzerine yazılan çocuk kitaplarının bu hoş olmayan deneyimi yaşayan çocuklara okunması çocukların boşanma olgusunu anlamlandırması ve normalleştirmesi açısından önemlidir. Ebeveynleri boşanan çocukların, utanç, kaygı, suçluluk hissetmeleri ve kendilerini diğer çocuklardan farklı gördükleri bilinmektedir. Boşanma üzerine yazılan resimli çocuk kitapları çocukların bu duygularıyla baş etmelerine de yardımcı olacak niteliktedir. Bu kitapları sadece ebeveynleri boşanan çocuklara değil bütün çocuklara okumak diğer çocukların ebeveynleri boşanan çocuklara karşı empati kurmasına ya da farklı davranışlar geliştirmemelerine de yardımcı olur.

Anahtar Kelimeler: Boşanma, Erken çocukluk dönemi, İçerik analizi, Resimli çocuk kitapları

Farklılıklara Saygı Ve Göç Konulu “Kapibaralar” İsimli Resimli Kitabın Göstergibilimsel Yöntem Aracılığıyla İncelenmesi

Asiye Beyza Kaçira¹, Berrin Akman¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 204 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüzde antroposen çağının getirdiği olumsuzluklar karşısında, bütün canlıları kendisi gibi değerli bulup gözetken, var olan tüm yaşam biçimlerinin birliktelik barındırdığını bilerek antiayırıcı dünyadaşlık bakış açısını benimseyen bireylerin yetişmesi çok önemlidir. Okul öncesi dönemde çocuğun, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal gelişimi desteklenerek bireysel ve toplumsal yanının geliştirilmesi amacıyla öğrenme sürecinde resimli kitaplar kullanılmaktadır. Bu kitaplar, çeşitli kültürlerle, çevresel faktörlere, yaşadığımız çağın sorunlarına dikkat çekecek şekilde konu çeşitliliği barındırabilir. Nitelikli resimli kitaplar, işlenen tema üzerine derinlemesine düşünme ve yorumlamaya imkan sağlar. Çocuklar için hazırlanan bu resimli kitaplarda eleştirel bakış açısı, estetik kaygı, iletişim ve etkileşim önemli öğelerdir. Bu araştırma kapsamında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüte dayalı örnekleme tekniği aracılığıyla “Kapibaralar” adlı resimli kitap seçilmiştir. Araştırmada göç olgusu, farklılıklara saygı ve alışkanlıkların yaşama etkisinin nasıl resmedildiği, anlamın antiayırıcı bakış açısı temelinde nasıl ve ne şekilde oluşturulduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi belirlenmiş olup verilerin analizinde göstergibilim yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın Amacı:

Resimli kitaplar, okul öncesi dönemde çocukların gelişim alanlarını çok yönlü desteklemekte ayrıca bireyselleşme ve toplumsallaşmasına katkı sunacak duygu ve düşünce dünyalarının zenginleşmesinde önemli rol oynamaktadır (Sever, 2008). Literatür incelendiğinde savaş, göç ve mülteci konulu resimli kitapların incelendiği (Arıcı, Işıtan, 2021; Güzelyurt, 2022; İğit, 2022; İnal, 2021, Özen, 2022), bu kitaplarda yer alan değerlerin analizlerinin yapıldığı (Sönmezi Yorulmaz, 2022) görülürken, resimli kitapların görsel göstergibilim yöntemiyle incelenen (İğit, 2022, Yiğitbaşı, 2018) sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda araştırma kapsamında “Kapibaralar” adlı resimli kitap incelenmeye alınmış olup, göç olgusu, farklılıklara saygı ve alışkanlıkların yaşama etkisi ile ilgili örtük anlamların kurgu ve resimleme ile nasıl ve ne şekilde oluşturulduğunun ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

- - Kapibaralar isimli resimli kitabında farklılıklara saygı ve göç kavramları nasıl resimlemelerle sunulmakta ve bu resimlemeler örtük olarak neyi ifade etmektedir?
 - Kitabın resimlemesindeki biçimsellik, karakterler üzerinden antiayırıcı bakış açısına yönelik herhangi bir anlam oluşturuyor mu?

Araştırmanın Yöntemi:

Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılan araştırmanın verileri görsel göstergibilimsel yöntem aracılığıyla analiz edilecektir. Göstergibilim anlamı inceleyen bir disiplin olup, işlevi metnin yapısal özelliklerini belirlemektir. İletişimin olduğu her durumda göstergeler ve kodlar vardır. Göstergeleri incelemek amacıyla kurulan göstergibilim, iletişim amacıyla oluşturulan anlamlı yapının

temelini ortaya koymaya çalışır (Günay, 2002: 183).İmgenin içeriğinin, neyi temsil ettiğinin ve ne anlama geldiğinin çözümlenmesiyle anlambilimsel niteliklere ulaşılır. İmgelerdeki iletiler ikonik, plastik ve dilsel göstergelerden oluşur (Yücel, 2021: 109). Bu araştırma kapsamında Kapibaralar isimli kitabın göstergebilimsel yöntem aracılığıyla kitabın ön ve arka kapağındaki resimler ile iç sayfalarında yer resimleri incelenerek kitaptaki göstergelerin yarattığı düz anlam ve yan anlamlar belirlenecektir. Çoklu sayfa değerlendirmesi yapılacak olan bu çalışmada, plastik gösterge, ironik gösterge ve dilsel ileti kategorileri dikkate alınarak çözümlenme yapılacaktır.

Araştırma Bulguları ve Sonuç:

Araştırma verilerinin analizine devam edilmekte olup, veriler literatür ile desteklenerek tartışılıp öneriler ile birlikte kongrede sunulacaktır.

Kaynaklar:

Arıcı, M. R. & Işıtan, S. (2021). Göç ve Mülteci Konulu Resimli Çocuk Kitaplarının İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, Türkiye’de ve Dünyada Göçmen Eğitimi, 683-713. DOI:10.37669/milliegitim.958764.

Günay, Doğan (2002), Göstergebilim Yazıları, İstanbul: Multilingual Yayınları.

Güzelyurt, T. (2022). An Investigation of the Concept of War and Peace in Illustrated Children's Books. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 51(1), 273-292 . DOI: 10.14812/cuefd.1020036

İğit, A. (2022). Savaşa Maruz Kalanları Konu Edinen Resimli Kitapların Görsel Göstergebilimsel Yöntem Aracılığıyla Çözümlenmesi: Dönme Dolap Örneği. *MSGSÜ Sosyal Bilimler*, 2(26), 495-517. DOI: 10.56074/msgsusbd.1164686

İnal, E. (2021). Resimli Çocuk Kitaplarında Göç Teması ve Kültürlerarası Duyarlılık Bağlamında Anlatı Unsurlarının Kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö9), 166-173. DOI: 10.29000/rumelide.984740.

Özen, B. (2022). Savaş ve Göç Gibi Travmatik Konuları Ele Alan Resimli Çocuk Kitapları. *İmgelem*, 6(11), 517-538. DOI: 10.53791/imgelem.1116337

Sever, S.(2008). Çocuk ve Edebiyat. Turdem Yayınevi, İzmir.

Sönmez, M. & Yorulmaz, B. (2022). Göç Temalı Resimli Çocuk Kitaplarına Yönelik Bir Değer Analiz Çalışması. *Asya Studies*, 6(22), 13-28. DOI: 10.31455/asya.1142260

Yiğitbaşı, K. G. (2018). “Yolculuk” Adlı Çocuk Kitabının Greimas’ın Göstergebilimsel Çözümlemesi ile İncelenmesi. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 3(1), 53-79. DOI:10.12738/mejrs.2018.3.1.0005

Yücel, H. (2021). İmgeden yoruma. Ankara: Nobel.

Anahtar Kelimeler: Antiyırımcı Bakış Açısı, Göç, Dayanışma, İletişim, Göstergebilim

Matematik Temalı Hikaye Kitabı Okumanın 4-6 Yaş Çocukların Dil Ve Erken Matematik Becerilerine Etkilerinin İncelenmesi

Erinç Ergenekon¹, Nesrin İşikoğlu²

¹Pamukkale Üniversitesi Tavas Meslek Yüksekokulu

²Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 237 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yaşamın ilk yıllarından itibaren çocuklara kitap okumak dil gelişimini desteklerken (Law ve diğ., 2018) çocukların kitaplarla tanışmasını ve kitapları sevmesini sağlamaktadır. Çocuklar için eğlenceli bir etkinlik olan kitap okumanın çocukların dil becerileri ve akademik becerilerini yordadığı (Brown, Wang ve McLeod, 2022; Dickinson, Nesbitt ve Hofer, 2019), okunan kitapların matematik temalı olmasının ise matematik becerilerini desteklediği ortaya konmuştur (Björklund ve Palmer, 2022; Purpura, Napoli, Wehrspann ve Gold, 2017). Çocuklara kitap okurken kullanılan teknikler, kitabın kimin tarafından okunduğu ve nasıl okunduğu çocukların gelişimini farklı etkilemektedir (Wasik, Hindmann ve Snell, 2016). Farklı okuma tekniklerinin çocukların dil gelişiminde farklı etkileri olduğu (Şimşek, 2017), okuma sürecinde grup temelli okuma müdahalelerinin birebir müdahalelerden daha etkili olduğunu gösteren çalışmalar (Dowdall ve diğ., 2020) bulunmakla birlikte, ebeveynlerin veya öğretmenlerin kitap okumasının çocukların gelişiminde benzer etkileri olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Pillinger ve Vardy, 2022). Bu kapsamda araştırmanın amacı; farklı teknikler ile okunan matematik temalı hikaye kitaplarının çocukların dil ve erken matematik becerilerine etkilerini incelemek ve uygulamayı gerçekleştiren öğretmen, ebeveynler ve çocukların görüşlerini almaktır.

Araştırmada karma yöntem araştırmalarından iç içe desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ön test- son test eşleştirilmiş kontrol gruplu desen, nitel boyutunda temel nitel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız bir anaokuluna devam eden 4-6 yaş arası 88 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin çalışma grubu 20 ebeveyn, 1 öğretmen ve 44 çocuktan oluşmaktadır. Dört sınıftan random olarak bir sınıf deney 1 grubu (DDO Öğretmen-22 çocuk), bir sınıf deney 2 grubu (DDO Ebeveyn-22 çocuk), bir sınıf deney 3 grubu (GO Öğretmen-22 çocuk) ve bir sınıf kontrol grubu (22 çocuk) olarak belirlenmiştir. Birinci deney grubunda yer alan öğretmene ve ikinci deney grubunda yer alan ebeveynlere diyaloga dayalı okuma eğitimi verilmiştir. Sekiz hafta boyunca birinci deney grubunda bulunan öğretmen, ikinci deney grubunda bulunan ebeveynler matematik temalı hikaye kitaplarını haftada üç kez diyaloga dayalı okuma tekniği ile, üçüncü deney grubunda bulunan öğretmen geleneksel okuma tekniği ile okumuş, dördüncü grup olan kontrol grubunda yer alan öğretmen MEB 2013 okul öncesi eğitim programını uygulamaya devam etmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Erken Matematik Yeteneği Testi-3 (TEMA-3), Türkçe Erken Dil Gelişimi Testi-3 (TELD-3) kullanılmış, çocukların ortalama sözcük uzunlukları belirlenmiştir. Nitel veriler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde t-testi, ANOVA testleri, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılmıştır. Nitel veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda diyaloga dayalı okumanın çocukların alıcı ve ifade edici dil becerilerini desteklediği, matematik temalı hikaye kitabı okumanın çocukların erken matematik becerilerini desteklediği ortaya konmuştur. Nitel veriler, diyaloga dayalı okuma grubunda yer alan öğretmen ve ebeveynlerin, diyaloga dayalı okumanın çocukların dil ve erken matematik becerilerinin desteklenmesi konusunda farkındalık yarattığı, dil ve erken matematik becerilerini desteklediği, ebeveyn-çocuk

etkileşimini arttırdığına ilişkin olumlu görüşlere sahip olduklarını göstermektedir. Çocukların ise diyaloga dayalı okumayı eğlenceli ve öğretici buldukları saptanmıştır.

KAYNAKÇA

Björklund, C. & Palmer, H. (2022). Teaching toddlers the meaning of numbers connecting-modes of mathematical representations in book reading. *Educational Studies in Mathematics*, 110, 521-544. <https://doi.org/10.1007/s10649-022-10147-3>.

Brown, M. I., Wang, C. & McLeod, S. (2022). Reading with 1-2 year olds impacts academic achievement at 8-11 years. *Early Childhood Research Quarterly*, 58, 198-207. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2021.09.008>.

Dickinson, D.K., Nesbitt, K.T & Hofer, K.G. (2019). Effects of language on initial reading: Direct and indirect associations between code and language from preschool to first grade. *Early Childhood Research Quarterly*, 49 (4), 122-137. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2019.04.005>

Dowdall, N., Melendez-Torres, G. J., Murray, L., Gardner, F., Hartford, L. & Cooper, P. J., (2020). Shared picture book reading interventions for child language development: A systematic review and meta-analysis. *Child Development*. 91, e383–e399. doi: 10.1111/cdev.13225.

Law, J., Charlton, J., McKean, C., Beyer, F., Fernandez-Grazia, C., Mashayekhi, A. & Rush, R. (2018). *Parent-child reading to improve language development and school readiness: A systematic review and meta-analysis* (Nuffield Foundation Report). https://eprints.ncl.ac.uk/file_store/production/246226/B804D16A-F0A4-43C0-920F-4A274A131AAF.pdf adresinden erişilmiştir.

Pillinger, E. & Vardy, C.J. (2022). A systematic review of the dialogic reading literature. *Journal of Research in Reading*, 45 (4), 533-548. <https://doi.org/10.1111/1467-9817.12407>.

Purpura, D. J., Napoli, A. R., Wehrspann, E. A., & Gold, Z. S. (2017). Causal connections between mathematical language and mathematical knowledge: A dialogic reading intervention. *Journal of Research on Educational Effectiveness*, 10(1), 116–137. <https://doi.org/10.1080/19345747.2016.1204639>

Şimşek, Z. C. (2017). *Farklı kitap okuma tekniklerinin 48-66 ay grubu çocuklarının dil gelişimine olan etkileri*. (Doktora tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

Wasik, B.A., Hindman, A.H. & Snell, E.K. (2016). Book reading and vocabulary development: A systematic review. *Early Childhood Research Quarterly*, 37, 39-57. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2016.04.003>

Anahtar Kelimeler: Diyaloga dayalı okuma, geleneksel okuma, erken matematik becerileri, dil becerileri

* Analyzing Tülin Kozikoğlu's Books In The Context Of Supporting Creative Thinking Skills In Early Childhood

Seda Çağrırcı¹, Zühal Gizir¹

¹Mersin Üniversitesi

Abstract No: 240 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

With the changing world conditions and developing technology, people's needs have also changed, the understanding of education has changed in order to adapt to new conditions, and educational philosophies have also changed in order to catch up with the current. Technological innovations have brought to the forefront individuals who think differently, create original products, are curious and can adapt to the competitive environment. With the prioritization of language and thinking skills that can meet the need of people to understand each other, communication skills have also started to develop in the new world order. In addition to language and thinking skills, many thinking skills such as creative thinking, analytical thinking, reflective thinking and critical thinking are among the important skills and these skills are tried to be developed holistically in individuals from early childhood. One of the fields that serve this purpose is children's literature, and among these, illustrated storybooks for early childhood come to the fore. Literary texts play an important role in this period when the development of language and thinking skills is the most intense. Since the early childhood period has an important share in the formation of personality throughout life and especially in the formation of personality, the importance of literary texts for children of this period increases even more. The general purpose of this study is to examine and evaluate the books of Tülin Kozikoğlu, one of the leading authors of our contemporary children's literature, in the context of supporting creative thinking skills in early childhood and to reveal the suitability of the works in terms of supporting creative thinking skills in the light of the findings obtained. From this point of view, the aim of the study is to examine the contribution of Tülin Kozikoğlu's books to children's creative thinking skills.

- How do Tülin Kozikoğlu's books contribute to creative thinking skills in early childhood?

- How do Tülin Kozikoğlu's books contribute to creative thinking skills in early childhood in terms of descriptive titles and expressive power?

- How do Tülin Kozikoğlu's books contribute to creative thinking skills in early childhood in terms of cover and binding features?

- How do Tülin Kozikoğlu's books contribute to creative thinking skills in early childhood in terms of text design and picture features?

- How do Tülin Kozikoğlu's books contribute to creative thinking skills in early childhood in terms of text features? This study, which investigates the context in which Tülin Kozikoğlu's books support creative thinking skills in early childhood, is a qualitative research. Twenty-seven works of Tülin Kozikoğlu published until 2021 were analyzed as study materials. In this qualitative study, document analysis data collection method was used. In order to classify the data, the source units and context units of the research were determined and categories were determined in line with the units and a 'checklist for determining creative thinking skills in picture storybooks' was created. According to the checklist, storybooks were evaluated separately in terms of their titles, cover and binding features, illustrations and texts to support creative thinking skills, and the data obtained were described.

The titles, covers, pictures and texts in Tlin Kozikoğlu's books were evaluated in terms of having elements that support creativity in accordance with subheadings such as emotional expression, fantastic elements, richness and colorfulness of imagination, front and back cover integrity, unconventional visualization, extending and crossing borders, movement or activity, unconventional auditoryization. As a result of the analysis, elements that support creative thinking skills were found in Tlin Kozikoğlu's works. Titles contain creative elements due to their abstractness, giving clues about the content and containing strong definitions. It has been observed that the picture story books written by Tlin Kozikoğlu are not uniform, and the author has written works that develop creativity in various fields and can give the child a different perspective. It has been observed that illustrated storybooks differ from each other in terms of print quality, book size, color tones and binding. In terms of content, Tlin Kozikoğlu's picture storybooks stand out from the classical instructive approach by offering creative solutions to problems frequently encountered in early childhood, sometimes about scientific subjects, sometimes about fantastic subjects, and sometimes about creative solutions to problems frequently encountered in early childhood. It was concluded that Tlin Kozikoğlu's illustrated storybooks support creative thinking skills.

* This article is adapted from master's thesis.

Keywords: Early childhood, children's literature, creative thinking, Tülin Kozikoğlu.

* Tülin Kozikoğlu'nun Kitaplarının Erken Çocuklukta Yaratıcı Düşünme Becerilerini Desteklemesi Bağlamında İncelenmesi

Seda Çağrırcı¹, Zühal Gizir¹

¹Mersin Üniversitesi

Bildiri No: 240 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Değişen dünya şartları ve gelişen teknolojiyle birlikte insanların ihtiyaçları da değişmiş, yeni şartlara uyum sağlayabilmek için eğitim anlayışı değişerek güncel olanı yakalayabilmek maksadıyla eğitim felsefeleri de değişmiştir. Teknolojik yenilikler farklı düşünen, orijinal ürünler ortaya koyan, meraklı ve rekabet ortamına uyum sağlayabilen bireyleri ön plana çıkarmıştır. İnsanların birbirini anlama ihtiyacını karşılayabilecek dil ve düşünme becerilerinin öncelikli hale gelmesiyle iletişim becerileri de yeni dünya düzeninde gelişmeye başlamıştır. Dil ve düşünme becerilerinin yanı sıra erken çocukluk döneminden itibaren yaratıcı düşünme, analitik düşünme, yansıtıcı düşünme ve eleştirel düşünme gibi çok sayıda düşünme becerisi önemli beceriler arasında yer almaktadır ve bu beceriler bireylerde bütünsel olarak geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu amaca hizmet eden alanlardan biri de çocuk edebiyatı eserleri olmakla birlikte bunların arasında öne çıkan erken çocukluk dönemine yönelik resimli öykü kitaplarıdır. Dil ve düşünme becerilerinin gelişiminin en yoğun olduğu bu dönemde, edebi metinler önemli bir role sahiptir. Erken çocukluk dönemi, hayat boyu ve özellikle kişiliğin oluşumunda önemli bir paya sahip olduğu için, bu dönem çocuğuna yönelik edebi metinlerin önemi daha da artmaktadır. Bu araştırmanın genel amacı, çağdaş çocuk edebiyatımızın önde gelen yazarlarından biri olan Tülin Kozikoğlu'nun kitaplarını erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerini desteklemesi bağlamında inceleyip değerlendirmek ve elde edilen bulgular ışığında eserlerin yaratıcı düşünme becerilerini destekleme bağlamında uygunluğunu ortaya çıkarmaktır. Buradan hareketle araştırmanın amacını, Tülin Kozikoğlu'nun kitaplarının çocukların yaratıcı düşünme becerilerine katkısının incelenmesi oluşturmaktadır.

- Tülin Kozikoğlu'nun kitapları erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerine nasıl katkılar sağlamaktadır?
- Tülin Kozikoğlu'nun kitapları başlıkların açıklayıcılığı ve ifade gücü açısından erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerine nasıl katkılar sağlamaktadır?
- Tülin Kozikoğlu'nun kitapları kapak ve cilt özellikleri açısından erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerine nasıl katkılar sağlamaktadır?
- Tülin Kozikoğlu'nun kitapları yazı tasarımı ve resim özellikleri çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerine nasıl katkılar sağlamaktadır?
- Tülin Kozikoğlu'nun kitapları metin özellikleri açısından erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerine nasıl katkılar sağlamaktadır? sorularına yanıt aranmıştır. Tülin Kozikoğlu'nun kitaplarının erken çocuklukta yaratıcı düşünme becerilerini desteklemesi bağlamını araştıran bu çalışma, nitel bir araştırmadır. Çalışma materyalleri olarak Tülin Kozikoğlu'nun 2021 yılına kadar yayımlanmış yirmi yedi eseri incelenmiştir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada doküman analizi veri toplama yöntemi kullanılmıştır. Verileri sınıflandırmak üzere araştırmanın kaynak birimleri ve bağlam birimleri saptanmış ve birimler doğrultusunda kategoriler belirlenerek 'resimli öykü kitaplarında yaratıcı düşünme becerilerini belirlemeye yönelik kontrol listesi' oluşturulmuştur. Kontrol listesine göre öykü kitapları başlıkları açısından, kapak ve cilt özellikleri açısından, çizimleri açısından ve metinleri açısından ayrı ayrı yaratıcı düşünme becerilerini desteklemeye yönelik değerlendirilmiş, elde edilen veriler betimlenmiştir. Tülin

Kozikoğlu'nun kitaplarındaki başlık, kapak, resim ve metinlerin; duygusal dışavurum, fantastik unsurlar, hayal gücü zenginliği ve renkliliği, ön ve arka kapak bütünlüğü, alışılmamış görselleştirme, sınırları uzatma ve geçme, hareket veya faaliyet, alışılmamış işitselleştirme gibi alt başlıklara uygun yaratıcılığı destekleyen unsurlar taşıması açısından değerlendirme yapılmıştır. İnceleme sonucunda Tülin Kozikoğlu'nun eserlerinde yaratıcı düşünme becerilerini destekleyen unsurlara rastlanmıştır. Tülin Kozikoğlu'nun eserlerinde başlık seçiminde çok özenli olduğu görülmüştür. Başlıkların soyutluğu, içerikle ilgili ipucu vermesi ve güçlü tanımlamalar içermesi nedeniyle yaratıcı unsurlar barındırmaktadır. Tülin Kozikoğlu'nun yazmış olduğu resimli öykü kitaplarının tek tip olmadığı görülmüş, yazar çeşitli alanlarda yaratıcılığı geliştiren, çocuğa farklı bir bakış açısı kazandırabilen nitelikte eserler kaleme almıştır. Erken çocukluk döneminde bulunan ve dinleyici olan çocuklara çeşitli mekân ve zamanlarda ilgi çekici içerikler sunarak, çocukların dikkatini çeken çalışmalar ortaya koymuştur. Resimli öykü kitaplarının baskı kalitesi, kitap boyutları, renk tonları ve ciltleme farklıları ile birbirlerinden farklı olduğu gözlemlenmiştir. İçerik olarak kimi zaman bilimsel konular hakkında, kimi zaman fantastik konular hakkında, kimi zaman ise erken çocukluk döneminde sıklıkla karşılaşılan sorunlara yaratıcı çözümler sunmasıyla klasik öğretici anlayıştan sıyrılmaktadır. Tülin Kozikoğlu'nun resimli öykü kitaplarının yaratıcı düşünme becerilerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır.

* Bu makale yüksek lisans tezinden uyarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, çocuk edebiyatı, yaratıcı düşünme, Tülin Kozikoğlu.

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kitap Tercihleri

Muhammet Fatih Kanber

Kocaeli Üniversitesi

Bildiri No: 250 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İnsan doğumundan itibaren sahip olduğu bilgi birikimlerini kısmen yaşayarak, tecrübe ederek kazanırken az denemeyecek kadar önemli kısmını da kitaplardan elde eder. Bu doğrultuda ise birçok öğretmen, eğitimci ve ebeveynin en birincil isteği çocuklarının küçük yaşlardan itibaren okumaya ilgili olması ve kendini geliştirmesidir. Kişilere okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmak günümüz eğitim sistemlerinin en temel hedeflerinden biri haline gelmiştir. Okul öncesi eğitim başta dil, okuma ve yazma gelişimi olmak üzere çocuğun tüm gelişim alanlarını en üst düzeyde desteklemeyi hedefler. Bu hedefler kapsamında günlük eğitim programı içerisinde düzgün konuşma, yeni sözcükler öğrenme ve kendini ifade etme edimlerini için okuma yazma etkinliklerine sık sık yer verilir. Bu etkinliklerde çocuk kitaplarından çokça yararlanır. Okul öncesi dönemde çocukların kitap seçiminde, resimli kitaplar önemli bir yer tutar. Resimli kitaplar, çocukların hayal gücünü geliştirir, alıcı ve ifade edici dil gelişimine katkıda bulunur, kelime dağarcığını zenginleştirir, gerçek yaşamla bağlantı kurmasına yardımcı olur ve gözlem yeteneğini keşfederek geliştirme olanağı sunar. Çocuklar kitapla ilk karşılaştıklarında, çoğunlukla bol resimli, renkli kitaplara ilgi göstermektedirler. Çevrelerinde gördükleri nesnelere, canlıları, bitkileri, hayvanları yansıtan kitaplar onlara ilginç gelmektedir. Bu kitaplar, çocuklara yeni bilgiler verirken; kitabı ve okumayı sevdiren, okuma alışkanlığının oluşmasına neden olmaktadır. Çocuklar için çok iyi düşünülerek hazırlanan ve sanatsal yönden nitelikli çocuk kitapları, çocuğun davranışlarını olumlu etkilemektedir. Çocuğu etkileyen resimler, akıcı ve duru bir anlatım, iyi bir kalitede kağıt, yanlızsız ve okunaklı baskı gibi unsurlar, çocuk kitabının değerini ortaya koymaktadır. Çocuk çoğu zaman kendinden de bir şeyler bulduğu kitaplardan büyük zevk duyarak, onları benimsemektedir. Nitelikli seçilen kitaplar çocukların ilgi ve meraklarını uyandırarak onların başka dünya perspektifinden bakmalarını sağlayıp onları başka mekanlara zamanlara götürüp yaşam alanlarını genişletir. Türkçe etkinlikleri başkasının yaşamına farkındalık sağlarken zorluklarla baş etme, empati kurma, iş birliğinde bulunma, yardım etme gibi sosyal becerilerini geliştirir. Ayrıca çocuğun farklı yaşamlarla bağ kurması sorunlarında yalnız olmadığına ilişkin algı oluşturur. Böylece çocuklar hayatın provasını yapma imkanı bulur. His ve düşünceleri gelişirken, çocukların düşünsel olarak farklı rolleri denemeleri, kendi hayatlarıyla karşılaştırmalar yapmalarını ve hayata dair derin bir anlayış geliştirmesini sağlar.

Alan yazın incelendiğinde çocuk kitapları çalışmalarında okul öncesi dönemde okuma süreçlerine ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalar çoğunlukla etkileşimli okuma, diyaloga dayalı okuma, paylaşımlı okuma ili ilişkili olduğu belirlenmiştir. Çalışmaların birçoğunun okul öncesi öğretmenlerinin okuma süreçlerine yoğunlaştığı görülmektedir. Kitap tercihi çalışmalarında ise anne babaların kitap seçim kriterleri, eğitimde hangi kitaplar kullanılmalı, nitelikli bir kitap nasıl olmalı gibi kriterler üzerinden çalışmalar kullanılmıştır. Çocuklara kitap seçtiren bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın genel amacı çocukların kitap seçiminde dikkat ettikleri ölçütlerin belirlenmesidir. Çocuklara öğretmenleri tarafından herhangi bir yönlendirme yapmadan onlara en sevdiği 3 çocuk kitabı sunulacaktır. Bu kitapların kendisi ya da kitabın resmi çekilerek okula getirilecektir. Kitaplar elde edildikten sonra betimsel tarama sürecinde geçecektir. Araştırma doğrultusunda "Aile Bilgi Formu" alınıp daha sonrasında çocuklarla görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan ve ailelerin çocuk kitabı seçme kriterlerini belirlemeye yönelik soruların yer aldığı "Ebeveynlerin Çocuk Kitabı Seçme Kriterlerinin İncelenmesi" soru formu kullanılmıştır. Kullanılan soru formu "demografik bilgiler"ve "çocuk kitabı seçiminde dikkat edilen kriterler" olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bulgular ışığında

çocukların tercihlerinde önemsedikleri unsurlar, kitaplardaki temalar incelenecektir. Ailerle çocukların tercihlerindeki benzerlikler ve farklar ortaya konacaktır.

Anahtar Kelimeler: çocuk kitapları, kitap seçme kriterleri, okul öncesi dönem

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Uygulamalarının Geriye Dönük Pedagojiye Göre İncelenmesi

Nafia Kübra Karakaya Dohman¹, Şerife Nur Varol², Esra Ömeroğlu²

¹Gazi Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 261 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Öğrenme sürecinin planlanmasına yönelik birçok yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlardan bir de Geriye Dönük Pedagoji/Tasarımdır (*Backward Design*). Geriye Dönük Pedagojide öğretmen bir insan tasarımcısı olarak betimlenmektedir. Böylelikle, bir tasarımcı gözüyle öğrenme süreçleri tekrar incelenmiş ve sıralanmıştır. Geriye Dönük Pedagojide öğretmenler, ilk olarak öğrenme hedefleri hakkında dikkatlice düşünmekte ardından değerlendirme ve öğrenme süreci geliştirmektedir (Wiggins & McTighe, 2005). Geriye dönük pedagojinin daha etkili olması için öğretmenlerin öğrenme hedeflerini belirlemesi, birden fazla veri kaynağını analiz ederek değerlendirmesi ve uygun öğrenme sürecini planlaması gerekmektedir. Geriye Dönük Pedagojinin adımları üç aşamaya ayrılmıştır (Wiggins & McTighe, 2005):

1. **Öğrenme hedeflerini belirlemek:** Çocukların neleri bilmesi, anlaması ve yapabilmesi gerektiği tanımlanır.
2. **Göstergeleri ve değerlendirme yöntemlerini belirlemek:** Öğrenme hedefleri belirlendikten sonra çocukların istenen hedeflere ulaşip ulaşmadığının nasıl belirleneceğine karar verilir.
3. **Öğrenme deneyimlerini ve öğrenme sürecini planlamak:** Öğretmenler tarafından öğrenme hedeflerine ulaşacak bilgi ve etkinlikler belirlenir.

Yöntem

Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamalarını geriye dönük pedagojiye göre incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamaları geriye dönük pedagojiye göre nasıldır?
- Okul öncesi öğretmenleri geriye dönük pedagojinin aşamalarına öğrenme süreçlerinde nasıl yer vermektedir?

Araştırma nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Nitel araştırmalar, sorgulayıcı ve yorumlayıcı bir tarzda konunun daha derinlemesine anlaşılması için ayrıntılı bilgi sağlamaktadır (Cresswell, 2013). Çalışma grubu, sınıfında 48-72 ay yaş grubunda çocuklar bulunan 15 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. 48-72 ay grubu çocukların bulunduğu sınıflarda görev yapan öğretmenlerle araştırma yürütülmüştür. Araştırmaya katılan öğretmenlere kartopu örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı için uzmanlardan öğretmen görüşme formundaki soruları uygunluğuna göre değerlendirmeleri ve uygun olmayan sorulara ise gerekli açıklamaları yapmaları istenmiştir.. Hazırlanan görüşme formu, ikisi okul öncesi eğitim uzmanı ve biri ölçme ve değerlendirme alanı olmak üzere toplam üç uzmana gönderilerek uzaman görüşleri alınmıştır.

Araştırma için etik komisyon izini Gazi Üniversitesi Etik komisyonundan alınmıştır. Etik komisyon izinleri alındıktan sonra okul öncesi eğitim kurumlarına gidilerek öğretmenlerle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ancak bunun için öncelikle öğretmenlerin gönüllü katılımın sağlanması için gönüllü olur formu doldurulup daha sonra görüşmeler esnasında ses kaydı alınmıştır. Verilerin toplanmasının

ardından görümler esnasında tutulan ses kayıtlarının analizine geçilmiştir. Bunun için tüm konuşulanlar birebir çözümlenerek yazılmıştır. Verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cevapları, geriye dönük pedagoji yaklaşımının üç temel aşamasına göre incelenmiştir. Birinci aşamanın adı olan “öğrenme hedeflerinin belirlenmesi” birinci tema olarak seçilmiştir. Bu temada öğretmenlerin öğrenme hedeflerini, sınıf içi gözlemlerine dayandırdıkları görülmüştür. Öğrenme hedeflerini haftalık ya da aylık belirledikleri, bazı katılımcıların da bir zaman aralığı gözetmeği bulunmuştur. Katılımcıların bu temada verdikleri cevaplar, geriye dönük pedagoji yönteminin önerdiği stratejiler ile benzerlik gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

İkinci aşamanın adı olan “göstergelerin ve değerlendirme yöntemlerinin belirlenmesi” ikinci tema olarak seçilmiştir. Bu temada öğretmenler genellikle çalışma kağıtları, oyun ve çocuklarla sohbet etme yöntemlerini kullandıklarını belirtmiştir. Değerlendirme aşamasını önceden belirlemeyen doğaçlama bir şekilde gerçekleştiren öğretmenler de bulunmaktadır. Katılımcıların bu temada verdikleri cevaplar geriye dönük pedagoji yönteminin önerdiği değerlendirme yöntemleri ile benzerlik göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Üçüncü aşamanın adı olan “öğrenme deneyimlerinin ve öğrenme sürecinin planlanması” üçüncü tema olarak seçilmiştir. Bu temada öğretmenler, öğrenme sürecinde kullanacakları materyalleri daha önceden hazırladıklarını ve materyallerin çocukların ilgisini çekmek için kullandıklarını belirtmiştir. Ancak planladıkları etkinlerin her zaman planladıkları gibi gerçekleşmediğini belirten öğretmenler de vardır. Katılımcıların bu temada verdikleri cevaplar, geriye dönük pedagoji yönteminin önerdiği yöntemlerle benzerlik göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: : Okul öncesi eğitimi, okul öncesi öğretmenleri, geriye dönük pedagoji

Okul Öncesi Eğitimde Gems Destekli Eğitim Programının Çocukların Matematik Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Elif Esma Nas¹, Devlet Alakoç²

¹Marmara Üniversitesi

²Selçuk Üniversitesi

Bildiri No: 272 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

21. yüzyıl öğrenme becerilerinden biri olan matematik, bireylerin gerçek yaşam içinde karşılaşılan olayları; doğru, sistematik ve en kısa yoldan neden-sonuç ilişkisi kurarak sonuca ulaşmalarını sağlayan güçlü bir araçtır (Alkan & Bukova Güzel, 2005; Cross vd., 2009). Bu nedenle matematik eğitimi dünyayı anlamlandırabilme ve düşünme becerilerinin gelişimi bakımından çocukların hayatında önemli bir yere sahiptir. Matematik “okulda görülen, rakamların, formüllerin kullanıldığı, kendine özgü hesaplamaların yapıldığı bir disiplin” olarak algılansa da insanlar yaşamlarının her alanında matematik ile iç içedir (Umay, 2003; Kopp & Bergman, 1999). Okul öncesi eğitimin, çocuklar için etkililiğine yönelik farkındalık her geçen gün artmakla birlikte bu dönemdeki çocukların kazanması gereken akademik becerilerin bir parçasını oluşturan erken matematik eğitiminde de, bu farkındalık kendini ortaya koymaktadır. Erken yaşta matematik eğitime başlanmasına ilişkin girişimler artmakta ve yapılan araştırmalarda okul öncesi dönemde matematik eğitiminin önemi vurgulanmaktadır (Akman, 2002; Bağcı & İvrendi, 2016; Uyanık & Kandır, 2010).

Bu kapsamda Kopp & Bergman (1999), okul öncesi dönemdeki çocukların matematiksel gelişimleri için uygulanan etkinliklerin sistemli ve nitelikli bir matematik programı ile zenginleştirilmesinin önemini vurgulamışlardır. MEB Okul Öncesi Eğitim Programı’nda yer alan matematik ve fen etkinliklerinin etkililiğini ve verimliliğini artırmak için kullanılabilir okul öncesi eğitim programlarını destekleyici nitelikte geliştirilmiş yardımcı ve tamamlayıcı eğitim programları bulunmaktadır (Sarıtaş, 2010). Bu programlardan biri de çocuğu merkeze alan, gözetimli keşif yöntemiyle çocuklarda merak uyandırarak öğrenmeye teşvik eden, çocukların daha küçük yaşlardayken matematik ve fen bilimlerine karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini hedefleyen, eğlenceli etkinliklerden oluşan GEMS (Great Exploration in Math and Science) Programı’dır (Barber vd.,2000; Sağlam, 2012). Bu sebeple, bu araştırmada Okul Öncesi Eğitimde GEMS Destekli Eğitim Programının çocukların matematik becerileri üzerine etkisi incelenmiştir.

Araştırmada gerçek deneme modellerinden öntest sontest kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul’un Kağıthane ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı iki ayrı ilkokul bünyesindeki anasınıflarına devam eden beş-altı yaş grubunda olan, normal gelişim gösteren, araştırmaya katılımı ebeveynleri tarafından onaylanan daha önce matematik eğitimi almamış 40’ı deney grubu, 40’ı kontrol grubunda yer alan toplam 80 çocuk oluşturmuştur. Araştırma verileri “Kişisel Bilgi Formu” ve 1983 yılında Gingsburg ve Barody tarafından geliştirilen Erdoğan (2006) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılan “Erken Matematik Yeteneği Testi-3” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın deney grubunda yer alan çocuklara 12 hafta süreyle haftanın üç günü Okul Öncesi Eğitimde Gems Destekli Eğitim Programı uygulanmıştır. Araştırmanın kontrol grubunda yer alan çocuklar Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programını almaya devam etmişlerdir. Elde edilen veriler parametrik testlerden bağımsız gruplar için t-testi ve bağımlı gruplar için t-testi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; Okul Öncesi Eğitimde GEMS Destekli Eğitim Programının çocukların matematik becerileri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

Bu çalışma, ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazar tarafından hazırlanan “Okul Öncesi Eğitimde GEMS Destekli Eğitim Programının Çocukların Matematik Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Akman, B. (2002). Okul öncesi dönemde matematik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 244-248.

Alkan, H., & Bukova Güzel, E. (2005). Öğretmen adaylarında matematiksel düşünmenin gelişimi, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 221-236.

Bağcı B. & İvrendi A. (2016). Türkiye’ de okul öncesi dönem matematik becerileri ve eğitimi araştırmaları: sentez çalışması. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 10 (2), 391-425.

Barber, J. Baroks, L., & Bergman, L. (2000). *Parent Partners*. Lawrence Hall of Science University of California, Berkeley.

Cross, C., Woods, T., & Schweingruber, H. A. (Ed.). (2009). *Mathematics Learning in Early Childhood: Paths Toward Excellence and Equity*. Washington, D.C.: National Academies.

Erdoğan, S. (2006). *Altı yaş grubu çocuklarında drama yöntemi ile verilen matematik eğitiminin matematik yeteneğine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kopp, J., & Bergman, L. (1999). *The Rainbow of Mathematics*, Lawrence Hall of Science, University of California at Berkeley.

Sağlam, K. (2012). *Fen ve matematikte büyük buluşlar programı (gems:great explorations in math and science)’nin etkililiğinin incelenmesi: bir özel okul örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sarıtaş, R. (2010). *Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programına uyarlanmış gems (great exploration in math and science) fen ve matematik programının anaokuluna devam eden altı yaş grubu çocukların kavram edinimleri ve ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyleri üzerine etkisinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Umay, A. (2003). Matematiksel muhakeme yeteneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (24), 234-243.

Uyanık, Ö., & Kandır, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 3(2),118-134.

Anahtar Kelimeler: erken matematik, okul öncesi dönem, matematik eğitimi, matematik ve fende büyük buluşlar programı, gems

Montessori Yöntemine İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi*

Sinem Akkuş¹, Edanur Kara¹, Melike Kaya¹, Nadiye Şamlı¹, Gökhan Kayılı¹

¹*Selçuk Üniversitesi*

Bildiri No: 19 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Montessori yöntemi bir eğitim modeli olarak kullanıldığı kadar, gerek felsefi olarak gerekse gelişimi destekleyici materyallerinin kullanılmasıyla başlı başına bir erken müdahale sistemi olarak da görev yapmaktadır. Dolayısı ile bir çocuk gelişimcinin mesleki gelişiminde bilmesi ve öğrenmesi gereken bir modeldir. Çocuk gelişimci, Montessori yöntemi çerçevesinde öğrenmiş oldukları bilgileri gerek gelişimsel değerlendirmede gerekse bu gelişimsel değerlendirme sonucu dezavantajlı olduğunu fark ettiği çocuğun gelişimini desteklemek amaçlı kullanabilir. Metafor kavramı duygu ve düşünceleri anlatmanın en etkili yollarından birisidir. Metaforlar kullanılarak anlatım zenginleştirilir, doğadan veya başka yerlerden esinlenerek, benzeşimler ve atıflar kullanılarak anlaşılması zor ve soyut kavramların, bildiğimiz, gördüğümüz ve dokunduğumuz somut kavramlar ile ifade edilerek anlaşılması kolaylaştırılır. Bu bağlamda araştırmada; metaforların kavram ve terimlerin öğrenimi sürecinde, soyut kavramların somutlaştırılmasında ve görselleştirmesinde önemli işlevleri olduğu düşüncesinden hareketle, çocuk gelişimci adaylarına yönelik Montessori yöntemine ilişkin sahip oldukları algı durumlarını metaforlar aracılığıyla belirleme amaçlanmıştır. Araştırmanın problem tümcesi; çocuk gelişimci adaylarının Montessori yöntemine yönelik sahip oldukları algılar nelerdir? olarak belirlenmiştir.

Nitel bir yapıda olan bu çalışmada olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde ise içerik analizi tekniğine yer verilmiştir. İçerik analizi tekniği, elde edilen verilerin açıklanmasında gerekli olan kavramları ve ilişkileri ortaya koymakta kullanılmaktadır. Olgu bilim araştırmalarında veri analizi yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmaya yöneliktir. Bu amaçla yapılan içerik analizinde verinin kavramsallaştırılması ve olguyu tanımlayabilecek temaların ortaya çıkarılması çabası bulunmaktadır. Sonuçlar betimsel bir anlatım ile sunulur ve sık sık doğrudan alıntılara yer verilir. Bunun yanında ortaya çıkan temalar ve örüntüler çerçevesinde elde edilen bulgular açıklanmış ve yorumlanmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi lisans programına devam eden toplam 250 3. ve 4. Sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Bu sayı Krejcie ve Morgan (1970)'ın belirlemiş olduğu örneklem popülasyonu tablosuna göre belirlenmiştir. Bu tabloya göre evren olarak 400 popülasyona 196 örneklem sayısı karşılık gelmektedir. Çalışma grubu, seçkisiz olmayan amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin belirli niteliklere sahip kişiler, olaylar, nesnelere ya da durumlarda oluşturulması söz konusudur (Büyüköztürk vd., 2012). Çalışmaya dahil edilme kriteri olarak; katılımcıların çocuk gelişimi lisans programı 3. ve 4. Sınıf öğrencisi olması, seçmeli olarak verilen Montessori Eğitimi Uygulamaları dersini almış olması olarak belirlenmiştir. Ham verilerin incelenmesi sonucunda araştırma doğrultusunda kullanımı uygun görülen 200 katılımcıdan alınan veriler kullanılmıştır. Katılımcıların geliştirdikleri metaforlar dört aşamada analiz edilmiştir, Bunlar (1) kodlama ve ayıklama aşaması, (2) örnek metafor imgesi derleme aşaması, (3) ulam geliştirme aşaması, (4) geçerlik ve güvenilirliği sağlama aşamasıdır.

Yapılan araştırma sonucunda Selçuk Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin Montessori yöntemi kavramına yönelik çok sayıda metafor geliştirdiği tespit edilmiştir. Bu sonuç, öğrencilerin Montessori yöntemi kavramına ilişkin bakış açılarının geniş olduğunu göstermektedir. Ayrıca, öğrencilerin "Montessori yöntemi" kavramına ilişkin geliştirdikleri olumlu metaforlar, çocuk gelişimci

adaylarının Montessori yöntemini mesleki gelişiminde bilmesi, öğrenmesi ve kullanılması noktasında üstlerine düşen görevi yerine getireceklerine işaret etmektedir.

Araştırma kapsamında katılımcılar tarafından Montessori yöntemi kavramına yönelik oluşturulan metaforlardan aynı olanlar gruplandırılmış ve birbirinden farklı toplam 100 metafor tespit edilmiştir. Bunlardan en yüksek frekansa sahip olanının hayat metaforu olduğu görülmektedir. Katılımcıların Montessori yöntemine yönelik metaforları analiz edildiğinde ortak özellikleri dikkate alınarak yol gösterici olma açısından, bireysellik açısından, çeşitlilik açısından, nitelik açısından, tecrübe açısından, tümevarım açısından, bütünsellik açısından, evrensellik açısından, denge açısından, kurallı olma açısından, kuralsız olma açısından ve olumsuz olma açısından 12 kategoride toplanmıştır. Kategorilere bakıldığında metaforların yaklaşık %58'inin dört kategoride toplandığı görülmüştür. Bu kategoriler tecrübe açısından, çeşitlilik açısından, tümevarım açısından ve nitelik açısından olarak belirlenmiştir.

Kaynaklar

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607–610

* Bu araştırma TÜBİTAK–2209-A ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİ ARAŞTIRMA PROJELERİ DESTEĞİ PROGRAMI kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Montessori Yöntemi, Metafor, Metafor Analizi, Çocuk Gelişimci

Erken Çocuklukta Sürdürülebilir Sosyal Duygusal İyi Oluşu Desteklemeye Yönelik Eğitim Modüllerinin Geliştirilmesi: Pilot Çalışma Sonuçları

Nalan Kuru¹, Louise Gilbert², Elif Yılmaz³, Emel Tok⁴, Ezgi Akşin Yavuz⁵, Haydar Karaman³, Demet Koç¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

²Emotion Coaching UK

³Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

⁴Pamukkale Üniversitesi

⁵Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 281 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukların sosyal duygusal iyi oluşu hem çocuğun kendi yeterliliklerini hem de çevresiyle etkileşimlerini içeren çok yönlü bir kavramdır. Geleneksel davranışçı yaklaşımlardan farklı olarak, çok disiplinli bir ilişki yönetimi yaklaşımı olan duygu koçluğunun çocuğun iyi oluşuna olumlu etkisini kanıtlayan bulgular uluslararası literatürde giderek artmaktadır. Çocuğun iyi oluşunun sürdürülebilirliği için en önemli unsur ise tüm paydaşların ortak bir tutum geliştirmesidir. Tüm okul yaklaşımının, eğitim paydaşlarının ortak dil oluşturmaya katkı sağladığı bilinmektedir. Her iki yaklaşımla ilgili dünyada farkındalığın giderek artmasına ve ülkemizde çok sınırlı da olsa bazı çalışmalara rastlanılmasına rağmen, okul öncesi dönemde bu iki yaklaşımın birlikte ele alınmasına yönelik çalışmaların olmaması önemli bir eksiklik yaratmaktadır. Duygu koçluğunun tüm okul yaklaşımı ile birlikte işe koşularak doğrudan okul öncesi eğitimde kullanımına yönelik bir çalışma yapılmasına duyulan gereksinimden hareketle, alanyazında farklı konu ve yaş grupları ile gerçekleştirilen çalışmaların bulgularından, konu ile ilgili yapılan ön çalışma ve deneyimlerden beslenerek, erken çocukluk döneminde sürdürülebilir sosyal duygusal iyi oluşu desteklemek için duygu koçluğu ve sosyal-duygusal iyi oluş temelli, tüm okul yaklaşımına dayalı bir çalışmanın etkili olacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda planlanan TÜBİTAK 1001 projesinin amacı, erken çocukluk döneminde sürdürülebilir sosyal duygusal iyi oluşu desteklemek için duygu koçluğu ve sosyal duygusal iyi oluş temelli tüm okul yaklaşımına dayanan tasarım tabanlı bir model geliştirilmesi, uygulanması ve etkililiğinin incelenmesi olmuştur. Bu bildiri, mevcut durumda Eğitim, Uygulama ve Değerlendirme aşamaları devam eden bu projenin Tasarlama ve Geliştirme aşamasının açıklanması ile sınırlandırılmıştır.

Bu doğrultuda yapılan bu araştırmanın amacı, proje kapsamında geliştirilecek model içerisinde erken çocukluk eğitimi paydaşlarının (*öğretmenler, yöneticiler, idari personel ve diğer personel*) gereksinimlerine uygun olarak tasarlanan duygu koçluğu ve sosyal duygusal iyi oluş temelli eğitim modüllerine ve modüller doğrultusunda ev-okul ortamlarına yönelik eğitim materyallerine ilişkin paydaşların görüşlerini almaktır.

Bu araştırma, nitel desende bir durum bir çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırmada, proje kapsamında geliştirilen eğitim modüllerinin pilot uygulamasına yönelik olarak, Türkiye genelinde çağrıya çıkmış ve Türkiye İstatistik Bölge Birimleri Sınıflamasında yer alan 12 bölgeden (Kalkınma Bakanlığı, 2011) yansız atamayla, çağrıya cevap veren kişiler arasından her paydaş grubundan (öğretmen, yönetici ve idari personel, diğer personel ve veliler) üçer kişi seçilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiş ve toplam 12 katılımcıya ön uygulama (pilotlama çalışması) yapılması planlanmıştır. Ön uygulamada paydaşlara 12 saat teorik ve 12 saat uygulamalı olmak üzere toplam 24 saat eğitim verilmiştir.

Araştırmanın veri toplama aşamasında, tüm katılımcıların uygulama hakkındaki görüşleri, Pilot Çalışmaya İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu aracılığıyla alınmıştır. Görüşmelerin tamamı kayıt

altına alınarak içerik analizine tabi tutulmuştur. Güvenirliği sağlamak amacıyla, araştırmacılar tarafından yapılan analiz çalışmaları sonucunda ortaya çıkan kodlama ve kategoriler karşılaştırılarak güvenilirlik katsayısı belirlenecektir (Miles ve Huberman, 1994). Araştırmanın verileri analiz aşamasındadır. Araştırmanın pilot çalışması sonucunda elde edilen veriler ışığında; eğitim modülleri içeriklerinde gerekli son düzenlemeler yapılacaktır. Bu değerlendirme çalışmasının sonucunda proje kapsamında paydaşlara yönelik eğitim modüllerinin ve materyallerinin geliştirilmesinin tamamlanması öngörülmektedir.

**Bu çalışmada, TUBİTAK 1001 tarafından Erken Çocuklukta Sürdürülebilir Sosyal Duygusal İyi Oluşu Desteklemek İçin Bir Anaokulu Modeli Önerisi Projesi'nin Türkiye genelinde gerçekteştirilen pilot çalışmasının sonuçları yer almaktadır.*

Proje Ekibi: Prof. Dr. Nalan Kuru, Dr. Louise Gilbert, Doç. Dr. Elif Yılmaz, Doç. Dr. Emel Tok, Doç. Dr. Ezgi Akşın Yavuz, Dr. Öğretim Üyesi Haydar Karaman, Uzm. Demet Koç, Uzm. Merve Nevruzoğlu, Uzm. Damla Güzeldere Aydın, Uzm. şeyma Kesmez, Uzm. Nihal Kesen, şule Erpak Yıldız, Türkan Bengisu Kumlay

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, Duygu Koçluğu, Sosyal duygusal iyi oluş, Tüm okul yaklaşımı

Montessori Metoduna Göre Eğitim Alan Çocukların Motivasyon Düzeyleri: Karşılaştırmalı Bir Çalışma

Zeynep Öz¹, Müberra Demirbaş², K. Büşra Kaynak Ekici³

¹Milli Eğitim Bakanlığı

²İstanbul Medeniyet Üniversitesi

³Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Bildiri No: 294 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bireyi davranışa geçmeyen iten, davranışlarına yön veren içsel ve dışsal sebepleri içerisinde barındıran harekete güç olarak tanımlanabilen motivasyon, gelişimsel süreçte pek çok beceri ile yakından ilgilidir. Nitekim motivasyon düzeyleri yüksek olan çocukların yaptıkları işlerden daha çok keyif aldıkları, topluma daha kolay uyum sağladıkları, soru sormaya ve öğrenmeye karşı daha istekli oldukları, zorluklarla mücadele etme konusunda güçlü oldukları bilinmektedir. Bireylerin hayatında bu denli önemli olan motivasyon farklı şekillerde sınıflandırılmakla birlikte; Edward Deci ve Richard Ryan tarafından geliştirilen Öz Belirleme Teorisi motivasyonun sınıflandırılmasına daha farklı bir bakış açısı getirmektedir. Öz Belirleme Teorisi, motivasyon türleri olarak motivasyonun niceliğinden ziyade niteliği ile daha çok ilgilenmektedir. Burada bahsedilen nitelik motivasyonun içsel veya dışsal oluşudur. Bu bağlamda ilgili teoride içsel ve dışsal motivasyon olmak üzere iki tür motivasyonun ayrımı yapılmaktadır. Buna göre içsel motivasyonu yüksek olan çocuklar yeni bir bilgi öğrenirken ya da bir beceri edinirken dışarıdan herhangi bir etki ya da taltif beklemezsizin kendi içsel süreçlerinden destek alarak hareket ederken; dışsal motivasyonu yüksek olan çocuklar ise ödül veya ceza gibi davranışın sonucunu temel alarak hareket etmektedir. Bu bağlamda özellikle içsel motivasyon bireylerin hayatında oldukça önemlidir. Çocuktan hareket akımının öncülerinden olan Maria Montessori, metodunda çocuktan hareket ederek yeni bir çocuk imajı ortaya koymaktadır. Bu yeni çocuk imajı ile uyumlu olarak Montessori metodunda çocukların öğrenme ve yaşamlarını sürdürmek için sınırsız enerji ile dolu oldukları vurgulanmaktadır. Nitekim Montessori'nin "alıştırmanın tekrarı ilkesi"nin ortaya çıkışında olduğu gibi 3 yaşındaki bir çocuğu elindeki silindiri doğru yere takmak için 42 kere tekrar etmeye iten bu sınırsız enerjinin kaynağı ancak içsel motivasyon ile açıklanmaktadır. Bu durumdan hareketle Montessori Metodu'nda çocuklara kendi özgür seçimlerini yapacakları, doğal yaratıcılıklarını ortaya koyacaklarını özetle kendi öğrenmelerini kendileri tarafından gerçekleştirecekleri bir ortam sağlanmaktadır. Bu ortamın önemli bir parçasını da Montessori materyalleri oluşturmaktadır. Çocukların odaklanmasını sağlayan bu materyaller çocukların aynı zamanda içsel gereksinimlerini de karşılayan birer motivasyon kaynağı olarak düşünülmektedir. İlgili alan yazında Montessori Metodu konusunda pek çok çalışma bulunmasına karşın bu metodun özünde yer alan motivasyon konusunu ele alan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Alan yazındaki bu boşluktan hareketle karma yöntem araştırma yaklaşımlarından açılımlı sıralı karma desen kullanılarak yürütülen bu çalışmada Montessori Metodu doğrultusunda eğitim alan çocuklar ile MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre eğitim alan çocukların motivasyon düzeylerinin karşılaştırılması; her iki grupta öğretmenlik yapan okul öncesi öğretmenlerinin çocukların motivasyonları konusundaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemine göre araştırmacılar tarafından kendilerini ulaşılabilen 2022-2023 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Bursa ilinde Montessori Metodu'na göre eğitim alan 53; MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı'na göre eğitim alan 64 çocuk olmak üzere toplam 117 beş yaş çocuğu ve bu çocukların öğrenimlerinden sorumlu 4 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Buna göre öğretmenlerin 2'si Montessori Metodu'na göre öğrenim verirken; 2'si MEB (2013) Okul Öncesi Eğitim Programı doğrultusunda öğrenim vermektedir. Bu kapsamda araştırmanın nicel verileri yedi alt faktör ve 39 maddeden oluşan Özbey ve Dağlıoğlu (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Çocuklar için Motivasyon Ölçeği" ile toplanırken; nitel verileri ise

araştırmacılar tarafından hazırlanan “Çocukların Motivasyonlarına Yönelik Görüşme Formu” kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın verilerinin analiz süreci devam etmekte olup sonuçlarının tam metinde paylaşılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Motivasyon, Montessori Metodu, MEB

Montessori Yönteminde Bireysel Öğrenme: Sistemik Bir Analiz

Hatice Büşra Yılmaz Tam¹, İlkay Ulutaş²

¹Muş Alparslan Üniversitesi

²GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 309 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bireysel eğitim; çocukların ilgi alanları ve öğrenmeye hazır oluş bakımından farklılık göstermesi, öğrenci farklılıklarının eğitimde kritik bir öneme sahip olması, öğrenmenin öğrencilere yönelik değil öğrencilerin içinde gerçekleşmesi, etkili öğretmenlerin, öğretim içindeki çeşitli öğrenciler için öğretimi yaratması, öğrencilerin ihtiyaç duyduklarını almalarını sağlaması varsayımlarına dayanmaktadır. Eğitimin bireyselleştirilmesi, bir sınıfta farklı düzey ya da yeteneklerdeki çocuklar için bireysel öğrenme faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilmektedir.

Erken çocukluk eğitiminde önemli bir yere sahip olan Montessori yaklaşımında, ağırlıklı olarak bireysel olan, hazırlanmış bir ortamda eğitim verilmektedir. Montessori yönteminin felsefesinde her bireyin birbirinden farklı olduğu anlayışı bulunmaktadır. Montessori yöntemi, çocuklara ilgi çekici fırsat sağlayarak kendi başlarına bir şeyler yapabilmeyi öğretmeyi hedeflemektedir. Montessori sınıfları, öğrencilerin yapmak istedikleri etkinliği seçmelerine, öz bakım becerilerini geliştirmelerine ve sınıfta istedikleri gibi hareket etmelerine olanak tanıması yönüyle etkili bir yöntem olarak ifade edilebilir. Bireysel öğrenme, bireysel farklılıkları bilme ve buna yönelik eğitim ortamını hazırlama açısından önemli görülmektedir. Eğitimin tüm çocuklara ulaşması için bireysel seçim ve özerkliği desteklemenin kullanılması, öğrenenlerin bilgiye ulaşımında çeşitlilik sağlanması gerekmektedir. Her çocuğun bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurmak eğitimin kapsayıcı bir hale gelmesini sağlayabilecektir. Bu araştırmada Montessori yöntemi ile ilgili araştırmaların bireysel öğrenme bakımından incelenmesi amaçlanmaktadır.

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden derleme türünde planlanmıştır. Montessori yöntemi ve bireysel öğrenme ile ilgili araştırmalar incelenmiştir. Araştırmalara ulaşılması ve araştırmaların incelenmesinde doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma kapsamındaki belge ve arşivin taranarak verilerin toplanması ve sistemik bir şekilde incelenmesidir. Doküman incelemesi sırasıyla; dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, verinin analiz edilmesi üzere beş aşamada gerçekleştirilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular, Montessori ve bireysel öğrenmeyle doğrudan ilişkili araştırmalara ait bulgular ve Montessori ve bireysel öğrenme ile ilgili temel özelliklerin (bağımsızlık, gelişimsel katkı, bireysel eğitim) araştırmalarda ele alınmasına ilişkin bulgular olarak sunulmuştur. Araştırmaların gerçekleştirilme amaçları incelendiğinde; Montessori sınıfında öğretmen ve öğrenci arasındaki ve öğrenciler arasındaki sıra alma sistemi, sınıf söyleminin öğrencilerin bağımsız öğrenme deneyimini nasıl etkilediğini tespit etme (Burke, 2002); Montessori metodunun kullanıldığı ve kullanılmadığı programların çıktılarının karşılaştırılması (Lillard, 2012); Montessori temelli bireysel eğitim programının özel gereksinimi olan çocukların problem çözme becerisine etkisinin incelenmesi (Kınık, 2018), Montessori sınıfındaki öğrencilerin öğrenme süreçlerine farkındalık uygulamalarının etkisinin incelenmesi (Mori, 2018), Montessori öğretmenlerinin kendi kendine öğrenme stratejisine yönelik algılarının incelenmesi (Almajed, 2020); Montessori yaklaşımının uygulandığı sınıflarda görev yapan Amerika ve Türkiye örneğindeki okul öncesi öğretmenlerinin Montessori yaklaşımının “farklı, güçlü ve zorlayıcı yanları”na ilişkin görüşlerinin incelenmesi (Aksoy, 2020) amaçları olduğu görülmüştür. Araştırmaların sonuçlarındaki bireysel öğrenme vurgusuna ilişkin bulgular ise şu şekildedir. Öğrencilerin öğretmen müdahalesinden bağımsız olarak bir etkinlikten diğerine geçmesi ve genellikle diğer öğrencilerle işbirliği içinde çalışması (Burke, 2002), bireysel ve küçük grup etkinliklerinin yer aldığı klasik Montessori

yönteminin öğrencilerin başarıları ve gelişimi üzerine olumlu etki gösterdiği (Lillard, 2012), öğrencilerin öz-bakım becerileri, dil-konuşma becerileri, psiko-motor becerinde gelişme, dikkat süresinde artış, problem çözme becerilerinin gelişme olduğu (Kınık, 2018), Montessori sınıfındaki çocukların öğrenme algılarında olumlu yönde etki olduğu (Mori, 2018), Montessori yöntemini uygulayan öğretmenlerin, kendi kendine öğrenme stratejisini uygulamadaki rollerini bildiği, ancak uygulamada sınırlılıklarla (okul politikaları, öğretim yöntemleri, eğitim sistemi) karşılaştığı (Almajed, 2020); Amerika’da görev yapan Montessori öğretmenler, bireysel eğitim, öğretmen rehberliği, bağımsız çalışma, aktif öğrenmeyi, Türkiye’de görev yapan Montessori öğretmenleri, çocuk merkezli bir yaklaşım olduğunu vurgulamıştır. Montessori yaklaşımına ilişkin görüşler, mevcut koşulların etkisinde olup, ülkenin eğitim politikalarından ve öğretmenlerin bireysel donanım ve eğilimlerinden de bağımsız olmadığı (Aksoy, 2020) sonuçları görülmüştür.

Araştırmanın sonucunda, Montessori eğitiminin bağımsızlık becerilerini geliştirdiğini, çocukların gelişimlerini çeşitli şekillerde katkı sağladığını ve bireysel eğitimin önemli olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, Montessori sınıflarında bireysel öğrenme uygulamaları artırılması, eğitimcilerin büyük grup etkinliklerinden ziyade her çocuğun biricik olduğunu hissedeceği etkinlikler uygulanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, Montessori yaklaşımı, Bireysel öğrenme

Montessori Materyallerinin Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimlerine Yönelik Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Görüşleri

Raziye Erkul Hatipoğlu¹, Mihriban Özcan², İlkay Ulutaş³

¹Kafkas Üniversitesi

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi

³Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 318 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Öğretmen adaylarının Montessori materyallerine yönelik görüşleri, öğretmenlik yapacakları dönemde çocukların sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek için kullanacağı materyalleri belirlemeleri bakımından önem arz etmektedir. Bu konuda öğretmen adaylarının görüşlerini belirlemek, çocukların sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek için hangi materyalleri neden tercih edeceklerini ya da tercih etmeyeceklerini tespit etmek ve çocuklar için zengin uyaran sağlayan Montessori materyallerine sınıf içinde yer verme durumları hakkında görüşlerini almak önem taşımaktadır. Ayrıca Montessori programında daha çok bireysel çalışmaların yer alması ve grup çalışmalarının az olması, çocuklarda sosyal etkileşimin az olacağı yönünde eleştirilerin ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir. Bu durumun öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının sınıfta tercih edecekleri Montessori materyallerine yönelik tutumlarını etkileyebileceği düşüncesini gündeme getirmektedir. Montessori Programı'nın çocukların sosyal becerilerini sınırlı düzeyde desteklediğine yönelik kaygılar, bu araştırmaya olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Alanyazın incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının Montessori materyallerinin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine yönelik görüşlerinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda bu araştırmada, okul öncesi dönemde Montessori eğitiminde kullanılan materyallerin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine yönelik öğretmen adaylarının görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu araştırmada sosyal beceriler, sosyal-duygusal gelişim temelinde ele alınmakta ve özgüven, öz-yeterlilik, öz-düzenleme, sosyal kabul, sosyal uyum, sosyal bağımsızlık (özerklik), sosyal iş birliği, sosyal etkileşim ve empatiyi içermektedir.

Bu çalışmada, farkında olunan ancak derinlemesine incelenmesi hedeflenen günlük yaşamda karşılaşılan olguların ayrıntılı bir biçimde araştırılması amaçlandığından, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Örneklem türü olarak amaçlı örneklem türlerinden kolay ulaşılabilir örneklem tercih edilmiştir. Araştırmacıların çalıştığı kurumlarda öğrenim gören okul öncesi öğretmen adayları erişim kolaylığı, zaman ve maliyet tasarrufu sağladığı için çalışma grubunu oluşturmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Araştırmada görüşme yapılacak kişilerin belirlenmesi amacıyla 2019-2020 akademik yılında iki farklı üniversitede öğrenim gören ve gönüllü katılım sağlayan 70 okul öncesi öğretmen adayı çalışmaya dahil edilmiştir. Bu 70 kişilik gruba araştırmacılar tarafından geliştirilen “*Montessori Materyalleri Farkındalığı Belirleme Formu*” uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda bilgi ve farkındalık düzeyinin yüksek olduğu belirlenen 12 öğretmen adayı, araştırmacının çalışma grubunu oluşturmuştur. Öğretmen adaylarıyla yapılan bireysel görüşmelerde araştırmacılar tarafından geliştirilen “*Montessori Materyallerinin Çocukların Sosyal Duygusal Gelişimlerine Yönelik Görüşlerini Belirleme Formu*” kullanılmıştır. Formda açık uçlu sorulara yer verilip, öğretmen adaylarının Montessori materyallerinin çocukların sosyal duygusal gelişimlerine yönelik görüşleriyle ilgili derinlemesine bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Formda altı soru yer almaktadır, beşinci soru dokuz alt sorudan oluşmaktadır. Alanyazın taranarak hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kapsam geçerliği ve dil geçerliği amacıyla ölçme değerlendirme ve okul öncesi eğitimi alanlarında dört uzmana yönlendirilmiştir. Uzman görüşleri sonucunda form düzenlenmiş; iki katılımcı ile pilot uygulama yapılmıştır. Pilot uygulama sonucunda soruların anlaşılır olduğu görülmüş ve asıl uygulamaya geçilmiştir. Görüşmeler ise Covid-19

pandemi sürecinde uzaktan eğitime geçilmesi nedeniyle çevrimiçi ortamda bireysel olarak gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler yapılırken gönüllü katılım esas alınmış, katılımcının sessiz bir ortamda bulunmasına önem verilmiş ve istediği zaman görüşmeyi sonlandırarak araştırmadan ayrılabilceği belirtilmiştir. Her bir katılımcı ile yapılan görüşmeler ortalama 48 dakika sürmüştür. Görüşmeler araştırmacılar tarafından yorum katılmadan olduğu gibi yazıya aktarılmıştır. Yazıya aktarma işlemi bittikten sonra araştırmacılar katılımcılara not aldıkları ifadeleri tekrar okuyup eklemek veya çıkarmak istedikleri bir yer olup olmadığını sormuş ve bu şekilde veri bütünlüğü sağlanmıştır. Araştırmada gizliliğe önem verilerek katılımcıların isimleri yerine her bir katılımcıya K1, K2 gibi kodlar verilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler doğrultusunda Montessori materyallerinin çocuk eğitiminde kullanımı, çocukların sosyal duygusal gelişimindeki ve sosyal becerilerindeki yeri, sosyal becerilerini desteklemede tercih edilen materyal ve yöntemler ile Montessori ilişkisi çerçevesinde önemli sonuçlara ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının Montessori materyallerini çocukların sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek açısından sabırlı olma, özgüven gelişimi, saygı duyma, düzenli olma, sosyal iletişim, yardımlaşma, sorumluluk alma, öz-denetim, içsel motivasyon gelişimi gibi pek çok yönden faydalı buldukları; buna karşın bireysel eğitimin ön planda olmasını gerekçe göstererek sosyal kabul, sosyal uyum, sosyal etkileşim ve sosyal iş birliği becerileri bakımından dezavantajlı buldukları tespit edilmiştir.

Öğretmen adayları, çocukların sosyal duygusal gelişimlerini desteklemek amacıyla tercih edecekleri materyaller ve yöntemleri; yapı-inşa materyalleri, doğal materyaller, çok yönlü materyaller, eğitici kartlar, hikayeler, oyun, mutfak materyalleri, çocuğa ait materyaller, bebekler olarak belirtmişlerdir. Bu materyallerle Montessori materyallerini amaçlı olmaları, yaşamla ilişkilendirilebilir olmaları, fiziksel özellikleri, materyallerin sunum şekli, kavram eğitimi ve düzen yönünden ilişkilendirmişlerdir. Yapı-inşa materyallerini ve artık materyalleri tercih etme nedenlerini ise çocukların yaratıcılıklarını ve kendi özgün ürünlerini ortaya çıkarmalarını desteklemek olarak belirtmişlerdir. Buna yönelik olarak Montessori materyallerinin sınırlandırıcılığı ve yapılandırılmış olması nedeniyle eleştirdikleri görülmektedir. Elde edilen bulgular ışığında katılımcıların Montessori materyallerini çocukların sosyal duygusal gelişimleri bakımından alanyazında yer alan eleştirilerle benzer şekilde eleştirdikleri; bu konudaki kuramsal bilgi ve uygulama bakımından desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır.

KAYNAKÇA

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10 b.). Ankara: Seçkin.

Anahtar Kelimeler: Montessori materyalleri, Montessori eğitimi, sosyal duygusal gelişim, öğretmen adayları, okul öncesi eğitim

Formation of Professional Mobility of Educators of Pre-School Education Organizations

Salaeva Muborak Saburovna

Tashkent State Pedagogical University

Bildiri No: 121 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

It can be seen that preschool education today is aimed at providing large-scale educational services to the population. Including the development of children, their early positive socialization, ensuring readiness for school and adapting to the various needs of families.

From this point of view, new demands are placed on the preschool education system in our country, and the preschool education organization expects new changes in the professional activity of the pedagogue-educator

The systematic-activity approach provides implementation in accordance with the program "Professional mobility of pedagogues-educators of preschool educational organizations" aimed at adapting pedagogues-educators to new conditions of professional activity.

Competency-based approach ensures that the pedagogue is directed to apply the acquired knowledge in new situations of social and professional activity.

The acmeological approach helps to form the interest of pedagogues-educators to increase their professional professionalism and creative attitude to professional activity by using active methods and methods (round talks, working in creative groups, business games, problematic pedagogical games) in their activities.

The andragogic approach of creating a problem in the educational process and solving it ensures the professional professionalism of pedagogues-educators. That is, it is appropriate to use "Open Space" technologies that organize collective mental activity.

When forming the professional mobility of pedagogues-educators of pre-school educational organizations, it is necessary to take into account their personal integral features. That is, pedagogical activities can be carried out effectively based on existing socio-professional experience and renewal of personal relationships, flexibility and dynamism.

Thus, the selected research methods made it possible to comprehensively determine the existence of one or another component of the professional mobility of pedagogues-educators of preschool educational organizations.

The test to determine the level of professional mobility of pedagogues-educators of pre-school educational organizations included determining the level of professional mobility according to all specified indicators. We compiled statements corresponding to indicators of cognitive, value-motivational, personal development and professional activity components. Educators were asked to express their level of agreement on a 5-point scale. Based on the points given by the teachers, we determined their level of professional mobility.

Educators with an average level of professional mobility have the necessary knowledge in the field of preschool pedagogy, child psychology, preschool education technologies, which correspond to the new

paradigm of preschool education, but they may not be systematized. They do not know enough about the legal norms, which makes it difficult to build an educational process focused on the needs and age characteristics of the children entrusted to them. They are unstable in their interest in the development of new professional activities both within the relevant specialties and at a higher position. However, they are distinguished by their interest in mastering new technologies of preschool education. These pedagogues-educators periodically participate in various social events and projects that ensure the development of the personality of preschool children and the enrichment of their social experience. In their professional activities, they can find original and creative solutions to professional problems and problematic situations, they can quickly move from one type of activity to another, but this often turns into a stereotype of actions. Adaptation to new conditions of professional activity is carried out calmly, without excessive emotional stress. Educators of this category are able to objectively evaluate their actions and existing professional knowledge. They quickly acquire the skills of working with information that they can successfully apply in their work, but they do not have the ability to design their professional development trajectory.

In conclusion, it should be noted that in accordance with the requirements of the state and society for the development of the preschool education system in our country, preschool education organizations, pedagogues - a control is established that allows to evaluate the initial opportunities and achievements that ensure the development of professional mobility of educators.

Anahtar Kelimeler: preschool education, pedagogue-educator, professional mobility, preschool education program, children's education, professional activity, professional development trajectory, professional knowledge, social experience

The Effect Of Nature-Based Executive Functions Program On Preschool Children's Executive Function Skills.

Fatma Gülçin Demirci¹, Özgül Polat²

¹*Milli Eğitim Bakanlığı*

²*Marmara Üniversitesi*

Abstract No: 168 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

In this study, the effect of the "Nature-Based Executive Function Programme", which was developed in accordance with the nature-based education and forest school approach, on the executive function skills of preschool children and their awareness of nature was examined.

The intervention design, was used in the research. In order to examine the effect of the program developed in the research, an experimental method with 1 experimental and 1 control group, pretest posttest control group was used. In the research, data were collected from the parent participants before the intervention and from the children after the intervention through the case study. 18 children aged 60-72 months and their parents who attend a private independent kindergarten in Kocaeli in the 2022-2023 academic year, and their parents are included in the study group. Personal information form, Dimensional Change Card Sort Test (DCCS), Working Memory Scale for 5-10 Years-Old Children, Day/Night Task, Problem Solving Skills Scale, Frankfurter Concentration Test (FTF-K), parent semi-structured interview form and child semi-structured interview form were used as data collection tools in the study. After the pre-tests applied to the experimental and control groups, the duration of the program in the Nature-Based Executive Functions Program was 10 weeks, in the first half of the 2022-2023 academic year, as forest school sessions covering 2.5-3 hours per day, 2 days a week. After the post-test data for the completion of the program were obtained, qualitative data including child interviews were collected. Qualitative data obtained in the research were analyzed by content analysis method. In order to examine the effect of the program, the Friedman Test, was used for the differences between the repeated measurements of the experimental and control groups. Wilcoxon Signed Ranks test was used for multiple comparisons and Bonferonni correction was applied using Mann Whitney U Test.

According to the findings, it was observed that there was a significant difference at the moderate effect level between the pre-test and post-test scores in the experimental group in the field of cognitive flexibility, and this effect continued in the follow-up test after 5 weeks. When the experimental and control groups were compared, it was seen that there was a significant difference in favor of the experimental group in the follow-up test, and there was a large effect size difference in the post-test and follow-up tests. It was observed that there was a significant difference at the very strong effect level in the post-test measurement in the working memory skills, verbal and visual memory sub-dimensions of the experimental group, and working memory total scores, and this effect continued in the follow-up test. In the comparison of the experimental and control groups in terms of working memory skills, it was observed that there was a significant difference in favor of the experimental group in the visual memory and working memory total scores in the posttest and follow-up tests. It was observed that there was no significant effect on the inhibitory control skill in the measurements made at different times in the experimental and control groups and in the comparison of the groups. In problem solving skills, it was observed that there was a significant difference at the very strong effect level between the pre-test, post-test and follow-up test scores of the experimental group. When the experimental and control groups were compared in terms of problem solving skills, it was seen that there was a significant difference in favor of the experimental group in the post-test and follow-up test, and this effect was at the level of large effect

size. It was observed that there was a significant difference in the level of strong effect in favor of the post-test in the pre-test, post-test and follow-up tests of the children participating in the program, and this effect continued in the follow-up test. There was a significant difference in the very strong effect level in the posttest and follow-up tests in the control group. In the comparison of the experimental group and the control group in the area of concentration skill, no significant difference was observed in the post-test and follow-up test measurements, while a small effect size in favor of the experimental group was observed in the post-test measurement between the groups. In the light of the data obtained, it has been determined that this program develops some executive function skills of children, increases their awareness of nature, and provides children with some knowledge and skills regarding the natural environment and sustainability. In this study, suggestions were presented in this direction.

Keywords: Nature-based education, executive function skills, preschool education, forest school.

Doğa Temelli Yürütücü İşlevler Programının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yürütücü İşlev Becerilerine Etkisi

Fatma Gülçin Demirci¹, Özgül Polat²

¹Milli Eğitim Bakanlığı

²Marmara Üniversitesi

Bildiri No: 168 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmada doğa temelli eğitim ve orman okulu yaklaşımına uygun olarak geliştirilen “Doğa Temelli Yürütücü İşlevler Programı’nın okul öncesi dönem çocuklarının yürütücü işlev becerilerine ve doğaya karşı farkındalıklarına etkisi incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem desenlerinden müdahale deseni kullanılmıştır. Araştırmada geliştirilen programın etkisini incelemek amacıyla 1 deney ve 1 kontrol grubu olmak üzere ön test son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırmada nitel araştırma türlerinden durum çalışması yoluyla da ebeveyn katılımcılardan müdahale öncesi, çocuk katılımcılardan müdahale sonrası veriler toplanmıştır. Araştırmada 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında Kocaeli ilinde bir devlet üniversitesinin kampüsünde yer alan, Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel bağımsız anaokuluna devam eden 60-72 aylık 18 çocuk ve ebeveynleri çalışma grubunda yer almaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu, Boyut Değiştirerek Kart Eşleme Görevi (BDKE), 5-10 Yaş Çocukları için Çalışma Belleği Ölçeği (ÇBÖ), Gece/Gündüz Görevi (GGG), Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ), Frankfurter Konsantrasyon Testi (FKT), ebeveyn yarı yapılandırılmış görüşme formu ve çocuk yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarına uygulanan ön testler sonrası Doğa Temelli Yürütücü İşlevler Programı’nda program süresi 10 hafta olarak 2022-2023 eğitim öğretim yılının birinci yarı yılında, haftada 2 gün, günlük 2,5-3 saati kapsayan orman okulu oturumları şeklinde uygulanmıştır. Kontrol grubu ise herhangi bir müdahale olmaksızın anaokulundaki MEB Okul Öncesi Eğitim Programı’na devam etmiştir. Programın tamamlanmasının ardından son test verileri alındıktan sonra çocuk görüşmelerini içeren nitel veriler toplanmıştır. Programın tamamlanmasından 5 hafta sonra izleme testleri uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen nitel veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel verileri için geliştirilen programın etkisini incelemek amacıyla deney ve kontrol gruplarının grup içi karşılaştırmalarında normal dağılmayan tekrarlanan ölçümler arasındaki farklar için Friedman Testi kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalar için Wilcoxon İşaretli Sıralar testi, ikili gruplarda Mann Whitney U Testi kullanılarak Bonferonni düzeltmesi uygulanmıştır.

Araştırmanın nicel bulgularına göre deney grubunda bilişsel esneklik alanında ön test ve son test puanları arasında orta etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ve bu etki 5 hafta sonra yapılan izleme testinde de devam etmiştir. Deney ve kontrol grupları karşılaştırıldığında ise izleme testinde deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu, son test ve izleme testlerinde büyük etki büyüklüğü düzeyinde farklılık olduğu görülmüştür. Çalışma belleği becerilerinde, deney grubu sözel bellek ve görsel bellek alt boyutlarında ve çalışma belleği toplam puanlarında son test ölçümünde çok güçlü etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür ve bu etki izleme testinde de devam etmiştir. Çalışma belleği becerileri açısından deney ve kontrol grupları karşılaştırılmasında, görsel bellek ve çalışma belleği toplam puanları son test ve izleme testlerinde deney grubu lehine büyük etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Engelleyici kontrol becerisinde ise deney ve kontrol gruplarında farklı zamanlarda yapılan ölçümlerde ve grupların karşılaştırılmasında anlamlı bir etki olmadığı görülmüştür. Problem çözme becerisinde ise deney grubunun ön test, son test ve izleme testi puanları arasında çok güçlü etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Problem çözme becerisi açısından deney ve kontrol grupları karşılaştırıldığında, son test ve izleme testinde deney grubu lehine anlamlı farklılık olduğu ve bu etkinin büyük etki büyüklüğü düzeyinde olduğu görülmüştür. Konsantrasyon becerisinde, programa katılan

çocukların ön test, son test ve izleme testlerinde son test lehine güçlü etki düzeyinde anlamlı farklılık olduğu ve bu etkinin izleme testinde de devam ettiği görülmüştür. Kontrol grubunda son test ve izleme testlerinde çok güçlü etki düzeyinde anlamlı farklılık görülmüştür. Konsantrasyon becerisi alanında deney grubu ve kontrol grubu karşılaştırmasında, son test ve izleme testi ölçümlerinde anlamlı düzeyde farklılık görülmezken, gruplar arası son test ölçümünde deney grubu lehine küçük düzeyde etki büyüklüğü görülmüştür.

Elde edilen veriler ışığında bu programın çocukların bazı yürütücü işlev becerilerini geliştirdiği, doğaya karşı farkındalığını arttırdığı ve çocuklara doğal çevreye ve sürdürülebilirliğe ilişkin bazı bilgi ve beceriler kazandırdığı tespit edilmiştir. Araştırmada bu doğrultuda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Doğa temelli eğitim, yürütücü işlev becerileri, okul öncesi eğitim, orman okulu.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların Sosyal Bilgi İşleme Süreçlerine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi

Işıl Betül Kolaşınlı¹, Esra Ömeroğlu²

¹İstanbul Bilgi Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 184 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sosyal bilgi işleme süreci, bir bireyin, sosyal çevresi içinde diğer bireylere yönelik algıları ve verdiği tepkileri içeren zihinsel süreçlerini ifade etmektedir. Çocukların bir sosyal durum içindeyken süreci nasıl yorumladıklarını, değerlendirdiklerini açıklayan ve bu açıklamaya dayanarak nasıl bir karara vardıklarına ilişkin bir yapı sunan kuram; kodlama, yorumlama, hedeflerin açıklanması, tepkilerin yapılandırılması, tepki kararı ve paralel işleme olmak üzere altı bilişsel basamaktan oluşmaktadır.

Sosyal bilgi işleme modelinin her aşamasında, yeterli seviyede sosyal performans gösteren çocuklar, gelişmiş sosyal beceri ve sosyal yeterliliğe sahip çocuklar olarak kabul edilmektedir. Aşamalarda problem yaşayan ve uygun tepkiyi veremeyen çocuklar ise sosyal açıdan uyumsuz davranışlar sergileyebilmektedirler. Sosyal olarak yeterli çocuklar sosyal mesajları doğru bir şekilde yorumlamakta, bu mesajlara uygun tepkiler vermektedirler. Böylece sosyal açıdan yeterli davranışlar sergileyebilmektedirler.

Sosyal çatışmaların çözümü için iyi işletilmesi beklenen sosyal bilgi işleme süreçlerinin öncelikle ailede ardından okulda eğitimde ele alınması gerekmektedir. Çocuklardaki sosyal yeterlilikleri desteklemek bakımından önemli birer rehber olan okul öncesi öğretmenlerinin, sosyal bilgi işleme süreçlerini doğru anlamak, çocuklar üzerinde bu süreçleri yapılandırmak gibi görevleri bulunmaktadır. Bu bağlamda okul öncesi öğretmenlerinin, sosyal bilgi işleme süreçlerine yönelik bilgi, becerileri ve uygulamalarının önem kazandığı görülmektedir. Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin, sosyal bilgi işleme süreçleri hakkındaki uygulamalarına dair görüşlerini incelemeyi amaçlamaktadır.

Bu araştırma nitel araştırma desenlerinden olan olgubilim (fenomenoloji) modelinde planlanmıştır. Olgubilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine bir anlayışa sahip olunmayan algılara odaklanmaktadır. Bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin sosyal bilgi işleme süreçleri hakkındaki uygulamalarına dair görüşlerini ortaya koymak amaçlandığından araştırma deseni olgubilim (fenomenoloji) olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Buna göre, İstanbul ili Beşiktaş ve Şişli ilçelerinde resmi ilkokullara bağlı anasınıflarında görev yapan okul öncesi öğretmenlerinden çalışmaya katılmaya gönüllü olan 30 okul öncesi öğretmeni çalışma grubunu oluşturmuştur.

Veriler, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan açık uçlu araştırma sorularının yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm demografik bilgileri elde etmek amacıyla oluşturulmuş olan kişisel bilgi formundan oluşmaktadır. Kişisel bilgi formunda; yaş, cinsiyet, mesleki kıdem, çalışılan yaş grubu, sınıf mevcudu gibi bilgileri içeren sorular bulunmaktadır. Görüşme formunun ikinci bölümünü ise açık uçlu sorulardan oluşan Sosyal Bilgi İşleme Süreçlerine Yönelik Öğretmen Görüşme Formu oluşturmaktadır. Sosyal Bilgi İşleme Süreçlerine Yönelik Öğretmen Görüşme Formu; Crich ve Dodge (1996) tarafından geliştirilen sosyal bilgi işleme kuramının alt basamakları ele alınarak oluşturulmuştur. Bu form; okul öncesi öğretmenlerinin sosyal bilgi işleme kuramı hakkındaki görüş ve uygulamalarını incelemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Sorular;

sosyal bilgi işleme basamakları olan sosyal ipuçlarının kodlanması, ipuçlarının yorumlanması, hedeflerin açıklığa kavuşturulması, yanıt oluşturma, yanıt kararı ve bir yanıtın davranışsal olarak canlandırılması basamaklarını içermektedir. Böylece okul öncesi öğretmenlerinin, çocukların sosyal bilgi işleme süreci hakkındaki görüşlerinin ortaya konması amaçlanmıştır.

Veri toplama aşamasında katılımcılardan çalışmaya katılımları ile ilgili gönüllü katılım onayı alınmıştır. Ardından, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş olan yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak 20-25 dakika zaman aralığında süren görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler araştırmacılar tarafından yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Verilerin analizinde, etik sorunları önlemek amacıyla katılımcılar "Ö1,..., Ö30" olarak numaralandırılmıştır.

Veriler, nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriler kavramlar ve temalar kullanılarak bir araya getirilmiş ve yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: sosyal bilgi işleme modeli, okul öncesi öğretmeni, sosyal beceri

Duygu Koçluğu İletişim Yaklaşımı Temelli Eğitim Etkinliklerinin Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Ve Duygu Düzenleme Becerileri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi

Nihal Kesen¹, Nalan Kuru¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 199 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, yaşam döngüsünde çocukların gelişimlerinin şekillendiği kritik bir öneme sahiptir (Yaman, 2018). Sosyal bir varlık olarak dünyaya gelen çocuklar gelişimlerinin ilk dönemlerinden itibaren çevreleriyle etkileşim halindedir (Bandura ve McClelland, 1977). Sosyal-duygusal öğrenmenin önemli becerilerinden duygu düzenleme becerisi de yaşamın ilk dönemlerinden itibaren çocuğun etkileşimlerine girdiği kişiler tarafından geliştirilmeye başlanmaktadır. Bunun ilk örneği bebeğin ilk zamanlarda isteklerini ağlayarak göstermesidir (Işık ve Turan, 2015). Çocukların duygularını tanıma, kontrol etme ve iyi oluşları üzerinde aile ilişkilerinin önemli olduğu (Fox ve Calkins, 2003; Statham ve Chase, 2010), sosyal ve duygusal becerilerin akademik başarı açısından kritik öneme sahip olduğu (Hamre ve Pianta, 2005; Pianta vd., 2002; Pianta vd., 2008; Zins vd., 2007), sınıf niteliğinin çocukların anaokulundaki öz düzenleme becerileri ile güçlü düzeyde ilişkili olduğu (Rimm-Kaufman vd., 2009) araştırmalarla ortaya konulmuştur. Bu bağlamda son yıllarda uluslararası alan yazında, ilişkisel yaklaşımı temel alan, çocukların duygu ve davranışları üzerinde güçlü bir etkiye sahip olan, “Duygu Koçluğu” yaklaşımı öne çıkmaktadır (Gilbert, 2013). Çocuklara yaşadıkları farklı duyguların neden ortaya çıktığını ve bunlarla nasıl başa çıkacaklarını anlamaya yardımcı olan bir iletişim yöntemidir. Uluslararası alan yazında duygu koçluğu yaklaşımının evde ve okulda kullanımına ve etkisine yönelik farklı etkiler üzerinde çalışmalar bulunmaktadır (Cindy ve Hendriati, 2020; Ellis ve Alısic, 2013; Lauw, Havighurst, Wilson, ve Harley, 2014; Loop ve Roskam, 2016; Oh, 2016; Ros vd., 2015; Wu vd., 2019). Alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde Rose ve diğerleri (2016) duygu koçluğunun okullarda kullanılmasının, eğitimcilerin çocuklar ile bağlantı kurmasını ve daha davranış düzenlemeyi kolaylaştırdığını belirtmektedir. Bu yaklaşımın eğitim programının içine yayılması, çocukların enerjilerini öğrenmeye odaklamalarını sağlamak ve okul hayatının ve ötesindeki zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olmak için dengeleyici bir faktör olarak işlev görmektedir. Bu nedenle erken çocukluk dönemin çocukları ile çalışan öğretmenlerin ve bu dönemde çocukları olan anne-babaların duygu koçluğu yaklaşımı konusunda bilgi sahibi olmalarının çok yönlü faydaları olacağı öngörülmektedir (Kuru vd., 2021).

Duygu Koçluğu yaklaşımına dayalı oluşturulan eğitim etkinliklerin okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme ve öz düzenleme becerilerine olan etkisine yönelik bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ulusal alan yazında özellikle çocukların duygu düzenleme ve öz düzenleme becerilerine yönelik çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Arı ve Yaban, 2016; Kayhan-Aktürk, 2015; Lafrenierei, 2013; Thompson ve Calkins, 1996). Fakat duygu düzenleme, öz düzenleme ve duygu koçluğu temelli eğitim etkinliklerin ilişkisine bakılan ulusal ve uluslararası literatürde bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Tüm bunlardan yola çıkılarak, bu araştırmada okul öncesi dönemde sınıf ve ev ortamlarında uygulanan duygu koçluğu temelli okul öncesi eğitim etkinliklerinin, çocuklarının öz düzenleme ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı karma araştırma desenlerinden iç içe karma desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel kısmı fenomenoloji, nicel kısmı ise ön test-son test tek gruplu zayıf deneysel desen modellerinde yapılandırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 11 çocuk, çocukların ebeveynleri (11) ve öğretmenleri (1) olmak üzere toplam 23 kişi oluşturmaktadır. Çalışma 2021-2022 bahar yarıyılında Ankara il merkezinde,

24-72 aylık çocukların devam ettiği bir anaokulunda eğitim almakta olan 60 aylık çocuklar, çocukların aileleri ve öğretmenleri ile yürütülmüştür. Çalışmanın örnekleme, tipik durum örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırma örnekleme, duygu koçluğu yaklaşımı temel düzey eğitimi almış gönüllü ebeveynler ve öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama sürecinde nicel ve nitel araştırma boyutunda toplam 9 veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışmanın nicel verileri kapsamında çocuklar için, "Öz Düzenleme Ölçeği" ve "Okul Öncesi Duygu Düzenleme Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın nitel araştırma sürecinde ise, "Kişisel Bilgi Formu, Ebeveyn Menti–Mentör Görüşme Kaydı ve Notları, Ebeveyn Değerlendirme Formu, Öğretmen Menti–Mentör Görüşme Kaydı ve Notları, Öğretmen Değerlendirme Formu, Araştırmacı Mentör Notları ve Araştırmacı Gözlem Notları" formları kullanılmıştır. Verilerin düzenlenmesinde Microsoft Excel 2016 programı, verilerin analizinde Microsoft SPSS 28.0 programı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi için, Bağımsız Örneklem t-Testi, Mann-Whitney U, Bağımlı Örneklem t-Testi ve Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, duygu koçluğu iletişim yaklaşımı temel alınarak hazırlanan sınıf ve ev ortamında gerçekleştirilen okul öncesi eğitim etkinliklerinin çocukların öz düzenleme ve duygu düzenleme becerileri düzeylerini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anne, çocuk, duygu düzenleme becerisi, duygu koçluğu, öğretmen, öz düzenleme becerisi

Okul Öncesi Eğitimde Uygulanan Alternatif Yaklaşımlara İlişkin Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi: Bir İçerik Analiz Çalışması

İdris Kara¹, Ayşegül Canbaz²

¹Siirt Üniversitesi

²MEB

Bildiri No: 210 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de okul öncesi eğitimde uygulanan alternatif yaklaşımlarla ilgili yapılmış lisansüstü tezlerin tematik incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul öncesi eğitimde uygulanan alternatif yaklaşımlarla ilgili tezlerin künye bilgileri dikkate alındığında; tezlerin yayım yıllarına, yayım türüne göre dağılımı nasıldır?
2. Okul öncesi eğitimde uygulanan alternatif yaklaşımlarla ilgili tezlerin amaçları nelerdir?
3. Okul öncesi eğitimde uygulanan alternatif yaklaşımlarla ilgili tezlerin yöntem bilgileri dikkate alındığında; tezlerin araştırma desenlerine, çalışma grubuna/örneklemine, örneklem büyüklüğüne, örnekleme yöntemlerine, veri toplama araçlarına ve veri analiz tekniklerine göre dağılımları nasıldır?

Araştırma Modeli

Bu çalışmada Türkiye’de okul öncesi eğitimde uygulanan alternatif yaklaşımlar ile ilgili yapılmış lisansüstü tez çalışmaları nitel araştırma yönteminden yararlanılarak içerik analizi çalışmalarında yer alan meta-sentez (tematik içerik analizi) ile desenlenmiştir. 1980’li yıllardan itibaren yeni bir yöntem olarak bilinen meta-sentez; belli bir alanda yapılmış araştırmaların (Polat ve Ay, 2016), derin ve ayrıntılı konuların (Patton, 2014), sentezlenmesine ve yorumlanmasına dayanan (Au, 2007; Dinçer, 2014; Erwin, Brotherson, & Summers, 2011; Finfgeld, 2003; Yılmaz, 2015; Walsh & Downe, 2004), eleştirel bir bakış açısı ile benzer ve farklı yönlerinin ortaya koyulmasını (Çalık ve Sözbilir, 2014; Polat ve Ay, 2016), yeni bilgilerin geliştirilmesini amaçlayan metodolojik bir yaklaşımdır (Aspfors ve Fransson, 2015).

Verilerin Toplanması

Nitel verilerin toplandığı bu çalışmada araştırmanın amacına uygun çalışmaların derinlemesine ve ayrıntılı olarak araştırılmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemi ışığında aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

1. 31 Mart 2023 tarihine kadar YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında yer alan tüm lisansüstü tez çalışmaları
2. YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında erişime açık olan tüm lisansüstü tezler
3. Lisansüstü tez çalışmalarının okul öncesi eğitim alanında yapılmış olması

Belirlenen ölçütler doğrultusunda araştırmaya dâhil edilen lisansüstü tezler iki aşamada incelenmiştir. 1. Aşama Şekil 1’de gösterilmiştir.

Bu doğrultuda ilk aşamada tarama terimi kısmına herhangi bir sınırlamaya gidilmeden lisansüstü tezler; “Okul Öncesi Eğitim Programı, Alternatif Yaklaşım, Okul Öncesi Eğitimde Alternatif Yaklaşım, Okul Öncesi Eğitim Programında Alternatif Yaklaşım, Montessori, Montessori Yaklaşımı, Montessori Yöntemi, Montessori Eğitimi, Montessori Felsefesi, High Scope, High Scope Yaklaşımı, Okul Öncesi Eğitimde High Scope, Head Start, Head Start Yaklaşımı, Head Start Modeli, Okul Öncesi Eğitimde Head Start, Orman Okulu, Orman Okulu Yaklaşımı, Okul Öncesi Eğitimde Orman Okulu, Piramit Metodu, Piramit Yaklaşımı, Piramit Modeli, Okul Öncesi Eğitimde Piramit Modeli, PYP Programı, İlk Yıllar Programı, İlk Yıllar Metodu, İlk Yıllar Modeli, Reggio, Reggio Emilia, Reggio Emilia Metodu, Reggio Emilia Yaklaşımı, Okul Öncesi Eğitimde Reggio Emilia Yaklaşımı, Waldorf Modeli, Waldorf Yaklaşımı, Waldorf Metodu, Okul Öncesi Eğitimde Waldorf Yaklaşımı” anahtar sözcükleri ile taranmış ve okulöncesi eğitim programında alternatif yaklaşımlara ilişkin 279 lisansüstü teze ulaşılmıştır. 2. Aşama Şekil 2’de gösterilmiştir.

İkinci aşamada ise yalnızca tezlerin başlığı dikkate alınarak okul öncesi eğitim programında alternatif yaklaşımlara ilişkin ifadeler bulunan 149 tez çalışmaya dâhil edilmiş ve incelenmiştir.

Verilerin Kodlanması ve Yorumlanması

Bu meta-sentez araştırmasında elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer olan nitel verilerin kodlar ve temalar doğrultusunda bir araya getirilerek (Yıldırım ve Şimşek, 2018) birbirleriyle olan ilişkilerini ve anlamlarını açığa çıkarmak amacıyla yapılan sistematik veri analizidir (Patton, 2014). Bu bilgiler doğrultusunda öncelikle araştırmaya dâhil edilen 149 lisansüstü tez araştırmacı tarafından okunmuş ve gerekli notlar alınmıştır. Yıllara göre sıralanan lisansüstü tez çalışmalarında her bir alternatif yaklaşıma kendi içinde bir kod verilmiştir (Montessori yaklaşımı için “M1, M2, M3...”; Reggio Emilia yaklaşımı için “R1, R2, R3...”; High Scope yaklaşımı için “HS1, HS2, HS3...”; Waldorf yaklaşımı için “W1, W2, W3...”; Head Start yaklaşımı için “H1, H2, H3...”; Piramit modeli için “P1, P2, P3...”; İlk Yıllar Programı için “PYP1, PYP2, PYP3...” şeklinde). Ardından lisansüstü tezlerde alternatif yaklaşımların belirlenmesine katkı sağlayacak şu parametreler oluşturulmuştur;

Yayınlandığı yıl, Yayın türü, Amaç, Yöntem/desen, Çalışma grubu/örneklem, Örneklem büyüklüğü, Örneklem belirleme yöntemi, Veri toplama aracı, Veri analizi

Bulgular

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; bu çalışmaların 127’si Yüksek Lisans 22’si ise Doktora tezi olarak yapılmıştır. Ayrıca bir diğer bulguda ise çalışmaların 75’i Nicel, 57’si Nitel ve 17’si ise karma yöntemle desenlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Alternatif Yaklaşımlar, Tematik Analiz

The Effect Of Outdoor-Based Education Program Integrated Into The Pre-School Education Program On The Children's Biophilia Levels' Self-Regulation Skills

Fulya Esen¹, Fatma Alisınanoğlu²

¹Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi & Milli Eğitim Bakanlığı

²Gazi Üniversitesi

Abstract No: 299 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Throughout history, natural parks, gardens, farms and waterfronts have been children's playgrounds. However, today, with the increase in industrialization and urbanization, natural areas have decreased and the change in social life in cities has accelerated the separation from nature. The people most affected by this situation are children. Today, children grow up disconnected from nature, and this negatively affects their physical, cognitive and psychological development. Today's children have limited opportunities to spend time in open areas, and even if they have the opportunity to spend time in these areas, these areas are inadequate in terms of naturalness. Historically, children and nature have been considered together in the preschool period since the early years of education. Because the quality of the education to be provided and the opportunities to be provided in this critical period affect subsequent development processes. Children's knowledge, attitudes and behaviors towards nature and the environment begin to shape in the preschool period. For this reason, the perception of nature and environment formed in children during the preschool period directs their future attitudes and behaviors. In Scandinavian and European Union countries, it attaches importance to raising nature-sensitive generations from an early age. In this regard, pre-school education teachers use the school garden effectively and efficiently as a learning environment in all seasons. In the 2023 Vision of the Ministry of National Education, it is among the basic values that children become sensitive to the environment and the right to life of living things from an early age. In addition, the Ministry of National Education attaches importance to the balance principle of the Preschool Education Program (2013), with the principle that the place where the activity is implemented (indoors and outdoors) and the time allocated to the activities are arranged in a balanced manner, and that learning centers are arranged in outdoor as well as indoor spaces. With the understanding of the importance of the pre-school period, which forms the basis for the later years of life in every respect, it is important that children receive a qualified education during this period.

The aim of the research was to determine the effect of the outdoor-based education program integrated into the preschool education program on children's biophilia levels and self-regulation skills. The research was designed as a quasi-experimental design with a pretest-posttest control group, one of the quantitative research methods. Purposive sampling technique was used in the research to determine the pre-school education institution. The study group of the research consisted of 60-66 month-old children attending independent state kindergarten in Beşiktaş district of Istanbul Provincial Directorate of National Education in Turkey. The experimental and control groups consisted of 40 children in total, 20 of whom were proportionate to the class size. Data collection tools to collect data in the study include the "Personal Information Form" to be prepared by the researcher to obtain information about the demographic characteristics of children, the "Children's Form" developed by Rice and Torquati (2013) to measure the biophilia levels of children and adapted to Turkish by Yılmaz and Olgan (2017). Biophilia Scale", developed by Smith-Donald et al. (2007) and adapted to Turkish by Tanrıbuyurdu and Yıldız (2014) were used. In the second (spring) semester of the 2022-2023 academic year, an outdoor-based education program integrated into the pre-school education program in an independent kindergarten was implemented for eight weeks, three days a week, consisting of two activities a day. The research was

conducted in the first (fall) semester of the 2023-2024 academic year. The "Biophilia Scale for Children", developed by Rice and Torquati (2013) to measure the biophilia levels of children in the experimental and control groups, adapted into Turkish by Yilmaz and Olgan (2017), was used by Smith-Donald et al. (2007) and adapted into Turkish by Tanrıbuyurdu and Yıldız (2014), the "Preschool Self-Regulation Scale - PSRS" retention test will be applied. Quantitative data regarding the pre-test scores of the children who participated in the outdoor education program and the children who did not participate in the "Biophilia Scale for Children" and "Pre-School Self-Regulation Scale" and the post-test scores and permanence test scores of the groups after the outdoor education-based program were statistically presented. It will be analyzed using package programs.

Keywords: Preschool Education Program, Outdoor Based Education Program, Biophilia, Self-Regulation

Okul Öncesi Eğitim Programına Kaynaştırılan Açık Hava Temelli Eğitim Programının Çocukların Biyofili Düzeylerinin Öz Düzenleme Becerilerine Etkisi

Fulya Esen¹, Fatma Alisınanoğlu²

¹Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi & Milli Eğitim Bakanlığı

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 299 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Tarih boyunca doğal parklar, bahçeler, çiftlikler ve su kenarları çocukların oyun alanları olmuştur. Ancak günümüzde sanayileşme ve kentleşmenin artmasıyla birlikte doğal alanlar azalmış ve kentlerdeki sosyal hayatın değişmesi doğadan kopmayı da hızlandırmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen kesim ise çocuklardır. Günümüzde çocuklar doğadan kopuk yetişmekte ve bu durum çocukların fiziksel, bilişsel ve psikolojik gelişimlerini olumsuz etkilemektedir. Günümüz çocuklarının açık alanlarda vakit geçirme fırsatlarının sınırlı olduğunu, bu alanlarda vakit geçirme fırsatını elde etseler bile, bu alanların doğallık bakımından yetersizdir. Eğitimin tarihsel açısından ilk yıllarından itibaren okul öncesi dönemde çocuk ve doğa bir arada düşünülmüştür. Çünkü bu kritik dönemde verilecek eğitimin kalitesi ve sunulacak imkanlar sonraki gelişim süreçlerini etkilemektedir. Çocukların doğaya ve çevreye yönelik bilgi, tutum ve davranışlarını okul öncesi dönemde şekillendirmeye başlamaktadır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuklarda oluşturulan doğa ve çevre algısı onların ilerideki tutum ve davranışlarını yönlendirmektedir. İskandinav ve Avrupa Birliği ülkelerinde küçük yaşlardan itibaren doğaya duyarlı nesillerin yetiştirilmesine önem vermektedir. Bu doğrultuda okul öncesi eğitim öğretmenleri, okulun bahçesini her mevsim öğrenme ortamı olarak etkin ve verimli kullanmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı 2023 Vizyonu'nda da erken yaşlardan itibaren çocukların çevreye ve canlıların yaşam hakkına duyarlılık kazanması temel değerleri arasındadır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programının (2013) temel özelliklerinden dengelidir ilkesi ile etkinliğin uygulandığı yer (iç ve dış mekânlar) ve etkinliklere ayrılan sürenin dengeli bir şekilde ayarlanmasını ve öğrenme merkezleri, iç mekânlarda olduğu kadar dış mekânlarda da düzenlenmesini önemsemektedir. Yaşamın ileriki yıllarına her bakımdan temel oluşturan okul öncesi döneminin öneminin anlaşılmasıyla birlikte çocukların bu dönemde nitelikli bir eğitim alması önem taşımaktadır.

Araştırma okul öncesi eğitim programına kaynaştırılan açık hava temelli eğitim programının çocukların biyofili düzeylerinin öz düzenleme becerilerine etkisi belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön test-son test kontrol gruplu yarı deneysel desen olarak tasarlanmıştır. Araştırmada okul öncesi eğitim kurumunun belirlenmesinde amaçlı (amaçsal) örnekleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Türkiye'de İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Beşiktaş ilçesinde bağımsız devlet anaokuluna devam eden 60-66 aylık çocuklar oluşturmuştur. Deney ve kontrol grupları sınıf mevcutları ile orantılı 20 çocuk toplam 40 çocukta oluşmuştur. Araştırmada verilerini toplamak için veri toplama araçları, çocukların demografik özelliklerine ait bilgileri elde etmeye yönelik araştırmacı tarafından hazırlanacak olan "Kişisel Bilgi Formu", çocukların biyofili düzeylerini ölçmek amacıyla Rice ve Torquati (2013) tarafından geliştirilen Yılmaz ve Olgan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuklar İçin Biyofili Ölçeği", Smith-Donald ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilen Tanrıbuyurdu ve Yıldız (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan "Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği- OÖDÖ" kullanılmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci (bahar) döneminde bağımsız anaokulunda okul öncesi eğitim programına kaynaştırılan açık hava temelli eğitim programı sekiz hafta, haftada üç gün, günde iki etkinlikten oluşan bütünleştirilmiş etkinlik uygulanmıştır. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılının birinci (güz) döneminde deney ve kontrol gruplarına çocukların biyofili düzeylerini ölçmek amacıyla Rice ve Torquati (2013) tarafından geliştirilen Yılmaz ve Olgan (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan "Çocuklar İçin Biyofili Ölçeği", Smith-Donald ve diğerleri (2007) tarafından geliştirilen Tanrıbuyurdu ve

Yıldız (2014) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği- OÖDÖ” kalıcılık testi uygulanacaktır. Açık hava temelli eğitim programına katılan çocuklar ile katılmayan çocukların “Çocuklar için Biyofili Ölçeği” ve “Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği”nden aldıkları ön test puanları ile grupların açık hava eğitim temelli program sonrasında elde ettikleri son test puanlarına ve kalıcılık testi puanlarına ilişkin nicel veriler istatistiksel paket programları kullanılarak analiz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim Programı, Açık Hava Temelli Eğitim Programı, Biyofili, Öz Düzenleme

İbb Yuvamız İstanbul Çocuk Etkinlik Merkezleri Öğretim Programının Değerlendirilmesi

Mine Göl-Güven¹, Zehra Kaplan¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Bildiri No: 81 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk eğitimi, çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmek için kritik yılları içeren bir dönemi kapsamaktadır. Bu dönemde çocuğun öğrenme ortamının düzenlenmesi ve becerilerin geliştirilmesini hedef alan zenginleştirici öğrenme deneyimleri sunulmasının çocuğun gelişimine yönelik olumlu etkisinin olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra, erken çocukluk eğitimi çeşitli yönlerden dezavantajlı gruba giren çocuklar için erken yaştaki ihtiyaçları destekleyerek eğitimde fırsat eşitliğine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, erken yaşlarda sunulan eğitim fırsatlarının uzun vadedeki kazanımlarını öğretim programları bağlamındaki etkililiğini incelemek büyük önem kazanmaktadır. İyi tasarlanmış bir erken çocukluk programı, okul öncesi döneme yönelik amaçlara ulaşılmasını, gerekli becerilerin kazandırılmasını, çocuğun bağımsızlığını destekleyerek kendi öğrenme süreçlerinde ilgi ve merakları doğrultusunda aktif rol almalarını içermektedir. Bir erken çocukluk eğitimi programının sarmal, dengeli, esnek, oyun temelli olması, çocuğun keşfederek öğrenmesini destekleyiciliği, süreç-sonuç değerlendirmelerinin yer alması ve aileyi bir paydaş olarak görüp eğitim sürecine dahil etmesi özelliklerini barındırması programı nitelikli hale getiren unsurlardır. Ayrıca, bu tür programlar çocuğu bir bütün olarak görerek tüm gelişim alanlarını desteklemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, geliştirilen İBB Yuvamız İstanbul Öğretim Programı çocuklara yaşantılarıyla bağlantılı deneyimler sunarak, çocukların gelişimi ve ilgilerini odağa alarak, çocukların hem bireysel farklılıklarının tanındığı hem de sosyal ilişkilerinin güçlendirildiği bir öğrenme ortamı içermektedir. Programın ana ilkeleri tüm çocuklar için eşit, kapsayıcı, sürdürülebilir, erişilebilir ve nitelikli bir eğitimidir. Programı nitelikli ve başarılı olabilesini sağlayacak başka bir unsur ise öğretmen ihtiyaçlarının belirlenmesi ve öğretmen eğitimlerinin düzenlenmesidir. Geliştirilen programın etkin bir şekilde uygulanabilmesi ve öğretmen etkililiğinin arttırılabilmesi için program öğretmen destek ve eğitim çalışmaları içermektedir. Bu kapsamda, programı uygulayan öğretmenlerin ihtiyaçları belirlenmekte ve bu doğrultuda katkı sağlanmaktadır. Ayrıca, programın felsefesi, içeriği, planlama, değerlendirme, oyun ve olumlu sınıf iklimi yaratma gibi konularda eğitimler düzenlenerek öğretmenlerin profesyonel gelişimleri desteklenmektedir. Bu çalışmanın amacı, geliştirilen öğretim programının çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal, motor, dil, yaratıcı ve estetik bakış açısı ve özbakım becerileri üzerindeki etkisini ölçmektir. Elde edilecek bulguların, erken çocukluk eğitimi alanında yapılan çalışmalara ve program geliştirme alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden yarı deneysel desen benimsenmiştir. Araştırma deseni yarı-deneysel tek grup öntest-sontest modeli şeklinde belirlenmiştir. Yarı deneysel tek gruplu öntest-sontest modeli, bir grubun bağımlı değişkenlerinin bir eğitim programı ya da müdahale programı uygulamasının öncesinde ve sonrasında ölçülmesini kapsamaktadır. Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde rastlantısal örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem ile 48 İBB Yuvamız İstanbul Çocuk Etkinlik Merkezlerinden seçilen 7 merkezden 3-5 yaş arası toplam 163 çocuk araştırmaya dahil edilmiştir. Veri eksikliği nedeni ile çocuk katılımcılardan bazıları araştırma analizlerine dahil edilememiştir. Araştırmanın analizlerine 3 yaş gruplarından 21, 4 yaş gruplarından 34, 5 yaş gruplarından 23 çocuk katılımcı dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri öğretmen ve gözlemci tarafından Kasım 2021 ve Haziran 2022 olmak üzere iki farklı zaman diliminde çocuk gelişim değerlendirme formu yoluyla toplanmıştır. Çocuk gelişim formları çocuğun sosyal-duygusal, dil, bilişsel, motor, yaratıcılık ve estetik bakış açısı ve özbakım gelişim becerilerini ve bu gelişim ve becerilere yönelik göstergeleri içermektedir. Göstergeler 1'den 4'e kadar derecelendirmeye sahiptir. Elde edilen nicel puanlar ile çıkarımsal istatistik analizleri yapılmıştır. Veri analiz süreci henüz tamamlanmamıştır. Araştırma sonuçları doğrultusunda program

etkililiğine dair kanıtlar sunulacaktır. Ayrıca, araştırma bulguları doğrultusunda, program özellikleri, programa yönelik değerlendirme ve önerilere yer verilecektir. Kongre tarihine kadar veri analiz süreçleri tamamlanacak ve kongrede sunulacak şekilde hazırlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Okul öncesi eğitim programı, Eğitim programı değerlendirme, Erken müdahale programı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Hazır Etkinlik Planı Kullanımına İlişkin Görüşlerinin Ve Kullanımlarının İncelenmesi

Fatma Zehra Erol¹, Hatice Bilgiç²

¹Karatay Vilayetlere Hizmet Götürme Birliği Anaokulu

²Keçiören Şehit Halil Işıl Ortaokulu

Bildiri No: 114 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk eğitimi, çocuğun doğumundan ilkokula kadar geçirdiği yılları kapsar ve bireyin yetişkinlikte nasıl olacağını büyük ölçüde belirler. Bu dönem, çocukların içinde bulunduğu ortamdan en üst düzeyde yararlanmasını sağlayan bir süreç ve nitelikli bir program gerektirir. Bu bağlamda; MEB çeşitli zamanlarda okul öncesi eğitim programları hazırlamıştır. Son olarak 2013 yılında güncellenen okul öncesi eğitim programına göre öğretmenlerin eğitimi; aylık dönemler halinde planlaması, aylık plana göre de günlük eğitim akışları hazırlaması önerilmektedir. Günlük eğitim akışı, öğretmenin o gün yapacağı çalışmalara düzenli olarak yer verdiği çerçeve bir plandır. Güne başlama zamanı, oyun zamanı, etkinlik zamanı ve günü değerlendirme zamanı ile beslenme ve dinlenme zamanı gibi rutin etkinlikleri içerir. Etkinlik planları ise; etkinlik türü, yaş grubu, etkinliğin hedeflediği kazanım ve göstergeler, öğrenme süreci, kullanılan araç ve gereçler, sözcük ve kavramlar, varsa aile katılımı ve değerlendirme süreçlerinden oluşmaktadır. Günlük akış ve etkinlik planlarının detaylı olması, sosyal medyada bazı okul öncesi öğretmenlerinin ve etkinliklerinin ön plana çıkması son yıllarda okul öncesi öğretmenlerini; bir başka okul öncesi öğretmeni tarafından bir eğitim öğretim yılı için hazırlanmış günlük akış ve etkinlik planları kullanmayı tercih etmelerine neden olmuştur. Hazır günlük akış ve etkinlik planlarının tercih edilme sebebi ve kullanım şekli, bu araştırmanın temelini oluşturmuştur. Konya ili Karatay, Selçuklu ve Meram ilçelerinde çalışan 30 öğretmene hazır etkinlik planlarıyla ilgili düşünce ve deneyimleri sorulmuştur. Çalışmada nitel araştırma yöntemi tercih edilerek durum çalışması yapılmış ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sorular temalaştırılarak hazırlanmış ve öğretmen görüşleri kodlanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre katılımcıların %10'u hazır günlük akış ve etkinlik planı kullanmadıklarını, %70'i ise kullandıklarını ifade etmiş, %20 oranında da değiştirilerek hazır günlük akış ve etkinlik planı kullanıldığı saptanmıştır. Hazır etkinlik planı kullanım sebepleri olarak sırasıyla; zamandan tasarruf, zümre ortak kararları, sınıf seviyesine uygunluk, kaliteli içerik ve denetim olarak karşımıza çıkmaktadır. Hazır etkinlik planında yer alan yöntem ve tekniklerde; bireysel çalışma, problem çözme, anlatma, alan gezileri, örnek olay ve tartışmaya başvurulmuştur. Kullanılan tekniklerde; soru cevap, gösterip yaptırma, deney, gözlem, yaratıcı drama, rol oynama ve oynamaya sık rastlanırken, Scamper, altı şapkalı düşünme, balık kılıcı, zihin haritaları ve istasyon tekniklerine daha az yer verildiği görülmüştür. Hazır günlük eğitim akışı ve etkinlik planında yer alan eğitim ve becerilerde; çevre, karakter, değerler ve duyu eğitimlerine büyük oranda yer verilmiş, 21.yy. becerilerinden teknolojiyi uygun şartlarda kullanma becerileri ortalama seviyede kalmıştır. Hazır etkinlik planlarında; günlük yaşam becerileri, okul dışı (outdoor) etkinlikler, Orff çalışmaları gibi etkinlik ve atölyeler göze çarparken, Stem, ekolojik etkinlikler ve EKOP'a ayrılan süre ortalamanın altındadır. Katılımcıların %25'i kullanılan hazır etkinlik planlarında web2.0 araçlarına yer verilmediğini ifade etmiş olup, ağırlıklı olarak EBA ve kodlama araçları ortalamanın altındaki seviyede işe koşulmuştur. Ayrıca yalnız bir katılımcı web 2.0 araçlarını planda olmadığı halde kendisinin eklediğini ifade etmiştir. Hazır etkinlik planı kullanmanın avantajlarından en dikkat çekici olanı zamandan tasarruf ve kolay erişim olurken, dezavantajı ise kendini tekrar etmesi ve sınıf seviyesine uygun olmamasıdır. Katılımcıların kullanılan hazır etkinlik planlarının, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'na uygunluğu bakımından; öğretmenlerin yöntem ve teknikleri zenginleştirerek planları sınıf seviyesinde hayata geçirerek daha verimli olacağı kanaatinde oldukları görülmüştür. Sonuç olarak; okul öncesi öğretmenlerinin çoğunluğunun içinde buldukları şartlar gereği hazır etkinlik planı kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Health Education Programs Used In Preschool

Hasan Uğur Serdaroğlu¹, Hatice Bekir²

¹*Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi*

²*Gazi Üniversitesi*

Abstract No: 186 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Health is our children's most valuable asset in that they are the future of our country and society. According to the World Health Organization (WHO), health refers to a state of complete physical, mental, and social well-being, not merely the absence of illness or incapacity. The concept of health is as old as human history. From ancient times to the present day, several methods have been used by individuals and societies to protect, enhance, and maintain health. Currently, the power of education is utilized for the protection, development, and maintenance of health. The most effective way to fight numerous harmful health-related conditions, such as chronic diseases, obesity, sleep problems, screen addictions, cancers, epidemics, health inequalities, and health costs, which are increasing day by day, is health education.

Health education consists of consciously structured opportunities to improve knowledge, life skills, and health literacy, which are conducive to enhancing individual and community health (WHO, 1998). It contributes to the improvement and protection of health status. Through health education, awareness about health is raised, health knowledge is increased, and positive health behaviors are developed in individuals and societies. It comprises sleep, oral, physical, mental, and sexual health, as well as body, hygiene, nutrition, and food knowledge. The purpose is to affect individuals both cognitively and behaviorally.

Therefore, it is required to have predisposing, enabling, and reinforcing factors in health education. Among the predisposing factors, there are facets such as health knowledge, attitude towards health, and health belief. Enabling factors include practicing health-related skills and behaviors, whereas reinforcing factors involve actions aimed at maintaining healthy behaviors in cooperation with family and society. In health education, health knowledge is increased with predisposing factors, and positive health attitudes are created. Information learned through enabling factors is transformed into behavior. With reinforcing factors, the power of components such as family and society that make up the child's environment is used to ensure the maintenance of knowledge and behaviors.

Including these elements in health education is vital for individual and community health. National policies and school health programs have been established in many countries for health education, directly affecting quality of life. Moreover, there has been an increasing interest in health education programs in the preschool period. The knowledge, attitude, and behavior that people adopt during preschool years will affect their health for the rest of their lives. Therefore, health education should be given as early as possible for the protection and enhancement of children's health. Health education programs should be implemented; thus, positive health attitudes and behaviors can be adopted.

In many countries, health education programs are being developed for children in the preschool period and implemented with or without integration into the preschool curriculum or as projects. For instance, awareness has been raised about sun protection and skin cancer thanks to the "SunSmart" program launched in 1988 to prevent skin cancer, whose rate of incidence in children is rising due to

exposure to ultraviolet rays. Via this program, attitudes and behaviors to prevent skin cancer have been developed from early childhood through measures such as using hats, glasses, and sunscreen, choosing suitable clothing, avoiding the sun, and seeking shade. Thus, skin cancer, which is among the most preventable cancers, can be prevented. Additionally, The Coordinated Approach to Child Health (CATCH) Global Foundation, established with the cooperation and support of the University of Texas and Anderson Cancer Center, conducts a preschool-based CATCHES program for children aged 3-5 to have a healthy diet and engage in physical activities. Many different programs are executed for health education in the preschool period in developed countries. This review will examine and explain sample practices of preschool health education programs in different countries. It is aimed to contribute to the relevant literature.

References

World Health Organization (1998). *Health Promotion Glossary*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/64546>

Keywords: health, health education programs, preschool

Okul Öncesinde Kullanılan Sağlık Eğitimi Programları

Hasan Uğur Serdaroğlu¹, Hatice Bekir²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 186 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ülkemizin ve toplumumuzun gelecekteki teminatı olan çocuklarımızın en değerli varlığı sağlıktır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre sağlık kavramı sadece hasta veya sakat olmamak değil; beden, ruhen ve sosyal yönden tam bir esenlik halidir. Sağlık kavramı insanlık tarihi kadar eskidir. Birey ve toplumlar tarafından sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi için tarih öncesi çağlardan günümüze kadar çeşitli yöntemler uygulanmıştır. Günümüzde sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi için eğitimin gücünden yararlanılmaktadır. Gün geçtikçe artan kronik rahatsızlıklar, obezite, uyku problemleri, ekran bağımlılıkları, kanserler, salgın hastalıklar, sağlık eşitsizlikleri, sağlık maliyetleri gibi sağlıkla ilgili birçok olumsuz durumla mücadelenin en etkili yolu sağlık eğitimidir. Sağlık eğitimi; birey ve toplum sağlığının geliştirilmesine katkı sağlayacak bilgilerin, yaşam becerilerinin ve sağlık okuryazarlığının artırılmasına yönelik bilinçli olarak yapılandırılmış fırsatlardan oluşmaktadır (DSÖ, 1998). Sağlık eğitimi sağlığın geliştirilmesine ve korunmasına katkı sağlar. Sağlık eğitimi yoluyla birey ve toplumlarda sağlıklarıyla ilgili farkındalık oluşturulur, sağlık bilgileri artırılır ve olumlu sağlık davranışları kazandırılır. Sağlık eğitimi kapsamında uyku sağlığı, ağız sağlığı, fiziksel sağlık, ruh sağlığı, cinsel sağlık, vücut bilgisi, hijyen, beslenme ve gıda gibi unsurlar yer almaktadır. Sağlık eğitiminde bireylere hem bilişsel olarak hem de davranışsal olarak katkı sağlanması amaçlanır. Bu nedenle sağlık eğitiminde hazırlayıcı, olanak sağlayıcı ve pekiştirici faktörlerin bulunması gerekmektedir. Hazırlayıcı faktörler içerisinde sağlık bilgisi, sağlığa yönelik tutum, sağlık inancı gibi unsurlar; olanak sağlayıcı faktörler içerisinde sağlıkla ilgili beceri ve davranışların uygulanması gibi unsurlar; pekiştirici faktörler içerisinde ise aile ve toplumla iş birliği içerisinde sağlıklı davranışların kalıcılığının sağlanmasına yönelik unsurlar bulunmaktadır. Sağlık eğitiminde hazırlayıcı faktörler ile sağlık bilgisi artırılmakta ve olumlu sağlık tutumları oluşturulmakta; olanak sağlayıcı faktörler ile öğrenilen bilgiler davranışlara aktarılmakta; pekiştirici faktörler ile öğrenilen bilgiler ve uygulanan davranışların kalıcılığının sağlanması için çocuğun çevresini oluşturan aile ve toplum gibi unsurların gücünden yararlanılmaktadır. Bu unsurların sağlık eğitimi içerisinde yer alması birey ve toplum sağlığı açısından önem arz eder. Yaşam kalitesini doğrudan etkileyen sağlık eğitimine yönelik birçok ülkede ulusal politikalar ve okul sağlığı programları oluşturulmuş; okul öncesi dönemde sağlık eğitimi programlarına artan bir ilgi gösterilmeye başlanmıştır. Çünkü doğası gereği alışkanlıklara sahip olan insanın, okul öncesi dönemde sağlıkla ilgili kazanacağı bilgi, tutum ve alışkanlık; yaşamı boyunca sağlığını etkilemektedir. Bu nedenle çocukların sağlığının korunması ve geliştirilmesi için mümkün olduğunca erken yaşta sağlık eğitimi gerçekleştirilmeli, sağlık eğitimi programları uygulanmalı ve böylece sağlıkla ilgili olumlu tutum ve alışkanlıklar kazandırılmalıdır. Birçok ülkede okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için sağlık eğitimi programları geliştirilmekte; okul öncesi eğitimi programına entegre edilerek, entegre edilmeden veya projeler şeklinde uygulanmaktadır. Örneğin, çocuklarda ultraviyole ışınlarına maruz kalınması sonucu görülme sıklığı artan cilt kanserini önlemek amacıyla 1988 yılında başlatılan "SunSmart" programı ile güneşten ve cilt kanserinden korunmaya yönelik farkındalık oluşturulmaktadır. SunSmart programı ile erken çocukluktan itibaren şapka, gözlük ve güneş kremi kullanımı, giysi seçimi, güneşten kaçınma ve gölge arama gibi uygulamalarla cilt kanserini önlemeye yönelik tutum ve alışkanlıklar geliştirilmeye çalışılmaktadır. Böylece en önlenebilir kanserler arasında yer alan cilt kanseri engellenebilmektedir. Teksas Üniversitesi ile Anderson Kanseri Merkezi iş birliği ve desteği ile kurulan Coordinated Approach to Child Health (CATCH) Küresel Vakfı tarafından 3-5 yaş arasındaki çocukların sağlıklı beslenmesi ve fiziksel aktivitelerde bulunması amacıyla okul öncesi tabanlı CATCHES programı uygulanmaktadır. Gelişmiş ülkelerde okul öncesi dönemde sağlık eğitimine dair uygulanan birçok farklı

program bulunmaktadır. Bu derlemede farklı ülkelerde uygulanan okul öncesi dönem sağlık eğitimi programlarından örnek uygulamalar incelenerek açıklanacaktır. Derleme bu kapsamda alan yazına katkı sağlamayı amaçlamıştır.

Kaynakça

Dünya Sağlık Örgütü (1998). *Health Promotion Glossary*. Retrieved from <https://apps.who.int/iris/handle/10665/64546>

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, sağlık, sağlık eğitimi programları

Annelerin Düşünceleri Doğrultusunda İlkokula Hazır Oluş

Saadet Bartan¹, Fatma Alisinanoğlu²

¹Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 235 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocuklar bağımsız hareket etme becerilerini kazanmaları ile birlikte çevrelerini keşfetme ve yeni deneyimler edinme çabası içerisinde girmektedir. Bu yeni keşif ve deneyim süreci eğitim ve öğrenim basamağının temeli oluşturmaktadır. Çocuklar ilk olarak aile ortamında başladıkları bu etkileşim ve değişim döngüsünü karşılaştıkları uyaranlarla ilişkilendirerek sonraki öğrenmelerine temel oluşturmaktadır. Tüm bu süreci kendi doğal ortamlarında, herhangi bir sisteme bağlı olmadan yaparak-yaşayarak ve ailelerinden aldıkları dönütlerle edinmekte, bir sonraki öğrenmelerinin temelini oluşturmaktadır. Bu sebeple özellikle ilk yıllarda onlara bakım veren kişilerin tutumları ve yaklaşımları kritik bir role sahiptir. Çocukların sistemli bir öğrenme ortamı ile karşılaştıkları ilk sosyal çevre okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu ortamlarda çocuklar edinmiş oldukları temel bilgileri sistemli ve amaçlı bir program çerçevesinde zenginleştirip yeni öğrenmeler için hazırbulunuşluğu arttıracak deneyimler yaşamaktadır. Çocukların bütünsel gelişimini desteklemeyi amaçlayan okul öncesi eğitim kurumlarının en önemli amaçlarından biri de çocukları bir sonraki eğitim kademesine hazırlamaktır. Gelişimin en kritik olduğu dönemlerden biri olan okul öncesi dönemde çocukları tanımak, anlamak ve ihtiyaç duyduğu desteği sunmak okul öncesi kurumlarının ve ailenin ortak amacı olmaktadır. Bu sebeple okul öncesi dönemde aile, eğitim sürecinin en önemli paydaşdır. Ailenin okul öncesi eğitiminden neleri beklediğini belirlemek kritik bir öneme sahiptir.

Bu araştırmanın amacı çocuğu okul öncesi eğitime devam eden annelerin bir sonraki eğitim basamağı olan ilkokula hazır oluş ile ilgili düşüncelerinin belirlenmesidir. Bu doğrultuda araştırma kapsamında annelerin çocukların ilkokula hazır olmaları için hangi becerilere sahip olmaları gerektiği, bu becerilerin edinilmesinin nasıl destekleneceği ve ilkokula hazır oluşu olumsuz olarak etkileyen faktörlerin neler olduğu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemleri kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çocuğu okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 75 anne oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan ve alan uzmanlarının görüşleri doğrultusunda şekillendirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda annelerin çocukların ilkokula hazır oluşta sahip olması gereken becerileri beş gelişim alanının (sosyal- duygusal, bilişsel, dil, fiziksel, özbakım becerileri) altında kodlandığı belirlenmiştir. Çocukların özellikle, kendini ifade edebilmesi ve temel özbakım gereksinimlerini yapabilmeleri, bağımsız hareket etmeleri, sorumluluk almaları ve sosyal becerilerinin gelişmiş olmasının önemli olduğunun belirlenmiştir. Bunun yanı sıra fiziksel olarak uygun bir gelişim göstermesi, kalem tutma, matematiksel işlem ve kavram becerisi, özgüvenli olması, dinleme becerisini geliştirmesi de gerekli olarak görülmüştür. Çocukların ilkokula hazır oluşunu desteklemek için çocukların okul öncesi eğitimi almış olmaları gerektiği ve bu eğitim kurumlarında yapılacak etkinliklerin ilkokula hazırlık sürecinde önemli rol oynadığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra ailenin ilkokula hazırlık noktasında çocuğun farkında olması ve onun ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterlilikte olması gerektiği belirlenmiştir. Çocuğa bireysel desteğin sunulması, akademik ve sosyal olarak desteklenmesi, sorumluluk verilmesi ilkokula hazırlık sürecini olumlu yönde destekleyecek faktörler olduğu belirlenmiştir. Ailenin tutumu, çocuktan kaynaklanan fiziksel-psikolojik –sosyal –iletişim ve bilişsel yetersizlikleri, okul ortamının elverişsizliği, akran zorbalığı, tablet ve telefon gibi faktörlerin ise bu süreci olumsuz olarak etkileyen faktörler olduğu belirlenmiştir. Sonuç olarak annelerin, çocukların ilkokula hazır olmaları için sahip olması gereken becerileri, hazırbulunuşluğu destekleyen ve engelleyen faktörlere ilişkin bulguların büyük kısmı, literatürde yer alan bilgiler ile paralellik göstermektedir. Bu araştırma babalar veya çocuklara bakım veren

diğer kişiler ile de çalışılabilir. Çalışmanın okul öncesi eğitim öğretmenleri ve aileler arasındaki işbirliği, beklenti, paylaşım ve hedef belirleme noktasında yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, İlkokula Hazır Oluş, Anneler

Okul Öncesi Öğretmenliğinde Teori Ve Uygulama: Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasında Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri

Sevim Karaoğlu

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 7 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Lisans eğitiminde verilen uygulamalı dersler, öğretmen adaylarının eğitimleri süresince teorik olarak ele alınan öğretmenlik alan bilgilerini pratik etme fırsatları vermektedir. Öğretmenlik mesleği ile ilgili edinilen kazanımlar, bilgiler, beceriler, tutumlar ve alışkanlıklar eğitim öğretim ortamı içinde kullanma fırsatını veren uygulama dersleri aynı zamanda öğretmen adaylarının kendilerini test etmelerine de fırsat tanımaktadır (Aslan & Sağlam, 2018; Çetinkaya & Kılıç, 2017; Gömleksiz, Kan & Öner, 2017). Öğretmenlik uygulaması da okul öncesi eğitiminde öğrenim gören öğretmen adaylarının çocuklar için öğretimi planlama, yürütme ve müfredatın içeriği gereği uygun görüldüğü anlarda esnek davranabilme becerileri sağlamaktadır. İlgili alan yazında; öğretmen adaylarının bu dersle ilgili görüşlerinin yer aldığı çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Aslan & Sağlam; Gömleksiz, Kan & Öner, 2017; Özdaş & Çakmak, 2018; Saka, 2019; Selvi, Doğru, Gençosman & Saka, 2017). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde okul ortamında fiziksel olarak bulunma, uygulama yapma imkânı sağlaması ve dolayısıyla öğretmenlik meslek becerilerini pratik etmede katkı sağladığı için bu dersi önemli görmüşlerdir (Aslan & Sağlam, 2018). Bunun yanı sıra, öğretmen adaylarının aldıkları öğretmenlik uygulaması dersine yönelik tutumları, büyük oranda öğretmenlik mesleğine bakış açılarını belirlemektedir (Özdaş & Çakmak, 2018).

Bu çalışmanın farklılığı ise verilerin 2023 yılına ait olması, öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine yönelik görüşlerinin iki aşamada değerlendirilmesinden gelmektedir. Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında gerçekleştirdikleri uygulamalara ve hazırladıkları günlük planların uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi suretiyle karşılaştıkları sorunları tespit ederek çözüm öneri sunmaktır.

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenliği anabilim dalında öğretmenlik uygulaması dersi alan on adet dördüncü sınıf öğrencileri ile yürütülmüştür. Demografik olarak öğretmen adaylarının cinsiyetleri, not ortalamaları ve yaşları da göz önünde bulundurulmuştur.

Verilerin toplanmasında nitel yöntem tercih edilmiştir. Nitel yöntemler insan davranışlarının araştırılmasında geleneksel olarak kullanılan yöntemlerin aksine insan davranışlarının esnek ve bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerektiğini savunan bir yöntemdir (Şimşek & Yıldırım, 2011). Nitel araştırmalar, sosyal bilimler alanında kuram oluşturma yaklaşımına dair yeni bir bakış açısı yerleştirmiştir (Glaser & Strauss, 1967).

Verilerin analizleri yarı yapılandırılmış görüşme formlarından elde edilen nitel veriler her öğretmen adayı için Microsoft Word ve Excel platformlarına aktarılmış, gerekli kodlamalar yapılarak kategoriler oluşturulmuştur. Sonrasında kodlar bir araya getirilerek tematik kodlar oluşturulmuştur. Tematik kodlar belirlenen alt başlıklar altında tartışılmıştır. Bu alt başlıklar ise öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine dair görüşleri ve uygulamaya gitmeden önce hazırladıkları günlük planlarda karşılaştıkları zorluklar olarak ele alınmıştır. İlk alt başlık öğretmenlik uygulaması dersinin katkıları, bu dersten beklentileri, derste karşılaştığı problemleri ve karşılaştıkları problemlere karşılık öğretmen adaylarının kendi çözüm önerileri ele alınmıştır. İkinci alt başlık olarak günlük planların hazırlanması ve uygulanmasına yönelik görüşler ise günlük plan hazırlarken karşılaştıkları zorluklar, günlük planları uygularken karşılaştıkları zorluklar, günlük plan hazırlanmasında ve uygulanmasında dersten sorumlu

öğretim elemanından beklentiler, uygulama öğretmeninden beklentiler olarak gruplandırılarak tartışılmıştır.

Bulgular

Verilerin analizi bitirildikten sonra detaylı bir şekilde yazılacaktır.

Tartışma

Verilerin bulgularından sonra etraflıca tartışılacaktır.

Kaynakça

Aslan, M., & Sağlam, M. (2018). Öğretmenlik uygulaması dersinin öğretmen adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(1), 144-162.

Çetinkaya, E., & Kılıç, D. (2017). Öğretmenlik uygulaması dersinin etkililik düzeyinin okul yöneticisi, sınıf öğretmeni ve öğretmen adayı görüşlerine göre incelenmesi. Journal of Graduate School of Social Sciences, 21(2), 561-571.

Glaser, B. & Strauss, A.L. (1967). Discovery of grounded theory: strategies for qualitative research. Chicago: Adline.

Gömleksiz, M. N., Kan, A. Ü., & Öner, Ü. (2017). Etkili öğretmenlik eğitimi perspektifinde öğretmenlik uygulaması dersine eleştirel bir yaklaşım: nitel bir inceleme. Tarih Okulu Dergisi, 10(32), 927-954.

Özdaş, F., & Çakmak, M. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin metaforik algıları. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 7(4), 2747-2766.

Saka, M. (2019). Fen bilgisi öğretmenlerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine yönelik değerlendirmeleri. Elementary Education Online, 18(1), 127-148.

Selvi, M., Doğru, M., Gencosman, T., & Saka, D. (2017). Fen bilimleri öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin görüşlerinin etkinlik kuramına göre incelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 36(1), 175-194.

Şimşek, H. & Yıldırım, A. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, öğretmenlik uygulaması, günlük plan

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Yaşam Boyu Öğrenme Ve Öğretmenlik Özyeterliklerinin İncelenmesi

Esra Dereli

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 268 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç: Avrupa Birliği Komisyonu (2002) yaşam boyu öğrenmeyi bireyin hayatı boyunca bilgi, beceri ve yeterliklerini kişisel ya da mesleki anlamda geliştirmeyi amaçlayan bütün etkinlikler olarak tanımlanmıştır. Öğretmen öz yeterlik inancı, öğretmenlerin öğretme işlevini etkili biçimde yerine getirebilmede gerekli davranışları gösterecekleri konusundaki kişisel inanışlarıdır. Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve öğretmenlik öz yeterlik algı düzeylerinin belirlenmesi, yaşam boyu öğrenme ve öğretmen öz-yeterlik algılarının öğrencilerin devam ettikleri sınıf, kitap okuma sıklığı, güncel bilgiyi takip etme durumları ve akademik ortalama değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma nicel bir araştırma olup, hali hazırda var olan durumu ortaya koymak amacıyla planlanmıştır. Tarama modelinde yürütülecek olacak araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve öğretmen öz yeterlik algılarının belirlenmesi, öğrencilerin yaşam boyu öğrenme ve öğretmen öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenlere göre (kitap okuma sıklığı, sınıf düzeyi, güncel bilgileri takip etme durumu ve akademik ortalama) incelenmesi amaçlandığı için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Eskişehir’de Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programına devam eden 192 öğrenci oluşturmaktadır. Verilerin normal dağılım durumu Kolmogorov Smirnow Testi ile sınanmış ve verilerin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Verilerin analizinde IMB 21 paket programı kullanılmıştır. Veriler normal dağılım göstermediği için verilerin analizinde Kruskal Wallis Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Kruskal Wallis Testinin anlamlı çıkması durumunda ise Post- Hoc testi uygulanmış ve Bonferroni düzeltmesi yapılmıştır.

SONUÇ: Araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme ve öğretmen öz yeterlik algılarının ortanın üstünde olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşam boyu öğrenme alt boyut ve toplam puanlarının; öğretmenlik öz-yeterlik alt boyut ve toplam puanlarının sınıf düzeyi değişkenine farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin kitap okuma sıklığı, güncel bilgiyi takip etme ve akademik ortalama değişkenlerine göre yaşam boyu öğrenme, öğretmen öz-yeterlik algılarının bazı alt boyutlarında farklılaşmaların olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme alt boyut ve toplam puanlarının sınıf değişkenine göre farklılaşma durumu Kruskal Wallis Testiye incelenmiştir. Sınıf değişkenine göre Yaşam Boyu Öğrenme Motivasyon alt boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 91,873$, $df=3$, $p<.01$), Sebati alt boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 112,969$ $df=3$, $p<.01$), öğrenmeyi düzenlemede yoksunluk sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 9,370$ $df=3$, $p<.05$), Merak Yoksunluğu Alt Boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 8,340$ $df=3$, $p<.05$) ve yaşam boyu öğrenme toplam puanlarına ilişkin sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 90,659$ $df=3$, $p<.01$) anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Post-Hoc testi yapılmıştır. Okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme alt boyut ve toplam puanlarının kitap okuma sıklığı değişkenine göre farklılaşma durumu Kruskal Wallis Testiye incelenmiştir. Kitap okuma sıklığı değişkenine göre Yaşam Boyu Öğrenme alt boyutlarından sadece merak yoksunluğu alt boyutunda ($\chi^2= 17,692$ $df=4$, $p<.01$) anlamlı farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Okul Öncesi Öğretmen adaylarının güncel bilgiyi takip etme durumlarına göre yaşam boyu öğrenme alt boyutları ve toplam puan ortalamalarının farklılaşma durumu Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Okul öncesi öğretmen adaylarının güncel bilgiyi takip etme değişkenine göre sadece merak alt boyutu sıralar ortalamalarının farklılaştığı ($U=3689,000$, $P<.05$) tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmen

adaylarının yaşam boyu öğrenme alt boyut ve toplam puanlarının akademik ortalama değişkenine göre farklılaşma durumu Kruskal Wallis Testiye incelenmiştir. Akademik ortalama değişkenine göre öğrencilerin Yaşam Boyu Öğrenme alt boyut ve toplam yaşam boyu öğrenme sıralar ortalama puanlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Sınıf değişkenine göre öz yeterlik algıları sınıf yönetimi alt boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 99,679$ $df=2$, $p<.01$), öğrenci katılımı alt boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 107,496$ $df=2$, $p<.01$), öğretim stratejileri alt boyutu sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 87,969$ $df=2$, $p<.05$) ve öğretmenlik öz yeterlik algısı toplam puanlarına ilişkin sıralar ortalamalarının ($\chi^2= 120,924$ $df=2$, $p<.01$) anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla Post-Hoc testi yapılmıştır. Kitap okuma sıklığı değişkenine göre Öğretmenlik Öz yeterlik Algıları alt boyutları ve toplam öğretmenlik öz yeterlik algısına ilişkin sıralar ortalamalarının kitap okuma sıklığına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının güncel bilgiyi takip etme değişkenine göre öğretmenlik öz yeterlik algısı alt boyut ve toplam öğretmenlik öz yeterlik algısına ilişkin sıralar ortalamaları puanlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Akademik ortalama değişkenine göre öğrencilerin öğretmenlik öz yeterlik algısı alt boyut ve toplam öğretmen öz yeterlik algısına ilişkin sıralar ortalama puanlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, yaşam boyu öğrenme, öğretmen, öz yeterlik, okul öncesi eğitim

Erken Çocuklukta Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerini Desteklemeye Yönelik Öğretmen Mesleki Eğitim Programının Geliştirilmesi: İhtiyaç Belirleme Çalışması

Demet Koç¹, Nalan Kuru¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 279 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Son yıllarda dünyada akademik başarının yaşam boyunca tek başına yeterli olmadığı düşüncesi gelişmeye ve geleceğin insanını yetiştirmede, yalnızca bilişsel alanda edinilen başarının yeterli olamayacağı, duygusal zeka, empati, eleştirel düşünme, karar verme gibi becerilerin desteklenmesinin de önemli olduğu anlaşılmaya başlamıştır (Bodrova ve Leong, 2013; Denham, 2006; Denham, Brown ve Domitrovich, 2010; Huffman, Mehlinger ve Kerivan, 2000, PethPierce, 2000). Yapılan çalışmalar, okul başarısında ve hayata hazırlanmada akademik öğretimden daha fazlasına ihtiyaç olduğunu ortaya koymakta ve öğrenmenin sosyal bir süreç olduğundan hareketle sosyal duygusal öğrenmenin önemine vurgu yapmaktadır.

Sosyal duygusal öğrenme, öğrenmelerin daha etkin hale gelmesini sağlamak amacıyla sosyal-duygusal becerilerin gelişimini sağlamaya yönelik bir kavramdır. Humphrey (2013) bu kavramı “Tüm çocuklar ve genç insanlar için etkili bir eğitimi sağlama arayışında **kayıp olan parça**” şeklinde ifade etmektedir.

“Eğitim, tüm çocukların sosyal, duygusal ve akademik gelişimini tam olarak desteklemiyorsa?” sorusundan yola çıkarak sosyal duygusal öğrenmenin genel tanımını ve boyutlarını ortaya koyan Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning (CASEL)’e (2013) göre ise sosyal duygusal öğrenme “*gelişim ve eğitim için vazgeçilmezdir*” ve “*bütün çocuk, genç ve yetişkinlerin sağlıklı kimlikler geliştirmeleri, duygularını yönetmeleri ve bireysel ve topluluğa dair hedeflerini başarmaları, başkalarıyla duygudaşlık kurup bunu göstermeleri, destekleyici ilişkiler kurup devam ettirmeleri ve sağduyulu ve şefkatli karar vermeleri için gerekli bilgi, beceri ve tutumları edinip uyguladıkları süreçtir.*”

Günümüzde sosyal duygusal öğrenme, eğitimden iş dünyasına kadar birçok farklı sektörün önemi üzerinde görüş birliği yaptığı ve eğitim alanlarında uygulanmaya başlandığı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim ortamlarında sosyal duygusal öğrenme becerilerinin desteklenmesinin, erken yaşlarda olumlu benlik anlayışı kazanılması, iyi oluşun sürdürülmesi, okula ve öğrenmeye ilişkin olumlu tutum geliştirilmesi, akademik becerilerin temelini sağlam şekilde atılması ve sağlıklı ilişkiler geliştirilmesinin yanı sıra bakış açısı alma, problem çözme, sağlıklı kimlik geliştirme gibi birçok alanda olumlu etkileri ortaya konulmuştur (Berk, 2013; Murano, Sawyer ve Lipnevich, 2020; Gilin, Maddux, Carpenter ve Galinsky, 2013; McClelland, Cameron, Connor, Farris, Jewkes ve Morrison, 2007; McGinnis, 2016; National Scientific Council on the Developing Child [NAYEC], 2004; Satrock, 2016). Tüm bu nedenlerle, son yıllarda sosyal duygusal öğrenme programları önem kazanmaya başlamıştır. Dünyada belirli standartlar çerçevesinde geliştirilmiş programlar içerisinde ülkemizde de uygulanan programlar bulunmaktadır (Crick ve Dodge, 1994; Corner ve Fraser, 2011; Webster-Stratton ve Reid, 2004; Durmuşoğlu Saltalı, 2010; Özdemir Beceren, 2012). Bu programlar, genellikle yapılandırılmış ve okul temelli olarak geliştirilmiştir (CASEL, 2021).

Erken çocukluk döneminde çocuğun desteklenmesinde öğretmen-çocuk etkileşiminin önemi göz önüne alındığında, öğretmenlerin desteklenmesinin çocuklara etkisinin önemi anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, çocukların sosyal duygusal öğrenmelerini desteklemek için okul öncesi öğretmenlerine yönelik hem bilgi hem de beceri düzeyinde sürdürülebilir mesleki gelişimi desteleyecek, sosyal duygusal

öğrenmenin tüm boyutlarını kapsayan bir eğitim programına ihtiyaç olduğu görülmektedir. Erken çocukluk döneminde sosyal duygusal öğrenmenin somut olarak nasıl desteklenebileceğine yönelik öğretmenlere yol gösteren, ülkemiz çocuklarının genel gelişim özelliklerine ve okul öncesi eğitim sistemimize uygun çalışmalara gerek duyulmaktadır. Bu noktada, çocuk odaklı müdahale programı yerine öğretmen odaklı bir mesleki eğitim programı geliştirilmesi, sadece uygulamanın gerçekleştirildiği sınıftaki çocukları değil, aynı zamanda öğretmenin gelecek yıllardaki sınıflarında yer alacak çocukları da etkileyecek ve böylece yapılan müdahalenin uzun soluklu ve büyük ölçekli etkilere sahip olması öngörülebilecektir.

Tüm bu bilgilerden hareketle alanyazın incelemesinden yola çıkılarak tasarlanacak öğretmen mesleki gelişim programının içeriğine ilişkin ihtiyacın belirlenmesi, bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda okul öncesi öğretmenleri ile odak grup görüşmeleri yapılarak öğretmenlerin erken çocukluk döneminde sosyal duygusal öğrenmeye ilişkin bilgilerinin, farkındalıklarının, uygulamalarının ve ihtiyaçlarının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Araştırma nitel desende bir durum çalışması olarak tasarlanmıştır. Araştırma kapsamında Türkiye genelinde çağrıya çıkmış ve çağrıya cevap veren okul öncesi öğretmenleri arasından Türkiye İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflamasında yer alan 12 bölgenin (Kalkınma Bakanlığı, 2011) her birinden yansız atamayla üç öğretmen seçilmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak belirlenmiş ve toplam 36 öğretmen ile odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Görüşmeler, her biri ortalama 75 dakikadan oluşan beş ayrı oturumda gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış odak grup görüşme formu geliştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu altı uzman görüşüne sunulmuş ve görüşler doğrultusunda son hali verilerek *Sosyal Duygusal Öğrenme Öğretmen İhtiyaç Belirleme Formu* geliştirilmiştir. Görüşmelerin tamamı kayıt altına alınmış ve birebir yazılı metne aktarıldıktan sonra araştırmacı tarafından içerik analizine tabi tutulmuştur. Bu noktada güvenilirliği sağlamak amacıyla farklı bir araştırmacı tarafından yapılan analiz çalışmaları sonucunda ortaya çıkan kodlama ve kategoriler karşılaştırılmış ve güvenilirlik %84 olarak belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenleri, sosyal duygusal öğrenme becerileri ve erken çocukluk döneminde sosyal duygusal öğrenme becerilerinin yansımalarına ilişkin bilgi eksikliklerinin olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin sosyal duygusal öğrenmenin okul öncesi eğitim ile bütünleştirilmesinde kendilerini yeterli görmediği, eğitim uygulamalarında sınırlı şekilde yansımaları bulunmakla birlikte buna ilişkin farkındalıklarının olmadığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları, okul öncesi öğretmenlerinin erken çocukluk döneminde sosyal duygusal öğrenmeye ilişkin teorik ve uygulamaya yönelik desteğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Duygusal Öğrenme, Erken Çocukluk Eğitimi, Öğretmen Eğitimi, Mesleki Gelişim Programı

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özgeci Davranışlarının Karar Verme Becerilerine Etkisi

Ş. İrem Kara¹, Serdar Arcagök²

¹MEB

²ÇOMÜ

Bildiri No: 290 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZGECİ DAVRANIŞLARININ KARAR VERME BECERİLERİNE ETKİSİ

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin özgecilik düzeylerinin karar verme becerileri üzerindeki etkisinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2020-2021 eğitim öğretim döneminde Çanakkale ilinde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise evren içerisinde rastgele örnekleme yöntemi ile gönüllü olarak araştırmaya dahil edilen 189 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak demografik bilgi formu, öğretmen özgecilik ölçeği ve Melbourne karar verme ölçeği kullanılmıştır. Öğretmenlerin sosyo demografik özellikleri olarak yaş, mesleki kıdem, mesleği tercih durumu, öğrenim durumu ve medeni durumlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 24 veri analiz programı kullanılmış olup, verilerin normal dağılımı nedeniyle parametrik istatistiksel teknikler kullanılmıştır. Bu kapsamda bağımsız örneklem t testi, ANOVA testi, korelasyon ve regresyon analizleri ile veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin özgecilik düzeyleri ile karar verme becerileri arasında anlamlı ilişkilerin bulunduğu ve bu değişkenlerin birbirini etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma grubunu teşkil eden okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tercih, yaş, mesleki kıdem, medeni durum ve eğitim düzeyi dağılımlarına göre karar verme envanterinden elde edilen ortalama puanlar arasındaki farklılaşmalar ele alındığında etkileyen ve etkilemeyen durumlar ortaya konmuştur. Araştırma grubunu teşkil eden okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tercih, yaş, mesleki kıdem, medeni durum ve eğitim düzeyi dağılımlarına göre öğretmen özgeciliği ölçeğinden elde edilen ortalama puanlar arasındaki farklılaşmalar ele alındığında etkileyen ve etkilemeyen durumlar ortaya konmuştur. Ankete katılan okul öncesi öğretmenlerin %33,3'ünün 36-40 yaşlarında, %34,4'ü 11-15 yıl deneyimli, %79,9'unun evli, %81,5'inin mesleğini isteyerek mesleği tercih ettiği ve %83,1'inin lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Sosyal sorumluluk paylaşma ve acil durumda yardım severliğin, karar vermede öz saygının varyansının %6,7'sini açıklayabildiği ve sosyal sorumluluk paylaşma karar vermede öz saygıyı istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordarken acil durumda yardım severlik, karar vermede öz saygıyı istatistiksel olarak anlamlı yordamadığı, Güncel durumlarda yardımseverlik, sosyal sorumluluk paylaşma, acil durumda yardım severlik ve bağışta bulunma, dikkatli karar vermenin varyansının %9,6'sını açıklayabildiği ve dikkatli karar vermeyi, sosyal sorumluluk paylaşma istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönde yordarken güncel durumlarda yardımseverlik, acil durumda yardım severlik ve bağışta bulunma istatistiksel olarak anlamlı yordamadığı, Sosyal sorumluluk paylaşma, erteleyici karar vermenin varyansının %2,3'ünü açıklayabildiği ve sosyal sorumluluk paylaşma erteleyici karar vermeyi istatistiksel olarak anlamlı ve negatif yönde yordadığı, Güncel durumlarda yardımseverlik, sosyal sorumluluk paylaşma, acil durumda yardım severlik ve bağışta bulunma, dikkatli karar vermenin varyansının %9,6'sını 78 açıklayabildiği ve panik karar vermeyi, güncel durumlarda yardımseverlik, sosyal sorumluluk paylaşma, acil durumda yardım severlik ve bağışta bulunma istatistiksel olarak anlamlı yordamadığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçları doğrultusunda özgeci davranışın sıklığını artırmak için çalışma takvimine yardımsever davranış sergileme olasılığı daha yüksek olan öğretmenlerin bir araya gelerek bilgi, beceri ve tutumlarını paylaşabilecekleri etkinlikler eklenebilir. Özgecilik bilincinin farkına varıp arttırmak için lisansüstü eğitim almaları önerilebilir. Lisansüstü eğitim, öğretmen seçiminde ve göreve devam etme kararında önemli bir kriter olarak değerlendirilebilir. Bu sayede okul ortamına yeni fikirler açabilecek, diğer paydaşlar arasında coşku ve heyecan yaratabilecek, yaşanmamış deneyimler sunabilecek öğretmen sayısını artırmak mümkündür. Öğretmenlerin özgecilik

düzeyi arttıkça yardımseverliklerinin, sosyal sorumluluk/paylaşımlarının ve fedakârlık davranışlarının da arttığı tespit edilmiştir. Ancak özgecilik düzeyi, erteleme, panik ve kaçınma, benlik saygısı ve bilinçli farkındalık karar verme stillerini etkiler. Bu nedenle öğretmenlerin yardımseverlik, sosyal sorumluluk/paylaşım, farkındalık, özgüven, karar verme gibi kişilik özelliklerine sahip olmaları tercih nedeni olabilir. Sağlıklı bir toplum için eğitimde özgeci eğilimler teşvik edilebilir. Eğitim ortamlarında karar verme becerilerini geliştirmek için sosyal sorumluluk konusunda çalışmalar ve eğitimler yapılmalıdır. Özgeci eğilimlerin diğer alanlarda olduğu gibi sınıf öğretmenlerinde de araştırma konusu olabileceği önerilmektedir. Özgeci davranışın alt boyutları ile kişilik özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişkiler incelenebilir. Aynı çalışma farklı illerdeki öğretmenlerle veya farklı örneklem gruplarıyla da yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: Özgecilik, Karar Verme, Öğretmen, Okul Öncesi, İlişki

* Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı'nda yürütülen "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Özgeci Davranışlarının Karar Verme Becerilerine Etkisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özgecilik, Karar Verme, Öğretmen, Okul Öncesi, İlişki

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yürütülen Çocuk Katılımına Dayalı Uygulamalara İlişkin Değerlendirmeleri

Neslihan Avcı¹, Tuğba Taşer Polat¹

¹Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 317 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

AMAÇ: Erken yıllarda çocukların kendi yaşamlarının aktif öznesi olması gelecekteki birçok beceriyle bağlantılı görülmektedir. Çocuk katılımı veya Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne göre çocuğun dinlenme hakkı çocukların "kendi hayatlarının aktif öznesi" olabilmelerini mümkün kılmaktadır (ÇHS,1989; Lansdown, 2001). Çocuklar yaşamlarının ilk yıllarından itibaren evde, okulda ve dâhil oldukları tüm ortamlarda karar alma mekanizmalarında yer aldıklarında akıl yürütme, problem çözme, odaklanma ve özdenetim, bakış açısı alma, iletişim, bağlantılar kurma, eleştirel düşünme, zorlukların üstesinden gelme, öz yönelimli ve katılımlı öğrenme, insiyatif alma gibi birçok beceri desteklenmektedir (Galinsky, 2019).

Çocukların erken yıllardan itibaren yaşamlarında aktif katılımcı olabilmesi ise okul öncesi öğretmenlerinin çocuklara bakışı ve sınıf uygulamalarındaki yaklaşımıyla ilişkilidir. Çocukların katılımına değer veren ve destekleyen bir okul öncesi öğretmeni çocukların kendi yaşamlarının aktif vatandaşı olmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Bunun için öğretmen adaylarının eğitimlerinin teorik ve uygulamalı tüm süreçlerinde çocuk katılımına değer verebilmeli ve çocuk katılımına dayalı uygulamaları içselleştirebilmeleri gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenliği bölümü son sınıf öğrencilerinin çocuk katılımı odaklı olarak yürütülen öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin deneyimlerini resmetmektir. Bu kapsamda öğretmenlik uygulaması 1 ve 2 derslerinin öğretmen adaylarına;

1. Öğretmenlik mesleğine ilişkin mesleki beceriler, öğretmenlik anlayışı, çocuğa bakış açısı olarak katkılarının neler olduğu,
2. Plan hazırlama becerileri, materyal hazırlama becerileri, çocuklarla iletişim kurma, sınıf düzeni, uyarılma ve değerlendirme becerileri olarak katkılarının neler olduğu sorularına cevap aranmıştır.

Okul öncesi öğretmenliğine ilişkin teori ve pratik kısmın bir arada yer aldığı öğretmenlik uygulaması dersleri öğretmen adayları için önemli olan deneyimler barındırmaktadır. Bu deneyimlerin ayrıntılı olarak incelenmesi ve çocuk katılımına dayalı uygulamaların katkılarının değerlendirilmesi daha sonra yapılacak olan öğretmenlik uygulaması dersleri için fikir sunabileceği düşünülmektedir.

YÖNTEM: Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni tasarlanmıştır. Durum çalışması deseni güncel yaşamda bir durum ya da durumlar hakkında farklı veri toplama kaynakları ile detaylı ve derinlemesine bilgi toplayarak betimlemeler veya temalar ortaya koymayı amaçlamaktadır. (Creswell, 2015). Durum çalışması sınırlı bir sistemde ve o sistemin bağlamında anlamı aramak adına yoğun bir çalışma gerektirmektedir. Çalışmada durumun ayrıntılarını anlamayı sağlamak adına araçsal durum çalışması yöntemi kullanılmıştır (Glesne, 2014).

Araştırmaya Gazi Üniversitesi okul öncesi öğretmenliği programına devam eden güz dönemi için 12 öğretmen adayı ile başlanmış olup Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem sonrası 5 öğretmen adayının dersten çekilmesiyle birlikte 7 öğretmen adayı ile devam edilmiştir. Ayrıca bahar döneminde giden öğretmen adayları yerine başka üniversitelerden gelen 5 öğretmen adayı çalışmaya dâhil edilmiştir.

Böylece araştırmanın katılımcıları güz dönemi için 7 kadın öğretmen adayı ile bahar dönemi için 1'i erkek 12 öğretmen adayından oluşmaktadır.

Çalışmada Öğretmenlik Uygulaması 1 ve 2 dersi kapsamında 2022-2023 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde onikişer hafta olmak üzere toplam 24 hafta, MEB'e bağlı bir anaokulunda yürütülmüştür. Her hafta bir gün 6 ders saati çocuklarla uygulamalar; okulda geçirilen günün diğer yarısında ise (ihtiyaca göre minimum 2 saat, maksimum 4 saat) planlama yapma, uygulamaların değerlendirilmesi ve ihtiyaç duyulan konularda bilgi tazeleme şeklinde tüm adayların katıldığı, birinci ve ikinci yazarın liderliğinde oturumlar gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlarda grup tartışması, öz değerlendirme, akran geribildirimi ve beyin fırtınası yöntemleri kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak odak grup görüşmesi ile bireysel ve yazılı olarak yöneltilen yarı yapılandırılmış sorulardan yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış sorular her iki dönemin sonunda uygulanmış, odak grup görüşmesi ise bahar dönemi sonunda yapılmıştır. Öğretmen adaylarından çalışmaya gönüllü katılımlarını sağlamak adına aydınlatılmış onam alınmıştır. Verilerin analizinde tematik analizi yöntemi kullanılacaktır. Tematik analiz verilerdeki bağlantıları derinlemesine analiz etme, betimleme ve raporlama süreçlerini içeren bir tekniktir (Braun ve Clarke, 2019). Çalışma analiz raporunda duruma ilişkin elde edilen verilerin incelenmesi, başka durumlarla karşılaştırılması yapılarak çapraz durum analizi yapılması (Johnson ve Christensen, 2014) ve verilerin açık, sistematik bir şekilde tematik olarak gösterilmesi hedeflenmektedir. Çalışmanın niteliğini artırmak için Guba (1981) ile Lincoln ve Guba (1986) tarafından vurgulanan güven duyulabilirlik çerçevesinde inandırıcılık, aktarılabilirlik, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ölçütleri dikkate alınacaktır.

BULGULAR ve SONUÇ: Araştırmadan elde edilen veriler analiz aşamasındadır. Kongrede sunum olarak yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmenlik uygulaması, okul öncesi öğretmenliği, değerlendirme, çocuk katılımı odaklı uygulamalar, öz değerlendirme

Okul Öncesi Öğretmenlerin Mesleki Deneyimlerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Gülçin Güven¹, Elif Yılmaz²

¹Marmara Üniversitesi

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 334 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Öz yeterlilik, bireyin belirli bir performans ya da davranışı sergilemek için ortaya koyduğu etkinlikler yoluyla başarılı olabilme kapasitesine olan inancıdır (Bandura, 1997). Öz yeterlik inancı, kişilerin mesleki deneyimlerine, duygu ve düşüncelerine, diğer kişilerin bireylerin sergiledikleri/sergileyecekleri performanslarına ilişkin yorumlamalarıdır. Bandura (1977), öz yeterliliğin mesleki deneyim, dolaylı yaşantı, sözel ikna ve duygu durumu olmak üzere dört temel kaynağı olduğunu ifade etmektedir. Mesleki deneyim, kişinin sergilediği işi ile ilgili başarı ya da başarısızlıkla sonuçlanan tecrübelerdir (Senemoğlu, 2013). Öğretmenlerin mesleki yeterliliğe sahip olmalarındaki en önemli faktör mesleki deneyimleridir (Bandura, 1977). Çünkü birey, geçmişteki mesleki tecrübelerini değerlendirerek, benzer eylemleri gerçekleştirme kapasitesi konusunda bir yeterlik inancı geliştirir. Bireyin başarıyla sonuçlanan eylemleri öz yeterlik inancını arttırırken, yaşadığı başarısızlıklar öz yeterlik inancını olumsuz yönde etkilemektedir (Pajares, 2002). Yapılan çalışmalar sonucunda, öğretmenlerin mesleki deneyimlerinin, öğretmen yeterliğini etkileyen faktörlerin başında geldiği, mesleki deneyimin öğretmen yeterliğini olumlu yönde etkilediği ve öğrenci başarısını arttırdığı sonucu elde edilmiştir.

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin öz yeterlilik inancını etkilediği varsayılan mesleki deneyimlerine ilişkin görüş ve değerlendirmelerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseninde tasarlanmıştır. Olgubilim yöntemi, bireyin günlük hayatında karşılaştığı fakat detaylı bilgiye sahip olmadığı ya da üzerinde çok düşünmediği olguları derinlemesine incelemeyi amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Araştırmanın çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemi ile 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul'da bağımsız anaokulu ve ilköğretime bağlı anasıniflarında görev yapan, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 63'ü kadın ve 5'i erkek olmak üzere 68 okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu (cinsiyet, mesleki kıdem, öğrenim durumu) ve Mesleki Deneyim Görüşme Formu olmak üzere iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Mesleki Deneyim Görüşme Formu dört açık uçlu sorudan oluşan bir yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Formda, "Sizi öğretmenlik mesleğinde en çok mutlu eden, mesleki tatmin yaşamınızı sağlayan durum nedir?", "Mesleki yaşantınızda size en çok stres yaratan durum nedir?", "Kendinizi en başarılı/güçlü hissettiğiniz okul öncesi eğitim etkinlik türü hangisidir?", "Kendinizi en zayıf/geliştirme ihtiyacı hissettiğiniz okul öncesi eğitim etkinlik türü hangisidir?" soruları yer almaktadır.

Çalışma grubunda yer alan 68 öğretmen adayının çevrimiçi ortamda verdiği yanıtlar betimsel yolla analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda katılımcılar, "Sizi öğretmenlik mesleğinde en çok mutlu eden, mesleki tatmin yaşamınızı sağlayan durum nedir?" sorusuna çoğunlukla çocukların sevgisi, çocuklar tarafından sevilme yanıtını vermişlerdir. "Mesleki yaşantınızda size en çok stres yaratan durum nedir?" sorusuna katılımcılar çoğunlukla idareci ve veliler ile yaşadıkları problem durumlarından söz etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenleri "Kendinizi en başarılı/güçlü hissettiğiniz okul öncesi eğitim etkinlik türü hangisidir?" sorusuna çoğunlukla Türkçe ve Matematik etkinliklerini tercih ederken, "Kendinizi en zayıf/geliştirme ihtiyacı hissettiğiniz okul öncesi eğitim etkinlik türü hangisidir?" sorusuna Fen ve Drama etkinlikleri

cevaplarının yoğunluk kazandığı görölmüştür. Buradan hareketle elde edilen sonuçlar alanyazın araştırmaları kapsamında tartışılmıştır.

Kaynaklar

Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioural change. *Psychological Review*, 84(2), 191–215.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy. The exercise of control*. New York: W.H. Freeman.

Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim, öğrenme ve öğretim-kuramdan uygulamaya* (27. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.

Pajares, M. F. (2002). Overview of social cognitive theory and of self-efficacy. <http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/eff.html>

Yıldırım, A., & şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* [Qualitative Research Methods in Social Sciences]. Ankara: Seçkin

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, mesleki deneyim

Ebeveyn Ve Öğretmenlerin Gözünden Okul Öncesi Öğretmenlerinin Yeterlik Yolculuğu

Berrin Akman¹, Nilay Kaptan¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 83 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi öğretmenlerin yeterliği çocukların kaliteli eğitim almaları ve gelişim görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Fakat öğretmen yeterliği birçok farklı bağlam tarafından etkilenen ve birçok farklı bağlamı etkileyen karmaşık bir süreçtir. Bu sürecin en iyi şekilde tanımlanabilmesi için farklı bağlamlar ile öğretmen yeterlikleri arasındaki ilişkilerin ortaya konulabileceği daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin yeterliklerinin öğretmen ve ebeveyn bakış açısıyla incelenmesi hedeflenmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama deseni kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 34 okul öncesi öğretmeni ve 136 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışmanın verileri yüz yüze ortamda ve posta yoluyla toplanmıştır. Çalışma kapsamında Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul Komitesi ve Millî Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Çalışmada "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik İnançları Ölçeği", "Aile Öğretmen İletişim ve İş Birliği Ölçeği (Aile Öğretmen Formu)" ve araştırmacılar tarafından oluşturulan "Kişisel Bilgi Formu" veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmanın iç geçerliğini arttırmak için zaman kriteri göz önünde bulundurulmuş ve ölçüt geçerliğini arttırmak için ayrıntılı betimleme tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışmanın dış geçerliğini arttırmak için zamansal genellenebilirlik sağlanmıştır. Son olarak çalışmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla Cronbach Alpha değerleri yüksek olan ölçekler seçilmiştir. Çalışma kapsamında kullanılan ölçeklerin tamamının güvenilirlik değerleri .97 den yüksektir. Ayrıca verilerin analizi üç araştırma sorusu ile paralel olarak üç farklı aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada ebeveynlerin okul öncesi öğretmenlerinin yeterliklerine ilişkin algılarının öğretmenlerin mesleki kıdemi, cinsiyeti ve yaşını yordama durumunu test etmek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. İkinci aşamasında okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile okuldaki personel ile olan iş birliği, cinsiyeti ve yaş arasındaki farklılığı test etmek amacıyla varyans analizi kullanılmıştır. Çalışmanın son veri analiz aşamasında ise okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik algıları ile ebeveynlerin, öğretmen yeterliklerine ilişkin algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson'ın korelasyon katsayısından faydalanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre öğretmen mesleki kıdemi, öğretmen cinsiyeti ve öğretmen yaşı birlikte ebeveynlerin öğretmen yeterlikleri algıları ölçüt değişkeni ile anlamlı ve orta düzeyde ilişkilidir ve bu değişkenler birlikte ölçüt değişkeni %35 oranında açıklamaktadır. Ayrıca çalışma bulgularına göre cinsiyet, okuldaki personel ile iş birliği ve etkileşim durumu ve yaş değişkenlerinin birlikte öğretmen öz yeterlik algıları üzerinde ortak bir etkisi bulunmamaktadır. Fakat ayrı ayrı analiz edildiğinde öğretmenin personel ile iş birliği ve etkileşim durumu, cinsiyeti ve yaşının öğretmen yeterliği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu dikkat çekmektedir. Diğer yandan öğretmenlerin öz yeterlik algısı ile ebeveynlerin; öğretmen iletişim, beklenti, iş birliği ve aile katılım yeterlikleri hakkındaki algısı arasında ilişki bulunmamaktadır. Bu çalışmanın sonuçları göz önünde bulundurularak geliştirilen araştırmaya yönelik öneriler şunlardır; okuldaki personel ile iş birliği ve etkileşimi ölçmeyi amaçlayan geçerli ve güvenilir ölçek geliştirilebilir, öğretmenlerin öz yeterlik algıları ve ebeveynlerin öğretmen yeterlik algıları arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemek amacıyla nitel çalışmalar yürütülebilir ve öğretmenlerin öz yeterlik algılarını etkileyebilecek farklı değişkenler (çocukların yaşı, okulun bulunduğu muhit, okulun yapı kalitesi vb.) çalışmaya dahil edilerek analizler tekrarlanabilir. Bu çalışmanın sonuçları göz önünde bulundurularak geliştirilen uygulamaya yönelik öneriler ise şunlardır; öğretmenlerin okuldaki personel ile etkileşim ve iş birliğini arttıracak okulda gerçekleştirilebilecek ve okul dışında gerçekleştirilebilecek etkinlikler düzenlenebilir. Ebeveynlerin ve öğretmenlerin birbirlerini daha iyi tanımaları için belirli aralıklar ile ebeveyn öğretmen günleri yapılabilir. Ayrıca öğretmenlerin yeterlik algılarının deneyim ile doğru orantılı bir ilişkiye sahip olduğu göz önünde

bulundurularak öğretmenlerin mezun olmadan önce daha fazla deneyim kazanabilmeleri için staj fırsatlarının artırılması gibi uygulamalar benimsenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmeni, Öğretmen Yeterliği, Ebeveyn, Tarama Deseni

Öğretmen Eğitiminde İnfomal Öğrenme Yaklaşımının Kullanılması: Sosyal Sorumluluk Dersi Örneği

Selvanur Çapçı

İstanbul Kültür Üniversitesi

Bildiri No: 100 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İnfomal öğrenme kavramı, belirli bir plana bağlı olmaksızın gelişigüzel yaşantılarla kazanılan öğrenmeyi ifade eder. Formal öğrenme olarak ele alınan planlı, programlı, belirli hedefler çerçevesinde gerçekleştirilen öğrenme süreçlerinin aksine infomal öğrenmede zaman ve mekân sınırlılığı olmaksızın deneyimleyerek öğrenme esas alınır. Aile ortamında edinilen öğrenmelerden başlayarak oyun ortamında diğerleri ile ilişkilere dair deneyimler, günlük yaşantıda başa çıkılan sorunlar, boş vakitleri değerlendirmeye yönelik deneyimler infomal öğrenme başlığı altında ele alınabilir (Colardyn ve Bjornavold, 2004). Planlı bir eğitim ortamı çerçevesinde ele aldığımızda ise okul ortamındaki günlük deneyimler, öğrenmeyi etkileyen faktörler, diğerleri ile ilişkiler ve ortam infomal öğrenmeler üzerinde etkilidir (Öntaş, 2016). Bu değişkenler bağlamında ele alındığında belirlenen program dışında edinilen yaşantılar ve kazara öğrenmeler infomal eğitim kapsamında ele alınabilecek başlıklardır.

Demir (2010) infomal öğrenmenin günlük hayatta devam eden öğrenme olduğunu ifade ederek eğitim süreçlerine ve topluluk organizasyonlarına katılımın önemli bir sonucu olarak görür. İnfomal öğrenmenin tahmin edilemez bir tarafı vardır ve farklı ortamlarda yakalanan her fırsatta öğrenmenin gerçekleştirilmesi potansiyeli mevcuttur. Bunun yanında kişinin benliğinin ve yeterlik duygusunun gelişimi için aktif öğrenme süreçlerini içeren infomal öğrenmenin önemli bir yeri vardır. Kişinin aktif olduğu ve bir gruba dahil olarak öğrenme süreçlerinin desteklendiği en önemli ortamlar sosyal sorumluluk alanında gerçekleştirilen gönüllü çalışmalardır. Sosyal sorumluluk kavramı yaşam kalitesini iyileştirme amacıyla yapılan bütün toplumu çevresel, ekonomik, sosyal, kültürel gelişmeye destek verme sorumluluğu olarak açıklanmaktadır. Bu değişim sürecine destek vermeye yönelik en büyük farkındalığın yükseköğrenim sürecinde yaşanması ve üniversiteye devam eden öğrencilerin sosyal sorumluluk alanına yönlendirilmesi amacıyla eğitim programları şekillendirilmeye başlamıştır. Yüksek Öğretim Kurumu'nun "topluma hizmet uygulamaları" ve "sosyal sorumluluk" gibi ders başlıkları altında, üniversite gençliğinin toplumsal sorunlar hakkında söz sahibi olmasına, bu sorunların çözümüne yönelik projeler geliştirmesine destek çıktığı görülmektedir (YÖK, 2007).

20. yüzyılda başlayan ve 21. Yüzyılda devamlılığını koruyan aktif öğrenmeye ilişkin yaklaşımların yaygınlaşması, erken öğrenmenin yanında yetişkin eğitimi için de yeni ufuklar açmıştır. Bu bağlamda okulun sınırları dışında öğrenme, yaşam boyu öğrenme ve infomal öğrenme kavramları yaygınlaştırılmıştır. Yükseköğrenimde farklı isimlendirmelerle de olsa sosyal sorumluluğa dayalı öğrenme süreçleri infomal öğrenme yaklaşımını destekleyici çalışmalardır. Bu araştırma, yetişkin eğitiminde özellikle öğretmen adaylarına yönelik eğitim süreçlerinde sosyal sorumluluk dersinin infomal öğrenme ile bütünleştirilerek nasıl uygulanacağına ilişkin örnek sunmak amacıyla geliştirilmiştir. Bunun yanında 2022-2023 Eğitim yılında Sosyal Sorumluluk dersi alan Çocuk Gelişimi Bölümü öğrencilerinin ders sonu raporları, infomal öğrenme süreçlerinin etkililiği hakkında örnek oluşturmak için ayrıca incelenecektir.

Araştırma yöntemi olarak betimsel araştırma yöntemi ve doküman analizi kullanılacaktır. Doküman analizi, ele alınarak incelenecek durumlar ile ilgili yazılı ve görsel materyallerin analizini kapsar (Patton, 1987). Araştırmada öğrencilerin etkinlik ve proje raporları doküman olarak kullanılacaktır. Araştırmanın

analiz sürecinde içerik analizi kullanılacak ve elde edilen verilerin ayrıntılı şekilde raporlaştırılması yapılacaktır. Öğrenci raporları ve sunulan eğitim modeli birlikte tartışılacaktır.

Araştırma sonunda informal öğrenmeye ilişkin eğitim sürecinin sosyal sorumluluk bağlamında şekillendirilmesi önerisi sunulmuş olacaktır. Doküman analizinde elde edilen verilerin uygulanan etkinlikler ve projeler sürecinde informal öğrenmenin etkililiği hakkında örnek sunması beklenmektedir.

Colardyn, D. & Bjornavold, J. (2004). Validation of formal, nonformal and informal learning: policy and practices in EU member states. *European Journal of Education*, 39(1), 69-89.

Demir, S. (2010). "İnformal Eğitim ve İşyerinde Öğrenme", <http://www.dergimiz.biz/?p=30>

Öntaş, T. (2016). Employment and first year experience of beginner primary school teachers at private educational institutions. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi* 6(2), 195-208.

Patton, M.Q. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newbury Park, CA, USA: Sage.

Yüksek Öğrenim Kurumu (2007). Öğretmenin Üniversitede Yetiştirilmesinin Değerlendirilmesi <http://www.yok.gov.tr/content/view/16/52> adresinden erişilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, informal öğrenme, sosyal sorumluluk

Mesleğe İlk Adım: Yeni Mezun Okul Öncesi Öğretmenlerinin Uyum Haftası Deneyimlerinin İncelenmesi

Özlem Dönmez

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Öğretmenliği Programı

Bildiri No: 128 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi eğitimde uyum haftası denildiğinde genellikle çocukların okula uyumu akla gelmektedir. Hirst ve diğ. (2011) okula başlama sürecinin aileler ve çocuklar için heyecanlı ve stresli bir dönem olduğunu ifade etmektedir. Oysa yeni mesleğe başlayan öğretmenlerin ve çocuklarından ilk kez ayrılacak velilerin uyumu da çocukların uyumu kadar büyük öneme sahiptir. Uyum haftası olarak belirlenen süre genellikle okulun ilk haftasıdır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2006-2007 yılından bu yana okul öncesi uyum haftasının daha verimli geçmesi, okula başlamada kaygıyı gidermek, okul ortamını sevdirmek, öğrenme ortamlarını, öğretmenlerini ve arkadaşlarını tanımaları amacıyla okula uyum programını başlatmıştır. Bu doğrultuda hazırlanan rehber kitapçıklar çocuklar ve velilere yönelik etkinlikleri içermektedir. En son yayınlanan “2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Okul Öncesi Eğitim Uyum Rehberi” bulunmaktadır (MEB, 2023). Bunun yanı sıra, her okulun ve öğretmenin farklı uygulamalar ve etkinlikler yapmasına da fırsat tanınmaktadır. Ancak her çocuğun uyum programına katılmadığı ve bu sebeple uyum haftası sonrası zorlandığı, uyum haftası hakkında öğretmenlerin hizmet içi eğitim ile desteklenmesi gerektiği ve uyumun belli bir süre ile kısıtlanamayacağı, her çocuk için sürenin değişkenlik gösterebileceği belirtilmiştir (Taşçı ve Dikili Sığırtmaç, 2014).

Mesleğinin henüz başında olan öğretmenlerin bu kaynakları ne kadar bildiği ve kullandığı ise tartışmalıdır. Yapılan araştırmalarda öğretmenliğin ilk beş yılının en hassas yıllar olduğu ve öğretmenlerin % 50'sinin ilk beş yılda tükendiği görülmüştür (Mansfield, Beltman, Broadley ve Weatherby-Fell, 2016; Gallant ve Riley, 2014). Özellikle öğretmenliğin ilk günleri olan uyum haftaları öğretmenliğin mesleğe yönelik tutumlarını etkilemektedir (Thieman, Marx ve Kitchel, 2014). Bu doğrultuda çalışmanın amacı, yeni mezun okul öncesi öğretmenlerinin uyum haftası uygulamalarının ve deneyimlerinin öğretmen, veli, çocuk açısından incelenmesidir.

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubundaki katılımcılar, amaçlı örnekleme ve kartopu örnekleme ile belirlenmiştir. Bu doğrultuda 2023 yılı haziran ayında Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği programından mezun olup göreve başlamış öğretmenler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Gönüllülük ve kolay ulaşılabilirlik ilkeleri göz önünde tutularak yeni mezun okul öncesi öğretmenleri çalışmaya katılmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşü alınarak düzenlenmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yeni mezun okul öncesi öğretmenlerinin demografik özelliklerine ilişkin sorular, uyum haftası ile ilgili sorular, öğretmenlerin okula uyumu ile ilgili sorular, çocukların okula uyumu ile ilgili sorular, velilerin okula uyumu ile ilgili sorular ve öneriler kısmı bulunmaktadır. Verilerin toplanmasında öğretmenler ile bireysel görüşmeler yapılmış, her bir soru için bireysel olarak açık uçlu cevaplar alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen verilerden kod ve temalar oluşturulmuştur. Verilerin çözümlenmesinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde, öğretmenlerin okula uyumları için öğretmenler toplantısı yapıldığı belirtilmiştir. Velilerin okula uyumu için öğretmenlerin veli toplantısı yaptığı görülmüştür. Velilerin ayrılmak konusunda çocuklardan daha çok tedirgin olduğu, bu durumun çocuklar ve öğretmenlere de yansdığı vurgulanmıştır. Öğretmenler çocukların okula uyumuna yönelik çeşitli etkinlikler yaptıklarını,

çocukları tanımaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Yeni mezun öğretmenler, öğrencilikten öğretmenliğe geçişte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Mesleğe başladıklarında yalnız hissettikleri, nasıl destek alacaklarını bilemedikleri, genellikle öğretmenlik uygulamalarında uyum haftasını gözlemlemediği, bu nedenle deneyim eksiklikleri olduğu, özellikle küçük yaş grubu ile çalışanların daha çok zorlandığı görülmüştür. Öğretmenlerin uyum haftasına ilişkin daha fazla bilgi edinmek istediği, özellikle öğretmenliğin ilk yıllarında destek almak istedikleri, okulun uyum haftasında öğretmenler için de uygulamalar yapmasını, velilerin bu konuda bilinçlendirilmesi gerektiğini önermişlerdir.

Kaynakça:

Gallant, A., & Riley, P. (2014). Early career teacher attrition: New thoughts on an intractable problem. *Teacher development*, 18(4), 562-580.

Hirst, M., Jervis, N., Visagie, K., Sojo, V., & Cavanagh, S. (2011). Transition to primary school: A review of the literature. Canberra: Commonwealth of Australia. 09.09.2023 tarihinde https://www.researchgate.net/publication/298354385_Transition_to_Primary_School_A_Review_of_the_Literature/link/56e8aaad08aea51e7f3b5991/download adresinden alınmıştır.

Mansfield, C. F., Beltman, S., Broadley, T., & Weatherby-Fell, N. (2016). Building resilience in teacher education: An evidenced informed framework. *Teaching and teacher education*, 54, 77-87.

MEB (2023). Uyum Programı ve Rehberlik Uygulamaları (31 Ağustos, 2023). 08.09.2023 tarihinde <https://tegm.meb.gov.tr/www/2023-2024-egitim-ogretim-yili-okula-uyum-egitimlerine-iliskin-kilavuzlar-yayinlanmistir/icerik/797> adresinden alınmıştır.

Taşçı, N. ve Dikili Sığırtmaç, A. (2014). Okula uyum haftasının okul öncesi öğretmenleri ve sınıf öğretmenleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 44(202), 101-116.

Thieman, E. B., Marx, A. A., & Kitchel, T. (2014). "You've Always Got Challenges": Resilience and the Preservice Teacher. *Journal of Agricultural Education*, 55(4), 12-23.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, okul öncesi öğretmeni, uyum, uyum haftası

Foto-Ses Yöntemi İle Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gözünden Okul Dışı Öğrenme

Ayşegül Ergül

Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 161 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul dışı öğrenme ortamları ve bu ortamlarda gerçekleştirilen etkinlikler, çocukların öğrenme deneyimlerini pek çok açıdan desteklemektedir. Öğretmenin planlama aşamasında farklı ortam ve konulara ilişkin hazırlık yapması, gelişim alanlarına ve dönemlerine uygun ortamların belirlenerek bu ortamlardan en üst düzeyde yararlanılabilmesi bakımından çok önemlidir. Büyük sorumluluk ve emek gerektiren öğrenmeyi okul dışına taşıma sürecinde, izin alma ve maddi destek bulma gibi çok farklı zorluklar yaşandığı bilinmektedir. Öğretmenin bütün bu süreçte kararlı ve planlı olmasının yanı sıra ilgili kişi veya kurumlarla yararlı işbirlikler kurabilmesi, gereken destekleri almasında ilk adım olarak görülebilir.

Okul dışı öğrenme için belirlenen ortamın türü ne olursa olsun, öğretmenin öncelikle bu yer ve ilgili içerik hakkında kendi bilgilerini geliştirmesi gerekmektedir. Bilgi edinme ve çocukların öğrenmesi için gereken bakış açısını geliştirmede, okul dışı ortamların önceden birden fazla defa ziyaret edilmesinin başta gelen bir zorunluluk olduğu düşünülmektedir. Yaparak yaşayarak doğrudan öğrenme deneyimlerine özellikle ihtiyaç duyan okul öncesi dönem çocuklarıyla gerçekleştirilecek etkinlikler, aşamalı ve ayrıntılı planlama yapılarak oluşturulmalıdır. Öğrenmenin okul dışı ortamlarda, işbirliği kurularak, araç-gereç, materyal ve yöntem bakımından zenginleştirilmesi çabasının, öğretmen adaylarının alanda çalışmaya başlamadan fark etmeleri gereken önemli bir öğretmenlik misyonu olduğu düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının öncelikle kendi kişisel gelişimlerine katkı getirmesi ve sonrasında çocukları öğrenme sürecinde destekleyecek nitelikte eğitimsel süreçler oluşturmaları boyutları bakımından, yerel ve uluslararası değerleri fark ederek bunlardan faydalanmaları gerekmektedir.

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının okul dışı öğrenme ortamlarına ilişkin bakış açılarını yansıttıkları etkinlik planlarının incelenmesidir. Nitel araştırma deseninde gerçekleştirilen bu çalışmada, foto-ses ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmaya okul öncesi öğretmenliği son sınıfta öğrenim gören, Okul Dışı Öğrenme Ortamları dersini alan ve çalışmaya gönüllü olarak katılan 44 öğretmen adayı katılmıştır. Katılımcılardan, okul dışı öğrenme sürecini planlamak için yaşadıkları yerde ya da yakınında bulunan bir ortam belirlemeleri istenmiştir. Etkinlik sürecini hazırlık-uygulama-uygulama sonrası olarak planlamaları ve bu ortamları foto-ses yöntemi ile planladıkları etkinliklerin içeriğine göre fotoğraflamaları istenmiştir. Son olarak, öğretmen adaylarının eğitimci gözü ile bu ortamları okul öncesi dönem çocukları ile birlikte öğrenme ortamı olarak yeterli bulma durumları incelenmiştir. Belirledikleri bu ortamları geliştirmeye yönelik öneriler getirmeleri istenmiştir.

Katılımcılardan bizzat kendileri tarafından çekilen ve etkinlik süreçlerini görsel olarak açıklayan 339 fotoğraf alınmıştır. 2022-2023 akademik yılı bahar döneminde yükseköğretim kurumlarında uzaktan eğitime geçilme kararı verildiğinden, öğretmen adaylarının bir bölümü memleketlerine gitmiştir. Bunun sonucunda 15 farklı ilde bulunan 22 farklı türde okul dışı öğrenme ortamı aday öğretmenler tarafından ziyaret edilmiştir. Etkinlik planlarında en çok tercih edilen ortamların başında farklı türlerde müzeler, milli park ve arboretum gibi doğal alanlar, kütüphaneler, Anıtkabir ve Atatürk evleri gelmektedir. Bunun yanı sıra itfaiye, tren garı ve marangoz gibi gerek yaşamsal bilgilerin aktarıldığı gerekse mesleklere ilişkin tanıtımların yapıldığı ortamlar da etkinlikler için tercih edilmiştir. Öğretmen adayları bu ortamları tercih etme nedenleri arasında en çok kültür ve tarihin çocuklara aktarımı, meslekleri tanıma, doğayı doğrudan deneyimleme ve canlıları koruma, okuma sevgisi kazanılmasını sağlama gibi boyutları belirtmiştir. Öğrenme ortamlarının geliştirilmesi için getirilen önerilere hem öğretmenlerin hem de çocukların yararı için rehberlik yapacak kişilerin bulunması, yaş grubuna uygun drama ya da sanat gibi etkinliklere olanak

sağlayan ayrı bölümlerin olması, yaparak yaşayarak öğrenmenin desteklenebileceği atölyelerin bulunması ve bilgi verici görsellerin kaliteli olması gibi boyutlar örnek gösterilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme, foto-ses, öğretmen adayı

Okul Öncesi Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Becerileri Ölçeğinin (Yadö) Geliştirilmesi

Zehra Saadet Fırat¹, Fatma Çağlayan Dinçer²

¹Atatürk Üniversitesi

²

Bildiri No: 177 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Okul öncesi öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinin daha nitelikli olması amacıyla analiz, sentez, değerlendirme ve karar verme olarak sınıflandırılan üst düzey düşüncelerin gerçekleştirilmesi için öğrenmelere, uygulamalara ve iç içe geçmiş daha karmaşık düşünce biçimlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Öğretmen adaylarının üst düzey düşünme becerilerine sahip bir biçimde mezun olmaları, mesleki yaşantılarına başlamaları ve sınıf ortamında öğretmenlik yeterliliklerini kullanabilmeleri açısından önemlidir. Öğretmen adaylarının üst düzey düşünme becerilerini edinmeleri için bu becerilerin farkında olmaları, bunlarla karşılaşmaları ve deneyimler elde etmeleri gerekmektedir. Öğretmen adaylarına yaratıcı, eleştirel, meta bilişsel ve yansıtıcı düşünme olarak türlere ayrılmış olan üst düzey düşünme becerilerinin kazandırılması ve onların daha aktif zihin yapılarına sahip olmaları nitelikli bir eğitim programının temel hedefleri arasındadır. Okul öncesi öğretmen adayları hizmet öncesi eğitim süreçlerinde alana ait teorik dersler ile uygulama yapabilecekleri Öğretmenlik Uygulaması derslerini almaktadırlar. Ancak sınıf ortamında uygulama süreçleri ile karşılaştıklarında teorik ile pratik arasındaki bağlantıyı sağlamakta güçlükler yaşayabilmektedirler. Yansıtıcı düşünme becerileri, teorik bilgiler ile uygulamalar arasında köprü oluşturabilme ve bunu sürdürebilme davranışıdır. Öğretmen adayı bu beceriler ile bilgi ya da eylem üzerinde düşünme gerçekleştirirken aynı zamanda aktif, kalıcı ve dikkatli bir şekilde ve sistematik biçimde zihnini kullanmaktadır. Yansıtıcı düşünmede öğretmen adayının sorgulama yapabilmesi, yaptıkları davranışları ve eylemleri yeniden gözden geçirmeleri, analizde bulunarak çıkarımlar gerçekleştirmeleri gerekmektedir. Yansıtıcı düşünme ile birlikte kendi öğrenmelerini kendilerini düzenleyebilir ve geri dönütler aracılığıyla alternatif uygulamalar sağlayabilir. Yansıtıcı düşünme becerileri, kendiliğinden oluşmayan ve geliştirilebilen bir düşünme türüdür. Geliştirilmesi ve bu alanda uzmanlaşması oldukça zordur ve pratik gerektiren bir süreçtir. Tüm bu süreçler göz önüne alındığında okul öncesi öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin ortaya konulması ve elde edilen sonuca göre öğretmen adayları için uygun desteklerin planlanması önemli olmaktadır. Öğretmen adaylarının yeterli desteği elde etmeleri için yansıtıcı düşünme becerilerinin belirlenmesi ve hangi alanlara ilişkin eksikliklerinin olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin belirlenmesi amacıyla bir ölçeğin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Ölçme aracı geliştirilmesinde Öğretmenlik Uygulaması dersi ve bu dersin gerektirdiği görev ve sorumluluklar temel alınmıştır. Ölçme aracının geliştirilmesinde maddelerin belirlenerek taslak ölçme aracının oluşturulması, kapsam geçerliliği için uzman görüşünün alınması, geçerlik ve güvenilirlik analizlerinin yapılması adımları sırasıyla tamamlanmıştır. Oluşturulan madde havuzunun uzman görüşlerine sunulmasının ardından taslak ölçekte 47 madde yer almıştır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için devlet ve vakıf üniversitelerinin okul öncesi öğretmenliği lisans programına devam eden ve öğretmenlik uygulaması dersi alan toplam 282 okul öncesi öğretmen adayına uygulanmıştır. Verilerin toplanması için ölçek dijital ortama aktarılarak katılımcıların kolaylıkla doldurabileceği bir forma

dönüştürülmüş ve ilgili link öğretmen adaylarına iletilmiştir. Elde edilen veriler ile faktör analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Geliştirilen ölçme aracının yapı geçerliğinin incelenmesi amacıyla faktör analizi tekniklerinden AFA ve DFA kullanılmıştır. AFA ve DFA öncesinde, veri setinin faktör analizine uygunluğu değerlendirilmiştir. AFA ölçeğin faktör yapısı test edilmiş, özdeğer, faktör varyans değeri, binişik madde ve madde faktör yük değerleri ayrı ayrı incelenmiştir. AFA ve DFA sonrasında faktör yük değerleri ve binişiklikler söz konusu olduğu için ölçme aracından düşük faktör değerine sahip maddeler çıkartılmıştır. Ölçme aracının dört boyutlu yapısının Cronbach Alpha iç tutarlık ve iki yarı güvenilirlik analizleri yapılmıştır ve iç tutarlılık (.90) ve iki yarı güvenilirlik (.87) bulunmuştur.

Sonuç

YADÖ'nün 12'si ters madde olmak üzere toplamda 33 madde ve 4 faktörden (etkinlik sürecine kişisel katkı, etkinlik sürecine ilişkin yanlışlıklar, etkinlik planlama sürecine ilişkin değerlendirme ve etkinlik uygulama sürecini bütüncül değerlendirme) oluşan geçerli, güvenilir ve kullanışlı bir ölçme aracı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmen adayı, yansıtıcı düşünme, ölçek geliştirme

Environmental Behaviours Of Preschool Pre-Service Teachers

Tuğba Baş¹, Nergiz Teke¹, Burcu Çabuk²

¹*Bartın Üniversitesi*

²*Ankara Üniversitesi*

Abstract No: 180 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The purpose of this study was to determine the variables that predict pre-service preschool teachers' environmental behaviours who will be teachers of the future. This correlational research was carried out with 186 preschool pre-service teachers attending university. All preschool pre-service teachers attending this university were contacted regarding this study (n= 320), and 186 (166 females and 20 males) of these students (58.13%) volunteered for participation. The age range of the sample group was between 18 and 33-years-old (M = 20.97). The year of university study for the participants was 45 freshmen, 51 sophomores, 44 juniors, and 46 seniors. Demographic Information Form, Environmental Self-Assessment Rubric, Environmental Awareness Scale, Environmental Knowledge Test, Environmental Problems Attitude Scale, Environmental Sensitivity Questionnaire, and Environmental Problems Behaviour Scale were used in this study. For the analysis, T-test and Multiple Regression Analysis were used. According to the results, it can be recognized that pre-service teachers' environmental knowledge differed significantly according to their education level environmental education status in university. It was found that seniors were more likely to have environmental knowledge than freshmen. Also, it found that there was no significant difference in pre-service teachers' environmental awareness, attitudes, sensitivity, and behaviours according to their education level. Besides, it can be recognized that pre-service teachers' attitudes towards the environment differed significantly according to their environmental education status in high school. In addition, pre-service teachers' environmental knowledge differed significantly according to their environmental education status in high school. Pre-service teachers' attitudes towards the environment differed significantly regarding their environmental education status in university. Also, pre-service teachers' environmental knowledge differed significantly according to their environmental education status in university. In addition, it can be recognized that pre-service teachers' attitudes towards the environment differed significantly according to their environmental education status both in high school and the university. In addition, pre-service teachers' environmental knowledge differed significantly according to their environmental education status both in high school and the university. It was found that receiving environmental education both in high school and the university were more likely to have more environmental attitudes and knowledge than not having any environmental education. It is found that the environmental sensitivity variable explains for 51% of the variance in behaviour towards the environment. The positive (+) aspect of the beta value indicated that there was a positive relationship between the behaviour variable towards the environment and the environmental sensitivity variable. As a result, the higher the score of the environmental sensitivity variable, thus the higher the score of the behaviour variable towards the environment. In addition to this result, it is found that the variable for self-assessment of environmental knowledge explains for 7% of variance in the behaviour variable for environment. The positive (+) aspect of the beta value indicated that there was a positive relationship between the behaviour variable towards the environment and the variable of self-assessment of environmental knowledge. In addition, it shows that the higher the variable score for self-assessment of environmental knowledge, the higher the score for the behaviour variable towards the environment. In future studies, it is suggested that environmental education programs need to be prepared by researchers to aid preservice teachers in developing positive attitudes regarding environmental information and sensitivity as a way of improving the pre-service teachers' behaviour towards the environment. In addition, preschool pre-service teachers will become the teachers of future young students, and as a result, play an important role in the development of these young children, thus,

within the framework of longitudinal research, it can be examined how pre-services teachers reflect their knowledge, awareness, attitude, sensitivity and behaviours towards the environment in their practises when they become teachers.

Keywords: Environment; Behaviour; Preschool; Pre-Service Teacher; Awareness

Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği -Öğretmen Ölçeği'nin (Ccnes-T) Türkiye Bağlamında Kültürlerarası Uyarlaması Ve Ön Geçerlik Çalışması

Sabiha Üzüm¹, Hasibe Özlen Demircan¹

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Bildiri No: 203 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sosyalleşmenin kökünün günlük yaşamda ve etkileşimde yer almakta olduğu bilinmektedir. Konu duygular olduğunda ise sosyalleşme konusunda gündelik etkileşimdeki zorluklar özellikle erken yaşlarda görülmektedir. Başkalarının öfkesiyle karşılaşmak, istemeden başkalarının duygularını incitmek, endişeli olmak, beklemek gibi zorlayıcı durumlarda küçük çocukların duygularını sosyal hale getirmesi kolay olmayabilir. Duygu sosyalleştirme, çocukların bir durum karşısında ne yapacaklarını ya da hissedeceklerini tahmin edemedikleri bir noktada, çevrelerinden aldıkları destekle bu duyguları tanıma, farkında olma, kabul etme, yönetme, etkili bir şekilde ifade etme ve başkalarının duygusal iletişimini başarılı bir şekilde yorumlayıp yanıt verme sürecidir (Halberstadt vd., 2001). Bu noktada çocukların gözlemediği veya tecrübe ettiği duygular ile ilgili olarak konuşulması duyguların sosyalleşmesinde etkili bir role sahiptir. Erken çocukluk eğitimcisi, bu süreci yürütmek için gerekli bilişsel ve sosyal-duygusal desteği sağlayabilecek olan, çocuğa en yakın yetişkinlerden biridir. Bu nedenle, erken çocukluk eğitimcisi, çocuğun duygularını sosyalleştirme sürecinde bir rehber görevi görebilir. Duygu sosyalleştirme sürecinde, çocukların duyguları genellikle ilgili bağlamda sosyal çevresindekilerin dönütlerini almayı gerektirir. Sosyalleşmenin bu yönü, çocukların duygusal ifadelerine bir tepki olarak ifade edilmektedir (Eisenberg vd., 1998). Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği-Öğretmen Ölçeği (CCNES-T) öğretmenlerin stresli durumlarda çocukların olumsuz duygularına ve duygusal ifadelerine yönelik tepkilerini algılama düzeylerini ölçmek için Likert tipi bir ölçme aracı olarak tasarlanmıştır (Fabes vd. 2000). Ölçek, çocukların olumsuz duygular hissedecekleri; okul ortamında gerçekleşmesi muhtemel on iki vaka ve her biri verilen vakalarla ilgili tepkilere atıfta bulunan altı madde içermektedir. Maddeler "1–hiç böyle yapmam"dan "7–hep böyle yaparım"a kadar derecelendirilmektedir. Ölçeğin orijinal biçimi sıkıntı-endişe tepkileri, cezalandırıcı tepkiler, küçümseyici tepkiler, duygu ifadesini teşvik etme, duygu odaklı tepkiler ve problem odaklı tepkiler olmak üzere altı alt boyut içermektedir. Güncel çalışma, CCNES-T'nin uyarlanmasını ve kültürler arası geçerlilik ve güvenilirliğini araştırmayı amaçlamıştır.

Çalışma, kültürel geçiş süreci boyunca ölçme aracının içerik geçerliliği açısından güçlendirilmesi için takım çevirisi tekniği (TRAPD) kullanılarak uyarlanmıştır (Harkness vd., 2010). Bu çeviri yönteminde ölçek, her iki dili de konuşan iki alan uzmanı tarafından eş zamanlı ve bağımsız olarak çevrilmiştir. Bağımsız çeviri önerileri birbirleriyle ve kaynak metinle, görüş ayrılıkları not edilerek ve ortak noktalar korunarak karşılaştırılmış. Tüm metinler bir hakem tarafından değerlendirilmiş ve hangi çevirilerin kullanılacağına dair değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu aşamaların ürünü olarak bir taslak çeviri geliştirilmiş ve üç alan uzmanına ve onlardan gelen değerlendirmeler dikkate alınarak sırasıyla İngiliz ve Türk dili uzmanlarına gönderilerek öneri ve geri bildirimleri toplanmıştır. Ardından tüm geri bildirim ve öneriler dikkate alınarak nihai metin üzerinde karara varılmış olup süreç içerisinde alınan kararlar ve izlenen yollar kayıt altına alınmıştır. TRAPD tekniğinin son aşaması olarak, 720 okul öncesi öğretmeninden toplanan veriler üzerinden ölçeğin faktör yapısı ve psikometrik yapısının yanı sıra madde ifadelerinin netliği, anlaşılabilirliği ve uygunluğunun sağlanması amacıyla bir ön test yapılmıştır. Ölçme aracının faktör yapısı, veri rastgele bir şekilde ikiye bölünerek oluşturulan iki ayrı alt örnekleme açıklayıcı faktör analizi (n=360) ve doğrulayıcı faktör analizi (n=360) kullanılarak incelenmiştir. Ön çalışmanın sonucunda anlaşılabilirliğinden ve netliğinden şüphe edilen maddeler üzerinde uyarlama ekibi tarafından gerekli görülen değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin madde revizyonlarının ve psikometrik yapısının geçerliğinin sağlanması için 358 okul öncesi

öğretmeninden toplanan veriler açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinin birlikte kullanıldığı hibrit bir yöntem ile analiz edilmiş ve çalışmanın ön geçerliği yapılmıştır.

Çalışmanın ilk aşamasında elde edilen en önemli sonuçlardan biri ilgili ölçme aracında fikirlerin kaynak ve hedef dilde, zaman ve bağlamda eşit olmasının sağlanmasının gerekliliği açısından çevirinin yanı sıra yerelleştirme ve uyarlama süreci gerekli görülmesi ve çalışma sürecinde yerelleştirmenin uygulamaya dahil edilmesidir. Ek olarak, literatürdeki benzer örnekler ve faktör yükleri gibi temel değerlendirmelere dayanarak ölçeğin faktör yapısının Türk dili ve kültüründe, özgün halinden farklı olduğu ortaya konulmuştur. Bu bağlamda ölçek altı faktörlü yapısından iki faktörlü bir yapıya dönüştürülmüş ve alt boyutlar “Destekleyici Tepkiler” ve “Destekleyici Olmayan Tepkiler” olarak adlandırılmıştır. Ölçme aracının uyum iyiliği indeksleri genel anlamda ölçeğin kabul edilebilir olduğunu ortaya koymuştur. Mevcut çalışma sonucunda bulgular Türkiye bağlamında CCNES-T'nin iki faktörlü modelini ortaya koymuş olup ölçeğin son hali iç tutarlılık katsayıları yüksek olan 60 maddeden oluşmuştur. Cronbach alfa değerleri ise destekleyici tepkiler alt boyutu için .98, destekleyici olmayan tepkiler için ise .87 olarak tespit edilmiştir.

Kaynakça:

Eisenberg, N., Cumberland, A., & Spinrad, T. L. (1998). Parental Socialization of Emotion. *Psychological Inquiry*, 9(4), 241–273.

Fabes, R.A., Eisenberg, N., & Bernzweig, J. (2000). The Coping with Children's Negative Emotions Scale: Teacher Version. Arizona State University.

Halberstadt, A. G., Denham, S. A., & Dunsmore, J. C. (2001). Affective Social Competence. *Social Development*, 10(1), 79–119.

Harkness J. A., Braun M., Edwards B., Johnson T.P., Lyberg L., Mohler P. P., Pennell B-E & Smith T. W.. *Survey Methods in Multinational, Multiregional, and Multicultural Contexts* (pp. 117 - 140). John Wiley & Sons, Inc.

Anahtar Kelimeler: CCNES-T, Çocukların Olumsuz Duygularıyla Başa Çıkma Ölçeği, duygu sosyalleştirme, erken çocukluk eğitimi, ölçme aracı uyarlama

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Afet Eğitime Yönelik Görüşleri Ve Uygulamalarının İncelenmesi

Gülşah Koçak¹, Hacı Ömer Şamlı², Zeynep Kurtulmuş³

¹

²Şehit Mustafa Nohut Anaokulu

³Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 233 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Afetler, dünya genelinde sık sık meydana gelen ve toplumların fiziksel, psikolojik ve ekonomik açıdan büyük zararlara uğradığı olaylardır. Bu zararların en aza indirilmesi ve toplumların afetlere hazırlıklı olması için afet eğitimi önemli bir gerekliliktir. Ancak, afet eğitiminin sadece yetişkinlere değil, aynı zamanda çocuklara yönelik olarak da yaygınlaştırılması gerekmektedir. Okul öncesi dönem, çocukların temel becerilerin kazanıldığı ve gelişimlerinin her yönden şekillendiği bir dönemdir. Okul öncesi öğretmenlerinin, çocuklara afet bilinci kazandırmak, risklere karşı farkındalık oluşturulmasını sağlamak, afet durumlarında nasıl güvende kalacaklarını öğretmek açısından sahip oldukları kritik rolleri, afet eğitime yönelik görüşlerini ve uygulamalarını önemli kılmaktadır. Özellikle öğretmenlerin afet eğitimi konusundaki yaklaşımları, Türkiye gibi deprem riski yüksek olan bölgelerdeki okul öncesi çocuklarını afetlere karşı hazırlıklı hale getirme ve uygulanabilir bir afet yönetim planının hazırlanması açısından büyük bir öneme sahiptir. Ancak, literatürde okul öncesi dönem öğretmenlerinin okullardaki afet eğitimi ile ilgili fikir ve uygulamalarına yer veren yeterli araştırma bulunmamaktadır.

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin afetlere hazırlık düzeyleri ile afet eğitiminin planlarındaki yeri ve pratikteki uygulamalar hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmaya, kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılmış olan 20 öğretmen katılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi kişiden kişiye ulaşarak, durumlar ya da olgular hakkında bilgi sahip olmayı amaçlamaktadır (Baltacı, 2018). Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınarak son halini alan "Demografik Bilgi Formu" ve "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu" ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılara konuyla ilgili olabilecek başka soruların sorulmasına esneklik sağlayan, ilgili alanda derinlemesine bilgi sağlama fırsatı veren araçlardır (Büyüköztürk, vd., 2013; Merriam, 2015). Yarı yapılandırılmış görüşme formları, görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık, görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2013). Araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formunda öğretmenlerin cinsiyeti, eğitim durumu, mesleki kıdemi, çalıştığı kurum türü, çalışılan yaş grubuna ilişkin sorular yer alırken; yarı yapılandırılmış görüşme formunda ise öğretmenlerinin afetlere hazırlık düzeyleri ile afet eğitiminin planlarındaki yeri ve pratikteki uygulamalar hakkındaki görüşlerini incelemeye yönelik sorular yer almaktadır. Araştırmada görüşmeler yapılmadan önce; okul öncesi öğretmenlerine çalışmaya ilişkin gerekli bilgiler verilmiştir. Her bir görüşme araştırmacıların ve katılımcıların daha önceden belirledikleri saat diliminde ve sessiz bir ortamda yüz yüze veya uzaktan görüşmeler şeklinde yapılmıştır. Ortalama 15-20 dakika süren görüşmeler katılımcıların da izni doğrultusunda kayıt altına alınmıştır. Görüşme kayıtları araştırmacılar tarafından transkript edilerek Microsoft Word programına aktarılmış ve çalışma grubundaki katılımcılar 1'den 20'ye kadar Ö1, Ö2, Ö3, Ö4..., Ö18, Ö19, Ö20 şeklinde kodlanmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşme sorularına verdikleri cevaplar betimsel analiz yöntemine göre analiz edilirken elde edilen veriler kodlamalar şeklinde gruplandırılmaları ve kategorilerin oluşturulması devam etmektedir. Araştırmanın geçerliliğini arttırmak için veriler her bir araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanarak kodlayıcı güvenilirliği yapılmaktadır.

Kaynaklar

Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 231-274

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma* (Çev. Ed. Selahattin Turan). Ankara: Nobel

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Afet Eğitimi, Öğretmen.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocukların Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargılarını Destekleyen Uygulamaları Ve Davranışları

Turan Gülçiçek¹, Feyza Erden²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²ODTÜ

Bildiri No: 248 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk eğitimi, çocukların cinsiyet rolleri, cinsiyet stereotipleri ve cinsiyet kimliği hakkında ne düşündüklerini şekillendirir ve çocukları etkileyen çeşitli faktörler bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmenleri çocukların gelişiminde çok önemli bir rol oynarlar (Carlo ve diğerleri, 2003; Carlo, 2006; Grusec, 2006; Carbera ve diğerleri, 2022).

Okul Öncesi öğretmenlerinin sınıf içi uygulamaları, davranışları ve kullandıkları malzemeler çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını şekillendirmektedir (Chick ve diğerleri, 2002). Ayrıca, öğretmenler, çocuklarla arasındaki ilişkileri, sınıf yönetimlerini ve pedagojik kararlarını etkileyen bu cinsiyet stereotiplerini açıkça veya dolaylı olarak sergileyebilirler (Hamel, 2021). Okul öncesi öğretmenleri, sınıfta cinsiyeti vurgulayarak çocuklar için cinsiyeti fark edilir hale getirebilirler ve öğretmenler tarafından sürekli olarak vurgulandığında, çocuklara cinsiyetin insanları kategorilendirmenin önemli bir yolu olduğu mesajını verebilirler (Hamel, 2021). Örnek vermek gerekirse, okul öncesi öğretmenleri kız çocuklarının fiziksel görünümleri ile ilgili yorum yaparken, erkek çocuklarının fiziksel becerileri ve akademik başarıları ile ilgili yorumlar yapabilir. Bu araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını destekleyen uygulamalarını ve davranışlarını incelemektir. Araştırma deseni olarak durum çalışması benimsenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Karaman'da bir devlet okulunda görev yapan iki okul öncesi öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmen gözlem formları aracılığıyla toplanmıştır ve bu gözlemler 8 hafta boyunca haftada 2 gün olmak üzere devam etmiştir. Araştırma soruları şu şekildedir.

1-)Okul öncesi öğretmenleri, çocukları geleneksel olarak kız ve erkek çocuklarının tercih ettiği oyuncaklarla oynamaya teşvik ediyor mu?

2-) Okul öncesi öğretmenleri, çocukları erkek ve kız çocuklarının baskın olduğu faaliyetlere katılmaya teşvik ediyor mu?

3-) Okul öncesi öğretmenleri sözel kalıp yargılar kullanıyor mu ve çocukların cinsiyetlerine göre gösterdiği ilgi değişiyor mu?

İlk araştırma sorusunun bulguları ile başlamak gerekirse, ilk öğretmen, geleneksel olarak kadınsı oyuncakları (N=6) diğer öğretmene göre daha fazla teşvik etmiştir (N=2) (Barbie bebek, prenses kostümü, oyuncak bebek, oyuncak ayakkabı, takı, makyaj seti, boncuk vb.). Ayrıca nötr oyuncaklar da ilk öğretmen tarafından (N=4) diğer öğretmene göre daha fazla teşvik edilmiştir. (N=3) (Boya kalemleri, bahçe aletleri, doktor kitleri, oyun hamurları, ksilofon, hayvanat bahçesi hayvanları, bilgi kartları vb.). Oyuncaklar ile ilgili son olarak, ilk öğretmen geleneksel olarak erkeksi oyuncakları (N=7) diğer öğretmene göre daha fazla teşvik etmiştir (N=2) (Süper kahraman kostümü, uzaktan kumandalı araba, kamyon, örümcek adam, alet çantası, oyuncak tabanca ve silahlar, oyuncak askerler vb.). İkinci araştırma sorusuna yönelik olarak, ilk öğretmen aynı şekilde erkek çocuklarının baskın olduğu aktivitelere ve alanlara t(N=4) diğer öğretmene göre daha fazla teşvik etmiştir (N=2) (Blok merkezi, bilim merkezi, açık havada oyun, fiziksel oyun). Kız çocuklarının baskın olduğu aktivitelere ve alanlara teşvik etme açısından yine ilk öğretmen (N=4) diğer

öğretmene göre daha fazla teşvikte bulunmuştur (Drama ve sanat merkezi, evcilik köşesi). Son olarak okul öncesi öğretmenlerinin sözel kalıp yargılar kullanması ile ilgili olarak, iki öğretmen de bu ifadeleri benzer şekilde kullanmıştır. Örneğin, çocuklarla etkileşim kurarken sözel kalıp yargısal ifade kullanımına yönelik olarak, ilk öğretmen gruptaki çocukları çağırırken “kızlar” ve “erkekler” ifadelerini kullanmıştır. Benzer olarak, diğer öğretmen kızlara "tatlım", "kuzucum" şeklinde hitap ederken , erkeklere “oğlum” demiştir. Çocukların fiziksel görünüşleri, becerileri ve kişisel özellikleri hakkında yorum yapma ile ilgili olarak, ilk öğretmen sık sık kızların saç modellerinden bahsedip, onların saçlarıyla ilgilenirken erkek çocuklarının fiziksel becerilerini övmüştür..Diğer öğretmen de benzer davranışları sergilemiştir. Kız çocuklarının daha çok saçlarıyla ve kıyafetleri ile ilgilenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet Kalıp Yargıları, Okul Öncesi Öğretmenleri

Is Technology Friend Or Foe In Early Childhood?

Seval Ördek İnceoğlu

Harran Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi ABD

Abstract No: 256 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Information overload is not actually a new concept. MS. There were more than 12,000 manuscripts in the Celsus Library, built in Ephesus in 125. Today, the amount of data held electronically is many times greater than this. But in every period, the amount of data in the world has been much greater than what one person can learn. It was like this in the 2nd century, it was like this in the 12th century, and it is like this in the 21st century. So the collective mind has always been superior to the individual mind. Today, both our children and we seem quite defenseless against the incredible amount of knowledge and technological developments that we follow with bated breath. Since it is impossible to resist technological developments, it does not seem right to perceive technology as a problem. The real problem is not the excessive amount of information, but the failure of our filters regarding it. This malfunction causes children to be exposed to the bad side of technology and causes a wide range of health problems such as screen addiction, bad behaviors that mediate different types of addiction, social and cognitive problems, as well as eye deterioration, hunchback, and distraction. Rapid developments in the field of science and technology, especially starting from the 1980s, have resulted in four different generations living together in the last 40 years. Although it may seem like a short period of time for humanity, the accumulation of knowledge, science and technology in the world is advancing at a geometric speed; It has caused the X, Y, Z and Alpha generations, which have huge differences in mentality, to exist simultaneously on the world. In other words, there are significant differences in daily life dynamics, scientific and technological perspectives and habits between our parents, us and our children. These differences can cause conflicts between our digital native children and those of us who are digital immigrants or digital hybrids in understanding and using technology. Do our digital native children, who almost innately have the ability to communicate by translating the Internet, virtual games and smartphones into digital language, and those of us who have caught up with technology at its best, have the same perspective and knowledge? So where is technology advancing at an ever faster pace taking us and our children? How safe are our children in an environment where no information transmitted over the internet is destroyed and is actually sent to eternity? So where should we stand on technology for the well-being of these children? Is technology our children's friend or foe? This research is a compilation study conducted to answer all these questions. Research results show that the use of technology is likely to cause both benefit and harm. Additionally, the results provide important tips and recommendations on how we should manage technology while keeping children safe. On the other hand, suggestions will be given about the ways in which children can gain the competencies that will enable them to move from the role of one-way recipients to the role of individuals who can use technology for production. Technology is one of the biggest realities of today. One of the keys to reaching the level of science and technology that developed countries have is raising generations who know, use and produce technology. The way to do this is to accept technology as a friend that should be approached with caution. For safe digital device use, it may be recommended to increase content controls, how technology should be limited, and to provide digital literacy training to children, teachers and families in order to obtain information more reliably, easily and quickly in the digital age. It may be beneficial for lawmakers to recognize parental control programs, recommend alternative interactive programs such as coding tools for children, and above all, make incentives and regulations so that we, adults, can be digitally literate at a level and in a controlled manner that can serve as a model for children. Detailed results will be included in the full text.

Keywords: early childhood, technology, harm of technology, correct use of technology

Erken Çocukluk Döneminde Teknoloji Dost Mu Yoksa Düşman Mı?

Seval Ördek İnceoğlu

Harran Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi ABD

Bildiri No: 256 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Aşırı enformasyon yükü aslında yeni bir kavram değildir. MS. 125 yılında Efes'te inşa edilen Celsus Kütüphanesi'nde 12.000'den fazla el yazması vardı. Günümüzde elektronik ortamda tutulan veri miktarı bundan kat be kat fazladır. Ama her dönemde dünya üzerindeki veri miktarı, bir kişinin öğrenebileceğinden çok daha fazla olmuştur. Bu 2 yüzyılda böyleydi, 12. yüzyılda böyleydi ve 21. yüzyılda da böyle. Yani kollektif akıl, birey aklından her zaman daha üstün olmuştur. Günümüzde akıl almaz düzeydeki bilgi birikimi ve soluğumuzu tutarak izlediğimiz teknolojik gelişmelere karşı hem çocuklarımız hem de bizler oldukça savunmasız görünüyoruz. Teknolojik gelişmelere karşı durmak imkansız olduğuna göre, teknolojiyi bir sorun olarak algılamak pek doğru görünmüyor. Asıl sorun aşırı bilgi miktarı değil, bunlarla ilgili filtrelerimizdeki arızadır. Bu arıza çocukların teknolojinin kötü yönü ile karşı karşıya kalarak ekran bağımlılığı, farklı bağımlılık türlerine aracılık eden kötü davranışlar, sosyal, bilişsel problemlerin yanında göz bozulması, kamburluk, dikkat dağınıklığı gibi çok çeşitli sağlık problemlerine neden oluyor. Bilim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler özellikle 1980'lerden başlayarak, son 40 yılda dört farklı özellikteki kuşağın birlikte yaşaması sonucunu ortaya çıkarmıştır. İnsanlık için kısa bir zaman dilimi gibi görünse de, geometrik bir hızla ilerlemekte olan dünya üzerindeki bilgi birikimi, bilim ve teknoloji; düşünce yapısında oldukça büyük farklar olan X, Y, Z ve Alfa kuşaklarının eş zamanlı bir biçimde dünya üzerinde olmasına neden olmuştur. Yani ebeveynlerimiz, biz ve çocuklarımız arasında günlük yaşam dinamikleri, bilimsel ve teknolojik bakış açısı ve alışkanlıklarda önemli farklar mevcuttur. Bu farklar dijital yerli çocuklarımız ile dijital göçmen ya da dijital melezler olan bizler arasında teknolojiyi anlamak ve bunu kullanmak konusunda çatışmalara neden olabiliyor. İnterneti, sanal oyunları, akıllı telefonları dijital dile çevirerek iletişim kurma yetisine neredeyse doğuştan sahip olan dijital yerli çocuklarımız ve teknolojiyi ucundan yakalayabilmiş bizler aynı bakış açısı ve bilgi birikimine mi sahibiz? Peki gittikçe daha yüksek bir hız ile ilerleyen teknoloji bizi ve çocuklarımızı nereye götürüyor? İnternet üzerinden aktarılan hiçbir bilginin yok olmadığı ve aslında sonsuzluğa yolcu edildiği bir ortamda çocuklarımız ne kadar güvende? Peki bu çocuklarımızın iyi oluşları için teknolojinin neresinde durmalıyız? Teknoloji çocuklarımızın dostu mu yoksa düşmanı mı? Bu araştırma tüm bu sorulara cevap vermek amacıyla yapılmış bir derleme çalışmasıdır. Araştırma sonuçları, teknoloji kullanımının yarar da zarar da sağlama olasılığını göstermektedir. Ayrıca sonuçlar, çocukları güvende tutarak teknolojiyi nasıl yönetmemiz gerektiği ile ilgili önemli ipuçları ve öneriler sunmaktadır. Öte yandan çocukların tek yönlü alıcı rolünden, teknolojiyi üretim için kullanabilecek birer birey rolüne geçebilecekleri yeterlilikleri kazandırmanın yollarının neler olabileceği hakkında önerilere yer verilecektir. Teknoloji günümüzün en büyük gerçekliklerinden biridir. Gelişmiş ülkelerin sahip oldukları bilim ve teknoloji düzeyine erişebilmenin anahtarlarından biri, teknolojiyi bilen, kullanan ve üreten nesillerin yetiştirilmesinden geçer. Bunun yolu ise teknolojinin temkinli yaklaşılması gereken bir dost olarak kabul etmektir. Güvenli dijital alet kullanımı için, içerik denetimlerinin arttırılması, teknolojinin nasıl sınırlandırılması gerektiği, dijital çağda bilginin daha güvenilir, kolay ve hızlı elde edilmesi için çocuklara, öğretmenlere ve ailelere dijital okur-yazarlık eğitimi verilmesi önerilebilir. Ebeveyn denetim programlarının tanınması, çocuklara kodlama araçları gibi alternatif etkileşimli programlar önerilmesi ve her şeyden önce biz yetişkinlerin çocuklara model olabilecek düzeyde ve kontrollü birer dijital okuryazar olmamız için kanun koyucuların teşviklerde ve düzenlemelerde bulunması faydalı olabilir. Ayrıntılı sonuçlara tam metinde yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, teknoloji, teknolojinin zararı, teknolojinin doğru kullanımı

İlkokul Türkçe, Hayat Bilgisi Ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının Teknolojik Uygunluk Açısından İncelenmesi Ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Gizem Tabaru Örnek¹, Zehra Yaşar Sağlık²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bildiri No: 263 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Teknolojinin hayatın her alanında kullanıldığı, eğitimin ise her alan için gerekli olduğu gerçeğinden yola çıkarak her ikisinin de birey ve toplum hayatının vazgeçilmez unsurları olduğunu ve birbirlerini etkilediklerini söylenebilir (Yeşiltaş ve Kaymakçı, 2014). Son yıllarda teknolojik içeriklerin öğrenme ve öğretme ortamlarına ne şekilde etki ettiğine ilişkin eğitimciler tarafından çok sayıda araştırma yapılmıştır. Farklı disiplin alanlarında yapılan araştırmalar teknolojik içerikli uygulamaların kullanılmasının akademik başarı, motivasyon, tutum vb. gibi birçok alanda olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir. Eğitimin amaçlarından biri de bilgi çağına gerektirdiği değişime uyumlu bireyler yetiştirmektir. Nitekim, dijital dünyaya gözlerini açan ve teknoloji ile iç içe yaşamak durumunda olan çocukların, günümüzde teknolojiyi doğru anlamaları, kullanmaları ve yönetmeleri bir ihtiyaçtan çok zorunluluk olmuştur (Ekmen ve Bakar, 2019). Bu bağlamda çağın gereğine göre bireylerden beklenen davranışların eğitim yoluyla kazandırılması için güncellenen öğretim programlarının ders kitaplarına yansması, ders kitaplarının buna göre hazırlanması gerekmektedir (Şimşek, 2022). Ders kitapları eğitimin en temel materyalleridir. Ders kitapları, öğrenme ortamlarının şekillendirilmesinde ve öğrenmenin rotasının belirlenmesinde önemli bir rehberlik sağlayarak (Mersin ve Karabörk, 2021) öğretmen, öğrenci ve içerik arasında etkileşim sağlamaktadır. Öğrencilere üzerinde çalıştıkları konulara ilişkin bilgi sunan, belli ipuçları barındıran, onları belli bir amaç doğrultusunda gerekli beceri, tutum ve davranışları kazanmak üzere incelemeye/araştırmaya yönlendiren materyaller ders kitaplarıdır (Mazlum ve Mazlum, 2016). İşlenen konunun pekiştirilmesi, bilgileri belirli bir sıra halinde sunması, öğretim programına uygun düzenlenmesiyle, öğretmen öğrenci arasında köprü vazifesi görmesi açısından eğitim öğretim sürecine önemli katkılar sağlamaktadır (MEB, 2021). Neredeyse bütün ülkelerde eğitim sistemlerinin vazgeçilmez araçlarından olan ders kitapları birçok araştırmada ders kitaplarının iyileştirilmesi, üstün ve eksik yönlerinin belirlenmesi amacıyla karşılaştırılmaktadır (Kurt ve Demir, 2019; Mersin ve Karabörk, 2021). Bu kapsamda araştırmanın amacı ilkökul Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarının teknolojik uygunluk açısından incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yapılırken, farklı araştırmacılar farklı süreçler izleyerek analiz etme yolunu önermektedir. Araştırmada Altheide (1996) tarafından oluşturulmuş doküman analizi sınıflaması kullanılmıştır. Araştırmada, öğretim programında yer alan “dijital yeterlik” kavramına dayandırılarak kavramsal bir çerçeve oluşturulmuş ve veriler bu bağlamda analiz edilmiştir. Araştırmada veri kaynağı olarak Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından ders kitabı olarak kabul edilen Türkçe (1-4. Sınıf), Hayat Bilgisi (1-3. Sınıf) ve Sosyal Bilgiler (4. Sınıf) ders kitapları kullanılmıştır. Ders kitapları www.eba.gov.tr adresinden elektronik olarak temin edilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen verileri bütünleme ve geliştirme amacıyla programın uygulayıcısı olan öğretmenlerden görüş alınmıştır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmış ve 10 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen nitel verilerin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında bazı önlemler alınmıştır. Araştırmada Türkçe, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler kitabındaki teknolojik içeriklerin kullanım sıklığı bütün olarak değerlendirildiğinde, teknolojik içeriklere en çok dördüncü sınıf seviyesinde yer verilirken en az birinci sınıf seviyesinde yer verildiği bulunmuştur. Ayrıca Türkçe ders kitaplarında teknoloji kullanım amacı en sık görselleştirme (n=112) olarak bulunurken, en az keşfetme (n=1) amacıyla kullanıldığı bulunmuştur. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ders kitaplarında teknoloji kullanım amacı en sık görselleştirme (n=100) olarak bulunurken, en az teknolojinin

gelişim süreci açıklamak (n=11) amacıyla kullanıldığı bulunmuştur. Araştırma kapsamında alınan öğretmen görüşleri, ders kitaplarından elde edilen teknolojik uygunluk bulgularıyla uyduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Teknoloji, Ders kitabı

Okul Öncesi Öğretmenleri İçin Kodlama Ve Dijital Hikaye Anlatımına Yönelik Tutum Ölçeklerinin Geliştirilmesi

Feyza Aydın Bölükbaş¹, Emine Bozkurt Polat², İlkay Ulutaş³, Pakize Kayadibi⁴

¹AKSARAY ÜNİVERSİTESİ

²KAHRAMANMARAŞ SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

³GAZİ ÜNİVERSİTESİ

⁴BOLU ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 269 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Son yıllarda yaşanan pandemi nedeniyle eğitimin uzaktan olma zorunluluğu dijital becerileri öğrenen ve öğretenler için zaruri hale getirmiştir. Bugün artık teknolojik araçların çocuklar üzerindeki zararlarından çok öğrenenin sürece ne kadar aktif katıldığına önemi vurgulanmaktadır. Çünkü teknoloji etkili kullanıldığında öğrenmede eşitliği, kalıcılığı artırmakta, zamandan ve emekten tasarruf sağlamaktadır. Sınıflarda teknolojinin etkin kullanımının sağlanabilmesi için de öğretmenlerin “dijital yerli” olarak belirtilen çocukların talep ve ihtiyaçlarını karşılayabilecek dijital becerilere ve pedagojik stratejilere sahip olması gerekmektedir (Rubene ve Strods, 2017). Dijital Hikaye Anlatımı ve Kodlama da bu dijital beceriler arasında yer almaktadır.

Dijital hikaye anlatımı; hikaye anlatım yöntemi ile hikaye anlatımının birleşmesinden ve herhangi bir bilgiyi sunmak amacıyla hikayeye uygun olan metin, resim, video, ses gibi elementlerin eklenmesinden oluşmaktadır (Normann, 2011; Robin, 2006; Hartley & McWilliam, 2009; Gravestock & Jenkins, 2009). Dijital hikaye anlatımının çocukların ilgisini çekmede ve öğrenme çıktılarını iyileştirmede etkili bir araç olduğu bulunmuştur (Verhallen vd., 2006; Sadik, 2008; Karakoyun ve Yapıcı, 2016; Smeda vd., 2014).

Kodlama, problemin çözümüne yönelik geliştirilen stratejinin mekanik ortama aktarılması işlemidir (Gülbahar ve Karal, 2018). Kodlama eğitimi birçok ülkede kullanılmakta ve erken yaşlarda eğitim verilmeye başlanmaktadır (Demirer ve Sak, 2016). Yapılan araştırmalarda erken yaşlarda, 4 yaşından küçük çocuklarda bile bilgisayar programlamanın ve kodlamanın temel kavramlarını anlayabildiklerini ve basit robotlar inşa edebildiklerini göstermiştir (Bers, Ponte, Juelich, Viera & Schenker, 2002; Odacı ve Uzun, 2017; Bers, Flannery, Kazakoff ve Sullivan, 2014; Kazakoff, Sullivan ve Bers 2013; Stoeckelmayr, Tesar ve Hofmann, 2011). Gelişimine uygun olan kodlama programları ile çalışan çocukların, bilgi-işlemsel düşünme, mekânsal akıl yürütme, yaratıcı düşünme, problem çözme, işbirliği, örüntüleri anlamlandırma ve verilen örüntüyü devam ettirme, sistematik düşünme, problem çözme sürecindeki hataları ayıklayabilme, döngüler, akışı takip etme, tasarım sürecini gerçekleştirme gibi farklı becerilerinin geliştiği görülmektedir (Resnick ve Silverman, 2005; Cejka, Rogers, & Portsmouth, 2006; Bers, 2010; Wang, Kinzie, McGuire & Pan, 2010; Demirer ve Sak, 2016; Aytekin, Sönmez Çakır, Yücel & Kulaöz, 2018). Öğretmenin eğitim ortamındaki kodlama becerileri konusunda rehberlikleri başarılı bir şekilde yerine getirebilmesi için gerekli bilgi, beceri ve tutumla donanmış olması gerekmektedir (Kılıç, 2007).

Öğretmenlerin teknoloji kullanımına yönelik tutumları ile ilgili alan yazında birçok çalışma olmakla birlikte (Bağcı vd., 2014; Konca vd., 2015; Kara ve Çağıltay, 2017; Konca ve Erden, 2021) teknoloji yeterlilikleri, kullanımları, tercihleri ve tutumları her dijital araca veya uygulamaya göre değişkenlik gösterebilmektedir. Bu nedenle teknoloji ile ilgili çalışmaların daha spesifik konularda ele alınması gerektiği düşünülmektedir. Ulusal literatür incelendiğinde, farklı araştırmacılar tarafından okul öncesi öğretmenlerinin kodlamaya ve dijital hikaye anlatımına yönelik tutumlarının tespit edilmesine yönelik geliştirilmiş çalışmaya ulaşılamamıştır.

Bu çalışma, Okul Öncesi Eğitimde Somut Olmayan Kültürel Miras ve Teknoloji çalışması: Geleneksel El Sanatları Temelli Dijital Hikaye Anlatımı ve Kodlama Programının Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi projesi (SOBAG) kapsamında geliştirilmiş olan Okul Öncesi Öğretmenlerinin Kodlamaya Yönelik Tutum Ölçeği ile Okul Öncesi Öğretmenlerinin Dijital Hikaye Anlatımına Yönelik Tutum Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik özelliklerini paylaşmak amacıyla gerçekleştirilecektir.

Bu kapsamda öğretmenlerin kodlama ve dijital hikaye anlatımına yönelik tutumlarını incelemek için geliştirilen ölçme araçlarının alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın çalışma grubu, 2022-2023 eğitim öğretim döneminde Türkiye genelinde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun sayısının belirlenmesinde “madde sayısının en az beş katı olmalıdır” (Tavşancıl, 2006) kuralı dikkate alınmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu çevrimiçi form üzerinden oluşturulmuştur. Çalışmaya katılmayı kabul eden öğretmenler (218) bu link aracılığıyla ölçeği doldurmuşlardır.

Ölçme araçlarının geliştirilme sürecinde öncelikle ilgili literatür taranmış, kodlama ve dijital hikaye anlatımı için ayrı ayrı madde havuzları oluşturulmuştur. Maddeler, tutumun kuramsal çerçevesine, bu kuramsal çerçeveye uygun hususlar dikkate alınarak ve tutumun alt bileşenlerine (bilişsel, duyuşsal ve davranışsal) uygun olarak yazılmıştır. Her bir havuzda 37 madde yer almış, her bir madde 5 li likert tipine göre (Kesinlikle Katılmıyorum=1, Katılmıyorum=2, Kararsızım=3, Katılıyorum=4, Kesinlikle Katılıyorum=5) derecelendirilmiştir. Ölçekler okul öncesi eğitimi, bilgisayar teknolojileri öğretimi, ölçme değerlendirme ve eğitim bilimleri alanlarında uzmanların değerlendirmesine sunulmuş ve 3 öğretmen ile pilot uygulama yapılarak veri toplamaya hazır hale getirilmiştir.

Veri analizinden elde edilen sonuçlara göre Kodlamaya Yönelik tutum ölçeğinin “Olumlu Tutum” ve “Olumsuz Tutum” olarak iki faktöre ayrıldığı, birinci faktörün güvenilirlik katsayısının ,945; ikinci faktörün güvenilirlik katsayısının ise ,804, toplamda da ,944 olduğu tespit edilmiştir. Toplam madde korelasyonlarının ise birinci faktörde ,554 ve ,830 arasında değiştiği; ikinci faktörde ise ,498 ve ,636 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Dijital Hikaye Anlatımı Tutum Ölçeği verileri analiz edildiğinde iki faktöre ayrıldığı, birinci faktörde (inançlar/düşünceler) güvenilirlik katsayısının 0,948 ve ikinci faktörde (İsteklilik) 0,879 ve tamamı için ise ,970 olduğu belirlenmiştir. Bu bulgular doğrultusunda; ölçeklerin okul öncesi öğretmenlerinin kodlamaya ve dijital hikaye anlatımına yönelik tutumlarını belirlemede geçerli ve güvenilir ölçme araçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Kodlama, Tutum Ölçeği, Dijital Hikaye, Öğretmen

Matatalab İle Robotik Kodlama Eğitiminin Okulöncesi Öğrencilerine Etkisine Dair Öğretmen Görüşleri

Merve Uzun

Meb

Bildiri No: 22 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmanın amacı, Karaman’da bir okulöncesi eğitim kurumunda uygulanan ‘Matatalab ile Robotik Kodlama Eğitimi’nin 5-6 yaş grubu öğrencilerin bilişsel gelişimine olan etkisine dair öğretmen görüşlerini belirlemektir. Matatalab; 4-9 yaş seviyesindeki öğrencilere, kod bloklarıyla yapılandırılan diziler üzerinden kodlama eğitiminin verilmesi için tasarlanan bir araçtır. Çocuklar mantık ve kodlamayı okuma ve bilgisayar becerilerine ihtiyaç duymadan gerçekleştirmektedir. Buradaki okuma becerisine ihtiyaç duyulmaması durumu, bu aracın okul öncesi öğrencilerinin kodlama eğitiminde uygulanabilirliğinin bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Kodlamada ileri, geri, sağa dön ve sola dön direktiflerini içeren semboller kullanılmaktadır. Matatalab ve Matatalab Pro şeklinde yer almaktadır. Matatalab aracında set içeriği MatataBot, doğa haritası, komut kulesi, kontrol kartı, adet görev kitapçığı, sekiz adet engel, üç adet bayrak, üç hareket bloğu, eğlence bloğu, döngü bloğu, fonksiyon bloğu ve sayı bloklarından oluşmaktadır. Proset içeriği ise bunlara ek olarak müzik ve dans gibi sanat bloklarını içermektedir. MatataBotun bir adım ilerleme hareketi 12 cm şeklinde gerçekleşmektedir. Matatalab kodlama seti ile çocuklar kodlamayı direkt bir araç üzerinde değil de kodlama kontrol kartına yerleştirerek gerçekleştirdikleri için kodlama sürecini daha somut bir şekilde görebilmekte ve anlamlandırmaktadır. Bunun yanında okul öncesi etkinliklerinde sıkça kullanılan Lego parçaları ile uyumlu bir araçtır ve enerjisi şarj yöntemiyle sağlanarak çalıştırılmaktadır. Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Durum çalışmasının tercih edilme nedeni, durum çalışması yoluyla ‘Matatalab ile Robotik Kodlama Eğitimi’nin 5-6 yaş grubu öğrencilerin bilişsel gelişimine olan etkisine dair öğretmen görüşlerinin ortaya konulabileceği düşüncesidir. Bununla birlikte durum çalışması tasarımlarından bütüncül tek durum yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilen Karaman’da bir anaokulunda 2022-2023 eğitim öğretim yılında görev yapan dört anaokulu öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın yapıldığı okulda öğretmenler kadrolu ve kulüp öğretmeni olmak üzere iki farklı şekilde istihdam edilmektedir. “Matatalab ile Robotik Kodlama Eğitimi” kulüp derslerinde verilmediği için bu araştırmaya sadece okulda görev yapan dört kadrolu öğretmen dahil edilmiştir. Veriler, katılımcılardan ilgili verilerin toplanabilmesi bununla birlikte konunun bütünlükten kopmaması için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğiyle toplanmıştır. Görüşme sorularının ilk hali; literatür araştırmaları, uzman ve okulöncesi kurumlarında görev yapmış olan müdür ve öğretmenlerin görüşleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan sorular, araştırmanın yapıldığı okulun dışında başka bir okulöncesi eğitim kurumunda görev yapan iki öğretmenle pilot görüşme yapılarak test edilmiştir. Bu pilot uygulama neticesinde sorular üzerinde gerekli değişikliklerle yapılarak görüşme sorularına nihai şekli verilmiştir. Değişiklikler neticesinde yapılandırılan görüşme soruları son şekli ile katılımcı öğretmenlere sorulmuştur. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüş ve ses kayıt cihazıyla mp3 formatında kaydedilmiştir. Kayıt cihazına kaydedilen görüşmeler, katılımcılara ait sözel olmayan tepkilerin unutulmadan yazılı hale geçirilmesi hedeflenerek görüşmelerin hemen sonrasında yazıya geçirilmiştir ve bu veriler toplamda dokuz sayfadan oluşmaktadır. Görüşmelerde toplanan bu veriler ise içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcılardan toplanan bu veriler öncelikle kavramsallaştırılmıştır sonrasında da bu kavramlar tema oluşturmaya uygun şekilde düzenlenmiştir. Düzenlenen kavramlara göre çalışılan konunun ve verilerin daha iyi anlaşılabilmesi amacıyla temalar oluşturulmuştur. Nitel araştırmada sonuçların tekrar etmesine değil; verilerin toplanma, kodlanma, temalara ayrılma ve sonuçlara yansıtma arasındaki tutarlılığa odaklanılır. Bu bağlamda öğretmenlerin görüşlerindeki küçük telaffuz hataları haricinde herhangi bir

değişiklik yapılmadan, araştırmacı tarafından yorumlanmadan direkt aktarılmıştır. İnanırcılığı sağlama adına ise katılımcı teyidine başvurulmuştur. Bu amaçla yazılı metin haline getirilen görüşme metinleri katılımcılar gönderilmiş ve dört katılımcıdan da yazılı metindeki ifadelerin düşüncelerini açıklayıp açıklamadığını dair geri bildirim alınmıştır.

Araştırmanın sonucuna göre eğitimin 5-6 yaş grubu çocuklarda öncelikle nesnenin mekândaki konumunu ifade edebilme, yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirebilme ve mekânda konumla ilgili yönergeleri uygulayabilme becerilerinde kayda değer derecede etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte harita ve krokiyi kullanma, neden-sonuç ilişkisi kurma ve bir durumun olası sonuçlarını söyleme gibi okulöncesi kazanımlarına görece olumlu etkisinin olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: robotik kodlama, okulöncesi, bilişsel gelişim

5-6 Yaş Çocukların Dijital Oyun Bağımlılıklarının Ebeveyn Görüşlerine Göre İncelenmesi

Alparslan Ünsal¹, Bilal Macun²

¹Kastamonu Üniversitesi

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 48 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Dijital oyun bağımlılığı terimi 1980'lerin başında ortaya çıkmıştır. Dijital oyun bağımlılığı, dijital oyunu oynama davranışının kalıcı ve uyumsuz bir modelini ifade etmektedir. Dijital oyun bağımlılığı genellikle bir tür teknolojik bağımlılık olarak kabul edilir (King vd, 2013). Dijital cihazları günde üç saatten fazla kullanmanın oyun bağımlılığı olasılığını önemli ölçüde artırdığı ifade edilmektedir (Tso vd., 2022).

Zamanlarını etkili bir şekilde kullanmayan çocuklar herhangi bir sebeple düzensiz bir şekilde sanal ortamda geçirdiği süre sebebiyle cep telefonu bağımlılığı, tablet bağımlılığı, televizyon bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı ve oyun bağımlılığı gibi bağımlılık problemleriyle karşı karşıya kalmaktadır (Karaboğa, 2021). Anne babanın dijital cihazları kullanımındaki dikkatsizlikler çocukta bağımlılık gelişimine yol açmakta zamanla akıllı telefon yoksunluğu yaşayan çocuklarda yemek yeme, giyinme, öz bakım becerileri gibi ihtiyaçlarını karşılamada sorun çıkarma durumları oluşabilmektedir. Akıllı telefonlarla vakit geçiren, çizgi film eşliğinde yemek yiyen, akıllı telefon olmadığına yemek yemeyen çocuk ne ölçüde yediğinden, ne yediğinden habersiz ve doyduğunu hissetmeden obezite riskiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Çocuğun izlemeye maruz kaldığı içerik ve geçirdiği zaman ebeveynlerce denetlenmesi gereken ve sınırlamalar konulması gereken önemli bir husustur. Bunun tersi durumda gelişimsel bozukluklara sahip çocukların çoğalmasında muhtemeldir (Kol, 2021). Çocukların bir kısmı tabletleriyle oynama dürtülerini kontrol etme kapasitelerini kaybettiklerinde, bunun da uyku ve ev işlerini tamamlama gibi önemli aktivitelerin yerine geçmelerine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Hadlington vd., 2019). Çevrimiçi oyunlar da dâhil olmak üzere sürükleyici dijital teknolojilerin sorunlu kullanımının devam etmesi durumu, gelecekte gelişmiş ülkeler için bir halk sağlığı sorunu olacağı izlenimi vermektedir (Stevens vd., 2021).

Bu çalışma ile çocukların doğumla birlikte teknolojik cihazlara maruz kalma durumu, ailelerin boş zaman üretebilmek ya da çocuğunun problem davranış çıkarmasını önlemek için dijital cihaz sunma tercihi, çocuğuna geleneksel oyunların yerine ekran oyunlarını teşvik edip etmediği, ekrana dayalı oyunların ortamdaki kaldırılmasıyla çocukta olan değişimler, çocuğun geleneksel oyunu seçme durumu, ebeveynlerin geleneksel oyunları ilgi çekici kılarak çocuğa rehberlik edebilme potansiyeli, ailelerin çocuğun yaşamına ortak katılımı, çocuğun sorumluluklarını yerine getirmesi için dijital cihazları ikinci plâna atabilme tercihini ortaya çıkarmak hedeflenmektedir. 5-6 yaş çocukların dijital oyun bağımlılıklarını ebeveyn görüşlerine göre incelemek bu araştırmanın amacı olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Bu araştırma temel nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir (Altheide ve Johnson, 2011; Merriam, 2013). Araştırmada ebeveynlerin çocuklarının dijital oyun bağımlılıklarına ilişkin görüşlerini kendi bakış açıları ile değerlendirmeleri amaçlanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında nitel veri toplama tekniklerinden olan yazışma tekniğinin anket formu kullanılmıştır. Anket, kişisel bilgilerin yer aldığı ve görüşme sorularının bulunduğu çalışmanın amacına dönük soruları kapsayan iki bölümden oluşmaktadır. Kişisel bilgilerin yer aldığı kısım ebeveynlerin demografik özelliklerini ortaya çıkaran maddelerden oluşmaktadır. Görüşme sorularının yer aldığı kısım ise çalışmanın amacına yönelik sorular ekseninde ailelerin çocuklarının dijital oyun bağımlılıklarına dönük görüşlerinin neler olduğunu ortaya koymaya yönelik anket soruları oluşturmaktadır. Veri toplama süreci ailelerin gönüllü katılımları ile gerçekleştirilecek olup bu kapsamda çalışmanın katılımcı grubunu Ağrı ilinde bulunan 20 ebeveynin oluşturması plânlanmaktadır.

Bulgular

Ebeveynlerden alınan cevaplar doğrultusunda elde edilen veriler içerik analizine ve betimsel analize tabi tutulacak ve böylece elde edilen veriler ışığında kodlara, kategorilere ve temalara ulaşılması hedeflenmektedir. Çalışmanın analizi devam etmektedir.

Sonuç

Çalışma bulgularının raporlanması ve tartışması devam etmektedir.

Kaynakça

Altheide, D. L., & Johnson, J. M. (2011). Reflections on interpretive adequacy in qualitative research. In N. K. Denzin, & Y. S. Lincoln (Eds.), *The SAGE handbook of qualitative research* (pp. 581-594). Thousand Oaks, CA: Sage.

Hadlington, L., White, H., & Curtis, S. (2019). I cannot live without my tablet: Children's experiences of using tablet technology within the home. *Computer Human Behaviour*, 94, 19-24.

Karaboğa, T. (2021). Kültür, medya ve çocuk. *Kültür ve çocuk* (Ed. D. Aslan, M. Kale, İ. Nur) içinde (284-315). Ankara: Pegem.

King, D. L., Delfabbro, P. H., & Griffiths, M. D. (2013). Video game addiction. *Principles of addiction: Comprehensive addictive behaviors and disorders* (Ed. P. Miller) içinde (819-825). San Diego: Elsevier Inc.

Kol, S. (2021). *Erken çocuklukta teknoloji kullanımı*. Ankara: Pegem.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber. S. Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel. [Orijinal baskı 2009].

Stevens, M. W., Delfabbro, P. H., & King, D. L. (2021). Prevention approaches to problem gaming: A large-scale qualitative investigation. *Computer Human Behaviour*, 115.

Tso, W.W., Reichert, F., Law, N., Fu, K. W., Torre, J., Rao, N., Leung, L. K., Wang, Y. L., Wilfred, H. S., & Patrick, I. (2022). *Digital competence as a protective factor against gaming addiction in children and adolescents: A cross-sectional study in Hong Kong*. Lancet Reg Health West Pac.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, Dijital oyun, Dijital oyun bağımlılığı, Ebeveyn

Development Of Coding Scale For Preschool Children

Emine Bozkurt Polat¹, İlkay Ulutaş², Pakize Dübüş Kayadibi³

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Abstract No: 304 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Children encounter technology and technological products at a very early age due to the widespread use of technology in their environment. When the mechanics of these technological products are examined, it is seen that they are actually robots that are programmed to perform a job or various tasks. Looking at children around the world, digital devices and innovative technologies in their environment affect their personal development and culture. One of these innovative technologies is coding. It is seen that children who work with coding programs suitable for their development develop different skills such as information-processing thinking, spatial reasoning, debugging errors in the problem-solving process, cycles, following the flow, and realizing the design process. In order to determine the effects of coding on children's development, it is important to develop a performance-based measurement tool to measure coding skills. In this study, it was aimed to develop a Coding Scale for Preschool Children. The scale is based on the "TUBITAK 1001-Intangible Cultural Heritage and Technology Study in Preschool Education: Development, Implementation and Evaluation of a Digital Storytelling and Coding Program Based on Traditional Handicrafts" project carried out in Bolu province. The study group consisted of 175 children in the five and six age group. The scale includes 7 problem situations, including a sample problem situation, to measure children's coding skills. While determining the problem situations, the relevant literature and previously developed scales for children were examined, and scale items were created accordingly. After the scale items were created, they were sent to 5 experts in the field of Preschool Education and 2 experts in the field of Computer Education and Instructional Technology and the items were updated in line with the expert opinions. With the obtained scale form, the researchers conducted a pilot study with children who had and had not received coding training before, and the items that did not work in line with the application experiences were removed from the scale and the final form was created. In the scale, a sample problem situation was created regarding the concept of "Control Flow Concepts-Right, left, forward, backward" and 5 items were included for this problem situation. This item is realized under the guidance of the practitioner. In addition, the scale includes 4 items for the "Real Life Algorithms" problem situation, 5 items for "Command Sequences and Control Flow", 8 items for "Parameters (Fixed/Variable) and Decision Control (If) Structures", 4 items for "Decision Control (If) Structures", 2 items for "Model Building", 4 items for "Debugging" and 4 items for "Model Building with Visuals". In addition to these items, an example item was included in each problem situation. In the scale, after explaining the sample situations to the children, the researchers should ask the children to perform the skills in turn. If the child has fully realized the desired skill, he/she should mark "Done" (1) in the checklist under each sample situation, and if not, he/she should mark "Failed" (0). After the marking is completed, the child's process of performing the skill should be briefly noted in the "notes" section. The items of the first three problems in the scale are answered with the child's steps on the floor mat prepared by the researcher, while the others are answered on paper. In the scale, a "Scale Application Guideline" was created by the researchers for the practitioners. The scale was administered to the children individually in a distraction-free, quiet environment. The data obtained from the scale were transferred to the analysis computer environment and reliability analysis was performed using the SPSS 22 program. As a result of the analysis, it was seen that the Cronbach Alpha value was between 78-.80 for the items in the scale and .80 in total. All these findings show that the scale can be used as a data collection tool in studies to be conducted for purposes

such as evaluating the coding skills of 5-6 year old preschool children and conducting experimental studies on coding education in early childhood.

Keywords: Preschool Education, Scale Development, Coding Scale

Okul Öncesi Çocukları İçin Kodlama Ölçeği'nin Geliştirilmesi

Emine Bozkurt Polat¹, İlkay Ulutaş², Pakize Dübüş Kayadibi³

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

³Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bildiri No: 304 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çevrelerinde teknolojinin yaygın bir şekilde kullanılması nedeniyle çocuklar teknoloji ve teknolojik ürünlerle çok erken yaşlarda karşılaşmaktadır. Bu teknolojik ürünlerin mekânı incelendiğinde aslında bir işi ya da çeşitli işleri yapabilmek için programlanan robotlar oldukları görülmektedir. Dünya genelinde çocuklara bakıldığında, içinde buldukları ortamda yer alan dijital cihazlar ve yenilikçi teknolojiler, çocukların kişisel gelişimlerini ve kültürlerini etkilemektedir. Bu yenilikçi teknolojilerden biri de kodlamadır. Gelişimine uygun olan kodlama programları ile çalışan çocukların, bilgi-işlemsel düşünme, mekânsal akıl yürütme, problem çözme sürecindeki hataları ayıklayabilme, döngüler, akışı takip etme, tasarım sürecini gerçekleştirme gibi farklı becerilerinin geliştiği görülmektedir. Kodlamanın çocukların gelişimine etkilerini belirlemek amacıyla kodlama becerilerini ölçmeye yönelik performans dayalı ölçme aracının geliştirilmesi önem taşımaktadır. Yapılan araştırmada Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Kodlama Ölçeği geliştirmek amaçlanmıştır. Ölçek Bolu ilinde gerçekleştirilen “TUBİTAK 1001-Okul Öncesi Eğitimde Somut Olmayan Kültürel Miras ve Teknoloji Çalışması: Geleneksel El Sanatları Temelli Dijital Hikaye Anlatımı ve Kodlama Programının Geliştirilmesi, Uygulanması ve Değerlendirilmesi” projesi kapsamında geliştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu beş altı yaş grubundaki 175 çocuk oluşturmaktadır. Ölçekte çocukların kodlama becerilerini ölçmeye yönelik, bir örnek problem durumu olmak üzere, 7 problem durumu yer almaktadır. Problem durumları belirlenirken, ilgili literatür ve daha önce geliştirilen çocuklara yönelik ölçekler incelenmiş, bu doğrultuda ölçek maddeleri oluşturulmuştur. Ölçek maddeleri oluşturulduktan sonra 5 Okul Öncesi Eğitimi ve 2 Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alanından uzmana gönderilmiş; uzman görüşleri doğrultusunda maddeler güncellenmiştir. Elde edilen ölçek formu ile araştırmacılar tarafından daha önce kodlama eğitimi alan ve almayan çocuklarla pilot çalışma yapılmış, uygulama deneyimleri doğrultusunda çalışmayan maddeler ölçekten çıkarılmış ve nihai form oluşturulmuştur. Ölçekte örnek problem durumu “Kontrol Akışı Kavramları-Sağ, sol, ileri, geri” kavramına ilişkin olarak oluşturulmuş, bu problem durumuna yönelik 5 maddeye yer verilmiştir. Bu madde uygulayıcı rehberliğinde gerçekleşmektedir. Ayrıca ölçekte “Gerçek Yaşam Algoritmaları” problem durumuna yönelik 4 madde, “Komut Dizileri ve Kontrol Akışı”na yönelik 5 madde, “Parametreler (Sabit/Değişken) ve Karar Kontrol (Eğer) Yapıları” na ilişkin 8 madde, “Karar Kontrol (Eğer) Yapıları”na ilişkin 4 madde, “Model Oluşturma” ya ilişkin 2 madde, “Hata ayıklama”ya ilişkin 4 madde ve “Görsellerle model oluşturma” ya ilişkin 4 madde yer almaktadır. Bunun yanı sıra her problem durumunda, bu maddelerin yanı sıra bir örnek maddeye yer verilmiştir. Ölçekte araştırmacıların örnek durumları çocuklara anlattıktan sonra çocuklardan sıra ile becerileri yapmalarını istemesi gerekmektedir. Çocuk istenilen beceriyi tam olarak gerçekleştirdiyse her örnek durumun altında yer alan kontrol listesinde “Yaptı” (1) yı işaretlemesi, gerçekleştirememesi durumunda ise “Yapamadı” (0)’yı işaretlemesi gerekmektedir. İşaretleme tamamlandıktan sonra çocuğun beceriyi gerçekleştirme sürecinin “notlar” bölümünde kısaca not edilmesi gerekmektedir. Ölçekte ilk üç problemin maddeleri araştırmacı tarafından hazırlanan yer matında çocuğun adımları ile, diğerleri kâğıt üzerinde cevaplanmaktadır. Ölçekte araştırmacılar tarafından uygulayıcılara yönelik “Ölçek Uygulama Yönergesi” oluşturulmuştur. Ölçek çocuklara bireysel olarak dikkat dağıtmayan, sessiz bir ortamda uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen veriler analiz bilgisayar ortamına aktarılmış ve SPSS 22 programı kullanılarak güvenirlik analizleri yapılmıştır. Analizler sonucunda ölçekte bulunan maddelere bakıldığında Cronbach Alpha değerinin 78-.80 aralığında, toplamda ise .80 olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgular ölçeğin 5-6 yaş okul öncesi dönem çocuklarının kodlama becerilerini değerlendirmede ve erken çocukluk

döneminde kodlama eğitimine yönelik deneysel çalışmaların yürütülmesi gibi amaçlarla yürütülecek araştırmalarda veri toplama aracı olarak kullanılabilir olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Ölçek Geliştirme, Kodlama Ölçeği

Okul Öncesi Eğitimde 3 Boyutlu Modelleme Ve Yazdırma Uygulamalarının Geometrik Cisimlerin Öğrenilmesine Etkisi

İlkay Sel¹, Ümran Alan¹

¹Anadolu Üniversitesi

Bildiri No: 305 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Üç boyutlu (3B) modelleme ve yazdırma teknolojilerinin eğitime entegre edilmesinin öğrenenler açısından pek çok olumlu çıktısı olduğu bilinmekte ve eğitimde öğrenmeyi desteklemek ve genişletmek amacıyla 3B modelleme ve yazdırma teknolojilerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Schwab, 2016). 3B modelleme ve yazdırma süreçlerindeki düşünce yapısının, temel ilkelerin ve uygulamaların “çocuk merkezlik, çocuk tarafından başlatılan ve sürdürülen öğrenme deneyimleri, yaratıcılık, problem çözme, iş birliği ve de en önemlisi sonuçtan çok sürece değer verme unsurları” ile erken çocukluk eğitiminin temel kuramları ve felsefesi ile oldukça benzer olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bununla birlikte araştırmalar okul öncesi dönem çocuklarının 3B modelleme ve yazdırmaya yönelik ilgi ve meraklarının yüksek olduğunu, 3B modelleme ve yazdırma uygulamalarına rahatlıkla yer alabildiklerini ve bu uygulamaların doğal keşif süreçlerine oldukça benzediğini ve çocuklar için zengin öğrenme fırsatları sunduğunu söylemektedir (Cabral ve Justice, 2013; Hatzigianni vd., 2021). Bu nedenle çocuklar için 21. yüzyıl öğrenme koşullarını oluşturma çabasında çocukların bütüncül gelişimi için 3B modelleme (tasarım) ve yazdırma süreçlerini içeren pedagojik uygulamaların keşfedilmesine yönelik çağrı yapılmaktadır (Hatzigianni vd., 2020). Bu çağrıya paralel olarak bu çalışma kapsamında okul öncesi dönem çocuklarına yönelik “Yaşadığımız Binalar: Evlerimiz” teması çerçevesinde 3B modelleme ve yazdırma teknolojilerinin entegre edildiği eğitimsel uygulamalar planlanmış ve bu uygulamaların okul öncesi dönem çocuklarının bazı geometrik cisimleri öğrenmeleri üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Yöntem

Daha geniş bir çalışmanın bir bölümü olan bu çalışma zayıf deneysel desenlerden tek grup öntest-sontest deneysel desen (Fraenkel vd., 2012) olarak tasarlanmıştır. Çalışmada Bilecik ili Bozüyük ilçesinde yer alan bir devlet ilkokulu bünyesindeki anasınıflarından A şubesinde eğitim alan 15 okul öncesi dönem çocuğu katılımcı olarak yer almıştır. Çalışma kapsamında 3B modelleme ve yazdırma eğitimi öncesinde ve sonrasında her bir çocuğa bir oyun şeklinde beş geometrik cisme (küp, küre, silindir, piramit ve koni) ait manipülatifler gösterilerek cisimleri tanıyıp tanımadıkları sorularak veriler elde edilmiştir. Çocukların verdikleri yanıtlar doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmiş ve toplam doğru sayısı üzerinden SPSS 29.0.1 kullanılarak ön değerlendirme ve son değerlendirme arasında fark olup olmadığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile incelenmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi analiz sonuçları, 3B modelleme ve yazdırma eğitimine katılımın ardından geometrik cisimleri doğru olarak isimlendirmelerinde istatistiksel olarak anlamlı bir artış olduğunu göstermektedir ($Z = -3.494$, $p < .001$, $r = .637$). Bu sonuçlara göre, 3B modelleme ve yazdırma eğitiminin okul öncesi dönem çocuklarının çalışma kapsamında ele alınan geometrik cisimleri tanımaları ve öğrenmeleri üzerinde önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

Kaynakça

Cabral, M. & Justice, S. (2013, October). Material learning: Digital 3D with young children. In *Fablearn 2013: III. Digital Fabrication in Education*, Stanford University, Palo Alto, CA.

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw Hill.

Hatzigianni, M., Stevenson, M., Falloon, G., Bower, M., & Forbes, A. (2021). Young children's design thinking skills in makerspaces. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 27, 10021. <https://doi.org/10.1016/j.ijcci.2020.100216>

Hatzigianni, M., Stevenson, M., Bower, M., Falloon, G., & Forbes, A. (2020). Children's views on making and designing. *European Early Childhood Education Research Journal*, 28(2), 286-300. <https://doi.org/10.1080/1350293X.2020.1735747>

Schwab, K. (2016). *The fourth industrial revolution*. World Economic Forum.

Not: Bu çalışma birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında gerçekleştirdiği yüksek lisans tez çalışmasının bir bölümüdür ve TÜBİTAK tarafından desteklenen 123K284 nolu "Okul Öncesi Eğitimde 3 Boyutlu Modelleme ve Yazdırma: Bir Uygulama Örneği" başlıklı proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: 3 boyutlu modelleme ve yazdırma, geometrik cisimler, okul öncesi eğitim

Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programı'nın Okul Öncesi Dönem Çocuklarının 21. Yüzyıl Becerilerine Etkisi

Tuğba Kanmaz¹, Fatma Tezel Şahin²

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

²Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 58 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Gelişmekte olan ülkelerin küresel ekonomide başarılı olabilmelerinde belirleyici özellikler taşıyan 21. yüzyıl becerilerinin erken yaşlardan itibaren çocuklarla buluşturulması gerektiğinin altı çizilmektedir. Ülkelerde çocukların geleceğe hazırlanmasında 21. yüzyıl becerileri başlığı altında toplanan eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, iş birliği, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, esneklik ve uyum sağlayabilme, küresel yetkinlikler ve finansal okur-yazarlığı becerilerini müfredatlarına eklemeye başlamışlardır. Bu becerileri çocuklara kazandırmada başvurulan yöntemlerden biri de kodlama eğitimidir. Kodlama eğitimleri çocukların akranlarıyla iş birliği içerisinde çalışması, iletişim ve etkileşim kurması, problem çözmesi, eleştirel düşünmesi gibi 21. yüzyıl becerilerini edinmelerine yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, robotik kodlama destekli eğitim programının okul öncesi dönem çocuklarının 21. yy becerilerine olan etkisinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Araştırma Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programı'nın okul öncesi dönem çocuklarının 21. yy becerilerine etkisini ölçmek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden yarı deneysel desende yürütülmüştür. Yarı deneysel desen hazır gruplar üzerinde eşleştirmenin gerçekleştiği fakat seçkisiz atamanın mümkün olmadığı durumlarda tercih edilmektedir. Yarı deneysel desenden yararlanılarak planlanan bu araştırma deney ve kontrol grubu ile ön test son test ve kalıcılık testlerini içermektedir. Bu doğrultuda araştırmanın çalışma grubunu Kütahya'nın Emet ilçesindeki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilkokulunun anasınıfındaki sabahçı ve öğlenci olmak üzere iki sınıf oluşturmuştur. Anasınıfının şubelerinde değişiklik yapılamayacak olmasından dolayı seçkisiz olarak sabahçı grup deney grubu (16 çocuk), öğlenci grup kontrol grubu (18 çocuk) olarak atanmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkenini 21. yüzyıl becerileri, bağımsız değişkenini ise Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler "Genel Bilgi Formu" ve Yalçın, Simsar ve Dinler (2020) tarafından geliştirilen "5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (Day-2)" formu ile toplanmıştır. 5-6 yaş çocukların 21. yüzyıl becerilerini ölçen DAY-2 ölçeği, 3 alt boyutu olan 33 maddeden oluşan dördümlük tipinde geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin her bir alt boyutuna ait Cronbach alpha değerleri; Öğrenme ve Yenilik Becerileri (4Cs) boyutu için .96, Yaşam ve Kariyer Becerileri boyutu için .94 ve Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri boyutu için .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin tek boyutlu halinin Cronbach alpha değeri ise .97 olarak saptanmıştır. Ölçeğin hem alt boyutlarının hem de tek düzeyli yapısının yüksek derecede iç tutarlığa sahip, 5-6 yaş çocuklarının 21. yüzyıl becerilerini tespit etmede ve geliştirmede geçerli ve güvenilir bir araç olduğu kabul edilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki çocuklara "5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (Day-2)" ön test olarak uygulanmıştır. Ön testlerin uygulanmasından sonra deney grubuna 8 hafta boyunca haftada 3 gün olacak şekilde Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programı uygulanmıştır. Sekiz haftanın sonunda deney ve kontrol gruplarındaki çocuklara "5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (Day-2)" son test olarak uygulanmıştır. Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programının tamamlanmasından dört hafta sonra deney grubundaki çocuklara "5-6 Yaş Çocuklar için 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği (Day-2)" uygulanarak Robotik Kodlama Destekli Eğitim Programının kalıcı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi betimsel istatistik ve normallik testi sonuçlarına göre belirlenmiştir. Ölçme aracının puanlarının karşılaştırılmasında bağımsız iki gruplu karşılaştırmalar ve ön test-son test-kalıcılık testi karşılaştırmalarına yer verilmiştir. Araştırma sonuçları ilgili alan yazın ışığında tartışılmıştır. Çalışmanın, robotik kodlama destekli eğitim programının çocukların 21.yüzyıl becerilerini kazanmaya olan etkisini ortaya koymakla beraber okul öncesi

öğretmenlerine günlük eğitim akışlarında bu becerilere yer verme konusunda yol gösterici olacağı ve alandaki çalışmalara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Robotik kodlama, 21.yüzyıl becerileri, okul öncesi dönem

Erken Çocukluk Dönemi Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimleri: Boylamsal Bir Araştırma

Kadriye Selin Budak¹, Nesrin Işıkoğlu²

¹Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

²Pamukkale Üniversitesi

Bildiri No: 332 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Dünya genelinde yaşanan COVID-19 pandemisi ile küçük çocukların dijital oyunları daha fazla süre oynadıkları gözlenmekte ve bu konuda uzmanlar ekran süresi ve oyunlarla ilgili endişelerini ifade etmektedirler (Andrew vd., 2021; Bergman vd., 2022). 2020 yılı Mart ayında başlayan sosyal izolasyon kuralları gereğince çocukların eve kapandıkları iş, eğitim ve sosyal yaşamın dijital araçlar aracılığıyla sağlandığı bu dönemde, çocukların dijital oyun sürelerinde artışlar tespit edilmiştir (Ozturk ve Irmak, 2021). Çocukların sosyal çevrelerinden, okullarından uzakta, kısıtlı yaşamlarında fiziksel aktivitelerden uzak bir süreç geçirmek zorunda kaldıkları bu dönemde ekran başında geçirilen süre maalesef ki beklenilenden daha fazla artmıştır (Bergman vd., 2022; Xiang vd., 2020; Chammbonniere vd., 2021; Schmidt vd., 2020; Şimşek vd., 2023). Ülkeler arası yapılan araştırmalar incelendiğinde küçük çocukların pandemi öncesi ekran sürelerinin pandemi sürecinde en az bir saat arttığını göstermektedir (Andrew vd., 2021; Bergman vd., 2022). Bazı araştırma sonuçları artan ekran sürelerine ilişkin erken çocukluk dönemindeki çocukların COVID-19 pandemi sürecinde dijital oyun bağımlılık eğilimlerinde artış olduğunu göstermektedir (Akdaş ve Daştan, 2021; Dağ ve diğ., 2021; Han ve diğ., 2022; Güzen, 2021). Değişen bu koşullar aynı zamanda ebeveynleri ve ebeveynlerin çocuklarının medya kullanımına nasıl aracılık etmede kullandıkları stratejilerinde etkilemiştir (Güzen, 2021). Sosyal izolasyon kısıtlamaların azaltılması, okulların ve iş yerlerinin yeniden açılmasıyla birlikte çocukların günlük rutinleri tekrar normale yani pandemi öncesine, 2022 yılında dönmüştür. Bu değişen süreçte çocukların dijital oyun alışkanlıkları ve ebeveynlerin çocuklarının bu oyunlarına olan rehberlik stratejilerinin etkilendiği düşünülmektedir. Alan yazında pandemi öncesi ve sürecini konu alan çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Andrew vd., 2021; Bergman vd., 2022; Eyimaya ve Irmak, 2020; Xiang vd., 2020; Chammbonniere vd., 2021; Guan vd., 2020; Schmidt vd., 2020). Ancak çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimlerini ve ebeveynlerin süreçteki rehberliklerini pandemi öncesi, süreci ve sonrasını boylamsal olarak karşılaştıran yani bu konudaki trendleri ortaya koyan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırma 4-6 yaş çocukların dijital oyun bağımlılık eğilimlerini ve ebeveynlerinin uyguladığı rehberlik stratejilerinin yıllara göre durumunu belirleyebilmeyi amaçlamaktadır. Boylamsal araştırma olarak yürütülmüş olan araştırma kapsamında her ölçüm için hedef kriterler belirlenmiştir. Bu hedef kriterler katılımcıların Denizli ili merkez ilçelerinde yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim- öğretim sürecinde yer alan 4-6 yaş grubu çocuklar şeklindedir. İlk veri toplama çalışması Pandemi Öncesi- Çalışma 1'in katılımcıları 2018-2019 yılı bahar döneminde 437 veri olarak toplanmıştır (Budak, 2020). İkinci veri toplama çalışması Pandemi Süreci-Çalışma 2'nin katılımcıları 2020-2021 öğretim yılı güz döneminde 496 veri olarak toplanmıştır (Güzen, 2021). Üçüncü veri toplama çalışması Pandemi Sonrası- Çalışma 3'ün katılımcıları 2022-2023 yılında 619 veri olarak toplanmıştır. Araştırmada Okul Öncesi Dönemi Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi Ölçeği (DOBE) ve Dijital Oyun Rehberlik Stratejileri Ölçeği (DOERS) ölçekleri kullanılmıştır (Budak ve Işıkoğlu, 2020). Araştırma sonuçları genel olarak ele alındığında çalışma grubunda yer alan çocukların pandemi sürecinde öncesine göre bağımlılık eğilimleri artış göstermiş, pandemi sonrasında ise pandemi sırasına göre düşüş göstermiştir. Bu süreçte artan ekran süresinin, ebeveyn stratejilerinin, düşük fiziksel aktivitelerin bu sonucu etkileyecek faktörler olduğu düşünülmektedir. Araştırma sonucuna paralel olarak pandemi sırasında öncesine göre ekran süresinin arttığını gösteren araştırmalar mevcuttur (Bergman vd., 2022; Xiang vd., 2020; Chammbonniere vd., 2021; Güzen, 2021; Schmidt vd., 2020). Ekran süresinin yanı sıra ebeveynlerin uyguladığı stratejilerin çocukların bağımlılık eğilimleri üzerinde etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma sonuçları doğrultusunda ebeveynlerin pandemi sırasında, pandemi öncesine göre daha fazla serbest strateji ve

dijitale yönlendirme strateji benimsemiş olmaları önemli bir bulgu olduğu düşünülmektedir. Ebeveynlerin bu süreçte çocuklarına kaliteli etkileşimler sunmak yerine dijital etkileşimleri destekleyen ve yönlendiren bir tutum sergilemiş olmaları çocukların bağımlılık eğilimi göstermelerini destekler nitelikte bir bulgudur. Bununla birlikte erken çocukluk döneminde bağımlılık eğiliminin üzerinde ebeveynlerin olduğu kadar okula devam sürecinin de etkili olduğunu söylemek mümkündür. Pandemi döneminde çocukların ekran kullanımının arttığına dair elde edilen bulguya paralel olarak, küçük çocukların hafta sonları gibi okulda olmadıkları zamanlarda daha fazla ekran kullandıklarına dair bulgularla hafta içi okulda oldukları zamanlara kıyasla tutarlılık göstermektedir (Tang vd., 2018). Okullar çocukların kaliteli vakit geçirmelerini destekler uyarılar sunan, ayrıca ev ortamında maruz kaldıkları teknoloji etkileşimlerinin azaltarak çocukların bağımlılık eğilimlerini doğrudan etkiler nitelikte olan bir faktör konumuna gelmiş durumdadır. Pandemi sonrası bağımlılık eğilimlerinin, pandemi sonrası bağımlılık eğilimi puanlarına göre yüksek olması çocukların okul ortamında yer almamaları ve ev ortamında teknoloji etkileşimlerinin arttığı düşündürmektedir. Dönemler arası dijital oyun bağımlılık eğilimlerinin ve ebeveyn stratejilerinin incelendiği bu araştırmada özellikle çocuklar açısından önemli bulgular elde edilmiştir. Bu süreçte dijital etkileşimlerde okulların ve ebeveynlerin doğrudan etkilerinin olduğunu destekler sonuçların bulunduğu bu araştırmada bağımlılık eğilimi hakkındaki endişelere çözüm sunmasına ilişkin ön koşulların belirlenmesinde fayda sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyun Bağımlılık Eğilimi, Dijital Oyun, Dijital Oyun Ebeveyn Rehberlik Stratejileri

Erken Çocukluk Matematik Eğitiminde Ar Kullanımı

İlkay Ulutaş¹, Emine Bozkurt Polat², Kübra Engin³, Feyza Aydın Bölükbaş⁴, Kadriye Selin Budak⁵

¹Gazi Üniversitesi

²Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

³Gazi Üniversitesi

⁴Aksaray Üniversitesi

⁵Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi

Bildiri No: 341 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Teknolojinin hızla ilerlemesi insanların yaşantısını derinden etkilemekte ve köklü değişimlere sebep olmaktadır. Bu değişimden eğitim süreçleri ve bu sürecin paydaşı olan öğrenen, eğitimci, yönetici ve ebeveynler de etkilenmektedir. Öğrenenlerin ihtiyaçlarının değişmesi, eğitim ortamlarının ihtiyaçlarını karşılar nitelikte yapılandırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Martin, Gonzales ve Peñalvo, 2020; Somyürek, 2014). Bu doğrultuda teknoloji, eğitim alanında yeniliklerin ortaya konulmasını desteklemiş, öğretmeyi ve öğrenmeyi iyileştirme çabalarının destekçisi olmuştur. Geleneksel eğitim sisteminin aksine günümüzde gelişen teknoloji entegrasyonları öğrenim sürecini desteklemekte ve kolaylaştırmaktadır. Teknoloji entegrasyonu, teknolojinin rastgele kullanımının ötesine geçmekte, öğrenme ve öğretimi desteklemek için etkili öğretim yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Kim, Kim, Lee, Spector ve DeMeester, 2013). Teknolojik yenilikler; öğreneni öğrenme sürecinin merkezine yerleştirme, bireysel öğrenme sürecini yapılandırma (öğrenimin bireyselleştirilmesi), eğitim ortamını zenginleştirme (Somyürek, 2014), gibi çok yönlü fayda sağlamaktadır (Bacca, Baldiris, Fabregat, Graf ve Kinshuk, 2014). Teknolojinin eğitime entegrasyonu sürecinin yapılandırılmasında çeşitli etmenler göz önünde bulundurulmaktadır: donanım ve ağ altyapısı, destek, öğretmenin eğitim seviyesi, algı, tutumlar ve zaman ağır program yükü. Etmenler incelendiğinde öğretmenden kaynaklı olanların entegrasyonu etkileyen en önemli etmenler olduğu görülmektedir (Arslan Şendurur, 2017; Kim, Kim, Lee, Spector ve DeMeester, 2013). Teknoloji entegrasyonun gerçekleşmesi sürecinde öğretmen aktif rol almakta, sınıfta öğretim sürecine kolaylıklar sağlamak ve öğrencilerin bilgiye erişimini kolaylaştırmaktadır (Arslan Şendurur, 2017). Bu nedenle öğretmenin teknolojik yeterliliğinin artması, dijital araçların eğitim öğretim ortamlarında etkin bir şekilde kullanılması açısından önemlidir. Teknoloji entegrasyonu sürecinde faydalanılabilecek araçlardan biri olan artırılmış gerçeklik (AR) uygulamaları ise bu dinamik süreçte yer bulmakta ve son yıllarda eğitim ortamında kullanımının artış gösterdiği görülmekte (Akçayır ve Akçayır, 2017; Somyürek, 2014). Eğitim alanında AR uygulamalarının daha aktif bir şekilde nasıl kullanılabileceği tartışılmaktadır (Yılmaz, Küçük ve Göktepe, 2017; Ibáñez, Di Serio, Villarán ve Delgado Kloos, 2014). Bu uygulamaların avantajları, sanal nesnelere erişim ortamı ve işler sunması, zor/gerçekleştirilmesi imkansız ve maliyetli deneyimleri kolaylaştırabilmesi ve öğrenmeyi kolay, kesintisiz ve ekonomik hale getirebilmesi, araştırma ve akademik becerilerin desteklenmesi, beceri edinimini desteklemesi şeklinde ifade edilmektedir (Anggara, Azizah ve Kustiawan, 2020; Aslan, 2017; Han, Jo, Hyun ve So, 2015; Huang, Chen ve Chou 2016; Pektaş ve Ocak, 2016; Oranç ve Küntay, 2019; Somyürek, 2014; Korkmaz ve Morali, 2022 Wu, Lee, Chang ve Liang, 2013). Tüm bu avantajlar göz önüne alındığında ise eğitim sürecinde AR uygulamalarının ne derece etkili olabileceği sorusu karşımıza çıkmıştır (Liou, Bhagat ve Chang, 2016). Özellikle AR uygulamalarına bakıldığında farklı öğrenim kademelerinde, farklı eğitim disiplinlerinde AR uygulamalarının yapılandırılışı çalışmalar mevcut olsa da erken çocukluk döneminde sınırlı sayıda çalışmanın gerçekleştirildiği görülmektedir (Akçayır ve Akçayır, 2017; Pan, Lopez, Li ve Liu, 2021). Bu teknolojinin kullanımının, öğrenme ortamı yeniliğinin bir biçimi olarak erken çocukluk döneminde uygulanabileceği, AR uygulamalarının erken çocukluk döneminde İngilizce eğitimi, hikâye etkinliklerinin yapılandırılması (Tomi ve Rambl, 2013), fen etkinlikleri (Karagözlü ve Özdamlı, 2017), sanat etkinlikleri (Huang ve diğ., 2015) ve matematik etkinliklerinin desteklenmesi sürecinde kullanımının gerçekleştiği

çalışmalar mevcuttur. Bu doğrultuda araştırmının amacı Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarında görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin yenilikçi yaklaşım, strateji, yöntem ve tekniklerden biri olan AR uygulamalarına yönelik tutumlarının belirlenmesi, okul öncesinde matematik etkinliklerini uygulamaya yönelik öz yeterlik algılarının ve teknolojik yeterliliklerinin geliştirilerek eğitim ortamında bireyselleştirilmiş ve farklı öğrenme olanaklarına yer verme durumlarının geliştirilmesidir. Araştırmada çalışma grubundaki öğretmenlere uygulanan “*Okul Öncesi Eğitimde Artırılmış Gerçeklik/AG (Augmented Reality/AR) ile Çok Boyutlu Matematik Projesi*” etkinlik programının etkisi nicel yöntemlerin kullanıldığı paralel deseninde yarı deneysel olarak planlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapmakta olan 27 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada ölçme araçları olarak; Teknoloji Entegrasyonu Göstergeleri (TEG) Ölçeği (Çakıroğlu, Gökoğlu ve Çebi, 2015), Artırılmış Gerçeklik Uygulamaları Tutum Ölçeği (AGUTÖ), Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki Etkinliklere Yönelik Öğretmen Öz-yeterlik İnanç Ölçeği-Matematik Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında Öğretmenlerin Eğitimde Artırılmış Gerçeklik/AG (Augmented Reality/AR) ile Çok Boyutlu Matematik Etkinlikleri sonrasında kaygı düzeylerinin azaldığı, teknolojiyi entegre etme düzeylerinde artış olduğu ve öğretmenlerin araştırmada uygulanan etkinlik programının sonunda matematiğe ilişkin öz-yeterlilik inançlarının arttığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: artırılmış gerçeklik, öğretmen eğitimi, teknoloji, erken çocukluk

Investigation Of The Relationship Between Preschool Children's Computational Thinking Skills And Problem Solving Skills

Ali Erdem Loğoğlu¹, Şermin Metin¹

¹Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Abstract No: 347 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The aim of this study is to determine the information processing thinking skills of preschool children and to examine the relationship between information processing thinking skills and problem solving skills at the same time, to determine the information processing thinking skills of preschool children and to fill the gap in the field of information processing thinking skills and problem solving skills by Deciphering the information processing thinking skills. The research was conducted in a descriptive relational screening model based on quantitative research method. The relational screening model is the examination of some relationships with demographic variables and collection of data by applying a questionnaire or scale or conducting interviews to learn and determine certain characteristics of a group (Büyüköztürk, Çakmak, Karadeniz and Demirel, 2008).

The universe of the study consists of preschool children in independent kindergartens and kindergartens affiliated to the Kilis Provincial Directorate of National Education. The sample group of the study consists of a total of 175 children studying in two kindergartens and one kindergarten, selected using random sampling method from among schools with different socioeconomic conditions in accordance with the opinions of administrators. In the sample selection, the socioeconomic levels of the region where the schools are located were taken as a basis and therefore the maximum diversity method was used. The maximum diversity method aims to identify the main themes that contain many differences in relation to a phenomenon or event under study and identify them (Neuman, 2014).

46 of the children participating in the study are 5 years old and 114 of them are 6 years old. As a data collection tool, the "Information Processing Thinking Scale (TechCheck)", developed by Relkin, Rüter and Bers (2020) and adapted to Turkish by Metin, Başaran, Relkin and Kalyenci (2021), was used to evaluate children's information processing thinking skills. (5-9 years old) TechCheck, developed to assess BID skills without connection, has been developed to cover all children, regardless of their coding experience or exposure to programming platforms. The measurement tool was applied to a total of 768 children in 8 schools in the Virginia region. TechCheck includes algorithms, modularity, control structures, representation, hardware/software, design process and debugging skills (Bers, 2017; Relkin, 2018). Various different tasks such as sorting difficulties, shortest path puzzles, missing symbol series, object parsing, obstacle mazes, symbol shape puzzles, defining technological concepts and symmetry problems were used to evaluate these skills. Children's problem solving skills were measured by the "Problem Solving For Children Aged Four and Seven" scale developed by Aydoğan, Ömeroğlu, Büyüköztürk and Özyürek (2012). The Problem Solving Skills Scale (PCO) was developed to measure the problem solving skill levels of children in the 4-11 age group. The PCO consists of 10 subscales and 50+2 (sample) items for children aged 4-7 years. There are 50 pictures containing real-life problem situations in the articles and short statements describing the problems. The substances in the Dec have been standardized on 3010 children between the ages of 4 and 11. The 4-7 age form of the scale is applied individually. The pictures expressing the problem situations in the application booklet are shown to the child respectively, the relevant statement is read and asked to tell the answer. The child's answer is marked on the answer key. After the answers for all items are marked, evaluation can be made based on the sub-dimensions and the total score. Each dimension is a scale consisting of 5 items. The first 5 questions and the questions

between 21-25 are in the form of yes and no, the rest of the items of the scale are in the form of questions and answers. Dec. The scale is scored by giving one point to the correct answer and 0 to the wrong answer. Normality test was performed in the analysis of the data in the study, nonparametric tests were used because the data did not show normal distribution, and Spearman correlation analysis, Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis H Test were used in accordance with the purpose of the study. As a result of the analyses, it was determined that while there was no significant difference in information processing thinking skills in terms of gender, maternal and paternal work situations, there was a significant difference in preschool education, maternal educational status, paternal educational status variables. A Decently significant relationship was found between the problem solving skills of children and their computational thinking skill levels in a positive direction.

Keywords: Preschool education, Computational thinking, Problem-solving.

Okul Öncesi Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünce Becerileriyle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Ali Erdem Loğoğlu¹, Şermin Metin¹

¹Hasan Kalyoncu Üniversitesi

Bildiri No: 347 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmanın amacı okul öncesi çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerinin belirlenmesi ve bilgi işlemsel düşünme becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek aynı zamanda okul öncesi çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerinin belirlenerek bilgi işlemsel düşünme becerileri ile problem çözme becerileri konusunda alan yazınındaki boşluğu doldurmaktadır. Araştırma nicel araştırma yöntemine dayalı betimsel nitelikte ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli bir grubun belirli özelliklerini öğrenmek ve belirlemek için anket ya da ölçek uygulayarak veya görüşme yapılarak, demografik değişkenlerle bazı ilişkilerin incelenmesi ve verilerin toplanmasıdır (Büyüköztürk, Çakmak, Karadeniz ve Demirel, 2008).

Çalışmanın evrenini Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bağımsız anaokulu ve anasınıflarında yer alan okul öncesi çocuklar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklem grubu ise yöneticilerin görüşleri doğrultusunda, farklı sosyoekonomik koşullara sahip okullar arasından rastgele örnekleme yöntemi kullanılarak seçilen iki anasınıfı ve bir anaokulunda eğitim gören toplamda 175 çocuktan oluşmaktadır. Örneklem seçiminde, okulların bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzeyleri esas alınmış ve bu nedenle maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik yöntemi, incelenen bir olgu veya olayla ilgili olarak birçok farklılığı içeren ana temaları belirleyerek bunları tanımlamayı amaçlamaktadır (Neuman, 2014).

Çalışmaya katılan çocukların 46'sı 5 yaş, 114'ü ise 6 yaşındadır. Veri toplama aracı olarak çocukların bilgi işlemsel düşünme becerilerini değerlendirmek için Relkin, Ruiter ve Bers (2020) tarafından geliştirilen ve Metin, Başaran, Relkin ve Kalyenci (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan "Bilgi İşlemsel Düşünme Ölçeği (TechCheck)" kullanılmıştır. (5-9 yaş) BİD becerilerini bağlantısız değerlendirmek için geliştirilen TechCheck, kodlama deneyimleri veya programlama platformlarına maruz kalma düzeyleri ne olursa olsun tüm çocukları kapsayacak şekilde geliştirilmiştir. Ölçme aracı Virginia bölgesindeki 8 okulda toplam 768 çocuğa uygulanmıştır. TechCheck algoritmalar, modülerlik, kontrol yapıları, temsil, donanım/yazılım, tasarım süreci ve hata ayıklama becerilerini içermektedir (Bers, 2017; Relkin, 2018). Bu becerileri değerlendirebilmek için sıralama zorlukları, en kısa yol bulmacaları, eksik sembol serileri, nesne ayrıştırma, engel labirentleri, sembol şekli bulmacaları, teknolojik kavramları tanımlama ve simetri problemleri gibi çeşitli farklı görevler kullanılmıştır. Çocukların problem çözme becerileri ise Aydoğan, Ömeroğlu, Büyüköztürk ve Özyürek (2012) tarafından geliştirilen "Dört Yedi Yaş Grubu Çocuklar İçin Problem Çözme" ölçeği ile ölçülmüştür. Problem Çözme Becerileri Ölçeği (PÇBÖ), 4-11 yaş grubu çocukların problem çözme beceri düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. PÇBÖ 4-7 yaş çocuklar için, 10 alt ölçek ve 50+2 (örnek) maddeden oluşmaktadır. Maddelerde gerçek yaşama ilişkin problem durumlarını içeren 50 resim ve problemlerin tanımlandığı kısa ifadeler yer almaktadır. PÇBÖ' deki maddeler, 4-11 yaşları arasında 3010 çocuk üzerinde standardize edilmiştir. Ölçeğin 4-7 yaş formu bireysel olarak uygulanmaktadır. Uygulama kitapçığındaki problem durumlarını ifade eden resimler sırasıyla çocuğa gösterilmekte, ilgili ifade okunarak cevabını söylemesi istenmektedir. Çocuğun cevabı, cevap anahtarı üzerine işaretlenmektedir. Tüm maddelere ilişkin cevaplar işaretlendikten sonra, alt boyutlar ve toplam puan üzerinden değerlendirme yapılabilmektedir. Her bir boyutu 5 maddeden oluşan bir ölçektir. İlk 5 sorusu ve 21-25 arasındaki soruları evet hayır şeklinde olan ölçeğin geri kalan maddeler soru cevap şeklindedir. Ölçek, doğru cevaba bir puan

yanlış cevaba ise 0 verilerek puanlanmaktadır. Araştırmada verilerin analizinde normallik testi yapılmış, veriler normal dağılım göstermediği için nonparametrik testler kullanılmış ve çalışmanın amacına uygun olarak Spearman korelasyon analizi, Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda bilgi işlemsel dūřünme becerilerinin cinsiyet, anne ve baba çalışma durumları açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken; okul öncesi eğitim alma, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu değişkenlerinde anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Çocukların problem çözme becerileriyle bilgi işlemsel dūřünme beceri düzeyleri arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eđitimi, Bilgi iřlemsel dūřünme, Problem özme

Tasarım Temelli Etkinliklerin Okul Öncesi Çocukların Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerine Etkisi

Fatma Aksoy¹, Şermin Metin²

¹*Cahit Zarifoğlu Anaokulu*

²*Hasan Kalyoncu Üniversitesi*

Bildiri No: 94 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Tasarım problemler için çözüm bulmak, farklı yollar denemek, test etmeyi içeren döngüsel bir süreçtir (Strimell vd., 2018). Bilişsel nitelikli olduğu için de bilişin her türlü olanağını kullanmaktadır. Mühendislik ve tasarım becerileri kavramı, fen bilimlerini matematik, teknoloji ve mühendislikle bütünleştirmeyi sağlayarak, problemlere disiplinler arası bakış açısıyla, öğrencileri buluş ve yenilik yapabilme seviyesine ulaştırarak, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri kullanarak ürün oluşturmalarını ve bu ürünlere nasıl katma değer kazandırılabilirler konusunda stratejileri geliştirmesini kapsamaktadır (Wing, 2006). Tasarım sürecinde öğrencilerin bir çözüm tasarlama ve planlamada ihtiyaç duydukları bilgi ve beceri kazanmaları, pratikte uygulamalar yapmaları, çözümleri test etme ve değerlendirmeleri beklenmektedir (Çakır ve Karataş, 2012).

Günümüz problemlerinin teknolojinin gelişimiyle birlikte karmaşık hale gelmeye başlaması, bireylerin problem çözme becerilerinin de bu yapıya uyum sağlamasını gerekli kılmaktadır. Her yerde olan dijital teknoloji toplumun bilgilendirilmesi ve güçlendirilmesi için, yeni nesil öğrencilerin yaşadıkları bu dijital dünyayı anlamaları desteklenmelidir. Farklı bir düşünme biçimi ve dijital dünyanın yeni bir dili olan BİD becerilerinin desteklenmesinde, araştırma ve sorgulamanın ön planda olduğu tasarım sürecinin etkili olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada tasarım sürecinin çocukların BİD becerilerine etkisi ortaya konmaya çalışılacaktır. Bu çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Tasarım temelli etkinliklerin okul öncesi çocukların BİD becerilerine etkisi var mıdır?
- Tasarım temelli etkinliklerin okul öncesi çocukların BİD becerileri gelişimi üzerine etkisi cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?

Bir düşünme modeli olarak tasarım odaklı düşünme, 21. yüzyılda her öğrencinin geliştirmesi ve sahip olması için önemli bir beceridir. Önceki çalışmaların ağırlıklı olarak profesyonel tasarımcılar ve mühendislerin bilişlerine odaklandığı göz önüne alındığında, öğrencilerin tasarım düşüncesi ve gelişimi üzerine yapılan çalışmalar hala sınırlıdır (Bagiati ve Evangelou, 2015).

BİD algoritma, matematik, tasarım gibi becerileri desteklemektedir. İçinde yaşadığımız dünya teknoloji ile dolu ve bilgisayar bilimi tarafından yönlendirilen dijital bir dünya haline gelmiş ve yazılım ve teknoloji, bilim ve tıptan sanat tarihine ve psikolojiye kadar her konuyu ve iş alanını dönüştürmüştür. Her yerde olan dijital teknoloji toplumun bilgilendirilmesi ve güçlendirilmesi için, yeni nesil öğrencilerin yaşadıkları bu dijital dünyayı anlamaları desteklenmelidir. BİD anaokulundan başlayarak her yaşta bireylere kazandırılabilir bir 21. yüzyıl becerisidir (Wing, 2006). Erken çocukluk döneminde çocukların bireysel ve küçük gruplarla çalışmasına olanak veren tasarım süreçlerinin sonucunda, çocukların analiz, uygulama yapma, problem çözme, algoritmik düşünme gibi BİD becerilerinde ne gibi değişiklikler olduğunu görmek adına bu çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir (Bers, 2008).

Bu çalışmanın amacı tasarım temelli etkinliklerin BİD becerilerine etkisini ortaya koymaktır. Araştırmada aynı sosyoekonomik bölgeden okul seçilmiş olup, deney ve kontrol grupları tesadüfi örneklem

yolu ile farklı okullardan birer sınıf olacak biçimde seçilmiştir. Dokuz kız, onbir erkek kontrol grubu, 10 kız, 9 erkek deney grubu olmak üzere toplam 39 okul öncesi eğitime devam eden 5 yaşında çocuk araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Relkin ve Bers (2021) tarafından geliştirilen ve Metin, Başaran, Yıldırım-Seheryeli, Relkin ve Kalyenci (2023) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Erken Çocukluk Döneminde Bilgi İşlemsel Düşünme Ölçeği-TechCheck-K" kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından gelişimsel olarak uygun, okul öncesi eğitim programı ile bütünleşik olan "Tasarım Temelli Etkinlik Programı" hazırlanmıştır. Etkinlikler araştırmacı tarafından haftada üç gün olmak üzere sekiz hafta deney grubuna uygulanmış ve kontrol grubu normal eğitim programına devam etmiştir. Verilerin analizinde, verilerin normal dağılım gösterdiği, gruplardaki çocukların normal dağılım gösterdiği durumlardaki karşılaştırmalar için ilişkili ölçümlerde t testi hesaplanmış, normal dağılım göstermediği karşılaştırmalarda ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Çalışmada test güvenilirliği iki seçenekli sonuçlar için incelenen KR-20 güvenilirlik katsayısı ile incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre hazırlanan tasarım temelli etkinliklerin BİD becerilerine anlamlı bir etkisi olduğu bulunmuştur, ancak cinsiyete bağlı farklılık bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilgi İşlemsel Düşünme, Tasarım, Okul Öncesi Eğitimi

Okul Öncesinde Dijital Araç Kullanımı ile Yaratıcılık Arasındaki İlişki

Şule Kavak¹, Ebru Deretarla Gül², Mustafa Sariaç³

¹Selçuk Üniversitesi

²Çukurova Üniversitesi

³Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 106 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Tarih boyunca geleneksel oyunlar çocuğun yaratıcı ifade biçimlerini geliştirmede ve bilişsel gelişiminde merkezi bir rol oynamıştır. Ancak 21. yüzyıl, dijital teknolojinin hakim olduğu, çocukların dünyayla etkileşim kurma ve yaratıcılıklarını geliştirme biçimini temelden değiştiren bir çağın başlangıcı oldu. Erken çocukluk eğitimi geleneksel olarak oyuna dayalı öğrenmeye, uygulamalı etkinliklere ve kişilerarası etkileşime odaklanırken, teknolojinin gelişi pedagojik yöntem ve teorilere yeni boyutlar getirmiştir (Plowman ve diğerleri, 2010). Dijital ortam, özellikle çocukların yaratıcılığı üzerindeki etkisiyle ilgili olarak, hem fırsatlar hem de zorluklarla dolu yeni bir tartışma yaratmıştır. Bu kaygılardan biri de dijital ortamın çocukların yaratıcılığını nasıl etkilediğidir. Dijital araçların ve yaratıcılığın yan yana gelmesi, bu teknolojilerin yaratıcılığı teşvik etmek için okul öncesi ortama nasıl etkili bir şekilde entegre edilebileceği konusunda kritik soruları gündeme getirmiştir. Bu konuda literatür incelendiğinde dijital araçlarının erken yaşlarda kullanımı ile ilgili yaratıcılığı hem olumlu hem de olumsuz etkileyebileceğine dair araştırmalar olduğu görülmektedir. Çeşitli çalışmalar, iPad'ler ve diğer etkileşimli platformlar gibi dijital teknolojinin çocuklara bol miktarda kaynak ve ifade aracı sağlayarak yaratıcılığı artırma yeteneğinin altını çizirken, diğer taraftan da teknolojinin aşırı kullanımı veya pasif tüketiminin hayal gücü yetilerini olumsuz olarak etkilediğine dair endişelerini dile getirmişlerdir. Örneğin araştırmalar, tablet uygulamalarından etkileşimli beyaz tahtalara kadar dijital teknolojilerin hedefli kullanımının, yaratıcı ifade ve problem çözme için katalizör görevi görebileceğini göstermektedir (Couse ve Chen, 2010; Flewitt, Messer ve Kucirkova, 2015). Bu teknolojiler, yaratıcı düşünmeyi, dijital nesne manipülasyonunu ve ekran işbirliğini teşvik eden faaliyetler için birçok yol sunar (Price ve diğerleri, 2015). Tüm bu bulgular ışığında dijital teknolojinin kullanımı hayatımızın her alanında artmaya devam ettikçe, çocukların yaratıcı gelişimi üzerindeki çok yönlü etkisini anlamak giderek daha kritik hale gelmektedir ve okul öncesi eğitimde dijital araç kullanımı ile yaratıcılık arasındaki ilişkinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle okul öncesi eğitimde dijital araç kullanımı ile yaratıcılık arasındaki ilişkinin anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu araştırma, eğitimcileri, politika yapıcıları ve araştırmacıları, çocukların genç zihinlerinde yaratıcılığı beslemeyi amaçlayan geleneksel pedagojik yöntemlerin yerini almak yerine onları güçlendirecek şekilde teknolojiyi entegre etmeye yönelik en uygun stratejileri araştırmayı amaçlamaktadır.

Bu çalışmada, okul öncesi çocuklarda dijital araçların kullanımı ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için nicel bir araştırma deseni kullanılmaktadır. Bu amaç doğrultusunda bu çalışmada, araştırmaya gönüllü olarak katılan 5-7 yaş arası çocuğa sahip yaklaşık olarak 120 ebeveyninden elde edilen veriler doğrultusunda dijital araç kullanımı ile çocukların yaratıcılıkları arasındaki ilişki araştırılacaktır. Araştırma verileri, cinsiyet, çocuklar ve ebeveynleri hakkındaki diğer demografik faktörleri içeren demografik bilgi formu, araştırmacılar tarafından hazırlanan ebeveynler ve çocukların dijital araçların kullanımı ve süresi ile ilgili bilgiler içeren dijital araç kullanım kontrol listesi ve Çiçekler, Pirpir, and Aral, (2020) tarafından Türkçe'ye uyarlanan çocuklar adına ebeveynler tarafından doldurulan, 12 soruluk 7'li likert tipinde olan erken çocukluk yaratıcılık ölçeği aracılığıyla toplanacaktır.

İstatiksel analizlerde, hem dijital araç kullanımı hem de erken çocukluk yaratıcılık ölçeğinden elde edilen puanlar için frekans, ortalama ve standart sapma hesaplanacaktır. Dijital araç kullanımı ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin gücünü ve yönünü belirlemek için korelasyon katsayısı hesaplanacaktır.

Yapılan korelasyon analizi sonuçları, okul öncesi çocuklarında dijital araç kullanımı ile yaratıcılık seviyeleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirleyecektir. Sonuçlar, bu konudaki mevcut literatürü desteklemek ya da karşıtlık göstermek üzere yorumlanacak ve eğitimcilerle, politika yapıcılara ve araştırmacılara değerli kazanımlar sunacaktır.

Anahtar Kelimeler: Digital Environment, Preschool, Creative Thinking, Play-based Learning

Guide To Swimming Safely In Dangerous Waters; Digital Literacy Education In Early Childhood Pilot Program*

Mehmet Nur Tuğluk¹, Fatma Merve Şimşek², Gülşah Özdi³

¹Yıldız Teknik Üniversitesi

²İstanbul Kent Üniversitesi

³Hacettepe Üniversitesi

Abstract No: 109 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

(*) This study was supported within the scope of TUBITAK 1002 project numbered 221K307

Digital literacy can be explained as gaining the ability to perceive, analyze and evaluate the publications and messages given by written and visual mass media and to send messages for this process. Due to the mass media, the information and messages we receive in this way also increase. Thus, the problem of information overload and information pollution has also emerged. While this information pollution and the realization of the transfer of pre-constructed and prepared information make the individual passive, the fact that the information accessed may be biased, incomplete, open to misdirection or inaccurate makes it important to choose the right information.

It is aimed to develop activities that will provide the necessary qualifications for teaching for the digital literacy education program to be prepared for the development of a digital literacy education program for effective education in preschool institutions. With the model created, it is planned to improve the digital literacy skills of preschool children and to acquire the gains.

Method

This study aims to develop, implement and evaluate a digital literacy education program in preschool period. The study is planned as a mixed design study in which quantitative and qualitative methods will be used together to examine the applicability of the model. In this direction, Yıldız Early Childhood Digital Literacy Education Model (YEDOM), which is a comprehensive model, was developed and the project was designed, implemented and evaluated according to this model.

There are various data collection tools to be used in the qualitative and quantitative research sections of the project. The qualitative data collection tools of the study consisted of the interview form obtained from experts and the My Media Biography material obtained from children. In the quantitative research dimension of the study, there are Digital Competence Scale for Educators (Toker et al., 2021) and Digital Parenting Self-Efficacy Scale (Yaman, 2018) to be applied to teachers. The data collection tools to be used in the research are given below.

Interview Form: A semi-structured interview form consisting of 6 questions prepared by the researchers to be applied to the field experts for the needs analysis of the program content will be used. Digital Competence Scale for Educators: This measurement tool will be used to determine the digital competencies of teachers. The scale developed by Toker et al. (2021) has 6 sections and 22 items and has a 4-point Likert structure. The Cronbach Alpha reliability of the scale was determined as .94.

My Media Biography: "My Media Biography" material was created by the researchers in order to evaluate the effect of the digital literacy education on children's digital literacy skills. My Media Biography measurement tool is a child-friendly assessment tool consisting of a child's personal form and 22

instructions under 4 headings. The instructions are supported with visuals and prepared interactively. The current instructions consist of recognizing digital media, determining digital media preferences, producing digital media content, and using digital media correctly.

In the qualitative dimension of the study, a semi-structured interview form and content analysis of my media biography material were conducted to create the needs analysis of the program.

In the quantitative dimension of the study, a quasi-experimental model was used to observe the change between pre-test and post-test in accordance with the purpose of the study. The Yıldız Early Childhood Digital Literacy Education Program developed in this context was prepared and implemented.

Implementation of a digital literacy training program for effective education in preschool institutions: The developed digital literacy training program was implemented for 135 children in 9 classes by 18 teachers for 12 weeks.

The content of the program is given below.

Results and Conclusion

As a result of the research, it is predicted that the digital literacy education program developed in the study is effective and improves children's digital literacy skills. The findings obtained in the research will be discussed within the scope of the literature. The development of Yıldız Early Childhood Digital Literacy Education Model developed within the scope of the research was supported within the scope of TUBITAK 1002 project numbered 221K307.

Keywords: Digital Literacy, Preschool Education, Technology in Early Childhood

Tehlikeli Sularda Güvenle Yüzme Rehberi; Erken Çocukluk Döneminde Dijital Okuryazarlık Eğitimi Pilot Uygulaması*

Mehmet Nur Tuğluk¹, Fatma Merve Şimşek², Gülşah Özdi³

¹Yıldız Teknik Üniversitesi

²İstanbul Kent Üniversitesi

³Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 109 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

(*) Bu çalışma 221K307 no'lu TÜBİTAK 1002 proje kapsamında desteklenmiştir.

Dijital okuryazarlık yazılı ve görsel kitle araçları tarafından verilen yayın ve iletilerin algılanması, çözümlenmesi, değerlendirilmesi, bu sürece yönelik ileti gönderilmesi becerisinin bireye kazandırılması olarak açıklanabilir. Kitle iletişim araçları nedeniyle bu yolla edindiğimiz bilgi ve mesajlarını da arttırmaktadır. Böylece bilgi fazlalığı, bilgi kirliliği sorununu da ortaya çıkıştır. Bu bilgi kirliliği ile önceden kurgulanan ve hazırlanan bilgilerin aktarımının gerçekleşmesi bireyi pasif hale getirirken ulaşılan bilgilerin önyargılı, eksik, yanlış yönlendirmeye açık veya hatalı olabilmesi ise doğru bilginin seçilmesini önemli kılmaktadır.

Okul öncesi kurumlarda etkili bir eğitim için dijital okuryazarlığı eğitimi programının geliştirilmesi için hazırlanacak olan dijital okuryazarlık eğitim programına yönelik olarak öğretim için gerekli niteliklerin kazandırılmasını sağlayacak faaliyetlerin geliştirilmesi amaçlamaktadır. Oluşturulan model ile okul öncesi dönem çocuklarının dijital okuryazarlık becerilerini geliştirilmesi, kazanımları edinmesi planlanılmaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, okul öncesi dönemde dijital okuryazarlık eğitim programının geliştirilmesi, uygulanması ve değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Çalışma, modelin uygulanabilirliğini incelemek amacıyla düzenlenmiş nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanılacağı karma desende bir çalışma olarak planlanmıştır. Bu doğrultuda kapsamlı bir model olan Yıldız Erken Çocuklukta Dijital Okuryazarlık Eğitim Modeli kısaltılmış haliyle YEDOM geliştirilmiş ve proje bu modele göre tasarlanıp, uygulanıp, değerlendirilmiştir.

Projenin nitel ve nicel araştırma bölümlerinde kullanılacak çeşitli veri toplama araçları yer almaktadır. Çalışmanın nitel veri toplama araçlarını, uzmanlardan elde edilen görüşme formu ile çocuklardan elde edilen Medya Biyografim materyali oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel araştırma boyutunda ise öğretmenlere uygulanacak olan Eğitimciler için Dijital Yeterlilik Ölçeği (Toker ve diğ., 2021) ve Dijital Ebeveynlik Öz Yeterlilik Ölçeği (Yaman, 2018) yer almaktadır. Araştırmada kullanılacak olan veri toplama araçları aşağıda verilmiştir.

Görüşme Formu: Program içeriğinin ihtiyaç analize yönelik olarak alan uzmanlarına uygulanmak üzere araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan 6 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır.

Eğitimciler için Dijital Yeterlilik Ölçeği: Bu ölçme aracı öğretmenlerin dijital yeterliliklerini belirlemek için kullanılacaktır. Toker ve arkadaşları (2021) tarafından geliştirilen ölçek 6 bölüm ve 22 madde olup 4'lü likert yapısındadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirliği .94 olarak belirlenmiştir.

Medya Biyografim: Uygulanacak olan dijital okuryazarlık eğitiminin çocukların dijital okuryazarlık becerisi üzerindeki etkisini değerlendirmek adına araştırmacılar tarafından “Medya biyografim” materyali oluşturulmuştur. Medya Biyografim ölçme aracı çocuk kişisel formu ve 4 başlık 22 yönergeden çocuklara yönelik çocuk dostu olarak nitelendirilen bir değerlendirme aracıdır. Yönergeler görsellerle desteklenerek etkileşimli olarak hazırlanmıştır. Mevcut yönergeler dijital medyayı tanıma, dijital medya tercihlerini belirleme, dijital medya içerik üretme, dijital medyayı doğru kullanma başlıklarında oluşmaktadır.

Araştırmanın nitel boyutunda programın ihtiyaç analizini oluşturmak için yarı yapılandırılmış görüşme formu ve medya biyografim materyali içerik analizi yapılmıştır.

Araştırmanın nicel boyutunda ise çalışmanın amacına uygun olarak ön test-son test arasındaki değişimi gözlemlemek için yarı deneysel model kullanılmıştır. Bu kapsamda geliştirilen Yıldız Erken Çocuklukta Dijital Okuryazarlık Eğitim Programı hazırlanmış ve uygulanmıştır. Okul öncesi kurumlarda etkili bir eğitim için dijital okuryazarlık eğitim programının uygulanması: Geliştirilen dijital okuryazarlık eğitim programı, 12 hafta süreyle 18 öğretmen tarafından 9 sınıfta 135 çocuğa uygulanmıştır.

Programın içeriği aşağıda verilmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Araştırma sonucunda geliştirilen dijital okuryazarlık eğitim programının etkili olduğu ve çocukların dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirmesi ön görülmektedir. Araştırmada elde edilen bulgular alanyazın kapsamında tartışılacaktır. Araştırma kapsamında geliştirilen Yıldız Erken Çocuklukta Dijital Okuryazarlık Eğitim Modeli'nin geliştirilmesi 221K307 nolu TÜBİTAK 1002 proje kapsamında desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Okuryazarlık, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Dönemde Teknoloji

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Dijital/medya Araçları Kullanım Düzeylerinin İletişim Becerileri İle İlişkisinin İncelenmesi

Ahmet Sakin¹, Saide Nur Gedil², Bena Güloğlu², Elif Özkan², Murat Yeşilçay²

¹Sakarya Üniversitesi

²MEB

Bildiri No: 119 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ahmet SAKİN* Saide Nur GEDİL, Bena GÜLOĞLU, Elif ÖZKAN, Murat YEŞİLÇAY

İletişimin temel amaçlarından biri, insanlar hakkında bilgi vermek veya istekte bulunmaktır. Dışsal şeylere atıfta bulunurken, iletişimcilerin belirsizlikten kaçınması ve uygun dilsel ifadeleri seçmesi gerekir. Bu kolay bir başarı değildir ve çocuklar bunu sadece gelişerek öğrenirler. Gönderimsel iletişim, okul öncesi çağındaki çocuklarda dil gelişiminin pragmatik yönünün önemli bir bileşenidir (Küntay, Nakamura ve Ateş-Şen, 2014; akt. Küntay ve Uzundağ, 2018).

Teknolojinin gelişmesiyle cep telefonu, bilgisayar, televizyon, tablet vb. araçlar yetişkinlerin olduğu gibi çocukların da günlük yaşamına girmiştir. Çocukların bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişimlerine olumlu veya olumsuz etkileri olduğu bir çok araştırmacı tarafından dile getirilmektedir. Çocuklar günlük yaşamlarında televizyon, cep telefonu, tablet, bilgisayar gibi teknolojik cihazlarla sıklıkla karşılaşmakta ve bu cihazlar çocukların iletişim, eğlence ve öğrenme yapılarını şekillendirmektedir (Aral ve Keskin, 2018).

Okul öncesi dönemde dijital ekran kullanımının çocukların gelişim alanları üzerindeki etkisine yönelik yapılan çalışmaların farklı bulgular ortaya koyduğu görülmektedir. Alan yazın incelendiğinde bu cihazların kontrollü kullanıldığında birçok yararının olacağını vurgulamıştır. Çocukların akıllı telefonu çok sık kullanmaları onlarda akıllı telefon bağımlılığına yol açmaktadır. Çocuklar okula başlamadan akıllı telefon bağımlısı olma oranı artmaktadır. Bu durum sonuç olarak çocuğun fiziksel ve zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Akıllı telefon bağımlılığı beyin dalgaları testine göre sağ beynin görevlerini azaltmaktadır. Aynı zamanda akıllı telefon pasif bir araç olduğu için çocuklukların gelişimini olumsuz etkilemektedir (Park ve Park, 2014; Ertör ve Kızıltaş, 2018). Bu yüzden okul öncesi dönemde çocukların dijital/medya araçlarını çok sıklıkla kullanması çocukların gelişimine olumlu veya olumsuz etkileri olduğu düşünüldüğünde çocukların iletişim becerilerini nasıl etkilediğinin araştırılması önemli bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır.

AMAÇ

Bu araştırmada okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların iletişim becerileri belirlenerek bu becerilerin dijital/medya araçlarını kullanım sıklığına göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amaçlanmıştır.

Problem Durumu

Okul öncesi dönem çocuklarının dijital/medya araçları kullanım düzeylerinin iletişim becerileri arasında ilişki düzeyi nedir?

Alt problemler

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1-Okul öncesi dönem çocuklarının dijital/medya araçlarını kullanımı ne düzeydedir?

2- Okul öncesi dönem çocuklarının iletişim becerileri ne düzeydedir?

3- Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyetleri ve yaş grupları, çocukların dijital/medya araçları kullanım düzeyleri ve iletişim becerileri üzerinde etkisi var mıdır?

4-Anne veya babaların demografik özellikleri (yaş ve eğitim durumu) ve telefon/tablet kullanım süreleri ile çocukların dijital/medya araçları kullanım düzeyleri ve iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5- Çocuğun tablet ve telefonda geçirdiği süre boyunca vakit geçirdiği aktivite türleri ile iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

6- Okul öncesi dönem çocuklarının dijital/medya araçları kullanım düzeyleri ile iletişim düzeyleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırmada kullanılacak model nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli olarak tasarlanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklem grubunu 2021-2022 eğitim öğretim yılında seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilen Sakarya ili Serdivan ilçesinde bulunan anaokulları ve anasınıflarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukları oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak “5-6 Yaş Grubu Çocukların İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” ve “Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıkları Aile Ölçeği” kullanılacaktır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak 5-6 yaş çocuklarının iletişim becerilerini ölçmek amacıyla Önder, Dağal ve Şallı (2015) tarafından geliştirilen iletişim becerileri değerlendirme ölçeği kullanılmıştır.

Bu ölçek “Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Gelişim Düzeyleri Üzerinde Akıllı Telefon/Tablet Kullanım Alışkanlıklarının ve Buna Yönelik Anne-Baba Tutumlarının Rolü” adlı tez çalışması kapsamında Urfa (2020) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek okul öncesi dönemdeki çocukların akıllı telefon/tablet kullanım alışkanlığını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu ölçek 47 soruluk madde havuzundan oluşan beşli likert tipi ölçektir.

BULGULAR ve SONUÇ

Okul öncesi dönem çocuklarının iletişim becerileri ölçeğinden aldıkları puanlara bakıldığında çocukların ortalama 87 % bir puan aldığı görülmüştür. Ölçekten alınan toplam puanın 190 olduğundan bu değer ortalamanın biraz altında olduğu söylenebilir.

Annenin eğitim durumuna göre çocukların iletişim becerileri arasında ki farka bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Babanın eğitim durumuna göre çocukların iletişim becerileri arasındaki farka bakıldığında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının Akıllı tablet/telefon kullanımları ölçeğinden aldıkları puanlara bakıldığında çocukların ortalama 39 % bir puan aldığı görülmüştür. Ölçekten alınan toplam puanın 105 olduğundan bu değer ortalamanın çok altında olduğu söylenebilir. Okul öncesi dönem çocuklarının Akıllı tablet/telefon kullanımları ölçeğinden aldıkları puanlar ile aile ile vakit geçirme süreleri arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının kullandığı tablet/telefon süreleri ile Akıllı tablet/telefon kullanımları ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farkın olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak okul öncesi dönem çocuklarının Akıllı tablet/telefon kullanım düzeylerinin çok yüksek olmasa da çocukların iletişim becerilerinde olumsuz etki yaptığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, iletişim becerileri, Dijital medya araçları

Bilim Ve Teknoloji Merkezleri Birliği (Astc) Üyesi Çocuk Müzelerinin Misyon, Vizyon, Değer Ve İçeriklerinin İncelenmesi

Demet Öner¹, Zülfiye Gül Ercan¹

¹Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 142 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

1973 yılında Kuzey Amerika merkezli kurulan Bilim ve Teknoloji Merkezleri Birliği (ASTC - Association of Science and Technology Centers) tüm insanların bilim ve teknolojiye ilişkin anlayışlarını geliştirmeyi ve katılımlarını artırmayı hedefleyen kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. Kuruluş günümüzde başta bilim merkezleri ve müzeleri olmak üzere doğa tarihi müzeleri, akvaryumlar, planetaryumlar gibi çeşitli alanlarda yaklaşık 600 kurumu çatısı altında toplamaktadır. Birlik kapsamında yer alan kurumlardan biri de çocuk müzeleridir. Çocuk müzeleri, müzelerin başlıca fonksiyonlarına sahip olmakla birlikte çocukların oynayarak ve keşfederek öğrenmeleri için özel tasarlanmış yerlerdir. Çocuk Müzeleri Birliği'ne (ACM - Association of Children's Museums) göre çocuk müzeleri; merak uyandıran, uygulamalı çalışmalar yapmaya imkan veren, öğrenmeyi teşvik eden içerikler ve sergiler sunarak çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına karşılık veren kâr amacı gütmeyen eğitim ve kültür kurumlarıdır. Günümüzde başta Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere 16 farklı ülkeden 470'i aşkın çocuk müzesi Çocuk Müzeleri Birliği (ACM) çatısı altında yer almaktadır. İki farklı kuruluşun web sayfaları incelendiğinde ne Çocuk Müzeleri Birliği'ne ne de Bilim ve Teknoloji Merkezleri Birliği'ne Türkiye'den üye herhangi bir kurumun yer almadığı görülmüştür. Ulusal alanyazın incelendiğinde Türkiye'de yaklaşık 30 çocuk müzesinin bulunduğu, ancak tamamına yakınının oyuncak temalı olduğu belirlenmiştir. Öte yandan Türkiye'deki müze, bilim merkezi ve çocuk müzelerinin çocuklara yönelik içeriklerinin sınırlılık gösterdiği, uygulamalı çalışmalara imkân vermediği, öğrenmeyi yeterince teşvik etmediği görülmüştür. Bu açıdan değerlendirildiğinde Türkiye'deki çocuk müzelerinin Kuzey Amerika'daki müzelerle kıyaslandığında içerik ve fonksiyonları açısından temel düzeyde kaldığı söylenebilir. Bilim ve Teknoloji Merkezleri Birliği'nin (ASTC) üyeleri incelendiğinde toplamda 47 çocuk müzesinin bu kuruluş çatısında yer aldığı, müzeler içerikleri itibarıyla; arkeoloji, etnografya, doğa tarihi, bilim, sanat ya da daha spesifik bir konuya/içeriğe yönelik olarak farklılaşabilmektedirler. Dolayısıyla çocuk müzelerinin hedef kitleleri ortak olsa da misyon, vizyon, değer ve içerikleri farklılaşabilmektedir. Örneğin 1899 yılında kurulan, dünyanın ilk çocuk müzesi Brooklyn Çocuk Müzesi (Brooklyn Children's Museum) öncelikle çocuklarda merakı arttırmayı, kimliği yüceltmeyi, keyifli öğrenmeyi teşvik etmeyi amaçlarken, 1913'te kurulan en eski ikinci çocuk müzesi olan Boston Çocuk Müzesi'nin (Boston Children's Museum) Boston Çocuk Müzesi ise çocuklar ve aileler için dünyayı daha anlaşılır kılmak adına temel becerileri geliştirmeyi, yaşam boyu öğrenme sevgisini kazandırmayı, çocukların aileleriyle birlikte keyifli keşif deneyimleri yaşamalarını amaçlamaktadır. İçerik açısından bakıldığında Brooklyn Çocuk Müzesinin duyuşal oyun alanı ve Brooklyn'in yerel toplum ve coğrafya içeriklerine daha fazla yer verdiği, Boston Çocuk Müzesi'nin ise duyuşal oyun alanlarının yanı sıra temel bilimlere, sanat, okula hazırlık becerileri, tarım, sağlık, mühendislik, astronomi ve kültür gibi farklı alanlardaki uygulamalara ve kalıcı sergilere yer verildiği görülmektedir. Bu bilgiler ışığında bu araştırmada Bilim ve Teknoloji Merkezleri Birliği (ASTC) üyesi 47 çocuk müzesi misyon, vizyon, değer ve içerikleri bakımından inceleyerek katılımcıların ilgilerini çekmek ve bilgilendirmek, ülkemizdeki çocuklara yönelik bilim sanat teknoloji merkezlerinin ve müzelerin nasıl zenginleştirilebileceğine fikirler sunmak amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynaklarını, kapsam içerisinde yer alan çocuk müzelerinin web sayfaları oluşturmaktadır. Elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda; çocuk müzelerinin hedef kitlenin çocuklar olmasına rağmen ailelerine, öğretmenlerine ve okullarına da hizmet ettiği, bazı çocuk müzelerinin misyon, vizyon, değer ve içeriklerinin farklılaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca çocuk müzelerinin erken çocukluk döneminden itibaren her yaşa yönelik sergi ve etkinliklere yer verdikleri sonucuna da ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitimi, Bilim ve Teknoloji Merkezleri, Çocuk Müzeleri, Okul Dışı Öğrenme Ortamları

Okul Öncesi Öğretmenlerinin İnovatif Düşünme Eğilimleri İle Teknolojik Pedagojik Alan Bilgileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Duygu Arıcı Doğan¹, Fazilet Uluyurt², Kevser Kiliç³, Ebru Doğan Marsak⁴

¹Biruni Üniversitesi

²Meram Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

³Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

⁴Nefise Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Bildiri No: 145 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: Bilgiye ulaşmak için her yolu inceleyen, öğrendiklerini nerede ve nasıl aktaracağını bilen, yenilikçi ve eleştirel düşünebilen kişilerin yetişmesini sağlamak modern eğitimin hedeflerinden biridir (Yılmaz, 2007). Her geçen gün hızla ivmelenen ekonomik, sosyal ve teknolojik alanlarda yaşanan değişimler eğitim sürecinin ve ortamlarının revize edilmesi ve dijitalleşen çağa uygun olarak eğitimle harmanlanması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Catts vd., 2011). Son zamanlarda birçok ülkede teknolojik pedagojik alan bilgisi, öğretmenlerin teknolojiyi doğru şekilde entegre edebilme bilgisi şeklinde tanımlanan bir yaklaşım olarak araştırmacılar tarafından önemli çalışma konusu haline gelmiştir (American Association of Colleges for Teacher Education (AACTE), 2008). Bu nedenle çalışmanın genel amacı okul öncesi öğretmenlerinin inovatif düşünme eğilimleri ile teknolojik pedagojik alan bilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Yöntem: Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 100 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada demografik bilgiler elde etmek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma verileri Bilir (2021) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik İnovatif Düşünme Eğilimi Ölçeği” ve Demirezen (2021) tarafından geçerlik güvenirliği yapılan “Okul Öncesi Öğretmenlerine Yönelik Teknolojik Pedagojik Alan Bilgisi Ölçeği (TPAB)” kullanılarak toplanmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin yaşı, mesleki kıdem yılı, mezun oldukları bölüm ile inovatif düşünme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak eğitim düzeyi ile inovatif düşünme eğilimi arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($p < .05$). Öğretmenlerin yaş, mesleki kıdem yılı, eğitim düzeyi, mezun oldukları alan ile teknolojik pedagojik alan bilgileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya çıkmıştır. Yaş, mesleki kıdem yılı, eğitim düzeyi, mezun olunan bölüm ile pedagojik alan bilgisi alt ölçeği puanları ve teknolojik alan bilgisi alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p < .05$). Öğretmenlerin teknolojik pedagojik alan bilgileri ile inovatif düşünme eğilimleri arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Buna göre, inovatif düşünme eğilimi ile teknolojik pedagojik alan bilgisi arasında ($r = 0.492$, $p < .05$) orta düzeyde korelasyon vardır. TPAB ölçeğinde yer alan pedagojik alan bilgisi alt boyutu ile inovatif düşünme eğilimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki var olup ($r = 0.346$, $p < .05$) düşük düzeydedir. Teknolojik pedagojik alan bilgisi ölçeğinde yer alan teknolojik alan bilgisi alt boyutu ile inovatif düşünme eğilimi arasında da orta düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır ($r = 0.495$, $p < .05$).

Sonuç: Öğretmenlerin yaş, mesleki kıdem yılı, mezun oldukları bölüm ile inovatif düşünme eğilimi arasında ilişki olmadığı ancak eğitim düzeyi ile inovatif düşünme eğilimi arasında pozitif yönlü ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yaş, eğitim düzeyi, mesleki kıdem yılı, mezun oldukları bölüm ile teknolojik pedagojik alan bilgileri arasında ilişki olmadığı bulunmuştur. Ayrıca okul öncesi öğretmenlerinin teknolojik pedagojik alan bilgisi ile inovatif düşünme eğilimleri arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu ortaya

çıkıştır. Alanyazında sınırlı araştırma olduğu dikkat çekmiş olup, benzer konularda daha fazla çalışma yapılması önerilmektedir.

Kaynakça

American Association of Colleges of Teacher Education (AACTE) (2008). *Handbook of technological pedagogical content knowledge (TPCK) for educators*. Routledge/Taylor & Francis Group. doi:10.21432/T2CS3G

Bilir, B. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerine yönelik inovatif düşünme eğilimi ölçeğinin geliştirilmesi* (Tez Numarası: 691222) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Hasan Kalyoncu Üniversitesi] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Catts, R., Falk, I., & Wallace, R. (2011). Vocational Education Pedagogy and the Situated Practices of Teaching Core Skills. R. Canning (Ed.) In *Vocational learning: innovative theory and practice* (p.179). Springer Science & Business Media.

Demirezen, D. (2021). *Okul öncesi öğretmenlerine yönelik teknolojik pedagojik alan bilgisi ölçeğinin Türk örneğinde psikometrik özelliklerinin incelenmesi* (Tez Numarası: 704519) [Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi] Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.

Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(1), 155-167.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, inovatif düşünme eğilimi, teknolojik pedagojik alan bilgisi

Okul Öncesi Eğitim Alan Uzmanlarının Çocuklar İçin Tasarlanabilecek Dijital Oyun Ve Özellikleri Hakkındaki Görüşleri

Muhammed Ünal¹, Özlem Melek Erbil Kaya¹

¹ANADOLU ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 171 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüzde çocukların internet kullanımı gün geçtikçe artmakta, çevrimiçi ortamda daha fazla zaman harcadıkları görülmektedir (OECD, 2012; O'Neill ve Dinh, 2015). Bilgi ve iletişim teknolojileri sayesinde, çocukların medya tüketimi neredeyse iki katına çıkmıştır (OFCOM, 2020). Ancak erken dönemde teknoloji kullanımının çeşitli dezavantajlar oluşturduğu da bilinmektedir. Bu nedenle 2-6 yaş arası çocuklarda ekran sürelerinin yüksek kaliteli ve eğitici teknoloji temelli çocuk programları için günlük bir saatle sınırlandırılması önerilmektedir (AAP, 2016; Dere, 2022). Bu bağlamda okul öncesi eğitimde, çocukları geleceğin teknoloji tabanlı toplumunun vatandaşları olarak hazırlamak için teknolojiyi yaratıcı düşünme ve problem çözme ile birleştiren sistematik bir eğitim reformu gerekliliği de savunulmaktadır (Papadakis, Vaiopoulou, Sifaki, Stamovlasis ve Kalogiannakis, 2021).

Günümüzde dijital oyunlar, çocukların günlük yaşam deneyimlerinde önemli bir yere sahiptir. Çocukların günlük deneyimlerine dijital oyunların uygunluğu konusundaki bilgi eksikliği, uygun içeriklerin doğru bir şekilde belirlenememesine neden olmaktadır. Bu çalışma, okul öncesi eğitim alan uzmanlarının, okul öncesi dönemdeki çocuklar için tasarlanabilecek eğitsel dijital oyunların tasarımı ve temel özellikleri hakkındaki düşüncelerini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması (case study) deseni kullanılmıştır. Okul öncesi eğitimi alanında dijital oyun, teknoloji uygulamaları çalışmaları bulunan 6 öğretim elemanı ile bire bir görüşmeler gerçekleştirilmiş dijital oyunlar hakkındaki bakış açıları ve görüşleri alınarak detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formları aracılığıyla toplanmış ve sonrasında içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Analiz sonucunda bir ana tema ve bu temaya bağlı alt temalar oluşturulmuştur. Dijital oyun oluşturma ana teması ile ilgili alt temalar şunlardır: içerik, tasarım, donanım, etkileşim ve harcanan zaman. Öğretim elemanlarıyla gerçekleştirilen görüşmelerde; çocuğu anlık geri bildirim vermenin mümkün olduğu, senaryonun bağımsız aşamalarda ilerlediği, gelişimsel açıdan çocuğa uygun olan, aktif katılımının desteklediği ve çocuğun memnuniyetinin önemsendiği unsurlar anahtar rol oynamaktadır. Öğretim elemanları, içerik konusunda; çocuğun gelişim seviyesine uygun olması, anlaşılabilirlik, eğitimsel değer, deneme-yanılma süreci, gerçekçilik, özgürlük ve kontrol dengesi, memnuniyet ve haz, acıcılık, zararlı içeriklerin önlenmesi ve bulunma hissi gibi unsurların önemini vurgulamışlardır. Tasarım konusundaki düşüncelerini, görsel ve işitsel öğelerle ifade etmişlerdir. Görsel tasarımda renk, animasyon, mekân, nesnelere ve fonun önemini; işitsel tasarımda ise sesle geri bildirim, fon müziğinin amacı ve bu alanda dikkat edilmesi gereken noktalara dikkat çekmişlerdir. Okul öncesi dönem çocuğuna uygun geliştirilen eğitsel dijital oyunlarda bulunması ve bulunmaması gereken teknik donanımlar üzerinde durulmuştur. Dokunmatik cihazlar, televizyonlar ve projeksiyon cihazları gibi donanımların çocuklar için uygun olduğu, ancak VR gözlüklerinin ve klavye-mouse kombinasyonunun kullanılmaması gerektiği belirtilmiştir. Öğretim elemanlarının görüşüne göre, okul öncesi dönem çocukları eğitsel dijital oyunları öğretmen ve ebeveyn ile birlikte deneyimlemelidirler. Öğretim elemanlarının, alan yazında da karşılaşılan bir durum olan eğitsel dijital oyunlarda harcanan zaman konusunda ortak bir görüşe sahip olmadıkları görülmüştür. Oyunun nasıl, kimle ve ne zaman oynandığına dair görüşlerin farklılık gösterebileceği dile getirilmiş olsa da, belirli zaman aralıkları önerilmiştir. Öğretim elemanları, çeşitli nedenlerle 15 dakikadan 3 saate kadar değişen süreleri önermişlerdir. Öğretim elemanlarının görüşleri doğrultusunda, okul öncesi

dönem çocukları için tasarlanacak dijital oyunların kullanıcı dostu, zaman ve yer sınırlaması olmadan öğrenmeyi teşvik eden, anında geri bildirimde bulunan ve çocukların gelişim seviyelerine uygun olmasını önerilmektedir. Ayrıca, bu tür oyunların daha geniş bir kitleye ulaşabilmesi için yaygınlaştırılmasının önemli olduğu vurgulanmaktadır.

Kaynakça

AAP (2016). American Academy of Pediatrics Council on Communications and Media:Media Use in School-Aged Children and Adolescents. *Pediatrics*, 138 (5):20162592. doi:10.1542/peds.2016-2592

Dere, Z. (2022). Analyzing Technology Addiction and Challenging Behaviors of Young Children. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 14(1), 243-250.

O'Neill, B., and Dinh, T. (2015). Mobile technologies and the incidence of cyberbullying in seven European countries: Findings from Net Children Go Mobile. *Societies*, 5(2), 384-398.

OECD (2012). The Protection of Children Online. Retrieved from https://www.oecd.org/sti/ieconomy/childrenonline_with_cover.pdf

OFCOM (2020). *Children and parents: media use and attitudes report 2019*. 29 Ağustos 2022 tarihinde ulaşılmıştır. https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0023/190616/children-media-use-attitudes-2019-report.pdf

Papadakis, S., Vaiopoulou, J., Sifaki, E., Stamovlasis, D., and Kalogiannakis, M. (2021). Attitudes towards the use of educational robotics: Exploring pre-service and in-service early childhood teacher profiles. *Education Sciences*, 11(5), 204.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Dijital Oyun, Okul Öncesi Teknoloji Uygulamaları, Yarı Yapılandırılmış Görüşme

Erken Çocukluk Döneminde Yapay Zekâya İlişkin Bilimsel Araştırmaların İncelenmesi

Hatice Büşra Yılmaz Tam¹, Mehmet Akif İnci²

¹Muş Alparslan Üniversitesi

²MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 190 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yapay zekâ, algılama, öğrenme ve tahmin etme gibi insan zihniyle ilişkili karmaşık işlevleri taklit etmek için kullanılmaktadır. Çocuklar, günlük yaşamlarında erken yaşlardan itibaren yapay zekâyla tanışmaktadır. Yapay zekâ yaşamı kolaylaştırdığı gibi eğitimde de öğrencilerin öğrenme stilleri, becerileri ve ihtiyaçlarının belirlenerek, daha özelleştirilmiş bir öğrenme deneyimi sunulmasına olanak sağlamaktadır. Yapay zekâ araçları eğitimin farklı alanlarında çeşitli eğitsel amaçlarla kullanılmaktadır. Yapay zekâ araçları, küçük çocukların gelişim ve öğrenmelerini desteklemek için erken çocukluk eğitimi alanında da giderek yaygınlaşmakta ve çocukların tüm gelişim alanlarını destekleyecek araçlar ve uygulamalar sunmaktadır. Sesli kişisel asistanlar, ev robotları ve ağ bağlantılı akıllı oyuncaklar gibi giderek daha fazla yapay zekâ cihazı çocukların hayatında yer etmektedir. Erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ araçları kullanımının çocukların dil, kavram öğrenimi, matematiksel beceriler, düşünme becerileri olmak üzere çeşitli alanlarda gelişimini desteklediği görülmektedir. Akıllı robotlar içeren yapay zekâ araçlarının çocuklar arasındaki sosyal etkileşimi artırabileceğini ve çocukların öğrenme etkinliklerine daha fazla katılmasını sağlayabileceği bilinmektedir. Erken çocukluk döneminde yapay zekâ kullanımı, çocuklara etkileşimli ve verimli öğrenme deneyimleri sunmayı amaçlamaktadır. Uluslararası alan yazında yapay zekâ araçları kullanımı ile ilgili birçok araştırma bulunmakla beraber son zamanlarda Türkiye’de de bu alana yönelik araştırmaların arttığı görülmektedir. Bu doğrultuda, çocukların etkin öğrenmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu düşünülen yapay zeka araçlarına yönelik yapılan araştırmalara bütüncül bir bakış sağlamanın önemli olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle araştırmanın amacı, alan yazında Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde yapay zekânın kullanımına ilişkin yapılan araştırmaları incelemektir. Araştırma betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmada, doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi, araştırma kapsamındaki belge ve arşivin taranarak verilerin toplanması ve sistematik bir şekilde incelenmesidir (Güçlü, 2019). Araştırmada, ERIC, Taylor & Francis, Web of Science ve YÖKTEZ veri tabanları ile Google Akademik arama motorlarında “erken çocuklukta yapay zekâ”, “erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ”, “okul öncesi eğitimde yapay zeka”, “artificial intelligence in early childhood”, “early childhood and AI” anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Araştırma kapsamı Türkiye’de yapılan bilimsel çalışmalar ile sınırlandırılmıştır. Bilimsel çalışmalar yüksek lisans ve doktora tez çalışmaları ile makalelerden oluşmaktadır. ERIC veri tabanında yapılan taramada erken çocuklukta yapay zekâ ile ilgili 16 çalışmaya rastlanmış olup bunlardan 2 tanesinin Türkiye’de yapıldığı görülmüş ve araştırmaya dahil edilmiştir. “Taylor & Francis” ve “Web of Science” veri tabanlarında Türkiye’de yapılmış bir araştırmaya rastlanmamıştır. YÖKTEZ veri tabanında “yapay zekâ” anahtar kelimesi ile yapılan taramada 2817 adet teze ulaşılmıştır. Bu tezlerin içerisinde, eğitim alanında 38, erken çocukluk dönemi ile ilgili 5 tez olduğu görülmüş ve araştırmaya dahil edilmiştir. “Google Akademik” arama motorunda “yapay zekâ ve erken çocukluk eğitimi” anahtar kelimeleri ile taramada 71 adet çalışma görülmüş olup bu çalışmalardan yalnızca 5 tanesinin erken çocukluk eğitiminde yapay zekâ ile ilgili olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan çalışmalar arasında kriterlere uyan toplamda 7 makale ve 5 lisansüstü tez çalışması tespit edilmiştir. Diğer bir ifadeyle, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde yapay zekânın kullanımına ilişkin Ağustos 2023’e kadar yapılmış olan toplam 12 bilimsel çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilen çalışmalar türü, yayınlanma yılı, amacı, kime yönelik olduğu, araştırma deseni, araştırma yöntemi, örneklem türü ve veri toplama araçlarının türü kriterleri yönünden incelenmiş ve belirlenen kriterlere göre analiz edilerek tartışılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara ilişkin alan uzmanlarına ve eğitimcilerde önerilerde bulunulmuştur.

KAYNAKÇA

Güçlü, İ. (2019). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri teknik-yaklaşım-uygulama*. Ankara: Nobel.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, okul öncesi dönem, yapay zekâ, doküman analizi

Okul Öncesi Eğitim Öğretmeni, Öğrencisi Ve Annelerinin Yapay Zekâ Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi

Cansu Köken¹, Asude Balaban Dağal²

¹İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu

²Marmara Üniversitesi

Bildiri No: 198 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Gelişen ve hızlı bir değişim içinde olduğumuz dünyada, teknolojideki çalışmalar sonucu yapay zekâ hayatlarımıza dâhil olmaktadır. Yapay zekâ teknolojisi; insan zekâsının taklit edilmesiyle ortaya çıkarak akıl yürütebilen, muhakeme edebilen, aynı anda birçok işi yürütebilen, yaratıcı sonuçlarıyla karar verebilen ve birçok süreci yönetebilen bilişim teknolojisidir. Günümüzde dijital ortamda gerçekleştirilen iş ve işlemlerin artmasıyla bilgiye hızlı ulaşım, eğlence, finans, iletişim, havacılık, ulaşım, mühendislik, tasarım uygulamaları, robotik kodlama, eğitim ve depolama gibi neredeyse hayatımızın her alanında yapay zekâ farklı faaliyet alanlarıyla aktif olarak kullanılmaktadır. Bu teknoloji eğitimde yeni nesil teknolojik öğretim materyallerini beraberinde getirmektedir; öğretici robotlar, akıllı tabletler, çevrimiçi yazılım ve sanat asistanlar, oyun ve çevrimiçi öğrenme platformları gibi. Alanyazın incelendiğinde eğitimde yapay zekâ çalışmaları da yıllara göre artış göstermektedir. Bu araştırmada okul öncesi öğretmenleri, öğrencileri ve annelerin yapay zekâ hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmaya devlet ve özel bağımsız anaokullarında eğitim veren okul öncesi öğretmenleri, her öğretmenin 5 yaş grubu bir öğrencisi ve annesi olmak üzere toplam 10 kişi gönüllü katılım sağlamıştır. Görüşme soruları araştırmacılar tarafından hazırlanmış olup, açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Görüşmeler bire bir ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemiyle planlanmış olup katılımcıların yapay zekâ ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi amacıyla görüşme formu oluşturularak veri toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve benzer cevaplar gruplandırılarak frekans belirtilmiştir. Araştırma bulgularına göre, **çocuklara sorulan** “Sence yapay zekâ nedir?” sorusuna çocukların çoğu “robotların konuşması” cevabını vermiştir. “Sence yapay zekâ ile neler yapabiliriz?” sorusuna, çocukların çoğu “yeni oyunlar yazdırabilir, her şeye ulaşabiliriz” cevabını vermiştir. “Sence yapay zekâyı nerede kullanabiliriz?” sorusuna, çocukların çoğu “evde, bilgisayarda her yerde kullanabiliriz” cevabını vermiştir. “Yapay zekâ hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna ise çocukların çoğu “bizim için yararlı ve eğlenceli bir şey” cevabını vermiştir. “Sence yapay zekâyı kimler oluşturmuş olabilir?” sorusuna devlet anaokulu öğrencilerinin çoğu yakın çevrelerinden isimler verirken, özel anaokulu öğrencilerinin hepsi “bilim adamları” cevabını vermiştir. **Annelere sorulan** “Sizce yapay zekâ nedir?” sorusuna çocuğu devlet anaokulunda eğitim gören annelerin çoğu “insan hayatını kolaylaştıran yazılım” cevabını verirken, çocuğu özel anaokulunda eğitim gören annelerin çoğu “insan zekâsının taklit edilmesiyle oluşturulan teknolojik sistem” cevabını vermiştir. “Yapay zekâ ile ilgili evinizde neler konuşuyorsunuz?” sorusuna, annelerin çoğu “çocuklarının henüz küçük olduğu ve henüz bu konuda konuşmadıklarını” ifade etmiştir. “Çocuğunuz yapay zekâ ile ilgili neler biliyor?” sorusuna annelerin birkaçı “yapay zekâ hakkında bilgi sahibi olmadıklarını”, birkaçı ise “bilgisayar, telefon, tablet gibi cihazlarla hayatı kolaylaştırdığı” cevabını vermiştir. “Siz mesleğinizde yapay zekâyı kullanarak nasıl uygulamalar yaparsınız?” sorusuna annelerin çoğu “robotik kodlama, akıllı tahtalar, tabletler” cevabını verirken, annelerin birkaçı da “akıllı ev aletleri” cevabını vermiştir. “Yapay zekânın yaşantınıza ne gibi etkileri olduğunu/olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna annelerin büyük çoğunluğu “yapay zekânın insanların yerini alacağı ve insanları işsiz bırakacağını” ifade etmiştir. “Çocuğunuzun erken yaşlardan itibaren bu tür kavramlarla buluşması hakkındaki düşünceniz nedir?” sorusuna annelerin büyük çoğunluğu “kontrollü düzeyde öğrenmesini desteklediklerini” ifade ederken, annelerin birkaçı “çocuklarının erken yaşta teknoloji ile tanışmasını istemediklerini” ifade etmiştir. **Öğretmenlere sorulan** “Sizce yapay zekâ nedir?” sorusuna öğretmenlerin çoğu “insan zekâsını taklit eden teknolojik sistem” cevabını vermiştir. “Yapay zekâ ile ilgili sınıfınızda neler konuşuyorsunuz?” sorusuna

öğretmenlerin çoğu “direkt yapay zekâ müfredatımızda yer almasa da akıllı cihazlar üzerinden sohbet ediyoruz” cevabını verirken, öğretmenlerin birkaçı “hiç bahsetmiyorum” cevabını vermiştir. “Siz sınıfınızda yapay zekâyı kullanarak nasıl uygulamalar yaparsınız?” sorusuna öğretmenlerin birkaçı “robotik kodlamalar ile oyun oynarken kullandığını”, birkaçı ise “akıllı tahtadan etkinliklerle ilgili interaktif eğitsel aktivitelere yer verdiğini” ifade etmiştir. “Yapay zekânın yaşantınıza ne gibi etkileri olduğunu/olacağını düşünüyorsunuz?” sorusuna öğretmenlerin büyük çoğunluğu “gündelik hayatı kolaylaştırırken insan gücüne ihtiyaç kalmayacağını ve insanların işsiz kalacağı endişesi taşıdığını” ifade etmiştir. “Çocukların erken çocukluktan itibaren bu tür kavramlarla buluşturulması hakkındaki düşünceniz nedir?” sorusuna ise öğretmenlerin büyük çoğunluğu “dijital çağa ayak uydurmak gerektiğini ancak erken çocukluk döneminde gelişimlerine zararlı olacağını” ifade etmiştir. Bu bulgulara göre, okul öncesi öğrencilerinin, velilerin ve öğretmenlerin yapay zekâ hakkında tam olarak bilgisi olmasa bile birtakım bilgilere sahip oldukları ve kullandıkları teknolojik aletlerde yapay zekâdan yararlandıklarının farkında oldukları sonucuna ulaşılabilir. Öğrencilere, velilere ve öğretmenlere yapay zekânın tanıtılması, eğitimde sanal öğrenme ortamlarının oluşturulması, yapay zekânın farklı algoritmalarına yer verilmesi hususunda yeni çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: yapay zekâ, okul öncesi dönem, okul öncesi öğretmeni, erken çocukluk, teknoloji

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Matematik Becerileri Öğrenme Sürecinde Teknolojik Araçların Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşleri

Abdülbaki Ergel

Mardin Artuklu Üniversitesi

Bildiri No: 209 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırma, okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin, matematik becerileri öğrenme sürecinde teknoloji kullanımına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmaktadır. Teknoloji, öğrenme sürecini daha etkili ve verimli hale getirebilecek bir araçtır. Bu nedenle, öğretmenlerin bu konudaki görüşleri, eğitim uygulamalarını ve politikalarını şekillendirmede önemli bir rol oynayabilir.

Ayrıca, çocukların matematik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek teknolojik araçların neler olduğunu belirlemek de araştırmanın bir parçasıdır. Bu durum, eğitimcilerin ve politika yapıcıların, çocukların matematik becerilerini geliştirmek için hangi teknolojik araçları kullanabilecekleri konusunda yardımcı olabilir.

Son olarak, teknolojik araçların kullanımını kısıtlayan faktörlerin neler olduğunu belirlemek de bu araştırmanın diğer bir amacıdır. Bu bilgi, bu engellerin nasıl aşılabileceği konusunda stratejiler geliştirmeye yardımcı olabilir. Bu şekilde, okul öncesi eğitim kurumlarındaki öğrencilerin matematik becerilerini geliştirmek için teknolojinin daha etkin bir şekilde kullanılması sağlanabilir.

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan odak grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu, Mardin ili Artuklu ilçesinde bulunan bir anaokulunda görev yapan 8 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Görüşme, bir moderatör ve üç gözlemci eşliğinde 60 dakikalık bir oturumda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara görüşmenin amacı açıklandıktan sonra, daha önceden hazırlanan yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiş ve aktif katılım teşvik edilmiştir. Görüşme sırasında katılımcılardan izin alınarak ses kaydı alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde içerik analizi yaklaşımı kullanılmıştır.

Odak grup görüşmesi sonucunda elde edilen bulgular şunlardır: Okulda/sınıfta genellikle projeksiyon, bilgisayar, fotokopi makinesi ve televizyon gibi teknolojik araçlar bulunmaktadır. Matematik öğrenme sürecinde öğretmenler genellikle bilgisayar, televizyon, akıllı telefon ve fotokopi makinesi gibi teknolojik araçları kullanmaktadır. Öğrenciler ise matematik becerilerini geliştirmek için genellikle akıllı tahta, televizyon ve tablet gibi teknolojik araçları kullanmaktadır. Okulda/sınıfta çocukların matematik becerilerini geliştirmek için projeksiyon, akıllı tahta, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Ancak çocukların matematik becerilerini geliştirmek için teknolojik araçların kullanımını kısıtlayan faktörler arasında ebeveyn tutumu, yöneticinin bakış açısı, yeterli teknolojik araçların olmaması ve çocukların teknolojik araçları doğru kullanamaması gibi faktörler bulunmaktadır.

Öğretmenler ayrıca okul öncesi eğitimde ve özellikle matematik becerileri öğrenme sürecinde teknoloji kullanımına dair genel bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Bu konuda bilgilerini geliştirecek hizmet içi eğitimlere, kurslara, seminerlere ve atölye çalışmalarına katılmak istediklerini ifade etmişlerdir.

Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenler genellikle projeksiyon, bilgisayar ve fotokopi makinesi gibi teknolojik araçları kullandıkları görülmektedir. Ancak akıllı tahta ve televizyon gibi araçlar nadiren kullanılmaktadır. Matematik öğrenme sürecinde öğretmenler, bilgisayar, televizyon, fotokopi makinesi ve akıllı telefon gibi teknolojik araçları kullanmaktadır. Öğrenciler ise matematik öğrenme sürecinde genellikle akıllı tahta, televizyon ve tablet gibi teknolojik araçları kullanmaktadır.

Öğretmenler, matematik becerilerinin geliştirilmesi sürecinde projeksiyon, akıllı tahta, bilgisayar ve tablet gibi teknolojik araçlara her sınıfta ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Ancak, okulda yeterli teknolojik aracın olmaması, idareci ve ebeveynlerin teknolojik araçların kullanımına ilişkin olumsuz tutumları, çocukların teknolojik araçları doğru kullanamaması ve ailelerin düşük sosyoekonomik durumu gibi faktörler nedeniyle bu araçları yeterince kullanamadıkları görülmüştür.

Öğretmenlerin okul öncesi eğitim kurumlarında kullanılan mevcut teknolojik araçların farkında oldukları ve matematik öğrenme sürecinde bu araçları kullanmak istedikleri belirlenmiştir. Ayrıca, okul öncesi eğitimde ve özellikle matematik becerilerinin geliştirilmesi sürecinde teknoloji kullanımına dair genel bilgi sahibi oldukları ve bu konuda bilgilerini geliştirecek eğitimlere katılmak istedikleri görülmüştür. Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumlarında teknoloji kullanımının artırılması ve öğretmenlerin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olmaları için hizmet içi eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir. Bu tür eğitimler, öğretmenlerin teknolojiyi daha etkin bir şekilde kullanmalarını ve çocukların matematik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, matematik becerileri, teknolojik araçlar

Okul Öncesi Eğitiminde E-Portfolyo Platformu Geliştirme Ve Öğretmenlerin E-Portfolyo Kullanımına Yönelik Bilgi, Beceri Ve Tutumlarının İncelenmesi

Muhammed Fatih Küçükkara¹, Nesrin Işıkoğlu²

¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi

²Pamukkale Üniversitesi

Bildiri No: 214 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk eğitiminde portfolyolar çocukların gelişimsel değerlendirmesi amacıyla da yaygın olarak kullanılmaktadır (Doğan, 2019; Gullo, 2005; Işıkoğlu ve Canbeldek, 2017; McAfee ve Leong, 2012; Wortham, 2014). Portfolyoların erken çocukluk eğitim sürecine etkin olarak dahil edilebilir olması, esnek ve uyarlanabilir olması ve değerlendirmede süreklilik kazandırması gibi özellikler öğretmenlerin portfolyo değerlendirmelerini tercih etmeleri için önemlidir (McAfee ve Leong, 2012). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin çocukları değerlendirmede en fazla gözlem ve portfolyo kullandıkları saptanmıştır (Işıkoğlu Erdoğan ve diğ., 2021). Portfolyolar, çocukların gelişimi ve öğrenmeleri hakkında zengin ve somut bilgiler sağlayarak, eğitimin bütüncül ve devamlılık içeren bir süreç olarak anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin ebeveynlerle kolay iletişim kurabilmesine ve çocuklarının gelişimiyle ilgili farklı ürünler sunabilmesine olanak tanımaktadır (Alaçam ve Olgan, 2016; Öncü, 2009; Wortham, 2014). Ek olarak çocukların kendilerini değerlendirmelerine, beceri ve gelişimlerini farklı şekillerde görmelerine olanak tanıyarak kendi farkındalıklarını keşfetmelerine ve dolayısıyla benlik saygılarına katkıda bulunmalarına destek olmaktadır (Pergola, 2015).

Günümüzde teknolojinin gelişmesiyle birlikte kağıt dosya kullanılarak hazırlanan portfolyoların yanında ses, video, grafik ve metin gibi medya biçimi kullanılarak hazırlanan e-portfolyolar değerlendirme amacıyla kullanılmaktadır (Chang, 2001; Gök ve diğ., 2020; Higgins, 2015; Knauf ve Lepold, 2021; Theodosiadou ve Konstantinidis, 2015). Dijital portfolyo, web tabanlı portfolyo ve teknoloji tabanlı portfolyo gibi farklı isimler alanyazında e-portfolyoları tanımlamak için kullanılmaktadır (Alawdat, 2013; Barrett, 2007; Lorenzo ve Ittelson, 2005). E- portfolyoların kullanımları başta okul öncesi eğitim olmak üzere farklı eğitim kademelerinde yaygınlaşmaktadır (Hartnell-Young ve Morriss, 2006) E-portfolyoların kullanım kolaylığı, veri saklama imkânları, zamandan kazanma, çocukların öğrenme sürecine destekleme, öğretmenlerin performanslarının düzenli olarak takib etme gibi olanaklar sağlamaktadır (Alajmi, 2019; Buzzetto-More, 2010; Nicole, 2010). Ayrıca okul öncesi eğitimi öğretmenleri süreç odaklı etkili değerlendirme yapabilme olanağını elde etmiş olmaktadır (Beaumont-Bates, 2017).

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi eğitim öğretmenlerinin katılımıyla geliştirilen bir e-portfolyo platformunun çocukların gelişimsel değerlendirilmesinde nasıl kullanılabileceğini ve bu süreçte öğretmenlerin bilgi, beceri, ve teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutumlarının e-portfolyo eğitim sürecindeki etkilerini incelemektir. Araştırma, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokulu veya sınıflarında görev yapan 17 öğretmen üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma, işbirlikçi eylem araştırması yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. E-portfolyo eylem planının eğitim sürecinin katılımcı öğretmenlerin teknolojik araç-gereç kullanım tutumlarını ve çocukları değerlendirme bilgi düzeylerini nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla nicel ölçümler yapılmıştır. Ayrıca, nitel araştırma kısmında öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler ve odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. E-portfolyo platformunun uygulanması için eğitim süreci eylem planı sekiz hafta boyunca haftada iki kez düzenlenen çevrimiçi oturumlarla gerçekleştirilmiştir. Bu oturumlar kaydedilerek günlükler oluşturulmuştur. Katılımcı öğretmenlere, e-portfolyo eylem planı eğitim sürecinden önce Okul Öncesi Eğitimde Teknolojik Araç-Gereç Kullanımına Yönelik Tutum Ölçeği ve Çocuk Tanıma ve Değerlendirme Bilgi Testi (ÇTDBT) ön test olarak uygulanmış ve sekiz haftalık eylem planı sürecinin sonunda aynı testler son test olarak tekrar

uygulanmıştır. Nitel verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ayrıca, nicel verilerin analizinde Wilcoxon işaretli sıralar testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, katılımcı okul öncesi eğitimi öğretmenleri ile işbirliği yapılarak geliştirilen e-portfolio platformunun, öğretmenlerin ihtiyaçlarına yönelik kullanıcı dostu, kapsamlı değerlendirme araçları sunan ve işlevsel katkılar sağlayan bir araç olduğunu göstermektedir. E-portfolio platformunun kağıt/kalem temelli portfolyolara göre saklama alanı, zaman yönetimi, ve objektif değerlendirme gibi alanlarda öğretmenlerin karşılaştığı zorlukları azalttığı tespit edilmiştir. Nicel analiz sonuçları ise e-portfolio eylem planının uygulanmasının, katılımcı öğretmenlerin teknolojik araç-gereç kullanımına yönelik tutumlarını ve çocukları tanıma ve değerlendirme bilgi düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı artışlara yol açtığını göstermektedir. Bu sonuçlar, öğretmenlerin eğitim süreçlerini daha etkili bir şekilde yönlendirebilmeleri için kullanıcı dostu, kapsamlı değerlendirme araçları sunan ve işlevsel e-portfolio platformlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu sayede erken çocukluk eğitimi alanındaki değerlendirme süreçleri daha etkili bir şekilde yürütülebilir ve çocukların gelişimi daha iyi desteklenmiş olur.

Anahtar Kelimeler: e-portfolio, okul öncesi eğitim, değerlendirme

Erken Çocukluk Döneminde Ebeveyn Beslenme Tutumlarının Dil Gelişimine Etkisi

Gülsüm Arzu Toka¹, Nurhan Ünüsan¹

¹KTO Karatay Üniversitesi

Bildiri No: 288 - Bildiri Sunum Şekli: Poster Bildiri

*Prof. Dr. Nurhan ÜNÜSAN *Gülsüm Arzu TOKA

*KTO Karatay Üniversitesi Çocuk Gelişimi Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, erken çocukluk döneminde ebeveynlerin beslenme tutumlarının çocukların dil gelişimi üzerindeki etkisini derinlemesine anlamak ve bu etkileri detaylı bir şekilde araştırmaktır. Araştırmanın bir diğer önemi ise toplum sağlığını etkileme potansiyeline sahip olmasıdır. Ebeveynlerin beslenme tutumları, çocukların sağlıklı büyümelerini ve gelişmelerini doğrudan etkileyebilmektedir. Dolayısıyla, ebeveynlerin sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştirmesi ve çocuklarına bu alışkanlıkları öğretmesi, toplumun genel sağlığını olumlu bir şekilde etkileyebilmektedir.

Bu araştırma, çocukların dil gelişimini desteklemek ve sağlıklı büyümelerini teşvik etmek amacıyla ebeveynlere yönelik beslenme alışkanlıkları konusunda farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Ebeveynlerin bilinçli beslenme tercihleri, çocukların sağlıklı bir dil gelişimi yaşamalarına yardımcı olabilmektedir. Ancak, bu konuda daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır çünkü bu ilişkinin altında yatan mekanizmaların ve etki derecelerinin daha iyi anlaşılması gerekmektedir.

Araştırmanın kavramsal çerçevesi, erken çocukluk dönemi, beslenme tutumları ve dil gelişimi kavramları etrafında şekillenmektedir. Erken çocukluk dönemi, doğumdan okul öncesi dönemin sonuna kadar olan süreci kapsar ve çocuğun fiziksel, zihinsel ve duygusal gelişiminin temellerinin atıldığı bir dönemdir. Bu dönemde dil gelişimi, bilişsel yeteneklerin önemli bir göstergesi olarak öne çıkar. Beslenme tutumları ise bireylerin yemek seçimlerini ve beslenme alışkanlıklarını yansıtan bir kavramdır ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları, çocukların büyümeleri ve gelişmeleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilmektedir.

Erken çocukluk dönemi, çocukların dil gelişiminin temelini oluşturan kritik bir zaman dilimidir. Bu dönemde, çocuklar dil becerilerini geliştirirken sesleri tanımaya, kelimeleri anlamaya ve iletişim kurmayı öğrenmeye başlarlar. Dil gelişimi, bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimle sıkı bir ilişki içindedir ve bu dönemdeki dil gelişimi, ilerleyen yaşlardaki akademik başarıyı da etkileyebilmektedir.

Beslenme tutumları, bireylerin yemek seçimlerini, yeme alışkanlıklarını ve beslenme tercihlerini yansıtır. Sağlıklı beslenme, dengeli ve çeşitli bir diyeti içerirken aynı zamanda zararlı yiyeceklerin sınırlandırılması anlamına gelir. Sağlıklı beslenme alışkanlıkları, vücudun gelişimi ve işleyişi için gerekli olan besin maddelerinin alınmasını sağlar. Ayrıca, sağlıklı beslenme alışkanlıkları, obezite, diyabet, kalp hastalıkları gibi kronik sağlık sorunlarının önlenmesine katkıda bulunabilmektedir.

Bu çalışma, çocukların dil gelişimini anlamak ve sağlıklı büyümelerini teşvik etmek amacıyla erken çocukluk döneminde ebeveynlerin beslenme tutumlarını incelemeyi hedeflemiştir. Bulgular, ebeveynlerin beslenme tutumlarının çocukların dil becerilerini etkilediğini göstermektedir. Özellikle sağlıklı yemek seçimi konusunda olumlu bir tutumun, çocukların dil gelişimini desteklediği tespit edilmiştir. Ancak, fast food tercihinin orta derecede olumlu bir tutumla ilişkilendirilmesi, bu tutumun dil gelişimine olumsuz

etkileri olabileceğini işaret etmektedir. Bu sonuçlar, çocukların dil becerilerinin farklı alanlarda değişebileceğini ve dil gelişimini etkileyen çeşitli faktörlerin bulunduğunu göstermektedir.

Bu çalışmanın metodolojisi ve ölçüm araçları bazı sınırlılıklara sahip olabilmektedir. Daha fazla araştırma, daha geniş bir veri kümesi ve farklı ölçüm araçları kullanarak bu konuyu daha ayrıntılı bir şekilde incelemelidir. Gelecekteki çalışmalar, ebeveynlerin beslenme tutumlarının çocukların dil gelişimine etkisini daha derinlemesine anlamak için bu araştırmanın bulgularını desteklemelidir.

Araştırmanın ön bulgusunda, ebeveynlerin beslenme tutumları ile çocukların dil gelişimi arasındaki ilişkiyi inceleyen analizlerden gelmektedir. Korelasyon analizleri, beslenme tutumları ile dil gelişimi arasındaki ilişkileri değerlendirmek için kullanılmıştır. Sağlıklı yemek seçimi ile dil gelişimi arasında pozitif bir korelasyon tespit edilmiştir ($r=0,45$, $p<0,05$). Bu sonuç, ebeveynlerin sağlıklı yemek seçimi yapma eğiliminde olduklarında çocukların kelime dağarcığının ve konuşma akıcılığının daha iyi olduğunu göstermektedir. Ayrıca, fast food tercihi ile dil gelişimi arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur ($r=-0,30$, $p<0,05$). Bu da, fast food tercihinin arttıkça çocukların dil gelişiminin olumsuz etkilendiğini göstermektedir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu, bu sonuçların tartışılması ve yorumlanmasıyla ilgilidir. Bulgular, ebeveynlerin beslenme tutumlarının çocukların dil gelişimi üzerinde etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. Özellikle sağlıklı yemek seçimi ile pozitif bir ilişki saptanmıştır, bu da sağlıklı beslenme alışkanlıklarının çocukların dil becerilerini artırabileceğini işaret etmektedir. Fast food tercihinin ise dil gelişimi üzerinde olumsuz etkileri olduğu tespit edilmiştir. Bulgular, ebeveynlere yönelik beslenme alışkanlıkları hakkında farkındalık yaratma ve eğitim programlarının geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Son olarak, araştırmanın beşinci bulgusu, çalışmanın sınırlılıklarını ve gelecekteki araştırmalar için önerileri içermektedir. Bu çalışmanın metodolojisi ve ölçüm araçlarının sınırlılıkları vardır ve daha fazla araştırma, daha geniş bir veri kümesi ve farklı ölçüm araçları kullanarak bu konuyu daha ayrıntılı incelemelidir. Gelecekteki araştırmalar, bu ilişkinin altında yatan mekanizmaları daha iyi anlamak için özel bir odaklanma gerektirebilmektedir.

Bu bağlamda, bu araştırma ebeveynlerin beslenme tutumlarının çocukların dil gelişimini etkilediğini göstermektedir. Bulgular, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının çocukların dil becerileri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu ve ebeveynlere yönelik eğitim programları ve farkındalık kampanyalarının çocukların sağlıklı dil gelişimini desteklemeye yardımcı olabileceğini vurgulamaktadır. Bu araştırma araştırmacının daha sonra ki büyük örneklem grubu çalışmasıyla daha etkili hale getirilecektir.

İletişim: Gülsüm Arzu TOKA arzu_toka@hotmail.com 05063994021

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Dönemi, Dil Gelişimi , Beslenme Tutumları

The Effects Of Early Childhood English Language Education Program On Very Young Learners' Vocabulary Knowledge And Communicative Skills

Burcu Güngör¹, Alev Önder²

¹Istanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

²Istanbul Bahçeşehir Üniversitesi

Abstract No: 47 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

1. Aim

This study was conducted to examine the effect of Early Childhood English Language Education Program (ECELEP), aimed at improving receptive and expressive vocabulary knowledge and basic communicative skills of very young English as foreign language (EFL) learners.

2. Method

The study was designed using 'mixed methods' approach. In this experimental research, the randomized pretest- posttest control group design was used. 36 children aged between 5 and 6 years participated in the study. There were 18 children in both experimental group (M = 5 years and 11 months) and control group (M = 5 years and 10 months). The English learning hours that lasted for 40-45 minutes took place three times a week over 16 weeks. There were six common basic themes including 48 target vocabulary. Whereas these themes were presented to control group using traditional methods including repetition of decontextualized sentences, memorization of target vocabulary and teacher-led activities with flashcards and songs, same themes were presented to experimental group with communicative and interactive approaches including age-appropriate activities (e.g., thinking skill activities, art and craft activities, stories, drama activities, games, songs, parental involvement) in the scope of the program. English Picture Vocabulary Test (EPVT) and Performance-based Assessment (PA) developed by the researcher were used to measure very young learners (VYLs') receptive and expressive vocabulary knowledge and communicative skills respectively. In addition, children's views and attitudes in both groups were elicited to find out about their L2 learning experiences in detail at the end of the intervention through semi-structured interviews. These interviews were analyzed with inductive content analysis.

3. Results

The mean scores of the post-test Receptive EPVT (M: 44.16, M: 39.11) and Expressive EPVT (M: 42.11, M: 36.38) of the treatment and control groups reveal that VYLs in both groups outperform in the receptive part than the expressive part. A statistically significant difference was also found in terms of expressive vocabulary knowledge between post-test mean scores of treatment and control group children ($U = 171.00, p < .05$). As for the comparison of post-test scores of treatment and control group in PA, the results of the study revealed that there is a significant difference between the treatment (M= 44.94) and control (M= 25.22) groups' mean differences on L2 communication skill scores. In addition, the post-test results indicate a significant difference between the treatment group and the control group, ($U = 171.500, z = -5.15, p < .05$). The findings of this study revealed that ECELEP made a significance difference in the total score of English word comprehension, production and communication skills as a result of their exposure to contextualized language learning in meaningful and enjoyable ways through play-based activities and interactive materials. Considering the results of interview with VYLs on the issues such as the practices they were discouraged, the activities they liked and disliked and the motivational factors

that made the L2 learning easier, it could be concluded that their opinions and views about all aspects of the L2 education provided invaluable feedback for teachers, researchers and policymakers.

4. Conclusion and Suggestion

This study can be beneficial for teachers and teaching assistants working with three-to seven-year-olds who are learning English at pre-primary level in EFL contexts. As a possible suggestion, teachers and teacher trainers can make use of the set of activities in ECELEP. It can be also inspiring for the education policymakers and education ministries that can be further in need of strengthening the position of English by lowering the starting age to the pre-primary school years and introducing English as an L2 in state pre-primary schools.

Finally, it should be kept in mind that L2 learning at pre-primary level is the 'first meeting' with a foreign language for children who start to learn this language in EFL context. In this sense, language teachers, policy makers, teacher educators and researchers who place emphasis on children's first impressions in their first meetings should support VYLs to have meaningful, useful, and playful L2 learning experiences in a language rich environment. If they can develop healthy and positive attachment with the target language in a high-quality L2 program designed with age-appropriate and effective methodological and pedagogical principles, they can reach the desired learning outcomes quite easily and the positive effects of this 'impressive meeting' sustain for a long time. It is significant we get it right from the beginning.

Keywords: Very Young EFL Learners, Early English Language Education Program, VYLs' Perceptions of English Learning

Duyusal Oyun Programı'nın Yabancı Uyruklu Çocukların Türkçe Öğrenimine Etkisi

Sevilay Yazarlı Çelik¹, Özlem Kiriş²

¹MEB

²İstanbul Aydın Üniversitesi

Bildiri No: 329 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Okul öncesi eğitim kurumlarının etkinlikleri arasında yer alan ve çocukların vücut farkındalığı kazanmasını destekleyen duyuşsal oyun çalışmaları; çocukların yaparak yaşayarak içerisinde buldukları zamanı deneyimlerken kendi duygularını anlayıp anlatmalarını, dolayısıyla içerisinde yaşadıkları toplumun dilini kullanma becerisini kazanmalarını desteklemektedir. Çocuğun içinde bulunduğu toplumun dilini yaşına uygun gelişim becerileri doğrultusunda kullanması onun sosyal bakımdan yaşadığı topluma uyumunu artırmakta aynı zamanda bilişsel gelişiminin desteklendiği eğitim ortamlarına kendini ait hissederek sınıf iklimine entegre olmaktadır. Özellikle erken çocukluk eğitiminin verildiği kurumlarda oyunun merkeze alınması söz konusu aitlik olgusunun desteklenmesini sağlamaktadır. Çocukların kendilerini ifade etmelerinde önemli role sahip olan duyuşsal oyunlara eklenen sözlü anlatım ve ezgisel çalışmalar; onların kelime telaffuzlarının ve kelime haznelerinin zenginleşmesine de büyük katkı sağlamaktadır. Erken çocukluk eğitimine başlamış olan ve aile ortamından yeni ayrılarak farklı bir sosyal ortama giren çocukların, doğal iletişim dilini kullanarak kelime hazinesini genişletmesi uyum sürecini desteklediği gibi öğrenme potansiyelini de yükseltecektir.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, araştırmacılar tarafından hazırlanan Duyusal Oyunlarla Türkçe Öğrenimi Programı'nın Türkiye'de okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim alan 48-72 aylık yabancı uyruklu çocukların Türkçe öğrenimlerine etkisini incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma nicel bir çalışmadır. Araştırmanın pilot uygulamasında Sivas ili Merkez ilçedeki 48-72 aylık Suriye ve Afganistan uyruklu 4 çocukla ebeveynlerinin yazılı izinleri alınarak çalışılmıştır. Pilot uygulamaya dahil olan çocuklara ilişkin verilerin tespiti için Peabody Resim Kelime Testi ön test-son test olarak uygulanmıştır. İlgili ölçeğin yanı sıra çocukların program uygulanmadan önceki anlamını bilerek söyledikleri Türkçe kelimeler kayıt altına alınmış ve program uygulandıktan sonraki kelime-cümle dağarcıkları ile karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Bulgular; kontrol grubundaki çocukların ön ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ve oyun programına dahil olan çocukların harf-kelime telaffuzu, kelime bilgisi ve yaş düzeylerine yönünden dil gelişim düzeylerine olumlu etkisinin olduğunu göstermiştir.

SONUÇ

Pilot uygulama sonrasında araştırmanın deney grubuna uygulanacak oyun programı için yaş ve gelişim farkları dikkate alınarak farklı oyun etkinliklerinin dahil edilmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca araştırmaya konu olan Duyusal Oyun Programı'nın büyük ve küçük gruplar ile uygulanmasının farklı

kültürlere sahip olan çocuklar arasında sosyal bağ kuracağı düşünüldüğünden sınıf ortamında da uygulanacak şekilde genişletilmesi düşünülmektedir. Yabancı uyruk ve farklı kültürlerden gelen çocuklar çalışma olanağı olan öğretmenlerle yapılan görüşmelerin farklı programların temelini oluşturacağı, yaş ve gelişim seviyeleri dikkate alınarak ilgili programın uygulama hususunda yol gösterici olacağı düşünülmektedir. Ayrıca araştırma kapsamında ön test-son test olarak uygulanan Peabody Resim Kelime Testi'nin yanı sıra farklı gelişim ölçeklerinin uygulanmasıyla da sonuçlardaki güvenilirliğin artırılacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonucunda uygulanan programın yabancı uyruklu çocukların Türkçe öğrenimlerini kolaylaştıracağı, anlayarak konuşma ve anlatılanı anlama becerisini destekleyeceği, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 36-72 aylık çocuklar için belirlenen kazanım göstergelere uygun becerileri daha kolay edinecekleri düşünülmektedir.

Pilot uygulamadan elde edilen bulgular doğrultusunda Türkiye'de okul öncesi eğitim alan yabancı uyruklu 48-72 ay arası çocukların Türkçeyi öğrenme ve eğitim ortamlarına daha hızlı entegre olmasına ilişkin öneriler getirilmiş, aynı zamanda yabancı uyruklu çocuklarla eğitim ortamında karşılaşan öğretmenler için program doğrultusunda eğitim akışları geliştirilmiştir. Araştırma sonuçlarının yabancı uyruklu çocukları için uygulanan erken çocukluk eğitimi politikalarının gözden geçirilmesi, erken çocukluk dönemi eğitimi veren kurumlarda ortak sınıf ikliminin oluşturulması ve yabancı uyruklu çocukların eğitim ortamlarına uyum sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler : Yabancı uyruklu, Türkçe, duyuşsal oyun.

Anahtar Kelimeler: Yabancı uyruklu, Türkçe, duyuşsal oyun.

Okul Öncesi Dönemde Ebeveynlerin İnternet Kullanımına Yönelik Tutumları: Nevşehir Ve Kayseri İlleri Örneği

Ayşe Çiftci

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Bildiri No: 342 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: Teknolojinin hızla gelişimi ve internetin yaygınlaşması, modern toplumun her alanında büyük etkilere yol açmıştır. Bu etkiler, özellikle okul öncesi dönemdeki çocuklar üzerinde belirgin bir şekilde görülmektedir. Okul öncesi dönemdeki çocukların teknolojiye maruziyeti ve ebeveynlerin bu konudaki tutumları, geleceğin yetişkinlerinin bilgi ve iletişim çağında nasıl yetişeceğini belirlemede büyük bir rol oynamaktadır.

Teorik Çerçeve: Önceki araştırmalar, okul öncesi dönemdeki çocukların teknoloji kullanımı ve ebeveynlerin tutumları arasındaki ilişkiyi anlamamıza yardımcı olmuştur. Bu bağlamda, ebeveynlerin eğitim seviyeleri, gelir düzeyleri, iş durumları ve aile yapısı gibi faktörlerin çocukların teknoloji kullanımı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Özellikle ebeveynlerin eğitim seviyeleri yükseldikçe, çocukların teknoloji kullanım saatlerinin azaldığı gözlenmektedir.

Çalışan annelerin çocuklarının daha erken yaşta teknoloji kullanmaya başladığı bir diğer bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum, çalışan ebeveynlerin çocuklarını daha fazla teknolojiye maruz bıraktığı ve çocukların bu araçları kullanmayı öğrendiği bir gerçeği yansıtmaktadır. Aynı zamanda, kardeş sayısının artmasıyla çocukların teknoloji kullanım sürelerinin de arttığı gözlenmiştir.

Yöntem: Bu çalışma, Nevşehir ve Kayseri illerindeki resmi ve özel okullarda okuyan okul öncesi dönemdeki çocukların ailelerinden veri toplamak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak "Demografik Bilgi Formu" ve "Teknoloji Kullanımında Ebeveyn Tutum Ölçeği" (Kalkan, Kılıç, & Duran Yılmaz, 2022) kullanılmıştır. Bu araçlar, ailelerin sosyo-ekonomik özellikleri, çocukların teknoloji kullanımına yönelik tutumları ve alışkanlıkları hakkında bilgi sağlamıştır.

Elde edilen veriler, SPSS27 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Analizlerde yüzdelik dağılımlar, frekans dağılımları ve korelasyonlar gibi istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmanın bulguları, ebeveynlerin eğitim seviyeleri ile çocukların teknoloji kullanım süreleri arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Yani ebeveynlerin eğitim düzeyi arttıkça, çocukların teknoloji kullanım süreleri azalmaktadır. Bu durum, eğitim seviyesinin çocukların teknoloji kullanımı üzerindeki etkisini vurgulamaktadır. Eğitim seviyesi yüksek ebeveynler, çocuklarının teknolojiye maruz kalma sürelerini daha iyi kontrol etmektedirler.

Çalışan annelerin çocuklarının daha erken yaşta teknoloji kullanmaya başladığı bir diğer önemli bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Çalışan ebeveynler, çocuklarını daha fazla teknolojiye maruz bıraktıkları için, çocuklar erken yaşta teknoloji kullanmaya başlamaktadır. Bu durum, çalışan ebeveynlerin çocuklarıyla ilgili teknoloji kullanımını daha yakından gözlemlemeleri gerektiğini göstermektedir.

Sonuçlar: Bu araştırma, okul öncesi dönemdeki çocukların internet kullanımına ilişkin ebeveyn tutumlarını inceleyerek, ailelerin bilinçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. İnternet, modern yaşamın bir parçasıdır ve çocuklarımızın bu teknolojiyi güvenli ve bilinçli bir şekilde kullanmayı öğrenmeleri gerekmektedir. Ancak, bu kullanımın kontrollü ve bilinçli olması gerekmektedir.

Ebeveynler, çocuklarının internet kullanımını gözlemlemeli ve gerekli güvenlik önlemlerini almalıdır. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarıyla iletişimi açık ve sağlıklı olmalıdır. İnternet kullanımıyla ilgili kurallar, aile içinde net bir şekilde belirlenmelidir ve çocuklar bu kurallara uymaları konusunda teşvik edilmelidir.

Öneriler:

- Ebeveynlere, çocuklarının internet kullanımını dengelemek için rehberlik etme konusunda destek verilmelidir.
- Okullar ve eğitim kurumları, ebeveynlere çocukların teknoloji kullanımıyla ilgili eğitimler sunmalıdır.
- Aileler, demokratik bir tutum sergileyerek çocuklarının sağlıklı gelişimini desteklemelidir.
- İnternet kullanımıyla ilgili kurallar, aile içinde açıkça belirlenmeli ve iletişim ön planda tutulmalıdır.

Sonuç: Bu araştırma, ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının internet kullanımına yönelik tutumlarını inceleyerek, çocukların teknolojiyi bilinçli ve güvenli bir şekilde kullanmalarına yardımcı olmak için atılması gereken adımları vurgulamaktadır. İnternet, günümüzde vazgeçilmez bir iletişim aracı ve bilgi kaynağıdır. Dolayısıyla, çocuklarımızın bu aracı etkili bir şekilde kullanmayı öğrenmeleri ve risklerden korunmaları için ebeveynlerin bilinçli bir şekilde rehberlik etmeleri gerekmektedir. Bu şekilde, geleceğin yetişkinleri, teknolojiyi sorumlu ve bilinçli bir şekilde kullanabilen bireyler olarak yetişecektir.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönemde ebeveynlerin tutumları, çocukların internet kullanımı, teknoloji eğitimi aileler, çocukların güvenli internet kullanımı

Okul Öncesi Dönemde Sanat Eğitiminin Önemi

Seda Dilay¹, Gülşen Köroğlu²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi TBYO

²Karaman Gevher Hatun Anaokulu

Bildiri No: 42 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Genel eğitimin başlangıcı olarak görülen okul öncesi eğitim, henüz ilköğretime adım atmamış çocukların aldıkları eğitimidir. Bu bağlamda okul öncesi eğitimde çocukların öz bakımlarının yanı sıra; bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanması hedeflenmektedir. Zenginleştirilmiş bir eğitim anlayışı ve iyi planlanmış öğretim yöntemleriyle, çocuklar küçük yaşlardan itibaren hayatı anlama, anlamlandırma ve öğrenmeye başlamaktadırlar. Ayrıca, çocukların sosyal duygusal ve kişisel gelişimlerine yapmış olduğu katkı, tüm dünyada okul öncesi eğitimin önemini anlaşılmasını ve dolayısıyla da yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir. Günümüzde her alanda olduğu gibi eğitim alanında da yenilikçi ve güncel yaklaşımlar önemini korumaktadır. Özellikle kültürel sürdürülebilirlik için; kültürel unsurların geleceğe güvenle taşınabilmesi ve gelecek nesillere doğru yollarla ulaşabilmesi sağlanmaktadır.

Erken çocukluk olarak tanımlanan dönemde, sanatsal gelişim, aynı zamanda motor gelişimini de kapsayan bir dönemdir. Çocuğun hem hayal gücünün gelişiminde, kendisini doğru ifade etme, özgün, yaratıcı düşünebilme, hem de duygusal ve motor becerilerinin gelişiminde sanat eğitiminin önemli bir yeri vardır. Çocuğun, sosyal çevreyi ve doğayı da dahil ederek gerçekleştirdiği sanatsal etkinlikler, kendini ifade edebilmesinde ve bilişsel gelişiminde son derece önemlidir. Erken çocukluk döneminde çocuğun duygusal ve sosyal gelişiminin yanında sanat yoluyla yaratıcılığı ve yenilikçiliğini, bununla birlikte çocuğun hayal dünyasıyla estetik beğenilerinin gelişmesine de imkân sağlamaktadır. Çocukta resimsel etkinlikler ilk adım sayılan çizmek ile başladığı için çocuğun duygu ve düşünceleri ile hayal dünyasını yansıtmada resim önemli bir araçtır. Çocuk resimlerini anlayabilmek ve çözümlayebilmek bu anlamda çok önemlidir. Sanatsal etkinlikler diğer eğitsel alanlardaki becerilerin öğrenilmesinde de etkili bir yöntemdir. İkinci aşamada ise, resimsel ifadeleri malzemeye aktararak, elle tutulabilen somut betimlemeler yapabilmesine fırsat verilmektedir.

Günümüzde, çağın gerektirdiği gelişim hızına yetişebilmek, sanat destekli eğitimin çok küçük yaşlarda başlamasını zorunlu hale getirmektedir. 21. yüzyıl becerileri olarak tanımlanan, yaparak ve üretmek öğrenme modeli, eğitimin sürdürülebilirliğini ve geleceği inşa etmeyi hedeflemektedir. Okul öncesi eğitiminin amacı, çocuğun beyin gelişiminin en hızlı olduğu dönemde çeşitli zengin deneyim fırsatları sunmak ve çocuğun yaratıcılığını geliştirmektir. Okul öncesi eğitim süreci; çocuğun zihinsel fonksiyonlarını arttırarak, mental, duygusal- sosyal, fiziksel ve diğer gelişim yönlerini etkileyerek çocuğun kişiliği, özgüveni, yaratıcılığı, sosyal-duygusal uyumu çevreyle olan iletişimi gibi becerilerini olumlu yönde desteklemektedir. Bu nedenle; okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları sanat etkinliklerine ilişkin tutum ve öz yeterlik algıları, çocuk gelişiminde geleceğe dair temellerin atılmasında etkili bir rol oynamaktadır. Çocukların gelişimlerini ve yaratıcılıklarını destekleyen etkinlikler içeren okul öncesi dönemde sanat eğitimi, çeşitli uygulama yöntemlerini barındırmaktadır. Bu yöntemler; dış dünyayı algılayabilen, kendine güvenen, üretici, çevresini olumlu yönde değiştirmeye ve yeni biçimler vermeye çalışan bireylerin yetişmesinde olumlu katkılara sahiptir. Çok yönlü verilen okul öncesi sanat eğitimi; çocuğun kendini tanımasını, başkalarıyla işbirliği yapmasını; kendi kültürünün ve diğer kültürlerin özelliklerinin farkında olmasını; dil, müzik, hareket, dans ve resim yoluyla etkili iletişim kurmasını sağlayabilir. Okul öncesi sanat

eğitimi alan çocukların; devinimsel yeterliliklerinde, çok yönlü düşünme ve problem çözme becerilerinde, estetik ve yaratıcılıklarındaki gelişim, elde edilen önemli bulgular arasında yer almaktadır.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönemde sosyal ve çevre bilinci gözetilerek verilen sanat eğitimiyle çocukları geleceğe hazırlamak ve sosyal açıdan kazanacağı değerleri açıklamaktır. Araştırmada, genel tarama modeli ile literatür incelemelerinden yararlanarak veriler elde edilmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda, okul öncesinde sanat eğitiminin birey açısından vazgeçilmez olduğu öne sürülebilir. Ayrıca sanat eğitiminin, yaşam boyu gerekli olan bir eğitim alanı olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonucunda ise; okul öncesi sanat eğitimi kapsamında çocuklara görsel, işitsel ve dokunsal anlamda etkinliklere yer verilmesi gerektiği; ayrıca sanat eğitimi etkinlikleri ile birlikte kişilik, öz bakım, bilişsel gelişim, sosyal-duygusal gelişim ve motor gelişim anlamında, çocukların bir bütün olarak daha iyi bir gelişim gösterdiği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Anahtar kelimeler: Çocuk, sanat, okul öncesi eğitim, sürdürülebilirlik, doğa.

Yaratıcı Dramada Teorik Bilgilerin Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Planlarındaki Yansıması

Sevim Karaoğlu

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 8 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönemde yaratıcı drama çocukların bütün gelişim alanlarını desteklemektedir. Lisans düzeyinde okul öncesi öğretmen adaylarının yaratıcı drama etkinlikleri planlama ve uygulama becerilerini desteklemek için "Erken Çocukluk Eğitiminde Drama" dersi bulunmaktadır. Bu derste verilen teorik bilgilerin öğretmen adaylarının planlarında nasıl kullanıldığı bu çalışmanın araştırma konusudur.

Yaratıcı drama okul öncesi dönemde çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini destekler, grubundaki akranları ile etkileşimlerini ve iletişimlerini artırır (Koruklu & Yılmaz, 2010). Bu noktadan hareketle, okul öncesi öğretmenleri, sınıflarında grup dinamiği oluşturmak ve çocukların birbirlerine olan güvenlerini ve birbirleriyle olan etkileşimlerini desteklemek için yaratıcı dramayı teorikte ve pratikte başarılı bir şekilde uygulamalıdır. Yaratıcı dramanın teorikte uygulanması öğretmenlerin uygulama öncesindeki hazırlıklarını içermektedir.

Uygulama öncesindeki hazırlıklar ise planlama sürecini kapsamaktadır. Yaratıcı dramanın ısınma/hazırlık, canlandırma ve değerlendirme olmak üzere üç aşaması vardır. Bu üç aşamaların hepsi okul öncesi dönemde ilk zamanlarda gerçekleşmeyebilir. Planlama yapılırken çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulmalı ve çocukların oyun oynamayı çok sevdikleri unutulmamalıdır. Planlama yaparken öncelikle içeriğe karar verilmeli, bir başlangıç noktası seçilmeli ve çocuklara verilecek roller uygun biçimde seçilmelidir. Planın sağlıklı bir şekilde uygulanabilmesi için ve kurgunun devam ettirilebilmesi için zaman zaman öğretmenin de role girme tekniği kullanılabilir. Bu sebepten dolayı öğretmenin teorik bilgileriyle sürece hâkim olmaları gerekmektedir. İlk aşama olan ısınma/hazırlık çalışmalarında çocuklara hareketli ve heyecanlı oyunlar sunmak onları canlandırma aşamasında kendilerini rahat ifade etmelerine yardımcı olacaktır. Çocukların oyun oynama eğilimleri ısınma/hazırlık aşamasında doğal bir öğrenme yöntemi olarak da kullanılabilir (Önder, 2013). Canlandırma kısmında ise çocuklar kendilerini ifade etmekte zorlanabilirler. Bu durumlarda, yaratıcı dramaya ilk başlanıldığı zaman dilimlerinde sessiz, sözsüz ve hareketsiz canlandırmalar planlara eklenebilir. Bir sonraki aşama olarak da bütün sınıfla yapılan rol oynama, dramatisasyon çalışmaları yaptırılabilir. Bütün bu teknikler doğru kullanıldığında çocukların sürece kolaylıkla uyum sağlayabileceği, kendi duygu ve düşüncelerini özgürce ifade edebileceği noktaya gelmesi beklenir.

Yaratıcı dramanın okul öncesi dönemde bu denli önemli olmasından dolayı öğretmen adaylarının lisans düzeyinde alacağı teorik bilgilerin, yaratıcı drama planlarına yansıması önemlidir. Bu yüzden bu çalışmada erken çocukluk eğitiminde drama eğitimi almış öğretmen adaylarının başka bir ders kapsamında hazırladıkları yaratıcı drama planları incelenecektir. Bu planlar öğretmen adaylarının derste oluşturdukları gruplarla hazırlanmıştır ve toplam on iki plan doküman analizi yöntemiyle incelenecektir. Doküman analizi, yazılı belgelerin içeriklerinin sistematik bir şekilde titizlikle incelenmesidir (Wach, 2013). Anlam çıkarmak, ele alınan konuyla alakalı olarak bir anlayış oluşturmak ve ampirik bilgi oluşturmak için verilerin incelenmesi ve yorumlanması için doküman analizi kullanılmaktadır (Corbin & Strauss, 2008).

İncelenecek olan planlar araştırmacının müdahalesi olmadan hazırlanmıştır. Labuschagne (2003)'nin belirttiği gibi reklam, ajanda, katılım kayıtları, davetiyeler, toplantı tutanakları, notlar, kılavuzlar, kitaplar, broşürler, muhtıralar, haritalar, sanat eserleri, program detayları, radyo televizyon programları

senaryoları, çeşitli kamu kayıtları, not defterleri vb doküman çeşitleri vardır. Geray (2006)'nın gruplamasına göre niteliklerine ve buldukları ortamlara göre dokümanlar mevcuttur. Bu çalışmada ise niteliğine göre yazı temelli doküman incelenecektir. Balcı (2006)'nın sınıflamasına göre dokümanlar okul öncesi öğretmen adayları tarafından yazıldığı için ikincil doküman olarak adlandırılmaktadır.

Öğretmen adaylarının planları yaratıcı drama teorik kapsamı ışığında irdelenerek, adayların teorik bilgileri planlarına nasıl yansıttığı tartışılacaktır. Bu tartışma kapsamında da öğretmen adaylarının plan hazırlarken nerelerde zorlandıkları ve zorlanılan noktaların nasıl çözümleneceği ele alınacaktır.

Kaynakça

Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.

Geray, H. (2006). *Toplumsal araştırmalarda nicel ve nitel yöntemlere giriş iletişim alanından örneklerle*. Ankara: Siyasal.

Koruklu, N. & Yılmaz, N. (2010). Çatışma çözme ve arabuluculuk eğitimi programının okulöncesi kurumlara devam eden çocukların problem çözme becerisine etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-20.

Labuschagne, A. (2003). Qualitative research: Airy fairy or fundamental? *The Qualitative Report*, 8(1).

Önder, A. (2013). Okul öncesinde eğitici drama uygulamalarının önemi ve uygulama ilkeleri. R. Zembat (Ed.), *Okul öncesinde özel öğretim yöntemleri içinde*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis*.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, yaratıcı drama, okul öncesi öğretmen adayları

Akıl Ve Zekâ Oyunlarının İlkokul 2. Sınıftaki Öğrencilerin Matematik Becerilerine Etkisi

Yasemin Yüzbaşıoğlu¹, Hatice Yalçın², Zehra Selen Özçelik¹, Osman Özkan¹

¹Milli Eğitim Bakanlığı

²KTO Karatay Üniversitesi

Abstract No: 270 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Bu araştırma; akıl ve zekâ oyunlarının ilkököl 2. sınıfta öğrenim gören çocukların matematik beceri düzeylerine etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya ili Meram ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı devlet ilkökulunda 2.sınıfta öğrenim gören çocuklar oluşturmuştur. Bu çalışmaya dahil edilen çocukların %50'si (n=33) deney ve %50'si (n=33) kontrol grubu olarak belirlenmiştir (N=66). Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ön-test son-test iki grulu yarı deneysel model kullanılmıştır. Bu araştırmada uygulanan desende bağımlı değişkeni; ilkököl 2.sınıfta öğrenim gören çocukların matematik becerileridir; bağımsız değişken ise çocuklara uygulanan Matematik Temelli Akıl ve Zekâ Oyunları (MTAZO) programıdır. Verilerin elde edilebilmesi için, Demografik Bilgi Formu, matematik becerilerini değerlendirmek için ise TEMA 3 Matematik Yetenek Testi uygulanmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin son test puan ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla, bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Çalışma grubundaki çocuklardan elde edilen verilere göre; ön test puan ortalamalarının karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t testi analizinde deney ve kontrol gruplarının ön test puanları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı belirlenmiştir. Başka deyişle her iki grubun değişkenleri arasında bir farklılık bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Çocuklara uygulanan akıl ve zekâ oyunları programının ardından yapılan ölçek değerlendirmelerinde ise hem deney hem de kontrol grubunun son test puanlarının anlamlı olarak yükseldiği, ancak deney grubundaki artışın anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Matematik Yetenek Testinden elde edilen sonuçlar; deney grubunun son test puan ortalamasının anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermiştir ($t(32) = -11.374, p < .001$). Bu sonuç, uygulanan akıl ve zekâ oyunları programının matematik yeteneklerinde artış sağladığını ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, akıl ve zekâ oyunlarının, çocuklardaki matematik becerilerini geliştirdiğini göstermektedir. Araştırmada; demografik değişkenler açısından ölçek sonuçlarının farklılıkları da incelenmiştir. Cinsiyet, kardeş sayısı, aile yapısı, gelir durumu ve ebeveyn öğrenim durumlarına ilişkin değişkenler arasında aritmetik ortalamalar arası ilişkisiz grup "t" testi ile farklılık sınanmış fakat hiçbir yaş grubu için fark bulunmamaktadır. Matematik becerileri hem günlük yaşamda hem de akademik alanda önemlidir. Bu alanda yapılan çalışmalar ışığında, öğrencilerin matematikteki zorluklarını anlamak ve onlara uygun eğitim yöntemleri geliştirmek ve uygulamak önemlidir. Gelecekteki çalışmaların, eğitimin temel basamağı olan ilkökulda öğrencilerin matematik becerilerini geliştirmek için daha fazla etkili yöntemlerin uygulanması önerilmektedir. Yapılan çalışma daha fazla örneklem grubu ile farklı yaş grupları ile farklı okul kademeleri ile tekrarlanabilir. Bu araştırma deney ve kontrol grupları halinde deneysel bir yöntemle yapılmıştır ancak geniş bir örneklem grubuna tarama yoluyla da sonuçlar elde edilebilir. Yapılan çalışma ilkököl 2.inci sınıf düzeyindeki çocuklara yöneliktir, benzer çalışmalar farklı öğrenim düzeyindeki gruplara yönelik yapılabilir. Akıl ve zekâ oyunları eğitimi konusunda eğitimin en önemli ayağı olan öğretmenlerin eğitimi için hizmet içi eğitimlere yer verilmelidir. Öğretmen geliştiren okulların programları güncellenerek akıl ve zeka oyunları konusunda öğretmen adayları bilinçlendirilebilir. Bu konu ile ilgili programlar, öğretim uygulamaları, değerlendirme çalışmaları ve politikalar geliştirilmelidir. Matematik konusunda ön planda olan ülkelerin müfredatları incelenerek zekâ oyunları eğitimleri karşılaştırılmalıdır. Akıl ve zekâ oyunları programına dâhil olan çocuklar boylamsal olarak incelenip, öğrencilerin gelecekteki akademik ve matematik başarıları incelenmesi önerilmektedir. Eğitimciler ve araştırmacılar, bu önemli konuda daha fazla çalışma yaparak, öğrencilerin matematik başarısını artıracak etkili ve yenilikçi çözümler bulmaları önem arz etmektedir. Matematik konusunda yeni yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi, programların güncellenmesi ve bu konuda daha fazla çalışma yapılması önerilmektedir.

Keywords: Akıl ve zekâ oyunları, çocuk, matematik becerileri

Ritme Dayalı Müzik Etkinlikleri Aracılığıyla Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Duygusal Becerilerinin Desteklenmesi

Özlem Bal¹, Ege Akgün²

¹Hitit Üniversitesi Sungurlu MYO

²Ankara Üniversitesi

Bildiri No: 61 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi dönem, insan yaşamında, eğitim ve gelişim açısından en kritik dönem olarak bilinmektedir. Bu dönemde çocuğun alacağı eğitim, kazanacağı alışkanlıklar onun geleceğine yön vermekte, kişilik yapısını ve davranışlarını belirlemektedir. Özellikle, sosyal duygusal gelişimin sosyal duygusal becerilerin desteklenmesi beraberinde çocuğun birçok becerisinin de desteklenmesini sağlayacaktır.

Sosyal duygusal gelişim, bireyin içinde bulunduğu toplumun kültürüne ve kurallarına uyum sağlaması, diğer bireyler ile ilişkilerini uyum içinde sürdürebilmesidir. Sosyal duygusal beceriler, kişinin toplumun beklentilerini karşılama, akranlarıyla sosyal ilişkileri geliştirme, uyum sağlama, duygusal, kişisel, sosyal ve karar verme becerilerinde ifade edilen uygun sosyal davranışı mümkün kılan becerileri ifade etmektedir. Aynı zamanda, bireyin kendini ifade edebilmesini, duygularını kontrol edebilmesini, başkalarının duygularını anlayabilmesini kapsamaktadır. Sosyal duygusal gelişimin boyutu olan, duygu ve davranış düzenleme becerilerinin kazanılması, çocukların sosyal ve akademik başarılarına olumlu katkı sağlamaktadır. Bu nedenle bu becerilerin erken desteklenmesi önemlidir. Sosyal becerilerin kazandırılmasında, müzik etkinliklerinden yararlanılmasının olumlu etkisi bulunmaktadır. Çocuklar topluluk içinde nasıl davranmaları gerektiğini ve kendilerini doğru bir şekilde ifade etmeyi müzik aracılığı ile öğrenebilmektedirler. Yine müzik etkinlikleri aracılığı ile sosyal duygusal becerilerini geliştirmekte, hata yapmaktan çekinmeyip duygusal açıdan rahatlamaktadırlar. Aynı zamanda bir eğitim aracı olan müzik, çocuğun kendini ifade etmesine, güven duygusunun gelişimine de katkı sağlamaktadır.

Bu nedenle, araştırmanın amacı ritme dayalı müzik etkinlikleri aracılığıyla okul öncesi dönem çocukların sosyal duygusal becerilerinin desteklenmesidir.

Çalışmada, nicel ve nitel yöntemlerin bir arada kullanıldığı, “karma yöntem” kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunda ön test- son test- izleme testi ölçümlü “yarı deneysel desen”, nitel boyutunda ise “durum çalışması” kullanılmıştır. Bu çalışmada araştırmanın yalnızca nicel boyutu açıklanacaktır.

Araştırmanın çalışma grubunu, 2021-2022 eğitim öğretim yılı güz döneminde, Çorum ilinin Sungurlu ilçesinde okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 24 deney 24 kontrol olmak üzere 48 çocuk ve deney grubu çocuklarının öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın nicel boyutunda, öğretmenler tarafından doldurulan, “Duygu Düzenleme Ölçeği”, “Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 (SYDD-30) Ölçeği” ve araştırmacı tarafından uygulanan “Baş- Ayak Parmakları- Dizler- Omuzlar (BADO) ölçeği tüm gruplara ön test ve son test olmak üzere kullanılmıştır. Ayrıca deney grubunda yer alan çocuklara eğitim bittikten iki ay sonra izleme testi yapılmıştır.

Araştırma kapsamında alan yazın araştırılması, ilgili eğitimlerin tamamlanmasının ardından yirmi dört etkinlik hazırlanmış ve hazırlanan etkinlikler, uzman görüşünden geçtikten sonra deney grubunda yer

alan çocuklara sekiz hafta süresince haftada üç gün yüz yüze uygulanmıştır. Kontrol grubunda yer alan çocuklar ise okul öncesi eğitim programına devam etmişlerdir. Yapılan normallik testlerinde gruplar arası ön test ve son test puanları arasında fark olma durumuna göre Mann-Whitney U veya t Testi yapılmıştır. Kontrol grubunda yer alan çocukların ön test- son test puan farklılığına Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile bakılmıştır. Deney grubunun ön test-son test ve izleme testi puanları arasındaki farka Friedman testi ile bakılmış ve sonrasında Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi yapılmıştır. Araştırmanın nicel sonuçlarına göre, deney ve kontrol grubu çocukların, Duygu Düzenleme, Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme-30 (SYDD-30) Ölçeği ve Baş- Ayak Parmakları- Dizler- Omuzlar (BADO)

ölçekleri ön test puanlarında anlamlı farklılık görülmezken, son test puanlarında SYDD-30 alt boyutu olan anksiyete-içer dönüklük puanı dışında deney grubu lehine anlamlı farklılık görülmüştür. Deney ve kontrol grubunda yer alan çocukların tüm ölçek puan ortalamalarında son test lehine bir artış olmuştur.

Bu çalışma "Ritme Dayalı Müzik Etkinlikleri Aracılığıyla Okul Öncesi Dönem Çocukların Sosyal Duygusal Becerilerinin Desteklenmesi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Sosyal Duygusal Beceriler, Duygu Düzenleme, Müzik, Ritim

Okul Öncesi Dönemde Matematik-Müzik İlişisine Yönelik Ulusal Araştırmaların İncelenmesi

Melike Aksay

Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 325 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Müzik ve matematiğin iç içe bir gelişim seyretmekte ve araştırmalarda da ifade edildiği şekliyle matematikle müzik birbiriyle yakından ilişkili olan alanlardır. Müzik temelli verilen matematik eğitiminin çocuklarda akademik başarıyı artırdığı, konsantrasyon ve katılımı desteklediği yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Nörolojik açıdan matematikle müzik arasındaki ilişki müzik çalışmalarının matematiksel bir yapı ile değerlendirilmesine dayanmasıdır. Beyinde müzik ve matematik alanlarının birbiriyle ilişkili alanlar olduğu ve bu alanların kesiştiği yerlerin varlığına ilişkin araştırma sonuçları mevcuttur. Beyindeki sağ ve sol lob arasında, matematik ve müzik sayesinde bağlantı oluşmaktadır. Matematik, beynin sol lobunu, müzik ise sağ lobunu harekete geçirmektedir. Eğitimciler zaman içerisinde farklı araştırmaların ardından çoklu zeka kuramına yönelmişlerdir. İnsan beynini harekete geçirmek ve öğrenmeyi artırmak için çoklu zeka kuramına da uyum sağlaması için müziğin gerekli olduğu söylenebilir. Araştırmalardan edilen bulgulardan hareketle matematik-müzik ilişkisinin ele alındığı çalışmaların incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın temel amacı ülkemizden okul öncesi dönemde olan çocuklarla 2000-2023 yılları arasında matematik ve müzik ilişkisini ele alan lisansüstü tezlerin ve araştırma makalelerinin incelenmesidir. Bu çalışma 2000-2023 yılları arasında okul öncesi dönemde olan çocuklarla yapılan matematik ve müzik ilişkisini ele alan araştırma doküman incelemesi yoluyla TR Dizin, Dergipark, Google Akademik, YÖKTEZ veri tabanlarından elde edilmesiyle yapılmıştır. Çalışmaya, amacına uygun olduğundan 2 lisansüstü tez dahil edilmiştir. Veri tabanlarından araştırmaya dahil edilen çalışmalara ulaşabilmek için “müzik”, “matematik”, “matematik ve müzik” anahtar sözcükleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Eylül 2023 tarihi itibarıyla, YÖKTEZ veri tabanında araştırmaya dahil edilen 2000-2023 yılları arasında yayınlanan “okul öncesi müzik” anahtar sözcüğüyle 56, “okul öncesi matematik” anahtar sözcüğüyle 63, “okul öncesi matematik ve müzik” anahtar sözcüğüyle 2 lisansüstü teze ulaşılmıştır. DergiPark veri tabanı incelendiğinde “okul öncesi müzik” anahtar sözcüğüyle 37, “okul öncesi matematik” anahtar sözcüğüyle 58, “okul öncesi matematik ve müzik” anahtar sözcüğüyle 6 araştırma makalesine, TR Dizin veri tabanı incelendiğinde “okul öncesi matematik” anahtar sözcüğüyle 33, “okul öncesi müzik” anahtar sözcüğüyle 17 çalışmaya ulaşılırken “okul öncesi matematik ve müzik” anahtar sözcüğüyle çalışmaya ulaşılammıştır. Google Akademik veri tabanında iste “okul öncesi matematik” anahtar sözcüğüyle 359 , “okul öncesi müzik” anahtar sözcüğüyle 164, “okul öncesi müzik ve matematik” anahtar sözcüğüyle çalışmaya ulaşılammıştır. Erişilen tüm çalışmalar incelendikten sonra araştırma konusuyla ilgili olmayan, çocuklarla çalışılmayan çalışmalar çıkarılmış, 2 adet lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen tezlerden bir tanesi yüksek lisans diğeryse doktora tezi olduğu, iki tezinde Marmara Üniversitesi Müzik öğretmenliği bilim dalları tarafından yayınlandığı ortaya çıkmıştır. Okul öncesi anabilim dalından okul öncesi dönemde matematik ve müzik ilişkisinin ele alındığı çalışmaların olmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında çocuklar müzik eğitimine aktif olarak katıldıklarında, beyine giden sinirlerin potansiyelinin arttığı, matematik, uzamsal algı problem çözme becerilerinin olumlu yönde geliştiği araştırmalarla ortaya konmuştur.

Üniversitelerin farklı bölümlerinden farklı akademisyenlerin konuyu ele alındığında alan yazına katkı sağlanabilir, çalışma alanı genişletilebilir olduğu görülmektedir. Araştırmalarda kullanılan ölçme araçları geçerlik ve güvenilirliği sağlanmış olan araçlardır.

Uluslararası yapılan çalışmalar ele alındığında müziğin matematik üzerindeki etkileri açıkça görülürken matematik gibi soyut kavramların somutlaştırılması sürecinde çocukların yaşadığı sorunları aza indirmek amacıyla kullanılan müzik ve müzik eğitiminin öğrenmeyi kolaylaştırdığı gibi daha kalıcı hale getirdiği, öğrenme ortamlarını eğlenceli hale getirerek çocukların yaş gruplarına uygun hale getirdiği ve matematik performanslarını artırdığı alan yazında belirtilmektedir.

Yapılan çalışmada doğrultusunda okul öncesi dönemde müzikle matematik ilişkisini inceleyen bilimsel çalışmalarının sınırlı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Müzik, Matematik, Müzik ve Matematik

Çocuk Gelişimi Programı Öğrencilerinin Drama Etkinlikleri İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi

Fatmanur Çullu¹, Çavuş Şahin²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri No: 90 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Drama hem bir yöntem hem de bir etkinlik olarak uygulanabilmekte ve eğitimde önemli bir yer tutmaktadır. Erken çocukluk eğitiminde de drama etkinliğinin önemli bir yeri vardır. Drama etkinlikleri küçük yaştaki çocukların kendilerinin keşfetmeleri, duygu ve düşüncelerini ifade etmeleri, empati kurlmaları, somut deneyimler yoluyla öğrenmeleri gibi kazanımlar sağlamaktadır. Drama okul öncesi yıllardan itibaren yenilikçi, bireyi temele alan, çocuklar arasında güvenin, dayanışmanın duygusunu meydana getiren, çocuğun gerçekte karar verebilen, karşılaşmış oldukları probleme çözüm getirebilen kişiler olmalarına imkan tanımaktadır (Yıldırım ve Acarlıoğlu, 2023). Öğrencilere farklı ortamlar oluşturması sebebiyle, özellikle erken çocukluk yılları eğitimi açısından okulda etkisi olan öğrenmenin yöntemlerinden eğitimde drama karşımıza çıkmaktadır (Eti ve Parlatan, 2022). Okul öncesi yıllarda çok kullanılan drama uygulaması çocuğun pek çok açıdan gelişimini sağlamakta, duyguları ile düşüncelerini, tutumunu, isteğini, bilgisini, alışkanlığını, değerlerini ortaya çıkararak, hayal gücünü kullanarak, gözlem yaparak, birbirleri ile etkileşim kurarak, paylaşım yaparak öğrenmesini sağlayan bir uygulamadır (Memduhoğlu ve Yüce, 2020). Çocukların gelişiminde çok fazla olumlu etkisi bulunan dramayı uygulamakta olan öğretmenin etkisi olacak drama süreçlerini meydana getirmelerinde drama etkinliğini planlamada, uygulamada dikkate alması gerekli olan özellikler yer almaktadır (Çetingöz ve Cantürk Günhan, 2011).

Ülker Erdem, Aydos ve Gönen (2017) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yaratıcı dramaya dair tanımlamalarını, yaratıcı dramanın okul öncesi eğitimi açısından önemi hakkındaki görüşlerini, etkinlik uygulamalarında yaratıcı drama yöntemine yer verme düzeylerini ve yaratıcı dramayı çocukların hangi gelişim alanlarını desteklemek amacıyla kullanabilecekleri konusundaki düşüncelerini belirlemek amaçlanmıştır. Türkoğlu (2019) tarafından yapılan çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının okul öncesi dönemde uygulanan drama etkinlikleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Dramanın önemi göz önüne alındığında erken çocukluk eğitiminde drama etkinliklerine yer vermenin gerekliliği görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adayları ile konu ile ilgili araştırma yapılmış ama Çocuk Gelişimi Programı öğrencileri ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Gelecek okul öncesi öğretmen adayları olan Çocuk Gelişimi Programı öğrencilerinin de drama etkinlikleri hakkındaki görüşlerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada Çocuk Gelişimi Programı öğrencilerinin drama etkinliklerine yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılacaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Çocuk Gelişimi Programında öğrenim gören 20 Çocuk Gelişimi Programı öğrencisi oluşturacaktır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılacaktır. Araştırma veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılacaktır. Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılacaktır.

Kaynakça

Çetingöz, D. ve Cantürk Günhan, B. (2011). Drama uygulamalarının okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının drama etkinlikleri planlama becerilerine yönelik görüşleri üzerindeki etkileri. Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7(1), 89-99.

Eti, İ. ve Parlatan, M. E. (2022). Erken çocukluk eğitiminde drama dersinin öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine etkisi: Dramaya ilişkin tutum ve öğretmen öz-yeterlik inançları. Yaratıcı Drama Dergisi, 17(2), 125-138. doi: 10.21612/yader.2022.011

Memduhoğlu, H. B. ve Yüce, T. (2020). Değerler eğitiminde drama yönteminin uygulanmasına ilişkin nitel bir çözümleme. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 51, 116-130. doi: 10.15285/maruaabd.632965

Türkoğlu, B. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının perspektifinden okul öncesi dönemde drama etkinlikleri. Yaratıcı Drama Dergisi, 14(1), 137-160. doi: 10.21612/yader.2019.007

Ülker Erdem, A., Aydos, E. H. ve Gönen, M. (2017). Okul öncesi eğitim ortamlarında yaratıcı drama kullanımı: Öğretmenler ve öğretmen adayları perspektifinden bir inceleme. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 14(27), 409-424.

Yıldırım, F. ve Acarlıoğlu, H. (2023). Sınıf öğretmenlerinin eğitimde drama kullanımına ilişkin görüşleri. Cumhuriyet International Journal of Education, 12(1), 86-103. <https://dx.doi.org/10.30703/cije.1159576>

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk eğitimi, drama etkinliği, çocuk gelişimi programı öğrencileri

Karaman’da Oynanan Geleneksel Çocuk Oyunlarından Örnekler

Sevgi Egemen¹, Nihal Yıldız²

¹MEB

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 350 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüz dünyasında devam eden bir rekabet gücü yaratmak için, değişime uyum sağlamanın yanı sıra, zihinsel kapasite ve etkili değişimi hayal etme, planlama ve yönetme becerisini geliştirmek gerekmektedir. Amaca yönelik tasarlanmış problemler ya da günlük problemlere farklı çözümler üretmek, bir sorunun birden çok cevabı olduğunu gösterir, soru ve yanıtları detaylı inceler, hızlı ve doğru kararlar verir, mantığı etkin kullanımını sağlamaktadır. İnsanlığın hayatını kolaylaştıran gelişmeler ve buluşlar, farklı düşüncelere sahip sıra dışı zihinlerin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu zihinleri geliştirmenin en iyi yollarından birisi ise oyunları etkin bir şekilde kullanmaktır. En güzel ve etkili kaynak ise bireylerin kendi deneyimleri ile çevresinde bulunan bireylerin çocukluğunda oynadığı oyunlardır.

Oyun çocuğun yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır. Çocuklar oyun yoluyla sosyalleşirler. Çocuğun diğer çocuklarla oynarken kurduğu iletişim, üstlendiği roller ve sorumluluklar ile yaşamının ilerleyen zamanlarında bağımsız karar verme becerilerini kazanmalarını sağlayacaktır. Aynı zamanda işbirliği ve ortak çalışma duygusu ortaya çıkaracaktır. Oyunun sihirli dünyası ile çocukların hayal gücünün sınırlarını zorlayabileceği, istedikleri her şeyi hayata geçirebileceği bir ortam oluşturur. Çocuk oyunları; çocukların yaratıcılığına, hareketlerine ve bunların karışımından oluşan faaliyetler bütünüdür (Seyrek ve Sun, 1991). Geleneksel çocuk oyunları, eğlenceli ve eğitsel yönünün olması yanında korunması gereken kültür değerlerimizdendir. Çocuk oyunları çocukların var olan potansiyelini geliştirdiği gibi çocukları bütünsel anlamda desteklemektedir. (Lestaringrum, 2018). Geleneksel çocuk oyunları bölgelere ve mevsimlere göre farklı olsa da çocukların gelişimi açısından oldukça önemlidir. Bu oyunlarla çocuklar hem evde hem okul da hem de açık alanlarda paylaşım halindedirler (Sümbüllü ve Altınışik, 2016). Geleneksel çocuk oyunları sayesinde çocuklar, hareket eder, tecrübe kazanırlar, duygularını geliştirirler. Bu oyunlar çocuklara kendi yaşitları ve büyüklerle olan iletişim ihtiyaçlarını karşılanmasında yardımcı olur (Petrovska, Sivevska & Cackov, 2013).

Bu çalışmada, Karaman ilinde oynanan geleneksel çocuk oyunlarına örnekler verilerek oyunların kuralları ele alınmıştır. Bu araştırma, betimsel tarama modelinde bir araştırma olarak tasarlanmıştır. Veriler elde edilirken, araştırmacının kendi deneyimleri ile çevresinde bulunan bireylerin deneyimlerinden görüşme yoluyla toplanmıştır. Ayrıca, güvenirliliği artırmak amacı ile Karaman iline yönelik yazılan kitaplardan da geleneksel oyunlarla ilgili tarama yapılarak verilerin teyit edilmesi sağlanmıştır. Bu bölgede oynanan toplam 39 adet geleneksel çocuk oyunu kuralları ile açıklanmıştır. Elde edilen veriler ışığında Karaman ilinde oynanan şu oyunlara ulaşılmıştır; Aç Kapıyı Bezirgan Başı, Aşşık, Berber, Beş Taş, Billi (Düz Billi, Yan Billi, Gömmeli Billi), Birdirbir (Zıppırıbelgeç), Çanak-Çömlek, Deve Kurdu, Dirilenik (Fırınca), Dokuz Taş, Düğme, Elbiç (El Değmece), Fotak, Hoca, Höllük Oyunu, Hüngü, Kadı Kudu (Kadı Gosgos), Kale (Yedi Kiremit), Kayış Kızdı, Koç Oyunu, Körebe, Kör Yanak, Köşe Kapmaca, Lülü, Manevera, Mendil Saklamaca, Mıcık, Pancarım Sökme, Saklambaç, Sanatkar Oyunu, Sek Sek, Sığ Nenemencik, Uzuneşek, Üç Taş, Yağcı, Yerden Yüksek, Yıldız Seyretme, Yumurta Oyunu, Yüksüklü.

Kaynakça

Lestaringrum, A. (2018). The Effects of traditional game ‘congklak’ and self-confidence towards logical mathematical intelligence of 5-6 years children. *Journal Indria* , 3 (1), 13-22.

Petrovska, S., Sivevska, D. and Cackov, O. (2013). Role of the Game in the Development of Preschool Child. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 92, 880-884.

Seyrek, H. ve Sun, M. (1991), *Çocuk Oyunları-Okul Öncesi Eğitiminde Oyun Dersi El Kitabı*, Müzik Eserleri Yayınları.

Sümbüllü, Y. Z. Ve Altınışik, M. E. (2016). Geleneksel çocuk oyunlarının değerler eğitimi açısından önemi. *Erzurum Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 73-85.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Geleneksel Çocuk Oyunları, Karaman

Oecd Uluslararası Erken Öğrenme Ve Çocuk Refahı Çalışması: İlk Sonuçlar, Eleştiri Ve Değerlendirmeler

Emine Ferda Bedel¹, Beyzanur Turgut²

¹*Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi*

²*Sivas Cumhuriyet Üniversitesi*

Bildiri No: 257 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç: Erken çocuklukta eğitiminde küreselleşme olgusu, uluslararası perspektiflerin, uygulamaların ve fikirlerin erken çocukluk programlarına, politikalarına ve yaklaşımlarına entegre edilmesini içererek, bazı olumlu ve olumsuz yanlarıyla birlikte, güncel bir konudur. Bu bildirin amacı OECD tarafından tasarlanan ve uygulamaya başlanmış olan Uluslararası Erken Öğrenme ve Çocuk Refahı Çalışmasının (The International Early Learning and Child Well-being Study-IELS) kapsamı, bu çalışmaya yönelik olarak yapılan eleştiriler ve çalışmanın ilk bulguları hakkında bir derleme sunmak ve erken çocukluk eğitiminde küreselleşme konusundaki tartışmaları bu zeminde ele almaktır. Uluslararası Erken Öğrenme ve Çocuk Refahı Çalışması, erken çocukluk eğitimi ve sonraki dönemlerdeki gelişim arasındaki ilişkinin daha iyi anlaşılması için OECD tarafından başlatılmış olan ve 5 yaş grubundaki çocukların öğrenme durumlarının incelenmesinin hedeflendiği uluslararası bir uygulama olarak tasarlanmıştır. Çalışmanın öngörülen faydaları olarak, kritik bir yaştaki çocukların öğrenme gelişimi hakkında sağlam ampirik ve derinlemesine bilgiler içeren ortak bir dil ve çerçeve sağlaması ve bu bilgilerle nihai hedef olarak farklı ülkelerdeki çocukların erken öğrenme çıktılarını ve genel refahını iyileştirme doğrultusunda çalışmak ve en iyi uygulamaları paylaşabilmek olarak ifade edilmektedir. Böylelikle, çocuk, aile, erken çocukluk eğitimi merkezleri veya okullar açısından da olumlu bir takım doğurgular elde edilmesi amaçlanmaktadır. Ancak, söz konusu çalışmanın planlandığı bilgisinin OECD tarafından paylaşılmasından itibaren, konuya yönelik olarak bir takım farklı bakış açıları ve eleştiriler ortaya çıkmıştır ve Almanya, İsveç, Norveç, Belçika, Kanada, Danimarka gibi ülkeler bu çalışmaya katılmayacaklarını açıklamışlardır. Araştırmaya getirilen başlıca eleştiriler arasında erken çocukluk eğitiminin küresel anlamda standardizasyonu; uluslararası işbirliği gerekli olmakla birlikte, çocukların evrensel ve standardize şekilde değerlendirilmesinin sakıncaları; öğretmenler üzerinde performans baskısı; "en iyi uygulamaların paylaşılması" olarak ifade edilen amacın tam olarak ne anlama geldiğinin net olmaması ve bir bağlamda iyi sonuçlar veren bir uygulamanın başka bir bağlamda da aynı sonuçları vermeyebileceğinin varsayılabilmesi; çalışmanın planlanma aşamasında erken çocukluk eğitimi alanında çalışanların çok azının süreçten haberdar olması ve çalışmaya dair verilen geri bildirimlerin OECD tarafından dikkate alınmaması gibi maddeler yer almaktadır. Bu eleştirilerle birlikte, ya da bu eleştirilere rağmen, Uluslararası Erken Öğrenme ve Çocuk Refahı Çalışmasının ilk uygulaması İngiltere, Estonya ve Amerika Birleşik Devletleri olmak üzere üç ülkede erken öğrenmenin gelişimini yönlendiren veya engelleyen temel faktörleri belirlemek amaçlı olarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın verileri yedi bin beş yaşında çocuk, bu çocukların aileleri ve öğretmenlerden elde edilmiş ve değerlendirmeler erken okuma yazma becerileri, erken sayısal beceriler, öz-düzenlenme becerileri ve sosyal duygusal becerilere dair olarak gerçekleştirilmiştir. Bu dört erken öğrenme alanına ek olarak çocuğun içinde bulunduğu öğrenme bağlamlarıyla (bireysel geçmiş, evdeki öğrenme ortamı, erken çocukluk eğitimi deneyimleri) ilgili de veriler toplanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinden sonra, genel ve ülke bazındaki bulgular OECD'nin internet sitesinden paylaşılmıştır. Bulgular, cinsiyet ve sosyo-ekonomik düzeye göre bir takım farklılıklara işaret etmektedir. Kızlar, erken okuryazarlık ve sosyo-duygusal becerilerde erkek çocuklara göre daha başarılı olurlarken, sosyo-ekonomik düzeyi yüksek çocuklar düşük olanlara göre daha iyi performans göstermişlerdir. Sosyo-ekonomik açıdan avantajlı ailelerin çocukları diğerlerine göre ortalama olarak daha fazla öğrenme ile bağlantılı olanaklara sahiptirler. Güçlü sosyal becerilere sahip çocuklar da, düşük olanlara kıyasla diğer öğrenme alanlarında daha yüksek puanlar almışlardır. Katılımcı çocukların çoğu elektronik cihazları kullanmaktadırlar. Çocukların %83'ü bir

elektronik cihazı haftada en az bir kez, %42 ise günde en az bir kez kullanmaktadır. Elektronik cihaz kullanımının en yaygın olduğu ülke Amerika Birleşik Devletleri, en düşük olduğu ülke ise Estonya'dır. Katılımcı ülkeler arası kıyaslamada çocukların performanslarında farklılıklar görülmüştür. Genel olarak iyi performansı Estonya'daki çocukların gösterdiği ifade edilmiştir. Estonya, sosyo-ekonomik seviye bazında en az farklılıklara sahipken, en büyük farklılıklar Amerika Birleşik Devletleri'nde görülmüştür.

Yöntem: Uluslararası Erken Öğrenme ve Çocuk Refahı Çalışması kapsamında OECD tarafından paylaşılan raporların yanı sıra Web of Science, ProQuest, ScienceDirect, ERIC ve Google Akademik veritabanları, "IELS", "International Early Learning and Child Wellbeing Study" ile literatürde bu çalışma için kullanılmakta olduğu saptanan "baby PISA" ve "mini-PISA" terimleri kullanılarak araştırılacaktır. Araştırma sonucu elde edilen çalışmalar ise içeriklerine göre incelenerek bu araştırmanın kapsamına dahil edilecektir.

Sonuç: Bu incelmenin işaret ettiği bulgular ve ilgili doğurgular bildiri sunumunda yer alacaktır.

Anahtar Kelimeler: OECD, IELS, küreselleşme, erken çocuklukta değerlendirme

Problemlı Sosyal Medya Kullanımının Ebeveyn Tutumlarına Etkisi

Dilara Bilgili¹, Yağmur Leba¹, Melike Gün¹, Osman Tolga Arıcak¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Bildiri No: 15 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışma, problemlı sosyal medya kullanımının ebeveyn tutumları ile ilişkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Korelasyonel desende gerçekleştirilen bu çalışmaya sosyal medya platformları üzerinden ulaşılabilen 2-7 yaş arası çocuğa sahip 80 ebeveyn katılmıştır.

Veriler 2023 yılı Nisan ayı içerisinde Google Formlar üzerinden düzenlenmiş Ebeveyn

Tutum Ölçeği (Karabulut-Demir ve Şendil, 2008), Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği (Şahin ve

Yağcı, 2018) ve kişisel bilgi formu (cinsiyet, doğum yılı, medeni durumu, eğitim seviyesi, annenin çalışma durumu, sosyo ekonomik durum, çocuğunun cinsiyeti ve doğum yılı, ebeveynin hangi sosyal medya platformlarını kullandığı ve sosyal medyada geçirilen süre) ile toplanmıştır. Verilerin analizi ise IBM SPSS Statistic kullanarak gerçekleştirildi. Bulgular ANOVA, T-test ve Spearman Korelasyonu testleri kullanılarak saptandı.

Araştırma sonucunda ebeveynlerin problemlı sosyal medya kullanımı ile demokratik tutum arasında negatif yönde bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Bu durum ebeveynlerin problemlı sosyal medya kullanımının demokratik tutum üzerinde olumsuz bir etkiye sahip olduğunu

göstermektedir. Ebeveynlerin problemlı sosyal medya kullanımı, çeşitli şekillerde demokratik tutumu etkileyebilir. Örneğin, devamlı bir şekilde sosyal medyada vakit geçiren ebeveynler, aile içerisinde sağlıklı bir iletişim kurmaktan, çocuklarıyla demokratik bir şekilde tartışmaktan ve çocukların fikir ve düşüncelerini dikkate alarak dinlekten uzak bir tutum içerisinde olabilir. Çocuğun gelişimi için önemli olan bu konular sonucunda çocuklar demokratik değerleri benimsemekte zorlanabilir ve otoriter bir yaklaşıma daha yakın bir tutumu benimseyebilirler. Bununla beraber araştırmada problemlı sosyal medya kullanımı ile diğer ebeveynlik türleri olan otoriter, izin verici ve ilgisiz ebeveynlik tutumları arasında herhangi bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca, sosyal medyada geçirilen süre ile ebeveynlik tutumları arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bu durum sosyal medyada daha fazla zaman geçiren ebeveynlerin sosyal medyayı sorunlu kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ebeveynlerin sosyal medyada geçirdikleri süre ile yaşları arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Daha genç olan kesimin sosyal medyayı kullanma eğilimlerinin daha fazla olduğu söylenebilir. Buna ek olarak yaş ve problemlı sosyal medya kullanımı arasında da negatif bir ilişki vardır. Bu sonuç aynı zamanda farklı kuşakların sosyal medya kullanım alışkanlıklarının farklı olduğunu göstermektedir. Araştırmada annelerin çalışma durumuna göre problemlı sosyal medya kullanımlarında farklılık olduğu, yani çalışmayan annelerin sosyal medyada daha fazla vakit geçirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin medeni durumu ile eğitim durumunun ise problemlı sosyal medya kullanımı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmüştür.

Çalışmamız Boğaziçi Üniversitesi etik kurallarına uygun olarak yapılmıştır. Tüm katılımcılara çalışmanın amacı hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmadan önce onamları alınmıştır. Katılımcılara ayrıca yanıtlarının gizliliği ve anonimliği konusunda güvence verilmiştir. Çalışma, problemlı sosyal medya

kullanımının ebeveynlik tutumları üzerindeki etkisini araştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışmanın sonuçları, problemlili sosyal medya kullanımı ile ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki hakkında fikir vermektedir. Bu çalışmanın bulguları, sosyal medyanın ebeveynlik uygulamaları üzerindeki etkileriyle ilgilenen politika yapıcılar, araştırmacılar, ebeveynler ve eğitimciler için yararlı olabilir.

Anne babaların ebeveynlik tutumları açasından problemlili sosyal medya kullanımına ilişkin literatür oldukça kısıtlı. Ebeveynlik tarzları ile ebeveynlerin problemlili sosyal medya kullanımı arasındaki ilişkiyi araştıran yeterli araştırma yok. Araştırmalar genel olarak ebeveynlerin sosyal medya kullanımının çocuklarının sosyal medya kullanımı üzerindeki etkisine odaklanmıştır. Bu çalışma, ebeveynlerin sosyal medya kullanımlarına dair farkındalık kazanmalarına ve çocuklarıyla olan ilişkileri hakkında bir içęörü kazanmalarına yardımcı olabilir. Araştırma erken çocukluk eğitimi literatürüne bilimsel bir katkı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Problemlili sosyal medya kullanımı, ebeveyn tutumları, erken çocukluk

Anahtar Kelimeler: Problemlili sosyal medya kullanımı, ebeveyn tutumları, erken çocukluk

Decoding Prejudice in Prospective Teachers: A Structural Model Analysis

Özkan Özgün¹, İbrahim Tanış¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 278 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

As educational settings become more diverse, it becomes imperative to examine the perspectives of both practicing and prospective educators. This study aims to understand the factors influencing the biases and stigmatizing views of prospective teachers, especially towards socioeconomically and culturally disadvantaged groups. Such groups often encounter unique challenges in society and educational settings. It is crucial to address any prejudices educators might hold and understand the mechanisms underlying these prejudices. Using structural equation modeling, we assessed the links between perceived discrimination, self-concept, and incriminatory labeling of refugees. We particularly focus on how social distancing and ethnocultural empathy mediate these connections, as these elements can significantly shape the perceptions and interactions educators have with diverse learner populations and their families. The proposed model sheds light on these intricate relationships.

We employed the Structural Equation Modeling (SEM) method to explore the causal links within our data. Commonly used in social sciences, SEM allows us to examine intricate links among variables, both visible and latent. Starting with 731 teacher candidates from three departments in two universities, our final analysis was based on data from 692 prospective teachers after dropouts and exclusions. Participants were from the departments of Preschool Teaching, Classroom Teaching, and Guidance & Psychological Counseling. Participants were distributed across all academic years, with a notable representation in the second year. The majority came from a middle socio-economic background, with a smaller proportion from either high or low socio-economic strata. A significant number were raised in heterogeneous communities and maintain friendships with individuals from diverse ethno-cultural backgrounds.

For data collection, we utilized a suite of instruments including the Social Distance Scale, Refugee Labeling Scale, Perceived Discrimination Scale, Ethnocultural Empathy Scale, and the Piers Harris Self-Concept Scale for Children. Upon obtaining ethical clearance and requisite permissions from the ethical review board, data collection commenced. Prior to this phase, participants received dual copies of an informed consent form, elucidating the research objectives, methodologies, and participant expectations. Participants were also informed of their rights, including the freedom to withdraw their participation at any time. Paramount to our protocol was the assurance of data confidentiality, with a deliberate omission of personally identifiable information.

We used AMOS 20 software to perform Structural Equation Modeling, after testing for assumptions and ensuring the data's normality. Then we evaluated model fit through key metrics: chi-square, RMSEA, CFI, TLI, and SRMR. Optimal fit criteria encompass a non-significant chi-square, CFI and TLI > .95, and RMSEA and SRMR < .05. Acceptable fit criteria are defined as CFI and TLI > .90, and RMSEA and SRMR < .08 (Kline, 2015).

The results indicated that perceived discrimination and social distance significantly influenced ethnocultural empathy ($p < 0.001$). In parallel, ethnocultural empathy and social distance exerted a considerable impact on labeling. Yet, no significant impact was observed between perceived discrimination and both social distance and labeling. Likewise, the self-concept did not exert any discernible influence on either social distance or ethnocultural empathy as evaluated by the model fit

indices (CMIN: 7.956, DF: 2, CMIN/DF: 3.978, p: 0.019, RMSEA: 0.66, CFI: 0.985, GFI: 0.995, AGFI: 0.966, NFI: 0.980, and IFI: 0.985).

The SEM analysis elucidated determinants of prospective teachers' predispositions towards socioeconomically and culturally marginalized groups. It was discerned that perceived discrimination and social distance profoundly influence ethnocultural empathy, an essential facet for comprehending diverse cultural backgrounds. Concurrently, this empathy, alongside social distance, markedly affects the labeling tendencies of individuals, alluding to potential biases among educators. Notably, while perceived discrimination is instrumental in shaping empathy, it does not have a direct bearing on social distance or labeling tendencies. Moreover, the study showed that an individual's self-concept remained uncorrelated with their interactions amidst diverse groups in this specific research context.

These findings hold paramount significance for the refinement of educator training methodologies. By augmenting ethnocultural empathy and attenuating social distances, biases can be mitigated, thus fostering a more inclusive pedagogical environment. Such strategies can further equip educators to better cater to socioeconomically and culturally marginalized student cohorts, championing principles of equity and inclusiveness in educational institutions.

Anahtar Kelimeler: Stigmatization, ethnocultural empathy, social distancing, perceived discrimination, self-concept

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Çalışan Ebeveynlerinden Gördükleri Fiziksel Ve Duygusal İstismarın İncelenmesi

Nilüfer Darıca¹, Gülsüm Kaçar¹
¹HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 285 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmada, 'Okul öncesi dönemdeki çocukların çalışan ebeveynlerinden gördükleri fiziksel ve duygusal istismarın incelenmesi' amaçlanmaktadır.

Okul öncesi dönemdeki çocuklar, en saf ve en enerjik kesimdir. Bu dönem kişinin ilerideki yaşamı için en önemli adımdır. Çocuklar bu dönemde gelecekteki kendi karakterlerini biçimlendirir. Bu nedenle hepimizden daha çok ilgiye ihtiyaçları vardır. Oyun oynar, soru sorar, her şeyi merak eder. Bu durum aileleri bazen yorsa da çocuğun yeni bilgiler edinme yaşı bu zamanlardır. Bu dönemde her zamankinden fazla olarak anne ve babaya önemli bir görev düşüyor. Fakat çalışan anne babalar iş yerindeki stres ve iş sıkıntılarını eve getirdikleri zaman çocukla ilgilenmemeye başlıyorlar. Zamanla bu durum istismara kadar gidebiliyor. Çocuk istismarı, çocuğun bakımından sorumlu kişilerin çocuğun bedensel, psiko-sosyal ve cinsel gelişimine bilerek ya da bilmeyerek zarar veren davranışlar gerçekleştirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Giardino, Lyn, ve Giardino, 2010). Fiziksel istismar, ceza vermek, disiplin etmek ya da öfke boşaltmak için bir yetişkin tarafından çocuğa fiziksel şiddet uygulanmasıdır. Uygulanan şiddet kimi zaman çocuğun ölümüne neden olabilmektedir (Ekinci, 2010). Duygusal istismar, çocuğun psikolojik sağlığını ve gelişimini olumsuz etkileyen davranışlardır. En genel anlamıyla çocuğun hislerini incitmektir. Çocuğu sürekli eleştirmek, aşağılamak, küçümsemek, utandırmak, duygusal ihtiyaçlarına karşılık vermemek duygusal istismar kapsamındadır. Duygusal istismar çoğunlukla diğer istismar türleri ile ortaya çıkan bir durumdur (Güler, Uzun, Boztaş ve Aydoğan, 2002). Cinsel istismar, "Bir yetişkinin cinsel arzu ve ihtiyaçlarını gidermek için zor kullanarak, tehdit ve kandırma vasıtasıyla cinsel gelişimini tamamlanmamış bir çocuk veya ergeni kullanması" şeklinde tanımlanmaktadır (İşeri, 2008). Bunlar gibi istismar türlerine maruz kalmış çocuklarda aileden uzaklaşma, gergin olma, bağımlı kişilik geliştirme, değersizlik duygusu geliştirme, uyumsuz ve saldırgan davranışlar gibi durumlar ortaya çıkar.

İstismarın duygusal ve fiziksel olması her ne kadar farklı tanımlansa da her ikisi de çocuğun gelişimini çok derinden etkilemektedir. (Öngider, N, 2013). Okul öncesi yaşta çocuğu olan ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına yönelik farkındalıklarının yüksek olması koruyuculuk ve önleyicilik açısından büyük öneme sahiptir. Ebeveynlerin stresi ve iş yaşamı çocuklarıyla olan bağıyla ters orantılıdır. Stres ne kadar çoksa çocukla olan bağ o kadar zayıftır.

Çocukların en çok güvende olacakları yer ailelerinin yanı olmasına karşın aynı zamanda istismar olgularında en çok risk altında oldukları yer de aileleridir. Bu istismarın önlenmesinin en önemli yolu aileyi bilinçlendirmek ve durumu kontrol altına almaktır. (Acehan, 2013).

Bu bildiri, çocukların korunması ve ailelere destek sağlanması için atılması gereken adımları önermektedir. Ebeveynlere rehberlik sunulması ve farkındalığın artırılması gibi önlemler, bu sorunun azaltılmasına yardımcı olabilir.

Bu çalışma, okul öncesi dönemdeki çocukların sağlığı ve refahı açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu alandaki çabaların artırılması gerekliliğine dikkat çekmektedir.

Araştırma betimsel bir çalışma olmakla birlikte nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Tarama modeli, büyük insan toplulukların, araştırmanın amacına yönelik sosyo-demografik özelliklerini saptayabilmeyi hedefleyen betimsel türde araştırmalarda kullanılmaktadır (Can, 2018).

KAYNAKÇA

Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Glen, M., Akkan, A. V. C. İ., & Ferhat, İ. . M. E. (2013). ocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.

Alisinanoğlu, F., & BAğCI, S. (2023). Erken ocukluk dönemindeki çocukların ebeveynlerinin ocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalık düzeyleri. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 63-78.

Öngider, N. (2013). Anne-baba ile okul öncesi ocuk arasındaki ilişki. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 420-440.

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi dönem, Fiziksel istismar, Duygusal istismar

Algılanan Ebeveyn Tutumu Ve Ebeveyn Öz Yeterliliğinin Ebeveyn Tutumu Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Ceyhan Turhan¹, Özge İdrisoğlu²

¹Sağlık Bilimleri Üniversitesi

²Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

Bildiri No: 286 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Ebeveynler sıklıkla çocuklarının davranışsal, duygusal, kişilik ve bilişsel gelişiminde temel etkenler olarak gösterilmektedir (Holden ve Edwards, 1989). Bu nedenle ebeveynler uzun yıllar çalışmalara konu edilmiş, 1930'lerden bu yana araştırmacılar tarafından farklı yönleriyle ele alınmıştır. Ebeveyn çeşitliliğini belirlemek için kullanılan yaklaşım genellikle ebeveynlerin çocuk yetiştirmeye yönelik tutumlarını ölçmek olmuştur. Ebeveyn tutumlarının çalışmaya başlamasından günümüze kadar birçok tanımlama yapıldığı görülmüş, ancak sıklıkla başvurulan ebeveyn tutumu kategorizasyonu Baumrind tarafından 1967 yılında ortaya konulmuştur. Böylelikle, Demokratik, Otoriter ve İzin Verici şeklinde 3 ana ebeveyn tutumu tanımlanmıştır (Baumrind, 1971). Araştırmacılar tarafından bu ebeveyn tutumlarının çocuğun gelişimi üzerindeki etkisi sıklıkla tartışılırken, ebeveynlerin sergilediği tutum üzerinde etkili olabilecek faktörler üzerine de çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Belsky (1984) tarafından oluşturulan ebeveynliğin belirleyicileri modelinde, ebeveynin kendi gelişimsel tarihinin, kişilik yapısının, iş yaşantısının, evlilik ilişkilerinin ve çocuğun karakterinin etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Modelde yer alan belirleyicilerden biri olan ebeveynin kendi gelişimsel tarihi göz önünde bulundurulduğunda, ebeveynin kendi ebeveynleri tarafından sergilenen tutumun da ebeveynlik üzerinde etkili olabileceği görüşü yapılan çalışmalar tarafından desteklenmiştir. Kendi ebeveynlerinden baskıcı tutum görenlerin baskıcı ve otoriter tutumları artarken, demokratik tutuma sahip ailede yetişmek de bireyin demokratik tutumunu yordamaktadır (Karaman, 2019).

Ebeveynlik tutumlarını etkilemesi öngörülen bireysel özelliklerden öz yeterlik ile ilgili inançlar, bireyin kendi kendini değerlendirebilmesi ve yansıtabilmesi için temel olan kapasiteyi yansıtmakta ve kendilerini geliştirici veya zayıflatıcı yollarla algılamalarını, motive etmelerini, zorluklar karşısındaki kararlılıklarını, yol ayrımlarındaki önemli kararlarını etkileyerek davranışları için güçlü birer motivasyon kaynağı olarak yer almaktadırlar (Bandura, 1997; 2002). Bir davranış alanı olarak ebeveynliğe özgü yeterlilik yargıları, bireyin ebeveynliğe özgü düşünce, eylem ve duyguları ile ilişkili ve bu alandaki görevleri başarı ile yerine getirebilmeye dair inançlardır. (Bandura, 2002). Öz yeterlilik inancı, bu yolda engeller ve olumsuz deneyimler karşısındaki kararlılığını gösteren etkili ebeveynlik uygulamalarını sürdürme becerilerini etkilemektedir (Ardelt ve Eccles, 2001; Jones ve Prinz, 2005). Öz yeterliliğe sahip ebeveynler çocuklarının ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayabileceklerine inandıklarından dolayı, teşvik edici, olumlu ebeveynlik stratejileri kullanmaktadırlar (Bandura, 1997; Ardelt ve Eccles, 2001). Ebeveyn öz yeterliliği daha yüksek sıcaklık, ilgi, ebeveyn kabulü, aktif etkileşim, duyarlılık, ihtiyaca yanıt verme, takip etme, olumlu disiplin uygulamaları gibi olumlu ebeveyn tutumlarının kapsadığı uygulamalar ve yaklaşımlar ile ilişkili bulunurken düşük ebeveynlik öz yeterliliği sert, zorlayıcı, ihmalkâr ve tutarsız ebeveynlik veya etkisiz disiplin uygulamaları ile ilişkili bulunmuştur (Coleman ve Karraker, 1998; Jones ve Prinz, 2005; Kong ve Yasmin, 2022; Anicama, 2018).

Bu çalışmanın amacı 36-72 ay çocuğu olan anne babaların gösterdikleri ebeveyn tutumları ile kendi ebeveynlerinin gösterdiği tutumları arasındaki ve ebeveyn olarak kendi öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Anne Baba Tutum Ölçeği, Berkeley Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu kullanılacaktır. Verilerin normallik analizleri neticesinde normal dağılım göstermesi durumunda

demografik değişkenler ve anne baba tutumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden bağımsız gruplar T-test ve varyans analizi (ANOVA) yapılması planlanmış; değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi ve algılanan ebeveyn tutumları ile öz yeterliliğin ebeveyn tutumlarını yordayıp yordamadığını ortaya çıkarmak amacıyla regresyon analizi yapılacaktır.

1. Anicama, C. (2018). I think I can: The relations among parenting self-efficacy, parenting context, parenting practices, and preschoolers' socio-emotional development among low income immigrant families. University of California, Berkeley.
2. Ardelt, M., & Eccles, J. S. (2001). Effects of mothers' parental efficacy beliefs and promotive parenting strategies on inner-city youth. *Journal of Family issues*, 22(8), 944-972.
3. Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York, NY: W H Freeman/Times Books/ Henry Holt & Co.
4. Bandura, A. (2002). Social cognitive theory in cultural context. *Applied Psychology*, 51, 269–290. <http://dx.doi.org/10.1111/1464-0597.00092>
5. Baumrind, D. (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology*, 4(1, Pt.2), 1–103. <https://doi.org/10.1037/h0030372>
6. Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55(1), pp. 83-96
7. Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (1998). Self-efficacy and parenting quality: Findings and future applications. *Developmental Review*, 18(1), 47-85. doi: 10.1006/drev.1997.0448
8. Holden, G. W., & Edwards, L. A. (1989). Parental attitudes toward child rearing: Instruments, issues, and implications. *Psychological Bulletin*, 106(1), 29–58. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.106.1.29>
9. Jones, T. L. & Prinz, R. J. (2005). Potential roles of parenting self-efficacy in parent and child adjustment: A review. *Clinical Psychology Review*, 25(3), 341-363. doi: 10.1016/j.cpr.2004.12.004
10. Karaman, S. (2019). Üst kuşak ebeveynlik tutumlarının kişilerin ebeveynlik tutumlarını yordayıcı etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
11. Kong, C., & Yasmin, F. (2022). Impact of parenting style on early childhood learning: mediating role of parental self-efficacy. *Frontiers in Psychology*, 13, 928629.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumu, öz yeterlik, algılanan ebeveyn tutumu

Obeziteye İlişkin Riskli Aile Uygulamaları İle Ebeveynlerin Çocuk Beslenmesine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Taha Gemici¹, Elif Yılmaz¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 291 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukluk çağında günümüzde en sık rastlanan kronik hastalıklarından biri olarak kabul gören obezite, çocuklar ve ergenlerin %25-30'unu etkilediği saptanan önemli bir halk sağlığı sorunu olmakla birlikte Dünya Sağlık Örgütü tarafından tüm dünyada ölüme neden olan beşinci sağlık problemi olarak karşımıza çıkmaktadır (Atamtürk, 2009; Metinoğlu, Pekol ve Metinoğlu, 2012; Savaşan, Erdal, Sarı ve Aydoğan, 2015; WHO, 2009). Obezitenin genetik ve çevresel faktörlerden etkilenen kaynaklanan bir sağlık sorunu olmakla birlikte, çevresel uyarıcıların obezite riskini artırıcı bir rolü söz konusudur (Ergül ve Kalkım, 2011; Garn 1976; Poskitt ve Cole 1978: akt. Poskitt ve Edmunds, 2008).

Genetik olarak obeziteye yatkın kişiler dışında bireylerin aşırı kilolu ya da obez olmalarının nedeni, enerji çıkışından (harcadıklarından) daha fazla kalori almaları ve dolayısıyla daha fazla besin tüketmeleri olarak ifade edilmektedir (Garrow, 1988: akt. Robinson, 2006) ve çocukluk çağında karşılaşılan obezite, bireyde fiziksel, psikolojik, davranışsal ve sosyal sağlığı tehdit eden bir unsur olması nedeniyle de ciddi bir problem durumu olarak görülmektedir.

Çocukluk çağı obezitesinin önlenmesi için başta ebeveynler olmak üzere çocuğun sağlıklı gelişiminde ve eğitiminde rol alan tüm paydaşların doğru beslenme davranışları ve fiziksel açıdan aktif bir yaşam tarzı ile çocuklara model olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda araştırma kapsamında erken çocukluk döneminde (3-8 yaş) çocuğu olan anne-babaların aile içi beslenme ve fiziksel aktivite uygulamaları ile çocuk beslenmesine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu genel amaç çerçevesinde anne-babaların aile içi beslenme ve fiziksel aktivite uygulamaları ile çocuk beslenmesine yönelik tutumları ebeveynin öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzeyi ve çocuklarının yaş ve cinsiyet değişkenleri açısından da incelenmiştir.

İlişkisel tarama modelinde tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu basit seçkisiz eleman örnekleme yöntemi ile çevrimiçi platformda tasarlanan ölçme araçlarının sosyal medya ağları aracılığıyla çalışma grubuna ulaştırılması ile elde edilmiştir. Tüm Türkiye'deki 3-8 yaş grubu çocuğu olan ebeveynlere yönelik yapılan çağrıya 207 ebeveyn katılım sağlamıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu; Ihmel ve arkadaşları tarafından 2009 yılında Beslenme ve Diyetetik Akademisi (Amerikan Diyetetik Derneği, ADA) ile işbirliği ile geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Özdemir, Terzi ve Dündar (2022) tarafından yapılan Aile Beslenme ve Fiziksel Aktivite Ölçeği (The Family Nutrition and Physical Activity Screening Tool); Spruijt-Metz, Lindquist, Birch, Fisher ve Goran (2002) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlaması Polat ve Erci (2010) tarafından yapılan Çocuk Beslenme Ölçeği (Child Feeding Scale) olmak üzere üç veri toplama aracı kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan tüm ölçme araçlar, 3-8 yaş grubu çocuğu olan anne-babalar tarafından değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz aşamasındadır. Bulgular ışığında araştırma sonuçları alan yazın çalışmaları kapsamında tartışılacaktır.

Kaynaklar

Atamtürk, D. (2009). Alt sosyoekonomik düzeyde yer alan çocuklarda aşın kiloluğun ve obezitenin yaygınlığı. *Gaziantep Medical Journal*, 15(2), 10-14.

Ergül, Ş., & Kalkım, A. (2011). Önemli bir kronik hastalık: çocukluk ve ergenlik döneminde obezite. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 10(2), 223-230.

Metinoğlu, İ., Pekol, S., & Metinoğlu, Y. (2012). Kastamonu'da 10-12 yaş grubu öğrencilerde obezite prevalansı ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(2), 117-23.

Poskitt, E. M., & Edmunds, L. (2008). *Management of childhood obesity*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

Robinson, S. (2006). *Healthy eating in primary schools*. London: SAGE.

Savaşhan, Ç., Erdal, M., Sarı, O., & Aydoğan, Ü. (2015). İlkokul çağındaki çocuklarda obezite görülme sıklığı ve risk faktörleri. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi*, 19(1), 14-21.

WHO (2009). Global health risks: Mortality and burden of disease attributable to selected major risks. Geneva: World Health Organization.

Ozdemir, S., Terzi, O. & Dundar, C. The family nutrition and physical activity (FNPA) screening tool: psychometric characteristics, reliability, and validity in the Turkish population. *J Public Health (Berl.)* 30, 2525-2531.

Polat, S. & Erci, B. (2010). Psychometric properties of the Child Feeding Scale in Turkish mothers. *Asian Nursing Research* 4, 111–121.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk, beslenme, obezite, ebeveyn

Understanding The Impacts Of Natural Disasters On Early Childhood: Çare-M Project Needs Analysis-2 (Pdr Experts)

Abdulhamit Karademir
Muş Alparslan Üniversitesi

Abstract No: 298 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Early childhood is a critical stage in human development and the impact of disasters during this period can have profound and lasting effects on a child's psychological well-being and educational trajectory. To comprehensively address this issue, it is essential to develop an Early Childhood Disaster Education Module. This academic study focuses on illuminating the important contributions of counseling and psychology professionals in the creation and implementation of such a module.

In terms of its natural characteristics, our country has a geography where many natural events that can turn into disasters occur. For this reason, everyone living in our country should learn to live with these processes whose consequences may turn into disasters, in other words, contribute to the reduction of disaster risks and become resilient individuals against disasters. One of the most important ways to realize this is education. Among the vulnerable groups affected, young children are particularly at risk and this requires special attention and preparation in the field of early childhood education (ECE). Guiding a critical part of the ÇARE-M project, this paper provides an overview of a comprehensive study on how to integrate disaster preparedness and resilience building strategies/literacy skills into ECE programs, taking into account psychological factors. When considered, natural disasters such as earthquakes, floods, landslides and avalanches pose significant threats to the well-being of individuals and communities worldwide. While the immediate physical consequences of these events are well documented, the psychological and emotional impacts on early childhood are often underestimated. This study highlights counseling and psychological professionals' perspectives on the unique challenges posed by natural disasters in early childhood and strategies to mitigate their long-term effects.

Natural disasters can shake the sense of safety and security that is crucial for healthy childhood development. In the aftermath of these events, young children are particularly vulnerable to a range of emotional and psychological stressors. Counseling and psychological professionals have a crucial role to play in understanding and addressing these issues. Their insights for use in educational programs and practices are invaluable for more effective program implementation.

This project integrates both qualitative and quantitative research methods. In general, it will include case studies, questionnaires and interviews with ECE professionals and disaster management / AFAD experts. It is expected that the findings from the needs assessment interviews conducted specifically for this study will contribute to evidence-based policy recommendations and training guidelines for ECE curricula implemented first in these provinces and then across the country, and ultimately increase the awareness, resilience, preparedness and disaster literacy of young children and their communities.

In this study, counseling and guidance counselors; actively participate in the design of a specialized curriculum that integrates elements of psychological support into disaster education and ensures that it is aligned with the developmental stages and needs of early childhood, and contribute to the development of age-appropriate content and materials as they have an in-depth understanding of child development, They can contribute to integrating strategies for developing psychological resilience into the module, suggest activities and exercises to help children cope with stress, fear and grief, help train

early childhood educators on how to deliver the module effectively by emphasizing the importance of creating a safe and supportive learning environment, etc. emphasizing the importance of creating a safe and supportive learning environment.

Natural disasters have profound and long-lasting effects on early childhood development and require a comprehensive approach involving counseling and psychological field experts. By addressing trauma, promoting resilience and strengthening support systems, we can help reduce the impact of these disasters on the youngest and most vulnerable members of our societies. The insights and strategies shared by experts in this field are critical steps towards building a more resilient and empathetic society that prioritizes the well-being of its youngest citizens.

Keywords: Natural disaster, natural disaster literacy, preschool period, ÇARE-M project, PDR experts

Doğal Afetlerin Erken Çocukluk Dönemi Üzerindeki Etkilerini Anlamak: Çare-M Projesi İhtiyaç Analizleri-2 (Pdr Uzmanları)

Abdulhamit Karademir
Muş Alparslan Üniversitesi

Bildiri No: 298 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk dönemi, insan gelişiminde kritik bir aşamadır ve bu dönemdeki afetlerin etkisi, bir çocuğun psikolojik refahı ve eğitim yörüngesi üzerinde derin ve kalıcı etkilere sahip olabilir. Bu konuyu kapsamlı bir şekilde ele almak için Erken Çocukluk Dönemi Afet Eğitim Modülünün geliştirilmesi elzemdir. Bu akademik çalışma, rehberlik ve psikoloji uzmanlarının böyle bir modülün oluşturulması ve uygulanmasındaki önemli katkılarını aydınlatmaya odaklanmaktadır.

Ülkemiz sahip olduğu doğal özellikler bakımından sonuçları itibariyle afete dönüşebilecek birçok doğal olayın gerçekleştiği bir coğrafyaya sahiptir. Bu nedenle ülkemizde yaşayan herkesin sonuçları afete dönüşebilecek bu süreçlerle yaşamayı öğrenmesi başka bir ifade ile afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlaması ve afetlere karşı dirençli bireyler olması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirebilmenin en önemli yollarından biri ise eğitimidir. Etkilenen hassas gruplar arasında küçük çocuklar özellikle risk altındadır ve bu durum erken çocukluk eğitimi (EÇE) alanında özel dikkat ve hazırlık gerektirir. ÇARE-M projesinin kritik bir kısmına rehberlik eden bu çalışmada, afete hazırlık ve dayanıklılık oluşturma stratejilerinin / okuryazarlık becerilerinin EÇE programlarına hangi psikolojik etkenler dikkate alınarak entegre edilmesiyle ilgili kapsamlı bir çalışmaya genel bir bakış sunmaktadır. Düşünüldüğünde depremler, seller, toprak kaymaları ve çığlar gibi doğal afetler, dünya çapında bireylerin ve toplumların refahı için önemli tehditler oluşturmaktadır. Bu olayların acil fiziksel sonuçları iyi belgelenmiş olsa da erken çocukluk dönemi üzerindeki psikolojik ve duygusal etkiler genellikle hafife alınmaktadır. Bu çalışmayla, rehberlik ve psikolojik alan uzmanlarının erken çocukluk döneminde doğal afetlerin yarattığı benzersiz zorluklara ve uzun vadeli etkilerini azaltmaya yönelik stratejilere ilişkin bakış açıları vurgulanmaktadır.

Doğal afetler, sağlıklı çocukluk gelişimi için çok önemli olan emniyet ve güvenlik duygusunu sarsabilir. Bu olayların ardından, küçük çocuklar bir dizi duygusal ve psikolojik stres etkenine karşı özellikle savunmasızdır. Rehberlik ve psikolojik alan uzmanları, bu sorunların anlaşılması ve ele alınmasında çok önemli bir role sahiptir. Eğitimsel programlar ve uygulamalarda kullanılmak üzere bu uzmanlardan alınan görüşlerin programların daha verimli uygulanmasında değeri büyüktür.

Hem niteliksel hem de niceliksel araştırma yöntemlerini birleştirecek bu proje genel olarak; vaka çalışmalarını, anketleri ve EÇE profesyonelleri ve afet yönetimi / AFAD uzmanlarıyla yapılan görüşmeleri içermektedir. Bu çalışma özelinde yapılan ihtiyaç analizi görüşmeleri sonucu elde edilen bulguların, önce söz konusu iller özelinde ardından ülke genelinde uygulanan EÇE müfredatı için kanıta dayalı politika önerileriyle eğitim kılavuzlarına katkıda bulunması ve sonuçta küçük çocukların ve topluluklarının farkındalığını, dayanıklılığını, hazırlıklı olma durumunu ve afet okuryazarlığını artırması beklenmektedir.

Bu çalışmada PDR uzmanlarının; psikolojik destek unsurlarını afet eğitimine entegre eden ve erken çocukluk döneminin gelişim aşamaları ve ihtiyaçlarıyla uyumlu olmasını sağlayan özel bir müfredatın tasarımına aktif olarak katılabilecekleri, çocuk gelişimi konusunda derinlemesine bir anlayışa sahip olduklarından yaşa uygun içerik ve materyallerin geliştirilmesine katkıda bulunabilecekleri, psikolojik dayanıklılık geliştirmeye yönelik stratejileri modüle entegre edilmesine katkı sunabilecekleri, çocukların stres, korku ve kederle başa çıkmalarına yardımcı olacak faaliyet ve egzersiz önerileri sunabilecekleri, güvenli ve destekleyici bir öğrenme ortamı yaratmanın önemini vurgulayarak, erken çocukluk

eğitimcilerinin modülü nasıl etkili bir Şekilde sunacakları konusunda eğitilmelerine yardımcı olabilecekleri vb. birçok desteği verebilecekleri anlaşılmıştır.

Doğal afetlerin erken çocukluk gelişimi üzerinde derin ve uzun süreli etkileri vardır ve rehberlik ve psikolojik alan uzmanlarını içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirir. Travmayı ele alarak, dayanıklılığı teşvik ederek ve destek sistemlerini güçlendirerek, bu afetlerin toplumlarımızın en genç ve en savunmasız yeleri üzerindeki etkisini azaltmaya yardımcı olabiliriz. Bu alandaki uzmanlar tarafından paylaşılan içgörü ve stratejiler, en genç vatandaşlarının refahına öncelik veren daha dirençli ve empatik bir toplum inşa etmeye yönelik kritik adımlardır.

Anahtar Kelimeler: Doğal afet, doğal afet okuryazarlığı, okul öncesi dönem, ÇARE-M projesi, PDR uzmanları

Okul Öncesi Dönemde Okul Dışı Öğrenme Ortamları Hakkındaki Makalelere İlişkin Sistematik Derleme Çalışması

Tuğçe Güzelyurt¹, Beyzanur Canol Çalkan², Mine Canan Durmuşoğlu³

¹Inonu Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı

²Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim Programı

³Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitim A.B.D.

Bildiri No: 316 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Çalışmanın amacı, erken çocukluk döneminde okul dışı öğrenme ortamlarının çocuğun gelişimi üzerindeki yansımalarını inceleyen araştırmaların sistematik derlemesi yapılarak araştırmacılara yeni bir bakış açısı sağlamak ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalar için önerilerde bulunmaktır.

Yöntem

Çalışma sistematik derleme şeklinde tasarlanmıştır. Sistemik derlemelerin raporlanmasında güvenilirliği yüksek olan kontrol listesi (PRISMA) temel alınmıştır (The PRISMA Statement, 2022). Dâhil edilen makaleleri seçmek için 2018-2023 yılları arasında 3-6 yaş arası çocuklara yönelik yapılmış ve “out of school learning, outdoor learning”, “early childhood, preschool” ve “children’s library, children’s libraries”, “children’s museum, museum education” anahtar kelimeleri WOS ve SCOPUS elektronik veri tabanından geriye dönük olarak 2023 yılı Nisan ayında taranmıştır. Belirlenen çalışmaları, araştırmacılar öncelikle birbirlerinden bağımsız olacak şekilde çapraz incelemiştir. İlk inceleme sonrası çalışmalara dair notlar alınmış ve araştırmacılar bu notları birbirleri ile paylaşmıştır. Daha sonra araştırmacılar bir araya gelerek araştırmalardaki bütün özellikleri yeniden inceleyip fikir birliği sağlamıştır. İnceleme sonucunda özellikle konusunda hemfikir olmaya yönelik tartışmalarda bulunulmuştur. Bu kapsamda ilk olarak 118 çalışmaya ulaşılmış, dâhil etme kriterlerine uymayan 99 çalışma dışlanarak inceleme kapsamına 19 makale dâhil edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç

Makaleler incelendiğinde okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik en çok 2022 yılında (n=5) çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Bu durumun diğer yıllara nispeten okul dışı öğrenme ortamlarına yönelik gerekliliğin fark edildiğini düşündürmektedir. Bunun yanı sıra çalışmalar sıklıkla (n=9) Amerika Birleşik Devletlerinde ve Çin’de (n=3) yürütülmüştür. Makalelerin en çok çocuk müzeleri (n=11), en az ise çocuk kütüphanelerine (n=2) yönelik yapıldığı belirlenmiştir. Çalışmalarda en sık yarı deneysel yöntem (n=9) ve nitel yöntem (n=7) kullanılmıştır. Çalışmalarda daha çok küçük ölçekli (n=12) örneklem tercih edilmiştir. Bunun yanı sıra çalışmaların çoğunda yetişkin rehberliğine (n=13) başvurulmuştur. Okul dışı öğrenme ortamlarında sıklıkla çocuklara müdahale amaçlı etkinlikler uygulanarak bu sürece yönelik gözlemler ve görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra daha az olmakla birlikte çocukların sadece açık alanda yaptığı faaliyetlerin de gözlemlendiği ve kayıt altına alındığı çalışmalar da yer almaktadır. Yapılan çalışmaların çoğunluğunu kısa süreli yapıldığı ve kısa sürede verilerin toplandığı (n=13) belirlenmiştir. Uzun süreli yapılan ve süreç içerisindeki değişimi odağa alan çalışmaların daha az (n=5) olduğu belirlenmiştir. Yapılan uygulamalar sonucunda çocukların okul dışı öğrenme ortamlarında fiziksel becerilerinin geliştiği bu gelişim sürecinde de çocukların riskleri değerlendirilerek faaliyete geçtiği belirlenmiştir. Bunun yanı sıra çocuğun sağlıklı bir yaşam sürmesinde açık alanların etkili olduğu da vurgulanmıştır. Çalışmaların genelinde değinilen başka bir husus ise çocukların okul dışı öğrenme ortamlarında yıkıcı davranışlarının

azaldığı, empati, iş birliği, başladığı işi tamamlama, keşfetme, problem çözme, muhakeme etme, özgünlük, öz güven ve öz denetim becerilerin geliştiğidir. Ayrıca çocukların iletişim içinde olması kendini ifade etmesi, karşısındaki kişiyi dinlemesi ve görüşlerini belirtmesi gibi dil becerilerinin geliştiği yönünde sonuçlara da yer verilmektedir. Diğer gelişim alanlarına nispeten az olsa da erken okuryazarlık, matematik gibi akademik becerilerin geliştiğini ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır. Çocuğun gelişiminde okul dışı öğrenme ortamlarının önemli olduğu vurgulanırken bu ortamların düzenlenmesi, materyallerin hazırlanması ve yetişkinin rolünün de (rehber, gözlemci) önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak öğretmenlerin gözlemler esnasında çocuklara tetikleyici sorular sormasının ve çocuk kitabı gibi materyaller kullanılmasının etkili olduğuna da yer veren çalışmalar bulunmaktadır.

Kaynakça

The PRISMA Statement. (2022, Aralık 21). *PRISMA Statement*. <http://www.prisma-statement.org/PRISMAStatement/> adresinden 21.12.2022 tarihinde erişildi.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamları, okul öncesi, çocuk müzesi, çocuk kütüphanesi, sistematik derleme

Teacher Views On Guidance Ve Counselling Services In Early Childhood

Şenay Bulut Pedük¹, Bahar Dağ¹, Ezgi Akşin Yavuz¹

¹Trakya Üniversitesi

Abstract No: 319 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Expectations about individuals' competencies have been greatly changed due to the developments in technology. For that reason, recognizing ones' own strengths and potential in early childhood education will help individuals adapt to these changes where guidance and counselling services in early childhood education play an important role. The guidance and counselling services in early childhood education help children adapt to school environment and support children's holistic development by identifying their strengths and weaknesses. The Preschool Education Program (2013) in Turkey also emphasizes the importance of guidance and counselling services. In line with the program, Preschool Education Guidance and Counselling Program (2012) developed by General Directorate of Special Education Guidance and Counselling Services has been also used to support teachers.

Teachers play a key role in guidance and counselling practices. Therefore, teacher perspectives on guidance and counselling services might help to explore the diversity, content and frequency of the services provided to children.

The aim of the current study is to investigate teacher perspectives on the guidance and counselling activities they do in classroom. Within this scope, the guidance and counselling activities they do in classroom, the activities they do with parents, the problems they face during the activities and their coping strategies were examined. In addition, preschool teachers' cooperation with school management and school counselors and the extent they make use of the guidance and counselling program were evaluated.

Qualitative method was employed in order to investigate the situation in depth. The participants were retrieved by snowball sampling. 25 female and 4 male preschool teachers volunteered to participate in the study across Turkey. A demographic form with 9 items and a survey with 9 questions developed by the researchers were used for the data collection. A Google Form was designed for the data collection, and it was shared on digital platforms. After the procedures of the ethical committee, the volunteering teachers completed the online form. The average response time of the participants were 18 minutes, and the data was collected in two weeks.

Content analysis was used for the collected data. Two coders were rated all the forms and created categories and subcategories for each item with reference to literature. After that, one third of the forms were coded separately by the same coders and the coefficient of concordance was checked. Following that, the difference between the coders were discussed to reach a consensus among the coders. Lastly, the rest of the forms were shared between the coders to be analyzed.

The results of the study indicated that the majority of the preschool teachers reported that they used observation as an informal method and technique to evaluate the guidance and counselling practices in classroom. When the guidance and counselling activities teacher do in classroom were classified based on the competencies in the preschool education guidance and counselling program; we found that most of the activities were aimed at *self-acceptance*, followed by *interpersonal relationships*. The results also showed that the teachers did not do any activities targeting the competencies in *the family and society* area. The teachers stated that they did their activities in the form of play and Turkish language activities by making use of play and drama. Family involvement was also one of the most resorted subjects

that the teachers used in the activities they did with parents. The classroom size was one of the biggest problems that the teachers faced in classrooms. Most of the teachers reported that they “sometimes” used the preschool guidance and counselling program in classroom and that they have quite positive attitudes towards the program while stating that it might be improved.

Keywords: Preschool guidance and counselling program, preschool teachers, preschool guidance and counselling activities

Okul Öncesinde Yürütülen Rehberlik Hizmetlerine İlişkin Öğretmen Görüşleri

Şenay Bulut Pedük¹, Bahar Dağ¹, Ezgi Akşin Yavuz¹

¹Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 319 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Gelişen teknoloji ve dönüşen dünyada bireyden beklenen yeterlikler zamanla değişebilmektedir. Erken çocukluk döneminde kendini tanımanın bu değişimlere uyum sağlamada önemli olacağı düşünülmektedir. Bireyin kendini tanıması ve potansiyelini gerçekleştirmesinde ise erken çocukluk döneminde kendisine sunulan rehberlik hizmetleri faydalı olacaktır. Okul öncesi dönemden itibaren çocuğa sunulan rehberlik hizmetleri okula uyum sürecini kolaylaştırmakta, gelişimlerini bütüncül olarak desteklemeye katkı sunmakta ve çocukların sahip olduğu yetenekleri, potansiyeli ortaya çıkarmasında fırsat sunmaktadır. Rehberlik hizmetlerinin okul öncesi eğitimdeki yeri ve önemi Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Programının (2013) bir özelliği olarak rehberlik hizmetlerine yapılan vurguyla ayrıca ortaya konmaktadır. Programla uyumlu olarak çocuklara sunulması hedeflenen rehberlik hizmetlerinde kaynak oluşturması adına Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünce Okul Öncesi Eğitim Rehberlik Programı (2012) da hazırlanarak öğretmen görüşlerine sunulmuştur.

Rehberlik hizmetlerinin uygulanmasındaki anahtar rol ise öğretmenlerdedir. Bu bakımdan öğretmenlerin rehberlik hizmetlerine ilişkin görüşlerinin, uygulama pratiklerinde gerçekleştirdikleri süreçlerin ve okul öncesi eğitim rehberlik programına dair görüşlerinin; okul öncesi eğitimde gerçekleştirilebilecek rehberlik hizmetlerinin çeşitlilik, içerik ve sıklığını etkileyebileceği fikri araştırmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın amacı okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde yürüttükleri rehberlik çalışmalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Bu kapsamda araştırmada öğretmenlerin sınıf içerisinde çocuklarla yaptıkları rehberlik çalışmaları, velilerle gerçekleştirdikleri rehberlik çalışmaları, genel anlamda rehberlik çalışmalarını yürütürken karşılaştıkları problemler ve başa çıkma yolları değerlendirilmiştir. Bununla birlikte okul öncesi öğretmenlerin okul yönetimi ve rehber öğretmenlerle gerçekleştirdikleri iş birliği ile okul öncesi rehberlik programından faydalanma durumları incelenmiş, programa ilişkin görüşleri alınmıştır.

Araştırmada nitel yöntem ve durum deseni kullanılmıştır. Araştırma amacıyla bahsedilen mevcut durumun incelenerek betimlenmesi üzere uygunluğu ile bu yöntem tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubu gönüllülük ilkesi uyarınca ve kartopu örnekleme yönteminden faydalanılarak tüm Türkiye’de görev yapan okul öncesi öğretmenleri arasından belirlenmiştir. Araştırmaya 25 kadın 4 erkek okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma kapsamında okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi rehberlik çalışmalarına ilişkin araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşleri alınarak son hali verilen 9 maddelik demografik bilgi formu ile 12 maddeden oluşan anket formu kullanılmıştır. Veri toplama araçları “Google Forms” platformuna aktarılmış ve gönüllü olarak katılmak isteyen öğretmenlerle dijital kanallar aracılığıyla paylaşılmıştır. Etik kurul izni alınan araştırmanın verileri gönüllü katılımcıların hazırlanan çevrimiçi forma araştırma katılım onamı vermesinin ardından soruları yanıtlaması ile tamamlanmıştır. Her bir katılımcının yanıtlama sürelerine göre formun ortalama yanıtlama süresi 18 dakika olarak hesaplanmıştır. Verilerin toplanması süreci toplamda iki haftaya yayılmıştır.

Verilerin analizinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Buna göre öncelikle iki kodlayıcı tarafından tüm görüşme formları taranarak her bir soruya ilişkin kategoriler ve alt kategoriler alan yazın temelinde oluşturulmuştur. Ardından anketlerin yaklaşık üçte biri kapalı kodlamaya uygun olarak aynı kodlayıcılar tarafından ayrı ayrı kodlanmış ve aralarındaki uyum katsayısı incelenerek kabul edilebilir düzeyde olduğu

belirlenmiştir. Son olarak kodlayıcılar arası farklılıkların oluşturduğu durumları gidermek üzere görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kodlayıcılar arası görüş birliğine varılarak kalan formlar kodlayıcılar arasında paylaşılıp analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre okul öncesi öğretmenlerinin büyük çoğunluğu sınıf içi rehberlik çalışmalarının değerlendirilmesinde informal yöntem ve tekniklerden gözlem yöntemini kullandıklarını ifade etmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta çocuklarla gerçekleştirdikleri rehberlik çalışmaları okul öncesi eğitim rehberlik programında ifade edilen yeterlik alanlarına göre değerlendirildiğinde; gerçekleştirilen etkinliklerin çoğunlukla *kendini kabul* yeterlik alanına yönelik olduğu, bunu *kişilerarası ilişkiler* yeterlik alanının takip ettiği belirlenmiştir. Öğretmenlerin ankete verdikleri yanıtlara göre *aile ve toplum* yeterlik alanında herhangi bir çalışma gerçekleştirmedikleri anlaşılmıştır. Öğretmenler rehberlik etkinliklerini sıklıkla oyun ile Türkçe etkinlik türlerinde ve oyun ile drama öğretim yöntemlerinden faydalanarak uyguladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler velilerle gerçekleştirdikleri rehberlik çalışmalarında ise çoğunlukla aile katılımı etkinliklerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi rehberlik çalışmalarını yürütürken yaşadıkları problemlerin büyük bir oranda sınıf mevcudunun fazla olmasından kaynaklı olduğunu ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu okul öncesi sınıf rehberlik programından “bazen” faydalandığını söylerken; okul öncesi eğitim rehberlik programına ilişkin görüşlerinin genel olarak olumlu ve geliştirilebilir yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi rehberlik programı, okul öncesi öğretmenleri, okul öncesi rehberlik etkinlikleri

Özel Gereksinimli Çocuklar İle Çalışan Öğretmenlerin Dış Mekân Uygulamalarına Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi: Sakarya İli Örneği

Elif Tuğçe Atakan Alicioğlu¹, Ezgi Emine Olaş¹, Elif Açıkgöz Söğüt¹, Dilara Küçük¹

¹Sakarya Üniversitesi

Bildiri No: 68 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLAR İLE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN DIŞ MEKÂN UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: SAKARYA İLİ ÖRNEĞİ

ELİF TUĞÇE ATAKAN ALICIOĞLU¹ EZGİ EMİNE OLAŞ² ELİF AÇIKGÖZ SÖĞÜT³ DİLARA KÜÇÜK⁴

ÖZET

Dışarıda öğrenme, sınıf dışında eğitim, mekân dışı öğrenme, açık eğitim, doğada eğitim, başka bir deyişle duvarsız eğitim kavramı olarak da bilinen dış mekân, okul öncesi çocukların gelişimine katkıda bulunan açık havada ve doğal ortamda gerçekleşen faaliyetlerin yapıldığı yerdir. Çocukların dış mekândaki farklı deneyimlerinin, sınıf ortamındaki deneyimlere göre daha etkili olabileceği düşünülmektedir. Çocukların en çok iletişim içinde oldukları kişiler arasında öğretmenler bulunmaktadır. Yaşamlarının ve okul öncesi eğitimin önemli bir parçası öğretmenlerdir. Öğretmenlerin yaşamın ilk yıllarından itibaren çocukların dış mekânda geçirdiği vaktin niteliğine ve etkin kullanımına katkıda bulunmaları gerekmektedir. Son yıllarda, dış mekânda öğrenme yöntemine olan ilgi hızla artmaktadır. Öğretmenler ve öğretmen adayları da dış mekânda öğrenmenin potansiyelini fark etmektedirler. Bununla birlikte çocukların doğal ihtiyaçlarına daha fazla önem verilmesiyle, okul öncesi eğitimde de dış mekânda vakit geçirmenin önemini fark etmiştir. Son yıllarda, öğretmenlerin dış mekân alanlarında öğrenme konusuna ilgileri artmaktadır ve özellikle okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân kullanımı, çocukların öğrenme fırsatları açısından önemlidir. Farklı okullardaki öğretmenlerin dış mekân kullanımı ve karşılaştıkları engeller konusundaki deneyimleri ise son zamanlarda araştırmaların başlıca konusu haline gelmiştir. Bu durum, öğretmenlerin dış mekân uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda yapılan bu çalışmada Sakarya ilinde bulunan biri bağımsız anaokulu diğeri özel eğitim anaokulu olan 2 farklı tür anaokulunda görev yapan, okul öncesi öğretmenlerinin dış mekân uygulamalarına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni ile yürütülmüştür. Çalışma grubunu özel eğitim anaokulu ve bağımsız anaokulunda çalışan 15 öğretmen oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracını araştırmacılar tarafından geliştirilen 11 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturmaktadır. Çalışmanın analizi içerik analizi ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonunda öğretmenler dış mekân uygulamalarının gerekli olduğunu, sadece fiziksel değil birçok etkisi olduğunu düşündüklerini, en çok okul bahçesini kullandıkları ve bunun sebebinin çocukların özel gereksinimli olmasından dolayı uygun ortamların yeterince olmadığını bu sebeple dış mekân uygulamalarına daha çok ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Düzenli olarak etkinlik planlarına dış mekân uygulamalarının eklenmesi gerektiğini fakat donanımlı dış mekânların ortamlarının oluşturulması ve güvenlik önlemlerinin alınmasının kritik öneme sahip olduğunu ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Dış mekân, özel gereksinimli çocuklar, okul öncesi öğretmeni,

KAYNAKÇA

Fjørtoft, I. (2001). The natural environment as a playground for children: The impact of outdoor play activities in pre-primary school children. *Early childhood education journal*, 29(2), 111-117.

Fjørtoft, I., & Sageie, J. (2000). The natural environment as a playground for children: Landscape description and analyses of a natural playscape. *Landscape and urban planning*, 48(1-2), 83-97.

Lehte Tuuling, Tiia Õun & Aino Ugaste (2018): Teachers' opinions on utilizing outdoor learning in the preschools of Estonia, *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, DOI: 10.1080/14729679.2018.1553722

Rivkin, M. (1997). The Schoolyard Habitat Movement: What It Is and Why Children Need It. *Early childhood education Journal*, 25(1), 61-66.

Sjöblom, P., Eklund, G., & Fagerlund, P. (2021). Student teachers' views on outdoor education as a teaching method– two cases from Finland and Norway. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/14729679.2021.2011338>

Şirin Kaya, Ş. (2020). *Bahçede uygulanan okul öncesi eğitim etkinliklerinin çocukların problem davranışlarına ve sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Karabük Üniversitesi.

Anahtar Kelimeler: Anahtar Kelimeler: Dış mekân, özel gereksinimli çocuklar, okul öncesi öğretmeni.

The Factors Affecting Early Childhood Teachers' Personal And Professional Well-Being With Coping Strategies And Suggestions

Zeliha Demirci Ünal¹, Eda Funda Tonga Çabuk², Feyza Tantekin Erden¹

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi

²Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi

Abstract No: 80 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Introduction

The most general definition of well-being is being open, engaged, and functioning well (Ryan & Deci, 2011). Teachers' well-being is often referred to as professional well-being in the literature. However, in recent years, it has been emphasized that personal well-being is as important as professional well-being (Bermejo-Toro et al., 2016). There are many factors affecting preschool teachers' personal and professional well-being. In the literature, negative factors such as the number of children in the classroom, and long working hours are mentioned (Yaşar-Ekici, 2017). In this study, in addition to the negative factors, the factors that positively affect teachers' personal and professional well-being are also investigated. Additionally, teachers' coping strategies and suggestions for dealing with negative situations are explored. It is expected that the data obtained at the end of the study will make a significant contribution to the literature in terms of supporting preschool teachers' personal and professional well-being.

Therefore, this study aims to examine not only the factors that positively and negatively affect preschool teachers' personal and professional well-being but also their strategies and suggestions to overcome the factors that negatively affect their personal and professional well-being. In line with the aim, the following research questions were tried to be answered:

1. What are the factors affecting preschool teachers' personal and professional well-being?
2. What are preschool teachers' strategies for coping with the factors that negatively affect their personal and professional well-being?
3. What are preschool teachers' suggestions for supporting their personal and professional well-being?

Method

Exploratory sequential mixed methods design was used in this study. The researchers first explored the viewpoint of participants qualitatively regarding their personal and professional well-being. Then, they analyzed and used qualitative data to create the quantitative phase of the study. In this way, it was tried to understand whether the views of a few participants can be generalized to a large sample of a population.

A total of 276 early childhood teachers participated; 21 of which were in the first phase and 255 in the second phase of the study. The qualitative data was collected through an online open-ended form while the quantitative data was collected with an online survey. The researchers collected data by interacting with teachers via telephone, e-mail, and social media from all around the country. After teachers accepted to participate in the study, the researchers started to collect data. The researchers

analyzed the qualitative data by coding the answers through content analysis. Then, the quantitative part was analyzed through descriptive statistics of SPSS 28.0.

Findings and Conclusion

Preschool teachers mostly emphasized the factors of “being in good health for themselves and loved ones”, and “a safe and peaceful working environment” as factors affecting personal well-being positively. They specified the factors affecting their personal well-being negatively as “negative situations related to the health of themselves and their loved ones” and “their financial concerns”. Among the factors that positively affect professional well-being, the most preferred factors were “positive relations with colleagues”, “positive situations about the children in the classroom”, “the dignity that the profession deserves”, and “the positive attitude of the school administration”. When the factors that negatively affect professional well-being were examined, the most preferred options were “lack of breaks”, “insufficient professional respect”, “negative attitude of the school administration” and “insufficient financial income”.

As strategies, teachers generally focused on “solution-oriented” thinking to cope with the factors affecting both their personal and professional well-being. Moreover, they mostly suggested the improvement of working hours/conditions to support professional well-being and financial improvement for supporting personal well-being. Therefore, it can be concluded that improving personal and professional conditions for all early childhood teachers may positively affect their well-being.

References

Bermejo-Toro, L., Prieto-Ursúa, M., & Hernández, V. (2016). Towards a model of teacher well-being: Personal and job resources involved in teacher burnout and engagement. *Educational Psychology, 36*(3), 481-501.

Ryan R. M., Deci E. L. (2011). A self-determination theory perspective on social, institutional, cultural, and economic supports for autonomy and their importance for well-being. In Chirkov V. I., Ryan R. M., Sheldon K. M. (Eds.), *Human autonomy in cross-cultural context: Perspectives on the psychology of agency, freedom, and well-being* (pp. 45-64). Dordrecht, The Netherlands: Springer. Crossref

Yaşar-Ekici, F. (2017). Evaluation of preschool teachers in terms of professional burnout. *Journal of Social Sciences of Muş Alparslan University, 5*(2), 425– 446.

Keywords: personal well being, professional well being, early childhood teacher, mixed method

Ebeveynlerin Sosyotelist Olma Düzeyleri Ve Çocuklarının Phubbing (Sosyotelizm) Davranışlarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi

Merve Temel¹, Hasan Er², Adalet Kandır³

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi

²Bursa Uludağ Üniversitesi

³Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 346 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Phubbing, bir kişinin sosyal bir etkileşimin ortasında aniden bakışlarını hafifçe aşağıya çevirmesi ve telefonunda "kaybolması" durumudur. Sözcüğün kendisi, *telefon* ve *küçümseme* kelimelerinin bir birleşimidir ve "kişiyle doğrudan konuşmak yerine telefonunu kullanarak sosyal bir ortamda birini küçümseme eylemi" anlamına gelmektedir (Chotpitayasonondh & Douglas 2016). Bu araştırmanın amacı; erken çocukluk döneminde çocuğa sahip olan ebeveynlerin sosyotelist olma düzeyleri ve çocuklarının phubbing (sosyotelizm) davranışlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma desenin eşzamanlı iç içe geçmiş modelinde tasarlanmıştır. Çalışmada ebeveynlerin sosyotelist olma düzeylerinin incelenmesinde genel tarama modeli kullanılmıştır. Ebeveynlerin çocuklarının phubbing (sosyotelizm) davranışlarına ilişkin görüşlerini incelemek için nitel araştırma metoduna uygun görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, erken çocukluk döneminde çocuğu olan 183 ebeveyn oluşturmaktadır. Çalışma grubu kartopu örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu, Orhan Göksün (2019) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Genel Sosyotelist Olma Ölçeği ve erken çocukluk dönemindeki çocukların phubbing (sosyotelizm) davranışlarına ilişkin ebeveynlerin görüşlerini incelemek amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan Erken Çocuklukta Phubbing (Sosyotelizm) Anketi kullanılmıştır. Genel Sosyotelist Olma Ölçeği (GSO) 7'li likert tipte olup (1= Asla, 2= Nadiren, 3= Ara sıra, 4= Bazen, 5= Sık sık, 6= Genellikle, 7= Daima) 15 madde ve 4 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; "nomofobi", "kişisel çatışma", "kendini yalnızlaştırma" ve "problem farkındalığı" şeklinde sıralanmaktadır. GSO ölçeği toplam puan üzerinden değerlendirilmektedir. Ölçeğin maddeleri incelendiğinde tamamının sosyal normlar ve genel kabul çerçevesinde olumsuz maddeler olduğu, buradan hareketle ölçekten alınan puanın yüksek olmasının olumsuz davranışlara işaret ettiği belirtilmektedir. Genel Sosyotelist Olma Ölçeğinden elde edilen verilerin analizinde sosyal bilimler için geliştirilmiş paket istatistik programı olan SPSS 22 kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan Erken Çocuklukta Phubbing (Sosyotelizm) Anketinden elde edilen verilerin analizinde anketteki likert tipi sorular için ağırlıklı ortalama hesaplanmış, anketteki açık uçlu sorular için ise içerik analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen nitel bulgular doğrultusunda ebeveynlerin çocuklarının telefon kullanımlarına ilişkin görüşleri, telefon kullanım durumları, telefon kullanma nedenleri ve ebeveynlerin tepkisi olmak üzere üç temada toplanmıştır. Telefon kullanma durumu teması incelendiğinde çocukların daha çok denetimli, yasaklı, ısrarcı ve ölçülü şekilde telefon kullandıkları görülmüştür. Çocukların telefon kullanma nedenleri ise ebeveyn görüşlerine göre yalnızlık ve can sıkıntısı, oyun ve kitap okuma ihtiyacı gibi kategorilere ayrılmıştır. Ebeveynlerin tepkisi temasına göre çocukların telefon kullanmalarından endişe duyan ve problem yaşayan ebeveynlerin olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin çocuklarının telefonla daha az zaman geçirmesi konusundaki önerilerine ilişkin görüşleri ise ebeveynlerin tutum ve değerlerine ilişkin, sınırlandırmaya yönelik, etkinlik ve gelişim temelli öneriler temalarına ayrılmıştır. Ebeveynler çocuklarının telefonla daha az geçirmesinin ebeveynlerin doğru model olmasıyla mümkün olacağını, çocuklarını sorumlulukla ödüllendirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Alarm kurmak, telefonu saklamak ve şifre koymak gibi yöntemlerle çocuklarının telefon kullanımlarını sınırlandırdıklarını, açık havada zaman geçirmek, akranlarıyla oyun oynama fırsatı sunmak ve kurslara göndermek gibi seçenekler oluşturarak çocuklarını telefondan uzak tutmaya çalıştıklarını ifade etmişlerdir. Ebeveynlerin çocuklarının telefon kullanımlarıyla

ilgili en çok hangi konuda desteğe ihtiyaç duyduklarına ilişkin görüşleri çocuğa, içeriği ve ebeveyne ilişkin zorluklar olmak üzere üç temaya ayrılmıştır. Ebeveynlerin en çok çocuklarının telefon kullanma konusundaki problem davranışlarından dolayı zorluk yaşadıkları, telefonların içerisindeki uygulamalara ilişkin yetersiz bilgiye sahip oldukları ve içeriği kontrol etmekte güçlük çektikleri, telefon kullanmak yerine alternatif etkinlik sunma konusunda yetersiz hissettikleri görülmüştür.

Kaynakça

Chotpitayasunondh V, Douglas K (2016) How “Phubbing” becomes the norm: the antecedents and consequences of snubbing via smartphone. *Comput Hum Behav* 63:9–18

Orhan Göksün D. (2019). Sosyotelist olma ve sosyotelizme maruz kalma ölçeklerinin Türkçeye uyarlanması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (3), 657-671.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn, Phubbing, Sosyotelizm, Sosyotelist, Erken çocukluk

Sınıf Öğretmenlerinin Bakış Açısı İle Okul Öncesi Eğitim

Nihal Yıldız¹, Gizem Tabaru Örnek¹

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Bildiri No: 351 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi eğitim, eğitim sistemimizin ilk basamağını oluşturmaktadır. Okul öncesi dönemde atılmış olan temellerin üzerine sınıf öğretmenleri yenilerini ekleyerek devam etmektedir. Bu nedenle okul öncesinde uygulanan programın olumlu yönleri ile aksayan yönleri çocuklar ilkokula geçtikleri zaman sınıf öğretmenleri tarafından daha net bir şekilde görülüp değerlendirilmektedir.

Bu araştırmada, sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarını ele alarak kendi perspektiflerinden değerlendirmeleri amaçlanmaktadır. Bu temel amaç doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitim kurumlarından yapmalarını istedikleri beklentileri ile yapmamalarını istedikleri beklentileri üzerinde durulmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomoloji) deseni kullanılmıştır. Olgular içinde bulunduğumuz dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar gibi çeşitli şekillerde karşımıza çıkabilir. Anlamını tam olarak kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim doğru bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Olgubilim deseninde çalışmalar katılımcılar tarafından tanımlanan bir olgu ile ilgili araştırmacının insan deneyimlerini ortaya çıkarmak için uygulanan sorgulama stratejisi olarak tanımlanmaktadır (Creswell, 2013). Araştırmanın çalışma grubunda 2023-2024 eğitim öğretim yılında Karaman merkezde çeşitli okullarda mesleğine halen devam eden 30 tane sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışma grubunun seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumun, olgunun ve olayın keşfedilmesinde, açıklanmasında fayda sağlamaktadır. Ölçüt örneklemede ise önceden araştırmacı tarafından belirlenen ölçütler dahilinde bütün durumların çalışılması yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2017). Bu araştırmadaki temel ölçüt ise araştırmaya katılan katılımcıların en az 1 kez 1. sınıf düzeyinde görev alması olarak belirlenmiştir. Araştırmada ölçütün bu şekilde olma sebebi ise okul öncesi eğitimin hemen devamı olan 1. sınıflarda okul öncesi eğitimin izlerinin daha fazla ve açık bir şekilde olmasıdır. Veri toplama aracı olarak öncelikle alanyazın taranarak kuramsal temel oluşturulmuş ve yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu oluşturulurken katılımcıların okul öncesi eğitimi olgusu ile ilgili algılarını açık ve net bir şekilde belirleyebilmek amacıyla Patton (1990) tarafından belirtilen soru özellikleri temel alınarak hazırlanmıştır. Soruların özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır; soruların açık net ve anlaşılır olması, birden fazla olmaması, açık uçlu, içerinde yönlendirme olmayan sorulardan oluşması şeklindedir. Açık uçlu sorularda genellikle nasıl ve niçin gibi sorularla derin bilgiler elde etmek amaçlanmıştır. Bu özellikler dikkate alınarak hazırlanan görüşme formu iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde sınıf öğretmenlerinin kıdem, yaş, cinsiyet gibi kişisel bilgilerini elde etmek amacı ile kişisel bilgi formu hazırlanmıştır. İkinci bölümde ise sınıf öğretmenlerinin okul öncesi eğitime bakış açılarını değerlendirmeye yönelik olarak sorular hazırlanmıştır. Sınıf öğretmenlerine yarı yapılandırılmış görüşme formu araştırmacılar tarafından uygulanmış ve gerekli görülen yerlerde sorulara açıklamalar getirilmiş ya da ek sorular yöneltilmiştir. Süreyle ilgili herhangi bir kısıtlamaya gidilmemiş olup ortalama her bir öğretmene 45 dakika yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada nitel veri analizlerinden olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde; kodlama, temalar oluşturma, kod ve temaların organize edilmesi ile bulguların tanımlanması ve organize edilmesi aşamaları yer almaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2017). Bu aşamalara uygun olacak şekilde uygun olarak birinci adımda kodlamalar yapılmış ve ikinci adımda verilen cevaplar doğrultusunda temalar oluşturulmuş, üçüncü adımda ise kod ve temalar organize edilmiş ve son olarak da bulgular tanımlanmıştır. İçerik analizi belirli kurallarla yapılan kodlamalarla, verilmek istenen mesajın objektif olarak belirlenerek çıkarımların yapıldığı sistematik ve yenilenebilir bir tekniktir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). İçerik analizi yaklaşımında metinlere niteliksel adım olarak kategoriler belirlenir, niceliksel

adım olarak ise metinlerin aracılığıyla da kategorilerin sıklığı ifade edilir (Mayring, 2014). Araştırmanın güvenilirliği Miles ve Huberman'ın (1994) formülü (Güvenirlilik=Görüş Birliği/Görüş Birliği+Görüş AyrılığıX100) ile hesaplanmıştır.

Kaynakça

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.

Creswell, J. W. (2013). Beş nitel araştırma yaklaşımı. (M. Aydın, Çev.). M. Bütün ve S. B. Demir, (Çev. Ed.), *Nitel araştırma yöntemleri: beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (69-110). Siyasal Kitabevi.

Mayring, P. (2014). Qualitative content analysis. Theoretical foundation, basic procedures and software solution. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-395173>

Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (2015). Analizde İlk Adımlar. (A. Ersoy, Çev.). S. Akbaba-Altun ve A. Ersoy, (Çev. Ed.), *Nitel veri analizi* (50-89). Pegem Akademi. Orijinal çalışma basım tarihi 1994.)

Patton, M. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. BeverlyHills, Sage Publications.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Sınıf Öğretmeni

Disaster And Risk Education Module For Children: Çare-M Project Needs Analysis-1 (Teachers)

Abdulhamit Karademir¹, Ayça Kartal¹, Murat Ekiçi¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi

Abstract No: 135 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Natural disasters such as earthquakes, floods, landslides and avalanches pose significant threats to the safety and welfare of societies worldwide. In terms of its natural characteristics, our country has a geography where many natural events that can turn into disasters occur. For this reason, everyone living in our country should learn to live with these processes, the results of which can turn into disasters, in other words, contribute to the reduction of disaster risks and become resilient individuals against disasters. One of the most important ways to realize this is education. Educating preschool children, who constitute one of the most vulnerable groups in the face of natural disasters, will create a bottom-up interaction in the society. It is important that today's preschool children, who are the adult individuals of the future, gain awareness about natural disasters now.

Among the vulnerable groups affected, young children are particularly at risk and require special attention and preparation in early childhood education (ECE). Guiding an important part of the project, this paper provides an overview of a comprehensive study that aims to address the unique challenges and opportunities associated with integrating disaster preparedness and resilience building strategies/literacy skills into ECE programs. When considering ECE programs for the future of every nation, they provide an important platform to equip children with the skills to cope with disasters, increase their emotional resilience and develop safety awareness. These programs can help children to be better prepared and protected in disaster situations. The study highlights the importance of early childhood education as an important platform for building resilience and literacy among young children in areas prone to earthquake, flood, landslide and avalanche disasters (Muş-Bitlis-Van-Hakkâri [provinces in the TRB2 Region]). The study investigates the current state of ECE practices in these provinces from the perspective of teachers and identifies gaps in risk, preparedness and disaster management practices.

Drawing on multidisciplinary perspectives from the fields of education, psychology and disaster management, the study proposes innovative pedagogical approaches and interventions tailored to the developmental needs and abilities of young children. It specifically addresses the specific challenges posed by earthquakes, floods, landslides and avalanches and emphasizes the importance of age-appropriate education and awareness-raising strategies. It emphasizes the role of ECE practitioners in facilitating safe and inclusive learning environments that nurture children's emotional well-being and equip them with essential life skills for disaster resilience. The study also sheds light on the collaboration between ECE institutions, local authorities and community organizations to create a holistic support system for young children and their families.

Overall, this project will combine both qualitative and quantitative research methods and will include case studies, questionnaires and interviews with ECE professionals and disaster management / AFAD experts. The findings from the interviews conducted for this study are expected to contribute to evidence-based policy recommendations and training guidelines for ECE curricula implemented first in these provinces and then across the country, ultimately increasing the awareness, resilience, preparedness and disaster literacy of young children and their communities.

The participants of this study were preschool teachers working in Muş, Bitlis, Van and Hakkari provinces. From the results of this study, participants will gain valuable insights into the critical intersection between ECE, disaster awareness and preschool, and develop a deeper understanding of how early childhood education can serve as a cornerstone for building resilient communities in the face of natural disasters. Furthermore, the work presented in this brief has the potential to provide a foundation for ongoing dialogue and collaboration among educators, researchers, policy makers and disaster management stakeholders to ensure that young children are well prepared to face the challenges posed by earthquakes, floods, landslides and avalanches.

Keywords: Natural disaster, natural disaster literacy, preschool period, ÇARE-M project, ECE teachers

Çocuklara Yönelik Afet Ve Risk Eğitimi Modülü: Çare-M Projesi İhtiyaç Analizleri-1 (Öğretmenler)

Abdulhamit Karademir¹, Ayça Kartal¹, Murat Ekiçi¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi

Bildiri No: 135 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Deprem, sel, heyelan ve çığ gibi doğal afetler dünya çapında toplumların güvenliği ve refahı için önemli tehditler oluşturmaktadır. Ülkemiz sahip olduğu doğal özellikler bakımından sonuçları itibariyle afete dönüşebilecek birçok doğal olayın gerçekleştiği bir coğrafyaya sahiptir. Bu nedenle ülkemizde yaşayan herkesin sonuçları afete dönüşebilecek bu süreçlerle yaşamayı öğrenmesi başka bir ifade ile afet risklerinin azaltılmasına katkı sağlaması ve afetlere karşı dirençli bireyler olması gerekmektedir. Bunu gerçekleştirebilmenin en önemli yollarından biri ise eğitimidir. Doğal afetler karşısında en savunmasız gruplardan birini oluşturan okul öncesi dönemdeki çocukların eğitilmesi toplumda aşağıdan yukarıya doğru da bir etkileşim yaratacaktır. Geleceğin yetişkin bireyleri olan günümüz okul öncesi dönem çocukların doğal afetlerle ilgili bilinçlenmeyi şimdi kazanması önem arz etmektedir.

Etkilenen hassas gruplar arasında küçük çocuklar özellikle risk altındadır ve bu durum erken çocukluk eğitimi (EÇE) alanında özel dikkat ve hazırlık gerektirir. Projenin önemli bir kısmına rehberlik eden bu çalışma, afete hazırlık ve dayanıklılık oluşturma stratejilerinin / okuryazarlık becerilerinin EÇE programlarına entegre edilmesiyle ilgili benzersiz zorlukları ve fırsatları ele almayı amaçlayan kapsamlı bir çalışmaya genel bir bakış sunmaktadır. EÇE programları düşünüldüğünde her ulusun geleceği için, çocuklara afetlerle başa çıkma becerileri kazandırmak, duygusal dayanıklılıklarını artırmak ve güvenlik bilincini geliştirmek için önemli bir platform sunar. Bu programlar, çocukların afet durumlarında daha iyi hazırlanmalarına ve korunmalarına yardımcı olabilir. Çalışmada, deprem-sel-heyelan ve çığ afetlerine yatkın bölgelerdeki (Muş-Bitlis-Van-Hakkâri [TRB2 Bölgesindeki iller]) küçük çocuklar arasında dayanıklılığın ve okuryazarlığın geliştirilmesinde önemli bir platform olarak erken çocukluk eğitiminin önemini altı çizilmektedir. Çalışma, söz konusu illerdeki EÇE uygulamalarının mevcut durumunu öğretmenler gözünden araştırarak risk, hazırlık ve afet yönetimi uygulamalarındaki boşlukları tespit etmektedir.

Eğitim, psikoloji ve afet yönetimi alanlarındaki çok disiplinli bakış açılarından yararlanılan çalışmada, küçük çocukların gelişimsel ihtiyaçlarına ve yeteneklerine göre uyarlanmış yenilikçi pedagojik yaklaşımlar ve müdahaleler önerilmektedir. Özellikle deprem, sel, heyelan ve çığların yarattığı spesifik zorluklar ele alınmakta ve yaşa uygun eğitim ile farkındalık oluşturma stratejilerinin önemi vurgulanmaktadır. EÇE uygulayıcılarının, çocukların duygusal refahını besleyen ve onları afetlere dayanıklılık için temel yaşam becerileriyle donatan güvenli ve kapsayıcı öğrenme ortamlarının kolaylaştırmadaki rolünü vurgulamaktadır. Çalışma aynı zamanda küçük çocuklar ve aileleri için bütünsel bir destek sistemi oluşturmak amacıyla EÇE kurumları, yerel yetkililer ve topluluk kuruluşları arasındaki iş birliğine de ışık tutmaktadır.

Hem niteliksel hem de niceliksel araştırma yöntemlerini birleştirecek bu proje genel olarak; vaka çalışmalarını, anketleri ve EÇE profesyonelleri ve afet yönetimi / AFAD uzmanlarıyla yapılan görüşmeleri içermektedir. Bu çalışma için yapılan görüşmeler sonucu elde edilen bulguların, önce söz konusu iller özelinde ardından ülke genelinde uygulanan EÇE müfredatı için kanıta dayalı politika önerileriyle eğitim kılavuzlarına katkıda bulunması ve sonuçta küçük çocukların ve topluluklarının farkındalığını, dayanıklılığını, hazırlıklı olma durumunu ve afet okuryazarlığını artırması beklenmektedir.

Muş, Bitlis, Van ve Hakkâri illerinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri bu çalışmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Katılımcılar, bu çalışma sonuçlarından, EÇE ile afet farkındalığı ve okul öncesi dönem arasındaki kritik kesişme noktasına ilişkin değerli bilgiler kazanacak ve erken çocukluk eğitiminin, doğal afetler karşısında dayanıklı topluluklar oluşturmak için nasıl bir temel taşı olarak hizmet edebileceğine dair daha derin bir anlayış geliştirebilecekler. Ayrıca, bu özette sunulan çalışma, küçük çocukların deprem, sel, heyelan ve çığ nedeniyle ortaya çıkan zorluklarla yüzleşmeye iyi hazırlanmalarını sağlamak için eğitimciler, araştırmacılar, politika yapıcılar ve afet yönetimi paydaşları arasında devam eden diyalog ve iş birliği için bir temel sunma potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Doğal afet, doğal afet okuryazarlığı, okul öncesi dönem, ÇARE-M projesi, okul öncesi öğretmenleri

Okul Öncesi Eğitimde Beslenme Desteği Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Murat Bartan¹, Semiha Damar²

¹Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

²Milli Eğitim Bakanlığı

Bildiri No: 192 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocuklar büyümek ve gelişmek için doğru zamanda doğru gıdalara ihtiyaç duyarlar. Çocukların, fiziksel ve zihinsel potansiyellerini gerçekleştirebilmeleri için vücutlarının ihtiyaç duyduğu tüm besinleri sağlayan bir beslenme hizmeti almaları önemlidir. Yeterli ve dengeli beslenme, çocukların gelişiminin tüm alanları üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Çocukların beslenme ihtiyaçlarının karşılanması tüm gelişim alanlarına katkıda bulunduğu gibi aynı zamanda akademik beceriler kazanma sürecinde de önemli bir etki yaratmaktadır. Araştırmalar, beslenme ile akademik performans arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Yeterli ve dengeli beslenen çocukların zihinsel fonksiyonları daha etili çalışmakta bu durum çocukların akademik başarılarına yansımaktadır. Beslenme ile davranış sorunları arasında da ilişki olduğu bilinmektedir. Yeterli beslenme, çocuklarda davranış sorunlarının görülme sıklığını da azaltmakta ve çocukların sağlıklı akran ilişkileri kurmalarına yardımcı olmakta, çocukların sosyal ve duygusal alanlarda kendilerini daha iyi hissetmelerine ve eğitim süreçlerine daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamaktadır. Sağlıklı beslenme alışkanlıklarını erken çocukluk eğitim ve bakım ortamlarından öğrenen çocukların, bu alışkanlıklara daha sonraki yaşamlarında da bağlı kalma olasılıkları daha yüksektir. Erken çocukluk döneminde doğru beslenme sadece ailelerin değil aynı zamanda eğitim kurumlarının da üzerinde durması gereken önemli bir konudur. Aralık 2021'de toplanan 20. Milli Eğitim Şurası'nda okullarda ücretsiz öğle yemeği veya beslenme desteği sağlanması yönündeki tavsiye kararı hayata geçirilerek 2022-2023 eğitim öğretim döneminin ikinci yarıyılının başında uygulanmaya başlanmıştır. Bu kapsamda da okul öncesi eğitim kurumlarına beslenme desteği verilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitim kurumlarına sağlanan beslenme desteğine ilişkin okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada, nitel araştırma desenlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya il merkezinde bulunan anasınıfında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin beslenme desteği hakkında ki görüşlerini belirlemek için araştırmacılar tarafından geliştirilmiş ve uzman görüşleri alınarak düzenlenmiş yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmada görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerinin beslenmenin önemi hakkında ki görüşleri incelendiğinde, gelişim alanlarını destekleme, eğitime katılımı ilerletme ve hastalıklardan korunma için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Okul öncesi dönemde beslenmenin gelişim alanları üzerindeki etkisine ilişkin ifadeleri incelendiğinde, beslenmenin tüm gelişim alanlarına katkıda bulunduğu ve özellikle bilişsel gelişim için önemli olduğuna inandıkları ifade etmişlerdir. Okul öncesi öğretmenlerinin beslenme desteğinde hazırlanan menülerin hazırlanması ve besinlerin üretimi hakkında görüşlerine bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğu beslenme desteğindeki menüde yer alan ürünlerin dağılımının dengeli ve kaliteli olduğunu ifade etmişlerdir. Beslenme desteğinde yer alan gıdaların tüketim ortamına ilişkin görüşlere bakıldığında, öğretmenlerin bazıları hijyen olarak uygun ortamlar bulunduğunu ifade ederken bazı öğretmenler hijyen açısından uygun ortamların olmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde bazı öğretmenler verilen beslenme ürünlerinin her çocuk için yeterli oranda olduğunu ifade ederken bazı öğretmenler ürünlerin yeterli oranda olmadığını ifade etmişlerdir. Beslenme desteğinde yer alan gıdaların tüketim sonrasına ilişkin görüşlere bakıldığında ise öğretmenlerin tamamına yakını tüketim sonrası artan

gıdaların israf olmayacak şekilde ayarlandığını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin beslenme desteğinin dağıtım süreci hakkındaki görüşleri incelendiğinde, bazı öğretmenlerin beslenme desteğinin geliş zamanının uygun olduğunu bazı öğretmenlerin ise erken geldiği için uygun olmadığını ifade ettikleri belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin beslenme desteğine ilişkin velilerin bakış açıları hakkında ki görüşleri incelendiğinde, ekonomik anlamda ve zaman tasarrufu açısından olumlu gördükleri ancak menünün değişmemesi ve menünün yetersiz olması açısından ise olumsuz olarak gördüklerini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Beslenme, Okul Öncesi Eğitim, Öğretmen

Çocuk Parklarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Duyusal Gelişimine Etkisi Açısından İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)

Semanur Nacar Akman
İstanbul Aydın Üniversitesi

Bildiri No: 208 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yaşadığımız dünyada çocuklar çok fazla bilgi ve uyarıcıya ulaşabilmektedir. Çocuklar dünyaya dair tüm bu bilgi ve uyarıları duyuları aracılığı ile sağlamaktadır. İçinde bulunulan çevre, duyularımız tarafından edinilen bilgilerin beyinde işlenmesiyle anlamlı hale gelmektedir. Bilim insanları pek çok çalışmada duyu gelişiminin ve duyularımız yoluyla elde ettiğimiz duysal bilgilerin önemi üzerinde durmakta, duyular yoluyla elde edilen bilgilerin çocukların başta beyin gelişimi olmak üzere benlik algısı gelişimini ve tüm gelişim alanlarını desteklemekte, buldukları çevrede olup biten olayları anlamlandırarak çevrelerini tanımalarını sağlamaktadır (Dunn, 2001). Çocukların duysal anlamda yaşantılarını nasıl deneyimlediklerini bilmek ve çocukların bakış açısı ile onların dünyasına girmek gerekmektedir. Bu sebeple çocuklardaki birçok beceri ve yeteneğin açığa çıkartılarak duyularının geliştirilmesi ve desteklenmesi önemli bir unsur olarak karşımıza çıkar (Mahdjoubi ve Akplotsy, 2012). Duyusal algı ve duyu gelişiminin oldukça kıymetli olduğu çocukluk döneminde, kritik önem arz eden gelişimsel değişimler ortaya çıkmaktadır. Çocukların ileriki yaşam becerileri ve akademik becerilerini önemli ölçüde etkileyen gelişimsel değişimlerin olduğu bu dönemde öğrenme duyular aracılığıyla gerçekleşmektedir (Smith, 2007). Çocukların oyun oynama süresince karşılaştıkları yeni durumlara nasıl tepkiler verdiğini izlemek, çocukların çevrelerinde bulunan durumları ve nesnelere öğrenme gayretini anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Literatür taraması yaptığımızda; duyu gelişimi ve motor etkileşimi, çocuğun çevresindeki dünyada büyümesi, gelişmesi ve öğrenmesinin temelini oluşturur. Duyusal bilgiler / beynin beslenmesini ve motor beceriler beraber ilerler. Biri olmadan diğeri olamaz. Motor sistemi duysal girdiler ve duysal gelişim beynin beslenmesini teşvik eder. Bu becerilerin davranış ve akademik öğrenmeye yardımcı olmak için geliştirilmesi kritik öneme sahiptir. Bu sebeple çocukları duysal uyarandan zengin, kendilerini özgür ve rahat hissedebilecekleri hareket gelişimlerini destekleyecek ortamlarda bulunmalarını sağlamak gerektiğine dair bilgilere ulaşabiliyoruz. Tüm bu bilgilerin doğruluğu yadsınamaz bir gerçek elbette fakat değişen dünya ile birlikte çocuklarında ilgi ve ihtiyaçları farklılaşıyor, keyif aldıkları yapmak istedikleri değişebiliyor bu sebeple çocuklara ve gelişimlerine farklı bakış açılarıyla farklı pencerelerden bakmak gerekiyor.

Geniş bir gıda grubu yelpazesi çerçevesinde beslenmek, çocukların büyüme için ihtiyaç duydukları vitamin ve mineralleri almalarını sağlar. Aynı mantık ile geniş bir hareket yelpazesi çerçevesinde aktiviteler yapmak, bilinçli ve koordineli hareket etmek tüm duyuların etkin ve uyumlu bir şekilde çalışmasını sağlamak çocukların gelişimlerinin eksiksiz olmasını sağlar. Parklar faydalıdır, çok eğlencelidir, arkadaş edinmek için güzel bir ortamdır. Fakat çocuklarda var olan potansiyelleri en üst seviyeye taşıma çabamızda bizlere sınırlı destek sağlamakta olduğunu söyleyebiliriz. Bunun sebebi parklarda bulunan oyun materyallerinin sürekli birbirini tekrar etmesi, çoğunlukla plastik malzemeler kullanılması hep aynı kas grubunu çalıştıracak ekipmanların bulunması, çocukların aynı duyu sistemleri üzerine etkisinin olması böylece 7 duyunun bir arada etkileşimli çalışmasını desteklememesi gibi nedenler sayılabilir.

Uyarıcı çeşitliliğinin sağlanması yalnızca duysal gelişime değil aynı zamanda el göz koordinasyonu, kalem tutma becerisi için ince motor kaslarının yapılandırılması, okuma için göz kaslarının çalıştırılması, akciğer kapasitesinin artarak beyne daha çok oksijen gitmesini sağlayan üst beden çalışmaları gibi pek çok

nörolojik ve motor gelişim alanında da okul öncesi dönem çocuklarının gelişimlerine katkıda bulunur. Bu gelişim alanları okula başladıklarında çocukların tamamlamış olması beklenen alanlardır. Bu gerekçeler doğrultusunda çocukların sıklıkla vakit geçirdikleri kendilerini iyi ve özgür hissettikleri en önemlisi sosyoekonomik düzeyi ne olursa olsun her çocuğun ulaşma imkanının olduğu park alanlarının çocukların yüksek yararına olacak şekilde hareketi kontrollü ve bilinçli yapmalarını sağlayacak, tüm duyularını aktif ve işbirliği içinde çalıştırarak, duyu gelişimlerini destekleyecek farklı bakış açıları ile yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Peki bu düzeleme nasıl olmalıdır?

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Dönem, Duyu Gelişimi, Hareket Gelişimi, Beyin Gelişimi, Duyu Motor Öğrenme, Çocuk Parkları

Okulöncesi Öğretmenlerinin Afetlere Yönelik Tutumları ile Psikolojik Dayanıklılık Ve Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Gökhan Şengün
Kırıkkale Üniversitesi

Bildiri No: 223 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın amacı, okulöncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Afetler, doğal ve yapay sebepleri nedeniyle hayatı olumsuz yönde etkileyen olaylardır. Dünya Sağlık Örgütü de afeti, toplulukların işleyişinde ciddi sorunlara, can kayıplarına ve insanların sağlığı üzerinde olumsuz etkilere yol açan olaylar olarak tanımlamaktadır. AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) ise afeti; insanlar için fiziksel, ekonomik, toplumsal ve çevresel zararlara yol açan, günlük yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel imkân ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğal teknolojik veya insan kökenli olayların sonuçları olarak tanımlamaktadır. Afetlerden, dünya genelinde pek çok ülke etkilenmektedir. Depremler, kuraklık, şiddetli yağışlar, seller, su taşkınları, toprak kaymaları, yangın vb. afetler arasında yer almaktadır. Türkiye de afetlerin çok sık görüldüğü ülkelerden biridir. Özellikle, 17 Ağustos 1999, 12 Kasım 1999 ve 6 Şubat 2023 tarihli depremler Türkiye’de binlerce insanın hayatını kaybetmesine binlerce insanın da yaralanmasına neden olmuştur. Buna ilave olarak deprem sonucunda binlerce insan da evsiz kalmıştır. Türkiye’de doğal afetlerin özellikle de depremlerin oluşturduğu etkiler, düşünülenin çok ötesinde sonuçlar doğurmaktadır. Depremi önceden bilinmemesi, deprem sırasında yaşanan çaresizlik duygusu ve deprem sonrasında yaşananlar depremin etkisini çok daha fazla artırmakta her kesimden insanı olumsuz yönde etkilemektedir. Afetlerin fiziksel, sosyal, ekonomik ve psikolojik sonuçları bulunmaktadır. Bu kapsamda bu çalışmada, okulöncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmalar, afetle başa çıkmada psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal desteğin önemli olduğunu göstermektedir. Psikolojik dayanıklılık, yaşamda karşılaşılan olumsuz durumlar karşısında mücadeleden vazgeçmemek olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireyler, olumsuz durumlar karşısında daha çabuk toparlanmakta ve yaşadıkları stres sürecini daha kolay yönetebilmektedirler. Öğretmenler arasındaki psikolojik dayanıklılık düzeylerinin de farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu durumlardan yola çıkarak bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin psikolojik iyi oluşlarını yordadığı söylenebilmektedir. Algılanan sosyal destek de psikolojik dayanıklılık üzerinde etkili olabilmektedir. Araştırmalar, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yüksek olmasının stres faktörleri ile başa çıkma yollarında olumlu etkileri olduğunu göstermektedir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek bireylerin, zor durumlar karşısında etkili başa çıkma yollarını kullandıkları ve yeni durumlara daha çabuk uyum sağladıkları görülmektedir. Literatür incelendiğinde, afet algı düzeyleri konusunda yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Buna ilave olarak, araştırmalarda, öğretmenlerin psikolojik dayanıklılıklarının ve algılanan destek düzeylerinin okulöncesi öğrencileri üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, okulöncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye’nin farklı illerinde anasınıfı ve bağımsız anaokullarında görev yapan 355 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Kişisel Bilgi Formu, Afet Tutum Ölçeği, Kısa Psikolojik Sağlık Ölçeği ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği kullanılarak elde edilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesinde pearson korelasyon katsayısı ve gruplar arası farklılık için Mann Whitney U ve Tek Yönlü ANOVA analizleri yapılmıştır. Araştırmanın bulguları, okulöncesi öğretmenlerinin afetlere yönelik tutumları ile psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri arasında ilişki olduğunu göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, ilgili literatür kapsamında tartışılmıştır. Bu

araştırmanın afet algı düzeyleri, psikolojik dayanıklılık ve algılanan sosyal destek düzeyleri konularında yapılacak araştırmalara katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmenleri, afet, psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek düzeyi

Teknolojiden Yararlanmak: Deprem Bölgesindeki Okul Öncesi Öğretmenlerinin İnternet Kullanımı

Mine Göl

MAKÜ

Bildiri No: 239 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Teknoloji son yıllarda hayatın her alanında yararlanılan önemli bir unsurdur. Özellikle de eğitim sistemindeki pek çok yenilik teknolojiyi vazgeçilmez kılmıştır. Teknoloji kolay ulaşılabilir olması sebebiyle pek çok kişiye yeni eğitim fırsatları sunabilir. Okullarda öğrenme sürecinin bir parçası olarak pek çok dijital kaynaktan sıklıkla yararlanılmaktadır. Teknoloji, özellikle savaş, pandemi veya doğal afet gibi insani acil durumlarda, en çok ihtiyaç duyulan yerlerde yani, eğitimin devamlılığının sağlanmasında verimli bir biçimde kullanılabilir.

Eğitmciler, yaşamın erken yıllarındaki öğrenme için teknolojiyi kullanırken çocukların gelişim düzeylerini göz önünde tutmalıdır. Öncelikle sağlıklı çocuk gelişimi için neyin en iyi olduğu belirlenmeli ve daha sonra teknolojinin okul öncesi çocuklarının öğrenme çıktılarına ulaşmalarına nasıl yardımcı olabileceğini düşünmelidirler. Teknoloji okul öncesi öğrenme ortamlarında kullanıldığında, öğrenme programına entegre edilmeli ve sanat materyalleri, yazı materyalleri, oyun materyalleri ve kitaplar gibi diğer öğrenme araçlarıyla dönüşümlü olarak kullanılmalı ve erken öğrenenlere kendilerini ifade etme fırsatı verilmelidir. Teknoloji kullanılırken eğitimcilerin dikkate alması gereken ek hususlar vardır; örneğin belirli bir cihazın öğretmenlerle veya akranlarla etkileşimin yerini alıp almayacağı veya cihazın dikkati öğrenmeden uzaklaştıracak özelliklere sahip olup olmadığı. Ayrıca, okul öncesi eğitimcileri, çocuğun günlük rutinde teknolojinin genel kullanımını dikkate almalı ve ailelerle sürekli iletişim halinde olmalıdır. Erken çocukluk ortamlarında, erken eğitimcilerle aile üyeleri arasındaki ilişkileri güçlendirmek için teknoloji kullanılabilir. Örneğin, fotoğraf, ses ve video kayıtları yoluyla öğrenci çalışmalarını belgeleyen dijital portfolyolar, öğretmenlerin çocukların sınıfta öğrendiklerini geleneksel okul tabanlı konferanslara kıyasla daha sık ve daha gayri resmi olarak ailelerle paylaşmalarına olanak tanır. Bu, ebeveynlerin çocuklarının ilerlemesini takip etmelerine olanak tanır, çocuklarının çabalarını ve başarılarını doğrulamaları için onlara daha fazla fırsat sağlar ve ebeveynlere, öğrenmelerini pekiştirmek veya tamamlamak için çocuklarıyla etkileşime geçme fırsatları açar. Yetişkinler, çocuklarla teknolojiyi kullanırken denge ve ölçülü olmaya çalışmalıdır. Gelişimsel olarak uygun, çocuklarının ve ailelerinin ihtiyaçlarını karşılayacak sınırlar koymalıdır. Yetişkinler, çocukları teknolojiyi tanıştırmak için teknolojinin etkileşimlere müdahale etmesine izin vermek yerine olumlu etkileşimi teşvik edecek şekilde kullanmak, kesintisiz yüz yüze zaman tasarlayıp uygulamak, çocukların etkileşime girmesine izin vermeden önce teknolojiyi birlikte kullanmak gibi davranışlara örnek olmalıdır. Okul ortamlarında çocuklar için teknoloji, çocukların aktif içerik yaratıcıları olmalarını ve keşfetmelerini sağlayacak bir araç olarak kullanılmalıdır. Çocukların birden fazla öğretmeni varsa, bu öğretmenlerin ders alanlarında ve evde ekran başında ne kadar zaman kullanıldığının farkında olmaları gerekir.

Teknoloji, özellikle savaş, pandemi veya doğal afet gibi insani acil durumlarda, en çok ihtiyaç duyulan yerlerde yani, eğitimin devamlılığının sağlanmasında bir araç olarak kullanılabilir. Özellikle Türkiye'de depreme maruz kalan bölgeler, okul öncesi eğitim ortamlarında eğitimin sürekliliğini sağlama konusunda birçok zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Bu çalışma, depremden etkilenen bölgelerde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin internet kullanımını araştırmakta ve afete yatkın bölgelerde okul öncesi eğitimin geliştirilmesinde dijital kaynakların dönüştürücü potansiyeline ışık tutmaktadır.

Araştırma, afet bölgesinde görev yapan okul öncesi ğretmenlerinin internet teknolojisini kullanmalarına yönelik görüşlerini almak amacıyla yapılmıştır. Çalışmanın kapsamında, öğretmenlerin interneti eğitim ğretim sürecinde ne amaçla kullandığını belirlemek için hedeflenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanarak, deprem sonrası eğitim alanındaki karmaşık zeminle başa çıkmak zorunda kalan 10 özverili okul öncesi ğretmeni ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşülen ğretmenlerin pek çoğu kadındır. Araştırma, bu öğretmenlerin ğretim uygulamalarını geliştirmek ve öğrencilerin gelişimini desteklemek için teknolojinin gücünü nasıl kullanabileceklerini gösteren çok yönlü yaklaşımları aydınlatmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi, internet kullanımı, afet bölgesi.

Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi

Furkan Kaytancı¹, Aylin Yazıcıoğlu²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Bildiri No: 308 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Günümüz dünyasında ve ülkemizde yenilenen ve sürekli değişen teknoloji karşısında değişimler, yenilenmeler yaşanmaktadır. Bu değişim ve gelişimler üst düzey düşünme becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Bireylerin yetiştirilmesinde daha önceki dönemlerde bilginin ezberlenmesi, depolanması, hatırd tutulması önemliken günümüzde ise bireylerin bilgiyi günlük yaşama aktarması, daha etkin bir şekilde kullanması ve uygulaması daha önemli bir hale gelmiştir.

Yaşamın her aşamasında nasıl her birey için farklılıklar var ise her yaşantıda da "acabalar", "nedenler", "niçinler" ve "nasıllar" vardır. İşte yaşamın bu zorlu ikilemelerine, çelişkilerine cevap bulabilmek için merak etmek ve bu merakı canlı tutabilmek, felsefeye hayat vermektedir. Merak eden birey bilgi açlığını giderebilmek için farklı yolları denemektedir. Doğal olarak bireysel farklılıklar yüzünden farklı yollardan da olsa aynı bilgiye ulaşma amacıyla hareket eden bireyler, becerilerini kullanmaktadır (Batuhan, 2002).

Bireylerde sorgulama ve merak küçük yaşlarda başlamaktadır. Küçük yaş gruplarındaki bireylerin sorgulama becerisini, merak içgüdüsünü canlı tutmak ve geliştirmek için eğitim öğretim sürecinde çocuklarla felsefe etkinlikleri etkin olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Dolayısıyla çocuklara kazandırılacak olan sorgulama becerisi ve anlayışı bakımından çocuklarla felsefe eğitiminin yapılması önem arz etmektedir.

Çocuklar İçin Felsefe, Amerikalı filozof Matthew Lipman'ın çalışmaları çerçevesinde ortaya çıkmıştır. Lipman'ın Soruşturma Topluluğu Modeli'ni eğitim ortamına uyarlaması ve felsefe eğitimini bu modele dayanarak şekillendirmesi ile ortaya çıkmıştır. Soruşturma Topluluğu Modeli'ne göre sınıf ortamı, katılımcılarının bilgiyi biçimlendirdiği, soruşturduğu, süzgeçten geçirdiği bir topluluk olarak düşünülür. Bu yüzden, Çocuklar İçin Felsefe oturumunu yöneten kolaylaştırıcı, bilgiyi aktaran kişi değil, çocukları düşünmeye, konuşmaya ve soruşturmaya teşvik eden kişidir. Oturum sonunda ortaya çıkan bilgi ve kavrayış eğitmenin değil çocukların aktif katılımının ürünüdür.

Çocuk felsefesi literatüründe bir başka önemli kişi ise Thomas E. Jackson'dır. Jackson çocuklarla felsefe uygulamasını ilk kez Hawaii'de uygulamıştır ve çocuk felsefesine daha ana sınıfında başlanmasını daha sonra ilköğretim müfredatında yer almasını dolayısıyla düzenli olarak ders yapılmasını öngörmüştür. Çocuklarla felsefe yaparken bağımsız düşünce ve davranış geliştirmeye önem vermiştir. Jackson metodunun iki temel ilkesi çok önemlidir. Birincisi; hangi yaşta, kim ne söylerse söylesin küçümsemeden önemsenmelidir. İkincisi ise; her düşünce serbestçe ifade edilmelidir (Karakaya, 2006).

Bu çalışma ile Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi kapsamında derinlemesine bir araştırma yapmak ve Çocuklar İçin Felsefe Eğitimi Etkinliklerine değinmek amaçlanmış olup araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada verilerin çözümlenmesinde doküman analizi yöntemi kullanılmaktadır.

Çocuklar için felsefe, uygun bir metinden, bir öyküden, bir gazete haberinden ya da günlük yaşam deneyimlerinden hareket ederek çocukların diyalog kurmaları ve tartışmaları yoluyla kavramları inşa etmesi, okuduklarıyla kendi deneyimlerini birleştirerek değerlendirmeler yapmasıdır (Direk, 2008).

Çocuklar için felsefe eğitimi, çocukların öğrenme isteklerini canlı tutarak öğrenmeye karşı tavırlarını bilinçli hale getirmektedir. Çocuk felsefesinde en çok ihtiyaç duyulan eleştirel düşünme ve sorgulama becerisini geliştirmek ve farkındalık sağlamak “Neden çocuklar için felsefe eğitimi?” sorusuna verilebilecek yanıtlar arasındadır (Akkocaoğlu Çayır, 2015).

Lipman(2003)’a göre çocuklar için felsefe, çocuklara yöneltilen sorularla çocukların düşünmesini sağlayan, felsefi araştırmayı dersin merkezine koyarak öğretme ve öğrenmeye yönelik bir yöntemdir. İyi bir rehberle felsefe yapmaya erken yaşlarda başlamanın çocukların zihinsel ve duygusal açıdan gelişmelerindeki önemi büyüktür. Erken yaşlarda başlayan bu eğitimde, çocukların zihinleri yargılarla dolmadan, zihnin yargıları nasıl işleyeceğine dair donanımına sahip olması hedeflenir. Çocuklar İçin Felsefe (P4C), argüman oluşturmak için mantıklı hamleler kullanarak kritik öneme sahip düşünceyi geliştirir. Fikirlerin paylaşılması ile 4C işbirlikçi (collaborative), yaratıcı (creative), özenli (caring), eleştirel (critical) temeline dayanır.

Çocuklar için felsefe eğitiminde sokratik yöntem başta olmak üzere çeşitli tartışma teknikleri kullanılır. Çocuklar için felsefe eğitiminin değerlendirme aşaması öğretmen, grup ya da birey gibi sürecin tüm öğelerine dönük ya da tartışma sürecine, çocukların düşünme becerilerine odaklı da olabilir (Akkocaoğlu Çayır, 2015).

Araştırma ile alanyazında hem ulusal hem de uluslararası araştırmalar incelenerek elde edilen bulgular kapsamında sonuç olarak çocuklar için felsefe eğitiminde çocukların felsefi bir problemi tetikleyen bir uyarıcı etrafında bir araya toplandıkları. Topluluğun ortaya çıkardığı sorular etrafında topluluk cevaplar aramaya, soruşturmaya, düşünmeye ve felsefe yapmaya yönlendirildikleri. Bu süreç içerisinde çocuklar düşünme ortamında merak eder ve becerilerini geliştirdikleri. Süreç sonunda da sürecin başına göre daha çok düşünen, düşünme becerilerinde gelişimler olan ve tartışan bir topluluk elde edilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için Felsefe, P4C, Düşünme Becerileri

KAYNAKÇA

Akkocaoğlu Çayır, N. (2015). *Çocuklar İçin Felsefe Üzerine Nitel Bir Araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Batuhan, H. (2002). *Uğur Felsefe Öğreniyor*. 3. Baskı, İstanbul: Bulut Yayın Dağıtım.

Direk, N. (2008). *Filozof çocuk*. İstanbul: Pan Yayıncılık.

Karakaya, Z. (2006). Çocuk Felsefe ve Çocuk Eğitimi. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 6(4), 23-37.

Lipman, M. (2003). *Thinking in education*. New York, NY: Cambridge University Pres.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için Felsefe, P4C, Düşünme Becerileri

Professional Burnout And Job Satisfaction In Preschool Education Teachers

Özge -Can¹, Merve -Duman¹, Sena -Akbalık¹, Osman Tolga Arıcak¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Abstract No: 17 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

This study was focused on examining the relationship between job satisfaction and burnout levels of preschool teachers in the context of several demographic parameters (age, gender, educational status) and physical (working hours, type of school) variables. Research points out that rising social and cultural standards in society is significantly impacted by the teacher's competence. However, teachers report that the career-related administrative, financial, psychological, and environmental assistance they receive makes them more likely to experience burnout and less likely to feel satisfied with their jobs.

Early childhood is called the "critical years" of human development since during this time children tend to be most sensitive to environmental influences and directions. Children's development is greatly influenced by high-quality preschool education and the teachers' characteristics, perceptions, and emotional and social difficulties. The professional burnout of preschool teachers is regarded as the most integral component of the education process; it can have a substantial impact on the learning processes and development of children. Unfortunately early childhood education institutions in Turkey and throughout the world have high rates of burnout and low levels of work satisfaction among teachers. This is due to extended hours, crowded classrooms, stressful environments, and lack of a right to a break. Job satisfaction and burnout levels have a close connection with pre-school education, children's early learning experiences, and the mental and physical well-being of the teachers. Studies on teacher burnout have been limited, but data collection from more people will provide a better generalization. It is important for preschool teachers to be mentally healthy, dedicated to their work, and endowed with personal traits to foster a culture of trust. Burnout can be caused by many reasons, but further research is needed to improve teachers' well-being and job satisfaction.

The study was carried out with the participation of 129 preschool teachers working in Istanbul. In the data collection process, three distinct burnout dimensions—emotional exhaustion, desensitization, and personal achievement—were examined using the Maslach Burnout-Educators Questionnaire (2015). Additionally, The Minnesota Satisfaction Questionnaire (1985), which evaluates the internal, external, and general job satisfaction of the employees, and the researchers' personal information form were used as measurement tools.

In the data analysis, parametric and non-parametric difference tests, namely, the T-test, ANOVA, Kruskal Wallis test, and Mann-Whitney U test, were used to identify significant differences between teacher burnout and job satisfaction levels. Furthermore, The Tukey Test was utilized to establish which groups were responsible for the ANOVA test difference.

It was shown that there is a significant relationship between professional burnout and work satisfaction. There is a high and positive relationship between emotional exhaustion and desensitization. Furthermore, there is a negative relationship between Emotional Exhaustion and the remaining sub-dimensions (Personal Achievement, Emotional Exhaustion and Intrinsic Satisfaction, Extrinsic Satisfaction, and Total Job Satisfaction). Additionally, teachers' educational status, working hours, and professional burnout were found to have a significant impact on job satisfaction. On the other hand, there was no significant relationship between professional burnout and job satisfaction level depending on age, gender, job experience, and school type.

It is crucial to note that when teachers' work satisfaction and burnout were evaluated in the context of job experience, the results were generally different from ours. Previous studies show that, teachers in their early years of work had more job satisfaction and reduced professional burnout, while others show the reverse. It has also been determined that there was a significant relationship between professional burnout and job satisfaction level according to educational status and working hours, with a significant difference between pre-graduate and master level.

The study's findings reveal that teachers' burnout and work satisfaction levels vary according to their education level, showing that the findings are consistent with the literature. This study also discovered that preschool teachers who worked less had greater intrinsic satisfaction levels than those who worked more, owing to their difficulty in finding time for themselves outside of work. According to Raslan and Göçen's research (2021), life satisfaction and job satisfaction impact each other, and it is impossible for life satisfaction and job satisfaction not to affect each other.

The limitations encountered while conducting the study were the limited number of studies, especially in the context of the relevant subject in our country, and the limited number of male participants. It is important to care about this issue and to put effort into it, as education is the future of countries and the role of educators in this direction is invaluable.

Keywords: professional burnout, job satisfaction, preschool education

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinde Mesleki Tükenmişlik Ve İş Doyumu

Özge -Can¹, Merve -Duman¹, Sena -Akbalık¹, Osman Tolga Arıcağ¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Bildiri No: 17 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin iş doyumunu ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişkinin çeşitli demografik parametreler (yaş, cinsiyet, eğitim durumu) ve fiziksel (çalışma saatleri, okul türü) değişkenler bağlamında incelenmesine odaklanmıştır. Araştırma, toplumdaki yükselen sosyal ve kültürel standartların, öğretmenlerin mesleki yeterliliklerinden önemli ölçüde etkilendiğine işaret etmektedir. Ancak öğretmenler, aldıkları kariyerle ilgili idari, mali, psikolojik ve çevresel yardımların tükenmişlik yaşama olasılıklarını artırdığını ve işlerinden tatmin olma olasılıklarını azalttığını bildirmektedir.

Erken çocukluk, insan gelişiminin "kritik yılları" olarak adlandırılır, çünkü bu dönemde çocuklar çevresel etkilere ve yönlere karşı en duyarlı olma eğilimindedir. Çocukların gelişimi, yüksek kaliteli okul öncesi eğitimden ve öğretmenlerin özelliklerinden, algılarından ve duygusal ve sosyal zorluklarından büyük ölçüde etkilenir. Okul öncesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişliği, eğitim sürecinin en ayrılmaz bileşeni olarak kabul edilir; çocukların öğrenme süreçleri ve gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Ne yazık ki, Türkiye'de ve dünyadaki erken çocukluk eğitim kurumları, öğretmenler arasında yüksek tükenmişlik oranlarına ve düşük iş doyum seviyelerine sahiptir. Bunun nedeni, uzun çalışma saatleri, kalabalık sınıflar, stresli ortamlar ve mola hakkının olmamasıdır. İş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleri, okul öncesi eğitim, çocukların erken öğrenme deneyimleri ve öğretmenlerin zihinsel ve fiziksel iyilik hali ile yakından ilişkilidir. Öğretmen tükenmişliği ile ilgili çalışmalar sınırlı olmakla birlikte daha fazla kişiden veri toplanması daha iyi bir genelleme sağlayacaktır. Okul öncesi öğretmenlerinin zihinsel olarak sağlıklı olmaları, kendilerini işlerine adanmaları ve bir güven kültürü geliştirmek için kişisel özelliklere sahip olmaları önemlidir. Tükenmişliğin birçok nedeni olabilir, ancak öğretmenlerin esenliğini ve iş doyumunu artırmak için daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Araştırma, İstanbul ilinde görev yapan 129 okul öncesi öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama sürecinde, Maslach Tükenmişlik-Eğitmciler Anketi (2015) kullanılarak duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı olmak üzere üç farklı tükenmişlik boyutu incelenmiştir. Ayrıca çalışanların içsel, dışsal ve genel iş doyumlarını değerlendiren Minnesota Memnuniyet Anketi (1985) ve araştırmacıların kişisel bilgi formu ölçüm aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin analizinde, öğretmen tükenmişliği ile iş doyumunu düzeyleri arasındaki anlamlı farklılıkları belirlemek için parametrik ve parametrik olmayan fark testleri T-testi, ANOVA, Kruskal Wallis testi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Ayrıca, ANOVA testi farklılığından hangi grupların sorumlu olduğunu belirlemek için Tukey Testi kullanılmıştır.

Mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Duygusal tükenme ile duyarsızlaşma arasında yüksek ve pozitif bir ilişki vardır. Ayrıca Duygusal Tükenme ile diğer alt boyutlar (Kişisel Başarı, Duygusal Tükenme ve İçsel Doyum, Dışsal Doyum ve Toplam İş Doyumu) arasında negatif yönlü bir ilişki vardır. Ayrıca öğretmenlerin eğitim durumu, çalışma saatleri ve mesleki tükenmişliklerinin iş doyumunu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Öte yandan yaş, cinsiyet, iş deneyimi ve okula bağlı olarak mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Öğretmenlerin iş doyumunu ve tükenmişlikleri iş deneyimi bağlamında değerlendirildiğinde, sonuçların genel olarak bizimkinden farklı olduğunu belirtmek önemlidir. Önceki çalışmalardan elde edilen bulgular, öğretmenlerin işlerinin ilk yıllarında daha fazla iş doyumuna sahip olduklarını ve mesleki

tükenmişlikleri azaldığını gösterirken, diğer çalışmalar bunun tersini gösteriyor. Ayrıca eğitim durumu ve çalışma saatlerine göre mesleki tükenmişlik ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğu, ön lisans ve yüksek lisans düzeyi arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin tükenmişlik ve iş doyum düzeylerinin eğitim düzeylerine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymakta ve bu da bulguların literatürle tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu çalışma aynı zamanda, daha az saatler çalışan okul öncesi öğretmenlerinin, iş dışında kendilerine zaman bulmakta zorlanmamaları nedeniyle, daha çok çalışan öğretmenlere göre daha yüksek içsel doyum seviyelerine sahip olduğunu ortaya çıkardı. Raslan ve Göçen'in (2021) araştırmasına göre yaşam doyumunu ile iş doyumunu birbirini etkiler, bu iki değişkenin birbirini etkilememesi imkansızdır.

Çalışma yapılırken karşılaşılan kısıtlılıklar, ülkemizde özellikle ilgili konu bağlamında sınırlı sayıda araştırma yapılması ve erkek katılımcı sayısının sınırlı olmasıdır. Eğitim, ülkelerin geleceği olduğundan ve eğitimcilerin bu yöndeki rolü paha biçilemez olduğundan, bu konuyu önemsemek ve çaba sarf etmek önemlidir.

Anahtar Kelimeler: profesyonel tükenmişlik, iş doyumunu, okul öncesi

2018'den 2023'e Okul Öncesi Eğitim Araştırmaları İle İlgili Sistematik Bir Literatür Taraması

Yelda Faika Acarbay¹, Nurcan İnan²

¹*İstanbul Medipol Üniversitesi*

²*Marmara Üniversitesi*

Bildiri No: 157 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi eğitimi, öğrencilerin yaşamlarında öğrenmeye en açık olduğu eğitim kademesi olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitim, çocukların sosyal, duygusal, fiziksel ve bilişsel gelişimlerini destekleyerek ilkokula hazırlamakta, okul başarısını arttırmakta ve yapılan pek çok araştırmaya göre ekonomiye de katkı sunmaktadır (Koç, Taylan ve Bekman, 2002). Ekonomik göstergeler ve araştırmalar, erken yaşta eğitime yapılan yatırımın geri dönüşünün oldukça yüksek olduğunu göstermektedir (Rudd ve Macklin, 2007; Günsoy, 2009). Erken çocukluk eğitimi fayda maliyet analizleri, yatırım yapılan her 1 TL'nin gelecekte 7 TL olarak geri dönüş sağladığını göstermektedir (Oral, Yaşar ve Tüzün, 2016). Ancak yeni UNESCO verileri, 5 yaşındaki her 4 çocuktan 1'inin herhangi bir okul öncesi eğitimi görmediğini göstermektedir (UNESCO, 2022). Türkiye'de ise 3-5 yaş grubunda okullaşma oranı %45'ten %48'e yükselmiştir (MEB, 2022). Görüldüğü üzere, okul öncesi eğitimin yaygınlık oranı beklentinin hala oldukça altındadır. Okul öncesi eğitimin değerinin anlaşılması ve yaygınlaşması için alan ihtiyaçlarının doğru belirlenmesi önemlidir.

Devam eden bu çalışmanın amacı, güncel okul öncesi eğitim araştırmaları hakkında bir bakış açısı kazandırmak, aynı zamanda alan yazında yapılan araştırmaların yoğunluğunu belirlemektir. Bibliyometrik ve içerik analizini birleştiren karma yöntem tasarımı, 2018 ile 2023 yılları arasında eğitim bilimleri alanında okul öncesi eğitimle ilgili 629 Web of Science (WOS) indeksli dergi makalesini incelemek için kullanılmıştır. Çalışmanın ön bulgularına göre: 1) Okul öncesi ile ilgili makale yayınlayan toplam yazar sayısı 1237 olup, belirlenen kriterleri karşılayan 864 yazar birbirleri ile bağlantılı çalışmada da, 17'si yoğun bir şekilde birbirleri ile bağlantılı çalışmaktadır. 2) Bu çalışmaların yapıldığı toplam ülke sayısı 72 olup, bunların 57'si birbirine bağlantılı değildir; ancak birlikte çalışma üretmiş bağlantılı 39 ülke bulunmaktadır. En çok atıf alan ülke 84 makale ile ABD olurken, onu 72 makale ile Türkiye ve 65 makale ile İsveç izlemektedir. 3) Yazar anahtar kelimelerinin toplam sayısı 1436 olup, bunların 1000'i birbiriyle bağlantılı değildir; ancak 857 anahtar kelime birçok makalede bağlantılı bir şekilde kullanılmıştır. Okul öncesi eğitim alanında yapılan araştırmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler 'anaokulu', 'okul öncesi' ve 'erken çocukluk' tur. Bunların dışında 'erken çocuklukta fen eğitimi', 'teknoloji' ve 'okul öncesi öğretmenleri' de üst sıralarda yerini almıştır. 4) 1237 makaleden 349'u atıf almıştır ve bunlardan 103'ü birbiriyle ilişkilidir. 5) En çok atıf alan dergi sayısı 242'dir, bu dergilerin 63'ünde bağlantılı atıflar tespit edilmiştir. En çok atıf alan dergi ise 190 atıf ile "Early Childhood Education Journal" olurken, bunu 309 atıf ile "International Journal of Technology and Design Education" takip etmektedir.

Dünyada 208 ülke olduğunu dikkate alırsak, makale yayınlayan ülke sayısının 72 olması ve aynı zamanda ortak çalışma yapan ülke sayısının 39 olması düşündürücüdür. Karşılaştırmalı değerlendirmeler sunmak açısından ülkelerin birlikte çalışma üretmesi alana katkı sunacaktır. Ülkemizde yapılan çalışmaların olması sevindirici olmasına rağmen, alanın gelişim ve ihtiyacı açısından bu sayı hala yetersiz olduğu görülmektedir. En çok atıf alan makalelerin oyunlaştırma, robotik, fen, matematik, kodlama ve teknoloji ile ilgili olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum günümüzde ilerleyen teknolojik gelişmelerin eğitime etkisini görmek açısından önemlidir.

İçerik analizi devam eden çalışmanın ilk sonuçları okul öncesi alanında yapılan araştırmaların belirli konulara odaklandığını göstermektedir. Son yıllarda yapılan çalışmaların matematik, fen ve teknoloji gibi başlıklara odaklandığını, önceki yıllarda yapılan çalışmaların ise dikkat, değerlendirme, cinsiyet farklılıkları, bakım, kaynaklar ve dil alanlarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu çalışmanın araştırmacılara konunun geniş bir resmini vereceği ve araştırmacıların kendi çalışmaları için bir yol haritası oluşturmaya teşvik edeceği ve okul öncesi eğitim alanında yapılan çalışmaların yoğunluğu konusunda farkındalık kazanacakları düşünülmektedir. Ülkemizde okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve bu alanda yapılan çalışmaların çeşitlenerek artması umulmaktadır.

Başvuru

Koç, A. A., Taylan, E. E. & Bekman, S. (2002). Türkiye’de okul öncesi eğitimi hizmete duyulan ihtiyaçların saptanması ve çocuğun dil yetisi düzeyinin değerlendirilmesi araştırma raporu. AÇEV.

Oral, I., Yaşar, P. & Tüzün, I. (2016). Her çocuğa eşit fırsat: Türkiye’de erken çocukluk eğitiminin durumu ve öneriler. ERG Eğitim Reformu Girişimi ve AÇEV

Rudd, K. & Macklin, J. (2007). A Seven Year Follow Up Study on Parents Expectations of Their Children’s Further Education Journal of Applied Social Psychology (40)11, 2711-2735

UNESCO, (2022). Why Early Childhood Care And Education Matters <https://www.unesco.org/en/articles/why-early-childhood-care-and-education-matters>

MEB, (2022). 3-5 Yaş Grubunda Okullaşma Oranı, %48'e Yükseldi <https://www.meb.gov.tr/3-5-yas-grubunda-okullasma-orani-48e-yukseldi/haber/25068/tr>

Anahtar Kelimeler: Anahtar Sözcükler: Okul Öncesi, Erken Çocukluk, Anaokulu, Bibliyometri

Early Childhood Education: Answers To

Rengin Zembat¹, Handan Doğan¹

¹Maltepe Üniversitesi

Abstract No: 200 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The purpose of this study is to outline the current state of early childhood education, which guides a child's adjustment to the external world after their family, under the headings of What?, Why?, and How?, from the perspectives of Turkey and different countries.

Early Childhood Education is defined as "a systematic education that takes into account the developmental levels, individual differences, and abilities of children from birth to compulsory education age, ensuring their healthy development, laying the foundation for positive personality traits, revealing their creative aspects, imparting life skills, and instilling a sense of trust, with active involvement of educators and families."

Preschool education, which aims to support all areas of development before a child starts primary school and provide an appropriate environment, can be categorized into three main universal goals: Social, Developmental, and Educational. Some of these goals include:

- It is important for the child to be aware of the emotions, thoughts, rights, and freedoms of individuals in their social environment.
- Play is the most suitable learning method for this age group. All activities should be organized based on play.
- Meeting the basic needs of the child during this period is essential.

Questions related to early childhood education that will support the development of 21st-century children can be grouped under three main headings:

What?

Under this question heading, topics such as supporting development, providing different experiential environments, guidance, preparation for compulsory education, teacher training, family education and involvement, child assessment, facilitative supports for differently developing children, inclusive perspectives for new learning environments, and similar subjects will be discussed.

Why?

Some of the answers to the question of why early childhood education is important include:

Supporting a child's development in the early stages is crucial for them to become successful and effective individuals in their future life. As the period during which brain development is at its fastest, it is important to support children in all development areas during this time.

Children need different environments to support their development and to experience different experiences. These environments include first and foremost family and close relatives, followed by the neighborhood, relatives, school, and the surrounding environment.

Guiding by families and close relatives in the acquisition of behavioral skills eliminates incorrect learning and enables children to learn skills that will be useful and necessary in their lives more accurately and comfortably.

Learning the necessary skills and behaviors before compulsory education begins will increase a child's school success and facilitate their adaptation to school.

The training of teachers for children in the early childhood period is of utmost importance. Teachers must have the necessary knowledge, be skilled in classroom management, have good communication skills, and, most importantly, be able to use technology in the educational environment for a child to grow up ready for the 21st century.

From the moment a child is born, it is the responsibility of the family to support the child's development. In the early years, the family is active, but within a few years, the school and teachers play an important role in the child's development and education. In institutional education, family involvement is essential not only for the teacher but also for the effectiveness and sustainability of education.

Children should become accustomed to the idea of being part of a society that consists of individuals with different developments or differences from the very beginning of their lives. They should have a consciousness that accepts these differences as richness and have an inclusive perspective.

How?

This includes the development of educational programs tailored to the child's basic needs, interests, and developmental levels.

Implementing teacher training programs for these programs and increasing teacher participation are also part of this category.

Furthermore, reevaluating and enriching school-family cooperation efforts with the understanding that the goal of family involvement is the high benefit of the child and family unity, communication, and relationships.

In conclusion, every support provided is the best investment in children's future, and the product of this investment will encompass the entire society.

Keywords: Early Childhood Education, Preschool, Educational Program

Erken Çocukluk Eğitiminde “ne?”, “neden?”, “nasıl?” Sorularına Cevaplar

Rengin Zembat¹, Handan Doğan¹

¹Maltepe Üniversitesi

Bildiri No: 200 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmanın amacı çocuğun ailesinden sonra dış dünyaya uyumuna rehberlik eden erken çocukluk eğitiminin güncel durumunu Ne?, Neden? ve Nasıl? Başlıkları altında, Türkiye ve farklı ülkeler açısından ortaya koymaktır.

Erken Çocukluk Eğitimi; “çocukların doğumdan zorunlu eğitim dönemine kadar, gelişim düzeyleri, bireysel farklılıkları ve yetenekleri göz önünde bulundurularak sağlıklı bir biçimde gelişmelerinin sağlandığı, olumlu kişilik temellerinin atıldığı, yaratıcı yönlerinin ortaya çıkarıldığı, yaşamsal becerilerin, güven duygusunun kazandırıldığı, eğitimcilerin ve ailelerin etkin olduğu sistemli bir eğitim” olarak tanımlanmaktadır.

Çocuğun ilkokula başlamadan önce tüm gelişim alanlarını desteklemek ve uygun bir ortam sağlamak amacıyla olan okul öncesi eğitimin evrensel sayılabilecek amaçları üç ana başlıkta toplanmıştır. Bunlar Toplumsal, Gelişimsel ve Eğitici amaçlardır. Bunlardan birkaçı şu şekildedir:

- Çocuğun yaşadığı toplumsal yaşamla uyumlu, çevresindeki bireylerin duygu, düşünceleri, hak ve özgürlüklerinin farkında olması önemlidir.
- Oyun bu yaş grupları için en uygun öğrenme yöntemidir. Tüm etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
- Bu dönemde temel ihtiyaçların karşılanması bir zorunluluktur.

21 yüzyıl çocuğunun yetişmesine destek verecek erken çocukluk eğitimi ile ilgili sorular 3 başlık altında toplanmıştır.

Ne?

Bu soru başlığında gelişimin desteklenmesi, farklı yaşantı ortamlarının sunulması, rehberlik edilmesi, zorunlu eğitime hazırlanması, öğretmen yetiştirme, aile eğitimi ve katılımı ve çocuğun değerlendirilmesi, farklı gelişen çocuklara sunulacak kolaylaştırıcı destekler, kapsayıcı bakış açısı çatısında yeni öğrenme ortamları ve benzeri konular tartışılacak.

Neden?

Neden erken çocukluk eğitimi sorusuna verilecek cevaplardan bazıları şu şekildedir:

Çocuğun erken dönemde gelişimini desteklenmesi gelecek yaşantısında başarılı ve etkin bir birey olması için önemlidir. Beyin gelişimini en hızlı olduğu dönem olması itibarıyla bu dönemde çocukların her gelişim alanında desteklenmesi önemlidir.

Çocukların gelişimlerini desteklemede farklı eğitim ortamlarında bulunmaları, farklı deneyimler yaşamaları için farklı ortamlar gereklidir. Bu ortamlar ilk önce aile ve yakın çevresi iken daha sonra mahallesi, akrabalar, okul ve çevresidir.

Çocuğun davranış kazanımlarında ailelerin ve yakın çevrenin rehberliği onun yanlış öğrenmelerini ortadan kaldırır ve kendine yarayacak ve yaşamında kullanması gereken becerileri daha doğru ve rahat öğrenmesini sağlar

Çocuğun zorunlu eğitim başlamadan gerekli beceri ve davranışları öğrenmesi onun okul başarısını arttıracak ve okula uyumunu kolaylaştıracaktır.

Erken çocukluk dönemi çocuklarının öğretmenlerinin yetiştirilmesi son derece önemlidir. Çocuğun 21. Yüzyıla hazır ve gerekli donanıma sahip olarak büyümesi için öğretmen gerekli bilgiye sahip ve iyi planlama yapabilen sınıf yönetiminde usta ve iyi iletişim becerilerine sahip ve en önemlisi teknolojiyi eğitim ortamında kullanabilen olmalıdır.

Çocuk doğduğu andan itibaren erken çocukluk döneminde çocukların gelişiminde ailenin sorumluluğundadır. İlk yıllar aile etkinken birkaç yıl içinde okul, öğretmen çocuğun gelişiminde ve eğitiminde önemli bir rol almaktadır. Kurumsal eğitimde sadece öğretmen değil eğitimin etkili ve kalıcı olabilmesi için aile katılımının sağlanması önemlidir.

Çocuklar yaşamlarının en başından itibaren farklı gelişen veya farklılıklara sahip bireylerden oluşan bir toplum içinde oldukları fikrine alışmalı, bu farklılıkları zenginlik olarak kabul eden bir bilince sahip olmalı ve kapsayıcı bakış açısına sahip olmalıdır.

Nasıl?

Çocuğu temele alan ihtiyaçlarına, ilgilerine ve gelişim düzeylerine göre düzenlenmiş eğitim programlarının yapılması. Bu programları uygulayacak öğretmen eğitim programlarını uygulanması.

Ayrıca mesleki eğitim destek programlarının düzenlenmesi ve öğretmen katılımlarının artırılması vb.

Ailelerin katılımındaki hedefin çocuğun ve aile birliğinin, iletişim ve ilişkilerinin yüksek yararı olduğu kabul edilerek okul aile işbirliği çalışmalarının tekrar gözden geçirilmesi, yeni tekniklerle zenginleştirilmesi vb.

Sonuç olarak verilen her destek çocukların geleceklerine en iyi yatırımdır. Bu yatırımın vereceği ürün ise tüm toplumu kapsayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Eğitimi, Okul Öncesi, Eğitim Programı

the Widening Educational Gap For Children Coming From Low Socio-Economic Status During Covid-19 Pandemic

Zeynep Temiz¹, Şenil Ünlü², Simge Yılmaz-Uysal³

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Kırıkkale Üniversitesi

³Mersin Üniversitesi

Bildiri No: 2 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

One of the unwanted results of COVID-19 was school closures, with all school-aged children suddenly being out of school. From that point, these children's educational and developmental needs, as well as their general well-being, became a further concern for all stakeholders. Children's learning and academic success is one facet of general concern, whilst the long-term impact of children staying out of school might result in extensive socio-emotional problems as children under five experience boredom and confusion at home during the pandemic. One of the main reasons for this might be the fact that their typical number of social interactions are halves when away from school compared to school days. Undoubtedly The COVID-19 pandemic has altered both the context and content of early childhood education, yet little is known about its exacerbating impact on children coming from low-SES families.

School closures have more severe consequences for low-SES children. In addition to psychological consequences, there might be dramatic educational consequences COVID-19, especially for children from the socio-economically disadvantaged part of society. Even in more normal circumstances, the gap in mathematical and literacy skills between children from lower and higher socio-economic backgrounds often widens during school holidays. Children from lower socio-economic backgrounds appear to lose the majority of any academic achievement during summer holidays, while such setbacks are generally *not* observed in children from higher socio-economic backgrounds.

There is some evidence of the benefits and challenges of online learning at the elementary, secondary, and high-school levels; however, unfortunately, pre-school education was totally ignored in MONE's Education Informatics Network at the beginning of the pandemic. Therefore, during the closures, a number of private or public kindergartens also used distance education as an alternative to face-to-face education. However, there is a need to understand whether pre-schools located in rural areas and teachers working with low-SES children had the opportunity to continue their education. However, research surrounding online learning at the pre-school education level is scarce, and therefore the current study aims to investigate the influences of the COVID-19 pandemic period on early childhood education, particularly among the low-SES districts of Turkey, from early childhood educators' points of view. More precisely, this study is designed around following research questions:

1. How do early childhood educators working in low-SES rural area perceive the consequences of COVID-19 on children from low-SES rural areas?

The study sample consists of 18 in-service early childhood educators working in low-SES districts of Turkey. In order to create this sample, among the many different strategies of purposive sampling available, the criterion sampling strategy was used. The criteria for the sampling were being a working, in-service teacher in a public school, and working in rural districts with low-SES children. Since all authors are experts in the field of early childhood education and are parts of networks with teachers working with children from low-SES backgrounds in rural parts of Turkey, they announced the nature of the study to their networks. All volunteer teachers were given an explanation as to the purpose and confidentiality of

the current study. Then, semi-structured phone interviews were scheduled with those who gave consent to take part. The time taken for each of the interviews ranged between 30 minutes to 90 minutes. All interviews were audio recorded and transcribed by the researchers verbatim for subsequent data analysis. In order to analyze data each researcher read entire transcripts and listed to every meaningful expression from the verbatim transcriptions. In order to reach a meaningful whole from the raw data, codes were given to each listed meaningful expression yielded from the raw data. These codes were subsequently combined under categories, and categories were combined under themes. All authors coded all datasets independently. Finally, codings were compared and full agreement was established after further discussions. The findings of this study flesh out the idea that children's developmental areas are being negatively affected by the COVID-19 pandemic. Distance education did not work for young children for parent-related, child-related, instrumental and curriculum-related reasons. Another negative consequence of school closure is the dramatic increase in the exposure of children to the screen.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, early childhood education, early childhood teachers, low socio-economic background

Türkiye’de Mülteci Çocuklar Bağlamında Yapılan Lisansüstü Tezlerin Araştırma Eğilimlerinin İncelenmesi

Mehmet Kumru
Sakarya Üniversitesi

Bildiri No: 265 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

TÜRKİYE’DE MÜLTECI ÇOCUKLAR BAĞLAMINDA YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ARAŞTIRMA EĞİLİMLERİNİN İNCELENMESİ

Arş. Gör. Mehmet KUMRU, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, kumru@sakarya.edu.tr

Göç; süresi, yapısı ve nedeni sorgulanmaksızın uluslararası bir sınırı geçerek veya devlet içinde insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Uluslararası Göç Örgütü, 2009). Mülteci Çocuklar, BMMYK’da tanımlanmış olup, Yüksek Komiserlik tarafından sağlanan BM korumasından yararlanmaya hakkı olan çocuklardır (Uluslararası Göç Örgütü, 2009). Okullarımızda mülteci çocuk sayısı giderek artmakta ve topluma karışmaktadır. Kapsayıcı eğitim ve risk altındaki çocuklar kategorisine de giren bu çocuklar hakkındaki çalışmaların önemi giderek artmaktadır.

Bu çalışma, Türkiye’de mülteci çocuklar bağlamında gerçekleştirilmiş olan lisansüstü tez çalışmalarının; çeşitli açılardan incelenmesi ve araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, (YÖK) Ulusal Tez Merkezi sitesinde; Mülteci çocuklar, göçmen çocuklar ve çocuk ve göç anahtar sözcükleri kullanılarak yapılan tarama neticesinde; 2003-2023 yılları arasındaki toplam 67 yüksek lisans, 2 tıpta uzmanlık ve 13 doktora tezi toplam 82 tez çalışması incelenmiştir. Bu çalışmanın verileri, doküman analizi tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Doküman analizi, basılı ve elektronik (bilgisayar tabanlı ve internet erişimli) materyallerin incelenmesi ve değerlendirilmesi sürecinde gerçekleşen bir dizi işlemdir (Bowen, 2009). Çalışmaya dahil edilen lisansüstü tezler ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel amaç araştırmacı tarafından oluşturulan ya da daha önceden var olan ölçütleri karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım, Şimşek, 2013). Tezler çalışmaya dahil edilirken; (i) tezlerin okulöncesi, çocuk gelişimi ve erken çocukluk anabilim dallarında yapılmış olması, (ii) tezlerin başlığında mülteci çocuklar (f=46), göçmen çocuklar (f=29) ve göç ve çocuk (f=7) kavramlarını içermesi, (iii) 2003-2023 yılları arasında yapılmış olması göz önünde bulundurulmuştur. Bu kriterlere göre YÖK Ulusal Tez Merkezine yüklenen ve bu kriterlere uygun 82 lisansüstü tez araştırmasının örneklemini oluşturmuştur. Evren çok büyük olmadığından, evrenin tamamı örnekleme dahil edilmiştir. Burada tezlerin; yayınlanma yılı, gerçekleştirildikleri üniversite ve enstitüler, tez danışmanı unvanı, çalışmayı gerçekleştiren kişinin cinsiyeti, tezin yayın dili, çalışmasının genel kategorisi, konu alanı, çalışmada kullanılan araştırma yöntemleri, örneklem sayısı, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri açısından incelenmiştir.

Çalışma bulgularına baktığımızda, lisansüstü tezlerin %81,7’sinin yüksek lisans, %15,8’inin doktora tezi ve %3,5’inin tıpta uzmanlık tezi olduğu, Lisansüstü tezlerin yazım dilinin %87,8’inin Türkçe, %11’inin İngilizce ve %1,2’sinin Arapça olduğu, tez çalışmalarının %57,3’ünün 2020-2023 arası, %39,1’inin 2013-2019 yılları arası ve %3,6’sının ise 2013 öncesinde olduğu görülmektedir. Tezlerin konu/alanları incelendiğinde %34,1’inin eğitim bilimleri, %43,9’unun sosyal bilimler ve %22’sinin diğer konu/alanlar olduğu görülmektedir. Konu/Alan olarak multidisipliner bir alan olup içerisinde sosyoloji, hemşirelik, uluslararası ilişkiler, beden eğitimi, kadın çalışmaları, mimarlık, ergoterapi, kamu yönetimi, sosyal hizmetler, hukuk, eğitim bilimleri vd, alanında tezler de mevcuttur. Tezlerin yöntemlerin %40,2’sinin nicel, %47,6’sının nitel

ve %12,2'sinin karma yöntemlerin kullanıldığı görülmektedir. Tezlerin çalışma gruplarının %74,4'ünün çocuk, %13,4'ünün öğretmen, %6,1'inin veli/ebeveyn ve %6,1'inin okul idarecilerinin olduğu görülmektedir. Yine çocuk örneklemini incelendiğinde %32,7'sinin okulöncesi, %9,8'inin ilkokul, %19,6'sinin ortaokul ve %37,9'unun lise olduğu, tezlerin veri toplama araçlarının %40,2'sinin anket-ölçek, %47,6'sinin görüşme-gözlem formu ve %12,2'sinin diğer olduğu ve tezlerin analiz türleri incelendiğinde %45,8'inin nicel analiz (t testi, anova, manova, ancova, regresyon, mann whitney, kruskall wallis, yapısal eşitlik modellemesi vd.) ve %54,2'sinin nitel analizden (betimsel-içerik vd.) oluştuğu görülmektedir. Çalışma bulgularının; mülteci çocuklar ile ilgili yapılacak tezlere ışık tutması ve mülteci çocuklara ilişkin farkındalığın artırılması sürecine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Mülteci Çocuklar, Göçmen Çocuklar, Göç ve Çocuk, Okulöncesi Eğitim

The Situation Of Children Aged 0-6 Participating In Seasonal Agricultural Migration Example Of Hazelnut Harvest Ordu Province

Tuğba Konaş Azaklı
Ordu Üniversitesi

Abstract No: 280 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Poverty, which is increasing day by day around the world, is one of the most urgent problems facing the world today. Most of the poorest groups in the world struggle to access basic services such as adequate nutrition, electricity, and clean drinking water. At the same time, the education and health status of this poorest group are much worse off. It is known that children are more likely to live in poverty than adults around the world. One of the child groups in Turkey who is in poverty cycle are the children of families who participate in seasonal agricultural migration. Although the seasonal agricultural migration is a complex phenomenon that affects every individual who migrates, the most vulnerable are children who are in fragile situations. The most vulnerable are the young children in early childhood. A significant proportion of children who participate in seasonal agricultural migration around the world work as child laborers. However, even if children do not work in agriculture, they are deprived of access to education, health services, protection against economic exploitation, living in suitable standards, and playing, which are their most basic rights. Many children in early childhood are so young that they have to work with their parents, so they either stay alone or stay in unsafe camp areas for long periods of time under the inadequate supervision of their slightly older siblings. The purpose of this research is to reveal the living conditions of children aged 0-6 who participated in seasonal agricultural migration and came to the district of İkizce in Ordu province for hazelnut harvesting. The case study method, which is one of the qualitative research approaches, was used in the research. In order to identify children aged 0-6 who came to the district of İkizce in Ordu province, the research team visited 70 families from 4 different accommodation areas, and 35 families with children aged 0-6 were included in the research. Data was collected through field recording forms and observation records. During the visits, the researcher kept observation notes about the living areas of children aged 0-6. The collected data was presented through descriptive analysis. As a result of the research, it was determined that there were 63 children aged 0-6 who came to İkizce district in Ordu province with seasonal agricultural migration, 26 of whom were aged 0-3, and 37 were aged 4-6. It was found that children aged 0-6 have many siblings. It was determined that the majority of families with children aged 0-6 live half of the year in different cities outside the city where they reside and spend time harvesting different products and that very few children aged 0-6 benefit from preschool education. It was determined that the access of children from 4 different accommodation areas to electricity, clean water, toilet and bathroom was limited, children in preschool age were unsupervised and uncontrolled when their families went to work, their self-care was inadequate, they lived in environments where their lives could be threatened by some accident risks such as riversides and roadside, and they were in inadequate health and nutrition conditions. It was found that children in living areas lacked stimulation and that the living and working conditions of mothers negatively affected the quality of care they provided to their children. In the light of the findings of the research, recommendations were made in the literature on early childhood care and intervention models that can be applied during the harvesting of various products to support the well-being and development of children aged 0-6 who participate in seasonal agricultural migration. In addition, various recommendations were developed to improve living conditions along the migration route.

Keywords: Seasonal agricultural migration; Preschool period; Early intervention; Poverty; Child poverty

Çocuk Yoksulluğunun Bir Başka Hali: Mevsimlik Tarım Göçüne Katılan 0-6 Yaş Arası Çocukların Durumları Ordu İli Fındık Hasadı Örneği

Tuğba Kontaş Azaklı

Ordu Üniversitesi

Bildiri No: 280 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Dünya üzerinde gün geçtikçe artan yoksulluk, bugün dünyanın karşı karşıya olduğu en acil sorunlardan biridir. Dünyadaki en yoksul kesimlerin çoğu yetersiz beslenmekte, elektrik ve temiz içme suyu gibi temel hizmetlere erişmekte güçlük çekmektedir. Aynı zamanda bu en yoksul kesimin eğitime erişimleri daha az ve sağlık durumları çok daha kötü durumdadır. Dünya üzerinde çocukların yoksulluk içerisinde yaşama olasılıklarının yetişkinlere göre daha fazla olduğu bilinmektedir. Türkiye’de yoksulluk döngüsü içerisinde olan çocuk gruplarından biri de mevsimlik tarım göçüne katılan ailelerin çocuklarıdır. Karmaşık bir olgu olan mevsimlik tarım göçü, göçe katılan her bireyi etkilese de elbette en çok etkilenenler en kırılgan durumda olan çocuklardır. En savunmasız durumda olanlar ise erken çocukluk döneminde olan küçük çocuklardır. Dünya üzerinde mevsimlik tarım göçüne katılan çocukların önemli bir kısmı çocuk işçi olarak çalışmaktadır. Ancak çocuklar tarım işinde çalışmasalar bile; eğitimden, sağlık hizmetlerine erişimden, ekonomik sömürüye karşı korunmaktan, uygun standartlarda yaşamaktan ve en temel hakları olan oyun oynamaktan mahrum kalmaktadırlar. Erken çocukluk dönemindeki pek çok çocuk anne babaları ile çalışmak için çok küçük yaşta olduğundan ya tek başlarına kalmakta ya da kendilerinden biraz büyük olan kardeşlerinin yetersiz denetimi altında çoğunlukla güvensiz kamp alanlarında uzun süre kalmaktadırlar. Bu araştırmanın amacı gezici mevsimlik tarım göçüne katılarak Fındık Hasadı için Ordu ili İkizce ilçesine gelen 0-6 yaş arası çocukların hasat boyunca konakladıkları alanlardaki yaşam koşullarının ortaya konulmasıdır. Araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında Ordu ilinin İkizce ilçesine gelen 0-6 yaş arası çocukların tespit edilebilmesi için 4 farklı konaklama alanından 70 aile ziyaret edilmiş ve bu ailelerden 0-6 yaş çocuğu olan 35 aile araştırmaya dahil edilmiştir. Veriler saha kayıt formları ve gözlem kayıt formları aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmacı ziyaretler sırasında 0-6 yaş arası çocukların yaşam alanlarına ilişkin gözlem notları tutmuştur. Toplanan veriler betimsel analiz ile sunulmuştur. Araştırma sonucunda; Ordu ili İkizce ilçesine mevsimlik tarım göçü ile gelen 0 - 6 yaş arası 63 çocuk olduğu bunların 26’sının 0 - 3 yaş arasında olduğu, 37’sinin ise 4 - 6 yaş arasında olduğu tespit edilmiştir. 0 - 6 yaş arası çocukların çok kardeşli olduğu tespit edilmiştir. 0 - 6 yaş arası çocuğa sahip ailelerinin büyük bir çoğunluğunun yılın yarısını yaşadıkları şehir dışında farklı ürünlerin hasadında geçirdiği ve 0 - 6 yaş arası çocukların oldukça azının okul öncesi eğitimden yararlanabildiği belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı ilçeye gelen 4 farklı konaklama alanındaki çocukların elektrik, temiz su, tuvalet ve banyo erişimlerinin kısıtlı olduğu, aileleri iş için gittiğinde okul öncesi çağıdaki çocukların gözetimsiz ve denetimsiz kaldıkları, çocukların özbakımlarının yetersiz olduğu, çocukların yaşamlarını tehdit edecek akarsular, yol kenarı gibi bazı kaza riskleri ile karşı karşıya olacakları ortamlarda yaşadıkları, yetersiz sağlık ve beslenme koşulları içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Yaşam alanlarında çocukların uyarıcı eksikleri çektiği ve annelerin yaşam ve çalışma koşullarının çocuklarına sundukları bakımın niteliğini olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Araştırma bulguları literatür göz önünde bulundurularak tartışılmıştır. Araştırmanın bulguları ve literatür ışığında gezici mevsimlik tarım göçüne katılan 0 - 6 yaş çocukların iyi olma hallerinin, gelişimlerinin ve erken müdahaleye erişimlerinin desteklenmesi için çeşitli ürünlerin hasadı sırasında uygulanabilecek erken çocukluk bakım ve müdahale modelleri üzerine önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca göç yolu boyunca yaşam koşullarının geliştirilebilmesi için çeşitli öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mevsimlik tarım göçü; Okul öncesi dönem; Erken müdahale; Yoksulluk; Çocuk yoksulluğu

Supporting Survivors of Child Sexual Abuse: Strategies For Educators

Ayşe Çiftci

Çankırı Karatekin Üniversitesi

Bildiri No: 292 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Introduction

Child sexual abuse is an alarming and deeply distressing issue that reverberates with profound emotional and cognitive implications for both its survivors and the adults who endeavor to support them. In this comprehensive extended abstract, we undertake a rigorous exploration of the pivotal role that educators assume in comprehending and addressing the intricate aftermath of child sexual abuse, with the aim of providing optimal care and guidance to survivors. Educational administrators, classroom instructors, and pedagogical specialists collectively shoulder the weighty responsibility of assisting students who have endured the trauma of sexual assault. The foundation of a secure, compassionate, and nurturing environment created by educators is indispensable in initiating the process of healing for survivors. Furthermore, this abstract investigates diversions such as artistic pursuits and athletic engagement as promising avenues for redirecting children's focus towards recovery.

Method

To provide a comprehensive perspective on the topic, this review article employs a multidisciplinary approach, incorporating documentary analysis and expert insights. An extensive literature review contributes to the articulation of effective practices and ethical considerations in creating a conducive and nurturing environment for survivors within educational settings.

Findings

The synthesis of diverse sources underscores the criticality of educators' in-depth understanding of the nuanced psychological impacts of child sexual abuse. It is essential that educators are well-versed in the complex and sensitive nature of this issue to provide appropriate support. This underscores the need for specialized training in trauma-informed care and effective communication techniques for educators.

Empathetic and tailored support emerges as a linchpin in aiding survivors' recovery journeys. When survivors encounter educators who demonstrate compassion, understanding, and patience, it can be a significant step in their healing process. It's crucial for educators to create an atmosphere where survivors feel safe to confide in them and seek help when needed.

The creation of safe spaces is a fundamental aspect of assisting survivors. These safe spaces encompass both physical settings and nurturing pedagogical approaches. In terms of physical settings, schools can ensure that areas are secure and monitored to prevent potential harm to survivors. Additionally, nurturing pedagogical approaches involve being attuned to the emotional needs of survivors and employing teaching methods that foster a sense of belonging and self-worth.

Furthermore, the implementation of extracurricular activities within the educational context offers a constructive outlet for survivors' emotions and contributes to their holistic well-being. These activities can range from expressive arts, such as painting or music, to participation in sports or team-

based projects. Engaging in such activities can provide survivors with opportunities for building self-esteem, developing social skills, and processing their emotions in a healthy and productive manner.

Conclusion

In summarizing the multifaceted methodologies and far-reaching implications, this extended abstract underscores educators' pivotal capacity to act as agents of resilience and empowerment for survivors of child sexual abuse. By navigating the intricate landscape of survivors' experiences and integrating multifaceted support mechanisms, educators play a vital role in restoring survivors' emotional and cognitive equilibrium.

This review emphasizes the ethical imperatives and strategic paradigms that educators can embrace to facilitate the transformative process of healing and empowerment among survivors. It is essential for educational institutions to invest in resources, training, and support systems that enable educators to fulfill this crucial role effectively. This investment not only aids in the healing journey of survivors but also contributes to creating a safer and more compassionate educational environment.

However, this is not a challenge that educators should face alone. Further research and collaboration among educators, mental health professionals, and policymakers are essential to continuously improve the support offered to survivors in educational settings. Together, we can ensure that survivors of child sexual abuse receive the care and guidance they need to embark on a path of renewed hope and resilience, ultimately contributing to a more empathetic and supportive society as a whole.

Anahtar Kelimeler: child sexual abuse, support survivors, emotional effects, cognitive effects, educator's responsibility

Tübitak 4007 Özel Destek Çağrısı Kapsamında Gerçekleştirilen Bilim Şenliğinin Katılımcı Görüşlerine Göre İncelenmesi

Mehtap Efe
Dicle Üniversitesi

Bildiri No: 312 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

4007 Bilim Şenlikleri Destekleme Programı, bilim kültürünün ve iletişimin toplumun daha geniş kesimlerine yaygınlaştırılmasını, katılımcılara bilimsel bilginin ulaştırılmasını ve bilim-teknoloji arasındaki etkileşimin etkinlikler yoluyla kavratılması amacıyla TÜBİTAK tarafından desteklenen bir programdır. Bu araştırmada, 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen ve 11 ili doğrudan etkileyen deprem sebebiyle TÜBİTAK'ın "4007 Afet Bölgesi 'Bilim Her Yerde' Özel Destek Çağrısı" ile Dicle Üniversitesi Dicle Çocuk Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi bünyesinde 4-6 Mayıs 2023 tarihinde yürütülen proje ile ilgili katılımcı görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmada nitel araştırmalardan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda, okul öncesi dönem 5 yaş grubundaki çocuklardan "Bir Bilim İnsanı Çiz" ölçeği, geri kalan katılımcılardan açık uçlu sorulardan oluşturulmuş "katılımcı değerlendirme formu" aracılığıyla veriler toplanmıştır. Bir Bilim İnsanı Çiz; Chambers (1983) tarafından geliştirilen ve çocukların bilim insanları hakkındaki imajlarının ortaya çıkarılmasında yaygın olarak kullanılan bir ölçektir. Katılımcı çocuklar tarafından çizilen bilim insanı, toplumda bilim insanlarıyla ilgili var olan düşünceleri içermesi açısından incelenmektedir. Açık uçlu sorulardan oluşturulmuş "katılımcı değerlendirme formu" ile atölyelerde yapılan etkinliklerin genel anlamda değerlendirilmesinin yapılabilmesi amaçlanmıştır. Katılımcı değerlendirme formu, etkinliğe katılanlara verilerek şenlik alanından ayrılmadan önce katıldıkları atölyeler hakkında ve genel anlamda etkinlik süreci ile ilgili deneyimlerini paylaşmaları için verilmiştir. Bu formla katılımcıların, etkinlikle ilgili "olumlu" ve "olumsuz" görüşlerinin ve varsa "önerilerinin" neler olduğu gibi sorulara yanıt aranması ile ilgili verilerin elde edilmesinde kullanılmıştır. Formlardaki veriler içerik analizi ile nitel araştırmanın kendine özgü analiz süreci takip edilerek analiz edilmiştir. Şenlik süreci ile ilgili olumlu, olumsuz ve önerileri açığa çıkarmak ve her bir değerlendirme formu ile ilgili bütüncül bir bakış açısı edinebilmek için formların tamamı okunmuştur. Her soru ile ilgili önemli ifadeler belirlenmiş ve ilgisiz, birbirini tekrar eden ifadeler çıkarılmıştır. Ortak ifadeler bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Olumlu, olumsuz, öneri temaları altında alt temalar oluşturularak sonuçlar değerlendirilmiştir. Olumlu, olumsuz, öneri temaları altında alt temalar oluşturularak sonuçlar değerlendirilmiştir. Olumlu ile ilgili "Depremde çocukların projeye dahil edilmesi, Bilimi yaparak-yaşayarak deneyimle imkânı, Proje ekibinin ilgisi, Bilimsel farkındalık yaratması, Etkinliklerin eğlenceli olması, Farklı disiplinlerin bir arada olması"; olumsuz ile ilgili "Stantların bazı atölyeler için küçük olması, Elektrik kesintisi, Katılımcılara su verilmemesi"; öneri ile ilgili, "Atölye sayısının artırılması, Şenliklerin devamlılığının sağlanması" alt temaları oluşmuştur. Bir bilim insanı çiz testi; "Aşağıdaki boş alana bilimsel araştırma yapan bir bilim insanının resmini çiz ve çizimlerini birkaç cümleyle açıkla." yönergesi verilerek okul öncesi dönem çocuklarına uygulanan bir testtir. Bilim şenliğinin katılımcılarda bilim şenliği öncesi ve sonrası bilim insanı algısını belirleyebilmek amacıyla uygulanmıştır. Bilim şenliğine katılacak olan bir anaokulu ile görüşülerek bilim şenliğinden birkaç gün öncesinde ön testi uygulamak üzere çalışma hakkında ilgili eğitimcilere bilgi verilmiştir. Gönüllülük esasına göre katılım sağlanmıştır. Son testler için de bilim şenliği ziyaretleri sonrasında yine aynı katılımcı çocuklara test uygulanarak ön test-son test sonuçları karşılaştırılmıştır. Çocuklara, kendilerine verilen kâğıda istedikleri şekilde betimleyebilecekleri bir bilim insanı çizimleri istendiği için zorunlu olarak tercih etmeleri gereken bir şık veya seçenek olmadığından çocukların düşüncelerini farklı şekillerde ifade edebilmelerine imkân tanındığından okul öncesi dönem çocukları için avantajlı bir ölçme aracı olduğu düşünülmektedir. Bu teste, MEB'e bağlı bir okul öncesi eğitimi kurumunda yer alan 5 yaş grubu iki sınıf katılmıştır. Çocukların çizdikleri resimler ile ilgili söylemleri öğretmenleri tarafından not edilmiştir. Ön test-son test sonrası çocukların sınıf

öğretmenleri ile görüşülerek test uygulandıktan sonra çocukların kendi resimlerini anlattıkları süreç hakkında bilgi alınmıştır (aralarında geçen diyaloglar vb.). Elde edilen verilere göre şenlik öncesi çocukların genel olarak kendileri ile ilgili, günlük yaşamları ile ilgili resimler çizerken, bilim şenliği sonrası daha çok şenlik alanı ile ilgili, kendi icatları ile ilgili resimler çizdikleri verileri elde edilmiştir. Ayrıca çocukların çok mutlu oldukları, sürekli “bu benim icadım” vb. söylemlerle kağıtlara çizdikleri resimleri anlattıkları ifade edilmiştir.

Sonuç olarak katılımcıların ilgilerine göre bilim şenliğinden etkilendiği, olumlu geri bildirimlerin çoğunlukta olduğu verilerine de dayanarak, özellikle deprem ve bölgede yaşanan sel felaketi nedeni ile özellikle psikolojik ve eğitim-öğretim faaliyetleri anlamında olumsuzlukların yaşandığı bir dönemde böyle bir etkinliğin yapılmasının bilim şenliği ile katılımcılarda bilimle ilgili bir farkındalık oluşturduğu, bilime, bilimsel etkinliklere olumlu bir algı geliştirdiği ve özel destek çağrısı kapsamında gerçekleştirilen bilim şenliğinin amacına hizmet ettiği kanısı oluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bilim şenliği, bilim ve toplum, TÜBİTAK 4007, bilim algısı

Özgül Öğrenme Güçlüğü Bağlamında Ailelerin Yaşadıkları Zorluklar Hakkında Görüşlerinin İncelenmesi

Alparslan Ünsal¹, Zehra Esra Ketenoğlu Kayabaşı¹

¹Kastamonu Üniversitesi

Bildiri No: 352 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Gelişimin temel ilkeleri baz alındığında, bireysel farklılıkların bulunması, gelişimin birbiriyle etkileşim içinde yer alması dikkat çekmektedir. Çocukların bazılarında gelişim normal seyrinde bir süreç izlerken bazılarında ise bu sürecin yavaş ilerlediği ve değişkenlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu değişkenliklerin ortadan kaldırılabilmesi için özel gereksinimli çocuğa özgü eğitim programlarına yani özel eğitime ihtiyaç duyulmaktadır (Şahin, 2018 & San Bayhan ve Artan, 2009). Özel gereksinimli çocukların içinde özgül öğrenme güçlüğü tanımlı çocuklar da bulunmaktadır. Diğer özel gereksinimli çocuklarda olduğu gibi özgül öğrenme güçlüğü tanımlı çocuğun dünyaya gelmesi ya da ebeveynlerin bu durumu öğrenmesi ile yaşamlarında farklılıklar ortaya çıkmaktadır (Alias ve Dahlan, 2015; Howard, 2011; Özen, 2014; Özşenol vd., 2003). Bu bağlamda araştırmamızın amacı, özgül öğrenme güçlüğü tanımlı çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları zorlukların belirlenmesidir. Katılımcı grubunu, tanımlanmış, özgül öğrenme güçlüğüne sahip çocukların sekiz ailesi oluşturmaktadır. Nitel araştırma deseninde yürütülen bu çalışmada olgubilim deseni seçilerek gönüllü ebeveynlerin deneyimlerini paylaşımları sağlanmıştır. Araştırmamızın verileri araştırmamızın geliştirdiği “Özgül Öğrenme Güçlüğü ile Yaşam Görüşme Formu” adlı yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Oluşturulan form iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde aileleri tanımaya yönelik demografik özellikleri açığa çıkaran sorular yer alırken, ikinci bölümde özgül öğrenme güçlüğüne sahip çocukları olan ebeveynlerin karşılaştıkları sorunları ve baş etme süreçlerini belirlemeyi hedefleyen açık uçlu sorular içermektedir. Formla ilgili uzman görüşleri alındıktan sonra ailelerle iletişime geçilmiş olup, uygun ortam sağlanarak belirlenen gün ve saatte gönüllü katılımcılarla görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar yapılan görüşmeler izinleri alınarak ses kayıt cihazıyla kayıt altına alınmıştır. Ses kayıtları daha sonra transkript edilerek Word dosyasına dökümü sağlanmış ve veriler NVivo 11 programı aracılığıyla içerik analizine tabi tutulmuştur. Elde edilen verileri detaylı incelemek ve bu verileri betimleyecek bağlantıları ve buna uygun kavramları belirleyebilmek için içerik analizinden yararlanılmıştır. Analiz aşamasında öncelikle ebeveynlerin verdikleri cevaplar incelenmiş ve buna uygun çözümler yapılarak kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar uygun kategorilere yerleştirilmiş olup kategoriler ise temaları oluşturmuştur. Araştırmamızdan elde edilen bulgular ışığında 5 tema 17 kategoriye ulaşılmıştır. İlk olarak ailelerin özgül öğrenme güçlüğü ile baş etme süreçleri temasına ulaşıldığı, bu temayı da duygu, kabul ve yaşanan zorluklar kategorileri oluşturduğu tespit edilmiştir. İkinci tema olarak beklenti teması tespit edilmiştir. Bu temayı ise ebeveynlerin yaşamdan, eşinden ve çocuklarından beklentiler kategorileri oluşturmuştur. Araştırmamızın üçüncü teması olan destek temasında ise çocuğa verilen destek, çocuğun gelişimine ve eğitimine yapılan yatırım, ebeveynin sürece ortak katılımı, komşu akraba desteği ve sosyal destek kategorileri olarak beş kategori tespit edilmiştir. Araştırmamızın dördüncü temasını tanı teması oluşturmaktadır. Tanı temasını tanı öncesi, tanı süreci ve tanı sonrası kategorileri oluşturmaktadır. Araştırmamızın son temasını yaşam teması oluşturmaktadır. Yaşam temasını ise yaşam kalitesi, yaşam kalitesine sahip olma fikri ve çocuğun günlük yaşamı kategorileri oluşturduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular ışığında araştırma sonuçları ilgili alanyazın ışığında tartışılarak önerilerde bulunulacaktır.

Kaynaklar

- Alias, N. A., & Dahlan, A. (2015). Enduring difficulties: The challenges of mothers in raising children with dyslexia. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 202, 107-114.
- Howard, V. F., Williams, B., & Lepper, C. E. (2011). *Özel gereksinimi olan küçük çocuklar*. Çev. Ed. G. Akçamete. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

- Özen, A. (2014). Aile eğitimi. İ. H. Diken (Ed.), *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim* (ss. 111-130). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Özşenol, F., Işıkhan, V., Ünay, B., Aydın, H. İ., Akın, R., & Gökçay, E. (2003). Engelli çocuğa sahip ailelerin aile işlevlerinin değerlendirilmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 45(2), 156-164.
- San-Bayhan, P., & Artan, İ. (2009). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şahin, S. (2018). Çocuk gelişimine giriş. N. Aral & Z. F. Temel (Ed.), *Çocuk gelişimi* (ss. 15-31). Ankara: Hedef CS.

Anahtar Kelimeler: Özgül öğrenme güçlüğü, Aile, Ebeveyn, Başa çıkma süreci

Okul Öncesi Dönemde Cinsel Eğitim Ve Cinsel İstismardan Korunmaya Yönelik Müdahale Programlarının İncelenmesi

Tuğçe Güzelyurt Güçlü¹, Şeyma Atıcı², Betül Dilşad Ertekin², Sema Çelebi³, Beyzanur Canol², Berrin Akman²

¹İnönü Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

³Dicle Üniversitesi

Bildiri No: 122 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Çalışmanın amacı, okul öncesi dönem çocuklarını cinsel istismardan korumaya yönelik hazırlanan müdahale programlarının etkilerini inceleyen araştırmaların sistematik derlemesini yaparak araştırmacılara yeni bir bakış açısı sağlamak ve bu alanda yapılacak yeni çalışmalar için önerilerde bulunmaktır.

Yöntem

Çalışma sistematik derleme şeklinde tasarlanmıştır. Sistematik derlemelerin raporlanmasında güvenilirliği yüksek olan kontrol listesi (PRISMA) temel alınmıştır (The PRISMA Statement, 2022). Dâhil edilen makaleleri seçmek için 2017-2022 yılları arasında yapılmış ve “child, intervention, prevention, sexual abuse” anahtar kelimeleri WOS elektronik veri tabanından geriye dönük olarak 2023 yılı Ocak ayında taranmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 494 çalışmaya ulaşılmış, dâhil etme kriterlerine uymayan 47 çalışma dışlanarak inceleme kapsamına 11 makale dâhil edilmiştir.

Bulgular ve Sonuç

İncelenen çalışmalar Amerika Birleşik Devletleri (n=1), İran (n=1), Çin (n=1) ve Türkiye’de (n=8) gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok (n=5) kontrol gruplu ön test-son test düzeninde planlanmış ve çalışmaların tamamında nicel yöntem kullanılmıştır. Örneklem büyüklüğüne bakıldığında daha çok küçük ölçekli (n=10) çalışmaların yapıldığı görülmüştür. Çalışmalarda, kısa süreli uygulamaların yapılması (Kızıltepe vd., 2022) ve hem çocuğun hem de ailenin cinsel istismara maruz kalma durumlarına yönelik ön bilgilerinin göz ardı edilmesi (Citak-Tunc vd., 2018; Kemer ve İşler-Dalgıç, 2022) sınırlılık olarak sunulmuştur.

Bazı araştırmalarda çocuklara ebeveynleri veya anneleri, okul öncesi öğretmenleri, okul danışmanları, müdürler ve bölge yöneticileri eşlik etmiştir. Ebeveynlere eğitim verildiğinde çocuğun cinsel istismardan korunma bilgisinde anlamlı farklılıklar görülmüştür (Apaydın-Cırık vd., 2020; Citak-Tunc vd., 2021; Khoori vd., 2020). Uygulanan müdahale programlarında hem çocuğa hem de aileye verilen eğitimin etkili olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda çocukla yapılan uygulamalarda yaratıcı drama (Brown, 2017; Citak-Tunc ve Yavas, 2022) ve çocuk kitapları (Citak-Tunc ve Yavas, 2022; Huang ve Cui, 2020) kullanılmasının etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eğitimlerin uzman kişi tarafından verilmesinin etkili olacağı belirtilmiştir (Citak-Tunc ve Yavas, 2022).

Çalışmaların tamamında birincil müdahale programları üzerinde durulmuştur. Bu kapsamda cinsel istismardan korunmaya yönelik bedenini tanıma-koruma, dokunuşlar, sırlar, yetişkin-çocuk iletişime öncelik verilmiştir. Çalışmaların sonucunda çocukların en çok kendi bedenini koruma becerisinde artış olduğu belirlenmiştir (n=7). Cinsel istismarın önlenmesine yönelik temel bir basamak olan çocukların özel bölgelerini doğru isimlendirmesine odaklanan çalışmalar da bulunmaktadır (Apaydın-Cırık vd., 2020;

Brown, 2017; Kemer ve İşler-Dalgıç, 2022). Çocukların istismar durumunda hayır deme becerisini (Citak-Tunc vd., 2018; Huang ve Cui, 2020) ve tehlikeli ortamdan/kişiden uzaklaşma becerisini (Citak-Tunc vd., 2018) kazandığı belirlenmiştir. Tüm bu araştırma sonuçları; çocuklara verilen cinsel istismardan korunma eğitiminin, çocuğun kendini tanımasını ve gerekli korunma önlemlerini öğrenmesini sağladığını, böylelikle erken müdahale programlarının birincil etkisini gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Kaynakça

Apaydın Cırık, V., Efe, E. ve Velipaşaoğlu, S. (2020). Educating children through their parents to prevent child sexual abuse in Turkey. *Perspectives in Psychiatric Care*, 56(3), 523-532. <https://doi.org/doi.org/10.1111/ppc.12461>

Brown, D. M. (2017). Evaluation of safer, smarter kids: Child sexual abuse prevention curriculum for kindergartners. *Child and Adolescent Social Work Journal*, 34, 213-222. <https://doi.org/10.1007/s10560-016-0458-0>

Citak Tunc, G. ve Yavas, H. (2022). The impact of using creative drama in the delivery of Body Safety Training Programs for preschool children on preventing sexual abuse in Turkey. *Psychology in the Schools*, 59(5), 915- 931. <https://doi.org/10.1002/pits.22656>

Eslek, D. Kızıltepe, R., Irmak, T. Y., Mert, S. ve Bozkurt H. R. (2022). An evaluation of the “I am learning to protect myself with Mika” program using the “What If” situations test. *Journal of Child Sexual Abuse*, 31(5), 562-576. <https://doi.org/10.1080/10538712.2022.2093810>

Huang, S. R. ve Cui, C. (2020). Preventing child sexual abuse using picture books: The effect of book character and message framing. *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(4), 448-467. <https://doi.org/10.1080/10538712.2020.1719449>

Kardeş, S. ve Akman, B. (2020). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin ve kurum yöneticilerinin erken müdahale programlarına ilişkin algılarının incelenmesi. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 295-317.

Kemer, D. ve İşler Dalgıç, A. (2022). Effectiveness of sexual abuse prevention training program developed by creative drama for preschoolers: An experimental study. *Journal of Child Sexual Abuse*, 31(1), 9-32. <https://doi.org/10.1080/10538712.2021.1994504>

Khoori, E., Gholamfarkhani, S., Tatari, M. ve Wurtele, S. K. (2020). Parents as teachers: mothers' roles in sexual abuse prevention education in Gorgan, Iran. *Child Abuse & Neglect*, 109, 104695. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104695>

Kızıltepe, R., Eslek, D., Irmak, T. Y. ve Güngör, D. (2022). “I am learning to protect myself with Mika:” A teacher-based child sexual abuse prevention program in Turkey. *Journal of Interpersonal Violence*, 37(11-12), NP10220-NP10244. <https://doi.org/10.1177/0886260520986272>

The PRISMA Statement. (2022, Aralık 21). *PRISMA Statement*. <http://www.prisma-statement.org/PRISMAStatement/> adresinden 21.12.2022 tarihinde erişildi.

Anahtar Kelimeler: Cinsel istismar, erken müdahale programı, okul öncesi, önleme, sistematik derleme.

Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Çocukların Ebeveynlerine Yönelik 2010-2023 Yılları Arasında Yapılan Deneysel Çalışmaların Analizi

Kevser Kiliç¹, Kezban Tepel²

¹Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

²Selçuk Üniversitesi

Bildiri No: 144 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: Günümüzde Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) olan bireyler ve onların yaşamlarına yönelik, hayatlarını kolaylaştıracak uygulamalara yer veren araştırmalara yönelmenin daha işlevsel olduğu ile ilgili görüşler belirten araştırmacılar bulunmaktadır (Frazier vd., 2018; Pellicano vd., 2013; Roche vd., 2021). Bunun yanında araştırma sürecinde ulaşılan bulguların ayrıntılı incelenmesi (Pellicano vd., 2014) ile araştırma raporlarının da ayrıntılı ve erişilebilir olması konularında eksiklikler olduğu belirtilmiştir (Hobson vd., 2022). Araştırmacılar tarafından alanyazındaki bu eksiklik durumlarının giderilmesinin, alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle ülkemizde bu kapsamda yapılan çalışmalar ayrıntılı olarak incelenerek analiz edilmiştir. Bu kapsamda bu araştırmanın genel amacı ülkemizde Otizm Spektrum Bozukluğu olan çocukların ebeveynlerine yönelik 2010-2023 yılları arasında yapılan deneysel çalışmaların niteliksel ve niceliksel olarak incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmanın amacı doğrultusunda araştırmaya dahil edilme kriterlerini sağlayan çalışmalar incelenmiş ve çalışmaların betimsel analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların araştırmaya dahil edilme kriterleri;

1. Çalışmaların OSB’li çocukların ebeveynlerinden bir ya da ikisinin katılımını içeriyor olması,
2. Çalışmaların deneysel yöntem ile yürütülmüş olması,
3. Çalışmaların 2010-2023 yılları arasında yürütülmüş olması,
4. Çalışmaların Türkiye’de yapılmış olması şeklindedir.

Araştırmada alanyazın tarama yöntemi ile YÖKTEZ ve Google Akademik veri tabanları üzerinden çalışmalara; “Otizm”, “OSB”, “deneysel”, “müdahale”, “ebeveyn”, “ebeveyn katılımı”, “ebeveyn aracı”, “anne”, “baba” anahtar kelimeleri ile taratılarak ulaşılmıştır.

Bulgular: Araştırmada çalışmaların adı, yazar/yazarları, çalışmaların türüne göre, çalışmaların çocuklar ile ebeveynler açısından amaçlarına göre, çalışmalarda kullanılan değerlendirme araçlarına göre, çalışmalarda uygulanan müdahale programlarının geliştiriliş şekline göre, çalışmaların hedef kitlesine göre, çalışmalarda uygulanan müdahalelerin süresine göre, çalışma grubunda yer alan OSB’li çocukların yaş aralıklarına göre ve çalışmalarda kullanılan müdahale programlarının dayandıkları felsefi temellere göre dağılımları ile ilgili bilgiler analiz edilmiştir. Ele alınan 46 çalışmanın en fazla (%45,65) doktora düzeyinde olduğu; çocuklar açısından en fazla (%20,59) dil-iletişim becerilerini geliştirmeye yönelik; ebeveynler açısından en fazla (%35,6) kendilerine verilen eğitimleri uygulama becerilerini geliştirmeye yönelik; çocukları değerlendirmek amacı ile en fazla (%14,9) Denver Gelişimsel Tarama Testi-II ile Gilliam Otistik Bozukluk Derecelendirme Ölçeği-2-Türkçe versiyonu; ebeveynleri değerlendirmek amacı ile en fazla 8’inde (%20,5) Ebeveyn Davranışını Değerlendirme Ölçeği-Türkçe Versiyonu kullanıldığı; programların kullanım şeklinde hazır olanlardan en fazla (%33,3) Nöroplay yönteminin, amaç doğrultusunda geliştirilenlerden ise en fazla (%25,8) ebeveyn eğitim programının kullanıldığı; araştırmaların en fazla (%52,18) anne-çocuk çiftine yönelik olduğu; programların oturum sayıları ve hafta olarak uygulandığı,

oturumlardan en fazla (%48,38) 6-15 oturum arasında, hafta olarak ise en fazla (%73,33) 4-12 hafta arasında yürütüldüğü; çalışmalarda en fazla (%32,6) 2-6 yaş aralığında OBS'li çocuklar ile çalışıldığı görülmüştür. Programların felsefi temellere göre dağılımlarına bakıldığında felsefi temellere dayananlar ve dayanmayanlar olarak ikiye ayrıldığı görülmüştür. Felsefi temele dayananlar arasında en fazla (%30,44) model olma/modelleme/taklit temelli programların olduğu görülmektedir.

Sonuç: Araştırma sonucunda; çalışmaların çeşitli türlerde olduğu, çocukları ve ebeveynleri destekleyecek ve onların stres-kaygı düzeylerini azaltacak şekilde yürütüldüğü, çalışmalarda çocuklar ve ebeveynleri değerlendirmek amacı ile çeşitli değerlendirme araçlarının kullanıldığı, çalışmalarda hazır olan programlar ile yazarlar tarafından geliştirilen programlara yer verildiği, çalışmalardaki müdahale programlarının hedef kitlesinin ebeveyn, ebeveyn-çocuk şeklinde olduğu, programların oturumlar ve hafta olarak çeşitli sürelerde uygulandığı, farklı yaşlarda OSB'li çocuklar ile yürütüldüğü ve bunun yanında programların çoğunlukla felsefi temele dayalı olduğu görülmüştür.

Kaynakça

Frazier, T. W., Dawson, G., Murray, D., Shih, A., Sachs, J. S., & Geiger, A. (2018). Brief report: A survey of autism research priorities across a diverse community of stakeholders. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 48(11), 1-7, <https://doi.org/10.1007/s10803-018-3642-6>

Hobson, H., Sedgewick, F., Manning, C., & Fletcher-Watson, S. (2022). *Registered Reports in Autism Research - A Letter to Journals*. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/PCWBN>

Pellicano, E., Dinsmore, A., & Charman, T. (2013). *A future made together: Shaping autism research in the UK*. https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10017703/1/A_Future_Made_Together_1.2_LR.pdf

Pellicano, E., Dinsmore, A., & Charman, T. (2014). Views on researcher-community engagement in autism research in the United Kingdom: A mixed-methods study. *PLOS ONE*, 9(10), 1-11, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0109946>

Roche, L., Adams, D., & Clark, M. (2021). Research priorities of the autism community: A systematic review of key stakeholder perspectives. *Autism*, 00(0), 1-13, <https://doi.org/10.1177/1362361320967790>

Anahtar Kelimeler: Otizm spektrum bozukluğu, ebeveyn, deneysel, araştırma, müdahale.

Okul Öncesi Eğitimde Yabancı Uyruklu Öğrencileri Ele Alan Çalışmalara İlişkin Bir Doküman Analizi

Demet Öner

Trakya Üniversitesi

Bildiri No: 147 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İnsanoğlu varoluşundan bugüne güvenlik, gıda, iş ve refah gibi çeşitli nedenlerle her zaman yaşadıkları coğrafyada hareketlilik içinde olmuşlardır. Bu hareketliliğe göç adı verilmektedir. Başka bir deyişle göç kısaca bir yerden başka bir yere hareketi içeren bir kavram olarak ifade edilebilir. Göç insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar afetler, savaşlar, ülke sınırlarının değişmesi, mübadeleler, azınlık durumları ve ekonomik gibi nedenlerle göçe zorlanabilmektedirler. Geçmişte daha çok güvenlik veya ekonomik temelli gerçekleştirilen göçler 21. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren daha çok savaşlar nedeniyle siyasi bir anlam kazanmaya başlamıştır. Türkiye, coğrafi konumu itibarıyla tarih boyunca göç yollarının kesiştiği bir konumda yer almıştır. Dolayısıyla geçmişte de günümüzde de Türk asıllı milletlerin ve Müslüman toplulukların başlıca iltica ve göç ettikleri adreslerden biri olmuştur. Türkiye özellikle Ortadoğu coğrafyasına komşu olması bölgede yaşanan siyasi istikrarsızlıkların sonuçlarından sıklıkla etkilenmesine neden olmaktadır. İran-İrak Savaşı, Kuveyt Krizi ile Irak ve Afganistan iç savaşları bu istikrarsızlıklara örnek olarak gösterilebilir. Bölgede yaşanan çatışmaların bir kısmı Türkiye'ye yönelik birtakım siyasi ve ekonomik sorunları beraberinde getirirse de 2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş Türkiye'ye yönelik siyasi ve ekonomik sorunların yanı sıra birtakım toplumsal sorunların ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Nitekim Suriye'de yaşanan olaylar Türkiye'ye yönelik kitlesel bir göç hareketi ile sonuçlanmıştır. Bu göçler sonucunda gelen kayıtlı ve kayıtsız sığınmacı sayısı 2023 yılı itibarıyla beş milyonu aşmış durumdadır. Alanyazında günümüzde her 122 kişiden birinin mülteci statüsünde veya ülkesi içinde yerinden edilmiş kişiler olduğu ifade edilmektedir. Üstelik bunların yarısını çocuk ve kadınlar oluşturmaktadır. Türkiye'deki geçici koruma altındaki yabancı uyrukluların önemli bir kısmının okul çağındaki çocukların oluşturduğu görülmektedir. Okul çağındaki bu öğrencilerin kayda değer bir kısmını ise okul öncesi eğitim döneminde yer alan çocuklar oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı okul öncesi eğitim alanında yabancı uyruklu öğrencileri ele alan 2018-2023 yılları arasında gerçekleştirilen akademik çalışmaların araştırma eğilimlerini ortaya koymaktır. Bu kapsamda Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi veri tabanında, gelişmiş tarama ile, "Okul Öncesi" ile "Mülteci", "Yabancı Uyruklu", "Sığınmacı", "Suriyeli" ve "Göçmen" anahtar kavramları taratılarak toplamda 20 lisansüstü teze erişilmiş ve bunların tümü araştırmaya dâhil edilmiştir. Bunun yanı sıra yine aynı terimlerden yararlanılarak Dergipark, Google Scholar ve ResearchGate platformları üzerinden 15 makaleye ulaşılmıştır. Bu kapsamda okul öncesi eğitimde yabancı uyruklu öğrencilere odaklanan toplamda 35 çalışma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemiyle incelenerek farklı boyutlarıyla araştırma eğilimleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verileri doküman analizi tekniği ile çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda okul öncesi eğitimde yabancı uyruklu öğrencileri ele alan lisansüstü tez çalışmalarının son yıllarda artış gösterdiği, gerçekleştirilen çalışmaların ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde olduğu, araştırma yaklaşımlarının çeşitli ancak araştırma modellerinin birkaç model ile sınırlı olduğu, çalışma grubunun daha çok çocuk ve öğretmenlerden oluştuğu ve kullanılan başlıca veri analiz tekniklerinin istatistiksel analiz ile içerik analizi olduğu tespit edilmiştir. Makalelere ilişkin bulgular incelendiğinde ise çalışmaların daha çok araştırma türünde gerçekleştirildiği, lisansüstü tezlerin aksine araştırmaların daha çok nitel araştırma yaklaşımıyla sınırlı şekilde yürütüldüğü, durum ve fenomenoloji çalışmalarından ağırlıklı olarak yararlandığı, lisansüstü tezlere benzer şekilde makalelerin katılımcı grubunu öğretmen ve çocukların oluşturduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonuçlarından hareketle okul öncesi eğitimde yabancı uyruklu öğrencileri ele alan çalışma sayılarının artırılması, çoklu çalışma gruplarından ve veri toplama araçlarından yararlanılması,

karma araştırma yaklaşımlarıyla çalışmaların gerçekleştirilmesi ve konu çeşitliliğinin artırılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul ncesi eğitim, yabancı uyruklu öğrenciler, doküman analizi

Identifying Training Needs of Pre-Service Special Education Teachers Regarding Culturally and Linguistically Diverse Children

Hatice Bayraklı

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Bildiri No: 159 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Hosting the highest number of refugees in the world (UNHCR, 2022), Türkiye has a steady increase in culturally and linguistically diverse (CLD) children in early childhood and special education settings (MoNE 2022). This increase in CLD children requires implementing culturally responsive practices in schools. Teachers' lack of knowledge and skills to teach in CLD classrooms (Aydin and Kaya 2017; Carlier, 2018; Erdem 2017) is one of the most significant barriers hindering CLD children's access to education (Carlier, 2018). Thus, equipping teachers with the knowledge and skills to work with CLD children and families and implement culturally responsive practices (Banerjee and Luckner, 2014; Siwatu, 2007) is the first step to be taken (Gay 2002). However, there is a scarcity of knowledgebase regarding culturally responsive practices in Türkiye (Soylu and Kayısıli, 2022). As part of a larger study which used mixed-methods explanatory sequential design (Teddlie and Tashakkori, 2009), the purpose of this study was to identify training needs of pre-service special education teachers when working with young CLD children with disabilities and their families. One hundred fifty-seven pre-service special education teachers responded to a survey with quantitative and qualitative questions aiming to map their needs with regard to CLD children and families (Banerjee and Luckner, 2014). The present study will only focus on the qualitative data gathered from the survey. After presenting the findings by employing thematic analysis (Yıldırım and Şimşek), it will offer recommendations for teacher training programs. This study will have important contributions to the literature and implications for professional development since, to the best of our knowledge, it is the first to examine culturally responsive practices for young CLD children with disabilities in Türkiye.

References:

Aydin, H., & Kaya, Y. (2017). The Educational Needs of and Barriers Faced by Syrian Refugee Students in Turkey: A Qualitative Case Study. *Intercultural Education*, 28(5), 456-473. doi: 10.1080/14675986.2017.1336373

Banerjee, R., & Luckner, J. (2014). Training Needs of Early Childhood Professionals Who Work with Children and Families Who Are Culturally and Linguistically Diverse. *Infants & Young Children*, 27(1), 43–59.

Carlier, W. (2018). *The Widening Educational Gap for Syrian Refugee Children*. https://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Background%20Report%202018%20%20The%20Widening%20Educational%20Gap%20for%20Syrian%20Refugee%20Children_0.pdf

Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar ve Çözümüne Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26- 42.

Gay, G. (2002). Culturally Responsive Teaching in Special Education for Ethnically Diverse Students: Setting the Stage. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 15(6), 613-629. doi:10.1080/095.183.9022000014349

MoNE (Ministry of National Education). (2022). *Milli Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2021/22* [National Education Statistics: Formal Education

2021/'22]. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_09/15142558_meb_istatistikleri_orgun_egitim_2021_2022.pdf.

Siwatu, K. O. (2007). Preservice Teachers' Culturally Responsive Teaching Self-Efficacy and Outcome Expectancy Beliefs. *Teaching and Teacher Education*, 23, 1086-1101.

Soylu, A., & Kayısı, A. (2022). Öğretmenlerin Kültürel Açıdan Duyarlı Öğretim Öz Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi: Bir Uyarılma ve Uygulama Çalışması. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 55, 1-30.

Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2009). *Foundations of mixed Methods Research: Integrating, Quantitative, Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Thousand Oaks, CA: Sage.

UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees). 2022. *Global Trends: Forced Displacement in 2021*. 2021. <https://www.unhcr.org/62a9d1494/global-trends-report-2021>.

Yıldırım, A., and Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Anahtar Kelimeler: culturally and linguistically diverse children, children with disabilities, culturally responsive practices, pre-service training, training needs

Analyzing Postgraduate Thesis & Disseratations On Young Children Under Institutional Protection In Turkey

Ergül Kuyucu¹, Ela Sümeyye Seçim¹

¹Amasya Üniversitesi

Abstract No: 170 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

In accordance with the Convention on the Rights of the Child, children are guaranteed protection in a number of areas, including education, healthcare, survival, and protection from sexual exploitation. The subsequent adoption of legislation and regulations transfers this obligation to individual states. Similar to other countries, Turkey places a high priority on protecting vulnerable children and has developed a number of policies in this area. One of the key measures is the state acting as a caregiver for children whose parents can't support them because of financial or social issues. The state either places these children under its protection in order to uphold this obligation or makes arrangements for their living in places like foster homes. The main goals are to guarantee their continued education, provide for their care and healthcare needs, and assure their safety through routine inspections. The purpose of this study is to look into research theses involving state-sponsored children between the ages of 0 and 10. The YÖK thesis center website was searched for 69 research theses using terms like "caring houses," "children in institutional care," and "children under protection." Particularly, 17 publically accessible theses were found when the keyword "caring houses" was used. These were excluded from the study because 5 of these studies concentrated on children older than 10 years old. Eight theses were found when the keyword "children in institutional care" was used, however one was disqualified since it featured children beyond the age of 10. 44 accessible theses were found after searching for "protected children." 13 of them, however, focused on children older than 10, thus they were disqualified from the study. A total of 69 studies were initially accessed due to keyword duplication in some of the accessed theses. The ultimate number of theses considered in the review was 64 after accounting for the 5 duplicates. Following the exclusion of 19 studies with sample populations exceeding 10 years of age, the research scrutinized a corpus of 45 theses. Among these, the predominant language of composition was Turkish in 38 instances, while only 7 were composed in English. Categorizing them based on academic levels, 37 of the theses were classified as Master's theses, 7 as Doctoral Dissertations, and 1 as a Medical Specialization thesis. Examining the temporal progression of this research area, it is discerned that the earliest study dates back to 2010. Notably, there was a substantial surge in research output in 2019, with a remarkable total of 13 theses published during that specific year, indicative of a burgeoning interest in this subject matter within the academic community. Following the year 2019, the subsequent year of notable significance in terms of research output in this domain is 2022, witnessing the publication of 9 theses. Twenty of these theses used a quantitative research methodology, while another twenty chose a qualitative research strategy and five studies chose a mixed research methodology. Notably, with 16 theses, the field of social services emerged as the main topic of inquiry, closely followed by educational research with 11 theses. It is noteworthy that, within these theses, the sample populations ranged from a minimum of 10 individuals to a maximum of 365. Furthermore, researchers had the option to employ the sample triangulation method in their investigations. The construction of a triangulation sample framework facilitates the acquisition of insights into the multifaceted perspectives on a shared issue held by diverse stakeholders. Therefore, it is advised to increase the sample cohort's diversity and conduct more in-depth stakeholder interviews for further research projects. It is advisable to increase the number of doctorate dissertations, devoted to this topic because research for doctoral dissertations typically involves a thorough investigation. It is also important to highlight that the use of both qualitative and quantitative research approaches revealed a fair distribution. Such research projects should examine the problem in more depth, taking into account all of its implications. Quantitative research methods tend to

be more widely focused, whereas qualitative research approaches cover the entire study process. In order to conduct more thorough investigations, it is advised to increase the application of qualitative research methods or mixed research methodology in future investigations.

Keywords: caring homes, children in institutional care, children under protection, early childhood

Türkiye’de Kurum Koruması Altındaki Çocuklarla İlgili Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmalarının İncelenmesi

Ergül Kuyucu¹, Ela Sümeyye Seçim¹

¹Amasya Üniversitesi

Bildiri No: 170 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocukların eğitim, sağlık, yaşama ve cinsel sömürü gibi birçok yönden korunması çocuk hakları sözleşmesi ile güvence altına alınmış ve sonrasında da kanun ve yönetmeliklerin garantisıyla devletlerin eline bırakılmıştır. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de de dezavantajlı olan çocukların korunmasına önem verilmektedir ve bu kapsamda bazı politikalar geliştirilmiştir. Bu politikaların en önemlilerinden biri de ekonomik ve sosyal sebeplerle kendi çocuklarının bakımını ve korunmasını sağlayamayan ebeveynlerin bu görevini devletin yerine getirmesini sağlamaktır. Bu görevi çocuğu koruma altına alarak ya da sevgi evleri gibi kurumlara yerleştirip eğitimlerinin devam etmesini, bakım ve sağlık ihtiyaçlarının giderilmesini ve yapılan denetimlerle güvenliklerini sağlayarak yapar. Bu araştırmanın amacı da devlet tarafından koruma altına alınan 0-10 yaş çocuklarla ilgili yapılan araştırma tezlerini incelemektir. Araştırmada YÖK tez merkezi internet adresinin arama kısmına ayrı ayrı ‘sevgi evleri’, ‘kurum bakımındaki çocuklar’ ve ‘koruma altındaki çocuklar’ anahtar kelimeleri kullanılarak 69 adet araştırma tezine erişilmiştir. ‘Sevgi evleri’ anahtar kelimesi kullanıldığında açık erişimde olan toplam 17 adet teze erişim sağlanmıştır. Bunların 5 tanesinde 10 yaş üstü çocuklar üzerine araştırma yapıldığı için araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. ‘Kurum bakımındaki çocuklar’ anahtar kelimesi kullanıldığında ise 8 adet teze erişim sağlanmıştır. Fakat bunlardan 1 tanesi 10 yaş üzeri çocuklar üzerine araştırma yapıldığından dolayı araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. ‘Koruma altındaki çocuklar’ olarak arama yapıldığında ise 44 adet teze erişim sağlanmıştır. Fakat bu tezlerin 13 tanesinde 10 yaş üzeri çocuklar üzerine araştırma yapıldığı için araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Erişilen tezlerde benzer anahtar kelimelerin kullanılmasından kaynaklı benzerlik durumu söz konusudur. Bu sebeple yapılan incelemede toplamda 69 adet araştırmaya erişilmiş, bunların 5’i benzer olduğu için toplam erişilen tez sayısı 64’tür. Konu kapsamı dışında kalan 19 çalışmanın örneklem grubu 10 yaş üzeri olduğundan örneklem grubuna dahil edilmemiştir ve toplamda 45 tez incelenmiştir. Bu tezlerin 38 tanesi Türkçe, 7 tanesi İngilizce yazılmıştır. İncelenen tezlerin 37 tanesi yüksek lisans tezi, 7 tanesi doktora tezi, 1 tanesi de tıpta uzmanlık tezi için olduğu görülmüştür. Konuyla ilgili yapılan çalışmalar tarihsel açıdan incelendiğinde ilk çalışmanın 2010 yılında yapıldığı bilgisine erişilmektedir. 2019 yılında konuyla ilgili yapılan tezlerin sayısında nicelik olarak bariz artış olduğu görülmektedir. 2019 yılında konuyla ilgili 13 adet tez yayınlanmıştır. 2019 yılını 2022 yılı takip etmektedir. Konuyla ilgili en fazla çalışmanın yayınlandığı ikinci yıl 9 tez çalışması ile 2022 yılıdır. Bu tezlerin 20 tanesi nicel araştırma yöntemi kullanılarak, 20 tanesi nitel araştırma yöntemi kullanılarak, 5 tanesi de karma araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. En fazla çalışma yapılan alan 16 tez ile sosyal hizmetler alanıdır. Bu çalışma alanını 11 adet tez ile eğitim araştırmaları takip etmektedir. Bir tezde örneklem olarak en az 10 en çok da 365 kişiden oluşmaktadır. Araştırmalarda örneklem üçlemesi yöntemi kullanılabilir. Örneklem üçlemesi yapıldığında benzer konunun farklı paydaşlar açısından nasıl görüldüğüne yönelik bilgi toplanması mümkün olmaktadır. Bu yüzden daha sonraki çalışmalar için örneklem grubunun çeşitlendirilmesi ve paydaşlarla görüşmelerin daha derinlemesine yapılması sağlanmalıdır. Doktora tez çalışmaları daha uzun soluklu ve derinlemesine araştırmalar olduğu için konuyla ilgili yapılan doktora düzeyindeki tez çalışmalarının arttırılması önerilmektedir. Ayrıca nitel araştırma yöntemleri ile nicel araştırma yöntemleri kullanım sayısı eşit şekilde paylaşılmıştır. Bu tür araştırmalarda konunun tüm etkileri daha ince ve daha ayrıntılı bir şekilde ele alınmalıdır. Nitel araştırma yöntemleri araştırmanın bütününe ele alırken, nicel araştırma yöntemlerinde daha genel bir araştırma yapıldığından daha sonraki araştırmalarda nitel araştırma yöntemi ya da karma araştırma yöntemi kullanımının arttırılması sağlanmalıdır.

Anahtar Kelimeler: sevgi evleri, kurum bakımındaki çocuklar, koruma altındaki çocuklar, erken çocukluk dönemi

Afet Sonrası Yetişkin Travmalarının Değerlendirilmesi: Geçerlilik Ve Güvenirlik Çalışması

Cansu Kaygısız¹, Ozana Ural²

¹İstanbul Medipol Üniversitesi

²Marmara Üniversitesi

Bildiri No: 201 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Can ve mal kaybına neden olan doğal olaylar olarak tanımlanabilen doğal afetler, genellikle aniden ve tahmin edilemeyecek anlarda gerçekleşerek geniş alanlarda büyük tahribatlar yaratabilme gücüne sahiptir. Günümüzde afetler, insanlar üzerine uzun süreli etkileri sebebiyle sosyal süreçler olarak da değerlendirilmektedir. Dünya üzerinde herhangi bir noktada herhangi bir zamanda ve herhangi bir şekilde meydana gelebilecek olan afetler fiziksel ve ekonomik kayıplarla birlikte sosyal ve psikolojik etkiler de yaratabilmektedir. Afet sonrası oluşan stres kaynakları kişilerde tek başlarına üstesinden gelemeyecekleri travmalara sebep olmaktadır. Yaşanan bir olay sonucu oluşan etkilerle kendini gösteren travmalar buzdağı olarak görülebilir. Çoğu zaman gözlemlenebilir davranışlar üzerinden sadece küçük bir kısmı anlaşılabilen travmalar uzun vadede genellikle ileri düzeyde sağlık sorunlarına ve sosyal sorunlara neden olmaktadır. Bu nedenle travmaların mümkün olduğunca erken tanınması gerekir. Gelişimsel olarak kırılğan olunması nedeniyle, bir doğal afet sonrasında yaşanan yıkımın ardından en çok etkilenecek grubun erken çocukluk dönemindeki çocuklar olduğu düşünüldüğünde bu dönem çocukların travmalarının belirlenebilmesi ve daha da kötüleşmeden önlemlerin alınabilmesi oldukça önemlidir. Bu noktada, çocuğu gözlemleyecek ve değerlendirecek olan yetişkinlerin de travmalarının belirlenebilmesi gerekir. Çünkü çocuklarda görülen davranışları nasıl gördüğümüz ancak kendi deneyimlerimiz ve yargılarımızla ilgilidir. Dolayısıyla özellikle afet sonrası dönemlerde kendileri de afetzedede olan yetişkinlerin hali hazırda çeşitli travmatik etkilerle mücadele ederken, bakım verdikleri çocukları sağlıklı bir şekilde değerlendiremeyecekleri, yönlendiremeyecekleri ve hatta çocukların travmatik davranışlarını olağan karşılayacakları söylenebilir. Ancak bu durum, uzun vadede çocukların bu travmalarla yaşamak zorunda kalmalarına ve çocuklarda çeşitli davranış problemlerine, sağlık sorunlarına ve duygusal bozukluklara neden olacaktır. Erken çocukluk dönemindeki çocukların sağlıklı gelişimleri açısından bakıldığında bir hayli kritik olan bu süreçte anne-babaların, bakım verenlerin, çocuklara eğitim süreçlerinde eşlik eden öğretmenlerin, onların sağlıklarıyla ilgilenen doktor ve hemşirelerin, psikologların, sosyal çalışmacıların kısacası çocuğu çevreleyen ve afetten etkilenen tüm yetişkinlerin travmalarının anlaşılması, travmaların etkilerinin bilinmesi ve bunların aşılmasına yönelik önlemlerin alınması ve uygun yönlendirmelerin yapılması gerekir. Bu, çocukların yaşadıkları travmalar ve etkilerine yönelik kalıcı önlemlerin alınmasını da sağlayacaktır. Bu doğrultuda, mevcut araştırmanın amacı afet sonrasında yetişkinlerde oluşan travmaları değerlendirmek üzere bir ölçme aracının geliştirilmesidir. İnsanlar, nesnelere, olaylar ve süreçler hakkında fikirler verdiği için yapılan ölçme çalışmaları bilimin temelini oluşturmaktadır. Sosyal bilimlerde yapılan ölçme aracı geliştirme ve geçerlilik güvenirlilik çalışmaları oldukça önemli görülmektedir çünkü ölçme araçları aracılığıyla dünyaya dair oluşturulan hipotezleri değerlendirme fırsatı bulunur. Bilimsel bir ölçme aracının geliştirilebilmesi için belirli standartlar geliştirilmiştir. Buna göre bir ölçme aracı geliştirirken maddelerin belirlenmesi, ölçeğin belirlenmesi ve ölçeğin değerlendirilmesi olmak üzere 3 aşama vardır. Bu doğrultuda, mevcut çalışmada afet bölgesindeki yetişkinlerin (anne- babalar, bakım verenler, okul öncesi öğretmenleri, doktorlar, hemşireler, psikologlar, sosyal çalışmacılar ve çocuklarla ilgilenen diğer sorumlular) travma durumlarını değerlendirebilmek amacıyla geliştirilmekte olan ölçme aracında ilk aşamaya bağlı olarak konu

alanı afet sonrası yetişkin travması olarak belirlenmiş ve ilgili literatür doğrultusunda madde genellemeleri yapılmış ve içerik geçerliliğine bakılmıştır. Mevcut çalışmanın ikinci aşamasında soruların pilot çalışması yapılmıştır. Mevcut çalışmada geliştirilmekte olan ölçme aracının pilot çalışması için 6 Şubat depremi sonrasında yıkımın en yoğun yaşandığı bölgelerden Hatay ilinin Samandağ ilçesi uygulama bölgesi olarak belirlenmiştir. Pilot çalışmada, ilk aşamada oluşturulan madde sayısının 10 katı kişi sayısına

erişebilmek amacıyla kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiş 160 yetişkine (anne- babalar, bakım verenler, okul öncesi öğretmenleri, doktorlar, hemşireler, psikologlar, sosyal çalışmacılar ve çocuklarla ilgilenen diğer sorumlular) ilgili sorular uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analiziyle ulaşılacak sonuçlar doğrutusunda madde elemeleri ve faktör çıkarmaları yapılacaktır. Son aşama olan ölçme aracının değerlendirilmesinde boyutluluk testlerinin ardından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Travma, Yetişkinler

Toplum Tabanlı Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetleri: Yerel Yönetim, Stk, Üniversite İş Birliği Örneği

Ayşegül Deniz¹, Ayça Ülker¹, Ayşegül Öğütçen¹, Hazel Sila Mentеш Tanaydın¹, Özge Koca¹, Hayriye Varol¹, Neslihan Nur Çelik¹, Berrin Akman¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 224 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Alanyazında dezavantajlı bölgelerde yaşayan çocuklarla ilgili çalışmalar incelendiğinde çalışmaların bu çocukların yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara yönelik yürütülen müdahale programlarına yoğunlaştığı görülmektedir. Bu sorunlar arasında çocukların okul ortamındaki uyumlarının zor olduğu, dil ve kültürel farklılıklar nedeniyle ayrımcılığa maruz kaldıkları, akademik açıdan akranlarını geriden takip ettikleri, okulda tutarsız ve değişken davranışlar ile karşılaştıkları, uzun vadede akademik kayıplarının ve okul terki risklerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Dezavantajlı gruplarla çalışan öğretmenlerin ise çocuklara nasıl yaklaşacaklarını bilmedikleri ve ihtiyaçlarını nasıl karşılayacakları konusunda problemler yaşadıkları bilinmektedir. Müdahale programlarının çocuklar üzerindeki çıktıları ise, bilişsel gelişimde kısa süreli gelişmeler, sosyal duygusal gelişimin desteklenmesi, sınıf tekrarı ve özel eğitime yerleştirme oranlarında azalmalar, okul içinde ve dışında kalıcı başarıya sahip olma, lise mezuniyeti ve üniversiteye devam oranlarında artış, istihdam, suç oranlarında azalma, genç hamilelik ve bağımlılıkta azalma olarak özetlenebilir. Eğitim, sosyal ve sağlık hizmetlerinde harcamaların azalmasıyla hükümetler açısından tasarruf, çocuklar için artan istihdam ve elde edilen kazançlarla birlikte vergi gelirlerindeki artış da programların toplumsal çıktılarıdır. Bu açıdan bakıldığında, çocukları çevreleyen farklı toplumsal katman ve sistemlerin ortaklığı, çocukların bütüncül gelişimini desteklemekte ve katma değer sağlama açısından önem kazanmaktadır. Bu bağlamda mevcut çalışmada, dezavantajlı gruplara fırsat eşitliği sağlamayı hedefleyen daha geniş ölçekli bir proje kapsamında, göçmen çocuklar ve sosyoekonomik açıdan dezavantajlı koşullarda yaşayan Türk çocuklarının okul öncesi dönem eğitiminin amaçları ile uyumlu olarak tüm gelişim alanları açısından desteklemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, Ankara ilinde alt sosyoekonomik düzeydeki yerleşim yerlerinde ikamet eden 3-6 yaş aralığındaki dezavantajlı çocuklara yönelik eğitim programının yapılandırılması, öğrenme ortamlarının planlanması, öğretmenlere sınıf tabanlı destek sunulması ve sürecin değerlendirilmesi bu çalışmanın kapsamını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, bir STK ve yerel yönetim biriminin iş birliğinde açılan oyun odalarının, üniversite desteği ile geliştirilmesi mümkün olmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde gerçekleştirilen bu çalışmanın veri toplama yöntemini gözlem ve görüşmeler oluştururken; müdahale boyutunu ise öğretmenlere sunulan mesleki gelişim eğitimleri, öğrenme ortamına uygun program tasarımı ve sınıf tabanlı gözlemler ile bu doğrultuda verilen geribildirimler oluşturmaktadır. Gözlemler ve görüşmeler sistematik bir biçimde, "Öğrenme Ortamı Profil Değerlendirme Formu" kullanılarak 27 Temmuz 2022-17 Nisan 2023 üç farklı zaman diliminde 19 oyun odası ve 25 öğretmen ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz ve içerik analizi teknikleri kullanılmıştır. Farklı zaman dilimlerinde toplanan veriler her veri toplama sürecinin ardından dönemsel olarak analiz edilerek müdahalenin iyileştirilmesi amacıyla paydaşlara iletilmiş ve bu doğrultuda önerilerde bulunulmuştur. Gözlem yapılan zaman dilimlerinde oyun odalarına devam eden çocuk sayısı 564-624 arasında değişmekte olup 36-48 ay aralığındaki çocuklar grubun %20'sini, 48-60 ay aralığındaki çocuklar %46.5'ini ve 60-72 ay aralığında olan çocuklar ise grubun %33.5'ini oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmenlerin ise, %7'sinin 20-30 yaş aralığında, %56'sının 31-40 yaş aralığında, %30'unun 41-50 yaş aralığında, %7'sinin ise 51 ve daha fazla yaşta olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonuçları, öğretmenlerin kendilerine sunulan mesleki gelişim fırsatlarından olumlu yönde yararlandıklarını göstermiştir. Gözlemler, görüşmeler ve müdahaleler sonucunda öğrenme ortamlarının ve sınıf içi etkileşimlerin niteliği olumlu yönde artarken; sınıf yönetimi ve program uygulama boyutlarında ise

iyileştirmeye açık olduğu belirlenmiştir. Bu durum, literatürle tutarlı olarak öğretmen yeterliklerinin sınıf yönetimi üzerindeki etkisi, sınıf tabanlı destek sürecindeki değişim, etkili program uygulamaları ve kurum-toplum iş birliği başlıkları dahilinde tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim, toplum, öğrenme ortamı, sınıf tabanlı destek

Toplum Tabanlı Erken Çocukluk Eğitimi Hizmetleri: Okul Öncesi Dönem Çocuklarına Yönelik Yaz Dönemi Oyun Odaları Programının Paydaş Görüşleri Açısından İncelenmesi

Ayşegül Öğütçen¹, Hazel Sıla Mentеш Tanaydın¹, Özge Koca¹, Hayriye Varol¹, Ayça Ülker¹, Ayşegül Deniz¹, Berrin Akman¹

¹Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 231 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Sosyal politika ve sosyal hizmet çalışmaları incelendiğinde dezavantajlı grupların öncelikli konular arasında yer aldığı görülmektedir. UNESCO (1997)'ya göre dezavantajlı gruplar; ekonomik durum, cinsiyet, etnik ve dilsel köken, din veya politik statü (mülteci) nedenleri ile ekonomik ve sosyal anlamda entegrasyon şansı daha az olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk, göç, savaş gibi dezavantaj yaratan ve toplumu olumsuz yönde etkileyen olaylar çocukları daha fazla etkilemektedir. Çocuklar büyüme ve gelişme açısından ihtiyaç duydukları imkanlara erişememekte ve geleceğe yönelik olarak da olumsuz etkilenmektedirler. Özellikle maddi yoksunluklardan dolayı çocuklar beslenme, eğitim, sağlık, ulaşım gibi imkanlardan yararlanamamanın yanında farklı durumlara da sürüklenmektedir. Bu durumlara çocuk işçiliği, bazı sebeplerden dolayı ailelerden uzaklaşarak sokakta yaşama, çocuk yaşta evlendirilme ve suça karışma gibi örnekler verilebilir. Bu nedenle sosyoekonomik açıdan dezavantaja sahip çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimleri olumsuz etkilenmektedir ve toplum tarafından da dışlandıkları bilinmektedir. Dezavantajlı gruplarda eğitim ve öğretim konusu birçok ülkede endişe kaynağıdır. Bu durum, çocuklar eğitim ve öğretim faaliyetlerinden uzaklaştığında ekonomik ve sosyal sorunlara da yol açmaktadır. Çocuklara yaşamlarının başında akranları ile eşit şartlar sunulması daha sonraki dönem için doğacak olan ihtiyaçları azaltacaktır. Bu nedenle okul öncesi dönemde gerçekleştirilen müdahale programları daha sonraki yaşlarda uygulananlara göre ekonomik anlamda daha uygun ve verimlidir (Aksu Koç, Erguvanlı Taylan ve Bekman, 2002).

Sosyal kaynaklara erişimde sıkıntı yaşayan ailelerin çocukları sağlık, bilişsel ve duygusal açıdan etkilenmektedir. Bu nedenle çocuğun bulunduğu bağlam üzerine erken müdahale programlarının uygulanması önem taşımaktadır. Tüm gelişim alanlarının desteklenmesi adına erken dönemde dezavantaj koşullarına uygun müdahalelerde bulunmak hem çocukların sosyal katılımı hem de ebeveynlerin güçlendirilmesi için önemlidir. Müdahale programlarının dezavantajlı çocuklara etkileri incelendiğinde, bilişsel gelişimde kısa sürede gelişmeler sağlandığı, sosyal duygusal gelişimin desteklendiği, ilköğretimde sınıf tekrarı ve özel eğitime yerleştirme oranlarında azalma olduğu, okul içinde ve dışında kalıcı başarı, lise mezuniyeti ve üniversiteye devam oranlarında artış, istihdam, suç oranlarında azalma, genç hamilelik ve bağımlılıkta azalma olduğu alanyazında bildirilmektedir. Yeterli oranda erken müdahale; düşük gelirli ailelerin çocukları için fırsatların eşitlenmesini sağlayarak bu çocuklar için daha iyi bir gelecek vaat edebilecektir. Çocuk ile çevresi arasında olumlu bir etkileşim geliştirecek, yetersiz bakım ve beslenmenin negatif etkilerini ortadan kaldıracak, zengin uyarılma sağlayarak erken beyin gelişimine katkıda bulunacak müdahale programlarının geliştirilmesi bilişsel becerilerin gelişmesini ve sağlık sorunlarının azalmasını sağlayarak uzun vadede hem ülke ekonomisine hem toplumsal refah seviyesinin yükselmesine fırsat verecektir. Fakat, dünyanın az gelişmiş ya da gelişmekte olan pek çok bölgesinde bu müdahale hareketleri birbirinden bağımsız ve kısıtlı çabalardan oluşmaktadır. Bu noktada, müdahale programlarının, çocuk ve ailesinin ihtiyaçlarını gözetecek şekilde onları sürece dahil ederek, yerel yönetimler, politika yapıcılar ve bu alanda uzmanlaşmış araştırmacılar olmak üzere farklı paydaşların iş birliği ile hazırlanması ve bu paydaşların görüşleri doğrultusunda revize edilmesi programların sürdürülebilir olması adına önemli bir gerekliliktir. Bu bağlamda, toplum tabanlı erken çocukluk hizmetlerinin yaygınlaştırılmasını hedefleyen daha geniş ölçekli bir projenin bir parçası olarak, bu çalışmanın amacı, okul öncesi eğitiminde kurum-

toplum iş birliğini sağlamaya yönelik olarak geliştirilen ortaklıkların etkililiğini paydaş görüşlerine göre incelemektir.

Bu doğrultuda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseninde, amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yoluyla ulaşılan, çocuğu yaz okulu programına devam eden 22 ebeveyn, yaz okulu programında görev yapan 17 öğretmen ve bu toplum merkezlerinde idareci olarak görev yapan 6 yönetici ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yürütülmüştür. Görüşmeler, araştırmacılar tarafından uzman görüşleri doğrultusunda geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilmiş ve katılımcılara yaz okulu programının içeriği, çocuklara etkisi, toplumsal katkısı ve müdahalenin nasıl geliştirilebileceğine yönelik önerileri sorulmuştur. Elde edilen verilere uygulanan içerik analizleri sonucunda; yaz okulu programının kurum toplum iş birliğini sağladığı, ebeveynlerin çocuklarına ilişkin gelişimsel beklentilerini karşılamada etkili olduğu, çocukları anasını ve ilkököl kademesine hazırlamada destekleyici olduğu ve çocukların sosyal uyum becerilerini desteklediği bulgularına ulaşılmıştır. Kurum-toplum iş birliği boyutunda çalışmanın tüm paydaşlarının programdan memnun olduğu; Yaz okulunda verilen eğitimin dezavantajlı ve okul öncesi eğitime erişimi olmayan çocuklar ve ebeveynleri için ilkököl hazırlık, öz bakım becerilerini destekleme, sosyalleşme, temel beceriler ve iletişim becerileri gibi farklı alanlarda desteklediği gözlenmiştir. Bunlara ek olarak özellikle çokkültürlü bir gelişim ortamı sağlamada öğretmenlerin dil bariyeri, sosyo-kültürel farklılıklar, iletişim problemleri, problem davranışlarla başa çıkma, karma yaş grubuna program hazırlama ve uygulama gibi zorluklarla karşılaştıkları görülmüştür. Yöneticiler ücretsiz eğitim, her bireye eşit hizmet, farklı etnik köken ve dinden gelen bireylere yönelik önyargıların yıkılması, toplumun kaynaşması ve gelişim yönünden sağlıklı nesillerin yetişmesi için yaz okulu eğitiminin yararlı olduğunu belirtmişlerdir. Sonuç olarak, okul öncesi dönem çocuklarına yönelik Yaz Dönemi Eğitim Programı aile, öğretmen ve yönetici kapsamında görüşler incelendiğinde programın çocuk, aile, öğretmene ve topluma çeşitli yönlerden katkı sağladığı değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: erken çocukluk eğitimi hizmetleri, kurum toplum iş birliği, yaz okulu programı, okul öncesi dönem

Türkiye’de Okul Öncesinde Gecikmiş Dil Ve Konuşma Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Kemal Akay¹, Zeynep Kurtulmuş¹

¹Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 255 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Konuşmanın herhangi bir çevrede benimsenen sınırın dışına çıkarak yadırganacak düzeyde bir farklılık ya da sapma göstermesi durumunda, çocukta bir konuşma sorunu olduğu kabul edilmektedir. Çocuğun belirli bir yaşa geldiği halde, konuşmaya başlamaması ya da akranlarına göre geride kalması, işaret ederek ya da tek sözcüklerle iletişim kurmaya çalışması ya da cümle kuramaması durumunda konuşma gecikmesi düşünülür. Araştırmalarda okul öncesi çocuklarda %3- 15 oranında dil ve konuşma bozukluklarına rastlandığı görülmektedir (Billeaud, 1998).

Gecikmiş dil ve konuşma da bireyin okulda grup içinde ayrıca bire bir eğitim alması gereken durumlardan biridir. Gecikmiş konuşma çocukluk çağında sıkça görülen bir durum olmakla birlikte dil ve konuşma yönünden akranlarından farklılık göstererek zihinsel, sosyal ve duygusal yönden hayatı olumsuz yönde etkileyen bir durumdur. Konuşmanın gecikmesi, iletişimi, konuşmayı öğrenme becerisini, gelecekteki akademik başarıyı ve sosyal hayata uyum sağlamayı olumsuz yönde etkilemektedir (Topbaş, 2005).

Bu araştırmada nitel araştırma tekniklerinden doküman incelenmesi kullanılmıştır. Araştırılması istenilen olgulara ilişkin bilgi barındıran yazılı materyallerin incelendiği doküman analizinde araştırmacı verilerini gözlem veya görüşme yapmaksızın elde etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2003) ve belirli nitelikteki tezler incelendiği için bu çalışmada ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk vd., 2012).

Araştırmanın amacı 2000-2023 yılları arasında okul öncesi dönemde gecikmiş dil ve konuşma konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin incelenmesidir.

Araştırmanın amacı doğrultusunda, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiş olan ve YÖK’ün Ulusal Tez Veri Merkezinde bulunan 2000-2023 yılları arasındaki okul öncesinde dönemde gecikmiş dil ve konuşma konusunda hazırlanmış lisansüstü tezler araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur. Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) veri tabanında yirmi üç yıla ait (2000-2023 yılları arasındaki) lisansüstü tez çalışmaya dahil edilmiştir. YÖK veri tabanında “gecikmiş konuşma, gecikmiş dil, dil gecikmesi, konuşma gecikmesi, konuşma bozukluğu anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda ilgili yıllar arasındaki tezlere ulaşılmıştır. Bu çalışmada veriler ilk olarak YÖK Dokümantasyon Daire Başkanlığı internet sitesinin, tez arama sayfasında tarama terimi tez adı olarak belirlenerek ilgili bölüme “gecikmiş dil ve konuşma” yazılarak detaylı arama yaptırılmış, sonrasında “konuşma gecikmesi, gecikmiş dil, konuşma bozukluğu” yazılmış tekrar detaylı arama yaptırılmış ve konu ile ilgili ortak tezler kontrol edilerek çalışma grubuna dahil edilmiştir. Ulaşılan tezlerin başlıkları, tez özetleri ve tezler sırayla incelenmiştir. Yapılan tarama sonucunda okul öncesi dönemde gecikmiş konuşma konulu lisansüstü tezlere ulaşılmıştır.

Veriler nitel araştırma tekniklerine göre analiz edilerek içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından ulaşılan tezleri incelemek üzere çalışmanın amacına yönelik lisansüstü tezlerin genel özelliklerini içeren bir form hazırlanmıştır. Hazırlanan bu formda tezlerin adı, yılı, üniversite, enstitü, bölüm, çalışıldığı grup, araştırma türü gibi bilgiler mevcuttur. Araştırmada incelenen lisansüstü tezler bilgisayar ortamına aktarılmış ve tezler T1,T2,T3,T4....şeklinde kodlanmıştır. Toplanan veriler Microsoft Excel programında sınıflandırılmış ve araştırmada lisansüstü tezlerin yıl ve tez türüne göre, enstitüye göre,

bölüme göre, üniversiteye göre, araştırma türüne göre, çalışma grubuna göre, konulara göre, veri toplama araçlarına göre, veri analiz yöntemine göre dağılımları için tablolar hazırlanmıştır.

Araştırma sonuçları detaylı olarak kongrede sunulacaktır.

Billeaud, F. (1998). *Communication Disorders in Infants and Toddlers: Assessment and Intervention*. Boston: Butterworth-Heinemann.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). *Örnekleme yöntemleri*.

Topbaş, S. S. (2005). *Dil ve Kavram Gelişimi*. Kök Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi dönem, gecikmiş dil, gecikmiş konuşma

Çocukların Davranışsal Ve Duygusal Güçlüğü Üzerinde Yaratıcılık Ve Duygu Düzenleme Becerilerinin Etkileri

Nihal Akalın¹, Kamile Mutlu², Seçil Yıldız³

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

²Anadolu Üniversitesi

³Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri No: 35 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Erken çocukluk dönemi çocuklar için hızlı bir sosyal duygusal gelişim dönemidir ve bu dönemde çocuklar sosyal-duygusal olarak sınırlılık veya yetersizlik yaşadıklarında duygusal ve davranışsal güçlüklerle karşı karşıya kalabilmektedirler. Çocuklar buldukları gelişim döneminin ödevlerini yerine getiremezlerse ve bu sorunlarla etkin bir şekilde mücadele edemezlerse zamanla yürütücü işlev eksikliğinden kaynaklı davranışsal ve duygusal güçlükler yaşayabilir. Okul öncesi dönemde yaşanan duygusal, davranışsal ve düzenleyici problemler çocukları eş zamanlı ve uzun vadeli olarak sosyal ve akademik zorluklar için risk altına sokar. Bu dönem bireyin yaratıcı potansiyelinin oluşumu için hassas bir dönem olması nedeniyle çevreye uyum sağlama yeteneği ile de bire bir ilişkilidir. Bu bağlamda erken çocukluk döneminde görülen duygusal ve davranışsal problemleri yordayan faktörlerin bilinmesi önem kazanmaktadır. Alan yazınında duygu düzenleme becerileri ile duygusal davranışsal sorunlar, yaratıcılık ile duygusal davranışsal sorunlar arasındaki ilişkileri araştıran farklı çalışmalar bulunsa da Türkiye örneğinde ayrıntılı olarak yaratıcılık ve duygu düzenleme becerilerinin duygusal davranışsal sorunlar üzerinde çalışmaların kısıtlı olduğu tespit edilmiştir. Bu nedenle bu araştırmanın amacı; çocukların yaratıcılık, duygu düzenleme becerileri ile davranış ve duygu güçlüğü arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evreni 2021-2022 eğitim öğretim yılında Niğde ilinde bulunan anasınıflarına devam eden ve normal gelişim gösteren çocuklardır. Bu örneklem grubu; uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen 2021-2022 eğitim öğretim yılı mayıs ayında Niğde ilindeki ilkokulların anasınıfına ve bağımsız anaokullarına devam eden 197 öğrenci, bu öğrencilerin anne ve öğretmenlerinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Duygu Ayarlama Ölçeği (DAÖ), Hibrit Yaratıcılık Testi (Integrated Creative Test for Preschooler), Davranış ve Duyguları Değerlendirme Ölçeği-2 (BERS-2) kullanılmıştır. Davranış ve Duyguları Değerlendirme Ölçeği'nde (BERS-2) çalışmanın amacı doğrultusunda ölçekte bulunan 5 alt boyut arasından "Kişilerarası Güçlülük", "Kendine Dönük (İçsel) Güçlülük" ve "Duyuşsal Güçlülük" alt ölçekleri kullanılmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. SPSS'te verilerin analizinde regresyon analizi yapılabiliğini test etmek amacıyla korelasyon analizine ve regresyon analizine yer verilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocukların yaratıcılık düzeylerinin davranışsal ve duygusal güçlüğü düzeylerini etkilemekte ve duygu düzenleme beceri düzeylerinin davranışsal ve duygusal güçlüğü düzeylerini etkilemektedir. Bu durum, çocukların yaratıcılık düzeyi arttıkça davranışsal ve duygusal güçlük yaşama düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Benzer şekilde çocukların duygu düzenleme becerileri yükseldikçe davranışsal ve duygusal güçlük yaşama düzeylerinin azaldığını göstermektedir. Bu sonuçlara göre çocukların davranışsal ve duygusal güçlük yaşama düzeylerinin azalması için yaratıcılık ve duygu düzenleme becerilerinin artırılmasına yönelik çocukların desteklenmesi gerekmektedir. Bu sonuçlarla birlikte mevcut çalışma bazı sınırlılıkları da beraberinde getirmektedir. İlk olarak, çalışma sadece Niğde il merkezinde gerçekleştirildiğinden farklı illerde ve sosyoekonomik durumdaki çocukları kapsamamaktadır. Buna ek olarak çalışmada sadece çocukların yaratıcılık ve öz düzenleme becerileri incelenmektedir. Bundan dolayı çalışma aileye, öğretmene ve çocuğa yönelik değişkenlerin etkisi hakkında bilgi sunmamaktadır. Mevcut çalışma alan yazınına katkı sunmakla birlikte araştırmacılar, öğretmenler ve ebeveynler için çeşitli önerilerde bulunmaktadır. Araştırmacılar çalışmalarında çocukların davranışsal ve duygusal güçlüklerinin desteklemek amacıyla yaratıcılık ve öz düzenleme becerilerine yönelik deneysel çalışmalar gerçekleştirebilir. Öğretmenler çocukların davranışsal ve duygusal güçlük yaşama sıklıklarını azaltmak için

eğitim programlarına yaratıcılık ve öz düzenleme becerilerini destekleyici etkinliklere ve materyallere yer verebilir. Aynı zamanda ebeveynlere çocukların yaratıcılık ve öz düzenleme becerilerini destekleyebilmeleri için aile eğitim programları sunabilir. Ebeveynler, çocuklarının davranışsal ve duygusal güçlük yaşama sıklıklarını azaltmak için destek programlarına katılabilir. Çocukların yaratıcılık ve öz düzenleme becerilerini destekleyecek uygun fırsatlar sunabilirler.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Duygu Düzenleme, Davranışsal Güçlük, Duygusal Güçlük

The Validity-Reliability Study Of The Creative Student Characteristics Questionnaire And Investigation Of The Relationship Between Creative Characteristics And Leadership Features Of Children Aged 48-72 Months

Bedia Denli¹, Canan Yıldız Çiçekler²

¹Kayaşehir Anaokulu

²Necmettin Erbakan Üniversitesi

Abstract No: 343 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The study has two purposes. The primary purpose of the study is to conduct the validity and reliability study of the "Creative Student Characteristics Questionnaire". The second aim of the study is to examine the relationship between creativity and leadership characteristics of preschool children. This study was carried out to determine the validity and reliability of the "Creative Student Characteristics Questionnaire" and to reveal the predictive effect of the relationship between the creative thinking abilities of preschool children and their leadership characteristics. First of all, the *general survey model*, one of the quantitative research designs, was used to perform the validity and reliability study. Secondly, the relational survey model, one of the general survey models, was used to examine the relationship between children's creative personality and leadership characteristics with different variables. Study Group-I consists of 313 48-72 month-old children who attend pre-school institutions affiliated to the Ministry of National Education in Başakşehir district of Istanbul province in the 2020-2021 academic year and determined by simple random sampling method. Study Group-II consists of 196 48-72 month old children who were determined to examine the relationship between the creative personality and leadership characteristics of children and their demographic features. It was determined by simple random sampling method from the pre-school institutions affiliated to the Ministry of National Education in the Bağakşehir district of Istanbul in the 2020-2021 academic year. The children included in the study group are those who show normal development and do not need special education. In this study, "*General Information Form*", "*Creative Student Characteristics Scale*" and "*Early Childhood Leadership Scale*" were used as data collection tools. Before the application, the necessary permission was obtained from the Social and Human Sciences Scientific Research Ethics Committee of Necmettin Erbakan University (Date:15.01.2021). Necessary permission was obtained from the Istanbul Provincial Directorate of National Education for the schools where the study will be conducted (Date:19.01.2021). The school administrators in the primary and pre-school education institutions in the Bağakşehir district of Istanbul were contacted, and the appropriate times for the preschool teachers were determined and information was given about the purpose of the study and what to do within the scope of the study. As a result of the study, the internal consistency coefficients of the sub-dimensions were found to be .95 in "Creativity and Independence", .81 in "Indiscipline", .79 in "Perseverance", .94 in "Problem Solving", and .59 in "Impulsivity". Since the internal consistency coefficient should be .70 and above in order to ensure the reliability of the measurement tool, the "*Impulsivity*" sub-dimension was removed from the adapted scale. The scale was completed as three sub-dimensions as a result of the analysis. Standardization of the "Creative Student Characteristics Scale" with children in different age groups can be carried out to create norms suitable for Turkish children. The Creative Student Characteristics Scale can be used as a data collection tool in various studies in the fields of creativity and art.

REFERENCES

Aral, N. (1996). Dokuz ve on dört yaşlarındaki çocukların yaratıcılıkları ile sosyoekonomik düzey ve cinsiyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 20, (101). 65-72.

Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 11-17.

Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Duran, A. (2019). *Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gralewski, J., & Karwowski, M. (2018). Are teachers' implicit theories of creativity related to the recognition of their students' creativity? *The Journal of Creative Behavior*, 52(2), 156–167. <https://doi.org/10.1002/jocb.140>.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar teknikler ilkeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kwaśniewska, J. M., Gralewski, J., Witkowska, E. M., Kostrzevska, M., & Lebuda, I. (2018). Mothers' personality traits and the climate for creativity they build with their children. *Thinking Skills and Creativity*, 27, 13–24. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2017.11.002>.

Keywords: creativity, leadership, child, validity, reliability, preschool education

Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği'nin Geçerlik-Güvenirlik Çalışması Ve 48-72 Aylık Çocukların Yaratıcı Özellikleri İle Liderlik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bedia Denli¹, Canan Yıldız Çiçekler²

¹Kayaşehir Anaokulu

²Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri No: 343 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmanın iki amacı bulunmaktadır. Araştırmanın birinci amacı; “Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılmasıdır. Araştırmanın ikinci amacı ise, okul öncesi dönemdeki çocukların yaratıcılık özellikleri ile liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmada ilk olarak geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının gerçekleştirmek için nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmada ikinci aşamada çocukların yaratıcı kişilik özellikleri ve liderlik özellikleri arasındaki ilişkinin farklı değişkenlerle incelenmesinde genel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın iki farklı çalışma grubu bulunmaktadır. Çalışma Grubu-I'ı 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesinde MEB'e bağlı resmi okul öncesi kurumlarına devam eden 48-72 aylar arasında bulunan ve basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 313 çocuk oluşmaktadır. Çalışma Grubu-II, çocukların yaratıcı kişilik özellikleri ve liderlik özellikleri ile demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Başakşehir ilçesinde bulunan MEB'e bağlı resmi okul öncesi kurumlarından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile belirlenen 48-72 aylar arasındaki 196 çocuk oluşturmaktadır. Çalışma grubuna dahil edilen çocuklar, normal gelişim gösteren ve özel eğitime gereksinim duymayan çocuklardır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak “Genel Bilgi Formu”, “Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği” ve “Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeği” kullanılmıştır. Uygulama öncesinde Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulundan gerekli izin alınmıştır (Tarih:15.01.2021). İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden çalışmanın yapılacağı okullar için gerekli izin alınmıştır (Tarih:19.01.2021). İstanbul ili Başakşehir ilçesindeki ilkökul ve okul öncesi eğitim kurumlarındaki okul yöneticileri ile iletişime geçilmiş, okul öncesi öğretmenlerinin uygun olduğu zamanlar belirlenerek çalışmanın amacı ve çalışma kapsamında neler yapılacağı konusunda bilgi verilmiştir. Araştırma sonucunda “Yaratıcılık ve Bağımsızlık” alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .95, “Disiplinsizlik” alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .81, “Azim” alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .79, “Problem Çözme” alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .94 ve “Dürtüsellik” alt boyutunun iç tutarlık katsayısı .59 olarak hesaplanmıştır. Ölçme aracının güvenilirliğinin sağlanması için iç tutarlık katsayısının .70 ve üzeri olması gerektiğinden “Dürtüsellik” alt boyutu uyarlanan ölçekten çıkarılmıştır. Ölçek analizler sonucunda üç alt boyut olarak tamamlanmıştır. Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği'nin farklı yaş gruplarındaki çocuklar ile standardizasyon çalışması yapılarak, Türk çocuklarına uygun normlar oluşturulabilir. Yaratıcı Çocuk Özellikleri Ölçeği, yaratıcılık ve sanat alanlarında yapılacak çeşitli araştırmalarda veri toplama aracı olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

Aral, N. (1996). Dokuz ve on dört yaşlarındaki çocukların yaratıcılıkları ile sosyoekonomik düzey ve cinsiyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 20, (101). 65-72.

Aral, N. (1999). Sanat eğitimi-yaratıcılık etkileşimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 11-17.

Büyüköztürk, Ş. (2020). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2020). *Araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Duran, A. (2019). *Erken Çocukluk Dönemi Liderlik Ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların liderlik özellikleri ile dil becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi.

Gralewski, J., & Karwowski, M. (2018). Are teachers' implicit theories of creativity related to the recognition of their students' creativity? *The Journal of Creative Behavior*, 52(2), 156–167. <https://doi.org/10.1002/jocb.140>.

Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi kavramlar teknikler ilkeler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kwaśniewska, J. M., Gralewski, J., Witkowska, E. M., Kostrzevska, M., & Lebuda, I. (2018). Mothers' personality traits and the climate for creativity they build with their children. *Thinking Skills and Creativity*, 27, 13–24. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2017.11.002>.

Anahtar Kelimeler: yaratıcılık, liderlik, çocuk, geçerlik, güvenilirlik, okul öncesi eğitim

Ritim, Dans Ve Orff Eğitimi Alan Okul Öncesi Eğitimi Öğretmen Adaylarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Ege Üniversitesi Örneği

Nilay Dereobalı¹, Ece Barboros¹

¹Ege Üniversitesi

Bildiri No: 155 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Yaratıcılık ve yaratıcı düşünme becerisi erken çocukluk yıllarından itibaren başlayarak yaşamın her kademesinde sağlanmalıdır (Gülyüz, 2001). Çocukların doğuştan getirdiği, seviyesi fark etmeksizin, yaratıcılık potansiyellerinin geliştirilebilmesinde eğitimin tüm alanları uygun olmakla birlikte, erken çocukluk yılları kritik bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda yaratıcı düşünme becerisinin geliştirilebileceği en uygun zaman diliminin erken çocukluk yılları olduğu söylenebilir. Nitekim Okul Öncesi Eğitim Programı'nda, erken çocukluk eğitiminin temel ilkelerinin arasında çocukların hayal güçlerini, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi gerekliliği bulunmaktadır (MEB, 2016). Bu gerekliliğin yerine getirilebilmesi, okul öncesi öğretmenleri ile büyük ölçüde ilişkili olmakla birlikte, okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisine sahip olmasının büyük önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Yenilmez ve Yolcu, (2007)'ya göre okul öncesi öğretmenleri yaratıcı düşünme becerilerine sahip oldukları doğrultuda çocukları yaratıcılığa yönlendirebilir, onlara öğrenme-öğretme ortamları düzenleyebilir ve onların yaratıcı düşünme becerilerine rehberlik edebilir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yaratıcı düşünme becerisine sahip olarak yetişebilmesinin lisans eğitimi boyunca öğretmen adaylarının aldıkları mesleki ve alan eğitimi dersleriyle doğrudan ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada okul öncesi eğitim programları incelenmiş, 2018 yılında Yüksek Öğrenim Kurumu (YÖK) Lisans Programı'nın güncellendiği görülmüştür. Yenilenen program detaylı incelendiğinde, lisans ikinci sınıf düzeyinde, yalnızca "Erken Çocuklukta Yaratıcılık ve Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri" alan eğitimi seçmeli dersinin yaratıcı düşünme becerisini içerik edindiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda araştırmada, aynı sınıf düzeyinde, programa 2018 yılında dahil edilen "Erken Çocuklukta Ritim, Dans ve Orff Eğitimi" alan eğitimi seçmeli dersinin de yaratıcı düşünme becerisini amaç edinerek uygulanabilirliği üzerine düşünülmüştür. Bu düşüncenin nedeni müziğin ve nitelikli müzik eğitiminin bireylerde estetik bakış açısını geliştirebilmedeki ve yaratıcı düşünme becerisindeki elverişliliğidir. Nitekim Bilen (1995), nitelikli bir toplum için yaratıcı kişilikleri geliştirebilmede müzik eğitiminin en etkili araç olduğunu ifade etmektedir. Bu doğrultuda okul öncesi öğretmen adayları için içerikleri yaratıcı düşünme becerisine yönelik planlanmış "Erken Çocuklukta Ritim, Dans ve Orff Eğitimi"ne yönelik bir programın oluşturulmasının ve uygulanmasının ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırmada, Orff-Schulwerk Elementer Müzik ve Hareket Eğitimi temel alarak hazırlanan Ritim, Dans ve Orff Eğitimi Programı'na katılan okul öncesi eğitimi lisans ikinci sınıf öğretmen adaylarında, programın beden dili ve dansa ilişkin öz yeterlik düzeylerine olan etkilerini ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin grup içi etkileşimleri ile deneyimlerini incelemek amaçlanmıştır.

Araştırma kapsamında, araştırmacı tarafından öğretmen adaylarına Orff-Schulwerk Elementer Müzik ve Hareket Pedagojisini temel alarak hazırlanan Ritim, Dans ve Orff Eğitimi Programı uygulanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır. Karma araştırma yöntemlerinden açıklayıcı sıralı desen ile tasarlanan araştırmanın nicel boyutunda; ön-test, son-test kontrol gruplu yarı deneysel desen, nitel boyutunda ise fenomenolojik desen kullanılmıştır.

Araştırma, 2021-2022 öğretim yılının güz döneminde Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı'nda, uygun örnekleme tekniği ile belirlenen, lisans ikinci sınıfa devam eden toplam 73 öğretmen adayından araştırmaya katılmaya gönüllü 58 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu, deney (n=29) ve kontrol grubu (n=29) olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Araştırmanın uygulaması, 12 hafta boyunca toplam 25 ders saati sürmüştür.

Araştırmanın nicel verileri SPSS ve nitel verileri MAXQDA programları kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; programa katılan öğretmen adaylarının beden dili ve dansa ilişkin öz yeterlik düzeyleri kontrol grubuna göre istatistiksel olarak anlamlı ölçüde artmıştır. Öğretmen adaylarıyla yapılan odak grup görüşmelerinde, adayların program boyunca deneyim ve etkileşimlerinin, iletişim kurma, özgünlük, ayrıntılaşma, geriye dönük düşünme, yaratıcı ol akışına bırakma, fikir çatışması, esneklik üzerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Programa katılan öğretmen adaylarının programın katkılarına ilişkin görüşlerinin hem bireysel hem de mesleki açıdan olumlu olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk Müzik Eğitimi, Ritim, Dans ve Orff Eğitimi, Yaratıcı Düşünme Becerisi, Orff-Schulwerk Müzik ve Hareket Pedagojisi, Öğretmen özyeterliliği.

60-83 Aylık Çocukların Yaratıcılık Düzeylerinin Belirlenmesi Ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ebru Doğan Marsak¹, Kevser Kiliç², Duygu Arıcı Doğan³, Fazilet Uluyurt⁴

¹Nefise Sultan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

²Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Çocuk Bakımı ve Gençlik Hizmetleri

³Biruni Üniversitesi, Çocuk Gelişimi

⁴Meram Atatürk Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Bildiri No: 172 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş: Çocuklarda yaratıcılığın ortaya çıkabilmesi ve geliştirilmesi için uygun ortamların varlığı bir gerekliliktir (Shonkoff & Phillips, 2000). Bu uygun ortamlar arasında ilk sıralarda eğitim kurumları gelmektedir (Gruszka & Tang, 2017). Eğitim kurumlarının çocukların yaratıcılıklarını destekleyecek özelliklere göre hazırlanmış olması gerekmektedir. Aynı zamanda eğitim kurumlarındaki öğretmenlerin çocukları iyi tanınması ve yaratıcı özelliklere hakim olması da bir diğer gerekliliktir. Ülkemizde çocukların yaratıcılıklarının belirlenmesinde eksiklikler olduğu düşünülmektedir (Çetin vd., 2015; Yılmaz Özalp, 2005). Bu eksiklik durumunu gidermek amacı ile araştırmacılar tarafından bu araştırmanın yapılma ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın genel amacı; erken çocukluk dönemindeki çocukların yaratıcılık düzeylerinin belirlenmesi ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır;

- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri nasıldır?
- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri yaşa göre farklılaşmakta mıdır?
- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri cinsiyetine göre farklılaşmakta mıdır?
- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri, öğretmenlerinin mezun olduğu bölüme göre farklılaşmakta mıdır?
- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri, öğretmenlerinin mezuniyet düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?
- 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri, öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem: Bu araştırma genel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma grubu 2022-2023 eğitim öğretim yılında yaşları 60-83 ay arasında olan Karaman ili merkez ilçesindeki 3 ayrı bağımsız anaokulunda eğitim gören 108 çocuk ve çocukların 11 öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada demografik bilgilerin öğrenilmesi amacı ile araştırmacılar tarafından hazırlanan demografik bilgi formu ve çocukların yaratıcılık düzeylerini belirlemek amacı ile Yıldız Çiçekler ve diğerleri (2020) tarafından Türkiye standardizasyonu yapılan erken çocukluk yaratıcılık ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Bulgular: Verilerin analizi SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır. Elde edilen verilere bakıldığında; 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeylerinin orta düzeyin biraz üstünde olduğu, çocukların yaratıcılık düzeylerinin çocukların yaş ve cinsiyet değişkeni ile öğretmenlerinin mezuniyet türleri ve mesleki kıdem değişkeni ile anlamlı bir farklılık olmadığı; ancak çocukların öğretmenlerinin mezun olduğu bölüm değişkeninde anlamlı bir farklılık olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Sonuç: 60-83 aylık çocukların yaratıcılık düzeylerinin yaklaşık olarak orta düzeyin biraz üstünde olduğu, çocukların yaratıcılık düzeylerinin çocukların yaşı ve cinsiyeti ile öğretmenlerinin mezuniyet türleri ve mesleki kıdemlerine göre farklılaşmadığı; ancak çocukların öğretmenlerinin mezun olduğu bölüme göre farklılaştığı görülmüştür. Bu farklılığa bakıldığında okul öncesi bölümden mezun olan öğretmenlerin

çocuklara ilişkin yaratıcılık ölçeği puan ortalamalarının çocuk gelişimi bölümü açık öğretim mezunu öğretmenlerin çocuklara ilişkin yaratıcılık ölçeği puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Kaynakça

Çetin, Z., Üstündağ, A., Kerimoğlu, G., & Beyazıt, U. (2015). Ülkemizde ve dünyada çocuklarda yaratıcılığın ölçülmesinde kullanılan testlerin incelenmesi. *H.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 31-49.

Gruszka, A., & Tang, M. (2017). The 4P's creativity model and its application in different fields. In M. Tang, & C. H. Werner (Eds.), *Handbook of the management of creativity and innovation: Theory and practice* (pp. 51–71). World Scientific Press.

Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academy Press.

Yıldız Çiçekler, C., Alakoç Pirpir, D., & Aral, N. (2020). Turkish standardization of early childhood creativity scale. *Ilkogretim Online - Elementary Education Online*, 19(2), 817-830. <http://dx.doi.org/10.17051/ilkonline.2020.695260>

Yılmaz Özalp, E. (2005). *Yaratıcı düşünme testi-resim üretme (Test for creative thinking drawing production) Türkçe versiyonu*. [Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi].

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk dönemi, öğretmen, yaratıcılık

Erken Çocuklukta Yaratıcılık Ve Yürütücü İşlev Becerileri Arasındaki İlişki

Rabia Can¹, Zeynep Ezgi Ulukuş¹, Çiğdem Gedik¹, Beril Çiğdem¹, Dilan Bayındır¹

¹Balıkesir Üniversitesi

Bildiri No: 228 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Özet

Yaratıcılık birçoğumuzun sıklıkla kullandığı ancak evrensel ve genel geçer bir tanımı bulunmayan en genel ifadesiyle “farklı düşünce süreci” dir. En yaygın kabul gören ifade ile, yaratıcılık alışılmamış olan düşünceler oluşturma yetisidir (Sternberg, 2003). Özgünlük, esneklik, akıcılık ve detaylandırma boyutları yaratıcılığın boyutları olarak kabul edilir (Kaufman vd., 2011). Bu araştırma kapsamında incelenen bir diğer bilişsel beceri olan yürütücü işlevler ise amaca uygun şekilde plan yapma, dikkati yönlendirme, dikkati odaklama, dikkati yer değiştirme, gelen bilgileri depolama gibi becerileri içerir (Blair vd., 2005). İlgili literatür, yürütücü işlevler ve yaratıcılık arasındaki ilişkinin karmaşık yapısına işaret etmektedir. İlgili alan yazına katkı sağlamak ve bu iki değişken arasındaki ilişkinin daha açık şekilde anlaşılmasına katkı sunmak için bu araştırma gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı 48-72 aylık çocukların yürütücü işlev becerileri ve yaratıcılıkları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde tasarlanmıştır. Çalışma grubunu, Bursa Emek Ana Kucağı Çocuk Eğitim Merkezi’nde eğitim gören, yaşları 52 ila 73 ay arasında değişen, 18’i kız, 33’ü erkek olmak üzere 51 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, araştırmacılar tarafından geliştirilen Demografik Bilgi Formu, Lee ve Lee (2002) tarafından geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlanması Yuvacı (2017) tarafından yapılan Hibrit Yaratıcılık Testi ve Thorell ve Nyberg (2008) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Çiftçi, Uyanık ve Acar (2020) tarafından yapılan Çocukluk Dönemi Yürütücü İşlev Envanteri kullanılarak, 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde toplanmıştır. Hibrit Yaratıcılık Testi çocuklarla birebir uygulanırken, çocukların yürütücü işlev becerileri ise öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Etik ve yasal sorumluluklar, ön görülen kurallar ve izinler çerçevesinde yerine getirilerek ilgili okuldan, aileler ve çocuklardan izinler alınmıştır. Verilerin analizi aşamasında öncelikle SPSS programı ile skewness ve kurtosis değerleri incelenmiştir. Çarpıklık (skewness) +/- 2 ve basıklık (kurtosis) +/-7 değerleri kriter alınarak normallik varsayımları için kontrol edilmiştir (Curran vd., 1996). Verilerin normal dağıldığı bulunmuştur.

Elde edilen veriler doğrultusunda yürütücü işlevlerin ilk boyutu olan çalışan bellek ile yaratıcılığın boyutlarından imgelem ($r=-.278$, $p=.04$) ve yeni eleman ekleme ($r=-.356$, $p=.01$) arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu, aynı zamanda yürütücü işlevlerin ikinci boyutu olan ketleyici kontrol ve yaratıcılığın boyutlarından esneklik arasında ($r=-.285$, $p=.04$) arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca çocukların yaratıcılık ve yürütücü işlev puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Sonuçlar, yürütücü işlevlerin boyutları ve yaratıcılığın çeşitli boyutları arasında negatif anlamlı ilişkileri göstermiştir. İlgili literatürün de değindiği gibi yürütücü işlevler ve yaratıcılık arasındaki ilişki karmaşıktır. Çalışan bellek, görünüşte ilgisiz şeyler arasındaki bağlantıları görme ve bütünleşik bir bütünden öğeleri ayırma yeteneğimizdir ve dolayısıyla yaratıcılık ile ilgili olduğu düşünülebilir. Çünkü yaratıcılık, öğeleri ayırıp yeni yollarla yeniden birleştirmeyi içerir. Ketleyici kontrol boyutunda ise esnekliğinin yaratıcı bir süreçte orijinal fikirlerin ve çözümlerin üretilmesini kolaylaştırabileceğini belirten görüşler vardır. Bu görüşün, araştırma bulguları ile uyumlu olduğu söylenebilir. Belirlenen iki araştırma değişkeni arasındaki ilişkinin anlaşılması için başka araştırmalara gereksinim duyulduğu açıktır.

KAYNAKÇA

Blair, C., Zelazo, P. D. ve Greenberg, M. T. (2005). The measurement of executive function in early childhood. *Developmental Neuropsychology*, 28, 561–571. <https://doi.org/10.4324/978020376424>

Curran, P. J., West, S. G. ve Finch, J. F. (1996). The robustness of test statistics to nonnormality and specification error in confirmatory factor analysis. *Psychological Methods*, 1 (1), 16–29.

Çiftçi, HA, Uyanık, G. ve Acar, İ. H. (2020). Çocukluk Dönemi Yürütücü İşlevler Envanteri English Formunun 48-72 aylık çocuklar için geçerli ve güvenilirlik çalışması. *Erken Çocuk Çalışmaları Dergisi*, 4 (3), 762-787.

Kaufman, J. C., Kaufman, S. B. ve Lichtenberger, E. O. (2011). Finding creative potential on intelligence tests via divergent production. *Canadian Journal of School Psychology*, 26(2), 83-106. <https://doi.org/10.1177/0829573511406511>

Lee, S.D. ve Lee, K.W. (2002). *Integrated Initiative Test Manual*. Seoul: Hakmoonsa.

Sternberg, R. J. (2003). The development of creativity as a decision-making process. In R. K. Sawyer (Ed.), *Creativity and Development* (pp. 91-134). Oxford University.

Thorell, L. B., ve Nyberg, L. (2008). The Childhood Executive Function Inventory (CHEXI): A new rating instrument for parents and teachers. *Developmental Neuropsychology*, 33, 536-552. DOI:10.1080/87565640802101516

Yuvacı, Z. (2017). Okul öncesi eğitim alan 6 yaş çocuklarının yaratıcılık düzeylerinin öğretmenlerinin ve sınıf ortamlarının yaratıcılıklarına göre incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Yürütücü İşlevler, Erken Çocukluk Dönemi.

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Yöneticilerin Uzaktan Hizmet İçi Eğitime İlişkin Görüşleri Ve Mesleki Gelişimlerine Katkıları

Yeliz Erdoğan¹, Raziye Günay Bilaloğlu¹

¹ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 65 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Son yıllarda yaşamın her alanında hızlı yenilikler ve değişimler gerçekleşmekte olup bireyler ve kurumlar bu sürece uyum sağlayabildikleri ölçüde başarıya ulaşmaktadır. Günümüzde de bir örgün eğitim kurumundan mezun olarak elde edilen mesleki bilgi ve beceriler hızla değişen ve gelişen bilgi toplumunda zamanla yetersiz kalmakta ve hayat boyu öğrenme kavramını karşımıza çıkarmaktadır. Çalışanların mesleki gelişimlerinin önemli bir parçasını oluşturan hizmet içi eğitim faaliyetleri kişilerin tüm yaşamları boyunca öğrenme sürecinin içinde bulunan bir alt süreçtir. Eğitim kademesinde bulunan çalışanların 21.yy becerilerine sahip, araştıran, sorgulayan, eleştirel bakış açısına sahip öğrenciler yetiştirebilmeleri için hızla değişen ve gelişen dünyaya ayak uydurarak bu değişimleri iyi takip etmeleri ve bireysel gelişimlerine sürekli katkıda bulunmaları gerekmektedir. Eğitim teknolojilerindeki yenilikler bireysel gelişimde önemli bir rol oynamaktadır. Bilgisayarlı eğitim, internet aracılığıyla uzaktan eğitim veya sanal eğitim gibi eğitimlerin yaygınlaşmış olması dikkat çekicidir. Böylece bireylerin hayat boyu öğrenmelerinin desteklenerek mesleki yeterliliklerinin günün koşullarına uygun hale getirilmesi, mesleki ihtiyaçlarının içinde bulunulan zaman ve becerilere göre karşılanması uzaktan hizmet içi eğitim faaliyetlerinin gerekliliğini ve önemini ortaya koymaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın amacı okul öncesi eğitim kurumlarındaki yöneticilerin uzaktan hizmet içi eğitime ilişkin görüşlerinin ve bu eğitimin mesleki gelişimlerine katkılarının incelenmesidir. Bu amaçla araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenemolojik) çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Gaziantep ilinin Şehitkâmil ve Şahinbey ilçelerinde görev yapmakta olan 12 okul öncesi eğitim kurumu yöneticisi oluşturmaktadır. Araştırma grubunun belirlenmesinde amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu seçiminde dikkat edilen ölçüt ise yöneticilerin yüz yüze hizmet içi eğitimlerinin yanında uzaktan hizmet içi eğitim uygulamalarının en az üç tanesine katılmış ve bu eğitimleri tamamlamış olmasıdır. Araştırma verileri kişisel bilgiler formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme formunda katılımcıların uzaktan hizmet içi eğitime ilişkin düşünceleri, uzaktan hizmet içi eğitimin avantajları, dezavantajları, yaşadıkları sorunlar, çözüm önerileri ve mesleki gelişimlerine katkıları gibi konulara ait açık uçlu sorular yer almaktadır. Görüşme soruları ilgili alan yazın taraması yapılarak hazırlanmış, ardından üç uzmanın görüşü alınarak verilen öneriler çerçevesinde sorular yeniden düzenlenmiştir. İki okul yöneticisine pilot uygulama yapılarak formun dil, anlatım ve anlaşılabilirliği gözden geçirilerek formun son hali verilmiştir. Araştırma etiği çerçevesinde katılımcılara görüşme esnasında ses kaydı alınacağı ve bu kaydın yalnız bu araştırma amacıyla kullanılacağı bilgisi verilerek, gerekli izinler alınmıştır. Gönüllülük ilkesine göre katılım sağlayan okul yöneticileriyle görüşmeler uygun gördükleri gün ve saatte kendi okullarının sessiz, aydınlık ve ferah bir odasında sosyal mesafe kurallarınca gerçekleştirilmiş olup, görüşmeler ortalama 20 dakika sürmüştür. Çalışmada elde edilen veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Analiz öncesinde ses kayıtları transkript edilmiş ve toplam 24 sayfa yazılı metin elde edilmiştir. İçerik analizi katılımcıların uzaktan hizmet içi eğitime ilişkin, görüş, deneyim, algı ve önerilerini ortaya koymak amacıyla verilerin kodlanmasıyla ve analitik yapı (kategori ve tema) çerçevesinde yapılmıştır. Verilerin analizi devam etmekle birlikte ön bulgularda, uzaktan hizmet içi eğitimlerin mesleki yeterlilik kazandırması, güncel konuların yer alması, eğitimlerdeki uzmanların nitelikli olması bakımından yöneticilerin ihtiyaçlarını karşıladığı görülmüştür. Öte yandan yöneticiler uzaktan hizmet içi eğitimleri, zaman bakımından tasarruflu olması, eğitime istenilen mekân ve zamanda ulaşılabilirliğine ilişkin esnekliğin yer alması ve eğitimleri seçme şansının olması gibi özellikleri nedeniyle avantajlı olarak değerlendirirken; eğitimlerin yenilikçi yöntem ve tekniklerden uzak

tasarlanmasını ve çoğunlukla düz anlatım tekniğinin kullanılmasını, eğitimlerde karşılıklı etkileşimin az olmasını ya da hiç olmamasını, teknolojik alt yapı ve bağlantı sorunlarının yaşanmasını ise uzaktan hizmet içi eğitimlerin dezavantajları olarak değerlendirmişlerdir. Okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri uzaktan hizmet içi eğitimlerin kişisel gelişim alanı, teknoloji ve dijital okuryazarlık, yöneticilik ve öğretmenlik uzmanlık alanlarına katkı sağladığını, ek olarak güncel alan bilgilerine yönelik mesleki yeterlilikleri arttırdıklarını ifade etmişlerdir. Araştırmada verilerin analizi devam etmekte olup bulgu, sonuç ve tartışma bölümleri ilerleyen süreçte tamamlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi eğitim kurumu yöneticileri, uzaktan hizmet içi eğitim, mesleki gelişim

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri İle Çocukların Motivasyonları Arasındaki İlişki

Hatice Aydın¹, Hacer Elif Dağlıoğlu¹

¹Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 293 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile okul öncesi dönem çocuklarının motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada ayrıca öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin yaşa, öğrenim durumuna, hizmet yılına ve görev yaptığı kurum türüne göre; çocukların motivasyon düzeylerinin ise yaşa, cinsiyete ve okul öncesi eğitime devam ettiği kurum türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığı da değerlendirilmektedir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Ankara'nın Çankaya ve Pursaklar ilçelerinde MEB'e bağlı resmi ve özel anasınıfları ile bağımsız anaokullarında yürütülmüştür. Uygun örnekleme yöntemi ile çalışma grubu oluşturulmuş ve 151 öğretmene ve sınıflarında rastgele belirledikleri çocuklardan 283'ü kız, 280'i erkek olmak üzere toplam 563 çocuğa ulaşılmıştır. Verilerin toplanmasında öğretmen ve çocuklara yönelik kişisel bilgi formları, Dinçer ve Akgün (2015) tarafından geliştirilen "Okul Öncesi Öğretmenleri için Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği" ve Özbey ve Dağlıoğlu (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Çocuklar için Motivasyon Ölçeği (DMQ18)" kullanılmıştır. Öğretmen bilgi formunu ve ölçekleri öğretmenler, çocuk bilgi formunu ise ebeveynler doldurmuştur. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan her iki ölçekten elde edilen faktör ve ölçek toplam puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmış ve verilerin normal dağılım sergilediği görülmüştür (Büyükoztürk, 2017). Bu nedenle parametrik analiz tekniklerinin kullanılmasına karar verilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerilerinin ve çocukların motivasyonlarının ne düzeyde olduğunu belirlemek için betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile çocukların motivasyonlarının demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini incelemek için ilişkisiz örneklem t testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) kullanılmıştır. İki grubun yer aldığı değişkenlerde ilişkisiz örneklem t testi kullanılırken, ikiden fazla grubun yer aldığı değişkenlerde ise ANOVA kullanılmıştır. Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile çocukların motivasyonları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını incelemek için ise Pearson Korelasyonu hesaplanmış ve anlamlılık düzeyi .05 olarak belirlenmiştir. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde mesleki becerilerinin öğretmen çocuk etkileşimine göre daha iyi düzeyde olduğu ve sınıf yönetimi becerilerinde yaşlarına ve hizmet yıllarına göre anlamlı farklılık bulunmazken öğretmen çocuk etkileşiminde lisans ve lisansüstü programlardan mezun olan öğretmenlerin önlisans programlarından mezun olanlara göre becerilerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer olarak okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ölçeğinin öğretmen çocuk etkileşimi alt boyutunda resmi bağımsız anaokulu ve resmi ilköğretim okulları bünyesindeki anasınıflarında çalışan öğretmenlerin özel bağımsız anaokullarında görev yapanlara göre anlamlı düzeyde yüksek puan elde ettikleri bulunmuştur. Araştırmaya katılan çocukların motivasyon düzeylerine bakıldığında, "Okul Öncesi Çocuklar için Motivasyon Ölçeği (DMQ18)"nin üst düzey memnuniyet faktöründe en yüksek puan ortalaması, olumsuz tepki faktöründe ise en düşük puan ortalaması görülmüştür. 48 aydan büyük çocukların bilişsel sebatlarının daha küçük çocukların bilişsel sebatlarından ve 60-72 aylık çocukların genel yeterliliklerinin küçük yaş grubu çocukların genel yeterliliklerinden anlamlı düzeyde yüksek olduğu, yetişkinlerle sosyal sebat ve genel yeterlilik alt faktörlerinde kız çocuklar lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu belirlenmiştir. Kaba motor sebat faktörü hariç, diğer faktörlerde çocukların okul öncesi eğitime devam ettiği kurum türlerine göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Özellikle yetişkinlerle ve çocuklarla sosyal sebat faktörlerinde resmi bağımsız anaokullarına ve özel ilköğretim bünyesindeki anasınıflarına devam eden çocukların diğer kurumlardaki çocuklara göre

öne çıktıkları görülmüştür. Bununla birlikte resmi bağımsız anaokuluna devam eden çocukların üst düzey memnuniyet faktöründe özel bağımsız anaokuluna devam eden çocuklardan; olumsuz tepki faktöründe resmi ilköğretim bünyesindeki anasınıflarına devam eden çocuklardan daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Özel ilköğretim bünyesindeki anasınıflarına devam eden çocukların ise bilişsel sebat ve genel yeterlilik faktörlerinde özel bağımsız anaokuluna devam eden çocuklardan; olumsuz tepki faktöründe resmi ilköğretim bünyesindeki anasınıflarına devam eden çocuklardan daha yüksek puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur. Ayrıca Okul Öncesi Öğretmenleri için Sınıf Yönetimi Becerileri Ölçeği'nden alınan toplam puanlar ve mesleki beceriler faktöründen alınan puanlar ile "Okul Öncesi Çocuklar için Motivasyon Ölçeği"nin bilişsel sebat, kaba motor sebat, çocuklarla sosyal sebat ve genel yeterlilik faktörlerinden alınan puanlar arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki, yetişkinlerle sosyal sebat faktöründen alınan puanlar arasında ise düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna göre okul öncesi öğretmenlerinin sınıf yönetiminde özellikle mesleki becerilerinin çocukların motivasyonları ile genel olarak ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Kaynakça

Büyüköztürk, S. (2017). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni SPSS uygulamaları ve yorum. *Ankara: Pegem*.

Dinçer, Ç. & Akgün, E. (2015). Okul öncesi öğretmenleri için sınıf yönetimi becerileri ölçeğinin geliştirilmesi ve öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(177), 187-201.

Özbey, S. & Dağlıoğlu, H. E. (2017). Adaptation study of The Motivation Scale For The Preschool Children (DMQ18). *International Journal of Academic Research*, 2(1), 1-14.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmeni, Sınıf Yönetimi Becerisi, Okul Öncesi Dönem, Motivasyon

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Tükenmişlik Düzeyleri ile Çocuklar İçin Kullandıkları Mutluluk Artırıcı Stratejiler Arasındaki İlişki

Şeyma Türen¹, Meral Taner Derman¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 99 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Tükenmişlik; bireysel tatminsizlik, olumsuz çalışma koşullarına maruz kalma, meslekte hayal edilenlerin gerçekte karşılığını bulamama, özel yaşam ile çalışma hayatının dengelenememesi ve stresle baş edebilme konusunda yaşanan yetersizlikler, yıpranma, enerji yoksunluğu ve mutsuz hissetme biçiminde kendini gösteren ruh halidir (Umutlu, 2021). Bu duruma azalmış verimlilik duygusu, düşük motivasyon ile çalışma ortamında işlevsiz tutum ve davranışlar eşlik etmektedir. Tükenmişlik konusunda asıl problem, kişilerin genellikle tükenmişlik halinin üstesinden gelmek yerine tükenmişliğin yol açtığı durumla uyumlu bir psikolojiye bürünmesidir. Bu psikolojik durum yavaş yavaş gelişmesi nedeniyle uzun süre fark edilmeyebilir (Dolgun, 2010; Kulkarni, 2006). Tükenmişlik özellikle insanlarla birebir iletişim gerektiren mesleklerde daha yüksek oranda görülmektedir. Eğitim öğretim hizmeti sunan ve doğrudan iletişim gerektiren mesleklerden olan öğretmenlik, stresli olması ve bu stresin iş tatminini azalması nedeniyle anlamlı bir meslek olarak başlanmasına rağmen tükenmişliğe yol açabilmektedir (Agyapong, 2022; Schaack, 20220). Öğretmenlerin tükenmişlikleri ise çocukları etkilemektedir. Gelişimin en hızlı olduğu okul öncesi dönemde eğitim veren öğretmenlerin tükenmişlik yaşamaları da çocukların gelişimleri üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır (Yıldırım, 2016).

Karakter gelişiminin başladığı, olumlu veya olumsuz birçok davranış kalıbının oluştuğu, yaşam becerilerinin öğrenildiği çocukluk dönemi ve bu dönem yaşantıları, ilerleyen yaşam süreçlerinde ruh sağlığını önemli düzeyde etkilemektedir. İdeal olarak çocukluk, olumsuz yaşantılarının az olmasının yanında olumlu deneyimlerinin de yeterli düzeyde yaşanması durumudur (Doğan ve Aydın, 2021). Çocukların yaşamlarının ilk yıllarında hayata olumlu bakabilme ve ümitli olmaları için mutluluk duygusunu güçlü bir biçimde yaşamaları gerekmektedir (Demiriz ve Ulutaş, 2016). Bu dönemde çocukların üzerinde en çok etkisi olan ve mutluluk duygusunu destekleyecek kişiler arasında okul öncesi öğretmenleri bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmenleri tarafından verilen eğitimin niteliği oldukça önemli olmakta, bu dönemde kullanılan yöntem, teknik ve yaklaşımlar çocukların okul algısının, akademik başarısının ve sosyal duygusal gelişimlerinin yanı sıra mutluluk düzeylerini de olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Sapsağlam vd., 2021). Bu önemli durum göz önüne alınarak yapılan literatür taraması sonucunda öğretmenlerin tutum ve davranışlarını şekillendirebilen ve çocukları etkileyebilen tükenmişlik düzeyleri ile çocukların mutlu olmalarını desteklemek için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejileri arasındaki ilişkiyi inceleyen herhangi bir çalışma gerçekleştirilmediği görülmektedir. Bu nedenle yürütülen bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri ile çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, nicel araştırma desenlerinden ilişkiisel tarama modeli kullanılarak yürütülmektedir. Araştırmanın örneklemini Bursa ilinde görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluştururken, veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Tükenmişlik Ölçeği-Kısa Formu" ve "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Çocuklar İçin Kullandıkları Mutluluk Artırıcı Stratejiler Ölçeği" kullanılmıştır. Veri toplama süreci devam eden araştırmada elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilecektir. Öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ile çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkiyi belirlemek için korelasyon analizlerinden yararlanılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri ve çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejileri bazı demografik değişkenler açısından incelenecektir.

Kaynakça

Agyapong, B., Obuobi-Donkor, G., Burbach, L., & Wei, Y. (2022). Stress, burnout, anxiety and depression among teachers: A scoping review. *International journal of environmental research and public health*, 19(17), 10706.

Demiriz, S., & Ulutaş, İ. (2016). Çocuklar ne kadar mutlu? bazı değişkenlere göre çocuklarda mutluluğun belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 16-24.

Doğan, T., & Aydın, F. T. (2021). Mutlu Çocuklar Mutlu Yetişkinler mi Oluyor?. *İnsan ve Toplum*, 11(1), 69-95.

Dolgun, U. (2010) Tükenmişlik sendromu. D. Ergün Özler (Ed.). *Örgütsel davranışta güncel konular* içinde (s. 287-311). Ekin Kitabevi.

Kulkarni, G. K. (2006). Burnout. *Indian journal of Occupational and environmental medicine*, 10(1), 3-4. <https://doi.org/10.4103/0019-5278.22887>

Sapsağlam, Ö, Karabulut, R., & Ekici, İpek. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin kariyer uyumlulukları ve çocuklar için kullandıkları mutluluk artırıcı stratejiler arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 5(1), 209–227. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202151307>

Schaack, D. D., Le, V. N., & Stedron, J. (2020). When fulfillment is not enough: Early childhood teacher occupational burnout and turnover intentions from a job demands and resources perspective. *Early Education and Development*, 31(7), 1011-1030. <https://doi.org/10.1080/10409289.2020.1791648>

Umutlu, S. (2021). *Kadınlarda iş-aile-yaşam dengesi ve tükenmişlik*. Astana Yayınları

Yıldırım, G.(2016). Okul öncesi öğretmenlerinin meslekte tükenmişlik ve psikolojik yılmazlık düzeyi ilişkisi. *Journal of Turkish Studies*, 11(14), 811-826. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.9722>

Anahtar Kelimeler: okul öncesi öğretmenleri, öğretmen tükenmişliği, mutluluk artırıcı stratejiler

Okul Öncesi Sınıfında Öğretmenin Duygu Koçluğu Yaklaşımı Kullanmasının Sınıf Yönetimine Etkisi

Merve Nevruzoğlu¹, Nalan Kuru¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 137 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Okul öncesi eğitim yılları gelişim hızının oldukça yüksek olduğu kritik bir dönemdir. Bu dönemde çocuklar duygu ve düşüncelerini henüz yeterince ifade edememekte, çevrelerinde bulunan yetişkinler tarafından çocukların doğru bir şekilde desteklenmesi ve onlara rehberlik edilmesi gerekmektedir. Sınıf yönetimi, bir sınıf ortamının kaliteli olması ve olumlu öğrenme ortamları oluşturulması için elzemdir. Sınıfta çocukların kendilerini ait ve güvende hissedecekleri ortamın oluşabilmesi için ise öğretmenin sınıf yönetiminde kullandığı stratejiler oldukça önemlidir. Öğretmenin özellikle istenmeyen davranışlar karşısında uyguladığı yöntemler sınıf iklimini etkilemektedir. Duygu koçluğu yaklaşımı, çocukların zorlandıkları duygular ile ilgilenen, bunu yaparken de öz yeterlik ve öz düzenleme gibi sosyal duygusal becerilerini geliştirmeyi hedefleyen ilişkiyel bir yaklaşımdır. Sınıf yönetiminde öğretmen ve çocuk arasındaki ilişkinin önemi göz önüne alındığında duygu koçluğu gibi çocukların duygularına önem veren ilişkiyel davranış yönetimi modellerinin sınıf yönetiminde tercih edilmesi halinde daha pozitif bir sınıf ortamı oluşacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda çalışmada okul öncesi dönem sınıflarında öğretmenin duygu koçluğu yaklaşımı kullanmasının, sınıf yönetiminde istenmeyen davranışlar karşısında uyguladığı yöntemlere etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel bir çalışma yürütülmüş ve çoklu durum çalışması deseni tercih edilmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılında Bursa ilinde bulunan ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi bir anaokulunda görev yapmakta olan gönüllü 2 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılar aynı okul ve aynı yaş grubunda çalışan öğretmenler arasında amaçlı örnekleme yolu ile seçilmiştir. Her ikisi de lisans mezunu olan öğretmenlerden biri (Ö1) mesleğinin ilk yılında iken diğer öğretmen (Ö2) mesleğinde 13. yılını geçirmektedir. Veri toplama araçları olarak araştırmacı tarafından hazırlanmış "Öğretmen Kişisel Bilgi Formu", yarı yapılandırılmış "Görüşme Formu" ve "Gözlem" tekniği ile veriler toplanmış ve notlar alınmıştır. Veri toplama sürecinde, eğitim öncesindeki ilk 2 hafta içinde öğretmenler ile ön görüşme ve gözlemler yapılmıştır. Sonrasında öğretmenler konunun uzmanı tarafından verilen duygu koçluğu yaklaşımının temel alındığı "Emotion Coaching Duygu Dostu İletişim Temel Düzey Eğitim" almışlardır. Eğitim sonrasındaki sekiz hafta boyunca "Çevrimiçi Görüşmeler" ile öğretmenlere mentörlük desteği sağlanmış ve sürece yönelik notlar tutulmuştur. 2 haftalık aranın ardından son görüşme ve gözlemlerin yapıldığı çalışma toplam 14 hafta sürmüştür. Çalışma öncesi ve sonrası her iki sınıfta 12'şer saat gözlem yapılmıştır. Sekiz haftalık mentörlük sürecinde yapılan 24'er saatlik gözlem ile birlikte yapılan toplam gözlem süresi 96 saattir. Verilerin çözümlenmesinde ise hem betimsel analiz hem de içerik analizinden faydalanılmıştır.

Çalışma öncesinde yapılan görüşme ve gözlemler neticesinde elde edilen bulgulara göre Ö1'in istenmeyen davranışlar karşısında sözel uyarıya çok sık başvurduğu, verdiği toplam 224 sözel uyarının içinde "yerine otur, yerinden kalkma, düzgün dur, arkana yaslan" gibi hareketi kısıtlayacak ifadeleri toplam 143 kez tekrarladığı görülmüştür. Bunun yanında 41 kez mahrum bırakma söyleminde bulunurken 23 kez ise bu söylemleri gerçekleştirdiği gözlenmiştir. 19 kez göz teması ile istenmeyen davranışa tepki veren öğretmen bu süreçte 11 kez çocukların duygularını reddetme 11 kez ise duyguya kayıtsız kalma tepkisi vermiştir. Bu bulgulardan hareketle, eğitim öncesinde Ö1'in sınıf yönetiminde gelişimsel modelden uzak davrandığı ve tepkisel modeli tercih ettiği söylenebilir. Ö2 ise çalışma öncesinde istenmeyen davranışlar karşısında 64 kez sözel uyarı vermiş, 51 kez göz teması kurmuş, 18 kez de çocukla konuşarak çözüm bulma

yoluna gitmiştir. Bununla birlikte Ö1'e oranla çocuklara karşı daha gelişimsel ve önlemsel yaklaştığı düşünülen Ö2'nin de 11 kez duygu reddetme ve 7 kez duyguya kayıtsız kalma davranışında bulunduğu gözlenmiştir.

Duygu koçluğu temelli "Emotion Coaching Duygu Dostu İletişim Temel Düzey Eğitim" ve mentörlük sürecinin ardından öğretmenler son iki hafta boyunca yine 12'şer saat gözlenmiş ve son görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Buradaki bulgulara göre Ö1'in sınıf yönetiminde kullandığı yöntemlerde büyük değişiklikler olduğu görülmüştür. Öğretmen'in sözel uyarıları oldukça azalmış ve toplamda 29 kez uyarı vermiştir. Mahrum bırakma söylemleri 7'ye düşerken yalnızca 1 kez mahrum bırakma eyleminde bulunmuştur. Duygu reddetme 1, duyguya kayıtsız kalma 2 kez gözlenirken Ö1'in istenmeyen davranışlar karşısında 13 kez duygu koçluğu yaptığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte sınıfta önlemsel yöntemlere daha sık başvurduğu ve çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak daha çok hareket alanı tanıdığı gözlemlenmiştir. Ö2'nin eğitim sonrası bulguları incelendiğinde sözel uyarıları 13'e düşmüş, göz teması kurarak verdiği uyarıları da aynı şekilde azalmıştır. Bununla birlikte öğretmen eğitim sonrasındaki süreçte duygu reddetme ve duyguya kayıtsız kalma davranışı hiç göstermezken istenmeyen davranışlar karşısında 31 kez duygu koçluğu yöntemini kullanmıştır.

Sonuç olarak sınıflarında duygu koçluğu yönetimini kullanan her iki öğretmenin de sınıf yönetiminde istenmeyen davranışları azaltmak için uyguladığı yöntemlerde pozitif yönde bir değişim olduğu görülmüştür. Duygu koçluğu yaklaşımının okul öncesi sınıflarında kullanılması, öğretmenin duygulara yönelik farkındalığını artırmış, çocuk ile öğretmen arasındaki ilişkiyi geliştirmiş ve öğretmenin sınıf yönetimi stratejilerini olumlu yönde değiştirmiştir. Sınıflarında duygu koçluğu kullanan öğretmenlerin sınıf yönetiminde daha az zorlandıkları ve daha pozitif bir sınıf ortamı oluşturdukları gözlenmiştir. Buradan hareketle duygu koçluğu yaklaşımının sınıf yönetiminde kullanılabilir uygun bir model olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: duygu koçluğu, okul öncesi, sınıf yönetimi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Gürültü Ve Sessizlik Kavramına İlişkin Algıları

Beyza Demirel¹, Berrin Akman², Dila Nur Yazıcı²

¹Muş Alparslan Üniversitesi

²Hacettepe Üniversitesi

Bildiri No: 205 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Okul öncesi sınıflarında dil, iletişim ve diğer sosyal etkinlikler yer almaktadır ve bu etkinliklerin verimli bir şekilde gerçekleşmesi için hem çocukların hem de öğretmenlerin konuşabilmesi ve birbirini duyabilmesi gerekmektedir (McAllister vd, 2019). Rahatsız edici, nahoş veya istenmeyen ses olarak tanımlanan gürültü (Reybrouck vd., 2019), okul öncesi ortamlarda sıklıkla görülmektedir (Yuan vd., 2023). Alan yazında okul öncesi öğretmenleri tarafından gürültünün daha çok sınıf içinde istenmeyen davranış olarak ifade edildiği, sessizliğin ise beklenen davranış olarak ifade edildiği görülmektedir (Nezihoğlu & Sabancı, 2010; Öztürk & Gangal, 2016; Sadık, 2002; Saltalı & Arslan, 2013; Temiz, 2020; Thornberg, 2006; Uysal vd, 2010). Ancak bu çalışmalarda okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında yaşadıkları gürültü ve sessizlik durumlarını tam olarak betimlemedikleri görülmüştür. Bu noktada belirli bir sesin gürültü olarak algılanmasının insanlar arasında değişebileceği düşünülmelidir. Örneğin oyun oynayan çocuklar bir kişi tarafından müzik gibi algılanırken diğerine göre gürültü olarak algılanabilmektedir (Grebennikov, 2006). Bu noktadan hareketle gürültü ve sessizlik kavramının okul öncesi öğretmenlerine göre nasıl algılandığının incelenmesi bu araştırmanın ana amacını oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranacaktır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin gürültü kavramına ilişkin algıları nelerdir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin sessizlik kavramına ilişkin algıları nelerdir?

Yöntem

Okul öncesi öğretmenlerinin gürültü ve sessizlik kavramına ilişkin algılarının incelenmesini amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desende tasarlanmıştır. Fenomenolojide, araştırmacı belirli bir olguya odaklanır, katılımcılarla derinlemesine görüşmeler yoluyla veri toplar ve ardından onların algılarında neyin ortak olduğunu belirler (Frankel vd, 2012). Araştırmanın çalışma grubunu Ankara İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı anaokulu ve anasınıflarında görev yapan 20 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme olasılıklı olmayan örnekleme yöntemlerinden kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma için gerekli etik kurul onayı Hacettepe Üniversitesi Etik Kurul komisyonundan alınmıştır. Araştırmada veriler 2022-2023 yılı Bahar döneminde araştırmacılar tarafından hazırlanan ve uzman görüşü alınarak son hali verilmiş olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ve öğretmen demografik formu ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında ses kaydı alınarak toplanan veriler nitel veri analiz yöntemlerinden içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırmada aktarılabirliği sağlamak için amaçlı örnekleme ve ayrıntılı betimleme; inandırıcılığı sağlamak için ise katılımcı teyidi kullanılmıştır.

Bulgular ve Sonuç

Araştırmanın bulguları ışığında öğretmenlerin okul öncesi sınıflarında gürültü kavramını amacı olmayan, yüksek sesle konuşma ve eğitim sürecini olumsuz etkileyen rahatsız edici durum olarak tanımlarken, sessizlik kavramını ise sınıf kurallarına uyulduğu, sınıfta istenmeyen davranışların kontrol altına alındığı ve çocukların odaklandıkları anlar olarak tanımladıkları görülmüştür. Okul öncesi sınıflarında

gürültünün sınıfa geldikleri ve sınıftan ayrıldıkları zamanlarda, oyun ve hareket etkinliği, serbest zaman ve etkinlik geçişleri esnasında görüldüğünü belirlenirken, sessizliğin çocukların yorgun oldukları zamanlar, fen ve kitap etkinliği ile yemek saatleri sırasında görüldüğü belirlenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi sınıflarında gürültü ve sessizlik anlarını etkileyen faktörleri; çocukların bireysel farklılıkları, gelişimsel özellikleri, sınıftaki çocuk sayısı ve farklı yaş gruplarının bir arada olması ile ilişkili olarak tanımladıkları belirlenmiştir.

Kaynakça

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw-hill.

Grebennikov, L. (2006). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf gürültüsüne maruz kalması. *International Journal of Early Years Education*, 14 (1), 35-44

McAllister, A., Rantala, L., & Jónsdóttir, V. I. (2019). The Others Are Too Loud! Children's Experiences and Thoughts Related to Voice, Noise, and Communication in Nordic Preschools. *Frontiers in psychology*, 10, 1954.

Nezihoğlu, G., Sabancı, A. (2010). İlköğretim okul yöneticilerinin görüşlerine göre öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla başa çıkma yöntemleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(2), 41-53.

Öztürk, Y., & Gangal, M. (2016). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin disiplin, sınıf yönetimi ve istenmeyen davranışlar hakkındaki inançları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 593-608.

Reybrouck, M., Podlipniak, P., & Welch, D. (2019). Music and noise: Same or different? What our body tells us. *Frontiers in psychology*, 10, 1153.

Sadık, F. (2002). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içinde karşılaştıkları problem davranışlar. *Öğretmen Dünyası*, 23(272), 31-34.

Temiz, S. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin sınıflarında karşılaştıkları öğrenci davranış problemleri, bu problemlerin öğretme-öğrenme sürecine etkileri ve bunları yönetme stratejileri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 1(1), 1-10.

Thornberg, R. (2006). Hushing as a moral dilemma in the classroom. *Journal of moral education*, 35(1), 89-104.

Uysal, H., Altun, S. A., & Akgün, E. (2010). Okulöncesi öğretmenlerinin çocukların istenmeyen davranışları karşısında uyguladıkları stratejiler. *İlköğretim Online*, 9(3), 971-979

Yuan, J., Wang, X., Zhu, J., & Tian, M. (2023). The effect of background music and noise on alertness of children aged 5-7 years: An EEG study. *Cognitive Development*, 66, 101295.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi öğretmeni, gürültü, sessizlik

Benlik Saygısında Aile Ve Sosyal Medyanın Etkisinin Araştırılması

Salime Yıldırım¹, Sultan Kavas¹, Serdar Arcagök¹

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Bildiri No: 276 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

BENLİK SAYGISINDA AİLE VE SOSYAL MEDYANIN ETKİSİ1*

Salime YILDIRIM 2** Sultan KAVAS3** Serdar ARCAGÖK4***

Kişinin benlik kavramına dâhil olan her bir “ben” parçasına ilişkin duyduğu memnuniyet, saygı, değer yani genel olarak kişinin kendini yorumlaması sonucu oluşan önemlilik, değerlilik ve saygı değerlilik durumu “benlik saygısı” olarak açıklanmaktadır (Arıcak, 1999). Kişilerde benlik saygısına etki eden faktörler arasında; bireyin yaşadığı aile ortamı, anne-baba tutumu, okul ve arkadaş çevresi, sağlık durumu, cinsiyet, yaşadığı toplum gibi pek çok etmen bulunmaktadır (Kımtır, 2008). Bu doğrultuda ailenin çocuğun benlik saygısı üzerinde etkilerinin fark edilmesi ve neler yapılması konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Aynı doğrultuda sosyal medyada kişinin benlik saygısını etkileyen faktörlerdendir. Sosyal medyanın bireyin benlik saygısı üzerindeki etkisinin araştırılması, benlik saygısı üzerindeki olumlu-olumsuz etkilerinin tespit edilip buna göre önlemler belirlemekte bu doğrultuda önem teşkil etmektedir. Bu araştırmanın amacı ailenin ve sosyal medyanın benlik saygısına etkilerini belirlemektir. Araştırma nitel araştırma modellerinden bütüncül tek durum modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 Çanakkale il merkezlerinde öğrenimlerini sürdüren okul öncesi öğrencileri ve onların aileleri oluşturmaktadır. Araştırma veri toplama aracını “ Ebeveyn ve Çocuk Görüşme Formu” oluşturmaktadır. Araştırma verileri iki veri kodlayıcısı tarafından kod ve temalara ayrılarak analiz edilmiştir. Araştırma verileri N-Vivo nitel veri analiz programı ile modelleştirilmiştir. Araştırma bulgularının sonucunda çocukların büyük bölümünün son zamanların popüler olan uygulamaları kullandığı, bazı çocukların ise sosyal medya kullanmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı velilerin çocukların en çok hangi platformlarına yöneldiği bilgisinin olmadığı ortaya çıkmıştır. Çocukların “Instagram”, “Facebook”, “TikTok”, “Youtube” ve “Twitter” uygulamalarını sıklıkla kullandığı belirtilmektedir. Bu durum çocukların popüler olana yöneldiğini göstermektedir. Veliler, sosyal medya uygulamalarının çocukları olumsuz etkileri olduğu görüşünü belirtmektedir. Bu olumsuz etkileri; “Doyumsuzluk”, “Odaklanmada güçlük”, “Çocukta sıradanlaşma”, “Yapaylık”, “Hiçbir şeyden keyif almama”, “Daha agresif olma”, “Çocukların düşüncelerini istenilen şekilde yönlendirme”, “Sosyal medyada göz önünde olan ilişkilere benzeme isteği”, “Gelişiminde olumsuzluk ve mutsuz olma” şeklinde nitelendirilmektedirler. Bazı veliler ise araştırma yapabilmek yeteneklerini geliştirdiğini düşünerek olumlu etkileri de olduğunu ifade etmektedir. Velilere sosyal medyanın olumsuzluklarıyla başa çıkma yöntemleri sorulduğunda ise velilerin bir bölümünün çocukları uzak tutmayı bir çözüm olarak görmektedir. Bunun yanı sıra diğer bir kesim doğru seçim yapmaya teşvik etmek gerektiği görüşünü belirtmektedir. Bunların yanında “Sık kontrol”, “Kendini sınırlandırarak çocuğa örnek olma”, “Yasaklanmasını destekleme”, “Süre kısıtlaması”, “Filtreleme yapma” gibi tutumlar sergileyen veliler olduğu da görülmektedir. Çocuklarının benlik saygısını geliştirmek için velilerin yaptıkları etkinliklerin ise genellikle gelişim için motive etmek ve görüş almak gibi unsurlardan oluştuğu görülmektedir. Bunların dışında sırayla “Sorumluluk vermek”, “Akranlarıyla sağlıklı oyun ortamı kurmak”, “Özerklik sağlanması”, “Kaybetmeyi hazmetmeyi öğretmek”, “Soru sormak”, “Toplum bilinci kazandırmak”, “Çocuk için materyal tasarlamak”, “İfade edilecek ortamı geliştirme”, “Zorlandığında desteklenmesi”, “Çocuk algısını geliştirme”, “Duyguların anlaşılması”, “Başkalarının duygularına saygı duymayı öğretmek” gibi görüşler de ortaya konulmaktadır. Sosyal medya ve ailenin, çocuğun benlik saygısı üzerindeki bu etkilerin bütünü incelendiğinde şu sonuçlara ulaşılmaktadır. Medya okuryazarı ebeveyn yetiştirmek, medya okuryazarı çocuk yetiştirmek anlamına gelmektedir. Çocuklarının benlik saygısını geliştirmek isteyen velilerin yol gösterici olmaları gerekmektedir. İlgili ve ihtiyaçların karşılandığı,

demokratik ve olumlu iletişimin bulunduğu bir aile ortamında yetişen çocuğun, uygun etkinlikler ile benlik saygısının geliştirilebileceği ifade edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, benlik saygısı, sosyal medya.

1*Bu çalışma TÜBİTAK 2022 yılı 1.dönem 2209-A - Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında desteklenmiştir.

2** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Lisans Öğrencisi

3** Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı Lisans Öğrencisi

4*** Doç. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Kaynakça

Arıca, O. T. (1999). Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kimter, N. (2008). Benlik Saygısı ve Dindarlık İlişkisi, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Anahtar Kelimeler: Aile, benlik saygısı, çocuk, sosyal medya

Preschool Children's Learning Behaviors In The Context Of Social Relationships

İbrahim H. Acar¹, Mefharet Veziroğlu Çelik², Zeynep Çelik²

¹*Özyeğin Üniversitesi*

²*İstanbul Medipol Üniversitesi*

Abstract No: 282 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The primary objective of the present study was to investigate the dynamics of social relationships within the preschool context, encompassing teacher-child relationships, parent-teacher relationships, children's social competencies, and their predictive influence on children's learning behaviors.

Learning behaviors during early childhood encompass a spectrum of social, emotional, and cognitive orientations that serve to facilitate children's acquisition of knowledge (McDermott et al., 2012). These behaviors, when cultivated during the formative years, exert a profound impact on children's subsequent academic achievements in higher grades (Vitiello et al., 2011). The acquisition of these behaviors is intricately interwoven with children's experiences and the characteristics of their social milieu (Chao et al., 2018). The bioecological model (1979) posits that children are active learners whose development is shaped by their interactions within the social environment they inhabit. In this vein, social interactions within their surroundings play a pivotal role in molding children's developmental trajectories and learning processes (Bronfenbrenner & Morris, 2006; National Research Council and Institute of Medicine, 2000).

Consistent with the tenets of the Bioecological Model, prior research has consistently underscored the significance of positive teacher-child relationships as a critical predictor of various developmental outcomes in children (Acar et al., 2018). Moreover, research has also established that favorable relationships between parents and teachers bear a direct association with positive developmental outcomes for children (Sheridan et al., 2012). Against this backdrop, the present study was undertaken with the overarching aim of unraveling the intricate interplay of these relationships and their profound effects on shaping children's learning behaviors. By delving into the influence of social relationships on children's development and learning, this study aspires to shed light on the underlying mechanisms that drive these crucial facets of early childhood education and development.

The study included a total of 212 participants, with an equal gender distribution (50% girls), and an average age of 60.80 months ($SD = 7.39$). These participants were all enrolled in public preschools in Türkiye. The study exclusively involved female teachers, who were employed at state-funded schools and voluntarily participated in the research.

Data on children's learning behaviors, encompassing aspects such as competence, motivation, attention, persistence, and attitude toward learning, were collected using The Preschool Learning Behavior Scale (McDermott et al., 2000; McDermott et al., 2002; Veziroglu-Celik & Acar, 2018). The assessment of children's social competencies was conducted using the Social Competence and Behavior Evaluation Scale (SCBE-30; LaFreniere & Dumas, 1996; Corapci et al., 2010). To gauge the quality of teacher-child relationships in terms of closeness and conflict, the Student-Teacher Relationship Scale (Pianta, 2001; Acar et al., 2018; Beyazkurk & Kesner, 2005) was administered. Lastly, the Parent-Teacher Relationship Scale (Vickers & Minke, 1995; Acar & Ucus Guldali, 2017) was utilized to assess parent-teacher relationships. Teachers completed all the measures. It is worth noting that all of these measures have been extensively employed within the Turkish context, attesting to their cultural relevance and validity.

In the data analysis phase, hierarchical regression analysis was employed to evaluate the study's hypotheses. The findings from these regression analyses revealed several significant relationships. Specifically, a conflictual teacher-child relationship ($\beta = -0.20$, $t = -5.34$, $p < 0.001$) and children's social competence ($\beta = 0.34$, $t = 4.97$, $p < 0.001$) emerged as significant predictors of children's learning behaviors. Additionally, children's age displayed a positive association with learning behaviors ($\beta = 0.37$, $t = 5.80$, $p < 0.001$), while no significant differences were found between girls and boys in their learning behaviors.

These results offer valuable insights into the potential benefits of nurturing social skills during early childhood. Enhancing children's social competencies may play a pivotal role in satisfying their psychological needs within the learning environment, ultimately fostering positive attitudes toward learning and bolstering their sense of competence in various learning activities. Furthermore, addressing and mitigating conflicts that may arise between children and their teachers could prove instrumental in optimizing the learning outcomes derived from the educational milieu.

The study also engages in a discussion of its limitations and delineates prospective avenues for further academic inquiry and practical implementation in the field of early childhood education.

Keywords: Early Childhood, Learning behaviors, Teacher-child relationship, Social competence, Preschool

Investigation Of Inhibition Behaviors Towards 4-6 Year Old Children

Ümmü Gül Bora¹, Perihan Ünüvar²

¹Milli Eğitim Bakanlığı

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Abstract No: 50 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Frustration is an emotional response to the inability to achieve a desired goal or fulfill a need. Especially in childhood, when children have a high sense of curiosity about their environment and learn to acquire new skills, frustration is a natural and inevitable part of human experience. Inhibition behaviors in preschool children are an important issue for both researchers and educators as they have the potential to affect social, emotional and academic development. In the preschool years, children begin to develop a sense of autonomy and independence, making choices and taking action in their daily lives. This newfound sense of autonomy can be accompanied by a sense of frustration when limitations or barriers are put in place that prevent children from achieving their goals. In addition, preschoolers are just learning to understand and express their emotions, making it difficult for them to effectively manage frustration and other negative emotions. Frustration behaviors in preschool children can manifest in a variety of ways, including aggression, tantrums and withdrawal. These behaviors can disrupt the learning environment and affect the child's social interactions and relationships with peers and adults. Moreover, experiencing persistent frustration can have long-term effects on a child's emotional well-being, self-esteem and overall development. Each child forms the foundations of his/her personality in the first 6 years from the moment he/she is born. A harmonious and balanced personality development is realized with the healthy progress of the child without skipping the developmental steps. Healthy personality development is formed by both hereditary characteristics and environmental interaction. Some of the behaviors of children during this period are supported by their parents, while others are prevented. In order for the child to be in harmony with the environment, a balance must be achieved between his/her own wishes and the wishes of the environment. The attitudes and relationships of parents are among the most important environmental factors that play a role in the development of the child in this period. Children whose wishes are blocked by their environment show anger reactions such as crying, bedwetting, bruising and vomiting even in infancy. In the period when they start walking, they express this anger by hitting, lying on the ground, and throwing objects. The aim of this study is to examine the blocking behaviors towards children aged 4-6 years and children's reactions to these behaviors according to their mothers' views. Using a qualitative research design, this study is a descriptive study aiming to reveal the existing situation. The data were analyzed using a phenomenological approach. The study group consisted of 22 children studying in independent kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in Sultangazi district of Istanbul province in the spring semester of the 2022-2023 academic year. The data were obtained using the Voluntary Participation Form, Personal Information Form, and Semi-structured Interview Form. Within the scope of the research, mothers were asked which behaviors they prevented in their children. Among the answers given to the question, the most frequently repeated situation was children's encounters with dangerous tools and situations. In the findings of the study, it was seen that mothers (62%) were the ones who prevented the behaviors at the highest rate. In the group in which the research was conducted, it was also stated by the mothers that mothers are generally the ones who spend more time with the child at home, other individuals in the household work and behave more tolerant towards children. The most frequently given answer to the question of the environments in which prevention behaviors were practiced against children was only the home environment, followed by only out-of-home environments. Among the words and behaviors used by mothers to prevent their children, the most frequently repeated answer was to talk by explaining the reason. One of the findings of the study is that the most frequently given answer regarding the environmental arrangements made for prevention

situations is to remove the objects to be prevented from the environment. In the findings of the study, it was observed that the most frequent reactions of children to obstruction situations were anger and aggression.

Keywords: preschool, child, parent, behavior, inhibition.

4-6 Yaşları Arasındaki Çocuklara Yönelik Engelleme Davranışlarının İncelenmesi

Ümmü Gül Bora¹, Perihan Ünüvar²

¹Milli Eğitim Bakanlığı

²Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı

Bildiri No: 50 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Engellenme, istenen bir hedefe ulaşamama veya bir ihtiyacı karşılayamama durumuna verilen duygusal bir tepkidir. Özellikle çocukların çevrelerine karşı merak duygularının yüksek olduğu ve yeni beceriler edinmeyi öğrendikleri çocukluk döneminde engellenme durumları insan deneyiminin doğal ve kaçınılmaz bir parçasıdır. Okul öncesi dönemdeki çocuklarda görülen engellenme davranışları; sosyal, duygusal ve akademik gelişimi etkileme potansiyeline sahip olduklarından hem araştırmacılar hem de eğitimciler için önemli bir konudur. Okul öncesi yıllarda çocuklar özerklik ve bağımsızlık duygusu geliştirmeye başlayarak günlük yaşamlarında seçimler yapar ve harekete geçerler. Bu yeni keşfedilen özerklik duygusuna, çocukların hedeflerine ulaşmalarını engelleyen sınırlamalar veya engeller koyulduğunda çocuklara engellenmişlik duygusu eşlik edebilir. Ayrıca, okul öncesi dönemdeki çocuklar duygularını anlamayı ve ifade etmeyi yeni öğrenmekte, bu da engellenmişlik ve diğer olumsuz duyguları etkili bir şekilde yönetmelerini zorlaştırmaktadır. Okul öncesi çocuklarda engellenme davranışları saldırganlık, öfke nöbetleri ve içe kapanma gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Bu davranışlar öğrenme ortamını bozabilir ve çocuğun sosyal etkileşimlerini, akranları ve yetişkinlerle olan ilişkilerini etkileyebilir. Dahası, sürekli engellenme yaşaması çocuğun duygusal refahı, öz saygısı ve genel gelişimi üzerinde uzun vadeli etkilere sahip olabilmektedir. Her çocuk kendine özgü olacak şekilde doğduğu andan itibaren ilk 6 yıl içinde kişiliğinin temellerini oluşturmaktadır. Çocuğun gelişim basamaklarını atlamadan sağlıklı olarak ilerlemesi ile uyumlu ve dengeli bir kişilik gelişimi gerçekleşmektedir. Sağlıklı kişilik gelişimi hem kalıtsal özellikler hem de çevre etkileşimi ile oluşmaktadır. Bu dönemde çocukların gösterdikleri davranışlardan bazıları ebeveynlerinden destek görürken bazıları engellenmektedir. Çocuğun çevre ile uyumlu olabilmesi için kendi istekleri ve çevresinin istekleri arasında bir denge sağlanması gerekmektedir. Anne babanın tutumları ve ilişkileri bu dönemde çocuğun gelişiminde rol oynayan en önemli çevresel faktörlerdendir. Çevresi tarafından istekleri engellenen çocuklar henüz bebeklik döneminde dahi ağlama, alt ıslatma, morarma, kusma gibi öfke tepkileri göstermektedir. Yürümeye başladıkları dönemde ise bu öfkeyi vurarak, yere yatarak, nesnelere fırlatarak ifade etmektedirler. Bu araştırmanın amacı, 4-6 yaşları arasındaki çocuklara yönelik engelleme davranışlarının ve çocukların bu davranışlara karşı tepkilerinin neler olduğunu anne görüşlerine göre incelemektir. Nitel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışma, var olan durumu ortaya koymayı amaçlayan betimsel bir çalışmadır. Çalışmada veriler, fenomenolojik yaklaşımla analiz edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Sultangazi ilçesinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı bağımsız anaokullarında 2022-2023 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören 22 çocuk oluşturmaktadır. Araştırmada veriler; Gönüllü Katılım Formu, Kişisel Bilgi Formu, Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında annelere çocuklarında hangi davranışları engelledikleri sorulmuştur. Soruya verilen cevaplar içerisinde en sık tekrarlanan durum çocukların tehlikeli aletler ve durumlar ile karşılaşmalarıdır. Araştırmanın bulgularında yer alan engelleme davranışlarını kimlerin yaptığı sorusunun cevabında yüksek oranda engellemeyi annelerin (%62) yaptıkları görülmüştür. Araştırmanın yapıldığı grupta annelerin genellikle çocukla evde daha fazla zaman geçiren kişi olduğu, evdeki diğer bireylerin çalıştığı ve çocuklara karşı daha toleranslı davrandığı anneler tarafından da ifade edilmiştir. Çocuklara yönelik engelleme davranışlarının hangi ortamlarda uygulandığı sorusuna en sık verilen cevap sadece ev ortamı, devamında ise sadece ev dışı ortamlardır. Annelerin çocuklarını engellemede kullandıkları söz ve davranışlardan en sık tekrarlanan cevap nedenini açıklayarak konuşmaktır. Engelleme durumlarına yönelik yapılan çevresel düzenlemelere ilişkin en sık verilen cevap engellemek istenen eşyaların ortamdaki uzaklaştırılması araştırmanın bulgularındandır. Araştırmanın

bulgularında; engelleme durumlarına karşılık çocukların en sık verdikleri tepkinin öfkelenme ve saldırganlık olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: okul öncesi, çocuk, ebeveyn, davranış, engelleme.

Investigation Of Gender Perceptions Of Preschool Children And Their Parents

Uğur Taşdan¹, Kübra Alptekin¹, Hümevra Akbalık¹, Sibel Karabekmez¹

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Abstract No: 59 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The aim of this research is to reveal the gender perceptions of the children in the preschool period, which is the most appropriate period for the acquisition of the concept of gender formed by social values and judgments, and the gender perceptions of the parents, who are known to convey their gender role perceptions to their children directly or indirectly. In the study, the descriptive survey model, one of the qualitative research methods, was used. Qualitative research allows the researcher to understand participants' experiences and perspectives and to evaluate those experiences in a broader context (Yıldırım & Şimşek, 2008). A descriptive survey study is a research method that aims to gather information about the current status, characteristics, or opinions of a specific population or phenomenon (Büyüköztürk, 2014). The universe of the study consists of children from middle socioeconomic level family structures and their parents who receive preschool education between 36-72 months, and the sample is 10 children for each age group between 36-72 months, who are receiving preschool education affiliated to the Ministry of National Education in the central district of Ağrı province. It consists of a total of 90 people, including 30 children and their parents. All of the children in the study group consisted of children who did not receive any diagnosis and were stated to have not received inclusive education. The homogeneous sampling technique (Patton, 1987), one of the purposive sampling methods, was used in the formation of the study group. In this context, semi-structured 'Parent Interview Form' and 'Child Interview Form', which were created separately for children and parents, were used to determine gender perceptions towards professions. In addition, a demographic information form was used to determine the characteristics of the study group. The "Demographic Information Form" includes questions on the gender of the children, the age of the mother, the age of the father, the education level of the mother, the education level of the father, the employment status of the mother, the occupation of the mother, and the occupation of the father. For the validity and reliability study of the semi-structured interview forms created by the researchers, first of all, a pilot application was made to 3 children and their parents. Then, the forms were rearranged with the obtained data and sent to the experts in the field of preschool education and child development for their opinions. The forms were finalized in line with the feedback from the experts. After obtaining the necessary ethics committee and MEB permissions, preschool education institutions were visited and the teachers were informed about the research and the 'Volunteer Participation Form (Parental Consent Form)', 'Demographic Information Form', and 'Parent Interview Form' were distributed to the teachers. The teachers were requested to contact the families of the children to send the forms to the parents and to receive them from the parents after filling them out. However, during the planned data collection process, the researchers interviewed the children one-on-one and applied the 'Child Interview Form'. The obtained data were analyzed according to the content analysis rules and the gender perceptions of preschool children and their parents towards occupations were interpreted. The main purpose of content analysis is to reach concepts and relationships that can explain the collected data. Content analysis is used to define the data and reveal the facts that may be hidden in the data (Yıldırım & Şimşek, 2008). The fact that three different age groups (36-48, 48-60, and 60-72 months) in the preschool period were discussed, and also the opinions of the parents were included, both how the gender stereotypes of the children with age and the gender perceptions of the children and their parents towards the professions were determined. It is the most basic and important feature that distinguishes this work from others in terms of its original value. It is thought that the study will give an idea to the educators and contribute to the literature by revealing in detail how the children's

perceptions of gender roles towards professions, as well as the perceptions of their parents, who are known to convey their gender role perceptions to their children directly or indirectly.

*This study was supported by TÜBİTAK 2209-A University Students Research Projects Support Program within the scope of the project numbered 1919B012105490.

Keywords: Preschool period, social perception of gender, occupation, parent

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ve Ebeveynlerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının İncelenmesi

Uğur Taşdan¹, Kübra Alptekin¹, Hümevra Akbalık¹, Sibel Karabekmez¹

¹Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 59 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmanın amacı, toplumsal değer ve yargıların oluşturduğu toplumsal cinsiyet kavramının kazanılmasında en uygun dönem olan okul öncesi dönemdeki çocukların ve cinsiyet rolü algılarını çocuklarına doğrudan ya da dolaylı olarak aktardıkları bilinen ebeveynlerin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının ortaya konulmasıdır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, araştırmacının katılımcıların deneyimlerini ve bakış açılarını anlamasına ve bu deneyimleri daha geniş bir bağlam içinde değerlendirmesine olanak tanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Betimsel bir tarama çalışması, belirli bir popülasyonun veya olgunun mevcut durumu, özellikleri veya görüşleri hakkında bilgi toplamayı amaçlayan bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk, 2014). Çalışmanın evrenini orta sosyoekonomik düzeyde aile yapılarından gelen 36-72 ay arası okul öncesi eğitimi alan çocuklar ve anne-babaları oluşturmakla birlikte örneklemini, Ağrı ili merkez ilçesinde MEB'e bağlı okul öncesi eğitimi almakta olan 36-72 ay arasındaki her yaş grubu için 10 çocuk olmak üzere toplam 30 çocuk ve anne-babaları olmak üzere toplam 90 kişi oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan çocukların tamamı herhangi bir tanı almamış ve kaynaştırma eğitimi almadığı belirtilen çocuklardan oluşmaktadır. Çalışma grubunun oluşturulmasında amaçlı örnekleme yöntemlerinden benzeşik örnekleme tekniği (Patton, 1987) kullanılmıştır. Bu kapsamda mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi amacıyla çocuklar ve ebeveynler için ayrı ayrı oluşturulmuş olan yarı yapılandırılmış 'Ebeveyn Görüşme Formu' ve 'Çocuk Görüşme Formu' kullanılmıştır. Bununla birlikte çalışma grubunun özelliklerini belirlemek amacıyla demografik bilgi formu kullanılmıştır. "Demografik Bilgi Formu"nda çocukların cinsiyeti, annenin yaşı, babanın yaşı, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, anne çalışma durumu, annenin mesleği, babanın mesleği soruları yer almaktadır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formlarının geçerlik güvenirlik çalışması için öncelikle 3 çocuk ve ebeveynlerine pilot uygulama yapılmıştır. Ardından elde edilen verilerle formlar tekrar düzenlenerek okul öncesi eğitimi ve çocuk gelişimi alan uzmanlarına görüşleri alınmak üzere gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda formlara son şekilleri verilmiştir. Gerekli etik kurul ve MEB izinleri alındıktan sonra okul öncesi eğitim kurumlarına gidilerek öğretmenlere araştırma ile ilgili bilgi verilmiş ve öğretmenlere 'Gönüllü Katılım Formu (Ebeveyn İzin Formu)', 'Demografik Bilgi Formu' ve 'Ebeveyn Görüşme Formu' dağıtılmıştır. Öğretmenlerden, çocukların aileleriyle iletişime geçerek ebeveynlere formları iletmeleri ve doldurduktan sonra ebeveynlerden teslim almaları talep edilmiştir. Bununla birlikte plânlanan veri toplama sürecinde araştırmacılar, çocuklarla birebir görüşerek 'Çocuk Görüşme Formu'nu uygulamışlardır. Elde edilen veriler, içerik analizi kurallarına göre çözümlenerek okul öncesi dönem çocuklarının ve ebeveynlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algıları yorumlanmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Verileri tanımlama ve verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmak için içerik analizinden yararlanılır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Okul öncesi dönemdeki üç farklı yaş grubunun (36-48, 48-60 ve 60-72 ay) ele alınmış olması ve ayrıca ebeveynlerin de görüşlerine yer verilmiş olması hem yaşla birlikte çocukların cinsiyet kalıp yargılarının nasıl olduğu hem de çocuklarla ebeveynlerinin mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarının benzer ya da farklılıklarının ortaya konulacak olması özgün değeri açısından bu çalışmayı diğerlerinden ayıran en temel ve önemli özelliktir. Çocukların mesleklere yönelik toplumsal cinsiyet algılarıyla birlikte cinsiyet rolü algılarını çocuklarına doğrudan ya da dolaylı olarak aktardıkları bilinen ebeveynlerinin de algılarının nasıl olduğunun

ayrıntılı olarak ortaya konması ile çalışmanın eğitimcilere fikir vereceği ve alan yazına katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

*Bu çalışma, TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı tarafından 1919B012105490 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

Kaynakça

Büyüköztürk, Ş. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, (18. Basım). Ankara: Pegem Akademi.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir, Çev Edt.). Ankara: Pegem Akademi.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, toplumsal cinsiyet, meslek, ebeveyn

Erken Çocukluk Eğitimi Paydaşlarının Sosyal-Duygusal İyi Oluşa Ve Duygu Koçluğu Yaklaşımına İlişkin Farkındalıkları: Bir İhtiyaç Analizi Çalışması

Şule Erpak Yıldız¹, Nalan Kuru¹

¹Uludağ Üniversitesi

Bildiri No: 327 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Hayatın ilk yıllarındaki deneyimlerin, ilişkilerin ve bu dönemde çocuğa verilen eğitimin bireyin gelecekteki yaşamı üzerinde önemli etkileri olduğu bilinmektedir. Erken çocukluk döneminde sürdürülebilir istendik davranış değişiklikleri oluşturmak ve çocuğun gelişimini bütünsel bir biçimde desteklemek için çocuğun hayatındaki tüm paydaşların ortak bir tutum sergilemesinin etkileri, erken çocukluk dönemi uzmanları tarafından uzun yıllardır incelenmektedir. Çocuğun istendik davranışları kazanabilmesi ve sosyal-duygusal iyi oluşunun sürdürülebilirliği için en önemli unsur tüm paydaşların ortak bir tutum geliştirmesidir. Tüm okul yaklaşımını temel alan projelerde yürütülen çeşitli çalışmalar duygu koçluğunun eğitim ortamlarında kullanılmasının, okullarda duygusal sağlık ve iyi oluşu arttırdığını ve akademik başarı üzerinde de olumlu etkiler yarattığını ortaya koymaktadır. Bu çalışmaların sonuçlarının birleştiği nokta, tüm okul yaklaşımının eğitim kurumlarında bütün paydaşların ortak dil oluşturmasına katkı sağladığı gerçeğidir. Çalışmalar son yıllarda duygu koçluğunun eğitim ortamlarında kullanılmasına yönelik yapılan önemli uygulama örnekleri olmakla birlikte, bu çalışmaların hiçbiri doğrudan okul öncesi eğitim dönemine yönelik değildir. Alanyazın incelendiğinde, duygu koçluğu ile sosyal-duygusal iyi oluşu bütünleştiren ve tüm okul yaklaşımına dayanan ne ulusal ne de uluslararası alanda yapılmış okul öncesi eğitim dönemine odaklanan bir çalışmaya rastlanılmamaktadır.

Bu bağlamda bu çalışmada erken çocukluk eğitimi paydaşlarının sosyal-duygusal iyi oluşa ve duygu koçluğu yaklaşımına ilişkin farkındalıklarını ve gereksinimlerini belirlemeye yönelik ihtiyaç analizi yapılması amaçlanmıştır.

Erken çocukluk eğitimi paydaşlarının sosyal duygusal iyi oluşa ve duygu koçluğu yaklaşımına ilişkin farkındalıklarını ve ihtiyaçlarını belirlemek için nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır.

Bu araştırmanın çalışma grubunu; okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan okul öncesi öğretmenleri, okul müdürü, müdür yardımcısı, idari personel, diğer personel ve okul öncesi dönemde çocuğu olan anne-babalar oluşturmuştur. Türkiye'nin farklı illerinden gönüllüler arasından her paydaş grubundan ikişer kişi seçilmiştir. Böylece 24 veli, 24 öğretmen, 24 okul yöneticisi, idari personel ve 24 diğer personel odak grup görüşme gruplarına dahil edilmiştir. Katılımcıların duygu koçluğu, duygu düzenleme, öz düzenleme, psikolojik sağlık ve sosyal duygusal uyuma yönelik görüşlerini elde edebilmek amacıyla bu görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerde *Yarı Yapılandırılmış Odak Grup Görüşme Formu* kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise içerik analizinden faydalanılmıştır.

Görüşmelerde elde edilen verilerin analizine ilişkin bulgular ve sonuçlar şu şekildedir:

Katılımcıların duygu koçluğunun tanımına, başkalarıyla iletişimde duyguları ön plana alma davranışlarına ve başkalarının duygularını önemsemeye ilişkin bulguları incelendiğinde; duyguları anlama, duyguları kabul etme, duyguları ifade etme gibi becerileri tanımlamalarına karşın, içerik olarak bakıldığında bu becerilerin, yaklaşımın gerekliliğine uygun bir şekilde ifade edilmediği tespit edilmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların hem kendi duygularını hem de başkalarının duygularını anlama, duyguları kabul etme, duyguları önemseme, duyguları uygun yollar ifade etme, duygularla baş etme becerilerinde yeterli bilgi ve

donanıma sahip olmadıkları ve ilişki süreçlerinde duyguların önemine yönelik farkındalıklarının geliştirilmesine ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların duygu düzenlemenin tanımına ve olumsuz duygusal tepkiye yaklaşımlarına ilişkin bulgular incelendiğinde; duygu durumunu uygun şekilde ifade etme, duygu durumunun farkında olma, duygusal tepkileri kontrol etme, olumsuz duygularla başa çıkma, duygu durumundaki değişikliklere uyum sağlama ve empati kurma becerileri konusunda yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıkları ayrıca olumsuz duygusal tepki karşısında doğru uygulamalar ve yapılabilecekler konusunda desteğe ihtiyaçları olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların öz düzenlemenin tanımı ve önemine yönelik bulguları incelendiğinde; duygu düzenleme ve davranış düzenlemeye yönelik bazı ifadelerde buldukları görülse de içerik olarak bakıldığında söz konusu hususlarda bilgi sahibi olmadıkları ya da tanım düzeyinde bilgiye sahip oldukları tespit edilmiştir. Öz düzenlemede düşünce düzenleme boyutuna ilişkin yöneticilerin tanım düzeyinde ifadelerde buldukları, diğer paydaş gruplarının söz konusu hususta görüş bildirmedikleri görülmüştür. Bu durum, katılımcıların öz düzenleme kavramı içerisinde yer alan düşünce düzenleme başta olmak üzere, duygu ve davranış düzenleme becerilerinde yeterli bilgi ve donanıma sahip olmadıklarını göstermiştir. Bununla birlikte katılımcıların, öz düzenleme becerisine sahip olmanın yaşamdaki önemine ve etkilerine yönelik farkındalıklarının yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların psikolojik sağlamlığın tanımı, sorun veya engelle baş etme, başkalarının karşılaştığı sorun/engel durumuna yaklaşımına ilişkin bulguları incelendiğinde; ortamın gerektirdiği koşullara uyum sağlayabilme, sorun/engel durumunu tanımlama, kabul etme, çözüm yolları araştırma ve uygulama süreçlerinde yeterli donanıma sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bu durumun katılımcıların başkalarının karşılaştığı sorun durumuna yaklaşımını da doğrudan etkilediği görülmektedir. Katılımcıların bu süreçte diğer kişileri destekleme, duygu ve düşüncelerini ifade etmelerine imkân tanıma, çözüm bulma noktasında rehberlik sağlama gibi uygulamaya yönelik bilgi ve becerilerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların sosyal duygusal uyumun tanımı, sosyal duygusal uyum ile ilgili karşılaşılan sorunlara ilişkin bulgular incelendiğinde; paydaşlardan yönetici ve öğretmenlerin sosyal duygusal uyumun tanımını diğer paydaşlar olan veli ve diğer personele göre daha iyi ifade etmiş olmalarına rağmen, sosyal duygusal uyum kavramının gerekliliğine uygun şekilde ifade edemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Paydaşların sosyal duygusal uyumu desteklemeye ve sosyal duygusal uyum sorunlarının çözümüne yönelik uygulamalarına ilişkin bulgular incelendiğinde ise katılımcıların, yaşam deneyimlerinden faydalanarak sorunlara çözüm bulmaya çalıştıkları ancak bu konuda yeterli bilgi birikimi ve donanıma sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk, Duygu Koçluğu, Sosyal-Duygusal İyi Oluş, Tüm Okul Yaklaşımı, İhtiyaç Analizi

Okul Öncesi Dönemde Mizaç Ve Motivasyon İlişkisi

Eren Ertör¹, Abdulhamit Karademir², Ensar Yıldız¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

²Muş Alparslan Üniversitesi

Bildiri No: 328 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çocuklar kendine has genetik mirasları ile dünyaya gelirken keşfetme motivasyonu sayesinde çevresi ile etkileşime girerek fiziksel, bilişsel ve sosyal-duygusal gelişim alanı gibi birçok açıdan gelişim gösterirler. Bu gelişim bir yandan çocuğun toplumsal uyumu için diğer yandan gelişimin sürekliliği için gereklidir. Bireyin uyum sürecinde etkili hususlardan bir tanesi mizaçtır. Mizaç kişilik özelliklerindeki biyolojik temelli farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (Zembat, Koçyiğit, Akşin Yavuz, Tunçeli, 2018). Diğer bir deyişle mizaç; doğuştan getirilen ya da erken yıllarda edinilen bireyin duygu, düşünce ve davranışlarını ortaya koyma tarzı olarak ifade edilebilir (Santrock, 2012). Örnek olarak aynı ailede büyüyen kardeşlerden biri çekingen, geç ısınan ya da hemen uyum sağlayamayan tavırlar sergilerken aynı ortamda büyüyen diğer kardeşin tam tersi tepkiler gösterebildiği bilinmektedir. Bu farklılığın açıklanmasında öncelikli başvuru mizaç kavramıdır. Bireyin sağlıklı gelişiminin sürekliliği için mizaç ve mizaca uygun çevresel etkileşim önemlidir (Hipson & Seguin, 2017). Öğretmenler ve ebeveynler çocuğun mizaç özelliklerini anladıklarında, onları daha etkili bir şekilde amaca yönelik motive edebilirler. Diğer bir deyişle çocukların mizaçlarını dikkate alarak onları motive etmek ve öğrenmeyi teşvik etmek için farklı yöntemler kullanabilirler. Örneğin, bir çocuk çekingense, çocuğun farklı ilgi alanlarına ve güçlü yönlerine odaklanılarak destek sağlamak, motivasyonunu artırabilir bu sayede çocuğun motivasyonu ilgisi az olan bölümleri de olumlu etkileyecektir.

Burada karşımıza çıkan bir diğer kavram ise çocuğun dünyayı meraklı biçimde tanımalarını sağlayan motivasyondur. Motivasyon, çocukların amaçlı etkinliklerinin teşvik edildiği ve sürdürüldüğü iç ve dış süreçler olarak tanımlanabilir (Pintrich & Schunk, 1996). Bir aktiviteye, yalnızca o aktiviteden elde edilen zevk, merak, heyecan gibi duygularla katılma arzusu içsel motivasyon olarak adlandırılırken övgü veya ödül gibi arzu edilen bir sonuç için katılmak dışsal motivasyon olarak ifade edilmektedir (Carlton, & Winsler, 1998; Pintrich & Schunk, 1996). Eğitim-öğretim sürecinde içsel ve dışsal motivasyon araçlarının ikisinin de kullanıldığı bilinse de içsel olarak motive olan çocukların öğrenmelerinden daha fazla haz aldıkları ve amaca yönelik uğraşlarında daha ısrarcı oldukları bilinmektedir (Barrett & Morgan, 1995). Yapılan araştırmalar bireyin mizaç özelliklerine uygun tasarlanmış eğitim ortamının; istenmedik durumları azaltırken çocukların davranışsal öz düzenleme becerilerini olumlu yönde desteklediğini göstermektedir (Cadima ve diğ. 2016).

Okul öncesi dönem çocukların; toplumsal uyumu için temel alışkanlıkları kazandığı, kendini ve dünyayı tanıdığı çevresel uyaranlara duyarlılığın yoğun olduğu yıllardır. Bu önemli dönemde ebeveynler ve eğitimciler, çocukların mizaç özelliklerini keşfederek motivasyon gelişimini desteklemek için tutarlı ve uygun bir çevre sağlayarak onlara yardımcı olabilirler. Sonuç olarak, okul öncesi dönemdeki çocukların mizaçlarını tanımak ve onların motivasyon gelişimini desteklemek amacıyla aralarındaki ilişki durumunun incelenmesi sağlıklı bir gelişim ortamı oluşturmak ve verilen eğitim-öğretim hizmetlerinin verimliliğinin artırılması açısından önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, motivasyon, mizaç, motivasyon-mizaç ilişkisi

Sosyal Duygusal Yeterlik Becerileri Konulu Etkinliklerin 5 Yaş Grubu Çocukların Akran İlişkileri Ve Liderlik Becerilerine Etkisi

Kübra Eke¹, Sare Türkmen Çınar¹

¹Gazi Üniversitesi

Bildiri No: 337 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İnsan yaşamında gelişim ve öğrenmenin, hız ve nitelik açısından en dolu olduğu dönemlerin başında okul öncesi dönem gelmektedir. Bu dönemde, bütün gelişim alanlarında son derece önemli beceri ve kazanımların eldesi söz konusudur. Bu becerilerden arasında sosyal duygusal yeterlik becerileri de yer almaktadır. Okul öncesinde dönemde uyumsal işleyişin göstergelerinden biri olan sosyal duygusal yeterlik becerileri; çocukların sosyal refaha ulaşmasına aracılık etmekte, sosyalleşmelerine ve çevresindeki kişilerle olumlu ilişkiler kurmalarına olanak tanımaktadır. Bundan dolayı sosyal duygusal yeterlik becerilerinin erken yaşlarda desteklenmesi önem taşımaktadır (Hamaidi, Mattar ve Arouri,2021; Oltean,2021; Rubin, Bukowski ve Parker, 2006). Literatürde, sosyal duygusal yeterlik becerilerinin farklı değişkenlerle ilişkilendirildiği çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Fakat, sosyal duygusal yeterlik becerileri konulu etkinliklerin hem akran ilişkilerine hem de çocukların liderlik becerilerine etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu araştırma, sosyal duygusal yeterlik becerileri etkinliklerinin 5 (beş) yaş grubu çocukların akran ilişkileri ve liderlik becerilerine etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından yarı deneysel desene başvurulmuş, tek gruplu ön test- son test ve izleme modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Rize ilinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bağımsız anaokullarından birine devam eden amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiş 5 (beş) yaş grubu 12 çocuk oluşturmaktadır. Çocukların altısı kız altısı erkektir. Hazırlanan sosyal duygusal yeterlik becerileri etkinlikleri için öncelikle literatür taraması yapılmış; sosyal duygusal yeterliklere yönelik “duygusal beceriler, sosyal beceriler, iletişim, problem çözme ve zorbalık” temalarını belirlenmiştir. Belirlenen temalar için toplam dokuz etkinlik ve buz kırıcı olarak tanışma etkinliği planlanmıştır. Etkinlikler planlanırken okul öncesi eğitim programında yer alan farklı etkinlik türlerine yer verilmesine dikkat edilmiş; etkinliklerin tamamı bütünleştirilmiş etkinlik türünde ve büyük gruba yönelik planlanmıştır. Çalışma grubuna öncelikle buz kırıcı olarak tanışma etkinliği uygulanmış, haftada bir gün etkinlik yapılacağı açıklanmıştır. Ardından dokuz hafta boyunca haftada bir gün araştırmacılar tarafından hazırlanan sosyal-duygusal yeterlik becerileri konulu bütünleştirilmiş etkinlikler uygulanmıştır. Araştırmanın verileri, Eke (2018) tarafından geliştirilen “4-6 Yaş Sosyal Davranış Ölçeği-Liderlik Alt Boyutu” ve Ergene, Demirtaş-Zorbaz, Gençtanırım Kurt ve Özer tarafından uyarlanan “Çocuk Davranış Ölçeği- Akranlarla Prososyal İlişkiler ve Akranlar Tarafından Dışlanma Alt Boyutları” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma verileri, SPSS 23.0 paket programında istatistiki işlemlere tabi tutulmuştur.

Araştırma sonucunda sosyal-duygusal yeterlik becerileri konulu etkinliklerin çocukların liderlik becerileri ve akran ilişkileri düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yarattığı saptanmıştır.

KAYNAKLAR

Eke, K. (2018). *4-6 Yaş sosyal davranış ölçeğinin geliştirilmesi ve çocukların sosyal davranışları ile ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Ergene, T., Demirtaş-Zorbaz, S., Gençtanırım-Kurt, D. ve Ozer, A. (2018). Çocuk Davranış Ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması. *Elementary Education Online*, 17(4), 1960-1971.

Hamaidi, D. A., Mattar, J. W. & Arouri, Y. M. (2021). Emotion regulation and its relationship to social competence among kindergarten children in Jordan. *European Journal of Contemporary Education*, 10(1), 66-76.

Oltean, A. I. (2021). Social-emotional development - Highlights in the Romanian Curriculum for Early Education. *Educatia* 21, 21, 176–182. <https://doi.org/10.24193/ed21.2021.21.18>

Rubin, K. H., Bukowski, W. M. & Parker, J. G. (2006). Peer interactions, relations, and groups. In N. Eisenberg (Ed.), W. Damon, & R. Lerner (Series Ed.). *Handbook of child psychology: Vol. 3. Social, emotional and personality development* (pp. 571–645). New York: Wiley

Anahtar Kelimeler: sosyal duygusal yeterlik, akran ilişkileri, liderlik

Magik World of the Game Oyunun Sihirli Dünyası

Gülşah Şahin Karabaş¹, Emel Kaymak Şahin¹

¹meb

Bildiri No: 131 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Oyuncaklar, çocuğun doğal yeteneklerinin açığa çıkmasını sağlayan ve büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren oyun malzemeleridir. Ayrıca oyuncaklar bireyin toplum ve çevreyle ilişkilerini düzenleyen araçlar kapsamında da değerlendirilir. Çocuğun bedensel ve ruhsal yönden gelişimi ve eğitimi için oyun ve oyuncaklar, beslenme ve uyku kadar önemlidir. Sevğiden sonra gelen en önemli ruhsal besin olan oyun ve oyuncaklar aracılığıyla çocuk yaşamla ilgili deneyimler kazanır. Çocuk için oyuncak belli bir amaç değil; birçok amaç için kullanılan bir araçtır. Oyuncaklar çocuğun toplum ve çevreyle ilişkilerini düzenleyen araçlar kapsamında da değerlendirilir. Yetişkinler çevrelerinde olup bitenleri konuşarak, okuyarak nasıl öğrenirse; çocuklar da dış dünyayı oyuncaklar yardımıyla tanımaya çalışırlar. Oyuncaklar çocukların arkadaşları ve onları hayata hazırlayan birer kitap gibidir. Çocuk sıkıldığında, üzülduğünde ya da yalnız kaldığında oyuncakıyla konuşarak, dertleşerek bazen de kızarak kendini ifade eder.

Bu proje; oyun ve oyuncakların çocukların sosyal, duygusal, bilişsel gelişimlerinin, yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin üzerindeki etkisini görebilmek, pandemi sürecinin de etkisiyle artan ekran bağımlılığını geçmişten günümüze gelen oyunlar ve oyuncaklar ile en aza indirmek, bu sürece aileleri de işin içine katarak ekrandan uzaklaştırmak, kaliteli vakit geçirerek aile içi iletişimi arttırmak ve çocukların oyun kurma becerisini geliştirmek amacı ile oluşturulmuştur. Projeyi hayata geçirmek için süreç içerisinde aileler de aktif kılınmıştır. Bu nedenle aile eğitim ve aile çalışmalarına proje sürecinde ailelerde aktif kılınarak yer verilmiştir.

Araştırmanın evrenini Bursa, Balıkesir, Tekirdağ, Sakarya, Kırklareli, Antalya, Yozgat ve Şanlıurfa'da bulunan 10 Türk ortak, Romanya ve Kuzey Makedonya ülkelerinden üç ortakla toplam 13 öğretmen ve yaklaşık 160 öğrenci ile çalışılmıştır. Proje ile öğrencilerin bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal alanda çok yönlü gelişmesini desteklemek, ekran bağımlılığını azaltmak, yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapılmıştır. Proje kapsamında Türkiye, Romanya ve Kuzey Makedonya'daki okullardaki yaklaşık 160 öğrenciye geleneksel çocuk oyun ve oyuncakları tanıtılıp, Geleneksel oyunlardan; Mendil kapmaca, 9 taş, körebe, bezirgân başı, çatlak patlak, köşe kapmaca, renkli istop, yakan top, eski minder ve sek sek oyunu tanıtılıp öğretilmiştir. Geleneksel oyuncaklardan ise; Topaç, pervane, bebek arabası, misket, sapan, matruşka, hacıyatmaz, ipli kukla, cin cin, el davulu ve beşik tanıtılmıştır. Sonrasında ailelerle beraber planlanan etkinlikler sınıfta uygulanmıştır. Öğrenciler bu süreçte ilk olarak eski oyun ve oyuncakları aileleri ile araştırmış, sonrasında eski oyun ve oyuncaklar ile ilgili planlanan etkinliklerin sınıf içinde uygulaması yapılmıştır.

Sürecin sonunda her aileden bir oyun ve oyuncak üretmeleri, ürettikleri oyun ve oyuncak; tanıtıcı bir afiş, sunum, vb şekilde tanıtılmaları, sonrasında da sınıf içerisinde uygulama yapmaları sağlanmıştır. Ortaklar arasında sürekli iş birlikçi çalışmalar yapılmış ve ortak ürünler oluşturulmuştur.

Bu araştırmada Sunuş Yoluyla Öğretim, Problem Çözme, İşbirlikçi Öğrenme, Yaparak Yaşayarak Öğrenme ile soru cevap, gözlem teknikleri kullanılmıştır. Oyuncak Projesi kapsamında hazırlanan proje Ocak 2023 - Nisan 2023 tarihleri arasında yaklaşık üç ay sürmüştür. Uygulama sırasında Türkçe Dil, Sanat, Fen ve Matematik, Müzik, Oyun ve Drama, Orff Etkinlikleri ile Okuma Yazmaya Hazırlık ve Aile Katılımı çalışmalarına yer verilmiştir.

Süreç içerisinde uygulanan ön test ve son test sonuçlarına göre; çocukların ve ailelerin ekran bağımlılığının azaldığı, oyun ve oyuncak tercihlerinin değiştirdikleri gözlemlenmiştir. Ailelerin ve çocukların değişen tercihleri sonucunda çocukların oyun kurma ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştiği görülmüştür. Bunun sonucunda birçok alanda gelişimlerinin olumlu yönde sonuçlandığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Oyun, Oyuncak, Ekran bağımlılığı, Aile

Annelerin 4-6 Yaş Çocuklarının Riskli Oyunlarına İzin Verme Davranışlarının İncelenmesi

Tuğba Eryiğit¹, Arzu Özyürek², Niket Çelik¹

¹*İstanbul Aydın Üniversitesi*

²*Karabük Üniversitesi*

Bildiri No: 148 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Oyun ile ilgili çok boyutlu bir yapıda olmasından ve çocuğun hayat yolculuğundaki önemi açısından birçok kuram geliştirilmiştir. Temelde klasik oyun kuramları ve çağdaş oyun kuramları olarak ayırabileceğimiz bu kuramlardan riskli oyun bağlamında ele alınacak olan kuram oyunu terapide ilk kez kullanan bilim insanı olarak da karşımıza çıkan Eric Ericson tarafından geliştirilen psikososyal oyun kuramıdır. Ericson oyunu bedensel ve toplumsal işlevleri benlikle uyarlamayı amaçlayan bir olgu olarak tanımlamaktadır. Çocuğun öğrenmek istedikleri deneyimleri oyunda tekrarladığını belirten Ericson'un (Bacanlı, 2004) kuramı bu yönüyle riskli oyunların da doğasına uygun bir süreç barındırmaktadır. Küçük yaştaki çocukların oyun davranışları bazı riskler barındırabilmekte, çocukların bazı durumlarda risk alabilmeleri de beklenmektedir. Risk kavramı, bir tehlikeye maruz kalma halinde zarar ve kayıpla sonuçlanabilecek durumlar olarak tanımlanmaktadır (Little, Sandseter, & Wyver, 2012). İnsanlar gündelik yaşamda birçok risk faktörü taşıyan duruma karşılaşabilirler. Ancak yetişkin ve çocukların bu durumları nasıl karşıladığına baktığımız zaman burada bir ayırım vardır. Yetişkinlerin risk durumunu yönetmeye hazırlıklı olmak ve yaşantı yoluyla öğrenme ihtiyacı vardır (Sandseter & Kennair, 2011). Çocuğun gözünden bakıldığı zaman ise risk almak demek, çocuğun kendi kapasitesinin sınırlarını zorlayarak onları ilerlemeye teşvik eder. Tüm bunların altında ise "yapabilme" becerisini gösterme arzusu yatar (Sandseter, 2011). Riskli oyun kavramı "fiziksel yaralanma riski barındıran ve heyecan duyulan oyun türleri" olarak tanımlanmıştır (Sandseter, 2009). Risk almak genellikle çocukların oyun oynarken gerçekleştirdiği tutumlardan biridir. Önemli oranda risk alabilmek, oyunda sınırların zorlanması anlamına geleceği için çoğu oyun aslında bir şekilde riskli oyundur (Sandseter, 2011). "Neyin mümkün olup olmadığını analiz etmek, neyin tehlikeli olup olmadığını değerlendirmek ve hem kendisi hem de çevreleri ile ilgili bilgi edinmek çocukların riskli oyunları tercih etmelerinin olası açıklamalarındandır (Apter, 2007; Ball, 2002; Smith, 1998). Riskli oyun heyecan, korku ve eğlenme gibi zıt duyguları barındırdığından (Sandseter, 2007; Stephenson, 2003) çocuklara oyun sırasında yeteri kadar risk alma imkânı verilmediğinde korku uyandıran durumların üstesinden gelme becerilerini deneyemedikleri ileri sürülmektedir (Sandseter & Kennair, 2011). Çocukların riskli oyunlara katılımında annelerin izin verme düzeyleri önemli bir faktördür. Bu araştırmada annelerin 4-6 yaş çocuklarının riskli oyunlarına izin verme durumlarını etkileyen kişisel faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubunu, çevrimiçi ortamda kendilerine ulaşılabilen, 4, 5 ve 6 yaşında çocuğu olan 381 anne oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında Ünüvar ve Kanyılmaz (2017) tarafından geliştirilen Riskli Oyuna İzin Verme Ölçeği-Ebeveyn Formu kullanılmıştır. Verilerin normallik dağılımının incelenmesinin ardından verilerin analizinde t Testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve sıralama analizlerinden CHAID analizinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak; annelerin 4-6 yaş çocuklarının riskli oyunlarına izin verme düzeyinin ortanın üzerinde olduğu belirlenmiştir. Annelerin çocuklarının riskli oyun davranışlarına izin vermelerini etkileyen en önemli faktör bir işte çalışıp çalışmıyor olmalarıdır ve çalışan anneler çocuklarının riskli oyun davranışlarına daha fazla izin vermektedirler. Çalışmayan annelerin çocuklarının riskli oyun davranışlarına izin vermelerini etkileyen en önemli faktör oturdukları evin bahçe/oyun alanının olup olmayışıdır ve bahçeli/oyun alanı olan anneler çocuklarının riskli oyun davranışlarına daha fazla izin vermektedirler. Bir başka ifadeyle oturdukları evin bahçesi/oyun alanı olmayan ve ev hamı/çalışmayan annelerin çocuklarının riskli oyunlarına izin verme davranışı düşük düzeydedir. Bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılarak bazı öneriler geliştirilmiştir. Bu çalışma ile birlikte Türkiye'de özellikle erken çocukluk dönemindeki çocukların riskli oyun oynama

fırsatlarına daha fazla erişim sağlayabilmesi ve ebeveynlerin bu konudaki tutumlarının olumlu yönde değişim göstermesi beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: oyun, riskli oyun, okul öncesi, 4-6 yaş çocuklar

Investigation Of Families' Leisure Activities And Use Of Green Space During The Covid-19 Pandemic Restrictions

Beyhan Ataş¹, Mine Göl Güven¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Abstract No: 149 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

The coronavirus pandemic has caused family dynamics to change in many areas such as health, education, work, leisure activities and use of public spaces (Prime et al., 2020). While participation in leisure activities contributes positively to bonding, functioning, satisfaction, and communication in the family (Poff et al., 2010), urban green space offers numerous opportunities for residents such as alleviating stress, facilitating self-regulation, enhancing attention restoration, and encouraging physical activity (Mytton et al., 2012; Van den Berg et al., 2014). This cross-sectional study was carried out while the pandemic and related restrictions and precautions were ongoing and it aims to delve into families' leisure activities, use of UGS and outdoor recreation constraints during pandemic, and the relationship between families' demographics and their leisure participation and use of UGS. The study holds significance as it aims to provide insights into the experiential aspects of this process. Furthermore, the results may provide a contribution towards the development and enhancement of leisure and UGS opportunities, and preventive and supportive policies.

The study used survey methods and participants were accessed through convenient sampling. A total of 406 parents with children aged 0-8 years participated in the study. The instruments were the Family Leisure Activity Profile Scale (Aslan, 2009), Outdoor Recreation Constraints Scale (National Survey of Recreation and the Environment, 2004), and Use of Urban Green Space During COVID-19 Pandemic Restrictions Scale (Ugolini et al., 2021). Ethical permissions were obtained from Boğaziçi University Social and Human Sciences Master's and Doctorate Thesis Ethics Review Committee. Data were analyzed using descriptive and correlational analyses.

Results indicated that some leisure activity types differ considerably in terms of participation frequency compared with other categories. There were higher levels of participation in home-based activities. Activities done with others, especially outside, were adversely affected by the pandemic. The results regarding outdoor recreation constraints revealed that crowded activity areas, inadequate facilities, pollution problems, and personal safety problems were the major constraints. 51% of the participants live within 500 meters of green spaces, and 39.4% live more than 1 kilometer away. Most of the participants reach UGS by walking (53%) and private cars (42%). 59.4% of the participants think they had inadequate access. Only 36.9% of the group visited UGS more than once a week. Participants' motivations for visiting UGS were to take their children out, to get fresh air, to be with family members, to be close to nature, and meet with their friends. 74% of participants missed green spaces a lot. Finally, a weak positive correlation was found between income level and the total leisure participation score. No significant relationship was found between participation in leisure activities and parents' education levels. Moreover, there was a significant positive relationship between the frequency of UGS visits, and parents' education levels and family income levels. To conclude, the findings indicate that families engaged in home-based activities with more frequency, and the COVID-19 pandemic has had a notable impact on outdoor-based activities. Moreover, most participants did not have sufficient access to UGS and precautions regarding COVID-19 lead to miss UGS.

References

Aslan, N. (2009). An examination of family leisure and family satisfaction among traditional Turkish Families. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 157

Mytton, O. T., Townsend, N., Rutter, H., & Foster, C. (2012). Green space and physical activity: An observational study using Health Survey for England data. *Health & Place*, 18(5), 1034-1041.

National Survey on Recreation and the Environment (NSRE). (2004). *National Survey on Recreation and the Environment questionnaire 2004*. Retrieved from <https://www.srs.fs.usda.gov/trends/nsre-directory/orig-questionnaire.html>

Poff, R. A., Zabriskie, R. B., & Townsend, J. A. (2010). Modeling family leisure and related family constructs: A national study of US parent and youth perspectives. *Journal of Leisure Research*, 42(3), 365-391.

Prime, H., Wade, M., & Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID-19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631.

Ugolini, F., Massetti, L., Calaza-Martínez, P., Cariñanos, P., Dobbs, C., Ostoić, S. K., ... & Sanesi, G. (2020). Effects of the COVID-19 pandemic on the use and perceptions of urban green space: An international exploratory study. *Urban Forestry & Urban Greening*, 56, 126888

Van den Berg, A. E., Jorgensen, A., & Wilson, E. R. (2014). Evaluating restoration in urban green spaces: Does setting type make a difference?. *Landscape and Urban Planning*, 127, 173-181.

Keywords: family leisure activities, use of urban green space, outdoor recreation constraints, COVID-19 pandemic

Covid-19 Kısıtlamaları Sürecinde Ailelerin Boş Zaman Aktiviteleri Ve Yeşil Alan Kullanımlarının İncelenmesi

Beyhan Ataş¹, Mine Göl Güven¹

¹Boğaziçi Üniversitesi

Bildiri No: 149 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Koronavirüs pandemisi aile dinamiklerinin sağlık, eğitim, iş, boş zaman aktiviteleri ve kamusal alanların kullanımı gibi birçok alanda değişmesine neden olmuştur (Prime vd., 2020). Boş zaman faaliyetlerine katılım ailede bağ kurma, işlevsellik, tatmin ve iletişime olumlu katkı sağlarken (Poff vd., 2010), kentsel yeşil alanlar, sakinleri için stresi azaltma, öz düzenlemeyi kolaylaştırma, dikkat restorasyonunu geliştirme ve fiziksel aktiviteyi teşvik etme gibi sayısız fırsat sunmaktadır (Mytton vd., 2012; Van den Berg vd., 2014). Bu kesitsel çalışma, pandemi ve ilgili kısıtlamalar ve önlemler devam ederken gerçekleştirilmiş olup, pandemi sırasında ailelerin boş zaman aktivitelerine katılımını, yeşil alan kullanımını ve açık hava rekreasyon katılımının önündeki kısıtlarını ve ailelerin demografik özellikleri ile boş zaman katılımları ve yeşil alan kullanımları arasındaki ilişkiyi anlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, bu sürecin deneyimsel yönlerine ilişkin içgörü sağlamayı amaçlaması bakımından önem taşımaktadır. Ayrıca sonuçlar, boş zaman ve yeşil alan olanaklarının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine, ve önleyici ve destekleyici politikalar geliştirilmesine katkı sağlayabilir.

Çalışmada anket yöntemi kullanılmış ve katılımcılara elverişlilik örnekleme yoluyla ulaşılmıştır. Çalışmaya 0-8 yaş arası çocuğu olan toplam 406 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada Aile Boş Zaman Aktiviteleri Profili Ölçeği (Aslan, 2009), Açık Hava Rekreasyon Kısıtları Ölçeği (National Survey of Recreation and the Environment, 2004) ve COVID-19 Pandemisi Kısıtlamaları Sırasında Kentsel Yeşil Alan Kullanımı Ölçeği (Ugolini vd., 2021) kullanılmıştır. Etik izinler, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri Etik İnceleme Kurulu'ndan alınmıştır. Veriler tanımlayıcı ve korelasyonel analizler kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları, bazı boş zaman faaliyet türlerinin katılım sıklığı açısından diğer kategorilere kıyasla önemli ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Ev temelli faaliyetlere katılım daha yüksektir. Özellikle dışarıda başkalarıyla birlikte yapılan aktiviteler pandemiden olumsuz etkilenmiştir. Açık hava rekreasyonu katılımının önündeki kısıtlara ilişkin sonuçlar ise, kalabalık aktivite alanları, yetersiz tesisler, kirlilik sorunları ve kişisel güvenlik sorunlarının başlıca kısıtlar olduğunu ortaya koymuştur. Katılımcıların %51'i yeşil alanlara 500 metre mesafede, %39,4'ü ise 1 kilometreden daha uzakta yaşamaktadır. Katılımcıların çoğu kentsel yeşil alanlara yürüyerek (%53) veya özel araçlarıyla (%42) ulaşmaktadır. Katılımcıların %59,4'ü yeşil alanlara erişimlerinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Katılımcıların sadece %36,9'u haftada birden fazla kez yeşil alanları ziyaret etmiştir. Katılımcıların yeşil alanları ziyaret etme motivasyonları, çocuklarını dışarı çıkarmak, temiz hava almak, aile üyeleriyle birlikte olmak, doğaya yakın olmak ve arkadaşlarıyla buluşmaktır. Katılımcıların %74'ü yeşil alanları çok özlediğini ifade etmiştir. Korelasyon analizi sonuçlarına göre gelir düzeyi ile toplam boş zaman katılım puanı arasında zayıf bir pozitif korelasyon bulunmuştur. Boş zaman etkinliklerine katılım ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca, yeşil alan ziyaret sıklığı ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve aile gelir düzeyi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sonuç olarak, bulgular ailelerin ev temelli faaliyetlere daha sık katıldığını ve COVID-19 pandemisinin dış mekan temelli faaliyetler üzerinde önemli bir etkiye sebep olduğu görülmüştür. Ayrıca, katılımcıların çoğunluğu kentsel yeşil alanlara yeterli erişime sahip değildir ve COVID-19 ile ilgili alınan önlemler sebebiyle bu alanların kullanımına dair özlem duymaktadır.

Kaynakça

Aslan, N. (2009). An examination of family leisure and family satisfaction among traditional Turkish Families. *Journal of Leisure Research*, 41(2), 157

Mytton, O. T., Townsend, N., Rutter, H., ve Foster, C. (2012). Green space and physical activity: An observational study using Health Survey for England data. *Health & Place*, 18(5), 1034-1041.

National Survey on Recreation and the Environment (NSRE). (2004). *National Survey on Recreation and the Environment questionnaire 2004*. Retrieved from <https://www.srs.fs.usda.gov/trends/nsre-directory/orig-questionnaire.html>

Poff, R. A., Zabriskie, R. B., ve Townsend, J. A. (2010). Modeling family leisure and related family constructs: A national study of US parent and youth perspectives. *Journal of Leisure Research*, 42(3), 365-391.

Prime, H., Wade, M., ve Browne, D. T. (2020). Risk and resilience in family well-being during the COVID- 19 pandemic. *American Psychologist*, 75(5), 631.

Ugolini, F., Massetti, L., Calaza-Martínez, P., Cariñanos, P., Dobbs, C., Ostoić, S. K., ... ve Sanesi, G. (2020). Effects of the COVID-19 pandemic on the use and perceptions of urban green space: An international exploratory study. *Urban Forestry & Urban Greening*, 56, 126888

Van den Berg, A. E., Jorgensen, A., ve Wilson, E. R. (2014). Evaluating restoration in urban green spaces: Does setting type make a difference?. *Landscape and Urban Planning*, 127, 173-181.

Anahtar Kelimeler: aile boş zaman aktiviteleri, kentsel yeşil alan kullanımı, açık hava rekreasyon kısıtları, COVID-19 pandemisi

Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Yüz İfadelerini Tanıma Becerileri

Samet Ata

Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 158 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Gelişim anne karnında başlayan ve ömür boyu devam eden bir süreçtir. Sosyalleşme de aynı şekilde anne karnında başlayıp kişinin yaşamı boyunca devam etmektedir. Doğmamış bir bebeğin anne karnında tanıdığı seslere tepki vermesi onun sosyalleşmeye başladığının bir göstergesi olarak gösterilebilir. Başta sosyalleşme sadece temel ihtiyaçlar içindir fakat çocuk büyüdükçe sosyalleşme daha karmaşık bir yapı olur ve bu paylaşmayı, iletişimi, arkadaşlığı vb. gibi durumları içerir. Sosyal gelişim bireyin dünyaya geldiği andan yetişkin bir birey olduğu zamana kadar farklı insanlarla olan iletişim ve onlara karşı geliştirdiği davranış ve duyguların tümüdür. Bir diğer deyişle bireyin toplum içinde kendi benliğini fark etmesidir.

Okul öncesi eğitim temel eğitimin önemli bir parçasıdır ve tüm milli eğitimin başlangıç noktasıdır bundan dolayı okul eğitimi ve yaşam boyu eğitimin temel aşaması olmaktadır (He, 2015). Hayatın ilk yıllarında eğitimin ilk adımı olan okul öncesi dönem, çocuğun dünyaya geldiği günden temel eğitime başladığı zamana kadar olan bir süreçtir. Bu süreç içerisinde çocuğun bilişsel, fiziksel, sosyal, psikomotor ve dil gelişimi büyük ölçüde tamamlanmaktadır (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010). Okul öncesi dönem, çevresini merak eden, öğrenmeye ve düşünmeye çalışan çocuğun bu özelliklerini yönetme, teşvik etme ve geliştirme gibi çok önemli bir görevi üstlenmiştir (Senemoğlu, 1994). Bu önemli dönemde çocuğun gelişimini takip ederek yaşıtlarına uygun bir şekilde ilerleme kaydedip kaydetmeyeceği gözlenmelidir. Bu dönem içerisinde verilecek olan aile içindeki eğitim, sosyal çevre eğitimi, dil gelişim alanlarının desteklenmesi gibi bir çok alan çocuğun gelecek yaşantısını da doğrudan etkileyecektir.

Çocukların kazanması gereken kavramlardan birisi de sosyal becerilerdir. Çocukların sosyal ve duygusal gelişimi yaşamlarında uyum sağlaması için büyük bir öneme sahiptir. (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006). Uysal ve Balkan (2015)'in yaptıkları çalışmada sosyal beceri eğitimlerinde aile katılımının önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çubukçu ve Gültekin (2006)'e göre bireyin toplum içerisinde kuracağı iletişim ile erken çocukluk dönemlerinde öğrenilen bilgiler, bireye sosyal becerileri kazandırarak sosyalleşmesini, grup içerisindeki yerini ve sosyal gelişimini etkiler.

Günlük yaşamda yüz yüze görüşmelerin en önemli iletişim araçlarından biri olan yüz ifadeleri sözsüz iletişimin anahtar rolündedir (Bullock ve Russell, 1984). 5-6 yaştan küçük çocukların korku, öfke ve üzüntünün yüz ifadeleri arasında ayrımcılık yapabileceği ve öfkeli yüzlerin bebekler için özel dikkat çekici olabileceği yapılan çalışmalar arasındadır (Schwartz, Izard, & Ansul, 1985; Fox vd., 2000). Fakat Camras, Grow ve Ribordy (1983) yaptıkları çalışmada istismara uğramış çocukların duygusal ifadelerin belirlenmesinde, istismara uğramamış çocuklardan daha az doğru cevap verdikleri ve öğretmenleri tarafından akranlarından daha az sosyal yeterliliğe sahip olduğu algılanıyor olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Aile çocuğun sosyal gelişimi için gerekli durumdadır aile ile kurulacak sağlıklı ilişki ve etkileşim çocuğun yaşadığı sorunlara yaklaşımını etkilemektedir. Ebeveyn ile çocuğun etkileşimi ne kadar kuvvetliyse diğer insanlar ile kuracağı iletişimi, ilişkileri ve ruh sağlığı da o oranda kuvvetli olacaktır (Demircioğlu, 2016). Sosyalleşme ilk aile içinde başlamaktadır ve aile içindeki bireylerin kişilik özellikleri çocuğu doğrudan etkilemektedir (Kırık, 2014). Çocukların kendilerini algılamaları ile annelerini, babalarını ve öğretmenlerini algılamaları arasında bir ilişki olduğu yapılan çalışmalar arasındadır. Anne ve baba ile

oluşturulan olumlu iletişim ocuk için olumlu benlik ve olumlu sosyal algı geliştirmesine destek sağlamaktadır (elik, Tuğrul ve Yalçın, 2002).

Temel yüz ifadelerinden olan korku, mutluluk, kızgınlık ve şaşkınlık ifadelerini tanımada ve kadın ve erkek figürleri üzerine yerleştirilen yüz ifadelerinde neden mutlu, zgn, kızgın ve şaşırmış olduğunu söylemede anlamlı bir farklılık olup olmadığını ortaya çıkarmak adına yürütülmüştür. Kadın ve erkek figürlerinin üzerine yüz ifadeleri yerleştirilerek çocuğun kendisi ile özdeşim kurarak cevaplar alınması amaçlanmıştır. Bu teyze neden zgn? Bu amca neden mutlu? Gibi sorular ile bu cevaplar aranmıştır.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Cüceloğlu (1968) tarafından geliştirilen mutlu, kızgın, özgün ve şaşırmış yüz ifadeleri beyaz fon üzerinde 12x12 cm kartlar ve beyaz fon üzerinde kafası kesilmiş bir kadın bir erkek figürü kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları tam metin olarak sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: yüz ifadeleri, okul öncesi, sosyal gelişim, ocuk gelişimi

Okul Öncesi Öğretmenlerin Kültürel Farklılıklara İlişkin Görüşleri

Ayşe Duran Yılmaz
Adıyaman Üniversitesi

Bildiri No: 118 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Problem: Küreselleşen dünya düzeni toplumsal yapıda değişimlere neden olabilmektedir. Bu değişimlerden biri de farklı kültürdeki bireylerin bir arada yaşamaya başlamasıdır. Sosyal davranışlarımızda, tutumlarımızda, düşünme, iletişim kurma ve öğrenme becerilerimizde etkili olabilen kültür yeni oluşan toplumsal düzende farklılıkları da meydana getirebilmektedir. Bu nedenle kültürel farklılıkların dikkate alınması önemli olabilmektedir. Kültür ırk, etnik köken, dil ve din gibi etnoğrafik değişkenlerle beraber yaş, cinsiyet ve yaşanan yer gibi demografik değişkenleri, sosyal, ekonomik ve eğitim gibi statüye ilişkin değişkenleri kapsamaktadır (Peterson, 1991). Bu doğrultuda kültürel farklılıkların ırk, etnik kimlik, dil, din, yaş, cinsiyet, yaşanan yer, sosyal statü, ekonomik statü ve eğitim gibi değişkenlere bağlı olduğu söylenebilir.

Eğitim ve kültür arasındaki ilişkiye baktığımızda, eğitimin kültürün hem taşıyıcısı hem de geliştiricisi olduğu ve aynı zamanda karşılıklı bir etkileşime sahip oldukları görülmektedir (Çelikkaya, 1999). Eğitim sürecinde bireyler kültürel farklılıklara ilişkin olarak olumlu veya olumsuz duygu geliştirebilirler. Ayrıca, bu süreçte kültürel farklılıklarını özgürce yaşayabilir ya da bunları bastırmak zorunda kalabilmektedir (Şahin,2004). Çocuklar için toplumsallaşmayı sağlayan ve onların kendilerinden olmayan farklı kültürdeki diğerleri ile bir arada olmalarını destekleyen kurumların başında okul öncesi eğitim ortamları gelmektedir. Bu ortamların en önemli faktörlerinden biri öğretmenlerdir. Öğretmenler çocukların kendi kültürlerini ve diğer kültürleri tanımalarına olanaklar sunabilmektedir. Çocukların kültürel farklılıklarından dolayı dışlanmasını veya ayrımcılığa maruz kalmasını öğretmenler engelleyebilmektedir. Çocukların farklılıklara saygı değerlerinin kazanmasında etkili bir role sahip olabilmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin bu rolleri ve sorumlulukları yerine getirebilmeleri için kültürel değerlere duyarlı sınıf ortamları oluşturmaları gerekmektedir. Bunun için öncelikle öğretmenlerinde kültürel farklılıklara duyarlı olmaları gerekmektedir. Kültürel farklılıklara duyarlı olabilmeleri öğretmenlerin kültürel farklılıkları bilmesine ve olumlu tutum geliştirmelerine bağlı olmaktadır. Bu doğrultuda öğretmenlerin eğitimde kültürel farklılıklara ilişkin görüşlerinin incelenmesi önemli olmaktadır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı okul öncesi öğretmenlerin kültürel farklılıklara ilişkin görüşlerinin incelenmesidir.

Yöntem: Bu araştırma temel nitel araştırma yöntemi ile hazırlanmıştır. Temel nitel araştırma yöntemi bireylerin deneyimlerini yorumlama ve edindikleri yaşam deneyimlerini anlamlandırma şekillerini anlamayı temel almaktadır (Merriam, 2013). Araştırmanın örneklem grubunu 16 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Örneklem grubunun belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme (Patton, 2004) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin sekizi kadın ve sekizi erkektir. Ayrıca iki öğretmen lisansüstü eğitim almış ve 14 öğretmen ise lisans mezunudur. Öğretmenlerin görev yaptıkları okulların yedisi köyde, dördü ilçede ve beşi de ilde bulunmaktadır. Araştırmaya katılan dokuz öğretmen çalıştığı kurumun sosyo ekonomik düzeyini orta, altı öğretmen alt ve bir öğretmen ise üst düzeyde olarak belirtmiştir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerine yönelik sorulara yer verilmiştir. İkinci bölümde ise araştırmanın amacı doğrultusunda ve ilgili literatür taraması sonucunda belirlenen yedi soru yer almıştır. Bu form üç alan uzmanına gönderilmiştir. Gelen dönütler doğrultusunda yedinci soruda düzenleme yapılmıştır. Araştırma kapsamında görüşmeler çevrimiçi platformlarla

gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi yöntemlerinden biri olan betimsel analiz yöntemi ile elde edilmiştir.

Sonuç ve Tartışma: Araştırma sonuçlarına göre, okul öncesi öğretmenlerden bazıları sınıfındaki kültürel farklılıkları çocukların davranışlarında, konuşma tarzlarında ve kıyafetlerinde gözlemlediklerini belirtmişlerdir. Katılımcılardan bazıları için sınıfındaki kültürel farklılıklar sorun oluşturabilirken bazıları için sorun oluşturmamaktadır. Öğretmenlerin tamamı kültürel farklılıkların eğitim sürecine dahil edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Kaynakça:

Çelikkaya, H. (1999). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Alfa Yayınevi.

Merriam, S. B. (2013). Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber (S. Turan, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Patton, M.Q. (2014). Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri. (Çev. M. Bütün ve S. B. Demir) Ankara: Pegem Akademi.

Peterson, P. B. (1991). Multiculturalism as a generic approach to counseling. *Journal of Counseling and Development*, 70, 6-12.

Şahin, İ. (2004). Postmodern Çağ& Humanist eğitim. III. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.

Anahtar Kelimeler: Kültürel Farklılıklar, Okul Öncesi Eğitim, Okul Öncesi Öğretmenler

Öğretmen Ve Ebeveynlerin Çocuk Hakları Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi

Zühal Gizir¹, Emine Yılmaz Bolat¹, Muhammed Erdal²

¹MERSİN ÜNİVERSİTESİ

²Yakındoğu Üniversitesi

Bildiri No: 306 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Özet

Çocuk hakları hukuki ve ahlaki bakımdan tüm çocukların doğdukları andan itibaren sahip oldukları yaşama, eğitim, sağlık, katılım, korunma gibi haklarının tamamını kapsayan evrensel nitelikte olan bir kavramdır. Çocukların yaşları gereği korunmaya ihtiyaç duyan canlılar olmaları onlara daha özel, daha ilgili ve şefkatle yaklaşılması gerekliliğini doğurur. Toplumlar çocuklara verdikleri değer ile onlara güvenli bir gelecek sağlamakla birlikte tüm gelişim alanlarını desteklemeye yönelik sorumluluklar taşımaktadır. Araştırmada öğretmen ve ebeveynlerin çocuk hakları konusundaki bilgi düzeylerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Mersin ili Mezitli ve Yenişehir ilçelerindeki anaokullarında görev yapan 20 öğretmen ve bu öğretmenlerin sınıflarından toplam 20 ebeveyn oluşturmuştur. Çok detaylı bir şekilde verilerin toplanması, katılımcıların tecrübelerini, görüşlerini, kendilerine özgü algılarını öğrenebilmek ve var olan durumu ortaya çıkarmak, anlayabilmek için nitel desende tasarlanmıştır. Araştırma verileri uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde betimsel analiz yapılmıştır. Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında, uzman incelemesi ve tutarlık incelemesi göz önünde bulundurulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre; öğretmen ve ebeveynlerin çocuk hakları ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıkları belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevaplar yaşamsal haklar, gelişimsel haklar, katılma hakları ve korunma hakları olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Dört temel kategoride incelenen çocuk haklarından öğretmenlerin de ebeveynlerin de bazı yaşamsal ve gelişimsel hakları bildikleri bununla birlikte katılma ve korunma haklarını çok daha az bildikleri ortaya konulmuştur. Öğretmenler ve ebeveynlerin en çok görüş bildirdikleri hakların; barınma hakkı, sağlık hakkı, yaşama hakkı, beslenme hakkı ve çocuğun ailesiyle birlikte olma hakkı gibi yaşamsal haklar ile eğitim hakkı, öğretim hakkı, oyun hakkı, din ve vicdan özgürlüğü hakkı, sevgi hakkı, saygı görme hakkı, mutlu olma hakkı gibi gelişimsel haklar olduğu, en düşük görüş bildirdikleri hakların da katılma hakları ve korunma hakları olduğu belirlenmiştir. Çocuk haklarının önemine ilişkin bulgularda ise çocuklar açısından ve toplum açısından olmak üzere iki farklı görüş ortaya konmuştur. Öğretmenler çocuk haklarının en fazla toplumların geleceği açısından önemli olduğunu belirtirken, ebeveynler çocuk haklarının en fazla çocukların sağlığı ve gelişimi açısından önemli olduğunu belirtmişlerdir. Çocuk hakları ile yetişkin bireylerin hakları arasında farklılık bulunma durumuna ilişkin bulgularda ise öğretmenlerin ve ebeveynlerin çocuk hakları ile yetişkin bireylerin hakları arasında farklılık olmadığı görüşü ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra çocuk hakları ile yetişkin bireylerin hakları arasında en fazla "korunma hakkı" açısından farklılık olduğu görüşü tespit edilmiştir. Çocuk haklarının kullanımına ilişkin bulgularda öğretmenlerin ve ebeveynlerin çoğunlukla çocukların eğitim hakkı ile barınma hakkını kullanabildiklerini bildirdikleri görülmüştür. Ayrıca, görüşmelerden elde edilen bilgilere göre öğretmenlerin ve ebeveynlerin okulları çocuk hakları açısından yetersiz buldukları saptanmıştır. Çocuk haklarının etkili şekilde öğretilmesi konusundaki öğretmen ve ebeveynlerin önerilerine ilişkin bulgularda ise; ailelere yönelik, eğitimcilere yönelik, çocuk hakları politikalarına yönelik ve topluma yönelik olmak üzere kategorilere ayrılmış olup öğretmenlerin önerileri en fazla eğitimcilere yönelik olmakla birlikte çocuk hakları konusunda çocuklara bilgilendirme yapılması, çocuk haklarının somut olaylar ve etkili yöntemlerle öğretilmesi, ailelere bilinçlendirme çalışmaları yapılması ve çocuk haklarının öğretilmesinde kitle iletişim araçlarından yararlanılması şeklindedir. Ayrıca çocuk hakları politikalarına yönelik önerilerde de buldukları

görülmüştür. Çocuk haklarının eğitim müfredatına eklenmesi, çocuk haklarının sık sık tekrarlanarak çocukların içselleştirmelerinin sağlanması, çocuklara eğitimde fırsat eşitliği sağlanması, çocuk haklarına yönelik yasal düzenlemelerin etkin hale getirilmesi şeklinde görüşler bildirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Hakları, Öğretmen, Ebeveyn.

Günümüz Dünyasında Çocuk Hakları

Emine Yılmaz Bolat¹, Nilgün Karabacak¹

¹Yakındoğu Üniversitesi

Bildiri No: 322 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Geçmişten günümüze kadar çocuklar tüm toplumlarda korunması gereken güçsüz bireyler olarak değerlendirilmiştir. Tarih boyunca çocuklar, kendilerini korumakta ve toplumda yer edinmekte zorlanmışlar, içinde buldukları gelişim döneminden kaynaklı olarak fiziki yapıları itibarıyla bakıma ve korunmaya muhtaç olmuşlardır. Önceki zamanlardaki koruma paradigması, zamanla hak paradigmasına dönüşmüştür. Çocuk haklarının güvence altına alınmasının ve çocukların korunması düşüncesinin sistemsel açıdan uygulamaya dönüşmesi tarihi bakımdan yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde çocuk haklarına bakış açısı, çocukluk kavramına bakış açısının değişmesine paralel olarak ilerleme göstermiştir. Philippe Aries'in belirttiği üzere çocukluk tasavvuru toplumsal koşulların sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Çocuğun korunması yönündeki toplumsal ilgi, dinin etkisi altında dinsel kuruluşlar vasıtasıyla oluşmuştur. Ebeveynlerin çocuk üzerindeki sınırsız egemenliği zamanla çocuğa karşı bakım ve koruma yükümlüğüne dönüşmüştür. Devlet de bu konuda aktif bir denetim yürütmeye başlamıştır. Devletlerin çocuğa ilişkin gösterdiği ilgi özellikle devletlerin kendi çıkarları doğrultusunda aileleri denetlemeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır. Devletlerin çocuklar üzerindeki ilgisi ile ebeveynlerin çocuklar üzerindeki mutlak hakimiyetleri giderek azalmaya başlamış ve bu alanda yasal düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır.

Çocuk hakları alanındaki ilk toplumsal politika belgesinin 1779 yılında İsviçre'de Zürih Kantonunda yayınlanan emirname olduğu kabul edilmektedir. 1894 yılında Jules de Jeune tarafından çocukların haklarının uluslararası alanda korunması amacıyla bir örgütün gerekli olduğu düşüncesi ileri sürülmüştür. 1924 yılında ise Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi kabul edilmiştir. Hak kelimesinin benimsendiği ilk belge niteliği taşıyan Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, çocuk haklarına ilişkin paradigmayı belirleyen temel yaklaşımlardan olan korumacı (paternalist) yaklaşımın etkilerinin görüldüğü bir metin olduğu belirtilmektedir. Çocuk haklarını korumak amacıyla Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi'nin yanı sıra Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi (1959) ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) de düzenlenmiştir. Çocukların haklarının korunmasına ilişkin en temel ve en kapsamlı sözleşme Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS)'dir. Daha önceki dönemlerde uluslararası kuruluşlarca çeşitli güvenceler verilerek bildiriler ortaya konulmasına karşın açık biçimde tüm detaylarıyla ortaya koyulan çocuk hakları sözleşmesi kavram ve güvenceye son halini vermiştir. Bu sözleşme ve ardından hazırlanan protokollerle tüm çocuk hakları açıklanmış ve fiilen hayata geçmesini sağlamak adına çok yüksek katılımı şekilde devletlere deklare edilerek imza altına alınmıştır. ÇHS ile çocuklara bir takım haklar tanınmış ve devlete bazı sorumluluklar yüklenmiştir:

ÇHS içeriğinde ayırım gözetmeme, çocuğun yüksek yararı, çocukların görüşlerini serbestçe ifade etmesi, düşüncesini özgürce açıklaması, çocuğun düşünce, vicdan ve din özgürlükleri ile özel yaşantısına saygı duyulması, çocuğun yetiştirilmesi, eğitimi ve gelişmesi, ihmal, istismar ve kötü muameleden, işkenceden korunması, devletten özel koruma ve yardım görmesi, kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılması, cinsel sömürüye ve cinsel suistimale, sömürüye karşı korunması gibi insan hak ve özgürlükleriyle ilgili maddeler ve taraf devletlerin sorumlulukları yer almaktadır.

Günümüzde modern hukuk sistemlerinin çoğu, temel şekilde çocuk haklarını saymakta ve korunmaları yönünde kanun koyuculara görevler yüklemektedir. Her ne kadar temel olarak çocuk hakları

güvence altına alınsa da üye devletler arasında alınan önlemler ve düzenlemeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Çocuk hakları sözleşmesinin düzenlemeye alınması güncel mevzuatın şekillenmesi ve en temel hakların oluşmasına ve yaygınlaşmasına öncülük etmiş olmakla birlikte ulusal ve uluslararası alanda çocukların ve haklarının korunması gelişmeye devam etmektedir. Bazı devletler ÇHS'ni doğrudan iç hukukuna alırken bazı devletler normlarını sözleşmeye göre uyarlama yapmıştır. Bu devletlerin hukuk sistemleriyle ilgili olup önemli olan fiili olarak hakların sağlanıp sağlanmadığı ve sonrasında da hakların korunup korunmadığıdır. Çocuk haklarının hukuki düzenlemelerde yer almasının yanı sıra uygulamaya geçmesi de önemli bir konudur. Bu çalışmada günümüzde çocuk haklarının mevcut durumu ele alınmış olup, çocuk haklarının gelişmeye gereksinimi olan bir kavram olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Hakları, Çocuk Hakları Sözleşmesi

Instagramı Aktif Olarak Kullanan Babaların Babalık Ve Çocukluk Anlayışlarının İncelenmesi

Elif Çetinkaya¹, Neslihan Avcr²

¹MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

²GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 76 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu çalışmanın amacı, instagramı aktif olarak kullanan babaların babalık ve çocukluk anlayışlarını ortaya koymaktır. Bu nitel çalışma iki aşamalı olarak planlanmıştır. Birinci aşamada amaçla instagramda paylaşım yapan açık hesabı bulunan 13 baba belirlenmiş ve yapılandırılmış görüşme formlarıyla belirlenen 13 babadan 11'yle görüşme yapılmıştır. Tüm veriler incelenerek temalar, kategoriler ve kodlar çıkarılmıştır. 3 ana tema oluşturulmuştur. Bu temalar: çocukluk, sosyal medya ve baba çocuk etkileşimidir. Araştırma sonuçlarına göre, babaların "Çocukluk" ile ilgili görüşlerinde çocukları en çok "masum çocuk" olarak kategorilendirdikleri, paylaşımlarında en çok çocuğun gelecekte rahatsız olmayacağı şekilde paylaşım yapmaya dikkat ettikleri, instagramda ortalama günlük 1-3saat geçirdikleri, Paylaşım içeriklerinde, günlük yaşam deneyimleri ve babalık tecrübelerine yer verdikleri, paylaşım Bilgi Paylaşımı yapmak istediklerini belirttikleri ve en çok birlikte yaptıkları etkinlikleri paylaşmayı sevdiğini sonuçları ortaya çıkmıştır.

İkinci aşamada ise belirlenen 11 babanın hesabından çevrimiçi bilgi toplama yönteminden yararlanarak 11 babanın 2018-2019 yılı boyunca paylaştıkları toplam 392 adet fotoğraf incelenmiştir. Babaların paylaştığı frekansları çıkarıldığında, babaların en fazla günlük yazı dili kullandıkları, yazılarında hashtag kullanmayı tercih ettikleri, paylaştıkları fotoğraflarda çocuklarının yüzlerini belirgin olarak paylaştıkları, çocuklarının tek çekilmiş fotoğraflarını paylaştıkları ve en çok evde çekilen fotoğrafları paylaşmayı tercih ettikleri görülmektedir. Babaların paylaştıkları 392 adet fotoğraf incelenip Ebeveyn Bilinçlendirme, Çocuk Oyunları ve Etkinlikleri, Babalık Deneyimleri olmak üzere 3 tema ve alt kategorilerine ayrılmıştır.

İnternetin kolaylıkla erişilebilir olmasıyla insanlar interneti hem sosyalleşme hem de bilgi alma merkezi olarak kullanmaya başlamışlardır. Sosyal medya üzerinden insanlar hem arkadaşlarıyla hem de tanımadıkları kişilerle rahatlıkla iletişim kurabilir hale gelmişlerdir. Özellikle çocuklarının gelişimleri hakkında bilgi edinmek isteyen ebeveynler sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadırlar. Teknolojide meydana gelen hızlı ilerlemeler neticesinde bilimsel bilgi de dahil tüm bilgilere kolay ulaşılabilir hale gelmiştir. Teknolojik gelişmeler bilginin yayılmasını ve yapılandırılmasını hızlandırdığı gibi bilginin büyük kitlelere yayılıp yapılandırılması da teknolojinin gelişmesine olanak sağlamaktadır (Odabaş & Polat, 2008). Simpson (1997)'e göre medya aileleri ve çocukları desteklemek için güçlü bir potansiyele sahiptir. Ebeveynliğin birçok basılı ve elektronik medyada temel konu haline gelmesi, büyük gazete, dergi, kitap da ebeveynliğe ilişkin bilgilerin artması, çoğu ailenin bu bilgilere rahatça ulaşmasını sağlamaktadır. Bu durum ise ailelerin ebeveynlik becerilerinin artmasında büyük bir etkiye sahiptir. Ebeveynlik web siteleri 1990'lardan beri varlığını sürdürmektedir ve siteler ebeveynler için popüler olmaya devam etmektedir. Bu tür siteler sıklıkla hamilelik ve ebeveynlikle ilgili birçok konu hakkındaki bilgiyi kullanıcıların tartışma grupları oluşturup, birbirleriyle sohbet etme imkânları ile birleştirir. Birçoğunda ayrıca hamilelik ve ebeveynlik ürünleri için reklam ve ürün kılavuzları ve dizinleri bulunmaktadır. Ebeveynlik web siteleri artık kullanıcıların mobil cihazlarıyla bağlantı kurmalarını sağlamak ve sosyal medyada bir varlık oluşturmak için sık sık kendi uygulamalarını sunmaktadır. Örneğin, içeriğini tanıtmak ve daha fazla kullanıcı tartışma platformu oluşturmak için özel Facebook sayfalarını, Instagram veya Twitter hesaplarını kullanmayı içermektedir (Meadows, 2011).

Çocukluk kavramı, her toplumda toplumsal normlara göre farklı şekillerde değerlendirilmiş ve geçmişten günümüze pek çok değişim yaşayarak gelişmeler göstermiş toplumsal bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Archard, 2004; Elkind, 1999 ; Heywood, 2003; Onur, 2005; Postman, 1995 ; Sorin, 2005). Aitken (2018)'e göre, çocuk haklarıyla ilgili tartışmalarda evrensel bir çocuğun olmadığı ya da çocuk gelişimi için genellenebilir bir süreçler olduğu açıktır. Çocuk kimliği her zaman çoğul ve ilişkiseldir ve çocukluğunu tanımanın birçok yolu vardır. Çocukluk çağı çoklu ve değişkendir ve bunlar sosyal, politik, tarihsel, coğrafi ve ahlaki bağlamlara dayalı olarak değişebilmektedir. Çocukluk sosyologları, gelişimsel psikolojiyi, çocuğun belli bir zamansallık ve hiyerarşi ile düzenlenmiş büyüme aşamalarında açıkça tanımlanmış, çocuğun bilişsel gelişimine yönelttiği ana ilgiyi yönlendiren ve çocukları konu olarak değil de nesnelere olarak görme eğilimine işaret etmektedir. Çocuklar, idealleştirme yönünde doğal gelişimin yönlendirilmesinde nesnelere olarak görülmektedir ve onlar yapım aşaması içerisindeki yetişkinler olarak görülmektedirler (McDonald, 2009). Raes(1996)'ya göre, çocukları sınıflandırmak 20. Yüzyıl boyunca önem kazanmıştır. Sorin (2005), çocukluğu; masum çocuk, soylu/kurtarıcı çocuk, şeytan(kötü) çocuk, kartopu çocuk, kontrol dışı çocuk, minyatür yetişkin çocuk, yetişkin olma eğitimindeki çocuk, hammadde(mülk) olarak çocuk, kurban çocuk, katılımcı çocuk olmak üzere 10 farklı şekilde sınıflandırılmaktadır. Bu çocukluk sınıflandırmaları sayesinde ebeveynlerin çocuk yetiştirme tarzlarında değişimler olmuştur.

Anahtar Kelimeler: İnternet Kullanımı, Ebeveynlik, Sosyal Medya, Instagram, Babalık, Çocukluk Anlayışı

3-6 Yaş Çocuğu Olan Babaların Duygusal İstismarı

Şeyma Türen¹, Hüsna Hümeyra Saęıroęlu², Pınar Bağçeli Kahraman¹

¹Bursa Uludağ Üniversitesi

²İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Bildiri No: 115 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Duygusal istismar, çocukların veya gençlerin, kendilerini olumsuz yönde etkileyen tavır ve davranışlarla karşı karşıya kalmaları ya da ihtiyaç duydukları ilgi, sevgi ve bakımın karşılanmayarak toplumsal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik hasara uğratılmaları durumudur (Polat, 2021). İstismarın alt türü olan duygusal istismar, diğer istismar türleriyle birlikte görüleceği gibi tek başına da olabilmektedir. Fiziksel temas gerektirmeyen duygusal istismarın, fiziksel ve cinsel istismar gibi somut bulgularının bulunmaması nedeniyle kısa vadede tanılanması oldukça zordur (Glaser, 2002; Polat, 2019). Ancak her türde çocuk istismarı ve ihmalinin merkezinde yer alan duygusal istismar, ilk dönemlerde çocukların fiziksel sağlığı konusunda önemli bir risk oluşturmamakla birlikte psikolojik sağlıkları yönünden ciddi bir tehlike faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Kanak ve Çelik, 2018; Kütük ve Bilaç, 2017). Çocukları duygusal istismarla karşı karşıya bırakmak kişilik gelişimlerine zarar vermekte ve ileri dönemdeki birçok psikiyatrik bozukluğun oluşmasına, depresyon yaşanmasına temel hazırlamakta, şiddet ve antisosyal davranışlar sergilenmesine, kendine olan güvenlerinin yara almasına, bağlanma bozukluklarına, zayıf benlik algılarına neden olmaktadır (Aktay, 2020; Arslan 2016; Kolburan, 2021; Wekerle vd., 2018).

Duygusal istismarı, fiziksel ve cinsel istismar gibi somut verilerle kanıtlanmak daha zor olabilmektedir. Bu sebeple, bu alanda doğru verilerin elde edilmesi daha güç olduğundan istatistiki oranlar olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Buna rağmen ulusal ve uluslararası alanda ilgili literatür incelendiğinde; çocukların neredeyse yarısının duygusal istismara maruz kaldığı ve bu oranın istismar türleri arasındaki en yüksek oran olduğu görülmektedir (Güler vd., 2002; Stoltenborgh vd., 2012). Bu durum duygusal istismarın tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ciddi bir problem olduğunu göstermektedir. İlgili literatürde okul öncesi çağdaki çocuklara yönelik yapılmış araştırmaların kısıtlı olması ve duygusal istismarı aile içi alanda inceleyen araştırmaların babalara odaklanmış olanlarının daha az bulunması (Bierman, 2005; McConnell vd., 2017) bu alanda yapılacak çalışmalara ihtiyaç olduğunu ortaya çıkartmaktadır. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak yürütölen bu araştırmada 3-6 yaş arası çocuğu olan babaların çocuklarına karşı uyguladıkları duygusal istismarın incelenmesi amaçlanmaktadır.

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden durum çalışması yöntemi kullanılarak yürütölmektedir. Çalışma grubuna, kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenmiş, farklı eğitim kademelerinden mezun, 3-6 yaş arası çocuğu olan babalar dahil edilmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış formatta hazırlanan görüşme soruları aracılığıyla toplanmıştır. Görüşme soruları araştırmacılar tarafından ilgili literatür taranıp soru listesinin oluşturulması sonrasında, okul öncesi eğitimi alanında görev yapmakta olan ve çocuk istismarı konularında çalışmalar yürüten üç öğretim üyesinden alınan uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Sorular belirlendikten sonra iki baba ile pilot görüşme yapılarak soruların uygunluğu ve babalar tarafından anlaşılabilirliği değerlendirilmiş, pilot görüşmeler sonucunda bir soruda değişiklik yapılarak görüşme soruları son haline getirilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılan araştırmanın analiz süreci devam etmektedir.

Kaynakça

Aktay, M. (2020). İstismar ve ihmalin çocuk üzerindeki etkileri ve tedavisi. *Gelişim ve Psikoloji Dergisi*, 1(2), 169-184

Arslan, R. (2016). Çocukluk dönemi duygusal istismarı ile depresyon arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne ilişkin bir gözden geçirme. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 19(4), 202-210.

Bierman, A. (2005). The effects of childhood maltreatment on adult religiosity and spirituality: Rejecting God the Father because of abusive fathers?. *Journal for the Scientific Study of Religion*, 44(3), 349-359.

Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse & Neglect*, 26(6-7), 697-714.

Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., & Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.

Kanak, M., & Çelik, M. (2018). Türkiye'de duygusal istismar üzerine yazılan lisansüstü tezlerin değerlendirilmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(27), 907-920.

Kolburan, Ş. G. (2021). *Adli psikoloji bakış açısıyla duygusal istismar* (2. Baskı). Seçkin Yayıncılık

Kütük, M. Ö., & Bilaç, Ö. (2017). Çocuklarda ve adölesanlarda duygusal istismar ve ihmal. *Türkiye Klinikleri*, 3(3), 181-187.

McConnell, N., Barnard, M., & Taylor, J. (2017). Caring Dads Safer Children: Families' perspectives on an intervention for maltreating fathers. *Psychology of Violence*, 7(3), 406-416. <https://doi.org/10.1037/vio0000105>

Polat, O. (2019). *Adli psikoloji bakış açısıyla duygusal istismar* (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Polat, O. (2021). *Şiddet kadına yönelik şiddet - çocuk istismarı - pedofili - cinsel şiddet - duygusal şiddet* (3. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Stoltenborgh, M., Bakermans-Kranenburg, M. J., Alink, L. R., & Van Ijzendoorn, M. H. (2012). The universality of childhood emotional abuse: a meta-analysis of worldwide prevalence. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 21(8), 870-890. <https://doi.org/10.1080/10926771.2012.708014>

Wekerle, C., Wolfe, D. A., Cohen, J. A., Bromberg, D. S., & Murray, L. (2018). *Childhood maltreatment*. Hogrefe Publishing.

Anahtar Kelimeler: Duygusal istismar, baba istismarı, okul öncesi çocuklar

Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi Ve Farkındalıkları

Betül Özkan¹, Ensar Yıldız¹

¹Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Bildiri No: 241 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Cinsel istismar, çocuğun tam olarak anlamlandırılmadığı, gelişimine uygun olmayan cinsel eylemlerin içine itilmesidir. Cinsel istismar çocuğu derinden örseler ve etkisi kalıcıdır. Cinsel istismarcılar yabancı yerlerden daha çok çocuğun günlük yaşantısında temas içinde olduğu yerlerde çocuğa yaklaşmaktadır. Ebeveynlerin çocuk cinsel istismarcılarının özelliklerinin bilmesi, çocukları istismardan korumak için önemli bir faktördür. Bu çalışmada 0-8 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin çocuk cinsel istismarcılarına yönelik farkındalıklarını araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma karma desen türlerinden olan açıklayıcı sıralı desen kullanılarak tasarlanmıştır. Çalışmada nicel araştırma türlerinden tarama modeli ve nitel araştırma türlerinden açıklayıcı durum çalışması kullanılmıştır. Nicel araştırma grubunun seçiminde kolay ulaşılabilir örnekleme, nitel araştırma grubunun seçiminde ise kartopu örnekleme kullanılmıştır. Bu doğrultuda çalışma grubunu 0-8 yaş arasında çocuğu olan 258 ebeveyn oluşturmaktadır. Nicel verilerin toplanmasında Gönültaş ve Sarıçam (2021) tarafından geliştirilen “Çocuk Cinsel İstismarcılarına Yönelik Bilgi ve Farkındalık Ölçeği (ÇCİBFÖ)” kullanılmıştır. Nitel verilerin toplanmasında araştırmacılar tarafından geliştirilen “Ebeveynler için Çocuk İstismarcılarına İlişkin Bilgi ve Farkındalıklarına Yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılarak görüşme tekniği ile veriler toplanmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 23.0 paket programı aracılığıyla Mann-Whitney U, Kruskal Wallis ve Ki-Kare Testi; nitel verilerin analizinde MAXQDA Analytics Pro 2018 programı kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmada cinsiyet, yaş, eğitim durumu, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimi, meslek, aile tutumu, sahip olunan çocuk sayısı, gelir düzeyi, aile yapısı, değişkenleri arasında anlamlı farklılık çıkmamıştır. Sahip olunan çocuğunun cinsiyeti erkek olan ailelerin istismarcıların karakteristiği boyutu ortalamasının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslek grupları ile aile tutumu, çocuk sayısı ve cinsel istismar ile ilgili eğitim alma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu doğrultuda mesleği ev hanımı olanların %57,4’ünün aile tutumunun koruyucu olduğu; mesleği öğretmen olanların %51,1’inin çocuk sayısının 1 adet olduğu; mesleği ev hanımı olanların %89,7’sinin cinsel istismar ile ilgili eğitim almadığı söylenebilir. Ebeveynler, cinsel istismarcıların kişilik özellikleri ile ilgili olarak; psikolojik bozukluğu olan ve düşük özgüvenli kişiler olduğunu belirtmişlerdir. Ebeveynler çocuk cinsel istismarcılarının yaş grubu olarak en fazla 35-60 yaş aralığındaki kişilerin olabileceklerini, bunun sebebini ise duydukları vakalarda bu yaş grubunun çok olmasına ve istismarcıların karakterlerini bu yaş aralığında ortaya çıkardıklarına bağlamaktadırlar. Ebeveynlere göre cinsel istismarcıların, çocuğa yakınlık derecesini sırasıyla en fazla; aile, yakın akrabalar ve komşular olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu kişilerin çocuğa kolay ulaşması temel sebep olarak açıklanmıştır. Ebeveynler, cinsel istismarcılar için; dış görünüşlerinin, eğitim düzeylerinin ve mesleklerinin ayırt edici özellik olmadığı konusunda ortak kanı belirtilmişlerdir. Sosyal yaşamları ile ilgili olarak istismarcıların yalnız ve asosyal olduğu düşünülmektedirler. Ebeveynlerin istismarcıların çocuklara yaklaşım tarzına yönelik görüşleri; istismarcıların, olumlu, sevecen olduğu, çocuklarla iletişimlerinin güçlü ve iyi olduğu yönündedir. Ebeveynler istismarcıların çocukların güvenini; ikramlarda bulunarak, oyunlar oynayarak ve çocukları gezdirerek kazandıklarını düşünmektedir. İstismarcıların istismar için daha çok kuytu ve ıssız yerleri tercih ettikleri, bunun sebebini ise toplumdaki gizlenmek, fark edilmemek olduğu; bunu sırasıyla çocuklara ulaşılacak bir yer olduğu için parklar ve çocuğa ulaşmanın daha kolay olması sebebiyle çocuğun kendi evi veya odası olduğu düşünülmektedir. Ebeveynler, istismarcıların kendilerine ilgisiz anne-baba çocuklarını ve sessiz, sakin ve çekingen çocukları hedef seçtiklerini düşünmektedir. Ebeveynlere yönelik istismar potansiyeli olan bireyler ve çocuklara yönelik önleyici tedbirler ile ilgili çeşitli kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapılarak bilgilendirme broşürleri, çevrimiçi ya da yüz yüze eğitimler verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Cinsel İstismar, Çocuk cinsel istismarcıları, Çocuk, Ebeveyn farkındalıkları, Ebeveyn görüşleri

Erken Cumhuriyet Dönemi Politikaları: Kartpostallardaki Çocuklar

Azize Ummanel

Lefke Avrupa Üniversitesi

Bildiri No: 89 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Kurtuluş Savaşı'nın ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti, varlığını sürdürecektir ve diğer ülkelere kanıtlayacak politikalara ihtiyaç duymaktaydı. Bu politikalar, cumhuriyet rejiminin vaat ettiği ideallere yönelik hazırlanmalı; cumhuriyeti güçlü kılacak nesil cumhuriyetin başarısının sembolü olmakla beraber, ona sadakatle de bağlı olmalıydı (Öztañ, 2013). Cumhuriyetin güçlü nesli, elbette ki çocuklardı. Bu nedenle erken cumhuriyet döneminde oluşturulan politikalar çocuktan ayrı düşünülmemekle beraber; cumhuriyetin güçlü olması çocuğun güçlü ve donanımlı olmasıyla bağdaştırılmış, çocuklarla ilgili her türlü konu devletin en önemli davası haline gelmiştir (Başboğa, 2018). Cumhuriyetle beraber yeni bir nesil yetiştirirken bu neslin sağlıklı olması en büyük hedeflerden birisi idi. Zira savaşların ardından ülkede erkek nüfusu ve genç sayısı azalmış, salgın hastalıklar baş göstermişti. Nüfus sorunu ulusal bir politika olarak ilk kez 1920'li yıllarda Mustafa Kemal Atatürk tarafından gündeme getirilmiş; nüfusun artırılması, nüfusa etki eden sağlık sorunlarının çözüme kavuşturulması, ölümlerin azaltılması ve nitelikli insan gücünü artırmaya yönelik çalışmalar milli amaçlar doğrultusunda ele alınmıştır (Oktay, 2013). Sağlıklı bir nesil oluşturmak öncelikli olmakla beraber, cumhuriyetin ilke ve idealleri doğrultusunda her yönüyle donanımlı çocuklar yetiştirmek için de çalışmalara başlanmıştır. Dönemin çocuk edebiyatı eserlerinde çocuğun eğitimi ve sağlığına yönelik içerikler üretilmiş, gerek çeviri gerekse özgün eserler anne baba ve çocukların okumaları için yayımlanmıştır. Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde kurulan Himaye-i Etfal Cemiyeti de devletin yürüttüğü politikalara paralel olarak dergiler, kitaplar ve ansiklopediler yayımlamış; Gürbüz Türk Çocuğu gibi birçok projenin de öncüsü olmuştur. Bunların yanı sıra, bastığı kartpostalları nüfus politikası ve çocuk sağlığına yönelik birer propaganda aracı olarak da kullanmıştır.

Bu çalışmanın amacı erken cumhuriyet döneminde Himaye-i Etfal Cemiyeti'nin yayımladığı kartpostalları yeni cumhuriyetin çocukluk politikaları bağlamında incelemektir. Nitel bir yaklaşımla yapılandırılmış olan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Çalışmanın materyalini cumhuriyetin ilk yıllarında yayımlanan dört kartpostal oluşturmaktadır. Bu kartpostallar renkli basım olup üzerlerinde farklı mesajlar yer almaktadır. Bu mesajlar, '*Ölümü azaltacak, nüfusumuzu çoğaltacak, vatana kuvvetli bir nesil yetiştirilecektir*'; '*Yeni doğmuş çocuğun yirmidört saate tabi tutulacağı bakım*'; '*Güzel çocuk neden benim sütümden içmiyorsun?*', ve '*Çocuğunuzla yatmayınız*' şeklindedir. İçerik analizi yapılan çalışmada ilk olarak doküman dikkatli bir şekilde okunmuş, ardından elde edilen bilgi kodlanmış ve temalar oluşturulmuştur.

Bulgular kartpostallarda yer alan bilgilerin sağlık, bakım ve beslenme temaları altında toplandığını göstermektedir. Öyle ki, kartpostallarda yer alan mütahassis ebeler, temiz hava ve güneş, yalnız yatmak, sineklerden kurtulmak, aile tabibi, öpülmemek ve düzenli uyku ifadeleri sağlığa; sağlam ana baba, annenin ilgisi, çocuklara özel oyun bahçeleri ve azarlanmamak ifadeleri bakımla; son olarak temiz ve muhtazam gıda, anne sütü ve düzenli beslenme ifadeleri beslenme ile ilişkilendirilmiştir. Kartpostallar aracılığı ile verilen mesajların sağlıklı bir nesil yetiştirmeye yönelik yürütülen politikalarla paralellik gösterdiği görülmektedir. Verilen mesajlar çocuk ölümlerinin önüne geçebilmek için annelere bir uyarıcı niteleğinde olup çocukların hem fiziken hem de ruhen sağlıklı gelişimlerini desteklemeye yönelik önermelerde bulunmaktadır.

Çalışma kapsamında incelenen kartpostallar, erken cumhuriyet dönemi nüfus politikasını yansıtmaktadır. Bu politika kapsamında çocuk sağlığının korunması, bakım ve beslenme konularında

anneye düşen görevlerin vurgulanması temel mesajlar olarak görülmektedir. Yapılan bu çalışmalar Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin altıncı maddesi olan yaşama ve gelişme hakkını akla getirmektedir. Erken cumhuriyet döneminde hükümet, hayatta kalabilen sağlıklı bir nesil yetiştirmeyi hedeflemiştir. Bu nesil nüfusu artıracak ve nitelikli insan gücü anlamında da devletin güç garantisi olacaktır. Bu gücü kaybetmek istemeyen devletler varlıkları devam ettiği sürece etkili nüfus politikaları ortaya koymalı; ülkenin geleceği olan çocuklar için kararlar almalıdır. Cumhuriyetin 100. yılında bunları hatırlamanın tarihi belleğimizi canlandırmak ve günümüzde atılması gereken yeni adımları tartışmak adına önemli olabileceği düşünülmektedir.

Kaynakça

Başboğa, S. (2018). *Erken cumhuriyet dönemi çocuk dergilerinde bedeni ahlaki ve terbiyevi özellikleriyle inşa edilen çocuk*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Oktaç, E. Y. (2013). Türkiye'de cumhuriyetin ilanından günümüze uygulanan nüfus politikaları. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 31-53.

Öztaş, G. G. (2013). *Türkiye'de çocukluğun politik inşası*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Anahtar Kelimeler: Erken cumhuriyet dönemi, nüfus politikası, çocuk sağlığı, Himaye-i Etfal Cemiyeti

Mühendislik Temelli Stem Uygulamalarının Okul Öncesi Çocukların Problem Çözme Ve Bilimsel Süreç Becerilerine Etkisinin İncelenmesi

Hümeyra Şirin

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Bildiri No: 197 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Problem Durumu

Bilim ve teknoloji, dünyamızdaki gelişmelerin etkisiyle hızlı bir şekilde değişmektedir. Dolayısıyla günümüzde bilgiyi üreten ve farklı bir şekilde kullanabilen, toplumun beklentilerine karşılık verebilen bireylere gereksinim duyulmaktadır (Taşkın, 2016). Gereksinimlerin karşılanması için iletişim, iş birliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve problem çözme becerilerini kapsayan 21. Yüzyıl becerilerinin erken yaşlarda kazanılması oldukça önemli hale gelmiştir (Dinler, Simsar ve Yalçın, 2021). Bununla beraber çocukların, çağımızın problemlerini anlama ve bu problemlere çözüm yolu bulma becerilerine sahip olmaları beklenmektedir. STEM eğitimi ise bu noktada kilit bir rol almaktadır. Çünkü STEM eğitime sahip bireyler; problemlere cevaplar arar ve bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarındaki bilgilerini kullanarak küresel problemlere çözüm üretebilirler (Bybee, 2010).

Buradan hareketle çocuklara zengin, merak uyandırıcı ve motivasyon sağlayan bir içeriğe sahip, STEM disiplinlerini mühendislikle bütünleştiren eğitim modülleri sağlanmalıdır (Moore vd., 2013). Okulöncesi çocuklarının geliştirilen STEM programı uygulanarak deneysel öğrenme yoluyla organizmalardaki yapı ve fonksiyon ilişkisini mühendislik tasarım sürecine dâhil etmeyi öğrenmeleri, problem çözme ve bilimsel süreç becerilerine olan etkisini inceleyen bir çalışmaya yapılan alan yazın taramasında rastlanmaması araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

Yöntem

Araştırma nicel araştırma modellerinden ön test son test kontrol gruplu deneysel desende gerçekleştirilecektir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Tokat il merkezindeki okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 30-35 sayı aralığında okul öncesi çocukların oluşturması planlanmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu seçkisiz olmayan, amaçsal örnekleme yöntemi olan ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenecektir. Veri toplama aracı olarak;Çocuklar için kişisel bilgi formu, Oğuz, V., & Akyol, A. K. (2015) tarafından geliştirilen Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) , Şahin, F., Yıldırım, M., Sürmeli, H. ve Güven, İ. (2018) tarafından geliştirilen Okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerinin değerlendirilmesi testi kullanılacaktır.

Araştırmacı tarafından mühendislik temelli STEM eğitim modülü hazırlanacak, deneysel işlem sürecinde bu modül deney grubuna uygulanacaktır. Deney grubunda STEM eğitimi programının araştırmacı tarafından 8 hafta boyunca haftada iki gün olmak üzere 16 gün boyunca uygulanması planlanmaktadır. Verilerin analizinde araştırmanın sonuçları istatistiksel yöntemlerden SPSS programı kullanılarak analiz edilecektir. Grup içi ön test ve son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olup olmadığını test etmek için t testi, gruplar arası son test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık olup olmadığını anlamak için ANOVA testi kullanılacaktır. STEM uygulamasının problem çözme ve bilimsel süreç becerisine etkisinin olup olmadığını öğrenmek için ANOVA testi kullanılacaktır.

Beklenen/Geçici Sonuçlar

STEM uygulamalarına yönelik olarak alanda yapılacak yeni çalışmaların, günümüz gelişmelerini takip ederek, destekleyecek eğitim çalışmalarına yer vermesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle erken çocukluk döneminde gerçekleştirilen STEM çalışmaları çocukların gelişimlerine önemli katkı sağladığı görülmüştür (Ekici, vd., 2018; Mohammad ve Zadeh, 2018). Bu doğrultuda STEM uygulamaları erken çocukluk döneminde başarılı bir şekilde planlanırsa çocukların problem çözme ve bilimsel düşünme becerilerine olumlu katkı sağlaması beklenmektedir.

Planlanan STEM uygulamalarının literatürdeki ilgili boşluğun dolmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. STEM uygulamalarının, çocukların bilimsel süreç becerilerinin kazandırılması ve gerçek dünya problemlerine çözüm üretmeleri açısından çalışmanın güncel olması, erken çocukluk dönemi için geliştirilen STEM eğitim programının, okul öncesi eğitiminde örnek uygulamalar oluşturması açısından önemlidir.

Kaynakça

Bybee, R.W. (2010). What is STEM education? *Science*, 329, 996.

Dinler, H. , Simsar, A. & Yalçın, V. (2021). 3-6 Yaş çocukların 21. yüzyıl becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi . *e-Kafkas Journal of Educational Research* , 8 (2) , 281-303 . DOI: 10.30900/kafkasegt.941467

Mohammad, F. Y. E. M. B., & Zadeh, Y. (2018). Bölüm 5 Erken Çocukluk Döneminde STEM. *Merhaba Stem Yenilikçi Bir Öğretim Yaklaşımı*, 51.

Glancy, AW ve Moore, TJ (2013). Etkili STEM öğrenme ortamları için teorik temeller.

Oğuz, V., & AKYOL, A. K. (2015). Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 44(1).

Şahin, F., Yıldırım, M., Sürmeli, H., & Güven, İ. (2018). Okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreci becerilerinin değerlendirilmesi için bir test geliştirme çalışması. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 2(2), 124-138.

Taşkın, D. (2016). Üstün Yetenekli Tanısı Konulmuş Ve Konulmamış Öğrencilerin Matematikte Yaratıcılıklarının İncelenmesi: Bir Özel Durum Çalışması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.

Yaşar Ekici, F., Bardak, M. & Yousef Zadeh, M. (2018). Erken Çocukluk Döneminde STEM. K. A. Kırkıç & E. Aydın (Eds.) içinde, *Merhaba STEM Yenilikçi Bir Öğretim Yaklaşımı* (s. 51-78). Konya: Eğitim Yayınevi.

Anahtar Kelimeler: STEM, erken çocukluk dönemi, mühendislik becerileri.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Etkinliklerinde Okul Bahçelerinde Esnek Materyallere Yer Verme Durumlarının İncelenmesi

İlkay İrem İrioğlu¹, Mehmet Mart¹

¹Necmettin Erbakan Üniversitesi

Bildiri No: 52 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Oyun, erken çocukluk döneminin önemli bir bileşenidir. Çocuklar için oyun, doğuştan gelen ve çevreyi anlamlandırmada önemli rolü olan bir keşfetme aracıdır (Cevher Kalburan, 2014) Çocuklar her zaman, her ortamda oyun oynayabilirler ancak potansiyellerini keşfedebilmeleri için zengin bir çevre sunulmalıdır(Sanoff, 1995). Bu keşiflerin açık havada ve özgürce çocuklar tarafından deneyimlenmesi, çocukların çevrelerini keşfetmelerine; kum, su ve çamurla eğlenerek duyularını harekete geçirmelerine; kendi oyunlarına özgü mekânlar bularak ya da oluşturarak yaratıcı olmalarına; nesnelere toplayarak, birleştirilerek yeni hobiler edinmelerine fırsat sunar (Clements, 2004). Nicholson tarafından ortaya atılan gevşek/esnek parçalar teorisinde; herhangi bir ortamda hem yaratıcılığın ve yaratıcılık düzeyinin hem de bir şeyleri keşfetme olasılığının, ortamda bulunan değişkenlerin sayısı ve türü ile doğru orantılı olduğunu ifade etmektedir (Nicholson, 1972).Esnek materyaller, içinde birçok değişkeni barındıran, çocukların istedikleri şekillerde kullanabilecekleri, çeşitli figürlerin oluşturulabileceği, birleştirilebilen, dağıtılabilen, yeniden inşa edilebilen, hareketli, dikte edilmemiş, çok yönlü malzemelerdir (Maxwell vd., 2008). Çok yönlülükleri, çocuğun hayal gücünde herhangi bir şeye dönüşebilmeleri, onlara sonsuz oyun olanakları sunar. Çocuklar ilgi çekici esnek materyallere maruz kaldıklarında , yeni şeyler görüp deneyimlediklerinde ve özellikle açık havada deneyimlediklerinde, iç mekânlarda mümkünü olamayacak benzersiz deneyimler yaşarlar ve buradan aldıkları ilhamla, yeni meraklar ve keşfetme duygusu ortaya çıkar (Flannigan & Dietze, 2017)

Ülkemizde sınıf dışı alanlarda kullanılan esnek materyaller ile ilgili yeterli bir çalışma olmadığından dolayı, bu çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin okul bahçesinde esnek materyallere yer verme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerin esnek materyaller ve okul bahçeleri ile ilgili uygulamaya yönelik görüşlerini incelemek için; “Okul öncesi öğretmenlerinin esnek materyallerle ilgili farkındalık düzeyleri, etkinliklerinde esnek materyalleri kullanma sıklıkları nedir ?” “Okul öncesi öğretmenlerinin etkinlik uygulamalarında yer verdikleri esnek materyaller nelerdir?” soruları çalışmanın temel sorularını oluşturmuştur.

Araştırmada, nitel araştırma türlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmıştır. Fenomenolojik çalışmalar, birkaç kişinin bir fenomen veya kavramla ilgili yaşamış deneyimlerinden yola çıkarak ortak bir anlamı keşfeder (Creswell, 2013).Olgu bilim çalışmalarında veri kaynakları araştırmacının belirlediği olguyu yaşayan ve bu olguyu yansıtabilecek bireyler ya da topluluklardır (Büyüköztürk vd., 2023).

Okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı bir alan olarak okul bahçesinde yaptıkları uygulamalara ve esnek materyalleri etkinliklerinde kullanma durumlarına ilişkin görüşlerini almak amacıyla nitel araştırma tekniklerinden olan görüşme ve doküman analizi (fotoğraf) teknikleri kullanılmıştır. Görüşme; çalışmada cevabı aranılan sorular çerçevesinde ilgili kişilerden veri toplama şeklinde ifade edilebilir. (Büyüköztürk vd., 2023) Doküman analizi, basılı ve elektronik materyaller olmak üzere tüm belgeleri incelemek ve değerlendirmek için kullanılan sistemli bir yöntemdir (Kıral, 2020).

Araştırmanın örnekleminde, MEB’e bağlı bağımsız bir anaokulunda ve MEB’e bağlı özel bir anaokulunda görev yapan amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş 12 okul öncesi öğretmeni

oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, çalışmanın amacına bağlı olarak bilgi açısından zengin durumların seçilerek derinlemesine araştırma yapılmasına olanak tanıyan olasılı ve seçkisiz olmayan örnekleme yaklaşımıdır (Büyüköztürk vd., 2023). Veri toplama sürecinde öğretmenlere yönelik sorular içeren “Kişisel Bilgi Formu” ve araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış “Öğretmen Görüşme Formu” gözlemler ve okul bahçelerinin fotoğrafları ile katılımcı öğretmenlerin önceki etkinliklerinden paylaştıkları fotoğraflar kullanılarak doküman analizi yoluyla toplanmıştır. Öğretmen Görüşme Formu ; okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı etkinliklere bakış açısı, esnek materyaller hakkında düşünceleri, kendi uygulamalarında yer verme sıklıkları, farkındalıkları, sınıf dışı etkinlikleri uygularken karşılaştıkları olası sorunlar, sorunların nedenleri, sınıf dışı etkinlikler ve doğal esnek materyalleri kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla açık uçlu sorulardan oluşan değerlendirme formudur. Araştırmaya başlamadan önce başta okul müdürleri olmak üzere, öğretmenler ve veliler bilgilendirilerek, gerekli izinler alındıktan sonra 2022-2023 Eğitim Öğretim yılı Haziran ayında veri toplanmış olup araştırmada öncelikle öğretmenlerle görüşme yapılmış ve öğretmenlerden dönem içerisinde çektikleri fotoğraflar dijital ortamda alınmıştır. Toplanan veri analizinde, tematik analiz yöntemi kullanılmış olup toplanan veriler “açık hava etkinliklerine bakış açısı” “açık hava kullanımını etkileyen etmenler” “açık hava etkinliklerine ayrılan süre” “esnek materyal kullanım sıklığı” “potansiyel riskler ve güvenlik” “okul idaresi ve veli tutumları” “esnek materyallerin gelişimsel etkileri” gibi temalar ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda her iki okul türünde de okul öncesi öğretmenlerinin sınıf dışı uygulamaları, açık hava etkinliklerini ve esnek materyalleri kullandıkları ve iki okul türünde de fiziksel koşulların, iklimsel koşulların, güvenlik nedeniyle oluşabilecek risklerin, açık havada esnek materyalleri kullanım sıklığını etkilediği görülmüştür. Özel anaokulundaki çocukların doğal ve esnek materyal kullanımı, bağımsız anaokulundaki çocukların esnek materyal kullanımına kıyasla daha fazla olduğu gözlemlenmiştir. Bahçede yapılan etkinliklerde ve esnek materyallerin kullanımı esnasında oluşabilecek potansiyel risklerin öğretmenler tarafından önceden risk analizinin yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: okul bahçesi, esnek materyaller, okul öncesi öğretmenleri, açık hava

Meb 365 Gün Öykü Serisinde Yer Alan Kitapların Çevre Okuryazarlığı Açısından İncelenmesi

Fusun Kurt Gökçeli¹, Merve Özer Akkaya¹

¹Anadolu Üniversitesi

Bildiri No: 335 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Çevre okuryazarlığı; çevreyi korumak adına yapılan bazı davranışların yaşama aktarılması, kullanılabilir öğelerin yeniden kullanılması, kullanılmayan öğelerin değerli kullanımlar için ayrıştırılması, sağlıklı alışkanlıkların benimsenmesi gibi çeşitli eylemlerle çevreyi koruma bilincidir. Çevre okuryazarlığı çevreyi koruma konusundaki gerekli bilgi, tutum ve becerileri içermektedir. Roth ve Hogden (2012) çevre okuryazarlığını bir çevresel sistemin sağlık durumunu anlamak ve ardından sistemi onarmak, eski haline getirmek veya sürdürmek için harekete geçme yeteneği olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla çevre okuryazarlığına sahip bireyler sadece çevre sorunlarına tartışarak çözüme ulaşmayı amaçlamazlar, gözlemlenebilir davranışlarla çözüm üretme çabası içindedirler. Çevre okuryazarlığına sahip bireyler, canlı varlıklar olarak eylemlerinin çevreyi hem olumlu hem de olumsuz olarak büyük ölçüde etkilediğini bilirler. Bu noktadan hareketle erken çocukluk döneminden başlanarak çocukların çevre okuryazar olarak yetişmesi sürdürülebilir bir gelecek için oldukça önemlidir. Erken çocukluk döneminde ise resimli çocuk kitapları bu beceriyi desteklemenin bir aracı olarak kullanılabilir. Bu doğrultuda çocukların dinleme ve konuşma becerilerini desteklemek, kelime dağarcığını geliştirmek, çocuklara okuma alışkanlığını kazandırmak amacıyla Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından "Erken Çocukluk Eğitiminde 365 Gün Öykü" adında bir çalışma başlatılmıştır. Bu amaçla MEBBİS veri toplama modülüne her tür ve derecede eğitim kurumunda görev yapan öğretmenler, öykü taslakları ile projeye destek sunmuştur. Bu doğrultuda 1400 öykü içerisinden erken çocukluk eğitime uygun öyküler belirlenmiş ve öykülerin içeriği uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda 53 öykü kitabı oluşturulmuş ve öykü kitapları seslendirilerek dijital ortama aktarılmıştır (MEB, 2023). Çalışma kapsamında hazırlanan bu kitapların çocukların kültürel, millî ve manevi değerlerinin desteklenmesi ve kapsayıcı anlayışın geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca çevre okuryazarlığı, iklim değişikliği gibi küresel sorunlara çocukların duyarlılık geliştirmesi de hedeflenmiştir. Buradan yola çıkılarak bu araştırmanın amacı; MEB 365 gün öykü serisinde yer alan kitapların çevre okuryazarlığı açısından incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan bir veri toplama tekniğidir (Creswell, 2005). Doküman incelemesi kapsamında ele alınan olgu ile ilgili yazılı materyaller, film, video ve fotoğraf gibi belgeler incelenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada doküman incelemesi gerçekleştirilirken Yıldırım ve Şimşek'in (2018) belirttiği; dokümanlara ulaşma, orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma aşamaları izlenmiştir. Verilerin analizinde ise içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç veride saklı olan anlamı ortaya çıkarmakla birlikte araştırmacılar veri setinde yer alan sözcük ve kavramların varlığını, anlamlarını ve aralarındaki ilişkiyi analiz ederek bir çıkarımda bulunmaktadır (Büyüköztürk vd., 2009). Bu doğrultuda araştırmacılar, önce bağımsız olarak resimli kitapları incelemiş, ardından ise birlikte inceleyerek veri analizini gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda 53 öyküden toplam 36 öyküde doğrudan çevre okuryazarlığı ile ilişkili olabilecek "doğa yürüyüşü, habitat, kirlilik, rüzgâr tribünü, geri dönüşüm, atık, organik" gibi çevre ile ilgili çeşitli kavramlara yer verildiği görülmektedir. Bununla birlikte seride yer alan "Bu Kış Uyumasak Olmaz mı?" , "Dünya'nın Ateşi Var" gibi resimli kitaplar ile küresel çevre sorunlarına dikkat çekildiği görülmektedir. Ancak 17 öyküde ise doğrudan doğaya ya da çevre ile ilgili herhangi bir kelimeye ya da mesaja yer verilmediği belirlenmiştir. Bu doğrultuda resimli kitaplarda çevre okuryazarlığı kapsamında güncel konulara, farklı tema, sözcük ve kavramlara yer verilebilir. Bu seride yer alan kitapların geneli düşünüldüğünde ise serinin

çoğunluğunda ele alınan temaların, verilen mesajların ve kullanılan kelimelerin çevre okuryazarlığı ile ilgili olması olumlu bir sonuç olarak düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Milli Eğitim Bakanlığı, 365 Gün Öykü, Erken çocukluk eğitimi, Çevre okuryazarlığı

Okul Bahçelerinde Sürdürülebilirlik Temalı Oyun Alanlarının Çocukların Çevre Farkındalığına Etkisinin İncelenmesi

Sibel Sönmez¹, Mustafa Bozkurt²

¹Ege Üniversitesi

²Milli Eğitim Bakanlığı

Bildiri No: 96 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında düzenlenen okul bahçeleri ve bahçe uygulamalarının 36-66 aylık çocukların çevre farkındalıklarına etkisini araştırmaktır. Araştırmada planlanan sorular ile Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına yönelik okul bahçesi düzenlemelerinin, Mersin ili Tarsus ilçesinde okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-66 aylık çocukların; (1) atık yönetimi (2) su tasarrufu (3) biyoçeşitlilik (4) yenilenebilir enerji ile ilgili farkındalıklarına etkisini belirlemek hedeflenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli: Fenomenoloji (olgubilim) çalışmaları, bireyler tarafından derinlemesine ayrıntılı olarak açıklanamayan olgulara odaklanmaktadır. Bundan dolayı fenomenolojik desenin veri havuzunu araştırılan olguyu tecrübe eden bireyler oluşturmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017). Bu bağlamda araştırmada sürdürülebilir okul bahçesi uygulamalarının 36-66 aylık okul öncesi dönemi çocukların sürdürülebilir kalkınma amaçlarının çevre boyutu ile ilgili farkındalık geliştirmelerinde etkisini belirleyebilmek için fenomenolojik yöntem kullanılmıştır.

Çalışma Grubu ve Verilerin Analizi: Araştırmanın çalışma grubu öncelikle okulların ulaşılabilirliğine, ve bir bahçelerinin bulunmasına uygun olarak Mersin ilin Tarsus ilçesinde bulunan bağımsız anaokullarından amaçlı örnekleme ile iki okul seçilmiştir. Belirlenen iki okuldan deney grubu olarak çalışılacak okulun bahçesinde güneş paneli, yağmur suyu hasadı için su tankı, kompostlama alanı, geri dönüşüm için kullanılacak ayrıştırma kutuları ve sebze bahçesi gibi sürdürülebilir bileşenler ile bir alan oluşturulmuştur. Kontrol grubu olarak çalışılacak okulun bahçesine herhangi bir müdahale yapılmamıştır. Araştırmada belirlenen okul öncesi kurumlarından katılımcıları oluşturacak 36-66 aylık çocuklar ise gönüllülük ve velileri ebeveyn onam formunu onaylayan çocuklar esas alınarak tesadüfi olarak kura yöntemi çalışmaya dâhil edilmiştir. 2022-2023 eğitim dönemi başında okullara gidilerek çocuklarla bireysel görüşmeler yapılmıştır. Görüşmelerde hikaye ile ilgili sorular deney grubu ve kontrol grubunun her ikisine oyun kulübesi ile ilgili sorular deney grubunun oyun kulübesini dönem boyunca kullanmasının ardından sadece deney grubuna uygulanmıştır. Alınan ses kayıtları araştırmacı tarafından tek tek dinlenerek deşifre edilmiştir. Elde edilen veriler iki kodlayıcı tarafından kodlanarak analiz edilmiştir. Çalışmanın güvenilirliği için Miles ve Huberman' ın (1994) güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Yapılan güvenilirlik= görüş birliği / (görüşbirliği+görüşayrılığı) hesaplaması sonucunda çalışmanın ön test güvenilirliği (473÷473+25) %94 son test güvenilirliği (545÷545+20) %96 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Atık Yönetimi: Ön test sonuçlarına bakıldığında kontrol ve deney grubu çocukların atık yönetimini çöplerin çevreye atılmaması olarak algıladıkları görülmüştür. Son test sonuçlarında ise deney grubu çocukların atık yönetimi ile ilgili ifadelerinin arttığı ve anlatımlarının geri dönüşüm, çöplerin ayrıştırılması

ve kompostlama yapma şeklinde çeşitlendiği görülmüştür. Bu farklılığın deney grubunun eğitim aldığı okul bahçesinde yer alan oyun kulübesi ve kompostlama alanının kullanılmasından dolayı olduğunu söylemek mümkündür. Deney grubu çocukların oyun kulübesinde kullanılan malzemelerin eski ve tekrar kullanılmış olduğunu ve kompostlama yapmanın toprak ve bitkiler için faydalarının farkına vardıkları ifadelerinden anlaşılmaktadır.

Biyoçeşitlilik: Ön test sonuçlarına bakıldığında kontrol ve deney grubu çocukların biyoçeşitlilik konusunda ağaçların korunması ve bitki yetiştirme ifadelerini sıklıkla kullandıkları görülmüştür. Farklı olarak deney grubu çocukların son test sonuçlarında hayvanları koruma ve toprağı işleyerek tohum ekmenin yanı sıra kendi yetiştirdikleri sebzelerin sağlıklı olduğuna vurgu yaptıkları ve biyoçeşitlilik ile ilgili ifadelerinin arttığı görülmüştür.

Yenilenebilir Enerji: Ön test sonuçlarına bakıldığında kontrol ve deney gruplarında fabrikaların dumanlarına dikkat çeken çok az ifade yer alırken alternatif enerji kaynakları ile ilgili bir fikirlerinin olmadığı görülmüştür. Elektrik üretimi ile ilgili evlerdeki prizler, şarj kabloları ve lambalarla bağlantı kurmuşlardır. Son test sonuçlarına bakıldığında kontrol grubu 36-48 ve 48-66 aylık çocuklar için ön test sonuçlarına göre farklı bir durum gözlenmezken deney grubu 36-48 ve 48-66 aylık çocukların yenilenebilir enerji kaynakları ile ilgili ifadelerinde artış olduğu görülmüştür. Deney grubu 36-48 ve 48-66 aylık çocuklar elektrik üretiminde fosil yakıtları kullanmanın yanında güneş ve rüzgârdan da faydalanabileceklerini belirtmişlerdir. Kendi okul bahçeleri ile diğer okulların bahçelerini kıyasladıklarında okul bahçesinde elektrik üretiliyor olmasını vurgulamışlardır ve okul bahçesindeki sürdürülebilir ekipmanların evlerinde de olması gerektiğini temiz elektrik ürettiği için dünyaya faydalı olduğunu düşündükleri son test görüşme sonuçlarında görülmüştür.

Su Tasarrufu: Ön test ve son test sonuçları incelendiğinde kontrol grubu çocukların su tasarrufu ile ilgili bir ifadelerinin olmadığı görülmüştür. Ön test sonuçlarında deney grubu çocukların su tasarrufu ile ilgili bir ifadeleri bulunmazken son test görüşmelerinde ise suyun dünya ve canlılar için hayati öneminin farkında oldukları bu sebeple suyu daha dikkatli kullanmaları gerektiği, yağmur suyu biriktirmenin doğaya faydalı olduğunun ve bahçe uygulamalarında kullanılabileceğinin bilincinde oldukları görülmüştür.

SONUÇ

Sonuç olarak; Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları kapsamında düzenlenen okul bahçeleri ve bahçe uygulamalarının çocukların atık yönetimi, biyoçeşitlilik, yenilenebilir enerji ve su tasarrufu hakkında bilgi sahibi olup farkındalık geliştirmelerine destek olduğu belirlenmiştir. Ayrıca veriler farklı yaş grupları için toplanmış olsa da bulgular yaş grupları arasında çevre farkındalığı geliştirme açısından fark bulunmadığını göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Atık Yönetimi, Biyoçeşitlilik, Yenilenebilir Enerji, Su Tasarrufu

Environmentally Significant Behaviors Performed By Parents With Their Young Children: Exploration Of Gendered Parenting

Güneş Ezgi Demirci¹, Refika Olgan¹

¹Orta Doğu Teknik Üniversitesi

Abstract No: 97 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Purpose

Parents exhibit varying responses to their children. Gendered parenting has gained significant attention in the literature, with research revealing that parents utilize unique communication patterns, socialization strategies, play behaviors, and toy preferences for their sons and daughters (Morawska, 2020). This gender-based differentiation even extends to the explanation of scientific concepts, often involving more comprehensive explanations for boys compared to girls (Crowley et al., 2001), as well as varying levels of information delivery in mathematics, typically providing less to girls than boys (Gunderson et al., 2011). However, studies investigating parental environmentally significant behaviors within this gendered parenting context are limited in the existing literature. That is why, this qualitative study aims to investigate whether there are variations in environmentally significant behaviors conducted by parents with their children, depending on the child's gender.

Methodology

Environmentally significant behaviors were investigated under two main titles: private sphere environmentally significant behaviors and public sphere environmentally significant behaviors as proposed by Stern (2000). More specifically, environmentally responsible consumption, resource conservation, waste management, nonactivist behaviors in the public sphere, and environmental activism behaviors conducted by parents of young children with their children together were investigated. Data were collected from nine parents with girls and 14 parents with boys, aged three to six, who are enrolled in a preschool, using a semi-structured interview protocol. Face-to-face interviews were carried out.

Findings & Conclusion

Notable differences emerged in various environmentally significant behaviors. Regarding environmentally responsible consumption, the research findings revealed that parents with boys tend to purchase durable and energy-efficient products when shopping with their children. In contrast, parents of girls exhibit a stronger preference for buying eco-friendly packaging, locally sourced items, and avoiding disposables with their children, which is mainly related to food shopping. Concerning resource conservation, similar patterns were observed for water and electricity conservation and protecting living things, but parents with boys were more inclined to perform behaviors with their children related to conserving fossil fuels. Waste management behaviors, including reducing, reusing, and recycling waste, were similar in both groups; however, parents with boys were more likely to involve their children in waste segregation. Interestingly, parents with girls outperformed parents with boys in all non-activist behaviors in the public sphere, meaning parents with girls were more likely to engage in these behaviors with their children. Neither parents with boys nor girls showed a preference for attending environmental protests according to the results. The study demonstrates that the gender of the child affects parental involvement in environmentally significant behaviors with their children and it provides recommendations for stakeholders in early childhood environmental education.

Crowley, K., Callanan, M. A., Tenenbaum, H. R., & Allen, E. (2001). Parents explain more often to boys than to girls during shared scientific thinking. *Psychological Science, 12*(3), 258–261. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00347>

Gunderson, E. A., Ramirez, G., Levine, S. C., & Beilock, S. L. (2011). The role of parents and teachers in the development of gender-related math attitudes. *Sex Roles, 66*(3–4), 153–166. <https://doi.org/10.1007/s11199-011-9996-2>

Morawska, A. (2020). The effects of gendered parenting on child development outcomes: A systematic review. *Clinical Child and Family Psychology Review, 23*(4), 553–576. <https://doi.org/10.1007/s10567-020-00321-5>

Stern, P. C. (2000). Toward a Coherent Theory of Environmentally Significant Behavior. *Journal of Social Issues, 56*(3), 407–424.

Keywords: early childhood environmental education, parents of preschool children, environmentally significant behaviors, gendered parenting

Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Hayvan Türleri İle İlgili Tercihlerinin Ve Tercih Nedenlerinin Araştırılması

Simge Yılmaz Uysal¹, Betül Sakınan¹

¹Mersin Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi

Bildiri No: 129 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Hayvanlar, çocukluktan yetişkinliğe kadar insan yaşamında önemli rol oynarlar. Günümüzde çeşitli toplumlarda evcil hayvan sayısının arttığı göz önüne alındığında, eğitimin de dahil olduğu farklı disiplinlerdeki araştırmacılar hayvanlara yönelik tutumların ve bu tutumları etkileyen faktörlerin incelenmesini önemli bulmaktadır (Serpell, 1999). Çocukların erken yaşlardan itibaren hayvanlara yönelik tutumlarını anlamak ve olumlu tutum geliştirmelerini desteklemek, hayvanların entegre olduğu çeşitli çevre eğitimi programlarının tasarlanması konusunda önemli ipuçları verecektir (Woods, 2000). Hayvanlara yönelik tutumlar, hem hayvanların kendi özelliklerinden (insanlarla benzeşen yönleri, estetik özellikleri vb.) hem de bireylerin özelliklerinden (cinsiyet, yaş, eğitim seviyesi, kültürel faktörler vb.) etkilenerek şekillenir.

Literatüre bakıldığında, bireylerin evrimsel olarak fiziksel, davranışsal veya bilişsel olarak insana benzer türleri tercih ettikleri (örn., primatlar, yunuslar ve köpekler vb.) ve bu türlerin diğer türlere kıyasla daha fazla ilgi gördüğü iddia edilmektedir. Bununla birlikte, bireyler kendilerine estetik olarak çekici gelen veya sevimli gördükleri hayvanları daha fazla tercih etme eğilimindedir (Gunnthorsdottir, 2001; Knight, 2008; Stokes, 2007). Son olarak, bireylerin faydalı olarak kabul ettikleri hayvanlara yönelik daha olumlu tutum geliştirdikleri gözlemlenirken, daha az faydalı veya kendilerine fiziksel olarak zarar verebileceklerini düşündükleri hayvanlara karşı olumsuz tutum geliştirdikleri düşünülmektedir (Serpell, 2004).

Bazı hayvan gruplarına yönelik negatif tutumlar, bu hayvanların korunması açısından endişe verici sonuçlar doğurabilir (Pinho vd., 2014; Tarrant vd., 2016). Alves ve ark. (2014) tarafından yapılan araştırmada, katılımcılar büyük oranda hayvanlarla ilgili potansiyel kaza riskleri nedeniyle, hayvanlardan tikslenme, korku gibi davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Aynı araştırmada katılımcıların negatif tutum sergiledikleri hayvanların yararlarıyla ilgili sınırlı bilgiye sahip oldukları da gözlemlenmiştir. Araştırmacılar birçok hayvan türüne duyulan antipati nedeniyle, bazı hayvan türlerinin (örn., sürüngenler) korunmasının önemli bir sorun haline geldiğinin altını çizmiştir. Benzer şekilde, kurbağa, semender gibi bazı omurgalı hayvanlara duyulan antipati ise bazı araştırmacılar tarafından bu tür hayvanların estetik özellikleri, ebeveyn etkileşimleri ya da kültürün etkisi ile açıklanmıştır (Prokop vd. 2016; Tarrant vd. 2016). Bu noktada, bu tür hayvanların korunmasına yönelik problemlerin ortadan kalkması için eğitim yolu ile atılacak adımlar önemli hale gelmiştir (Ceríaco 2012; Gramza & Temple, 2010).

Mevcut araştırmada okul öncesi eğitime devam eden 48-60 ay aralığındaki yaklaşık 250 çocuğun farklı hayvan türlerine yönelik tercihlerini incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılacaktır. Veri toplama materyali, çeşitli hayvan figürlerinin bulunduğu 48 görselden oluşmaktadır. Veriler toplanırken görseller çocuklara ikişer ikişer sunulacak, çocukların tercihlerini nedenleriyle birlikte belirtmeleri istenecektir. Verilerin analizinde betimsel istatistik kullanılarak katılımcıların tercihlerinin sıklık dağılımları verilecektir. Katılımcıların tercih nedenlerinin, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmesi planlanmaktadır. Sonuç olarak, çocukların omurgalılar, memeliler ve evcil hayvan türlerini daha fazla tercih etmeleri beklenmektedir. Çocukların hayvanlarla ilgili tercih nedenlerinin ise çoğunlukla hayvanların görünüşleri, fayda sağlaması ya da çocuklara tanıdık gelmesi ile açıklanacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

Alves, R. R. N., Silva, V. N., Trovão, D. M. B. M., Oliveira, J. V., Mourão, J. S., Dias, T. L. P., et al. (2014). Students' attitudes toward and knowledge about snakes in the semiarid region of Northeastern Brazil. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 10(30), 1–8.

Ceríaco, L. M. P. (2012). Human attitudes towards herpetofauna: The influence of folklore and negative values on the conservation of amphibians and reptiles in Portugal. *Journal of Ethnobiology and Ethnomedicine*, 8(8), 1–12.

Gramza, A., & Temple, S. (2010). Effect of education programs on the knowledge and attitudes about snakes in San Isidro de Upala, Costa Rica. *Journal of Kansas Herpetology*, 33, 12–18.

Gunnthorsdottir, A. (2001). Physical attractiveness of an animal species as a decision factor for its preservation. *Anthrozoös*, 14(4), 204–215.

Knight, A. J. (2008). "Bats, snakes and spiders, Oh my!" How aesthetic and negativistic attitudes, and other concepts predict support for species protection. *Journal of Environmental Psychology*, 28(1), 94-103.

Pinho, J. R., Grilo, C., Boone, R. B., Galvin, K. A., & Snodgrass, J. G. (2014). Influence of aesthetic appreciation of wildlife species on attitudes towards their conservation in kenyan agropastoralist communities. *PLoS ONE*, 9(2), 110.

Serpell, J. (1999). Guest editor's introduction: Animals in children's lives. *Society & Animals*, 7(2), 87-94.

Stokes, D. L. (2007). Things we like: human preferences among similar organisms and implications for conservation. *Human Ecology*, 35, 361-369.

Tarrant, J., Kruger, D., & Preez, L. H. (2016). Do public attitudes affect conservation effort? Using a questionnaire-based survey to assess perceptions, beliefs and superstitions associated with frogs in South Africa. *African Zoology*, 51(1), 13–20.

Woods, B. (2000). Beauty and the beast: preferences for animals in Australia. *Journal of Tourism Studies*, 11(2), 25–35.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem çocukları, hayvanlara karşı tutum, çevre eğitimi

Examining The Views Of Preschool Teachers On Forest Fire Awareness: The Case Of Muğla Province

Şeyma Değirmenci¹, İlayda Kimzan¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Abstract No: 181 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Climate change, global warming, and the resulting destructive natural disasters such as forest fires, floods, and storms are increasing in both frequency and severity. To mitigate the effects of changing climate patterns and global warming, it is crucial to increase the number of forests and protect existing ones (Akalın, 2013; Cankardaş and Sofuoğlu, 2021; Deniz and Özlen, 2022). The Muğla region in the southwest of Turkey, characterized by a dry subtropical Mediterranean climate and typical Mediterranean ecosystems, hosts some of Turkey's important natural areas (Türkeş and Altan, 2013). Muğla province is one of the highest-risk areas for forest fires in Turkey and has lost tens of hectares of forest in the past 10 years due to wildfires (Baltacı and Yıldırım, 2020). When looking at forest fires in Turkey, it is observed that 89% of these fires are caused by human activities (OGM, 2020). Providing quality education from an early age is essential in preventing and combating fires caused naturally or by human actions (Holistein, 2022). Particularly, awareness education on natural disasters given to preschool children has been found to be effective in influencing their environmental behaviors in later stages of life (Aaron and Witt, 2011). Teachers play a significant role in preparing and implementing such awareness education on nature and forest fire awareness for preschool children (Kunt and Geçgel, 2013). Teachers' knowledge levels about forest fires and their attitudes towards nature significantly influence children's awareness levels (Çabuk, 2001). Taking all these factors into consideration, the aim of this research, which was conducted, is to examine the awareness levels of teachers in Muğla province, which has a high risk of forest fires, about forest fires and their opinions on in-class practices related to forest fires. The study group of the research, prepared in a qualitative model, was formed with 8 preschool teachers who voluntarily participated in the study and work in Muğla province, and the data of the research were collected through a semi-structured form. The form prepared by the researchers consists of 5 questions including teachers' knowledge levels about forest fires, their opinions on awareness education as part of prevention efforts, and their in-class practices related to this issue. The collected data have been coded and categorized by the researchers, and the analysis process is currently ongoing.

References

Akalın, M. (2013). Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Nedeniyle Oluşan Doğal Felaketlerin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 29-43.

Deniz, M., & Hiç, Ö. (2022). İklim değişikliği ve tarımın değişen yüzü: artan riskler, tarımdaki daralmalar ve orman yangınları sonrası politika önerileri. Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 12-22.

Cankardaş, S., & Sofuoğlu, Z. (2021). İklim değişikliği ve birey üzerindeki etkilerinin gözden geçirilmesi. Nesne, 9(19), 139-146.

Aaron, R.F., & Witt, P.A. (2011). "Urban students' definitions and perceptions of nature." Children, Youth, and Environments, 21(2), 145-167.

Hollstein, M.S. (2022). Social studies, civics, and fracking: Ohio teacher perceptions of controversial environmental issues. *Journal of Social Studies Education Research*, 13(1), 1-34. <https://jsser.org/index.php/jsser/article/view/3414/548>

Türkeş, M., & Altan, G. (2013). İklimsel Değişimlerin ve Orman Yangınlarının Muğla Yöresi'ndeki Doğal Çevre, Doğa Koruma Alanları ve Biyotaya Etkilerinin bir Ekolojik Biyocoğrafya Çözümlemesi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 22(2), 57-75.

Baltacı, U., & Yıldırım F. (2020). Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nde orman yangını riskinin çok kriterli analizi ve haritalandırılması. *Ormancılık Araştırma Dergisi*, 8(1), 1-11.

OGM, (2020). 2010-2019 Yılları Arasında Meydana Gelen Orman Yangınlarının Çıkış Sebeplerine Dağılımı. Orman Yangınları Değerlendirme Raporu, 2020. Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı.

Çabuk, B., (2001). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çevre İle İlgili Farkındalık Düzeyleri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S: 40. Ankara.

Kunt, H., Geçgel, G., (2013). "Öğretmen Adaylarının Ağaç ve Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/12 Fall p. 793-807.

Keywords: Forest fires, awareness education, teacher's perspective.

Orman Yangınları Farkındalığına İlişkin Okul Öncesi Dönem Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi: Muğla İli Örneği

Şeyma Değirmenci¹, İlayda Kimzan¹

¹Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

Bildiri No: 181 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İklim değişikliği, küresel ısınma ve buna bağlı olarak gelişen yıkıcı orman yangını, sel ve fırtına gibi doğal afetlerin sayılarının ve şiddetlerinin artmaktadır. Değişen iklim özelliklerinin ve küresel ısınmanın önüne geçilmesinde orman sayılarının arttırılması, var olan ormanların korunması son derece önemlidir (Akalin, 2013; Cankardaş ve Sofuoğlu, 2021; Deniz ve Özlen, 2022). Türkiye'nin güneybatısında yazı kurak subtropikal Akdeniz iklimi ve Akdeniz ekosistemlerinin tipik özellikleriyle nitelenen Muğla yöresi, Türkiye'nin önemli doğa alanlarından bazılarını barındırmaktadır (Türkeş ve Altan, 2013). Muğla ili orman yangını riski en yüksek olan illerden biri olup ve son 10 yıl içerisinde çıkan yangınlarında onlarca hektarlık orman alanını kaybetmiştir (Baltacı ve Yıldırım, 2020).Türkiyedeki orman yangınlarına bakıldığında yangınların %89'unun insan faaliyeti kaynaklı olduğu görülmektedir (OGM, 2020). Doğal yolla veya insan eliyle çıkarılan yangınların önlenmesinde ve mücadelesinde erken yaşlardan itibaren nitelikli bir eğitimin verilmesi son derece önemli bir etmendir (Holistein, 2022). Özellikle okul öncesi dönem çocuklarına verilen bu tür doğal afet farkındalık eğitimlerinin çocukların ileri yaşlarındaki doğa davranışları üzerinde etkili olduğu görülmektedir (Aaron ve Witt, 2011). Okul öncesi dönem çocuklarına verilecek doğa sevgisi ve orman yangını farkındalığı eğitimlerinin hazırlanması ve uygulanmasında öğretmenlerin yeri ve önemi büyüktür (Kunt ve Geçgel, 2013). Öğretmenlerin orman yangınları hakkındaki bilgi düzeyi, doğaya ilişkin tutumları çocukların farkındalık düzeyleri üzerinde etkilidir (Çabuk, 2001). Tüm bu sebepler göz önüne alınarak oluşturulan bu araştırmanın amacı yüksek yangın riskine sahip Muğla ilindeki öğretmenlerin orman yangınları hakkındaki farkındalık düzeyleri ve sınıf içi uygulamalarına ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Nitel modelde hazırlanan araştırmanın çalışma grubu Muğla ili içerisinde görev yapan, çalışmaya gönüllü olarak katılan 8 okul öncesi dönem öğretmeni ile oluşturulmuş olup araştırmaların verileri yarı yapılandırılmış form aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan formda öğretmenlerin orman yangınlarına ilişkin bilgi düzeyleri, önleme çalışmaları kapsamında farkındalık eğitimlerine ilişkin görüşleri ve bu konuya ilişkin sınıf içi uygulamalarını içeren 5 sorudan oluşmaktadır. Toplanan veriler araştırmacılar tarafından kodlanıp kategorilendirilmiş, analiz süreci hali hazırda devam etmektedir.

Kaynakça

Akalin, M. (2013). Küresel Isınma ve İklim Değişikliği Nedeniyle Oluşan Doğal Felaketlerin İnsan Sağlığı Üzerindeki Etkileri. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6(2), 29-43.

Deniz, M., & Hiç, Ö. (2022). İklim değişikliği ve tarımın değişen yüzü: artan riskler, tarımdaki daralmalar ve orman yangınları sonrası politika önerileri. Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 3(1), 12-22.

Cankardaş, S., & Sofuoğlu, Z. (2021). İklim değişikliği ve birey üzerindeki etkilerinin gözden geçirilmesi. Nesne, 9(19), 139-146.

Aaron, R.F., & Witt, P.A. (2011). "Urban students' definitions and perceptions of nature." Children, Youth, and Environments, 21(2), 145-167.

Hollstein, M.S. (2022). Social studies, civics, and fracking: Ohio teacher perceptions of controversial environmental issues. *Journal of Social Studies Education Research*, 13(1), 1-34. <https://jsser.org/index.php/jsser/article/view/3414/548>

Türkeş, M., & Altan, G. (2013). İklimsel Değişimlerin ve Orman Yangınlarının Muğla Yöresi'ndeki Doğal Çevre, Doğa Koruma Alanları ve Biyotaya Etkilerinin bir Ekolojik Biyocoğrafya Çözümlemesi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 22(2), 57-75.

Baltacı, U., & Yıldırım F. (2020). Muğla Orman Bölge Müdürlüğü'nde orman yangını riskinin çok kriterli analizi ve haritalandırılması. *Ormancılık Araştırma Dergisi*, 8(1), 1-11.

OGM, (2020). 2010-2019 Yılları Arasında Meydana Gelen Orman Yangınlarının Çıkış Sebeplerine Dağılımı. Orman Yangınları Değerlendirme Raporu, 2020. Orman Yangınlarıyla Mücadele Daire Başkanlığı.

Çabuk, B., (2001). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Çevre İle İlgili Farkındalık Düzeyleri. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, S: 40. Ankara.

Kunt, H., Geçgel, G., (2013). "Öğretmen Adaylarının Ağaç ve Çevreye Yönelik Tutumlarının İncelenmesi" *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/12 Fall p. 793-807.

Anahtar Kelimeler: Orman yangını, farkındalık eğitimi, öğretmen görüşü

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Doğal Afetlere Ve Çevresel Sürdürülebilirliğe Programda Yer Verme Durumlarının İncelenmesi

Ayşegül Ünsal¹, Nilüfer Yiğit¹, Elif Mercan Uzun¹

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Bildiri No: 188 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş-Amaç

Yaşam kalitemizi etkileyen, sürdürülebilir bir evrenin oluşmasını engelleyen çevre sorunlarının temelinde beşeri faktörler yer almaktadır (Yaman ve Muşmul, 2018). Beşeri faktörlerin yol açtığı bu sorunlar devamında doğal afetlerin oluşumunu tetiklemektedir (Büyükbaş ve Ormanoğlu,2013). Eğitim ise beşeri faktörlerden kaynaklanan sorunların çözümünde, doğal afetler sırasında ve sonrasındaki etkileri azaltmada, insanlarda çevre bilinci oluşturmada önemli rol oynamaktadır. Bireylerin çevreye karşı sergilemiş oldukları tutumları eğitimle erken yaşlarda kazandırılabilir (Siraj-Blatchford, 2009). Erken çocukluk döneminde çevreyle ilgili olumlu yaşantıların kazandırılması, doğal afetlere ve çevresel sürdürülebilirliğe dikkat çekilmesi, çevre bilinci oluşturulmasında önemli rol oynamaktadır (Elliott ve Davis, 2009).

Bu kapsamda okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi müfredatlarında doğal afetlere ve çevresel sürdürülebilirliğe ilişkin kavramlara yer verilmesini incelemek ve bu konudaki görüşlerini almak ve şu sorulara cevap aramak amaçlanmıştır.

Okul öncesi öğretmenlerinin doğal afetlere ve çevresel sürdürülebilirliğe programda yer vermekte midir?

- Okul öncesi öğretmenleri okul öncesi programlarında doğal afetler kavramına yönelik içeriklere yer vermekte midir?

- Okul öncesi öğretmenleri okul öncesi programlarında çevresel sürdürülebilirlik kavramına yönelik içeriklere yer vermekte midir?

Yöntem

Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin doğal afetlere ve çevresel sürdürülebilirliğe programda yer verme durumlarının incelenmesi amacı ile nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında Samsun ilinde MEB'e bağlı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan 20 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemlerinden biri olan maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmış olup, çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin doğal afetlere ve çevresel sürdürülebilirliğe programda yer verme durumlarını ortaya koymak amacı ile farklı okul öncesi eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenler ile görüşme yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Veriler yüz yüze ve sakin bir ortamda toplanmış olup, görüşmeler ortalama 15-30 dakika sürmüştür. Araştırmada toplanan veriler nitel veri analizi yöntemlerinden içerik analizi kullanılarak yapılmıştır.

Bulgular

Okul öncesi öğretmenlerinin çevresel sürdürülebilirliğe ve doğal afetlere programda yer verilme durumunu inceleyen bu araştırmada bulgular beş tema altında toparlanmıştır. Bu temalar şöyledir; “çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili yapılan etkinlikler ve türleri”, “etkinliklerde doğal afetlere yer verme durumu”, “etkinliklerde iklim değişikliğine yer verme durumu”, “çevre ile ilgili etkinliklere planlarda yer verilme durumu”, “çevre eğitiminin çoğunlukla yapıldığı ortam”.

Sonuç

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin çevresel sürdürülebilirlik ile ilgili etkinliklere planlarında yer verdiği, bu etkinliklerin çoğunlukla fen etkinliği adı altında yapıldığı bulgusu saptanmıştır. İkinci olarak ise Türkçe etkinlikleri kapsamında yapıldığı saptanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin öğrenme sürecinde iklim değişikliğine dikkat çekemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışma sonucunda öğretmenlerin doğal afetler ile ilgili çalışmalar yaptığı saptanmıştır. Daha çok deprem, yangın, sel ile ilgili afetlerden bahsedildiği diğer afet türleri ile ilgili etkinliklerin yapılmadığı saptanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin etkinlikleri çoğunlukla sınıf içi ortamlarda gerçekleştirdiği saptanmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda çevresel sürdürülebilirlik ve doğal afetlere planlarda kısıtlı da olsa yer verildiği, özellikle okullarda uygulanmakta olan “eko okul” ve “ormanlarda okul” projelerinin içeriklerinde bu konularla ilgili etkinliklere çokça yer verildiği saptanmıştır. Kullanılan genel eğitim planında ise konuların açıklanmasının yetersiz olduğu bazı konulara hiç yer verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve kullanılan eğitim planları incelenip karşılaştırıldığında, öğretmenlerin görüşmelerde ifade ettikleri etkinliklerin planlarda yer alma düzeyinin düşük olduğu saptanmıştır. Görüşmeye katılan öğretmenlerinin çevresel sürdürülebilirlik ve doğal afetlere yönelik kullandıklarını ifade ettikleri etkinliklerin program ve planlarda yeteri düzeyde yer vermedikleri tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Büyükbaş, E., ve Ormanoğlu, B. (2013). Afetler ve afet yönetiminde meteorolojinin yeri. *Türk İdare Dergisi*, 476, 13-46.

Elliott, S., & Davis, J. (2009). Exploring the resistance: An Australian perspective on educating for sustainability in early childhood. *International Journal of Early Childhood*, 41(2), 65-77.

Siraj-Blatchford, J. (2009). Education for sustainable development in early childhood. *International Journal of Early Childhood*, 41(2), 9-22.

Yaman, K. ve Muşmul, G. (2018). Çevre ve Ekonomi İlişkisi Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ekonomi İşletme ve Yönetim Dergisi*, 2 (1), 66-86.

Anahtar Kelimeler: Doğal afet, çevresel sürdürülebilirlik, okul öncesi

Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Doğaya Bağlılık Ölçeği'nin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması

Hande Arslan Çiftçi¹, Merve Tezel²

¹*İstanbul Medeniyet Üniversitesi*

²*Osmangazi İlkokulu*

Bildiri No: 196 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Amaç

Çevresel tutumlar yaşamın erken dönemlerinde gelişir. Erken çocukluk, doğa ile bir bağ geliştirmek için özellikle önemli bir dönemdir. Okul öncesi çocukların doğal dünya ile ilişkilerinin daha derinden anlaşılması gün gittikçe daha önem kazanmaktadır, ancak geçerli ve güvenilir ölçme araçlarının olmaması nedeniyle bu bilgi elde edilmesi zor olmaya devam etmektedir. Bu çalışmanın amacı, Sobko, Jia ve Brown tarafından 2018 yılında geliştirilmiş olan Okul Öncesi Doğaya Bağlılık Ölçeği'nin (Connectedness to Nature Index- Parents of Preschool Children) Türkiye'deki okul öncesi dönem çocukları için geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını gerçekleştirmektir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 36-78 aylık ve okul öncesi eğitime devam etmekte olan 232 çocuk (125 oğlan, 107 kız) oluşturmuştur. Çalışmaya katılmaya gönüllü anneler, çocuklarının doğayla olan bağlantılarını Doğaya Bağlılık Ölçeği aracılığıyla değerlendirmişlerdir. Veriler online ortamda toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Doğaya Bağlılık Ölçeği, okul öncesi dönem çocuklarının doğa ile bağlantısına odaklanan bir ölçme aracı olarak geliştirilmiştir. Ölçek, 16 maddeden oluşmakta ve ebeveyn tarafından doldurulmaktadır. Özgün ölçek dört boyuttan oluşmaktadır: Doğadan keyif alma, doğa için empati duyma, doğaya karşı sorumluluk ve doğa bilinci. Ebeveyn, verilen ifadenin çocuk için ne kadar doğru olduğunu her ifadeden sonra yer alan sayılardan (1'den 5'e kadar) birini daire içine alarak belirtirler (1: Kesinlikle katılıyorum, 5: Kesinlikle katılmıyorum).

Verilerin Analizi

Sayıtların sağlanması ardından dört boyutlu Doğaya Bağlılık Ölçeğinin Türkiye örneklemini üzerinde doğrulanıp doğrulanmadığı LISREL 8.7 programı ile En Çok Olabilirlik (Maximum Likelihood) yöntemi kullanılarak test edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa iç tutarlık ve test-tekrar test yöntemleriyle, madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam korelasyonu ve %27'lik alt üst grup karşılaştırmaları ile incelenmiştir.

Bulgular

Yapı Geçerliği

Doğrulamalı Faktör Analizi

4 boyut ve 16 madde ile kurulan modele ait uyum istatistikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Dört Boyut ve 16 Maddeden Oluşan DB Ölçeği için Elde Edilen Hata ve Uyum İstatistikleri

Hata ve uyum istatistikleri	Değerler
c2/sd	317.21 /98=3.24
RMSEA	0,098
SRMR	0,068
GFI	0,85
CFI	0,95
NFI	0,92
NNFI	0,94

Tablo 1 değerlendirildiğinde, kıkare değerine göre orta düzeyde uyum; RMSEA değerine göre kötü uyum; SRMR değerine göre kabul edilebilir bir uyum; diğer indekslere göre ise mükemmel bir uyum vardır. Kurulan bu modeldeki T değerlerinin hepsinin anlamlı olmasına rağmen doğa bilinci boyutunda yer alan madde 13’un faktör yükünün düşük ve hatasının yüksek olması; özellikle RMSEA ve SRMR hata indekslerinin yüksek çıkması nedeniyle ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşü alınarak bu maddenin Türkiye örnekleminde çalışmadığına karar verilmiştir. Böylelikle 4 boyut ve 15 madde ikinci bir model kurulmuştur. Bu değişikliğin yanı sıra kurulan yeni modelde birinci boyutta yer alan madde 2 ve madde 3’un hatalarının ilişkili olması nedeniyle bu iki maddelerin hata varyansları ilişkilendirilmiştir.

Yapılan modifikasyonların ardından elde edilen hata ve uyum indeksleri Tablo 2’de yer almaktadır. Buna göre kıkare değerinde ilk modele göre bir azalma meydana gelmiş ve bu değere göre kurulan yeni model mükemmel uyum göstermektedir. Benzer azalmalar RMSEA ve SRMR hata indekslerinde görülmekte olup her iki değere göre kabul edilebilir uyum görülmektedir. Son olarak uyum indekslerine göre kurulan yeni model Türkiye örnekleminde mükemmel uyum göstermektedir.

Tablo 2. Dört Boyut ve 15 Maddelik DB Ölçeği için Elde Edilen Hata ve Uyum İstatistikleri

Hata ve uyum istatistikleri	Değerler
c2/sd	198.22 /83=2.38

RMSEA	0,078
SRMR	0,054
GFI	0,90
CFI	0,95
NFI	0,94
NNFI	0,96

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirliğini ortaya koymak üzere Cronbach alfa iç tutarlık ve test tekrar test yöntemleri kullanılmıştır. Test-tekrar test güvenirlik çalışmasında 36 çocuk için anneleri üç hafta arayla ölçeği doldurmuşlardır.

Okul Öncesi Doğaya Bağlılık Ölçeği tüm ölçek için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Ölçek alt boyutlarının güvenilirliği için hesaplanan Cronbach alfa katsayıları “Doğadan keyif” alt boyutu için 0.78, “Doğa için empati duyma” alt boyutu için 0.77, “Doğaya karşı sorumluluk” alt boyutu için 0.71 ve “Doğa bilinci” alt boyutu için ise 0.58 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise “Doğadan keyif alma” alt boyutu için 0.87, “Doğa için empati duyma” alt boyutu için 0.84, “Doğaya karşı sorumluluk” alt boyutu için 0.79 ve “Doğa bilinci” alt boyutu için ise 0.79 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu sonuçlar ölçeğin güvenilirliğinin iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

Sonuç

Ölçeğin kısa, kolay uygulanabilir ve ücretsiz oluşu nedeniyle okul öncesi dönem çocuklarının çevresel tutumlarını anlamayı ve doğa ile olan bağlantılarını incelemeyi amaçlayan gelecekteki araştırmalarda önemli bir ihtiyacı karşılayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi dönem, doğaya bağlılık, çevre bilinci, ölçek uyarlama.

Do You Remember What We Did At School Today?: Mother-Child Joint Conversations After Participating in Composting Learning Activities

Seçil Cengizoğlu¹, Refika Olgan²

¹

²ODTÜ

Bildiri No: 220 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Everyday conversations with parents about shared experiences are a great way to build children's agency in learning for sustainability. Once children develop an awareness of what is sustainable, they begin to think about it to identify the reasons for unsustainable habits in order to make responsible decisions in their daily lives (Samuelsson & Kaga 2008; Siraj-Blatchford et al., 2010). Since parents' general conversational style and the level of elaboration potentially shape the flow and content of conversations about shared past events (Wang, 2003), verbal exchanges between children and more knowledgeable individuals can potentially spark children's interest in environmental dispositions, leading them to adopt different perspectives about sustainable practices. In this tradition, some parents tend to facilitate children's learning and remembering by keeping conversation going with embellished descriptions; other parents talk less to their children and provide less information (Fivush et al., 2006)

The purpose of the present study is to determine whether there is a relationship between mothers' conversational style and children's contributions to mother-child joint conversations about composting learning activities. Twenty-three mothers participated with their 60- to 72-month-old preschoolers (12 boys, 11 girls) in a five-day learning process consisting of a series of learning activities (storytelling, music, science, play, math, language etc.) to explore composting as an everyday sustainable practice. Each learning activity was grounded regarding specified learning objectives (including cognitive, behavioral, and social-emotional) of *Sustainable Development Goal 12* (UNESCO, 2017). At the end of each activity day, participating mothers were asked to talk with their child at a convenient time that evening for five to ten minutes about the day's activity process in a way that was natural to them. In the context of coding, the focus was on elaborations, repetitions and use of total words by mothers and children in shared conversation. Here, *elaborations* refer to a score that includes the total number of open-ended questions, yes/no questions asked by participating mothers and children and the number of context statements and positive and negative evaluations participants made. In addition, *repetitions* refer to a score that includes the total number of repetitions of open-ended questions, yes/no questions asked by participating mothers and children, and context statements made by participants (Fivush & Vasudeva, 2002).

Concerning the study variables, bivariate correlation analysis showed that multiple positive relations were evident in children's variables during mother-child joint conversations. Mothers' total open-ended questions during conversations were highly associated with children's total open-ended questions ($r=.49, p<.01$), children's context statements ($r=.66, p<.05$), children's total elaborations ($r=.68, p<.05$), and children's total words ($r=.49, p<.01$). Together, mothers' total elaborations were significantly correlated with children's total open-ended questions ($r=.54, p<.05$) and children's total elaborations ($r=.82, p<.05$). To add, mothers' overall elaborations is strongly associated with overall repetitions ($r=.64, p<.05$), yet mothers' repetitiveness indicated no significant relation with any child variables. The findings of this work suggested that mothers' conversational variables were associated with children's contributions to mother-child joint conversations conducted at the end of each activity day. Open-ended questions provided by mothers potentially encouraged children to stay alive in joint

conversations to reflect on what they experienced and explored about composting. In this regard, *Wh*-questions provided by participating mothers were helpful for children to reflect on the “what, where, why, and how” aspects of composting learning activities discussed that turned into a memory-sharing time. In the current study, open-ended questions, yes/no questions, context statements, and evaluations were naturally provided depending each mothers’ conversational style that they uniquely possessed. Thus, mothers who were more elaborative with their children in joint conversations had children who stayed alive in conversations with more open-ended question, context statements and evaluations related to composting learning activities.

References

Fivush, R., & Vasudeva, A. (2002). Remembering to relate: Socioemotional correlates of mother–child reminiscing. *Journal of Cognition and Development, 3*, 73–90.

Fivush, R., Haden, C. A., & Reese, E. (2006). Elaborating on elaborations: Role of maternal reminiscing style in cognitive and socioemotional development. *Child Development, 77*(6), 1568-1588.

Samuelsson, I. P., & Kaga, Y. (2008). *The Contribution of Early Childhood Education to a Sustainable Society*. Paris: UNESCO.

Siraj-Blatchford, J., Smith, K. C., & Samuelsson, I. P. (2010). *Education for Sustainable Development in Early Years*. OMEP.

UNESCO. (2017). *Education for Sustainable Development Goals Learning Objectives*. Paris, France: UNESCO.

Wang, Q. (2013). *The autobiographical self in time and culture*. Oxford University Press.

Anahtar Kelimeler: Early childhood education for sustainability, mothers’ conversational style, preschool children

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Kalkınma Öğretimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi

Elif Naz Altaş¹, Rabia Turgut Kurt², Nazmiye Temiz³, İrem Gürgah Oğul⁴

¹TED Üniversitesi

²Ankara Üniversitesi

³Çukurova Üniversitesi

⁴İzmir Demokrasi Üniversitesi

Bildiri No: 236 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş

Birleşmiş Milletler tarafından 2015 yılında düzenlenen Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri kapsamında küresel çapta ülkelerin uygulayacağı stratejiler için bir rehber niteliğinde 17 hedef ve 169 alt hedef belirlenmiştir. Bu hedeflerden dördüncüsü "herkes için kapsayıcı ve eşitlikçi kaliteli eğitim sağlamak ve herkes için yaşam boyu öğrenme fırsatları sunmak"tır. Bu hedef kapsamında, bireylerin okul öncesi dönemden başlayarak alacakları yaşam boyu kaliteli eğitim, dünyanın daha sürdürülebilir olmasına katkı sağlayacaktır.

Erken çocukluk dönemi, sürdürülebilirlik eğitimi ile bireylerin sürdürülebilir bir dünya konusunda bilinçlendirilmesi için en değerli dönemlerden biridir (Hägglund & Pramling Samuelsson, 2009). Öğretmenlerin okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimi ve eğitimi üzerindeki etkileri (Institute of Medicine & National Research Council, 2015) göz önünde bulundurulduğunda, çocuklara etkili sürdürülebilirlik eğitimi sağlamada önemli bir role sahip oldukları açıktır. Okul öncesi öğretmenlerinin sürdürülebilirlik eğitiminde kilit bir role sahip olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda, ilgili alanyazında öğretmenlerin sürdürülebilir kalkınma için eğitimi desteklemesine yönelik artan bir ilginin olduğu görülmektedir (Engdahl, 2015). Tschannen-Moran ve Woolfolk Hoy (2007, p. 945), "öz yeterlik inançlarının, öğretmenlerin öğretimlerine harcadıkları çaba, belirledikleri hedefler, sorunlar karşısında gösterdikleri dayanıklılık ve başarısızlık durumunda gösterdikleri dirençle ilişkili olduğunu" belirtmiştir. Bu noktada, öğretmenlerin inançları öğretim davranışlarını etkilediğinden (Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy, 2007) öğretmen eğitimi sürecinde kişisel öğretim yeterliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir (Stants, 2016). Ayrıca öğretmen adaylarının öğretmeye yönelik öz yeterlik ve sonuç-beklenti inançları, onların öğretime başladıklarında sürdürülebilir kalkınma için eğitim uygulamalarını etkileme potansiyeline sahiptir (Köklü & Olgan, 2020). Bu noktada okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma eğitimine yönelik öz yeterlik inançlarını ve bu inançları tahmin eden değişkenlerin belirlenmesi önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma öğretimine yönelik öz-yeterlik inançlarını; öğretmen adaylarının sınıf düzeyi, çocukluğunu geçirdiği yer, çocukluğunu geçirdiği evin yapısı, çevre ile ilgili eğitim alması, çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşuna katılması değişkenlerine göre incelemektir.

Yöntem

Okul öncesi öğretmen adaylarının sürdürülebilir kalkınma öğretimine yönelik öz-yeterlik inançlarının çeşitli değişkenlere göre belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır (Fraenkel vd., 2012). Çalışmanın katılımcıları Türkiye'de bulunan devlet üniversitelerinde öğrenimine devam eden 250 okul öncesi öğretmen adaydır. Çalışmanın katılımcılarını belirlemek için kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örnekleme

dahil etme kriteri öğretmen adaylarının okul öncesi öğretmenliği lisans bölümüne kayıtlı olması olarak belirlenmiştir. Katılım için öğretmen adaylarında herhangi bir yaş kriteri aranmamıştır. Çalışma öncesinde katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmiş ve katılım için sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Çalışmanın verileri, “Demografik Bilgi Formu” ve “Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimi (SKE) Öğretmeye Yönelik Öz-yeterlik İnançları Ölçeği” ile toplanmıştır. Demografik Bilgi Formu araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Katılımcıların, yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, çocukluğunu geçirdiği yer, çocukluğunu geçirdiği evin yapısı, çevre ile ilgili eğitim alması, çevre ile ilgili sivil toplum kuruluşuna katılması konusunda bilgi toplamak amacıyla kullanılmıştır. Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitimi (SKE) Öğretmeye Yönelik Öz-yeterlik İnançları Ölçeği [Education for Sustainable Development Teaching Beliefs Scale (EfSD-B)], Stants (2016) tarafından geliştirilmiş ve Köklü Yaylacı ve Olgan (2021) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. İki faktörlü yapıya sahip olan ölçeğin Türkçe versiyonu, beşli Likert tipinde olup 16 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .83 olarak hesaplanmış ve güvenilir bulunmuştur.

Bu çalışmada toplanan veriler betimleyici istatistiksel analizler, t-test ve ANOVA testleri kullanılarak analiz edilecek ve yorumlanacaktır.

Kaynakça

Engdahl, I. (2015). Early childhood education for sustainability: The OMEP world project. *International Journal of Early Childhood*, 47(3), 347-366. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s13158-015-0149-6.pdf>

Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education* (8th ed.). McGraw-Hill.

Hägglund, S., & Samuelsson, I. P. (2009). Early childhood education and learning for sustainable development and citizenship. *International Journal of Early Childhood*, 41, 49-63. <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/BF03168878.pdf>

Institute of Medicine & National Research Council. (2015). *Transforming the workforce for children birth through age 8: A unifying foundation*. Washington, DC: National Academies Press.

Köklü Yaylacı, H., Olgan, R. (2021). Investigating early childhood preservice teachers’ personal teaching efficacy and outcome-expectancy beliefs regarding education for sustainable development in Turkey. *The Teacher Educator*, 56(1), 4- 24. <https://doi.org/10.1080/08878730.2020.1767742>

Stants, N. (2016). Understanding the education for sustainable development knowledge and teacher self-efficacy of middle level preservice teachers. *Environmental Education Research*, 22(3), 446–447. <https://doi.org/10.1080/13504622.2015.1118748>

Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2007). The differential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and teacher Education*, 23(6), 944-956. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2006.05.003>

World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). *Our common future*.

Anahtar Kelimeler: öz yeterlik, sürdürülebilir kalkınma için eğitim, okul öncesi, öğretmen adayları

Old-Age Related Stereotypes Of Preschool Pre-Service Teachers

Melda Kiliç¹, Canan Avci¹, Fatma Çağlin Akillioğlu²

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi

²Kütahya Dumlupınar Üniversitesi

Abstract No: 264 - Abstract Presentation Type: Oral Paper

Aim

In an era of global population aging, age stereotypes about older adults and the aging process have become a critical focus of educational research. Numerous studies have highlighted the prevalence of these stereotypes across society and age groups, shaping our perceptions from childhood through social and cultural discourses (Levy, 2009; Lineweaver et al., 2017; Swift et al., 2017). While parental attitudes have been explored in relation to children's perceptions of aging and the elderly (Flamion et al., 2020; Lineweaver et al., 2017), the views of teachers, pivotal figures in children's socialization, remain understudied. Therefore, this study aims to bridge this gap in the literature by examining teachers' perspectives of aging and the elderly.

Method

Our research adopted a descriptive survey model, employing convenient sampling. Following ethics approval, senior college students majoring in preschool education were invited to participate during the 2021–2022 academic year. In total, 94 pre-service teachers (mean age = 23.02, SD = 2.89; 75% female) completed a survey measuring their attitudes towards older individuals.

To assess participants' older adult stereotypes, we customized Lineweaver et al. (2017)'s "Older Adult Stereotypes Questionnaire." We expanded it with 14 additional traits from Polizzi's (2003) Ageing Semantic Differential. The questionnaire featured 22 positive and 22 negative traits, rated on a five-point scale. Reliability analyses revealed good internal consistency (positive $\alpha = .80$, negative $\alpha = .86$). Positive and Negative Stereotype Scores were computed for each participant, and a Stereotype Valence Score (Positive Stereotype Score minus Negative Stereotype Score) summarized their overall stereotypical views. We also inquired about participants' personal experiences with older adults.

Results

The study found that participants' Stereotype Valence Scores ($M = -1.38$, $SD = 14.19$) did not significantly differ from zero, indicating a neutral view of older adults. However, a noteworthy 55.32% endorsed more negative than positive attributes. Positive traits, such as "wise (87.2%), cares about family (77.6%), religious (64.8%), likes being around people (58.5%), proud (53.2%), and knowledgeable (52.1%)," were frequently rated as "Suitable for most" or "Suitable for all." Conversely, negative traits, like "slow moving (78.7%), sick (77.7%), tired (71.3%), forgetful (65.9%), stubborn (57.5%), meddling in others' business (57.4%), and needs others' help (51.1%)," were similarly rated.

Furthermore, an independent samples t-test revealed a significant difference in Stereotype Valence Scores based on participants' experiences living with an older adult. Those with such experiences ($M = 1.59$, $SD = 15.08$) held more positive stereotypes than those without ($M = -6.40$, $SD = 11.03$).

Conclusion

In conclusion, this study unveils preschool pre-service teachers' perceptions of aging and the elderly, indicating a predominantly neutral view with a substantial portion endorsing negative stereotypes. Importantly, teachers' attitudes regarding older individuals play a pivotal role in shaping children's perspectives.

The prevalence of age stereotypes is a well-established concern, underscoring the significance of studying teachers' attitudes as influencers of children's socialization. The impact of personal experiences with older adults, such as living with an older relative, was evident in fostering more positive stereotypes.

These findings emphasize the necessity for further research, with a focus on teachers and their role in shaping children's perceptions of the elderly. Educational institutions should consider implementing programs to raise awareness about age stereotypes and promote more positive attitudes among teachers. Addressing these issues can contribute to a society that values individuals of all ages, fostering intergenerational understanding and cooperation. Future research should explore the long-term effects of teacher attitudes on students' perceptions of aging, potentially guiding curriculum development and teacher training initiatives to combat age-related stereotypes effectively.

References

Flamion, A., Missotten, P., Jennotte, L., Hody, N., & Adam, S. (2020). Old age-related stereotypes of preschool children. *Frontiers in Psychology, 11*(807), 1–13 <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00807>

Levy, B. (2009). Stereotype embodiment: A psychosocial approach to aging. *Current Directions in Psychological Science, 18*(6), 332–336. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8721.2009.01662.x>

Lineweaver, T. T., Roy, A., & Horth, M. (2017). Children's stereotypes of older adults: Evaluating contributions of cognitive development and social learning. *Educational Gerontology, 43*(6), 300-312. <https://doi.org/10.1080/03601277.2017.1296296>

Polizzi, K. G. (2003). Assessing attitudes toward the elderly: Polizzi's refined version of the aging semantic differential. *Educational Gerontology, 29*(3), 197-216. <https://doi.org/10.1080/713844306>

Swift, H. J., Abrams, D., Lamont, R. A., & Drury, L. (2017). The risks of ageism model: How ageism and negative attitudes toward age can be a barrier to active aging. *Social Issues and Policy Review, 11*(1), 195–231. <https://doi.org/10.1111/sipr.12031>

Keywords: ageing, age stereotypes, elderly, preschool pre-service teachers

Çocuk Tiyatrolarının Değerler Açısından İncelenmesi

Mehmet Akif Cingi

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

Bildiri No: 271 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

İyi-kötü, doğru-yanlış ve güzel-çirkin gibi kavramlara her topluluk farklı açıdan bakmış ve bu bakış açısına göre yaşamlarını şekillendirmiştir. İyi, doğru ve güzel olan davranışlar genellikle ödüllendirilirken; kötü, yanlış ve çirkin olan davranışlar da cezalandırılmıştır. Böylelikle toplumlar kendilerince bir düzen kurmaya ve bunu devam ettirmeye çalışmışlardır.

İnançlar ve davranışlar pek çok etken tarafından şekillenmekte ve bu etkenlerin en önemlilerinden biri de değerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Değerler bireylerin bilişsel süreçlerini etkilerken aynı zamanda da toplumun kültürel yapısını yansıtmaktadır. Bu nedenle toplumsal değerler ve bu değerlerin öğretilmesi oldukça önem arz etmektedir.

İçinde yaşadığımız toplumun sağlıklı ve düzenli bir şekilde devam etmesi için ortak paydalar etrafında bulduğumuz milli, manevi ve evrensel değerlere bağlı olmak ve bu değerlere sahip nesiller yetiştirmek gerekmektedir. Değerler alanyazında farklı şekillerde sınıflandırılmakta olup bunlar: evrensel değerler, milli ve manevi değerler, dini değerler, ahlaki değerler, politik değerler şeklinde devam etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu değerlerin öğretilmesi ve yeni kuşaklara aktarılması hususundaki çalışmasını 2017 yılında duyurmuş; yenilenen müfredatlarda değerlerin ve değerler eğitiminin müfredatların ana odağını oluşturacağı vurgusunu yapmıştır. Bu doğrultuda belirlenen 10 kök değer okul içi ve okul dışı faaliyetlerle pratiğe dönüştürülmesi ve farklı etkinliklerle bu değerlerin anlamlı ve kalıcı olmasının sağlanması gerektiği belirtilmiştir. Belirlenen 10 kök değer şu şekildedir: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik. Vatanseverlik değeri hariç belirlenen bu değerler alanyazındaki değerler sınıflamasında evrensel değerler kategorisine girmektedir. Evrensel değerler tüm ulusları ilgilendiren, insanları birleştiren ve onları ortak bir noktada buluşturmaya çalışan değerlerdir.

Tüm insanlığı ilgilendiren evrensel değerlerin yanında milli kültürümüzün, geleneklerimizin ve duygularımızın oluşturduğu milli değerlerimiz bulunmaktadır. Milli değerlere sahip çıkılması, milli değerlerin yaşatılması ve yeni nesillere aktarılması milletlerin bekasının devam etmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Evrensel değerlerle birlikte milli değerlere de sahip çıkılması ve bu değerlerin öğretilmesi toplumumuzun ayakta ve bir arada durmasını sağlamaktadır. Milli değerlerle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde alanyazında en fazla yer alan milli değerler şu şekildedir: milli marş, devlet, vatan, millet, dil, milli bayram, bayrak, kahraman ve gelenek-görenekler.

Okul öncesi eğitimden başlanarak örgün eğitim süresince temalar ve kazanımlar yoluyla okullarda değerler eğitimi verilmektedir. 2021 yılında gerçekleştirilen 20. Milli Eğitim Şurasında okul öncesi öğretim programında değerler eğitiminin yer alması, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin millî kültür ve evrensel değerler çerçevesinde yürütülmesi ve öğretmen yetiştirmede ortak kültürel miras ile millî ve evrensel değerlerin ders içeriklerinde yer alması kararları alınmıştır.

Eğitimin diğer kademelerinde olduğu gibi okul öncesi eğitim de sadece sınıf içi etkinliklerle sınırlı değildir. Planlı ya da plansız olarak okul dışında da öğrenmeler gerçekleşmektedir. Turistik geziler,

piknikler, kurum ziyaretleri, sinema ve tiyatrolar okul dışındaki planlı ya da plansız öğrenmelere örnek olarak verilebilir.

Çocukların kendi kendilerine ve akranları ile oynadıkları oyunlarda bazen gerçek bazen hayali mekanlar ve gerçek ya da hayali karakterler vardır. Çocuklar bu oyunlarla tıpkı tiyatrolarda olduğu gibi çevresini anlamaya çalışır, taklitler yapar ve farklı rollere girerek kişileri anlamlandırır. Çocuk tiyatroları çocuklarda yargılama, değerlendirme ve problem çözme gibi beceriler kazandırmada etkili bir eğitim aracıdır. Bu oyunlar sayesinde, çocukları hem eğlendirmek hem de onlara eğitim vermek mümkündür. Değerler eğitimi için çocuk tiyatroları öğretmenlere ve ailelere alternatif bir eğitim ortamı sunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, çocuk tiyatro oyunlarında Milli Eğitim Bakanlığı'nın belirlediği 10 kök değere ve milli değerlere ne oranda yer verildiğinin tespit edilmesidir. Bu kapsamda Ankara Çocuk Tiyatrosu kurucusu ve sanatçılarından olan, hikaye-roman-oyun yazarı Ahmet Önel'in çocuk tiyatro metinleri incelenmiştir. Çalışmada iki tanesi Devlet Tiyatroları tarafından oynanan ve sekiz tanesi aktif olarak oynanmaya devam eden toplam 10 adet oyun yer almaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. Tiyatro metinleri araştırmacı dışında başka bir araştırmacı tarafından da okunup kodlanmaktadır. Bulgular bir kontrol listesine işaretlenmekte, 10 kök değer ve milli değerlerle ilgili olan cümleler ayrıca not alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk tiyatrosu, değerler, değerler eğitimi, okul öncesi eğitim

Erken Çocukluk Değerler Eğitimi Yaklaşımları Temelli Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların Değer Kazanımlarına Etkisi

Esra Dereli

ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 51 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

AMAÇ: Erken çocukluk dönemindeki çocukların bu süreçte kazandığı pek çok tutum ve davranış daha sonraki yaşam özelliklerinin şekillenmesinde oldukça etkili olmaktadır. Okul Öncesi eğitimin Türkiye'deki amaçlarından biri de bu dönemdeki çocuklara iyi alışkanlıklar kazandırmaktır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı incelendiğinde hem programa ait bilgilerin sunulduğu kısımlarda hem de kazanım ve göstergelerde değerlerin kazanımına değinilmiştir. Bu araştırmanın amacı erken çocukluk döneminde kazandırılacak değerleri erken çocukluk değerler eğitimi yaklaşımlarını temel alarak hazırlanan değerler eğitiminin 5-6 yaş çocukların değer kazanımlarına etkisini incelemektir.

Yöntem: Erken çocukluk değerler eğitimi yaklaşımlarından değer telkini yaklaşımı, değer analizi yaklaşımı, değer açıklama yaklaşımı, ahlaki muhakeme yaklaşımı, davranış değiştirme, adil topluluk okulları ve karakter eğitimi bağlamında hazırlanan değerler eğitim programının 5-6 yaş grubundaki çocuklardaki etkisi incelenmiştir. Erken çocukluk döneminde kazandırılması planlanan on farklı değere araştırma grubunda yer alan çocukların öğretmenleriyle birlikte karar verilmiştir. Hazırlanan eğitim programı on hafta, haftada iki gün, günde bir saat olacak şekilde deney grubuna uygulanmıştır. Değer yaklaşımlarına dayalı eğitim programında yer alan etkinlikler iki parçaya bölünerek iki ayrı günde uygulanmıştır. Böylece her bir değerın kazanma süreci iki gün olmuştur. Kontrol grubu ise MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programıyla eğitime devam etmişlerdir. Araştırma deneysel modellerden ön test-son test kontrol gruplu desenle yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Eskişehir ilinde okul öncesi eğitime devam eden 45'i deney grubunda, 45'i kontrol grubunda olmak üzere toplam 90 çocuktan oluşmaktadır. Araştırma verileri Atabey ve Ömeroğlu (2014) Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeğiyle toplanmıştır. Verilen cevapların kaydedilmesi ise "Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği Cevap Formu" ile gerçekleştirilmiştir. Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği", çocuklara bireysel olarak uygulanmakta ve ortalama 15 - 25 dakika sürmektedir. "Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeği Cevaplayıcı Formu"nda, ölçekte yer alan resimlerin anlatımına ilişkin yönergeler yer almaktadır. Araştırmacı deney grubunun ve kontrol grubunun öğretmenini ve ebeveynlerini uygulanan ölçüm aracı hakkında bilgilendirmiştir. Ayrıca Araştırmacı deney grubunun öğretmenini ve ebeveynlerini programın amacı, içeriği ve eğitim süreci ile ilgili bilgilendirmiştir. Araştırma ölçekleri deneysel süreç öncesinde deney ve kontrol grubuna uygulanarak ön-test puanları karşılaştırılmıştır. Daha sonra aynı ölçüm aracı deney ve kontrol grubuna uygulanarak son test puanları karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde çalışma grubu normal dağılım göstermediği için Mann-Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaret Testi kullanılmıştır.

Bulgular: Erken çocukluk değerler eğitimi yaklaşımları temel alınarak hazırlanmış değerler eğitimi programının 5-6 yaş grubundaki çocukların değer kazanımlarında etkili olduğu bulunmuştur. Okul Öncesi Sosyal Değerler Kazanımı Ölçeğinin Hoşgörü, saygı, sorumluluk, iş birliği-yardımlaşma, nezaket boyutları açısından incelediğinde deney grubu ve kontrol grubu ön test puanları arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı bulunmuştur. Deney ve kontrol grubundaki çocukların hoşgörü, saygı, sorumluluk, işbirliği-yardımlaşma, nezaket puanları açısından deney grubu lehine farklılaşmalar bulunmuştur. Deney grubundaki çocukların hoşgörü, saygı, sorumluluk, işbirliği-yardımlaşma, nezaket öntest- son test puanları arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu tespit edilmiştir. Kontrol grubundaki çocukların ön test ve son test puanlarında anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı saptanmıştır. Ancak kontrol grubundaki çocukların

sosyal değer kazanımı ölçeğinde yer alan alt boyut puanlarında artışlar gözlenmiştir. Bu farklılaşmanın ise 2013 yılı Okul Öncesi Eğitim Programının etkisinden kaynaklandığı söylenebilir.

Sonuç: Erken Çocukluk Değerler Eğitimi Yaklaşımları Temelli Değerler Eğitimi Programının 5-6 Yaş Çocukların hoşgörü, saygı, sorumluluk, işbirliği-yardımlaşma, nezaket boyutlarında etkili olduğu bulunmuştur. Elde edilen sonuçlarla ilgili olarak öğretmen ve ebeveynlere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Değer eğitimi yaklaşımı, Erken Çocuklukta Değerler, Erken çocukluk eğitimi, Eğitim Programı, değerler eğitimi

Milli Eğitim Bakanlığı Tarafından Yayınlanan Resimli Öykü Kitaplarının Kök Değerler Bağlamında İncelenmesi

Huri Sena Aksoy¹, Pınar Gürler Ağaçkiran¹

¹Çukurova Üniversitesi

Bildiri No: 141 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

ÖZET

Değerler, toplumdaki kişileri birleştiren ve toplumun sürekliliğini destekleyen önemli unsurlardan biridir (Çırak vd., 2014). Toplumsal değerlerin aktarımı, en etkili şekilde, erken çocukluk yıllarında gerçekleşir. Çocuk, doğumdan itibaren başlayan resmi ve gayri resmi eğitim süreci içinde kültür ve toplumsal yapı tarafından etkilenecek kendi değerlerini oluşturur çünkü, erken çocukluk dönemi, çocukların ileride kazanacakları becerilerin temelini atıldığı ve tüm gelişim alanlarında hızlı bir ilerleme gösterdikleri kritik bir dönemdir. Dolayısıyla erken çocukluk döneminde çocuklara sunulan uyarıcıların niteliği ve niceliği büyük önem taşır (Güven ve Azkeskin, 2010; Şahin, 2010). Bu nedenle değerlerin mümkün olan en erken yaşlarda çocuklara aktarılması önemlidir ve bilinen şu ki yaş ilerledikçe davranış değiştirme eğilimi azalır. Günümüz toplumlarında değerlerdeki erozyon göz önüne alındığında, değerlerin aktarımı daha da önem kazanır. Böylelikle değerlerin eğitimi gerekli ve hatta zorunlu hale gelmiştir (Kuru ve Keklik, 2016; Özdemir, 2015; Seven, 2011). Milli Eğitim Bakanlığı değerler eğitimini dil becerisi, sosyal gelişim ve toplumsal bilinç gibi birçok becerinin edinimini desteklemesi sebebiyle, büyük bir özenle ele almıştır. Okul öncesi eğitiminde adalet, sabır, sevgi, vatanseverlik, saygı, sorumluluk, öz denetim, dürüstlük, yardımseverlik gibi değerlere yer verilir (Türkben, 2019; Ungan ve Buçan, 2022). Okul öncesi dönemde değerlerin aktarımı hususunda farklı yöntemler kullanılmakla birlikte edebiyat, kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir (Kuru ve Keklik, 2016; Özdemir, 2015; Seven, 2011). Buradan hareketle araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve UNICEF işbirliğinde hazırlanmış resimli öykü kitaplarını değerler bağlamında incelenmesi amaçlanmaktadır.

Literatürdeki çalışmalar, resimli çocuk kitaplarının değerler açısından incelenmesine yönelik çeşitli araştırmaların yapıldığını göstermektedir. Bu çalışmalardan bazıları şunlardır: Hsiu Chih (2008), Tayvan'daki İngilizce resimli çocuk kitaplarında yer alan eğitsel değerlere ilişkin İngilizce öğretmenlerinin görüşlerini ortaya koymuştur. Akyol (2012), okul öncesi çocuklara yönelik yayımlanan yerli ve çevirisi yapılmış yabancı resimli çocuk kitaplarında yer alan değerleri ortaya çıkarmıştır. Korkmaz ve Yorulmaz (2021), Grimm Kardeşlerin 51 masalını içeren resimli çocuk kitaplarını değerler ve olumsuz unsurlar açısından incelemiştir. Öksüz, Keskin ve Çetinkaya (2018), sosyal medya platformlarında en fazla önerilen 15 resimli çocuk kitabını Hayat Bilgisi Programı'nda yer alan değerler açısından çalışma yürütmüştür. Dirican ve Dağlıoğlu (2014), 3-6 yaş grubu çocuklara yönelik yayımlanan resimli çocuk kitaplarının temel değerlere ne ölçüde yer verdiğini araştırmıştır. Ancak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yayınlanan içeriklerin değerler açısından incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konuda yapılan çalışmaların daha geniş bir yelpazede ve farklı içeriklerde gerçekleştirilmesi, çocuk kitaplarının değerler açısından etkinliğini ve MEB tarafından yayınlanan içeriklerin bu açıdan değerlendirilmesini sağlayabilir. Bu araştırmada, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve UNICEF işbirliğinde hazırlanmış resimli öykü kitaplarını Türkçe Dersi Öğretim Programındaki kök değerler bakımından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevaplar aranmıştır:

- İncelenen Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve UNICEF işbirliğinde hazırlanmış resimli öykü kitaplarında kök değerlere göre dağılımı nasıldır?

Yapılması hedeflenen çalışma nitel desende gerçekleştirilecektir. Veriler nitel veri toplama yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemiyle elde edilecektir. İlgili öyküler içerik analizine tabi tutulacak ve önceden oluşturulmuş kök değerlerle ilgili kodlar MAXQDA 2020 programı vasıtasıyla analiz edilecektir. Araştırmanın değer kategorilerini şu gibi kök değerler oluşturacaktır; adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverliktir (MEB, 2018). Elde edilen veriler için içerik analizine başlanmıştır. Mevcut durumda, çalışmanın analiz süreci devam etmektedir. Araştırma sonucunda ilk olarak, ele alınan öykü kitaplarında en çok sevgi ve vatanseverlik kök değerlerine yer verildiği beklenmektedir. Araştırma sonucunda ikinci olarak, en az öz denetim ve sabır kök değerlerine yer verildiği beklenmektedir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere ve ebeveynlere öneriler sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Değer, kök değerler, değerler eğitimi, resimli öykü kitapları. erken çocukluk dönemi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Karakter Eğitimi Yetkinlik İnançlarının Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Karakter Güçlerine Etkisinin İncelenmesi

Bilal Macun¹, Esra Ömeroğlu²

¹AĞRI İBRAHİM ÇEÇEN ÜNİVERSİTESİ

²GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Bildiri No: 176 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

AMAÇ

Karakter eğitiminde iyi bir birey yetiştirebilmek için arzu edilen niteliklerin veya özelliklerin bilinçli olarak bireye kazandırılması amaçlanır (Hoge, 2002). Dürüstlük, cesaret, azim, sadakat, özen, vatandaşlık erdemleri, adalet, saygı, sorumluluk ve güvenilirlik gibi bilinen tüm değerleri içeren (Josephson, 2014) ve bu değerleri öğretme ve modelleme üzerine odaklanan (Sunal ve Haas, 2003) ahlaki özellikleri ve karakter davranışlarını geliştirmek için planlanmış etkinlikler ve deneyimler olarak tanımlanabilir (Johnson, 2006). Karakter güçlerini daha iyi anlayabilmek ve ayırt edebilmek için karakter güçlerinin erdem, yetenek, beceri ve değer gibi bireye ait diğer güçlü yönlerle olan benzerlik ve farklılıklarının ortaya koyulması anlamlıdır. Karakter güçleri ve erdemler arasındaki ilişkiye bakıldığında karakter güçlerinin erdemleri tanımlayan ve belirleyen psikolojik süreçler olduğu görülür. Diğer bir ifadeyle karakter güçleri erdemlere ulaşmayı sağlayan özgün yollardır. Örneğin bilgelik erdemine ulaşmanın yolu öğrenme sevgisi, merak ve çok yönlü bakış açısı gibi güçlere sahip olmaktan geçer (Kabakçı, 2016).

Eğitim kurumlarında diğer eğitim öğretim faaliyetleri ile birlikte karakter eğitimi gerçekleştirecek olan kişiler hiç şüphesiz öğretmenlerdir. Bu nedenle karakter eğitimi konusunda öğretmenlere birçok görev ve sorumluluk düşmektedir. Erken çocukluk döneminden itibaren sağlıklı bir karakter oluşumunun sağlanmasında verilecek eğitimin niteliği ile beraber bu eğitimi verecek olan öğretmenlerin karakter özellikleri, etik değerleri taşıması ve bu değerlere karşı hassasiyet göstermesi, davranışlarına yansıtması önem taşımaktadır. Çocukların karakterinin şekillenmeye başladığı bu dönemde öğretmenleri öncelikli rol model olarak benimsemektedir. Bununla beraber öğretmenlerin değerleri çocuklara kazandırabilmede yeterli ve yetkin olması verilecek olan karakter eğitiminin niteliği ve kalıcılığını da belirleyici olacağı söylenebilir. Ancak söz konusu bu eğitimi gerçekleştirecek öğretmenlerin konu ile ilgili yetkinlikleri geri planda bırakılmıştır. Karakter eğitiminin etkili olabilmesi için öğretmenin mutlaka çocukların karakterlerini etkileme yeteneğine inanması ve sınıf dışından gelen olumsuz etkilerle baş edebilme yeteneğine sahip olması gerekmektedir (Milson ve Ekşi, 2003).

Çalışma okul öncesi öğretmenlerinin karakter eğitimi yetkinlik inançlarının okul öncesi dönem çocuklarının karakter güçlerine etkisinin incelenmesini amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Bu araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Nedensel karşılaştırma araştırmaları, ortaya çıkmış/var olan durumun veya gruplar arasındaki farklılıkların nedenlerini, bu nedenleri etkileyen değişkenleri ya da etkinin sonuçlarını koşullar ve katılımcılar üzerinde herhangi bir müdahale olmaksızın belirlemeyi amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın grubunu belirlemede çok aşamalı örnekleme yönteminden iki aşamalı örnekleme kullanılmıştır. Karakter güçlerini etkileyen özellikler hakkında sadece çocukların değil aynı zamanda öğretmenlere ait özellikler açısından çıkarımda bulunulmak istendiğinden, mikro düzeyde (çocuk) ve makro düzeyde (öğretmen) birimlere ihtiyaç vardır ve mikro düzeyde yer alan birimler makro düzeyde yuvalanmış şekilde yer almalıdır. Çok aşamalı örnekleme sürecinde, öncelikle ikinci düzeydeki örneklem belirlenir ve ardından bu ikinci düzey içerisinde yer alan örneklemin bir kısmı ya da tamamı seçilir (Creswell, 2012).

Veri Toplama Aracı

Çalışmada araştırmacılar tarafından geliştirilen “Demografik Bilgi Formu” doldurulacaktır. Daha sonrasında Macun ve Ömeroğlu (baskıda) tarafından Türkçeye uyarlanan “Okul Öncesi Öğretmenleri Karakter Eğitimi Yetkinlik İnancı Skalası (KEYİS)” ölçeği ve Özdemir Bışkin ve Sop (2021) tarafından Türkçeye uyarlanan “Karakter Güçleri Envanteri Erken Çocukluk Formu” kullanılarak okul öncesi öğretmenlerine ve ebeveynlere uygulanarak çocuklar ve öğretmenler hakkında bilgi toplanacaktır.

Bulgular

Okul öncesi çocuklarının karakter güçlerini etkileyen çocuk ve öğretmen değişkenleri belirlemek için iki düzeyli Hiyerarşik Lineer Modelleme (HLM) analizi kullanılacaktır. Verilerin düzenlenmesinde istatistik paket programından yararlanılacaktır. Çalışmanın analizi devam etmektedir.

Sonuç

Çalışmanın bulgularının raporlanması ve tartışma süreci devam etmektedir.

Kaynakça

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2013). Bilimsel araştırma yöntemleri. (14. Baskı). Ankara: Pegem A.

Creswell, J. W. (2012). Educational research: planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative research, 4. baskı. Boston: Pearson.

Hoge, J. D. (2002). Character education, citizenship education, and the social studies. *The Social Studies*, 93(3), 103-108.

Johnson, A. P. (2006). *Making connections in elementary and middle school studies*. USA: Sage.

Josephson, M. (2014). *The six pillars of character* [Online blog]. Los Angeles, CA: Josephson Institute.

Kabakçı, Ö. F. (2016). Karakter güçleri ve erdemli oluş: Güçlü yanlara-dayalı psikolojik danışma ve değerler eğitimine yeni bir yaklaşım. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 25-40.

Milson, A. J., & Ekşi, H. (2003). Towards a measurement tool in the sense of competence subject of teachers in character education: Character education competence belief scale (KEYIS) and Turkish adaptation study. *Journal of Values Education*, 1(4), 99-130.

Sunal, C. S., & Haas, M. E. (2003). *Social studies for the elementary and middle grades: A constructivist approach*. USA: Pearson.

Anahtar Kelimeler: Karakter, Karakter Eğitimi, Karakter Güçleri, Okul Öncesi, Okul Öncesi Öğretmeni

Dijital Yerlilerin Dijital Medya Algıları

Özlem Yılmaz Demirel¹, Erdal Demir²

¹KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ

2

Bildiri No: 31 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Yeni bin yıl ya da milenyum olarak tanımlanan 2000 yılı ve sonrası çağın öğrenen ve öğrencilerini tanımlayan kavram “dijital yerlilik” olarak adlandırılmaktadır (Arabacı ve Polat, 2013). Bu bağlamda teknoloji temelli bir dünyaya gözlerini açan ve küçük yaşlardan itibaren teknolojiyle bağlantılı olarak öğrenme dili geliştiren yeni nesil öğrenciler de “dijital yerliler”dir. Dijital yerliler ayrıca “binyılın öğrencileri, internet nesli, oyun nesli, yeni nesil, siber çocuklar, zaplayan insan, çekirge insan” gibi farklı isimlerle de nitelendirilmektedirler (Karabulut, 2015). Ne şekilde isimlendirilirse isimlendirilsin gerçek olan bu çocukların teknoloji ile iç içe oldukları gerçeğidir. Çocuklar kavramlardan önce teknolojik aletlerin nasıl kullanıldıklarını öğrenmektedirler. Gözlem yeteneği gelişmiş ve öğrenmeye açık olan çocuklar erken yaşlardan itibaren çevrelerinde teknolojik aletleri kullanan, kendisinden yaşça büyük bireylerden gözlem yoluyla kullanıma ilişkin öğrenme şemaları geliştirmektedirler. Bu durum da sözel olarak kendini ifade edemeyen çocukların dahi teknolojik aletleri kullanmalarını sağlamaktadır. Her geçen yılda doğan çocuklar, kendilerinden önceki yıllarda doğanlara oranla daha fazla teknolojik araç gereç ve uygulamaların bulunduğu ortamlara doğmaktadır. Bu durum da çocukların teknoloji ile daha iç içe olmasına neden olmaktadır. Dijital yerli olan çocukların ebeveynleri de verilen açıklamalardan hareketle “dijital göçmen” olarak adlandırılırlar. Dijital göçmen denildiği zaman; milenyum yani internet ve web çağı öncesinde dünyaya gelen, teknoloji ve teknoloji ürünleriyle ergenlik ve sonrası dönemde tanışmış olan bireyler için kullanılan bir kavram anlaşılmaktadır (Arabacı ve Polat, 2013). Verilen tanımlardan hareketle günümüz anne babalarının *dijital göçmen*, çocukların ise *dijital yerli* olduklarının söylenmesi mümkündür. Dijital göçmenler teknolojik araçlar ve gelişmeler ile kendi deneyimleri ile tanışmış olurken dijital yerli olan çocukları teknoloji ile donatılmış bir dünyaya merhaba demektedirler. Oluşan bu durum hem çocuklar hem de anne babalar özelinde avantaj ve dezavantajları bir arada barındırır. Dijital göçmen olan anne babalar, teknoloji hakkında ne kadar kapsamlı bilgiye sahip olurlarsa çocuklarını da aynı oranda bilinçli teknoloji kullanımına yönlendirmiş olacaklardır. Ancak günümüz bireylerinin teknolojiye bağımlılıkları ve teknolojiyi amaçları doğrultusunda bilinçli kullanma durumları göz önünde bulundurulduğu zaman ifade edilen yönlendirmenin çok da kolay olmadığı görülmektedir. Anne ve babalarının uzun süreler boyunca teknoloji ile vakit geçirdiğini gören çocuklar da anne babalarından gördüklerini uygulayacak ve onlar da uzun süreler boyunca bu araçları kullanacak ya da kullanmak isteyeceklerdir. Kullanım esnasında da yeni kavramlarla karşılaşarak kelime haznelere bunları da ekleyeceklerdir. İlk olarak karşılaşacakları kavramlar arasında da “internet” ve “sosyal medya” yer almaktadır. Çocuklar kimi zaman bu kavramların ne anlama geldiğini bilmeden de kullanabilmektedirler. Sosyal çevrelerinden duymaları, onların bu kelimeleri kullanımı için yeterlidir. İfade edilenlerden hareketle bu çalışma ile okul öncesi eğitime devam eden ve sosyo ekonomik yönden dezavantajlı ailelere sahip olan çocukların “internet” ve “sosyal medya” kavramlarına dair neler bildiklerini tespit etmek amaçlanmıştır. İlgili amaç kapsamında çocuklara internet ve sosyal medyanın ne olduğuna dair sorular yöneltilerek çocukların vermiş oldukları cevaplar not edilmiştir. Uzman görüşü alınarak hazırlanan kısa sorular çocuklara bire bir görüşme esnasında yöneltilmiştir. Çalışma nitel ve nicel verilerin birlikte kullanıldığı karma yöntem olarak desenlenmiştir. Çalışmanın verileri değerlendirme aşamasındadır. Bu aşamada çocukların ilgili sorulara vermiş oldukları kategorize edilecektir. Anne ve babaların yaş, eğitim durumları ve teknolojiye ayırdıkları süreler verilen cevaplar ile çocukların görüşme sorularına verdikleri cevaplar ilişkilendirilecektir. Çıkan sonuçlar neticesinde anne ve babalara bilinçli teknoloji kullanımının çocuklara nasıl kazandırılacağı ve etkileri konusunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: dijital yerli, dijital medya, dijital medya algısı.

Doğal Afet Konulu Çizgi Filmlerin İncelenmesi

Tuğçe Yakar Ulusoy¹, Kübra Kanat¹

¹Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Bildiri No: 44 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Günümüzde çocuklar birçok uyarıcıya maruz kalmaktadır. Bu uyarıcılardan en ulaşılabilir olanlarından bir tanesi kitle iletişim aracı televizyondur. Çocuklar televizyon ile oldukça fazla vakit geçirirken eğlenmenin dışında dünyayı anlar ve tanır. Çocuklar televizyon izlerken daha çok çocuk kanallarını ve bu kanallarda yayınlanan çizgi filmleri izlerler. Çocuklar için hazırlanmış çizgi film kanalları ve çizgi filmler oldukça fazladır. Bu kapsamda çizgi filmler çocukların en çok izlediği ve izlerken öğrendikleri televizyon programıdır. Buna bağlı olarak çocukların çizgi filme gösterdiği ilginin, gerekli çalışmalar yapıldığında çocuğa olumlu anlamda katkı sağlayacağı söylenebilir. Çocuklar için hazırlanan çizgi filmler çocukların gelişim özelliklerine uygun hazırlandığı takdirde hem görsel hem de işitsel olması nedeniyle son derece yararlı ve öğretici bir materyal olarak karşımıza çıkabilmektedir. Çocuklar çizgi filmler sayesinde çevrelerinde yaşananları, dünyada olup bitenleri, yeni kavramları, değerleri, inançları ve tutumları da öğrenirler. Tüm bunlardan hareketle çocukların benliklerinin oluştuğu, rol ve model alma yetilerinin fazlaca görüldüğü erken çocukluk döneminde izlenen çizgi filmler çocuklar için oldukça önemlidir. Bu kapsamda çizgi filmler daha bilinçli kullanılarak, öğretilmesi hedeflenen bilgiler için yardımcı bir araç haline getirilebilir ve ortaya çıkan yapıtlar istenildiğinde çocuklara bilgi vermek ve bilgilerini pekiştirmek için de kullanılabilir. Görsel ve işitsel temalarla zenginleştirildiğinde çizgi filmlerde verilen mesajların, çocukların zihninde kalıcı izler bırakabileceği düşüncesinden de hareketle, eğitici ve destekleyici yapıtlar üretilebilir. Çizgi filmlerde işlenecek konular seçilirken çocukları bilgilendirmek istenen konuların seçilmesi son derece önemlidir. Çizgi filmlerde işlenen konulardan biri olan doğal afet, ne zaman olacağı bilinmeyen, etkileyeceği canlı cansız sayısı belli olmayan, etki düzeyi bilinmeyen, çok fazla mal ve can kaybı yaşanabilecek doğa olayıdır. Her dönem dünya genelinde farklı doğal afetler yaşanmaktadır. Bu afetler toplumları etkilemektedir. Çocuklar bu etkilenmeye maruz kalan en savunmasız ve en hassas kişilerdir. Her sene dünyada milyonlarca çocuk doğal afetlere maruz kalmakta ve bu afetlerden az veya çok etkilenmektedir. Bu nedenle çocukların bu konuda yeterince bilgilendirilmesi, alınabilecek önlemler, yapılacaklar veya doğal afetin ne olduğu konusunda bilinçlendirilmesinin son derece önemli olduğu görülmektedir. Bu noktadan hareketle çocukların kolayca ulaşabildiği ve sıklıkla izlediği çizgi filmler doğal afet konusunda eğitici bir rol üstlenebilmektedir. Bu rolü gerektiği gibi gerçekleştirebilmesi için çizgi filmlerin çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olarak hazırlanması gerektiği ifade edilebilir.

Bu çalışma kapsamında literatürde yer alan çalışmalar incelenmiş fakat çizgi filmlerde işlenen doğal afet konularının detaylıca incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna bağlı olarak araştırmada, erken çocukluk dönemine yönelik çizgi filmlerin doğal afet konusunu işleme durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak gerçekleştirilen araştırmanın çalışma grubu, çocukların sıklıkla izledikleri üç çocuk kanalı olan "Trt Çocuk", "Cartoon Network" ve "Minika Çocuk"ta yer alan ve doğal afet konusunu işleyen 23 adet çizgi filmde oluşmaktadır. Araştırma kapsamında incelenen bu 23 adet çizgi film araştırma soruları doğrultusunda tek tek izlenerek her soruya ilişkin veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan "Çizgi Film Değerlendirme "Formu"na kaydedilmiştir. Buna göre çizgi filmler, doğal afet türleri, olay örgüsü, kişiler, mekân, zaman, doğal afetle baş etme yöntemleri ve doğal afetle ilgili verilen mesajlar açısından incelenmiştir. Bu süreçte elde edilen veriler kodlanarak kategoriler oluşturulmuş ve bunlara ilişkin örnekler tablolar halinde sunulmuştur. Araştırma sonucunda doğal afet konusunu işleyen çizgi filmlerin içeriklerine ilişkin tavsiyelerde bulunulmuş ve farklı platformlar aracılığı ile de bu konunun işlenebileceği önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Doğal Afet, Çizgi Film, Çocuk Kanalları

5-6 Yaş Çocukların Dijital Medya Kullanım Alışkanlıkları ile Ebeveynlerinin Dijital Medya Kullanım Alışkanlıklarının İncelenmesi

Gülden İrevül¹, Duygu Yalman Polatlar², Zeynep Deniz Seven¹, Enes Yürek³

¹*İstanbul Esenyurt Üniversitesi*

²*Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi*

³*İstanbul Topkapı Üniversitesi*

Bildiri No: 307 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Bu araştırmada, 5-6 yaş çocukların dijital medya kullanım alışkanlıkları ile ebeveynlerin dijital medya kullanım alışkanlıklarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemi olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 5-6 yaşındaki anasınıfına devam eden 16 çocuk ve onların ebeveynleri oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler betimsel analiz ile çözümlenmiş, kod ve kategoriler oluşturularak yorumlanmıştır.

Araştırmanın sonuçlarına göre, çocukların medya iletişim araçları kullanım süreleri çoğunlukla 1 saat, ebeveynlerin medya iletişim araçları kullanım süreleri çoğunlukla 4 saat olarak belirlenmiştir. Annelerin görüşlerine göre, çocuklarının medya iletişim aracı kullanırken vakit geçirdikleri etkinlik türleri olarak “çizgi film izleme” ve “oyun oynama” ilk iki sırada yer almaktadır. Çocukların görüşlerine göre, çocukların medya iletişim araçları kullanırken vakit geçirdikleri başlıca etkinlik türleri “oyun oynama” ve “video izleme”dir. Anneler çocuklarının video izlediklerine dair herhangi bir görüş bildirmemişlerdir. Ancak çocuklar tarafından en çok yapılan ikinci etkinlik türü olarak cevaplandırıldığı görülmüştür. Çocukların en çok 3 yaş civarında medya araçları ile tanıştıkları belirlenmiştir. Ebeveynlerin ve çocuklarının en çok kullandığı medya iletişim aracının akıllı telefon olduğu, ebeveyn tarafından en çok kullanılan medya kanalının ise instagram olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, çocukların en çok kullandıkları medya kanalının You-Tube olduğu görülmüştür. Çocukların çoğunluğu medya iletişim araçları ile ilgilenmekten ziyade arkadaşları ile oyun oynamaktan daha fazla zevk aldıklarını belirtmiştir.

Araştırmada ebeveynler ile çocukların medya araçlarını kullanma durumları arasında tutarsızlıklar tespit edilmiştir. Çocuklar medya iletişim araçları ile vakit geçirirler bile gerçek ortamlarda vakit geçirmekten daha fazla zevk aldıklarını belirtmişlerdir. Çocuklara gerçek ortamlarda oyun oynamaları için olanakların oluşturulması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, dijital oyunlar, teknoloji ve çocuk

Sosyal Medyada Çocukların Temsili: Çocuk Ve Öğretmen Görüşü

Emine Hande Aydos¹, Güllü Talaş¹, Büşra Demir¹

¹İstanbul Kültür Üniversitesi

Bildiri No: 139 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Giriş

Teknolojinin gelişmesi ile dünya bir değişim göstermiş çocuk kavramları da değişliğe maruz kalmıştır. Çocukların geleneksel bir aile tipi ve sokaklarda oyun oynayan çocukluktan daha modern ve dijital çağ ile barışık asosyal çocuklar ortaya çıkmış, çocukların daha çabuk uyum sağladığı bu gelişme aileleri de etkileyerek sosyal medyada beğenilme, izlenme, eğlenme gibi etkileri ortaya çıkarmıştır (Dursun, 2019). Çocuklara ait fotoğraf ve video paylaşımlarının yakın zamanda daha da arttığı gözlemlenmektedir. Bu paylaşımların herkese açık bir şekilde yapıldığı bilinmektedir. Çocukların doğruyu yanlış ayırt edebilecekleri bir yaş döneminde olmadıkları ve bu dönemde kendi istekleri dışında paylaşılan görüntülerinin kendilerine ve çevresindeki yetişkinlere zararı dokunabileceği bilinmelidir (Duygulu, 2019). Çocuklar için okul öncesi dönem eğitim-öğretim hayatının ilk basamağıdır ve okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocukların gün içinde yaptıkları etkinlikler aileler için önem arz etmektedir. Veliler öğretmenlerden çocuklarının okul ortamındaki etkinliklerine ait fotoğraflarını istemektedirler. Okul idaresi ve öğretmenler çocuklara ait fotoğrafları sosyal medya üzerinden paylaşabilmektedir (Aslan ve Durmuş, 2020). Sosyal medyanın kullanımının artması ile dijital çağda bazı problemler de yer almaktadır. Özellikle çocukların dâhil olması ile çocuk istismarı, siber zorbalık gibi konular ortaya çıkmış ve çocuk hakları kapsamında değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (Serin, 2019). Bu bağlamda, çalışmanın amacı sosyal medya kullanımının ön planda olması ile çocuk hakları kapsamında sosyal medya paylaşımlarında çocuğun temsiline dair çocuk ve öğretmen görüşlerini ortaya koymaktır.

Yöntem

Araştırmada, öğretmenlerin ve çocukların sosyal medya kullanımı, sosyal medya yasaları, çocuk hakları kapsamında sosyal medya paylaşımları, sosyal medya çocuk temsili ile ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlayan nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışması doğal ortamda güvenilir sonuçlar elde etme ve detaylı araştırma, sistemsel olarak analiz etme, veri toplamasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Araştırma örneklemini 2022-2023 eğitim-öğretim yılı İstanbul ili Bahçelievler ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarında görev yapan 8 okul öncesi öğretmeni ve okul öncesi eğitimine devam eden 20 çocuğu kapsamaktadır. Bu araştırma, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanmıştır. Öğretmenler ve çocuklar arasında kullanılan bu sorular araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Görüşme formundaki sorular iki okul öncesi eğitimi alan uzmanın görüşüne sunulmuş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Görüşme öncesinde katılımcılara demografik bilgi formu verilerek öğretmenler ve çocukların demografik bilgileri kaydedilmiştir.

Çalışma grubu, okul öncesi öğretmenliği/çocuk gelişimi mezunlarından ve okul öncesi çocuklarından oluşmaktadır. Öğretmenlerin tamamı kadındır ve yaşları 23-45 arasında değişmektedir. Öğretmenlerin yedisi lisans, biri yüksek lisans mezunudur. Okul öncesi çocukların yaşları da 48-66 ay arasında değişmektedir. Veri toplama süreci, yapılandırılmış ve yarı yapılandırılmış soruların yüz yüze görüşme şeklinde kullanılmasıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde, katılımcılardan ses kaydı için izin alınmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve kodlama yöntemi ile gizlilik sağlanmıştır. Araştırmada toplanan nitel verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Betimsel analizin amacı, verilerden elde

edilen bulguları düzenlemek ve araştırma kapsamında okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Elde edilen verileri desteklemek için öğretmen ve çocuk görüşmelerinden direkt alıntılara yer verilmiştir.

Bulgular

Araştırmada görüşmelerden elde edilen bulgular, okul öncesi öğretmenleri ve çocukların sosyal medya kullanımı ve çocukların fotoğraf ve video çekilmesiyle ilgili düşüncelerini ve deneyimlerini yansıtmaktadır. Öğretmenler, sosyal medya platformları olarak sıklıkla Instagram, Twitter, WhatsApp gibi araçları günlük 1,5-2 saat arasında kullanmaktadır. Öğretmenler sınıf içi etkinliklerini diğer okul öncesi öğretmenleriyle ve ebeveynlerle paylaşmaktadır. Bu paylaşımlar okulun internet sitesi ve Instagram hesaplarında da yer almaktadır. Duyuruları da haber mektupları, duyuru kartları ve WhatsApp gibi araçlarla yapmaktadır. Öğretmenler, sınıf içi etkinliklerde ve özel günlerde sıklıkla fotoğraf ve video çekmektedir ve çocuklardan izin alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Aynı zamanda, çekilen fotoğrafları iletişim aracı olarak, gözlem yapmak ve değerlendirme yapmak için kullanmaktadırlar. Bu noktada, çocukların haklarının ihlal edilebileceğini ve sosyal medyanın bu açıdan riskli bir alan olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler, çocukların fotoğraflarının paylaşılmasında dikkat edilmesi gereken kurallar konusunda farkındalık oluşturmayı önemsemektedirler. Çocukların mahremiyetine saygı gösterilmesi, kişisel bilgilerin paylaşılmaması ve yüzlerinin gösterilmemesi gibi kurallara dikkat ettiklerini vurgulamaktadırlar. Çocuklar da okulda zamanlarının çoğunlukla eğlenceli geçtiğini söyleyerek ve öğretmenlerin izin alarak fotoğraflarını çektiğini belirtmişlerdir. Bu bulgular, okul öncesi öğretmenlerinin ve çocukların sosyal medya kullanımı ile ilgili farkındalıklarını ve çocukların gizliliği konusundaki hassasiyetlerini yansıtmaktadır.

Kaynakça

Aslan, S. & Durmuş, E. (2019). Okul öncesi dönemde güncel bir ebeveyn davranışı: sharenting. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 135-151. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202041185>

Dursun, C. (2019). Ebeveynlerin çocuklarını sosyal medyada teşhiri: çocuk hakları bağlamında bir değerlendirme. *Çocuk ve Medeniyet*, 4(8), 195–208. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1335778>

Duygulu, S. (2019). Sosyal medyada çocuk fotoğrafı paylaşımlarının mahremiyet ihlali ve çocuk istismarı açısından değerlendirilmesi. *TRT Akademi*, 4(8), 428-487. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/trta/issue/47420/544290>

Serin H. (2019). Sosyal medyada çocuk hakları ihlalleri: Ebeveynler ve öğretmenler farkında mı? *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 1005-1031.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Anahtar Kelimeler: Sosyal medya, çocuk temsili, okul öncesi öğretmen, çocuk, durum çalışması

Ana Haber Bültenlerinin Çocuklara Uygunluğu Açısından İncelenmesi

Mehmet Hanifi Akyüz¹, Kerime Meryem Özmen², Duygu Yalman Polatlar¹

¹Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi

Bildiri No: 213 - Bildiri Sunum Şekli: Sözlü Bildiri

Araştırmada televizyon kanallarındaki ana haber programları, çocukların uygunluğu açısından değerlendirilmiştir. Televizyon ana haber programları yetişkinlere yönelik konuları ele alır. Bu programlar çocukların izlemesi muhtemel olan saatlerde yayınlandığı için, içeriklerinin çocukların yaşlarına ve gelişim seviyelerine uygunluğu öneme sahiptir. Araştırmanın amacı televizyon ana haber programlarının içeriklerinin, çocukların gelişim sürecine uygun olup olmadığını inceleyerek çocuklara uygun içerikleri daha iyi anlamak ve farkındalık oluşturmaktır. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum deseni ile yapılmıştır. Araştırmada haberde yer alan haberlerin içeriği, dil kullanımı, görsel öğeleri, sunum şekilleri gibi unsurlar dört uzman görüşüne dayanarak belirlenmiş 33 kriter doğrultusunda değerlendirilmiştir. İncelenen haber kanalları televizyon izleme araştırmalarını organize etmek ve denetlemek amacıyla oluşturulmuş anonim şirket (TİAK) tarafından belirlenen 'en fazla izlenen haber programları' referans alınarak seçilmiştir. Ana haber bültenleri 23.08.2023 tarihinde incelenmiş, bu zaman diliminin belirlenmesinde amaçlı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Değerlendirmeler sonucunda 31 haberin çocuklara uygunluğu incelenmiştir. Sonuçlar, içerik analizi yöntemi kullanılarak rapor edilmiştir. Bell (2001) e göre içerik analizi, çalışılan konu içinde yer alan kategorinin başında ne şekilde ve ne sıklıkla öne çıkarıldığını, temsilinde nelere öncelik verilip verilmediğini gösterebilmesi açısından önemlidir. İnceleme yapılan her iki kanaldaki haber programlarında gösterilen 31 haber arasında toplam 9 tür haber yapıldığı tespit edilmiştir. Bunlar siyaset, yangın, ekonomi, cinayet, hırsızlık, kaza, şiddet, magazin ve diğer olarak tespit edilmiştir. Bu haber türlerinde siyaset haberinin 7 defa, yangın haberinin 4 defa, ekonomi ve cinayet haberlerinin 3'er defa, hırsızlık haberinin 2 defa, kaza, şiddet ve magazin haberlerinin birer defa, diğer türdeki haberlerin ise 9 defa yapıldığı gözlenmiştir. İncelenen haberlerde çocuklar için uygun olmayan içeriğe 116 kez rastlanmıştır. 13 haberin yapıldığı kanalda 52, 18 haberin yapıldığı kanalda ise 64 kez çocuklar için uygun olmayan içerikle karşılaşmıştır. Bu olumsuz içerikler arasında en sık olarak 21 defa ile haberi anons eden spikerin ya da haberi yapan habercinin anlatımlarında ifade edilen olumsuz duygular (üzüntü, korku, dehşet, gerilim vb.) olmuştur. Bunun ardından haberlerde üzüldüğünü, korktuğunu söyleyen birileri ile 9 defa karşılaşmıştır. Ayrıca ağlayan/çaresiz/üzülen/bağırان yetişkinlere ise haberlerde 7 kez rastlanmıştır. Bunların yanı sıra incelenen haberlerde spikerlerin 6 defa cinayet/ölmek/ölüm gibi kelimeleri kullandığı tespit edilirken, 6 defa da haberlerin görüntülerinde çığlık/bağırma sesleri ile karşılaşmıştır. İncelenen haberlerde spikerlerin 4 kez kavga, silah ya da çatışma ifadelerini kullandıkları, 4 kez yangın ya da ateş kelimelerini kullandıkları, 4 kez haber görüntülerinde yangının yer aldığı, 4 kez bağırان ya da ağlayan çocuk görüntülerinin yer aldığı, 4 kez de olumsuz duygu çağrıştıran müziklerin haberlere eşlik ettiği tespit edilmiştir. Haberi sunan spikerlerin 3 defa cinayet, ölmek, kan dökme vb. kelimeleri kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca haberi yapan habercinin haberin görüntülerinin verildiği esnada 3 defa yaralama kelimesini kullandığı tespit edilmiştir. İncelenen haberlerde 2 defa ölü insanların gösterildiği, 2 defa yaralanmış insanların gösterildiği, 2 defa kazanın gösterildiği, 2 defa da patlama sesinin olduğu gözlemlenmiştir. Hem haberin anonsunu yapan spikerin hem de haberi anlatan habercinin birer defa tecavüz kelimelerini kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca görüntülerde bir defa da kesici bir alet gösterilmiştir. Çocuklar için uygun olmayan haber içeriklerine 35 defa ile en fazla yangın haberlerinde karşılaşmıştır. Bunun ardından araştırmada belirtilememiş olan ve diğer olarak adlandırılan türlerde ise çocuklar için uygun olmayan içeriğe 32 kez karşılaşmıştır. Cinayet haberlerinde 21 defa çocuklar için uygun olmayan içerik tespit edilmiştir. Şiddet türündeki haberlerde ise

10 defa çocuklar için uygun olmayan içeriğe rastlanmıştır. Çocuklar için uygun olmayan haber içeriğine ise en az siyaset ve magazin haberlerinde rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Televizyon haberi, çocuk, çocuğa uygunluk

Uluslararası Okul Öncesi Eğitim Kongresi